

Sum. & Lib. 9. de maleficis & mathematicis
TRACTATUS *in Schaefferbach*

DE CON- FESSIO NIBVS MALEFICORVM ET SA- GARVM RECOGNI-

x tus & auctus. *N 1419/1*

AN, ET QVANTA FIDES
ijs adhibenda sit.

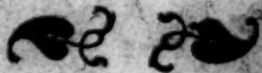
A VCTORE PETRO
Binsfeldio Suffraganeo Treui-
rensi Doct. Theologo.

Accessit de nouo, eodem auctore, Commentarius in
titulum Codicis lib. 9. de maleficis & mathema-
ticis, Theologia & iuris scientia, secundum mate-
ria subiecta naturam, accommodatum.

Exodi 22. cap.

Maleficos non patieris.

mal

Sim M. Bock
Oppopoej

AVGVSTAE TREVIRORVM.

Excudebat Henricus Bock.

Anno M. D. XCI.

Cum gratia & priuilegio Archiepiscop.

Cxix
B614

Rec. Dec. 9, 1902.

SERENISSI-
MIS PRINCIPIBUS,
REVERENDISSIMO PHI-
LIPPO, EPISCOPO RATISBONENSI,
præposito Metropolitano Colonienſi, & Domino
Ferdinando, præposito Argentinenſi, Comitibus Pa-
latinis Rheni, vtriuſq; Bauariæ Ducibus, fratribus,
Dominis ſuis obſervandiſſimis, Petrus, Suſ-
fraganeus Treuirenſis ſalutem in Do-
mino, & felicem omnium
rerum ſucceſſum ex-
optat.

*Q*UAM difficilis mihi ſub-
eunda prouincia, quam
gravis variorum lecto-
rum perſerenda ſit cenſu-
ra, Sereniſſimi ac Reue-
rendiſſimi Principes, is
facili negotio iudicabit, qui ali-
ius perpen-
derit, non ſolum agendum pugnandumue
fore in hoc ſcriptionis genere aduerſus car-
nem & ſanguinem, ſed etiam contra prin-
cipes & poteſtates, contra rectores tene-
rarum harum, qui ſicut non clara luce in-
cedant, ſed noctis caliginem diligunt: ita
etiam non aperto Marte pugnanti, ſed cu-
pulis & inſidijs milites Chriſti, quos ſue
ſeruituti deteſtando magiæ ſiue maleficij
ſcelere

EPISTOLA

scelere subyicere nituntur, adoriuntur. Et cum hoc malum indies latius serpat, & eo periculosius, quo occultius: nec defuerint, nec adhuc desint aduocati, qui patrocinium tanto sceleri praestent, morbo ex parte, qua potui volui mederi: Et errori pro talento mihi concedito, resistere, aduocatumq; in causa Dei contra tyrannidem

83. dist. *Demonum, agere proposui. Etenim negligere cum possis perturbare peruersos, nihil aliud est, quam fouere. Et error, cui non resistitur, approbatur: & veritas cum minime defenditur, opprimitur. Militandum ergo est pro gloria Dei, quae tanto crimine grauissime leditur: Laborandum pro animarum lucro, quas Christus suo pretioso sanguine redemit, & Demon subuertere non cessat: Pugnandum pro communi salute, quae periclitatur, & multum patitur dominante Damone in Christianos. In hac igitur euidenti Reipublica, quae nobis omnibus charissima esse debet, iactura cacutire, perniciosissimum, & subdormire turpissimum est. Atq; ut criminis magnitudo clarior fiat & Demonis in decipiendo dolus melius perspiciatur, Serenissimi ac Reuerendissimi principes, altius repetendum*

can. Er-
ror. 2. q.
7. canon.
Neglige-
re. cap. Si-
cut dig-
num. de
homic.

DEDICATORIA.

Et videndum est, eam esse bonorum & malorum
 spirituum differentiam, quod boni suos
 sequentes, qui morem pro sua voluntate ge-
 runt, de virtute in virtutem, & de clarita-
 te in claritatem semper satagunt ducere,
 quam diu presentem vitam agunt: At
 mali à minimis quidem initijs incipiunt,
 de scelere in scelus, & de iniquitate in ini-
 quitatem impellunt, donec in magiam siue
 maleficij crimen omnium scelerum voragi-
 nem detrudant. Sic Iannes & Mam-
 re in primis quidem communi Aegyptio- Exod. 7.
 rum errore laborabant, tandem eò malitia
 Damone instigante perducti sunt, ut ma-
 leficijs & incantationibus diuina poten-
 tia, quae per Moysen & Aaron operaba-
 tur, resisterent, & Pharaonem duriores
 redderent, ut populum sanctum maiori
 seruitute premeret. Sic rex Manasses 4. Reg. 21
 antiquo serpente sibilante paulatim per 2. Paral. 28.
 vitiorum gradus in abyssum deductus est, cap. 33.
 ita ut maleficis artibus inferuaret, & exe-
 crandas abominationes, quae maleficorum
 crimini communiter coniunctae esse solent,
 exerceret. Si ad temporalia lucra Euangeli-
 ca descendamus, primus se offert Simon Sa-
 maritanus, qui ambitionis auaritiaq. stu-

EPISTOLA

Actor. 8. *dio incensus, gratiam Spiritus sancti ab*
 Euseb. li. *Apostolis emere voluit, & cum ob id cri-*
 2 hist. Ec *men à S. Petro reprehenderetur, à doctri-*
 cles. c. 13. *na Christi defecit, tantoq; breui tempore*
 Justin. in *progressus in magia fecit, ut se Deo similem*
 Apolog. *impie ostendere non sit veritus. Qua de*
 2. Egēsp. *causata ali tantoq; à Samaritanis sua gen-*
 lib. 3. de *tis hominib; & nonnullis alijs honore af-*
 excidio *fectus est, ut statua, cui latinis literis hæc*
 Hieros. *verba inscripta erant: Simoni Deo san-*
 cap. 2. *cto, donatus sit. Tandem cum diem sta-*
tuisset, quo supernis sedibus inueheretur,
cælumq; peteret, montem Capitolinum
Romæ conscendit, ac se de monte deiciens
volare cepit: Ad orationem D. Petri in
terram decidit, fracto debilitatoq; crure
Aritiam concessit, ibiq; mortuus est Deus
Samaritanorum. Huic successit Menan-
der scutum Diaboli etiam genere Samari-
tes, qui arte magica solus talis tantusq; re-
pertus est, ut impietatem magistri vince-
ret. Hic se saluatorem ad hominum salu-
tem à seculis inuisibilibus destinatum di-
xit: cui blasphemiæ adiungebat, non aliter
posse unumquemq; angelos seculi vincere,
nisi prius à se magica artis per ordinem
susciperet disciplinam, & per baptismum à
se da-

Euseb. li.
 3. histor.
 Eccles.
 cap. 26.

DEDICATORIA.

se datum in hac vita fieret immortalis. Eandem viam Demone sine dubio duce ingressus est Iulianus Imperator, qui Christianam pietatem primum Ariolorum consuetudine adductus abiecit. Cumque eam ob causam in sinistram suspicionem apud Constantium auunculum suum venisset, monachus effectus est: Nihilominus, cum tantum vestem & non animum mutasset, clàm adhuc magia & diuinationibus addiscendis operam dedit, sensim in turpitudine processit, donec quibusdam sacrificijs, inuocationibus, & sanguine immolationum nostrum baptisma studeret ablueri, & Ecclesiastica professione abrenunciare. Hoc impijssimo iactò fundamento, ita crudeliter incantationibus vacauit, quod post mortem eius, corpora & capita hominum iugulatorum multa in cistis, in puteis, in locis secretioribus Imperatorie aulae Antiochie sint inuenta, quos ille clàm mactauerat, ut magicas imposturas perficeret. Ad extremum, ut finis vitæ, & merces labori responderet, à Demone vulneratus, vita defunctus est, ut Calistus eius familiaris, in vita Iuliani, quam Heroico carmine conscripsit, attestatur. Sed omis-

Triparti-
ta toto li.
6. Nice-
phor. lib.
12. cap. 1.
& lib. 19.
cap. 1. 2.
& 36.

EPISTOLA

alijs, quos ad propositum adducere occasio non sinit, ad nostros deueniamus maleficos, & Daemonem sibi non dissimilem animaduertemus. Quando sibi aditum preparare intendit, circuit, discutit hominis consuetudinem, scrutatur complexionem & affectus, & ex qua parte hominem praesidio virtutis destitutum, ac ad resistendum debiliorem cognouerit, aggreditur. Quos more pecudum carnis voluptatibus indulgere nouit, ad uenerem & turpem amorem inflamat. Alios, quos fadam libidinem nihili facere perspicit: vel diuitiarum cupiditate, vel ambitione, aut superbia tentat. A talibus autem affectibus magis alienis, immoderate scientiae desiderium suggerit, ut fiant curiosi rerum perscrutatores: his rimis apertis caput serpens immittit, suggerendo superstitiones, & aliqua maiora flagitia, quae proximè ad magiam disponant, quibus peccatis Deus offenssus, pro meritis permittit demoni potestatem exercendi & grauius vexandi: & quando miseri homines in cecitate, quā tolerant, quasi in claritate luminis exultant, ac securè dormiunt in utramq; aurē, tunc toto corpore serpens ingreditur, & portam omnium vitiorum

DEDICATORIA.

vitiorum, quæ est abnegatio Dei, & Christianæ fidei, aperit. Deo furenter abnegato, & impie professione nostra fidei reiecta, Apostasia, idololatria, abominandum libidinis peccatum, execranda sacrilegia, incestus nefandi, homicidia, parricidia, infanticidia, coniurationes contra Rempub. & patriæ salutem, & alia horrida monstra, quæ pudica mens cogitare reformidat, non raro concomitantur, & lerna quadam malorum quasi è stygijs paludibus emergit. Talibus tantisq; scelerum portentis Diuina maiestas prouocata, prouincia & locis, in quibus committuntur merito irascitur, manus misericordiæ claudit, & pœnas immittit: Id quòd diuina litera luce clariùs arguunt. In Deuteronomio De- Deut. 19.
minus Iudici præcipit, ut populi seductorem sine mora interficiat, & filios Belial gladio & igne persequatur, & sollicitè inquirat ad auertendum furorem Domini, nec promittit misericordiam benedictionemq; nisi priùs deletis ac extinctis filijs Belial. Quid Esaias ad propositum pro- Esaiæ ca.
nuntiet attentis auribus haurianus. Ve- 47. & 51.
nient, inquit de Babylone, tibi duo hæc subito in die una sterilitas, & Viduitas. Vni-

**

S

uersa

EPISTOLA

uersa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duriciam incantatorum tuorum vehementem. Veniet super te malum, & nescies ortum eius, & irruet super te calamitas, quam non poteris expiare. Veniet super te repentina miseria, quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua. Ex his evidentissimum est, quanta calamitates, quanta pericula, quae poena immineant, imo infligantur, licet saepe praecacitate non intelligamus, prouincijs & ciuitatibus, quae non purgantur à maleficis & incantatoribus: plus enim ob sunt tam pessimi homines suis sceleribus, quam boni quiuis, aut precibus, aut pietate profint: plus incommodi Reipub. Christiana illi inferunt, quam hi commodi conferunt, nisi Deus obstiterit. Ideo quod non sunt uspiam tolerandi, sed ubique locorum potius funditus tollendi omnium creatore sic praecipiente. Maleficos non patieris viuere, ut quidam grauitè & verè dicit. Quicunque igitur patriam diuinæ benedictionis munere desiderant repleri, quicunque non tantum aduersam fortunam Reipub. sed etiam

Exo. 22.

DEDICATORIA.

etiam salutem eius euersam experiri refugiant totis viribus incumbant, ut à tanta scelerum colluue status Reipub. liberetur. Etenim de maleficis verissimum est illud Stratoclis dictum, Ignoscendo nocentibus innocentium salutem custodiri non posse, Quare ut ego Reipub., nostra maleficorū & incantatorum crimine laboranti, & nobilibus ornatissimis prouidisq. Dominis, simulq. omnibus bonis honestisq. ciuibus huius Treuirensis ciuitatis aliquid subsidij & consolationis, adferrem, ante duos annos tractatum de maleficorum confessionibus necessitate rei postulante edidi, quem nunc per occasione auxili, ei q. ut maleficiorū materiam fusius comprehendere, & Demonis machinam multis dubitantibus clariùs ob oculos ponerē, adiunxi commentarium, in titulum legis ciuilis Codicis de maleficis & mathemat. Hanc autem omnem meam operam, quam contra Demonis regnum & eius ministros ad gloriam Dei, communemq. utilitatem impendi, Serenitatibus vestris dicare & offerre decreui: partim, ut Serenissima vestra dignitatis protectione à multorum calumnia, cui certè patere debet materia tractata,

EPISTOLA

tractata, cum in destructionem ciuitatis
 Babylonia tendat, cuius regis propriū est ca-
 lumniari contra adificantes muros Hieru-
 salem, defendatur: Partim quod relatione
 propria Serenissimū VV. cognouerim Baua-
 riā, qua vobis terra natalis est, eo malo la-
 borare, quo prouincia Treuirensis vexatur.
 Quae causa effecit, quod prior editio trac-
 tatus de confessione maleficorum plurimis
 praestantissimis eruditione & virtute vi-
 ris in Bauaria mirum in modum placuerit,
 ut retulit Reuerendus & eruditus D. Qui-
 rinus Leoninus Theologiae Licentiatu fide-
 lissimus vitae vestrae florentis moderator.
 Ex qua causa etiam prior editio, cum ex-
 emplaria latina deessent versa in Germa-
 nicum ideoma est Monachij in ciuitate
 parentis vestri Serenissimi & piissimi Du-
 cis, cuius pietas longē lateq̃, diffusa odore
 suauissimo (ut verē in conscientia absq̃,
 vlla adulationis suspitione sentire possum)
 etiam exterarum prouincias affecit. Quare
 Bauaris etiam nunc gratiorem confido fo-
 re hanc editionem auctam, si intelligant
 suis Serenissimis Ducibus eandem arride-
 re: Partim deniq̃, ut vestra nobilissima
 iuuentutis egregiam indolem, quam bonis
 literis,

DEDICATORIA.

literis, præclaris virtutibus, & insigni pietate, ut publico testimonio non solum Treuirensium, sed etiam Colonienſium ſatis conſpicuum eſt, excolitis: Hoc literario munere paruo quidem ſed tamen iucundo, perpetua memoria obſervantiaq̃, ergo pro virium mearũ tenuitate, honore donarem. Interea precor Deum Opt. Maxim. qui Ser.^{tes} KV. ad illuſtria ſanctæ Eccleſiæ gubernacula vocauit, eaſdem ſua gratia, ſine qua nihil validum, nihil firmum eſt, confirmet: ut ſpartam, Sereniſſimi & Reuerendiſſimi Principes, quam naçti eſtis, indies magisq̃ ad Eccleſiæ hiſce temporibus afflictiſſimæ ornamentũ & deſenſionem exornetis. Sic enim fiet, adiuuante Deo, ut meſſis, quam in flore iuuentutis nobiliſſimæ latere conſpicimus, uberrimos aliquando Catholica Eccleſia fruçtus percipiat. Optimè valete, Sereniſſimi ac Reuerendiſſimi Domini, in Chriſto Ieſu, ac ſemina veſtrarum virtutum copioſiſſima in humilitate cuſtode omnis pietatis virtutisq̃ vsq̃ ad extremum vitæ ſpiritum, quẽ Deus pro ſua benignitate ad Neſtoreos annos protrahat, prudenter cuſtodite. Treuiris pridie calend. Sept. Anno Dom. 1591.

CAR.

CARMEN CONTRA MALEFICOS.

Ad beneuolum lectorem.

*Vltima quis dubitet versare volumina cælos,
Quando tot ex Orco monstra luesq; ruunt?
Illic prado furens sceleratis militat armis,
Destruit & pura religionis opas.
Hic & in amplexus ditis venit impia Saga,
Fædat & horrendo membra torumq; stupro.
Ictaq; cum Christo, cum Sanctis fœdera soluens
Ferreæ connubij cum Styge pacta ferit.
Hinc amor, hinc faciles aditus, hinc mutuus usus,
Hinc ad nocturnos dextera iuncta choros.
Hinc tot aquis clades, populis tot funera surgunt,
Dum mala, quæ Daemon suaferit, illa patrat.
Si iubet hic tristes membris infundere morbos,
Tectâ parat tacitis hæc aconita dolis.
Si iubet hic densæ fruges subuertere nimbo,
Hæc pluuias Stygio carmine cogit aquas.
Si iubet hic terram syluasq; boare tonitru,
Efficit: & montes rumpere posse putat.
Quod magis indoleas, vereareq; Numinis iram,
Stant ea patronis crimina tuta suis.
Qui scelus ingenuæ titulis hoc artis obumbrant,
Vnde vetant meritas igne piæ striges.
Sed nihil iniustæ prodest defensio causæ,
Binsfeldi doctæ præsulis arte cadit.*

Dama.

*Dæmonis hic fraudes pandens caligine tectas,
Publica, qua scribit, per monumenta probat.
Quæq; dat infelix Plutonis damna propago,
Hæc Sophia & Patrum detegit arte, fide.
Adjicit antiquo pœnas his iure dicatas,
Tartaream fugiant hæc ratione necem.*

Ex nouo collegio, seu Seminario me-
tropolitano Treuirensi.

A. v. Bruele S. Th. D.

TRA-

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF THE
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

ART

TRACTATUS

QVAESTIONIS

AN FIDES SIT HABENDA

MALEFICORUM

Confessione?

RO intelligētia sensus quæ-
stionis cognoscendum est
maleficos confiteri, se quæ-
dam opera fecisse, & damna
intulisse, quæ facultatem
humanae naturæ, ingenijq;
nostri captum superare vi-
entur: quare à multis, qui rerum naturas
oculocerebro, & non veris fundamentis me-
antur, somnia & meræ phantasiæ cre-
antur. Deinde malefici de se confessi, de
s confitentur, eosq; tanquàm criminis par-
ticipes denuntiant. Duo ergo membra quæ-
stionis pertractanda erunt. Primum, præsup-
ponitis aliquot præludijs, quæ vniuersæ ma-
giæ aliquod lumen cognitionis adferant,
soluet veritatem operum mirabilium, quæ
ventur se fecisse & facere. Secundum, in quo
modus difficultatis consistit, aperiet, ab male-
ficorum confessioni contra socios & partick-
s criminis aliquid fidei tribuendū, & quan-

*Divisio a
peris.*

A

tum

tum in ordine ad torturam: per decursu
dubijs incidentibus satisfiet, & tandem argu-
menta in oppositum dissoluentur.

*Maleficia
fieri, certū
esse.* 1. Præludium. *Certissimum est, & nu-
laratione dubitandum maleficia proprie
dicta, siue opera diabolica, mediante homi-
nū auxilio, in rerum natura fieri, &
hoc secundum sacras literas, canones, leges
ciuiles, & rectam rationem.*

*Maleficij
varie si-
gnificatio-
nes.* Dictum (maleficia proprie dicta) quia apud
antiquiores Iuris peritos & leges, maleficiū
generaliter accipitur pro omni crimine, hic
autem sumitur pro opere malo ope diabolici
ca perfectio, singulari modo, & ad singularem
effectum.

Probatur nunc præludium, Exod. 22. Maleficus
non patieris viuere, Leuit. 19. Non declineth ad ma-
gas, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini
per eos: & c. 20. Vir siue mulier, in quibus Pythonicus,
vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur, lapi-
dibus obruent eos. Deut. 18. Nec inueniatur in te, qui
lustrat filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut
qui ariolos sciscitetur, & obseruet somnia, atq; augu-
ria, nec sit maleficus, aut incantator, neq; qui Pythoni-
consulat, nec diuinos. Omnia enim hac abominatur
Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in
introitu tuo. In iure canonico in titulo de frigidis
& maleficiatis, & 26. per totam questionem. & 33. q. 1.
cap. Si per sortiarias. In iure ciuili C. de maleficiis
& maleficiis

mathematicis. Hinc argumentum firmissimum sumitur: cur enim sacræ literæ tam seuerè maleficia, incantationes, & opera magica damnant, si nullius sunt virtutis & efficaciz? Cur canones & Pontificû decreta prohibent? Cur leges ciuiles capitales in maleficos & incantatores statuunt pœnas? An forte istas leges Christiani instituerunt, quibus artes magicæ puniuntur, secundum quem alium sententiam, nisi quod hæc maleficia generi humano perniciosa esse non est dubium? Sic enim ait S. Augustinus lib. 8. de ciuitate Dei cap. 10. Veneficia ergo & Magia non vanum nomen sortita sunt, sed vim quandam possident ut recte ait Michael Psellus in lib. de Dæmonibus. Accedit etiam ratio. Reperiuntur aliqui effectus, & reperti sunt in rerum natura, ut dare responsa de occultis, ferri per aëra ad remotissima loca, &c. qui non possunt referri ad causas naturales, sed Dæmones. De his loquitur S. Augustinus lib. 18. de ciuit. Dei cap. 17. & 18. & lib. 15. cap. 23. & lib. 2. de doctrina Christiana à cap. 20. & lib. 3. de Trinit. à cap. 5. S. Thomas lib. 3. contra Gentiles à cap. 104. S. Bonauent. in 2. sentent. 7. & 8. & in 4. d. 34. cum Magistro sentent. Alexand. Halen. 2. par. q. 43. Franciscus victoria in re. latione de arte Magica. Alfonsus à Castro lib. 1. de ista hereticorum punitione à cap. 14. Malleus maleficorum. à par. & alij, qui in progressu allegabuntur.

Ex dicto præludio infero hæreticum esse,

A

2

& fide

& à fide Christiana alienum, qui cum perti-
 naçia asserit maleficia nihil aliud esse, quam
 somnia & imaginationes. Nec talis hærefis
 noua est, sed antiqua, vt est videndum apud S. Tho-
 mam & Bonauen. in 4. d. 34. & Ioan. à Turrecre-
 in 33. q. 1. cap. *Si per sortiarias.* Procedit autem
 hic error ex alia maiori infidelitate; nempe
 qua creditur: Dæmones non esse, nisi in opi-
 nione vulgi. Fuit Democriti, Alexandri, Sim-
 plicij, Auerrois, & Aristotelis secundum com-
 muniorem sententiam, nec non aliorum Pe-
 ripateticorum opinio, nullos esse Dæmones.
 Putat autem Auerr. in Epistola de Resurre-
 ctione, persuasionem & opinionem de existi-
 tia Dæmonum inde inuectam, quod viri sa-
 pientes hæc terriculamenta cōmenti fuerint
 ad arcendos & terrendos improbos à sceleribus,
 quasi post hanc vitam super sint ultores
 malorum, quos nos Dæmones appellamus.
 Huius inuenti Simplicius in libr. de Anima
 primum inuentorem tradit fuisse Pythagor-
 ram. Et quamuis Augustinus Eugubinus lib.
 8. de perenni Philosophia, cap. 26. contendat
 docere, Aristotelem sensisse Dæmones esse.
 Communior tamen sententia est, secundum
 Philosophiam Aristotelis, nullos esse Dæmo-
 nes, cum nullas nouerit substantias separa-
 tas à materia, præter motores orbium, quod
 in duodecimo suæ metaphysicæ libro demō-
 strare contendit. Ex hoc fundamento origi-
 nem

em trahit error Hermetis Trismegisti, & a-
 orum Philosophorum referentium omnia
 opera magica in virtutes & causas naturales.
 aducæi quoque, vt in actis Apostolicis aper- *Act. 23.*
 um est, spiritum & angelum esse negabant,
 hos secuti sunt quidam hæretici dicti Dosi-
 theani, quos ex Simonis Magi schola prodijisse
 Theoderetus putat. Horum opinionem im-
 pietate plenam adhuc nostro seculo quidam
 secuti sunt, quos confutat Franciscus Feuar-
 entius lib. 1. aduersus hæreses, in verbo An-
 geli. Similem errorem Origines tribuit me-
 dicis tractatu 3. in Math. verba 17. cap. Domi-
 ne miserere filio meo, quia lunaticus est, &
 malè patitur. Primo autem quæramus, ait,
 quid est quod sequitur: quia lunaticus est,
 & malè patitur? Medici loquuntur, quæ vo-
 unt; quia nec immundum spiritum arbi-
 trantur, sed corporalem aliquam passionem,
 & dicunt humida moueri in capite secundû
 aliquam compassionē ad lumē lunare, quod
 humidam habet naturam. Nos autem qui E-
 uangelio credimus, dicemus hanc compas-
 sionem immundum spiritum operari. Ob-
 seruat enim quædam schismata lunæ, & sic o-
 peratur, vt ab obseruatione lunæ pati homi-
 nes mentiantur, & per hoc culpabilem Dei
 creaturam ostendat, hæc Origen. Ad idem
 accedit, quod Michael Psellus antiquissimus
 Philosophus platonius, sed Christianus in li,

de Dæmonibus refert se conuersatum cum homine in Cheroneſo Græciæ contermina ſolitariam vitam agente, cui nomen Marcus erat, qui in primis Dæmonum ſtudijs adhæſerat, deinde palinodiam cecinit, verisque noſtris dogmatibus adhæſit. Cum hoc homine multa contulit de natura Dæmonum, vt ex libro clarum eſt, & inter cætera de Dæmonum operationibus in arrepticijs & alijs obijcit Marco in hæc verba. Sed ego O Marce, inquam, retentiora quædam ſapere nos medicorum ſectatores adducunt, aſſerentes paſſiones eiſmodi non eſſe effectus Dæmonum, ſed humorum, vaporumque, & ventii malè ſeſe habentium. Itaque pharmacia & dieta, & non carminibus incantantium expiationibusque curare hæc aggredi ſolent.

Tum Marcus reſpondit. Nihil mirum eſt hæc medicos dicere, qui nihil nouerint præter ſenſum, ſed corporibus tantum incubuerint cognoscendis. Illa fortasſe decebat malorum humorum putare incommoda capitis ſomniferam grauitatem, atrabilis anguſtias, phrenetiſis deliramenta, quæ lauacris, potionibusque, vel euacuationibus, vel emplaſtris ſedare conſueuerunt. Inſpirationes autem occupationesque, quibus, qui obſeſſus eſt agere nihil poteſt, non intellectu, non ratione, non phantaſia, non ſenſu. Aliud vero eſt, quod mouet atque ducit,

cit, dicitque insuper, quæ non nouerit
cupatus, & futura nonnunquam prædi-
; quo inquam pacto dicemus hæc esse er-
ticas materiæ motiones; A Philosophorum
antiquorum medicorum falsa & impia
inione non videntur nostris temporibus
am aliqui physici esse alieni, qui fere om-
a, quæ Dæmonum operatione, circa ho-
inem aguntur, vt contingit in energume-
s, obsessis, maleficis & incantatoribus, re-
runt in humores melancholicos, comple-
onem corruptam, perturbatam phanta-
m, aliasque causas naturales: & fortasse e-
m cum superioribus animo verè sentiunt,
que Dæmones esse, neque infernum, sed
imam simul cum corpore interire, li-
t verecundia & timore impediti non pro-
ant. Quam impiam doctrinam aliqui et-
iam Itali medici & physici ex philoso-
phia quorundam Ethnico-
rum hauserunt nostris
temporibus.

Sit ergo,

A 4 2. Prælu-

Dæmones
esse, est fi-
dei.

2. Præludium. *Fides Catholica firmi-
ter tenet, esse Dæmones.*

Matt. 8. 9.
Luc. 9. 11.
Marc. 9.

Probatur Iob. 1. Cum venissent filij Dei ante fa-
ciem Domini, adfuit etiam inter eos Satan. Leui. 19.
prohibetur immolatio Dæmonibus fieri, & Deut. 32.
& alibi, & in nouo testamento Christus saepe eiecit à
corporibus obsessis Dæmonia, & S. Paulus ad Ephes. 6.
ostendit periculosum certamen, quod cum rectoribus
tenebrarum habemus.

Si ergo sunt Dæmones, necesse est eos ope-
rari, cum non sint otiosi, sed semper circum-
eant quærentes, quem deuorent.

ad male-
ficium tria
concurrere,
& quæ.

3. Præludium. *Vt maleficium fiat, de
quo hic agimus, tria concurrere necesse est,
Diuinam voluntatem permittentē, Dia-
boli potestatem perficientem atq; instigan-
tem, & hominis malefici voluntatem libe-
rè consentientem.*

Cum enim Deus rerum omnium, quæ
cæli terræque ambitu continentur, prima sit
causa, Principiumq; mouens, in ipso sumus,
viuimus, ac mouemur, nec non omnia per
ipsum facta sunt, & fiunt, & sine ipso factum
est & sit nihil; ideo cuncta diuinæ prouiden-
tiæ subduntur, vt nec capillus capitis pereat
sine ipsius nutu; id quod probat in suorum
consolationem, dum ait. Nonne duo passeret assè-
venerunt? & vnus ex illis non cadet super terram sine
patre

re vestro? Vestri autem capilli capitis omnes nu-
 rati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus me-
 res estis vos. Si ergo Deus noluerit, diabolus
 in omni sua potestate nihil poterit in terra
 nocere hominibus. Permittit autem Deus,
 in Dæmonibus & maleficis potestatem: tū
 manifestandum hominibus altitudinem
 iustitiarum suæ sapientiæ, & scientiæ, quæ e-
 um nouit ex malis elicere bonum, tum ad
 clarandum iustitiam in eos, qui peccant, &
 non agunt pœnitentiam; tum ad cognoscen-
 dum, quod illi, qui contempta veritate ad pa-
 rem mendacij conuertuntur, iuste decipian-
 tur, & in varios errores perducantur. Dicit
 ispiam; Quare Deus permittit, vt etiam in
 sanctos & innocentes diabolus suam exerceat
 potestatem, vt constat ex historijs Iob, S. An-
 tonij, Hilarionis aliorumq; sanctorum pa-
 rum? Certissimum est, quod ratione mali-
 æ & demeritorum, maior conceditur Dæ-
 monibus potestas in malos, quam bonos:
 quia mali meruerunt peccatis subiijci, tanquā
 illissimi serui: à quo enim quis superatus
 est, eius seruus est. Super bonos autem Dæ-
 mon non habet potestatem ad perdendum,
 sed tantum ad probandum. Iob. 2. Ecce omnia
 tua habet, in manu tua sunt: Veruntamen animam
 tuam non dabo. Et Tobia 12. Quia acceptus eras Deo, ne-
 cesse fuit, vt tentatio probaret te. Ad hæc Deus
 Opt. Max. qui suauiter omnia disponit, per-

*Quare
 Deus ma-
 leficia per-
 mittit.*

2. Petri 2.

mittit vt boni aliquando maleficijs afficiantur: partim in argumentum meritorum, quæ augenter ratione tribulationis patienter toleratæ: partim in custodiam humilitatis, dum enim huiusmodi Dæmonis exercitijs cognoscunt subiectos, humiliantur, cum ignorent amore ne an odio digni sint: partim vt reuocentur ad frugem melioris vite, maiori studio & diligentia rebus diuinis, sacramentis mysterijsq; nostræ salutis incumbant, quæ sunt oportuna arma ad euertendæ aëreas potestates. In horum confirmationem pulchra adferuntur à S. Augustino in psal. 77. in illum versiculum: Misit in eam iram indignationis suæ, &c. In filijs diffidentie, inquit, tanquam in suis mancipijs operatur, quemadmodum homines in pecoribus suis: Et illic tamen quantum Dei iusto iudicio finitur. sed aliud est quando potestas eius etiam suis sicut ei placet tractandis maiore potestate prohibetur: aliud quando ei potestas etiam in eos, qui ab illo alieni sunt, datur. Sicut homo de pecore suo pro humano captu facit, quod vult, nec sanè facit, si prohibeatur à potestate maiore: De alieno autem pecore vt faciat, expectat sibi potestatem dari ab illo, cuius est. Ibi ergo potestas quæ fuerat, prohibetur: hic autem quæ non fuerat, tribuitur.

Prælium. Permissione diuina

*Demon nō
plus potest
quàm D^s
ei permit.*

missa Demon operatur tantum, quan-
ne ei conceditur, & non plus,

Patet in Iob. Ecce in manu tua est: verumta-

tit.

animā illius serua. & in Apocal. 20. Angelus ca-

ligauit Dæmonem. & in Exod. cap. 7. & 8,

gi Pharaonis serpentes fecerunt, & alia si-

lia, vbi ad Ciniphes, quæ sunt muscæ

minutissimæ, ventum est, defecerunt male-

ficæ, & dixerunt ad Pharaonem: Digitus Dei

hic, vt rectè notat S. Augustinus lib. 3. de Trinit.

7. & 9. A bonis etiam angelis, quibus or-

& hominum custodia commissæ est, ali-

quando Dæmones impediuntur, ne pos-

sint omnia, quæ cupiunt, in effectum dedu-

ere. Quando Dæmonis potestas apud Do-

tores dicitur ligata ad sensum scripturæ, nō

intelligendum, quod per mortem Christi

sit religatus in infernum, vt non possit ad

res accedere tentationis & vexationis gratia

q; ad aduentum Antichristi, quando eius

potestas soluetur, vt malè Franciscus Ponzi-

binius in tractatu de Lamijs & excellentia v-

triusq; nu. 36. videtur intelligere. Hoc enim

argumento vtitur cōtra translationē realem,

diabolus ligatus est in inferno; Ergo non po-

test exire ad tentandum & portandum sagas,

ad hic sensus sapit hæresin, vt probè ostendit

orth. Spin. in Apologia 2. c. 5. contra Ponzi-

bium, cum sacræ literæ contrariū doceant,

1, Petri 5,

1. Petri 5. Aduersarius noster diabolus tanquam leo rugiens circumit quærens, quem deuoret, & Ephes. 6. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundos rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in cœlestibus. Vbi præmisit Apostolus hæc verba. Induite vos armaturam Dei; vt possitis stare aduersus insidias diaboli, Et Christus Apostolis reliquit potestatem eijciendi Dæmonia. Tandem experientia compertissimum est multos indies vexari, tentari, & non raro possideri à Dæmonibus. Quare non omnes Dæmones sunt ligati in inferno sed magnus numerus eorum habitat in aëre isto caliginoso iuxta Apostoli Petri doctrinam. De qua re Magister sententiarum Doctores in 2. d. 6. tractant. Et præclare Guilielmus Parisien. scribit in 2. parte de vniuerso. Cum doctrina, inquit, Christianorū habeat euidēter in aëris parte caliginosa Dæmones quasi in carcere habitare vsq; ad diem iudicij: quæritur qualiter inde tam libere exeant, & in multitudine tanta? Aliquando enim totam terram quasi occupasse videntur in templis & statuis, ac receptaculis alijs, in domibus ac penetralibus limitibusque agrorum ac syluis, in fontibus atque fluminibus & locis amœnis, in quibus colebantur & respondabant. Aut ergo paucissimi reman-

nt in aëre: aut incredibiliter numerosa est
plritudo eorum. Vnde videntur liberum
uisse, imò & adhuc habere egressum, cum
incantationes, inuocationesq; magorū, &
comanticorum mox veniant. Quid etiam
ram de opere maioris minorisq; circuli, in
ibus tanta eorum multitudo apparet, vbi
quatuor reges eorum à quatuor mundi
tibus cum exercitibus suis innumerabili-
s venire dicuntur? De exercitibus quoq;
urnis, quid de fatis ac dominabus ho-
rnis, quarum principem vocant Abun-
m seu Satiam ab abundantia & facietate,
as largiri creduntur domibus, quas fre-
entant, præsertim à mulieribus, quæ anili-
s deliramentis intendunt, cum hæc omnia
xime maligni spiritus videantur? Quo-
odo ligati, aut incarcerati censentur, qui ita
currunt? Nam & Euangelium protesta-
r in vno homine legionē vnā fuisse. Ve-
ntamen ob hæc nullatenus debes de veri-
e doctrinæ Christianorum prætaxare ambi-
re. Quod si reminiscaris sermonis eius, qui
xit, quod tot legiones in vnoquoq; separa-
um ordine substantiarum consistunt,
ot sunt personæ in vna legione: videbis
vnoquoque ordine esse sex milia, & sex-
ntas, & sexaginta sex legiones. Vnde ne-
aquā putantum est, quod ad libitum pos-
t seuire in homines. Nec sine permissione
pro-

prouidentia creaturis egredi queunt, & in
 terra habitationem intrare: imò iusto Dei
 iudicio illudunt, & pœnas varias infligunt in
 quos, in quibus omnibus creatoris intentio
 sancta & recta est, utpote decor iustitiæ, cor-
 rectio peccatorum, punitio medicinalis ca-
 parum, exercitatio electorum. Hæc Guil-
 mus. Sed nunc ut ad propositum reuertamur
 alligata est potestas Dæmonis non ita ut te-
 tare non valeat, sed ne tantum tentet, qua-
 tum tentare desiderat, ut S. Augustin. lib. 2.
 cap. 8. de Ciuitat. Dei docet, cum ait. Si
 alligatio diaboli est non permittere exerce-
 re totam tentationem, quam potest, vel vi,
 dolo ad seducendos homines, in partem
 suam cogendo violenter, fraudulenter uel fa-
 lendo. Per Aduentum CHRISTI & mo-
 tem eius ligata est potestas Dæmonis quia
 aperta est ianua paradysi, quæ ante clausa er-
 at cunctis, & nunc aditus mundis animabi-
 bus patet ad cœlum per redemptionem Saluato-
 ris nostri, & ubi abundauit delictum, super
 abundauit & gratia. Non tamen negandum
 est, quin ex parte tentatorum, Dæmonis po-
 testas respectu aliquorum magis sit soluta
 quam ratione aliorum. Quod S. Augusti-
 nus in serm. 197. de tempore, qui est sermo
 secundus de Dominica prima post Trinitatem
 docet: (Ante aduentum Christi, ait, fratres
 charissimi

rissimi, solutus erat diabolus: veniens
 ristus fecit de eo, quod in Euangelio di-
 m est: Nemo potest intrare in domum
 tis, & vasa eius deripere, nisi prius alliga-
 rit fortem. Venit ergo CHRISTVS, & al-
 quit diabolum. Sed dicet aliquis. Si alli-
 gatus est quare adhuc tantum praeualet? Ve-
 m est, fratres charissimi, quia multum
 eualet: sed tepidis & negligentibus, &
 e v m in veritate non timentibus domi-
 tur. Alligatus est enim tanquam inne-
 canis catenis, & neminem potest mor-
 re, nisi eum, qui se illi mortifera securita-
 conlunxerit. Iam videte fratres, quam
 ltus est homo ille, quem canis in catena
 situs mordet. Tu te illi per voluptates
 upiditates seculi noli coniungere, & il-
 d te non praesumet accedere: latrare po-
 , sollicitare potest, mordere omnino
 potest, nisi volentem. Non enim co-
 do, sed suadendo nocet, nec extorquet
 obis consensum, sed perit. Ex dictis
 stat maiorem concedi potestatem Demo-
 n peccatores, & maximam in eos, qui ma-
 a crimina comiserunt: cum gratia D e i,
 e Demoni resistit, & ei manus ligat, longe
 eleratis hominibus sit. Quare facile quoq;
 quod Ponzinibus arbitratur, Deum non
 mittere, vt diabolus portet sagas: Cum
 omni.

omnium iniquorum, maximè tamen
 ficorum princeps & caput sit diabolus, &
 sint membra eius, qui Deo permittente
 test eos mouere, non est ambigendum, &
 peccata eorum maxima maximè iram De
 prouocent, Deum permittente: qui enim pe
 misit filium suum, in quo nullum vestigi
 peccati vnquam extitit, à Dæmone in mo
 tem duci, & ad pinnaculū templi constiti
 nec non à membris suis ludæis flagellari,
 crucifigi? quomodo non permittet scele
 tos maleficos & magos, vexare & mouere
 Prædictæ doctrinæ admodum conformes
 & in sequentibus magis elucescet, quod
 verissimo habeo, in crimine nefando male
 corū & sagarum contra quorundam ho
 num ignorantiam, qui sæpius admirantur
 quomodo homines minima data occasio
 in tam graue & horrendum crimen incida
 maxima crimina antecedere casum. Exem
 gratia, vt ex quotidianis maleficorum confi
 sionib⁹ percipimus: mulier ex aliqua defor
 tione redditur pusillanimis, statim aggres
 tur eam Dæmon: aut vir aliquam displice
 tiam concipit aduersum propriam vxorem
 voluptateq; accenditur in aliam, in cuius se
 ma se offert mille artifex & vincit. Vel iu
 nis aliquis voluit obambulans solus cogi
 tiones in animo turpes de rebus venereis,
 promptu apparet traditor in specie formos
 si

e feminæ, & his habitis leuibus occasio-
 as Daemon statim proponit consilium, &
 mittit quod velit facere voti compotes, si
 abrenuncient, & castra sua velint sequi,
 propositis miseri morē traditori gerunt,
 is omnibus exempla plurima sunt in pro-
 bus nostrorum iudicium. Dico ergo has
 s occasiones & causas proximas, quæ Dæ-
 ni portam aperiunt, multo grauiora pec-
 præsupponere, quæ diuina sic exigente
 tia, demeruerunt casum in tam abomi-
 le facinus. Quia & diuinis literis, & do-
 timorum virorum auctoritate compro-
 ar, quod præcedentia peccata quandoque
 causa aliorum. Sic Paulus Rom. i. Quia
 probauerunt Deum habere in notitia,
 idit illos Deus in reprobum sensum, ut
 antea, quæ non conueniunt, & in deside-
 cordis eorum. Esaia 6. Excæca cor po-
 huius, & aures eius aggraua. Sap. 2. Exce-
 renim eos malitia eorum. Sic etiam in sa-
 Deus dicitur excæcare, & aggrauare aures,
 videntes non videant, & audientes non in-
 igit. His accedunt Doctores, S. Gregor.
 nil. ii. in Ezechielem. Iustus & omnipo-
 s Deus, cum præcedentibus peccatis iras-
 ur, permittit ut cæca mens etiam in alijs
 atur. S. August. in lib. 83. questionum. q.
 S. Thom. 12. q. 79. art. 3. & q. 87. art. 2. &
 alibi. Quare omnes, qui non vident, quan-

do diabolus Dei abnegationem proponit
 abrenuntiationem eorum, quæ in Baptis-
 mo promittuntur, desiderat, (quod Demonis
 gotinum sit) necesse est, quod excæcati nō
 deant, quis enim nisi cæcus tam oculis cor-
 ris quam cordis, si audiat tibi proponi Dei
 negationem nō exhorrescat? quis tam à me-
 te alienus, si adhuc scintillæ veræ lucis irradi-
 metu non concutiat, si tale scelus obijci-
 Certum ergo videtur, talia præcessisse sceler-
 quorum pœna est, ut videntes non videant
 & audientes non intelligant. Atque hoc sin-
 gulare est inimici & hostis studium, nea Dei pro-
 uidentia permittit, quod animam inuadere
 possit, quæ peccatis & sceleribus prius se ne-
 priuarit amicitia & gratia Dei. Sic Cassianus
 collationibus patrum collat. 8. quæ est A-
 batis Sereni ex collatione S. Anthonij, probat
 & definit nullatenus Dæmonem posse mentem
 cuiusque vel corpus inuadere, nec habere
 cultatē in cuiuslibet animam penitus irruere
 di: nisi eam primo destituerit omnibus con-
 tationibus sanctis, ac spiritali contem-
 platione vacuā nudamque reddiderit. Quod ideo
 rectius suo more similitudine ostendit
 Chrysostomus de prouidentia Dei, Quemadmo-
 dum, inquit, hi, qui parietes suffodiunt ne-
 cessis tempore extincto lumine, & surari opor-
 & earum dominos cum omni facultate iugula-
 re possunt: ita & hic (intellige Dæmonem) per-

et noctis errorem ac tenebras maiorem of-
 fendens, cogitationes omnes; quæ ad munimen-
 strum esse possunt, subducere prius ac furari
 nitur, vt desertâ ac sine adiutorio animam
 cadens plagis innumeris confodiat. Ad-
 idem facit Glossa Math. 4. in illa verba: Si ca-
 tus adoraueris me, cum infert. Ergo qui
 oraturus est diabolum, ante corrumpit. Si quis
 iiciat: Deus Optimus Maximus in Iob,
 thoniim; aliosque viros sanctos etiam
 quit Dæmoni, ad tentandum & vexandū
 testatem. Ergo ratione peccatorum non
 mittit Deus tentationem & deceptionem.
 ilis est ad hoc Responso: concessa est
 viris sanctis Dæmoni potestas ad exerci-
 m & coronam, in læsione & vexatione ali-
 a corporali sine villo animæ vulnere: vt
 et in Iob: Ecce omnia in manu tua sunt,
 untamen animam eius serua. At respo-
 maleficorum est concessa potestas ad ini-
 tum etiam animarum, quia Dæmon tam
 mam eorum sibi vendicat per consensum
 am immane scelus, quam etiam in corpus
 minatur, quod verberibus quoque sub-
 t, si maleficus pro suo beneficiato ser-
 uentem ei non impendat. Sunt enim ma-
 ci & sagæ quasi asini diaboli, ipsum qua-
 portant, & ab eo deferuntur, & tamen ex
 missione diuina id demerentibus pecca-
 in tanta sunt cecitate, quod videntes

non videant, & audientes non intelligant. Quod si quis obijciat contra dicta illud Apocalypseo cap. 20. Cum consummati fuerint mille anni, soluetur Sathanas de carcere suo & exiet, & seducet gentes: quod erit tempus Antichristi, quando erit tanta tribulatio, etiam si fieri possit, electi moueantur: Atque quam auctoritatem videtur alludere Pontifici nubiis loco citato. Respondeo cum Magistro & alijs in 2. d. 6. quod cum hæc de Lucifero intelligantur, siue in infernum demersus, siue non: credibile est, eum non habere potestatem tantam accedendi ad nos, quantum habebit tempore Antichristi, in quo fraudulenter ac violenter operabitur. Et ideo totum dicitur soluendus, quia maior ei potestas propter maiorem hominum malitiam, & indulgentiam dabitur à Deo ad tentandum homines, quam modo habeat. De hac autem relatione & solutione diaboli latè agit S. Augustinus lib. 20. cap. 8. de Ciuitate Dei, quod studiosus lector videre poterit.

In maleficio. 5. Præludium. *Ad maleficium propter diuinam permissionem, & diaboli potestatem, requiritur hominis libera voluntas, quæ ex malitia consentit in maleficium, quia diabolus tanquam instrumentum utitur ad effectum.*

Affectus

PERFECTAT ENIM diabolus in suis male-
 ficijs quandam imitationem diuinorū
 erum: Vnde sicut Deus in mysterijs no-
 e salutis & sacramentis, hominum salutem
 undem ministerio operatur, etsi de abso-
 a potestate non sit alligatus sacramentis &
 bilibus signis: Ita diabolus in perditio-
 n, maleficorum opera, suam malitiam dif-
 odit, quamuis etiam Deo permittente, per
 ossit hominibus nocere, vt patet in Iob,
 thonio & alijs: tunc tamen non est male-
 um, sed purum diaboli opus. Accedat er-
 consentiens hominis liberum arbitrium
 perfectionem maleficij, necesse est, quod
 idem arbitrium potest diabolus, vt recte
 rillus ait, *Catechesi 4. Illuminatorum*, incita-
 cogere autem præter voluntatem omni-
 non potest. Subijcit tibi scortationis cogi-
 tiones, si vis, probas; si nolis, improbas,
 am diu ergo homo in statu præsentis vitæ
 cum liberi arbitrij permaneat, à Dæmone
 gi non potest ad malum, sed tantum per-
 adendo, vel terrendo moueri. Dei enim
 nipotentis solum opus est, efficaciter vo-
 ntatem hominis impellere, iuxta illud,
 uerb. cap. 21. *Cor regis in manu Domini.* Ex hoc
 ndamento error multorum imperitorum
 vulgo cōfutatur, qui cēsent haud fieri pos-
 vt malefici iterum conuertantur ad sanio-
 mentem, quando semel Dæmoni sua no-

Malefici cō-
 uerti pos-
 sunt, si ve-
 lunt.

mina dederunt, & Christianæ fidei abrenu-
ciarunt. Sed hic error cum sit falsissimus,
Concionatoribus ab humanis mentibus ex-
tirpandus est: multos enim trahit in despe-
rationis peccatū, qui ad Christum redire
tollit libertatem arbitrij, gratiam Dei ex-
puat, & diabolum potentio rem facit ad pe-
dendum, quam Christum ad saluandum
contra veritatem ab Apostolo traditam, Ro-
m. 7. *Vbi enim abundauit delictum, superabundauit*
gratia. Videmus etiam, quod aliqui se vo-
lunt religionis solemni, corpore & animo in pe-
petuum Deo consecrarunt, ipsiusque casti-
tatis multis annis secuti sunt, qui quandoque
fine vitæ Dæmonis suggestionibus impulsi
apostatae fiunt, & suauē Christi iugum de-
linquunt. Quanto magis, qui infœlicis Dæ-
monis sodalitiū sequuntur, etiam si eius
obsequio se deuouerint, poterunt gratia De-
i adiuuante, quæ omnibus petentibus datur
ad communionem fidelium, si velint, redire
& duram diaboli seruitutem excutere,
hæc doctrina hoc infœlici tempore sepius po-
pulo inculcanda est.

6. Præludium. Præcedenti affini-
*Omnia ma-
leficorum
opera sunt
ex pacto cū
Demone
tacito vel
expresso.* *Omnia opera maleficorum effectum so-
tinentur ex pacto expresso, vel tacito cū De-
mone, ita ut semper, quando vult maleficū
operari, expresse vel tacite inuocet Dæ-*

in auxilium, ut concurrat ex pacto.

Hoc praludium, cum tota opera magorum & maleficorum fundetur in pacto & quasi conducto cū Dæmonibus, ut attestantur Doctissimus in Theolog. Franco Victorius in Relect. de arte Magica, & Iosephus in 1. par. Florum qq. Theologicarum in 2. in q. eadem materia, latius quam in priori editione est addendum, maxime cum Ioannes VVierus celeberrimus in medicina, & vir varia lectionis, qui fere totam opinionem maleficorum & Sagarum in phantasmata, & illusionem refert, hoc scilicet etiam & imaginarium, & impossibile iudicat, & satis conueniēte ad suum propositum: Quia destructo fundamento, quæ ex ipso sequuntur, destructa censentur: & dictus Doctor Medicus in ipso fundamento cacus, sicut etiam in quibusdam alijs principalibus puniuntur materia, habeatq; aliquos sua opinionis diabolos: fusius doctrina de pacto Magorum & maleficorum stabilienda est, ut firmo iacto fundamento, opus firmitus stet. Impugnat dictus auctor pactum hoc & fœdus precipue in lib. de Lamys ca. 7. & 23. & de prestigijs Demonum lib. 6. ca. 27. in d. cap. 23. non constare dicit de pacto, nisi ex historia stupidarum delusarumq; anicularum confessio. Et in d. c. 27. argumentum impossibilitatem persequitur, quæ infra soluentur.

Vera & Catholica doctrina est intercedere de pactum, & de facto interuenire in opere Magorum & maleficorum. Probaturs

in primis ex illo Esaie 28. Dixistis, percu-
 mus fœdus cum morte, & cum inferno fe-
 mus pactum. Quod ad præsentem sensum,
 legarunt S. Thomas 2 2. q. 95. artic. 4. in co-
 pore. Alphonsus Castren. lib. 1. de iusta hæ-
 ticorum punitione. cap. 14. Mart. Nauar.
 de pœnitentia d. 1. cap. Nunquid Cain. Pa-
 lus Grilland, lib. 2. de Sortilegijs q. 3, &
 alibi. Clarius idem probat illud Euange-
 Matth. 4. Iterum, inquit scriptura, assump-
 tum in montem excelsum valde, & ostendit
 ei omnia regna mundi, & gloriam eorum,
 dixit ei; Hæc omnia tibi dabo, si cadens ad-
 raueris me. Tunc dicit ei Iesus, Vade Satana
 Scriptum est enim, Dominum Deum tuum
 adorabis, & illi soli seruias. Hic percuncta-
 an hæc non sit species & forma pacti; Hæc
 omnia tibi dabo, si cadens adoraueris. Quod
 enim iurisperitorum dubitauit pacta fieri hoc
 modo, per si, dabo hoc, vel tantum, si hoc
 ceris. L. hoc iure ff. de donationib. L. Lab-
 scribit, si mihi Bibliothecam. L. iuris genti-
 ff. de pactis. Baldus in Tractat. de pactis à nu-
 mero 20. Ioan. Baptista Caccialupus in Tractat.
 de eadem materia. q. 6. & alij in ll. allegati.
 An non etiam formæ contractus innominati
 sunt, secundum leges & omnes Doctores
 hæc? Do vt des, do vt facias, facio vt facias, fa-
 cio vt des. ff. de præscriptis verbis; & in fac-
 tionib. L. Naturalis meus, Glossa & Di-
 ibide

em, Angelus, Syluester, Aurea Armilla,
 omnes sumistæ in verb. Contractus. Quid
 aliud sonant secundum legitimum, na-
 alem & verum sensum hæc verba. Hæc
 nia tibi dabo, si cadens adoraueris me, nisi
 um? dabo, si exercueris actum adoratio-
 do, si hoc feceris; hoc modo etiam sem-
 nostros maleficos & sagas in primis aggre-
 ar. Si Deo & suis abrenunciaueris, mihiq;
 zseris, liberabo te, à tali desolatione, aut
 ulatione, aut paupertate, dabo diuitias,
 offeram voluptatem ad libitum, aut facia-
 toti compotem, &c. Vt non modo perci-
 us ex confessionibus stupidarum anicu-
 um, sed etiam virorum doctorum viriuf-
 status, Ecclesiastici & civilis, hominum,
 enum & senum, (quod sane dolendū,)
 Quid etiam conuersorum & poenitentiu. De-
 i hæc ad probationem dictæ veritatis accedit
 on, 26. causa, quest. 2. cap. Illud: ex Augu-
 no in hæc verba. Omnes artes huiusmodi,
 nugatoriae, vel noxiæ superstitionis, ex
 adam pestifera societate hominum & De-
 onum, quasi pacta infidelis, & dolosæ ami-
 iæ constituta, penitus sunt repudiandæ &
 giendæ Christiano. Nec abhorret lex ciuil-
 hoc pactum. C. de malef. & mathem. in l.
 s, fulti: dum ait, manibus accitis, id est, secun-
 Glossam, Dijs infernalibus. Quomodo
 Dlocati veniant Demones, nisi ex pacto? Cer-

re humana potestas, cum sit inferioris ordinis, & longè infirmioris virtutis, Dæmonem minimum quidem cogere posset ut accusatus compareret, nisi pactum intercedere. Sed plura pro explicatione istorum verborum adducemus Deo volente in Commentario in titul. C. de malefic. & mathemat. in d. l. Multi: quem præsentī tractatui statim subiiciemus. Comprobat etiam hoc pactum communis Theologorum sententia. D. Cyprian. in libro de duplici martyrio attestatur, quod qui magicis artibus utuntur, tacite CHRISTUM abnegent, dum cum Dæmonibus habent fœdus. Imo ipse Cyprianus, ut omnibus constat ex actis ipsius, chirographo se obstrinxerat Dæmoni, cum adhuc Magus esset: Quod quidem adhuc aliquando pessimi Necromantici, & aliqui etiam malefici proprio sanguine subscribunt & diabolo in signum fidelitatis & servitutis tradunt: S. Augustin. lib. 2. de doctrina Christiana a cap. 20. cuius verba relata in d. cap. Illud: S. Thomas in 22. loc. citat. & in quæst. 96. sæpe. S. Antonin. 2. part. titul. 12. Guilhelmus Parisiensis in tractat. de fide & legib. fol. 45. colum. 2. in editione Parisiensi de Anno Domini 1516. Scotus in 4. dist. 34. Gabriel. in 2. d. 8. quæst. 2. artic. 4. dub. 2. Sylvest. & Angel. in verb. Superstitio, & maleficium. IOANNES Gersford in pr

prima parte in Triologio Astrologia
 ologizatz. Martinus Arles in tractat. de
 ertitionibus à numero 85, Ioannes Trit-
 us de reprobis & maleficis ad quæstio-
 propositas à Maximiliano Cæsare. Fran-
 us Victoria, Castrensis & Iosephus Angles
 citat. Ioan. à Turrecremat. in d. c. Illud;
 quæst. 2. Martin, Navar. in manuali con-
 priorum cap. 11. numero 25. & alij com-
 miter alibi. Consentiant iurisperiti Paul,
 land. in d. quæst. 3. de Sortilegijs. Iodo-
 Damhauderus in cap. 61. Practica crimi-
 s. Ioannes Bodinus lib. 2. cap. 3. & 4. de
 monomania Magorum, & in confutatio-
 opinionis VVieri pag. 440. in æditione
 liensi de Anno Domini 1581. accedit
 omas Erastus Medicus in Dialogo de La-
 s, qui doctissimè confutat opinionem
 Vieri, ad propositum, tacito nomine. Atq;
 hanc Catholicam sententiam determi-
 nit Vniuersitas Theologica Parisiensis An-
 Domini 1398. 19. Septemb. damnando
 ores aliquos circa materiam superstitio-
 m. Hos autem articulos ponunt Ger-
 in prima parte suorum operum; & Bo-
 us in initio sui libri, & alij alibi.

Tertius articulus ad nostrum inten-
 m talis est. Quod inire pactum cum
 demonibus tacitum, vel expressum, non
 sit idon

sit idololatria, vel species idololatriæ, error.
Et intendimus esse pactum implicitum
omni observatione superstitiosa, cuius effe-
ctus non debet à Deo, vel natura rationabili-
ter expectari, hæc in d, articulo.

Dicit aliquis. Quare seruant huiusmodi p-
acta & promissa Dæmones, cum tamen si-
mendaces, & fallaces? Dico in primis, quod
nec semper seruant, nec seruire possunt, cum
non sit in eorum potestate. Hinc Christo pro-
mittebat matth. 4. dare omnia regna mun-
& gloriam eorum, quæ tamen non erant
eius potestate. Vnde Remigius in illum
cum, Miranda est diaboli dementia: illi pro-
mittebat dare regna terrena, qui suis fide-
bus dar regna cœlestia, & gloriam mundi, qui
est cœlestis gloriæ Dominus. Et Hier. in e-
dem verba, tomo 9. Arrogans & superbus
iactantia loquitur. Non enim potest omnia
dare, cum sciamus plerosq; sanctos viros
Deo reges factos. Alludere ad idem Euang-
lij videtur Michael Psellus in li. de Dæmoni-
bus; quando dicit. Etsi Dæmonia diuinitati
nobis & gloriam promittunt, nihil tamen
se tradere possunt: Quippe cum imperium
nullum habeant, sed visu tantum quædam
inania suis cultoribus afferunt, varia proflua
& instabilia, Sic innumerabilibus processibus
constat, quod maleficis in principio subue-
ctionis pecunias argenteas, sicut etiam S. A-

thor

nio Sportam argenteam ostendebat, pro-
 rat, ostendat, & det. Quas cum putant se-
 ere, & eis volunt uti, pecunie resolutae
 in stercore equorum, aut aliam vilem
 eriam. Non tamen negandum, Demo-
 a aliquando veras pecunias dare, ut sua
 incipia confortet in malo, ne si ipsum sem-
 mendacem inueniant, fidem non habeant,
 enim illud commune pronunciatum, Men-
 solito, verum non creditur ulli. Huius rei
 nplum libet hic inferere de femina nota
 uiris, Colonie, & in locis vicinis. Ex cuius
 cessu iudiciali & criminali Authentico
 u notarij scripto, coram iudice & scabinis,
 qua puncta ad instructionem congruis locis
 remus presentis editioni: Quare altius
 sus rei reperendus est. Fuit femina satis
 es in Pago distante a Treuirensi Ciuitate
 uo miliari, nomen Pago Rouer, & Femi-
 Meisenbeins Anna. Hæc cum multorum
 sectæ virorum & mulierum denuntiatio-
 us, & alijs indicijs in vehementem veni-
 maleficij suspicionem, ab incolis Pagi Ro-
 apud officium siue præfectum loci ac-
 ata tanti criminis, clam se subtraxit, & alio
 ot septimanis in locis vicinis delituit. Tam-
 nā nobili & valido viro Ioanne Piesport
 ficiato Abbatis monasterij S. Maximini ex-
 & prope muros Treuirenses, cuius iuris-
 tioni ratione domicilij subdebatur, requi-
 sita &

fita & monita ad comparendum & purgandum super iudicijs. Requisitione non obstante, criminis conscia mulier, adhuc ætate mediæ, prima habita oportunitate, nauis in flumine Mosella Coloniae se recipit. Deinde temporis successu, Deo sic disponente, ut occulta & nefanda crimina prodantur & puniantur, dicta res ab alijs pluribus, in proprijs filijs & filiabus, quos etiam tantis leris & aliorum grauissimorum participes reddiderat, vehementius adhuc delata. Sed enim duos proprios filios, & duas filias: alius filius, & vna filia ante capturam matris, magna pœnitentia cum multorum mœro vitam laqueo finierunt, & corpora igne consumpta. Alius filius, & filia adhuc impures in custodia detinentur, & instruuntur. Deus det ipsis bonam mentem, & cōstantem conuersionem. Cū autem maior natus filius, cuius infra aliquoties mentionem facimus, cui nomen propriū fuit Ioannes Orio, sententiam criminalem in confessu Oeciati, Prætoris & Scabinorum, coram Tribunali acciperet, vehementer & impense, & salutis maternæ, ut pium filium decebat, inflammatus, rogauit iudices, ut studio cogitarent, & industria laborarent, si qua ratione via matrem ream comprehendere possent, tandem in hac vita conuersa ad Deum, pœnitentiam, temporali ignominia, & mœro

antea morte æternum & infinitum redi-
 ret supplicium tantis criminibus debitum &
 paratum, si in hac vita pœnitentia non ex-
 itur. Iuuenis, honestissima, & plenissima
 misericordie petitione, nec non etiam sceles-
 rum multitudine magnitudineque, quæ re-
 ger commiserat, dictus Officiatus rectè ex-
 itus, Senatui Colonienſi, & bonis amicis
 oniz, qui negotium promouerent, pro-
 & ad rei expeditionem exercitato nuncio
 sit. Amplissimi & nobilissimi Senatus
 idetia, & diligenti dispositione, Rea Co-
 z inquisita, & cum subinde ædes & do-
 lium mutasset astutia, vt non facile in-
 reretur, tandem reperta, & missa Officiato
 aximini prædicto, comitantibus tribus,
 quatuor fortibus & armatis custodibus,
 quinta Octobris Anno Domini 1590
 ucta, & tradita in custodiam Monasterij
 aximi. Octaua eiusdem mensis, Officia-
 reproducta copia indiciorum coram præto-
 scabinis, eorum consilium & iudicium re-
 quit: Qui iudicarunt, quod rea beneuolè
 io interrogaretur, & nisi veritatem sic
 etur, moderata tortura adhiberetur. Et
 cum est prius constanter negauit adhi-
 tortura confessioni initium dedit & pau-
 continuauit. Inter reliqua confessio
 uncta, confessæ fuit, quod cum à pro-
 marito durius tractaretur, & vnius
 prolis

prolis mors subsequeretur, grauius commota cogitare cepit, se à Deo derelictam esse, amicumq; abiecit. Quas cogitationes & similium cum mente volueret, Dæmon in forma viri nigris vestibus induti nocte prope lectum apparuit, & dixit: Si Deo, à quo desertam esse vellet abrenunciare, libiq; adherere, & orationem addicere, quod pacem se procurante foret habitura. Sic excæcata statim fidem Dæmoni dedit, Deo, Beatæ Virgini, quam Latine malus spiritus appellabat, atq; omnibus sanctis abrenunciavit, & dixit, Deus, ex quo auxilium ferre recusas, intermitte. Statim amicus, qui se *Fedderhans* nominabat, frontem tetigit, ac si crisma eradicaret, pedes habebat asininos. Cum Dæmoni deceptionem obiceret, eumq; mendacem asseteret, pro confessione dedit ei duplicem ducatum, verum, & falsum, & bonum, quem in marsupium reposuit, & alijs pecunijs adiunxit. Hæc mulier vigesima die mensis octobris Anno Domini 1590. viua igni tradita est, & bonum vitam habuit. Deinde, vt ad propositum reuertamur, secundum Scotum, & Gabrielem de civitate citatis, & alios alibi, Dæmones seruantes & promissa, non quia veraces, sed vt eis adhæreant, quia si nulla pacta seruare nulli homines eis seruirent. Annotandum etiam, quod quemadmodum secundum leges & Iuris peritos, duplex est

m; Tacitum & expressum. L. Labeo. L.
 m quia conventiones. ff. de pactis. Barth.
 d. Iason & DD. ibidem: Ita etiam duplex *Duplex pa*
 ercedere potest pactum inter hominem & *ctū potest*
 monem: Tacitum, & expressum. Tacitū *esse inter*
 quando aliquis contendit facere aliquid *hominem*
 causas, quæ nec virtute naturali, neque ex *Dæmo-*
 ina aut Ecclesiastica institutione possunt
 d efficere, vel quando huiusmodi causæ
 quam necessariæ adiunguntur alijs, quæ
 sunt talem effectum producere, vt expli-
 Nauar. in manuali Confessariorum ca. ii.
 m. 25. & satis colligitur ex d. artic. Parisien.
 tacitum pactum ineunt quandoq; viri ex
 iositate, quando vident suas vxores se vn-
 e, vt ad cursum & congregationem no-
 rnam proficiscantur, Ipsi eodem vnguen-
 se vngunt, & sequuntur. Cuius rei exem-
 Grillandus & alij referunt. Quia enim
 em habent, quod tali vnguento vis insit,
 itè consentiunt in opus diaboli, qui accur-
 , & auxilium fert. Pactum expressum est,
 ando consensus exprimitur per verba, nu-
 , aut signa. Cuiusmodi est illud, quod vt
 urimum malefici faciunt, quando Deo
 renunciant, & Dæmoni in seruitutem se
 dunt. Grillandus in d. q. 3. Damhauderus,
 strensis & alij duplicem etiam distinguunt
 rtilegorum professionem. Tacitam & ex- *Sortilego-*
 essam. Tacita professio est promissio quæ *rum profes-*
 sio duplex.
 dam,

dam, quam quis facit alteri professo de ob
uando, quæ sibi mādauerit sub promissio
quod grandia faciet, & mirabilia in vita
cognoscet futura, & multa alia his simi
dummodo fidem Catholicam abijciat, & o
nia Ecclesiastica sacramenta contēnat & re
diet, atq; adhæreat cultui & obedientiæ
magistri, & hæc professio dicitur tacita, q
non fit propriè cum Dæmone, sed cum ei
ministro: nec interueniunt solemnitates
trinsecæ, quæ interuenire solent in exp
professione. Expressa est, quæ fit cum p
prio Dæmone: & ista adhuc duplex est. V
quæ dicitur sollemnis siue publica: & al
priuata. Solemnis est illa, quæ fit cum D
mone, dum publicè residet in folio Maie
tis, more principis, quando fiunt vniu
sales congregationes certis nocturnis ho
& quatuor anni temporibus. Solent eni
vt nostri malefici & sagæ referunt, in q
tuor anni temporibus, nocte, quæ inter
dit inter diem iouis & veneris, celebratio
habere conuentus: in quibus multi con
niunt omnis sexus & conditionis homin
Priuata est, quæ fit cum ipso Dæmone pa
expreslo, citra tamen solemnitates & hor
num multitudinem. Hanc solent facere
tim, quando transeunt in societatem Dæm
nis. Tunc relinquunt prius Deum, abnegā
eius nomē & baptismū, & reliqua sacrame
ta

Ecclesiæ. Deinde adhærent Dæmoni, ei-
 que perpetuam obedientiam spontanea
 unitate promittunt, ita vt penitus subdi-
 Diaboli efficiantur. Et sicut veri Christia-
 secundum scripturam admonentur, vt
 omnia opera sua bona faciant, & incipiant in
 nomine D E I, & ad eius honorem dirigant
 hi Diaboli clientuli iubentur omnia fa-
 cere & incipere in nomine Dæmonis, & ad
 cultum dirigere. Nunc ponenda sunt
 fundamenta d. Doctoris, quibus pactum
 impugnat, quod fieri nequeat. Primò,
 ratione personarum: naturarum diuersitas
 patitur, quia cum nulla communio sit
 inter Dæmonem & hominem, nullum po-
 tesse pactum, aut contractus. 2. Ratione
 iuris: Quia quæ dari fieriue non possunt
 de iure, nec naturaliter, eorum nulla est
 iuris obligatio. 3. Ratione conditionis
 & stipulationi, pactoue: Quia nec in
 voluntarium est potestate, nec ita in casu po-
 tuit vt natura sit possibilis. 4. Ratione for-
 mæ: quia non ea fit, quæ dat esse rei, cuius-
 omissionis vitiat actum. 5. Ratione dis-
 positiui: Quia semper de alio & aliter sen-
 titur de Dæmon, quam homo. 6. Et postremo
 quia nisi imaginariū est vniuersum negotiū.
 Præterea aniculæ, quæ plerunque lamiæ
 sunt, circumnueiuntur dolo, fraude, astu,
 oratoria ac errore; ergo non potest esse con-
 tractus

tractus & pactum. Hæc argumenta ponit li
 6. de præstigijs Dæmonum cap. 27. pag. 77
 In lib. de Lamijs cap. 7. aliter improbat pact
 Dæmon cum spiritus sit, carnem & ossa n
 habet, quare extensa manu firmaq; stipulat
 ne lamiam recipere non potest, vt tractatur
 dicitur de professione Sagarum. Præterea d
 losa hæc stipulatio, in perniciosum finem co
 ficta, contra Dei voluntatem, si tantum b
 bibit momenti, vt nulla queat rescindi rati
 ne, & necessario eius virtute alter alterius v
 luntatem sequi, illiusq; præcepto morem g
 rere compellatur: Cur pactum illud prius
 baptismo, ex peculiari Dei voluntate & ma
 dato, solemnibus verbis verè sancitū, & q
 dem interpositis fideiussoribus, tanquā p
 rogatiua, non præponderabit? Alia profes
 contractus est firmitas inter Deum verace
 & sanæ mentis homines. Quicquid ille stip
 latur, & in suo verbo addicit, hoc fideliter
 indubitatè præstat, nec data manu præstig
 sa deludit, non saltat, nec conuiuatur, vel
 milibus rebus ludicris, quibuscum pacit
 tur, nequiter fallit, dementatue, quemad
 dum hic commentitio carnali corpore ac
 fuis. Disparitatem hic qui negauerit, nesc
 quid veritatis hic sit admissurus. Hæc ibid
 ille Doctor.

His argumentis facilè est respondere, si c
 rè & dilucidè res intelligatur, & distingu
 da

distinguantur. Pactum enim definitur ef-
 Duorum, vel plurium in idem placitum
 consensus. L. i. ff. de pactis, & dicitur à pa-
 one, id est, pacis actu. Pacisci enim est actus
 concordiae: Sic potest dici pactum, quasi ad
 cem habendam factum. Panormit. in ca. i.
 pactis. Vnde pacta diriguntur ad conser-
 tionem pacis, concordiae & societatis. Hinc
 timè intelligitur Caietani doctrina, super
 2. S. Thom. q. 95. art. 4. quod pactum ini-
 m cum Dæmone dupliciter intelligitur.
 mo modo, pro conuentione cum Dæmone
 cta; vt, faciam hoc, vt facias illud, &c. Alio
 modo pro sociali actu cum Dæmone: Et li-
 t pactum & fœdus propriè sonent conuen-
 onem, tamen etiam in materia superstitio-
 um, & Sortilegiorum accipiuntur & intelli-
 untur secundo modo: & tunc pactum taci-
 am intelligitur, sicut inuocatio tacita. De
 de pacta distinguuntur à iure & Doctori-
 us, in vtilia, vel vt aliqui vocant, valida: &
 inutilia, siue inuailida, vel nulla. Et sic pacta
 tilia ab inutilibus distinguuntur per essen-
 am. Nam vtilia pacta habent esse. Inutilia
 on. L. Iurisgentium. §. pactorum, & §. si ob
 maleficium. ff. de pactis. & L. pacta quæ con-
 ra. C. eod. tit. & in reg. Quæ contra ius, de
 egul. iuris, in 6. Caccialupus in tract. de pa-
 tis q. 6. Bald. in tract. de eadem materia. & in
 l. Iurisgentium. Bartol. Alberic. Iason &

*Quomodo
 pacta di-
 stinguun-
 tur.*

alij in d. 6. Si ob maleficium. Ad quam materiam multas adfert allegationes Bertachinus in Repertorio Iuris, in verbo pactum vers. Pacta inualida. Hanc distinctionem perpendisset dictus auctor, vidisset argumenta sua, quæ ponit, nihil probare. Probant enim hoc, quod omnes concedimus, & iure tam canonico, quam civili probatur: pacta, quæ fiunt cum Dæmone, non esse vtilia, sed inualida, nulla, turpia, contra legem diuinam & humanam, nullam inducere obligationem, repudianda, & rescindenda. Quia pacta contra bonos mores, & ob maleficia perpetranda inuenta, cum sint turpia, contra legem Dei, sunt inualida, & nulla. De talibus pactis tractant DD. Iuris in d. 6. si ob maleficium. Quare auctor rectè dixit: disparitatem qui negauerint inter pacta, quæ fiunt inter Deum & hominem, & inter maleficum & Amicum, nescire quid veritatis sit admissurus. Pacta enim, quæ fiunt Deo, fiunt de rebus ad salutem animæ & corporis spectantibus, ideoque sunt vtilia, valida, & habent essentiam, inducunt obligationem. Quæ verò maleficus cum Amico sunt in perditionem animæ & corporis, diuinam maiestatem ledunt, & sunt in fauorē inimici Dei & hominū. Atq; hic si bene aduertisset, in argumentis proprijs contrarietate admittit, cum dicat disparitatē naturarū arguere impossibilitatem contractus & pacti, & tamen

*Disparitas
est inter pa-
cta homi-
nis cū Deo,
& homi-
nis malefi-
ci cum Dæ-
mone.*

probet contractū & pactū inter Deum & hominem esse: & sacræ litteræ ita esse clarissime testantur. Quia cum Abraham, Moyse & patribus Deus habuit pacta & fœdera Gen. 9. Recordabor fœderis mei, quod pepigi vobiscū. Et iterū ibidem, statuiam pactū meum vobiscū. Gen. 17. Ponam pactū meum inter te & me, & eris Pater multarū gentium. Deut. 5. Ego & noster pepigit nobiscū fœdus. & 7. cap. ubi. Si ergo propterea repugnat fieri pactum inter Dæmonem & hominem, quia disparitas est diuersitas, cum homo sit corpus, Dæmon spiritualis: quomodo non repugnat fieri cum Deo, cum maior similitudo sit, si verum sit fundamentum, arguebat maiorem repugnantiam? Maior est disparitas quantum ad compositionem finis ad Deū, quam ad spirituales creaturas. In Deo nulla omnino compositio adhibenda: At in spirituali creatura licet non sit compositio physica ex materia & forma, ex corpore & anima, est tamen metaphysica ex actu & potentia. Vnde liquidum est, quod homo cū spiritu potest pacisci, & quod disparitas prædicta impediatur. Est enim similitudo & communicatio inter spirituales & corporales creaturas, quantum ad intellectum & voluntatē, quarū potentiarum concurrunt ad pactum, vt ex definitione patet clarum est: quia definitur esse duorum vel plurium,

plurium, intellige, personarum, in idem consensus. Cōsensus spectat ad voluntatem. Voluntas autem in spirituali creatura etiam Membra corporea, non tam requiruntur essentiam contractus & pacti, quam ad expressionem & manifestationem, vt not consensus alijs, cum quibus volumus pacti & consentire, innotescat. Quare sicut spiritualis creatura in corporibus assumptis not scum conuersatur, sonum vocalem, articulum, & quasi humanum format: ita etiam potest consensum & pactum exprimere, & cum homine conuenire. Nam si Dæmon Christi verbis expressis, vt Evangelica historia clare verbis loquitur, pactum obtulit: quid ob quo minus alteri idem offerre possit? Etenim tamen verum est, quod homo debeat dissentire à Dæmone: tamen tanta est Dæmon astutia, & hominis tum infirmitas, tum multilitia, vt liberè ei consentiat sæpius in multis, vt omnibus ratione vtentibus constat. Nec etiam quicquam ad rem facit quod dicat sagas dolo, astutia & errore decipi: & ideo esse pactum: sed tantum arguit tale pactum non esse seruandum, sed rescindendum: Dicit Iulio malo, ait prætor, pactum se non seruatur. Dolus autem malus fit ex calliditate & fallacia. L. Iurisgentium conventiones. §. Pactum autem ff. de pactis. & dicitur iniquum dolo factum & fraudandi causa. ibidem

Matth. 4.

si fraudandi. Quod etiam dicitur non
imaginarium esse vniuersum negotium,
a facilitate asseritur, eadem etiam reijci-
nec solum constat propria anicularum il-
rum confessione, sed etiam Doctissimo-
n in Theologia & Iure auctoritate, & in-
merabilium vtriusq; sexus & status homi-
n testimonio, qui tale fædus nō dormien-
sed vigilantes, solutis sensibus, cum Dæ-
monibus inierunt in Germania, Italia, Gallia,
alijs locis. Qui autem omnia imaginaria &
antastica opinatur, quæ Sacræ literę, graues
actores, & mille hominum expertorum te-
monia confirmant, multum phantasia per-
batus est. Quod vero plurimi vtriusque
us homines confiteantur, quod in abnega-
ne fidei, quando fædus initur, Dæmon
lefico aut sagæ Chrisma è fronte eximere
eradicare contendat: id sanæ intelligendū,
ia Dæmon, qui vbiq; suum lucrum & hu-
næ salutis interitū quærit, hic etiam Chri-
onis hanc vult suggerere superstitionem, vt
dant, aliquem effectum hanc eradicationem
habere, & se minus hoc modo potentes
ri ad resipiscendum à tam infoelici statu, &
rumpendum fædus iniquum, per pœni-
tiam & veram ad Deum conuersionem.
risma, quo Christiani more Catholico in
ptismo vnguntur, in corpore & fronte am-
us non hæret, sed diu aqua idem deterfit,

nec tam chrismate vngimur, ob corporis modum, quam animæ salutem. Chrismatis virtus animam afficit. Vnde eradicari Diaboli vngulis non valet. Quia de causa nec de novo Sagæ chrismate iniunguntur, sicut nec baptizantur, quando ad cor redeunt, & suo creatori corde contrito & humiliato reconciliantur. Character, qui secundum Conciliorum Theologorum Catholicam doctrinam efficit, sacrum baptisma reiteretur, indelebiter animæ inhæret, corrumpi nequit: Cum quicquid corrumpitur, ad corruptionem subiecti intereat, aut à contraria qualitate expellatur. Character autem inest animæ tanquam subiecto, quæ corruptioni non est obnoxia, nec et characteri quicquam contrarium est, à quo expelli queat. Nec puto quod omnes maleficos aut Sagas in fronte vngulis tangat, sed tantum minus instructos in fide, & superstitiosos, qui ea laborant persuasionem, quod tantum eius tactus in fronte aliquem fortiatum effectum

Modus cognoscendi, quousque maleficorum opera se extendant. 7. Præludium. *Vt cognoscamus, quæ maleficorum opera se extendant per permissionem diuinam, necesse est intelligere quæ operationes Demonis potestati subiacent. Et sunt.*

CVm autem tanta eius potestas sit, ut nulla vis super terram comparetur ei, atque

stap

Iob. ca. 41. impossibile est hominē scire,
 possint Dæmones per naturæ suæ con-
 ſuetudinem facere, nisi per donum Dei iuxta
 Ierolimum dicentem 1. cor. 12. *Alia diuinitas*
est, ut S. August. docet lib. 3. de Trinit. cap. 9.
 Item ex sacris literis constet aliquid Dæ-
 monum potestatem excedere, id nullatenus
 credendum est maleficos, aut magos posse ef-
 ficere. Ex hoc fundamento dicitur, Maleficos
 magos multa posse ope diabolica facere,
 homini imperito impossibilia videntur,
 proportionem nostri intellectus supe-
 rantes nec sub sensum & phantasmata cadant,
 igitur nostra cognitio initium sumit.

Præluđ. *Firmum illud ad multas* Dæmones
multas tollendas in hac materia sta- retinuerūt
rum est pronunciātū, cum D. Dionys. de post lap-
nomiſibus, c. 4. approbatum à S. Thom. 1. par. naturalia. sum dona
art. 4. In Dæmonibus dona naturalia nequaquā
perdita, sed integra & splendidissima mansisse.

VARE tanta est eorū pura naturalis co-
 gnitio, & operandi potestas, quanta An-
 gelicū. Subiecta autē est materia horum infe-
 riorum Angelis tam bonis, quàm malis, quan-
 ad motum localem, idq; ex naturali re-
 ordine, quia cum natura corporalis infra
 naturalē sit, tanquā imperfectius sub perfe-
 ctius, nata est moueri in ordine ad locū vnde
 Arist.

Aristo. 12. Metaph. posuit cœlum moueri intelligentijs, quas nos Angelos dicimus, metumq; intelligentiarum, tanquam exteriori è numero motuum in corporibus lestibus inuestigauit.

*Quædam
maleficis
operibus
adhibita
naturaliter
operantur;
quædam
ex parte
non tantum*

9. Præludium. *In operibus maleficis quædam adhibentur, quæ naturaliter actionem ex rei natura habent, in ordine ad effectus, quos producere intendunt. Exempli gratia, venena ad interficiendum, herba ad sanandum, vel occidendũ: Quædam verò tantum sunt signa & characteres, nihilque habent virtutis ad effectus producendos, sed operatio sequitur ex parte cum Damone, solum consensum præbent malefico, & signum adhibente.*

Delectantur enim Dæmones multum signis, cum imitari studeant Deum, qui operantibus signis sacramentalibus, salutem operatur in terris, quam ipsi, pro eorum cunctis multiplici, adminiculo signorum euenterè conantur. Quod pulchrè S. Augustinus lib. 21. cap. 6. de Ciuitate Dei innuit his: Dæmones alliciuntur per varia genera laqueorum, herbarum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non ut animalia cibis, sed ut spiritus signis, in quibus scilicet hæc eis exhibentur, in signum diuini hominis.

psi sunt cupidi. Ex prædictarum, quæ in
ficijs assumuntur, diuersitate, ad caute-
hominum obseruandum, periculosius
opus maleficorum, quando veneno alijs-
rebus naturalibus vtuntur, quàm quan-
tū signis. Quia naturalia naturali mo-
plicata, effectū fortiuntur tam in bonis,
in malis, secundū proportionem acti-
m & passiuorum, nec valent impediri,
miraculosè, ab eo, qui dixit de discipulis:
quid mortiferum biberint, non eū nocebit. Itaq;
crucis, nec reliquæ, nec sacramentalia na-
tium rerum cursum impediunt, nisi ipse
per naturam, qui omnium motuum est
um efficiens, effectum causæ particularis
endat. At in alijs alia ratio est: quia spiri-
ibus armis sæpissimè Dæmonum insul-
propulsantur, & actiones impediuntur,
effectum fortiantur.

Prælude. *Sicut inter angelos* In Demo-
tos, sic inter Dæmones est ordo & præ- nibus vt S.
o, & id fide tenendum ex sacris literis, Angelis,
est sub or-
dinatio.

Job. 41. Ipse est rex super omnes filios superbia.
th. 12. & Marc. 3. In Beelzebub principe Dæ-
monum eijcit Dæmonia. Ad Ephes. 6. Non est no-
lluatio aduersus carnem & sanguinem, sed ad-
us principes & potestates, aduersus mundi recto-
nebrarum harum. Hinc Christus in Evan-
gelio

gelio regnū Sathanæ attribuit Luc. II. M
 12. Si enim Sathan Sathanam eijcit; quom
 stabit regnum eius? Hic autem ordo, n
 ræ est, non gratiæ. Nam naturæ dona retie
 runt, gratiæ autem amiserunt. Sicuti au
 Dæmones natura sunt superiores & infe
 res; sic eorum actiones etiam sibi inuic
 subordinantur: qualis enim ordo inter
 sas, talis quoque inter effectus. Hinc supe
 res Dæmones nō omnia per seipsosexequ
 tur, sed inferioribus non rarō sua com
 tunt officia, & prouincias disponunt, qu
 benter se subiiciunt in perniciem generis
 mani, sicque eorum ordo & concordia
 ex amicitia, qualem nullam inter se hab
 sed ex nequitia, qua homines communi
 dio odio prolequuntur, & Dei regnum
 pugnare moliuntur, procedunt. Talis au
 ordo inter Dæmones post vniuersale iud
 cessabit, quia tunc finis ipsius nullus erit
 est hominum tentatio, & ad malum in
 etio. Quod confirmant verba illa Glor
 cor. 15. super verba Apost. Cum euacuauerit
 nem principatū, &c. Quamdiu, inquit, durat mu
 Angeli Angelis, homines hominibus & Dæmones
 monibus præsunt. Videntur aliqua obstare
 ordini, quæ mouet Guilhel. Parisien. 2.
 principali par. 2. c. 14. & 15. de vniuerso.
 pax non est, ibi non est concordia, iuxta ill
 sapientis. Inter superbos semper iurgia s
 Sp

itus autē illi maligni sunt superbissimi.
etiam diuinæ maiestati renuerint subesse.
autem vnus superbus iugū alterius abij-
quomodo superbissimi spiritus patiun-
sibi aliquē præsiderē? aut inuiti faciunt:
voluntarij. Si inuiti, igitur semper sunt
elles pro viribus, præsertim cum ex super-
æquē appetant principatū ac dominatio-
sicut superior. Aut eū iam deiecissent mil-
s à suo principatu, si viribus præualerent:
necesse est, quod ipse omnibus sic præua-
quod singulos & omnes potētia superet:
ex eadē causa omnes simul contra ipsum
ueantur ad rebellionē. A ratione autē alie-
st, q̄ ipse superior potētia & virib⁹, tot, &
multa milia fortissimorū spiritūū super-
quum in rebus eiusdē speciei nō inuenia-
vnū indiuiduum, q̄ naturali perfectione
otentia vincat omnia alia simul coniun-
Sic vnus homo naturali virtute & forti-
ine non potest multos superare, nec vnus
us fortior est alijs multis simul aggrega-
si quis dicat: Vnus rex in regno omnibus
erat. Respōdetur hoc nō provenire ex na-
aut naturali regis potentia, eo quod rex
ed ex volūtate & obedientia subditorū, vt
stat experientia, quando obediētia dissol-
r, rebellio sequitur, & rex nō magis ex vi
naturalib⁹, quā homo priuatus valet, imō
rarò minus est exercitatus ad pugnandū,
quam

quam gregarius miles sit. Si voluntarij p
cipi subiiciuntur : quomodo ergo iug
suaue potentissimi creatoris ferre recule
runt, cuius potentia etiam omnes simul
stere non potuissent? nec hoc ipsis erat ign
ex viribus naturæ. Amplius, si sæuissimi
ranni sui principis imperio voluntarij
sunt : quomodo non semper inter eos
odium, cum superbia eorum ascendat
per, unde continua rebellio sequitur? Ad
rum clariorem resolutionem considera
est, ordinē in angelis esse naturalem, & à
cum naturæ inditum. Qui enim magis
dunt ad perfectionem primi & summi p
cipij, alij sunt potentiores & superiores in
turalibus. Sic Doctores tradunt primū
dum inter omnes spiritus tenuisse Lucif
Deinde, ut supra insinuatū, concordia
monum est ex cōmuni nequitia, qua ho
nes persequuntur. Est enim proprium
piorum, ut eis se adiungant & subiiciant
propriam nequitiam exequendam, quod
tentiores esse viribus cognoscunt. Sic
hæretici non raro inter se sint discordes
men omnes conueniunt ad impugnatio
Ecclesiæ Catholicæ. Sicut autem ordo in
monibus est naturalis, sic prælatio etiam
naturæ ordinē comitatur, est naturalis.
re argumentum sumptum ex humanis
valet ad propositum : Quia homines n

pares in naturalibus, & secundum natu-
 nullus inter eos ordo est. Quod autem
 demonibus inferiores superioribus sub-
 ur, non est ad eorum scilicet superiorum
 m, sed magis ad malum. Quia cum ma-
 ere maximè ad miseriam pertineat, præ-
 n malis est esse miserum. Atq; hic etiam
 ndum ex Magistr^o Sententiarum in 2. d.
 od secundum modum & gradum scien-
 aioris, sunt etiam gradus in præsentia.
 am enim vni prouinciæ, Alij vni homi-
 qui etiam vni alicui vitio præsent. Sic
 er superbiæ, Mammon auaritiæ, Asmo-
 luxuriæ, Sathan iræ & discordiæ, Beelze-
 gulæ, Leuiathan inuidiæ, Beelphegor
 æ præest, & quisque horum præsentiu
 mè ad illud peccatum inducere nititur,
 æsidet, & à quo nominatur. Quando
 n dicitur, quod vnus alicui vitio præsit,
 st putandum, vt ait Glossa super Iosue
 e est sumpta ex sermone Origenis, in illa
 : Omnes bellando cepit : quod vnus
 cationis spiritus seducat eum, qui in Bri-
 a fornicatur, & eum qui in India seu a-
 cis : neque vnum duntaxat esse spiri-
 ræ, qui in diuersis locis diuersos exagi-
 mines : sed potius fornicationis esse spi-
 vnum superiorem, atque innumeros,
 in hoc vitio pareant. Similiter iracun-
 principem vnum esse, innumerosque sub

*Quomodo
 diuersi de-
 mones di-
 uersis vi-
 tijs præsent*

D

eo,

eo, qui homines diuersos ad huiusmodi
 carum sollicitent, & sic de cæteris vitijs: Di-
 uersis Dæmonum studijs doctissimè Ca-
 nus in collationib. patrum coll. 7. Ab-
 Sereni c. 32. Tot autem esse, ait, imundo
 ritus, quot in hominibus studia non de-
 cōprobantur. Nam nonnullos eorum, &
 etiam faunos vulgus ap- pellat, ita seductos
 & ioculatores esse manifestū est, vt certè
 que loca seu vias iugiter obsidentes: ne-
 quā tormentis eorū, quos prætereuntes
 tuerint decipere, delectentur, sed de risu
 tumodo & illusione cōtenti, fatigare po-
 eos studeāt, quā nocere. Quosdā verò soli-
 modo in nociuis incubationib⁹ hominū
 noctare: alios ita esse furori ac truculentis
 ditos, vt non sint contenti illorū tantū
 corpora, quos suppleuerūt, atroci dilacer-
 ne vexare, sed etiā irruere super eminus
 euntes, quales illi in Euangelio describuntur
 ob quorū metum per viam illam transire
 nullus audebat. Alios reperimus nō soli-
 dere mēdacijs, sed etiā blasphemias hominū
 inspirare. Cuius rei etiā nos testes sumus
 audiuius Dæmonē confitentē, per An-
 & Eunomiū, se impietate sacrilegi dog-
 edidisse. Quod etiā in 3. Regum lib. vnu
 eisdem ipsis manifestē legimus prædicantē
 Egrediar, inquit, & ero spirit⁹ mendax in
 omniū prophetarū eius. Esse autē alia d-

Matth. 8.

2. Paral.
 cap. 18.

genera, id est mutorum & surdorum, Euan-
 gelistae testantur. Incentores etiam libidinum atque
 carnis quosdam spiritus propheta commemorat. *Osea. 4.*
 Spiritus fornicationis decepit eos. Nos
 quoque, diurnos ac meridianos demo-
 nium similiter scripturarum auctoritas docet. De
 eorum diuersitate longum est, si volumus
 in scripturarum volumina perscrutantes
 statim percurrere. Qui per Prophetam *Esaia. 34.*
 centari, qui pilosi, qui serenae, qui la-
 quei, qui ululae, qui strutiones, qui ericij de-
 scriptur: Qui aspis, qui Basiliscus in Psalmo,
 Leo, qui Draco, qui uerum Scorpius in Euan-
 gelio nuncupetur. Qui princeps mundi huius
 qui rectores tenebrarum harum, qui
 iniqua nequitiae ab Apostolo nominen-
 tur. Quae vocabula non casu, aut fortuito in-
 scriptis debemus accipere, sed significatione
 eorum ferarum, quae apud nos vel minus
 feroces, vel magis perniciosae sunt, illorum
 ferocitatesque distinguere. His ad eru-
 tionem & delectationem lectoris lubet an-
 nectere, quae ad idem propositum faciunt, &
 addit Guielhelmus Parisiensis Doctor
 summus in 2. parte de Vniuerso. Dico,
 iuxta verisimilitudinem, non iuxta
 similitudinem, quod sicut omnipotens boni-
 creatoris permittit, hominum Principi-
 bus, diuersos ordines in principatibus
 locutionibus collocare, qui & malos solent
 D 2 exaltare,

exaltare, ac bonos deijcere, imò indignos & pessimos in dignitatibus potestatis questatuere : Ita permisit & principi malignorum spirituum iuxta suæ peruersæ malignitatē alios de malignis spiritibus limare, varijsq; operibus malis præficere, ab eisdem officijs remouere. Quod Deus

collat. 8. mittit propter innumeras utilitates, quas
cap. 16. de elicit. Cuius signum est, quod in collationibus patrum narratur. Apparuit quicuidam sancto viro princeps malignorum spirituum in solio sedens regali, & ante eum horribilium multitudo spirituum, qui singulis venientes regionibus interrogabatur, quid perpetrassent : & quos modici mali iudicauit egisse, flagellari præcepit, quorum cum vnus retulisset se quendam sanctum heremitam per quadraginta annos tentasse in ipsa nocte in fornicationis facinus deijcere, cum ingenti gaudio & festiuitate acceptus est, ita quod eum iuxta se collegerit; & proprii capitis coronam deponens, monis illius capiti imposuerit. Etenim ab initio ambitiosissime affectauit altissimo, ita nunc vsq; regnum suum superbissimum ac sceleratum contendit inanis impietate, conformare regno ac militæ toris deputando angelos tenebrarum diabolici iniquitatis obsequijs, secundum quod angeli sancti deputata habent ministeria

ic & Ecclesiam malignantium suam, assidue conatur Ecclesiæ sanctorum, quatenus sicut Deus & saluator in Ecclesia sua conuenit veros Apostolos, veros Prophetas, sanctos martyres, fidelissimos confessores, virgines mundissimas; Sic & ipse habere satagit ad prophetas, falsos Apostolos, martyres, fictos confessores, ac virgines fatuas. Huiusmodi quæ ab exordio fuit signaculum multitudinis, plenus sapientia & perfectus, factus est simia ridiculose ac deformationis: sic & totum regnum ipsius vanitate, ambitione & iniquitatum conuersum est velut in simiam quandam Ecclesiæ electorum, quæ vere est regnū Dei.

Guilhelmus. De præsidibus spirituum, eorum nominibus, natura, numeris, abiectionum, formis apparendi plurimosa & minus vtilia tradit quidam libellus inscriptus, liber officiorū spirituum, vel principibus & regibus Dæmonum, & ad eandem Pseudomonarchia Dæmonum: In libello multi principes & præsidēs numerantur, ex quibus quidam 50. aut 60. aut plures legionibus præsident, & dominantur. Quod autem continet 6666. Curiosum est his rem multum adhærere, periculosum & suspectum eisdem fidem tribuere, cum nec scire possit citra diuinam reuelationem, non didicerit à Dæmone, à quo cognoscere

cerenon licet. Hoc loco considerandum est
quod cum demones ordinatam & disciplinam
nequitiam habeant, vt ex dictis constat
prout Cassian. in collat. 7. cap. 18. loquitur
instituant talem ordinem & disciplinam
ter suos subditos maleficos & sagas. Sic Bodinus
lib. 2. c. 4. rectè attestatur teneri quem
maleficum suorum malefactorum rationem
exponere, aut cædi, nisi fecerit, grauissimum
Hoc mihi, ait, Bodinus Castelli Rusi præ
fectus, Biturigum nomine delegatus apud Bituriges,
affirmauit. Magam se iudice crematam
fuisse, quam filia accusauerat, quod ipsam
conuentus deduxisset, & diabolo instituere
obtulisset: hæc inter alia scelera, istud conf
sa est, se saltasse in hirci ambitum, & tandem
singulas rationes rerum à postremi cætus te
pore gestarum reddidisse, & qua in re puluere
occupassent: hic à se infantem enectum aiebat
alter equum, ille arborem. Vna autem nihil
eo tempore fecisse cõperta est: hæc frequen
ictus accepit baculo ad plantam pedum, &
alijs omnibus derisa est. Hæc Bodinus. Et
comperimus etiam multis confessionibus
quod sagæ, quando alijs nocere nequeunt,
ibi ipsis damna inferunt. Certissimum etiam
est, si quis nequissimam disciplinam in curia
non seruet, vt nomen IESVS casu nominet
aut Deum, aut crucem faciat, cæditur, & a
disparentibus domum ire cogitur. Hoc
exp

tam confessa est Meissenbeius Anna de
er, de qua supra: quæ cum fortuito
semel in cursu & conuentu nominal-
acta fuit pedibus ire domum, cum dela-
fuisset à diabolo in forma hirci. Qua de
quod disciplinam transgressa fuisset,
nando Deum, verberata est ab alia N.
ioris ordinis: quæ ante hanc etiam flam-
onsumpta est. Idem contigit cuidam
e expago S. Matthiæ, quæ Anno Domi-
8. 10 Nouemb, incinerata est, & detenta
stodia monasterij S. Mathiæ prope ciui-
Treuirens. Hæc cum in primis ad con-
um delata fuisset, à superioribus & prin-
ioribus tractatum extitit, & propositum
rditione fructuum nascentium & simul
um, & quæcunque persona consensum
ebat, bibebat. Cum autem ordo bibendi
sensum dandi ad ipsam deuenisset, apud
xit. Ah Iesv, perdemus frumenta & vinũ,
ratione ergò pauperes meos pueros suste-
statim prolato nomine Iesu, euanesce-
mine, in densissimis tenebris sola in lo-
ansit. Manè circa horã quartam superior,
itantib⁹ duabus alijs aduenit, & grauiter
n percussit, eò q̃ nomē Dei nominasset,
nuentũ dissipasset. Quo facto auolarũ.
a autē pedib⁹ domũ redijt. Multa in hu-
ei confirmationē cōfessus est Ioan. Cuno
s dictę Annæ de Rouer, iuuenis naturali-
bus

bus dotibus ornatus, decem & octo annis
 tus, qui iam Treuiris, & Mulsiponti in Lo-
 ringia litteris operam impendit, & eos pro-
 gressus fecit, vt iam Poësi & literis humani-
 ribus studeret: Hic iuuenis nono suæ æta-
 Anno à matre propria seductus fuit, denu-
 ciatus tanti criminis à propria sorore, & à
 fratre adhuc superstite in custodia. Cum
 tineretur, & iudicia proponerentur sine te-
 tura actuali veritatem confessus est, & sac-
 mentis Ecclesiasticis præmunitus, sacris
 exhortationibus instructus, maxima po-
 tentia ductus, scelera sua detestatus est, & po-
 nam temporalē pro peccatis maluit pati, &
 præsentem cum periculo animæ ducere
 tam, & sic Anno Domini Millesimo qu-
 gentesimo, nonagesimo, altera visitatio
 Mariæ, vitam feliciter, licet in pœna, finit.
 Imò cum Officiatus & omnes misericor-
 ducerentur, eo quod magnam contritionem
 in eo aduerteret, sicq; vellet & offerret ei po-
 nam gladij recusauit, & voluit comburi
 alia saga, quæ simul supplicio afficiebatur
 quod talis pœna suis sceleribus digna esset
 sic prius strangulatus, flammis in cineres re-
 ctus est. Confessionem huius adolescentis
 tius in primis, vt debuit, iudicialiter No-
 rius excepit, deinde ipsemet iuuenis prop-
 manibus per puncta descripsit germanicè
 ditis & permistis verbis latinis & tradidit

prop

oria eius scriptura sunt, quæ præsentibus
rimus. Occasio casus eius hæc fuit. Cum
namore carnali incenderetur erga filiam
dam illius pagi, oblata oportunitate, cō-
cium cum ea habuit. Deinde Dæmon in
na illius puellæ apparuit, quem personam
tam existimauit, & ei in auri specie qua-
decim coronatos dedit, quam pecuniam
em conuersam in putredinem reperit, vt
formalibus verbis vtar. Quamprimum
um matri significauit, & conquestus est
su, Mater verò, quæ iam Dæmoni se sub-
erat, maleficiij & rei gestæ conscia, eum cō-
ta est dicendo, fili, consolare, res ad bo-
statum dirigetur. Sub principium no-
Mater filium scopis insidentem camino
xit, ante ianuam hircum reppererunt, cui
derunt in nomine diaboli, & delati sunt
ocum planum & latum, dictum Heren-
rhendi qui distat à Rouer forte miliari, v-
requentissimi sunt conuentus Malefico-
præsertim celebriores, & quasi prouin-
es. Cum verò ad dictum locū venissent,
er diabolum iuuenis seductorem aduo-
t, eiq; dixit. Hic est filius meus Ioannes
no, vti promisi. Tunc matre impia verba
dicente, abrenunciavit Deo & omnibus
tis. Expedita abrenunciatione hilares ex-
runt, & quasi nuptias cum eo celebrarūt,
nc tamen Dæmon in alia forma apparuit,

quam primo tempore seductionis. Post
Dæmonē succubam habuit, qui & ei vngue-
tum dedit ad exercenda veneficia. Cuius ve-
guenti virtutem probauit in matris porcelli
quem vñxit in collo, & mortuus est. Dæmo-
nus Rosam se nominauit, atq; adolescente
capribarbam. Confessus quoq; est Matre
propriam & alias duas sagas in conuentu
congregatione, coram Dæmone præfidente
& toto cætu in. Hæsenroderheydt iactabunda
prædicasse, & hoc maleficiū exposuisse, quo
patrem suum, id est, maritum dictæ annæ, ve-
neficijs interemissent. Consentit mater in se
confessione, sicut etiam in præcedenti puncto
de seductione. Singulis quatuor anni tem-
poribus ad congregationem & cursum veni-
re debent: Aut si quis in persona realiter in-
peditus comparere nequit, Diabolum suum
substituere debet, præbendo ei consensum
omne malum, quod in congregatione tracta-
tur & concluditur, ibiq; se gloriatum de quibus-
busdā horribilibus carnalibus vitijs, quæ
non est opus enarrare, testatus est. Cætus
totus conuentus in tres gradus siue ordines
distinctus est. In maiores, mediocres, & minores.
Ipse consistebat inter mediocres. Semper
quando conueniunt, habent propositum
tractatum de instructione alicuius rei.
cursu quoque sunt fistulatores, cui exercitum
ipse aliquando vacauerat, & lucratus erat

pecunia tres aut quatuor batzios. Si autem nō esset soluendo; in pœnam, in-
 stitutum actum, qui saluo honore nomina-
 ri potest, subire tenetur. Sacramentum
 caritatis ter aut sæpius vix sumere potuit,
 quando confiteri hoc voluit. Dæmon suus
 non inhibebat, atque etiam ipsum percu-
 tit si quid boni faceret. Tandem in con-
 uentum & cursu habent censorem morum,
 qui latinè legis mandatorem vocāt. Hic le-
 git iubet, quo pacto quis se gerere debeat
 cum Dæmonem, & quod singulis quatuor
 temporibus præcipuè cum cæteris con-
 ferendum in loco destinato, & consensus
 eius ad omnia maleficia. Hæc ex adoles-
 centis confessione. Alia adhuc commodis lo-
 querentur. Ex his clarissimum est, quo or-
 dine & malitia Dæmon regnum suum stabi-
 lit & multos mortales, Deo iustè permitten-
 tibus in laqueum ducat. Ex hoc ordine de-
 betur, quomodo Magus quandoq; Dæmo-
 nis possit cogere. Si enim pactum vel fœ-
 deris habeat cum superiore & potentiori, ad
 imperium eius inferior morem geret, non
 in æqualis, qui voluntariè concurreret
 si coactus videatur suis incantationibus
 coniurationem Magi. De hac re legendus
 est Cicero in relectione de arte Ma-
 gica numero. 25.

II. Præludium. *Licet apud antiquiores Doctores res dubia fuerit, an angeli Dæmones sint corporei, nec ne: tamē numerariū videtur asserere esse corporeos*

PRIMA pars certa est ex August. lib. 21. c. 10. de Ciuitate Dei, qui fatetur multos sanctos in ea fuisse opinione, quod sint corporei, & præterea addit. Si quisquam noster habere corpora Dæmones asseuerat, non de hac re aut laborandum operosa inquisitione, aut contentiosa disputatione certandum. Aliquando iuxta Apulei & Platoniorum sententiam subtilia corpora habere videtur opinari. Accedunt Origen. lib. 2. Per archon. cap. 6. Lactant. Firmianus lib. 2. diuinarum institut. cap. 15. & alij alibi. Secunda pars confirmatur: scriptura huic parti maxime fauet. Ephes. 4. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, id est aduersus res corporeas. psal. 103. angeli vocantur spiritus. Qui facit angelos suos spiritus; Luc. 24. Spiritus carnem & ossa non habet, si me videtis habere. Et Marci 5. Legitur in eo homine legio fuisse Dæmonum. Quomodo in vno corpore humano tot corpora latere potuissent: His accedunt Symbolum Nyssenum, quod Deum creatorem visibilium inuisibilium pronunciat: Concilium Lateranense sub Innocentio tertio, cuius verba habet

entur in cap. Firmiter credimus, de sum-
Trinitate. Creator omnium visibilium
inuisibilium : Spiritualium & corporaliū:
sua omnipotenti virtute simul ab initio
temporis vtramq; de nihilo condidit creatu-
ram, spiritualem & corporalem : angelicam
scilicet & mundanam : ac deinde huma-
nam, quasi communem ex spiritu & corpore
constitutam. Communis Doctorum senten-
tia etiam consentit. D. Dionis. de diuinis
nominib. cap. 4. Damasc. lib. 2. de fide. cap. 3.
Gregor. Nazian. lib. 2. suæ Theologiæ in fine.
Chrysost. hom. 22. super Genes. S. Thom.
1. q. 50. art. 1. & 2. S. Bonauent. in 2. d. 8.
Gabriel. Scot. Richard. Dionis. Carthus.
communis in 2. d. 8. Alexand. Halen. 2. par. q.
1. memb. 1. & hæc est communissima senten-
tia cui contradicere non caret temeritate.
S. Thom. 1. 2. 2. etiam 6. metaphys. t. 2. & in lib. 2. de
anima. & in 12. metaphys. & alibi tradit, in-
tellectus re & ratione à materia esse separa-
tos & in hac re nulla apud Philosophos est
controversia.

Præludium. *Dæmones possunt as-* *Dæmones*
umere corpora, & in ipsis apparere homi- *assumere*
bus. *corpora &*
in ijs appa-
rere pos-

TET ex octauo præludio : Naturalia sunt.
transierunt integra in Dæmonibus, sicut
bonis

bonis Angelis. Sed boni possunt assumere corpora: ergo & mali, licet ad diuersos effectus. De bonis clarum est.

Gen. 18. Abrahæ apparuerunt tres viri, id est angeli in conualle Mambre. Tob. 5. Tobias inuenit in nem splendidum cinctum, & ignorans quod angelus Dei esset, salutauit eum, & 9. cap. vocauit Tobiam angelum, quem hominem existimabat. Genes. 19. Venerunt duo angeli Sodomam, quibus Lot dicebat. mini declinate in domum pueri vestri, & lauate pedes vestros, &c. Quod etiam Dæmones corpora assument, constat. Genes. 3. apparuit in forma serpentis, & Matth. 4. Christo corporaliter apparuit. Cor. 11. Angelus Sathana transfigurat se in angelum lucis. Idem patet ex vitis sanctorum, ut Athanasius in vita S. Anthonij ait. Nam & bestiarum & serpentium formas induentes, omnia, ubi vir sanctus agebat, continuo impleuere phantasias leonum, taurorum, leonum, aspidum, serpentum, scorpionum, nec non porcorum, atq; vrforum, & hæc singula secundum se frendebant naturam. S. Martino apparebat in forma viri, purpura & diademate ornatus testatur Sulpitius in vita ipsius, S. Hilarioni in forma pueri, ut refert Hieronymus in vita eiusdem.

Et si angeli boni humanam, eamq; virilem induant speciem, quando hominibus apparent: tamen maligni spiritus varias pro negotiorum, quæ in hominum perniciem moluntur, varietate formas assument: Nunc virile nunc muliebre, nunc quadrupedum, nu

rept

ilium : vt exemplis iam positis satis clarū
 id tamē obseruatum à quibusdam, quod
 appareāt Dæmones vnquam effigiē ouī-
 induisse. Cum Christo domino placuerit
 pastorē, & familiam suam oues nominare.
 In Euangelio oues statuit à dextris, hædos *Matth. 25.*
 em à sinistris. Oues enim sunt animalia
 tiferā, mansueta, humilima & patientissi-
 quæ pprietates cōueniunt ouibus Chri-
 E contra verò Dæmon plerunq; apparet
 orma hirci, vt relatione præsertim eorum,
 maleficam sectā sequuntur, cognoscimus.
 cus enim est animal mēro & cornibus ter-
 le, truculentū capite, & suo tempore satis
 idū, quibus proprietatibus mores Demo-
 n, & maleficorum designantur. Hanc si-
 tudinē ouium & dissimilitudinē hædo-
 o latius ostendit Dominicus Sotus in 4.
 tent. d. 47. q. 2. art. 5. Sed nec in specie co-
 bē legitur malus spiritus apparuisse, q̄ di-
 æ pudentiæ congruit: cū in tali forma
 itus sanctus apparuerit. Columba enim est
 munda, candida & pulchra, quare in tali
 ma, spiritus sancti op̄ationes designātur.
 us autē spiritus cū sit deformis & ferox,
 ra delectatur forma. Sic S. Machario in
 ie nigri mauri, alteri in corui, alij in nigri
 s figura obuiam factus est : multis sagis
 pecie nigri hirci apparet, præsertim quan-
 defert eas ad congregationem. Tradunt
 - quo.

quoq; Doctores, quod Dæmones non
quam se præsentent in corporibus mortuorum
sed non bonorum, in quibus spiritus sanctus
sibi præparauit habitaculū. Quoniam Deus
in cuius manibus corpora sanctorum sunt
id Dæmonibus non permittit. Dubium
esse potest, vtrum Angelus Sathanæ trans-
figurans se in speciem siue formam Christi,
que peccato possit adorari? *Tractant Alex.*
len. 3. par. q. 30. memb. 3. ar. 1. S. Bonauent. in. 3. q.
d. 9. q. 6 Gabriel super canonem missæ, Lect. 50. in
ra R. Bartholomæus à Medina in 3. par. S. Thom. q.
ar. 3. Iosephus Angles in floribus Theologicarum
stion. in 2. sent. par. 1. d. 3. difficul. 14. Dicendum
Qui existimat vel aduertit esse dæmonem
forma Christi, & adorat, committit crimen
idololatriæ, quia sciens & prudens ad
Dæmonem, & ipsi tribuit cultum diuinum
quod est pessimū scelus idololatriæ. Si autem
quis sit dubius, sitne verus Christus, vel
dæmon, qui apparet, & adorat, mortaliter pec-
cat, quia exponit se probabili peccandi pe-
culo: quod qui amat, peribit in illo. suspen-
dendus ergo in tali casu actus, vel adoratio
facienda sub cōditione. Si tu es dæmon, non
adoro: & à Deo cognitio precibus petenda
pro veritate. Sic S. Petrus cum videret Christus
stum, ignorans eum esse, dicebat. Matth. 16.
tu es Christus, iube me ad te venire super aquas
quis verò ita esset ignorans & simplex, vt
ui

biliter ignoraret esse Dæmonem, talem
 fari adorando iudicat Medina, & tantum
 rialiter committere idololatriam. Alij
 sentiunt ignorantiam nō excusare, quia
 c peccatum caueremus, præmonuit ipse
 tus Matth. 24. *Multi venient in nomine meo*
es, quia ego sum, & seducent multos. & Pau-
pse Sathanas transfigurat se in Angelum lucis.
 de talis habet orationis remedium, & si
 à Deo, non deferetur, quia promisit, di-
Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit
 Quare in tali casu, qui adorat, & prius
 orat, non adhibet debitam diligentiam
 itandum ignorantiam requisitam. Dein-
 m huiusmodi apparitiones sint multū
 ulosæ, non facile sunt admittendæ, sed
 andi spiritus, an ex Deo sint. Exempla
 nfirmationem huius rei non desunt: In
 is Beatissima Virgo cū ab angelo salu-
 ur turbata in sermone, antequam con-
 m præberet cogitabat qualis esset ista sa-
 o. & 1. Reg. 3. Samuel, secundo, tertio &
 o vocē Domini vocantis audiuit, tunc
 m respondit: *Loquere Domine, quia audit*
us. Sic & S. Lucianus presbyter reuela-
 m sibi factam per Gamalielem Pauli dis-
 um, non statim acceptauit nec credidit,
 abius prestitit, donec præmissa oratione
 tertio sibi manifestaretur. Non ergo in-
 ilē credendū: nam locum habet illud:

E

Qui

Qui facile credit, facile decipitur, & leuis est.
 Habuerunt ergò sancti Patres semper
 etas huiusmodi visiones. S. Martinus,
 diabolus sub forma Christi ornamentis
 reis præfulgidi appareret respondit, Christi
 nunquam vsum aureis ornamentis & se
 cum adorare. Alius quidam Pater, cum se
 mon in forma Christi offerret, clausis oculis
 dixit, se nolle Christum videre in hac vita
 in cœlis. Alius sub simili specie apparente
 iecit: *Vide ad quem mittaris: neque enim is sum.*
Christum videre merear. Gerson in tractatu de
 his discernendis admonet cum Petro dicendum
 à me Domine, quia homo peccator sum. Quando
 tem Deus per visiones vult aliquid reue
 talia dat signa & documenta, quibus cog
 ci potest veram esse reuelationem: vt patet
 reuelatione facta Beatissimæ Virgini, &
 ne pastoribus, in natiuitate Saluatoris, &
 Mariæ Magdalenæ apud monumentum
 festata, &c. Item in exemplo de Samuele

*Visiones pe
 riculosæ:
 ideoq; pro
 bandæ, &
 quid ijs oc
 currentib;
 faciendum.*

to. Cum autem in huiusmodi visionibus
 apparitionibus multi sæpè decipiantur,
 bandæ sunt secundum sacras literas, do
 nam sanctorum, & experientiam homin
 cretorum. Quare ex hac parte sæpissimè
 minæ decipiuntur à diabolo: cum eni
 curiosæ, & mollioris cōplexionis, facile
 piant impressiones à spiritibus, & mul
 delectantur suam sanctitatem hinc met

Iurpiter sæpè in laqueos persecutoris in-
 t. Statim vt insolita & ignota visio ap-
 muniendum est cor signo sanctissimæ
 & mens erigenda in Deum, cum inuo-
 e salutaris nominis Iesu, quod dæmo-
 terribile, fidelibus autem fortissimum
 n est contra aëreas potestates. *Regulas dis-*
huiusmodi visiones, & spiritus qui legere vo-
deat Cersonem in dicto tractatu, & Bartho-
Medinam lo. cit. & eundem in 1. 2. S. Thom.
ic. ultimo prope finem. Qæret hic quis
 x qua materia tam breui tempore cor-
 umunt, & quomodo ad nutum eua-
 ? Communis opinio Doctorum do-
 d corpora assumant aërea. S. Thom. .1.
 ar. 2. ad. 3. S. Bona. in 2. d. 8. ar. 2. q. 2. Nam
 in sua raritate manens, nec colorem
 ram habeat, condensatus tamen &
 & colorari potest, vt patet, in nubi-
 aliquando etiam figuræ & visiones pug-
 in aëre conspiciuntur. Aërea etiam
 citò disparent, propter raritatem,
 si virtus agentis & dispergentis fortis
 dæmonibus. Huiusmodi tamen cor-
 demonibus assumpta, nec habent verā
 ut organizationē, vt physici loquuntur
 pletam, sed solum effigiem, quæ po-
 ficialis, quam naturalis est. Ex hoc
 ento verum apparet, quod malefici
 entur, esse facile, cognoscere Diabo-

*Materia
 corporū a
 Demonib.
 assumpta
 rum.*

*vnde Dia-
 bolus in as-
 sumpto cor-
 pore cogno-
 scatur.*

lum è manibus vel pedibus. Item non
difficile, discernere ex membris & con-
stitutione, quando cõsortes criminum
in persona, vel representatione, in con-
tractatibus.

Atq; vt id quod certissimum est, latius
clarem, sicut iuxta prouerbiũ, leonem
vnguiculis iudicamus: ita Dæmonem
do in humana specie apparet, ex pedibus
feriori parte discernere licet à verò ho-
Alexan. ab Alexand. li. 4. genialium die
c. 19. pulchrã refert historiã ad hoc propo-
Sed ne cui, inquit, hæc vana, vel ficta ser-
bus videantur, auctor est Thomas monachus
homo minime malus, cuius ego fidem
tatemque pluribus in rebus expertus
qui seriò mihi retulit, quod cum in mo-
rio & sacris ædibus, quæ in lucanis mona-
sunt, cum pluribus iurgatus foret, & per
modica conuicia & rixas, animo pertu-
inde se proriperet, cum per nemora
lus intenderet: speciem hominis, vultu
tro, nigra barba, promissis tunicis, vul-
ctuq; deformi & sęuo obuiam habuisset
cum appellaret, quid ille solus per deu-
bundus incederet, dixit equum, quod
batur, amisisse, atq; in proximos cam-
euasisse credere: Cumque per sinus in-
quum vna quæsitum pergerent, ad pe-
tem, in cuius aluo gurgites magni, &

es redundabant, deuenisse. Et cum mo-
us, vt aquam trajiceret, calceos sibi exi-
appararet, illum magnopere coëgisse, &
peruicisse, vt super spatulas suas ascen-
retur. Qui acquiescens, cum super illius
las, vt succollaretur monachus, ascende-
leq; iam aquam ingredi appararet, dum
exquirat illius pedes non humana, sed
& deformi specie conspexit. Quo ani-
merso, horribili terrore percitus, Deū vt
præstò adesset, acclamauit. Mox Dæmo-
& diram illam speciem, diuino audito
o, stridore querulo, & vi maxima, quan-
ti potest, ita è conspectu abiisse dicit, vt
inuentem quercum ingenti impetu colli-
ac perfractis ramis funditus euerterit.
ex Alexandro. Meissenbeins Anna dixit
Amasium, qui se Federhans nomina-
lininos pedes habuisse. Pari modo quæ-
detenta in custodia Monasterij S. Mat-
ex pago eidem proximo confessa est,
non semper in propria persona valent
ngregationem, sed si venire non possint,
consensum, & tunc Amasius eas repræ-
t. Ex hac autem differentia hoc cognos-
um. Cùm alium vel aliam repræsentat,
eriori parte similis est homini, quem ex
nsu eiusdem representat, in inferiori
a parte pedes habet bouinos, equinos,

aut alterius bestię. Hęc malefica An. Do
 1589. 14. Iulij incinerata est. Atq; vt nemo
 tet hęc esse à veritate aliena, quę plurib;
 fessionibus cōfirmantur, consideret dā
Esaie. 34. non sine causa nominari à propheta Esa.
 Onocentaurum, lamiam, & simili modo
 Glossa, Beda, Dionis. Carthus. & alij ad
 positum exponunt: Quod Onocentaur
 animal monstruosum, superius habens
 giem hominis, inferius autem similitudi
 asini. Et similiter lamia animal monst
 rum, habens in parte superiori speciē m
 ris, in parte autē inferiori pedes equinos.
 etiam ita callidus mille artifex est, quod
 mam inferiorem cautius abscondat, nisi
 bene aduertat, aut eiusdem artis sit per
 Aliquādo satis longō tempore pōtest cō
 sari ita quod verus homo putetur. Lep
 ad hoc propositum historiam refert Luc
 cus Cēlius Rhodiginus lectionum antiq
 lib. 16. cap. 5. ratione illius Adagij. Serpe
 fous, & te serpens. Quod prouerbiū etiā
 stris maleficis & sagis accomodari posset.
 inquit, Menippus Lycius, annos natus
 que & viginti, ingenio haud inscito, con
 itē multa exercitatione valido, ita vt for
 athletę, liberalisq; speciem pręferret. H
 peregrinę mulierculę pleriq; amoribus
 titum putabant. Ea verò, vt tum videb
 Speciosa quidē erat, & permollicula, ne
 di

tijs vbertim fulta. Cæterum ea omnia o-
 rationem modò exhibebant, veri suberat
 l. In eius verò familiaritatē ad hunc mo-
 in insinuasſe ferebatur. Pergebat quādoq;
 ippus Corintho Cenchreas ſolus. Ecce
 ntasma quoddā illi occurrit, q̃ ſe in mu-
 ſ ſpeciem conformauerat. Atq; ex manu
 æhendens Menippū, iam pridē, inquit, ſe
 ſ amore teneri implicitā. Eſſe verò ſe ge-
 Phœniſſam, & in ſuburbano iuxta Co-
 nū habitare, idq; etiam digito monſtrans,
 uc veniret, hortari cepit. Quod ſi inquit,
 ris, intentam muſicis inuenies me, & vinū
 s, quale non ſæpè alias, nec te riualis vlla
 cabit ſuſpicio: Pulchra ſiquidē pulchro
 éta viuā, & moriar, His blanditijs adole-
 s delinitus, etiam ſi philoſophiæ hauđ ex-
 , amoribus tamen obniti, obluſtariq;ue
 valens, veſperi ad mulierem pergit, ac
 uenter deinceps, perinde ac ad ſuas deli-
 nec dum enim, cuiusmodi phantaſma
 callebat. Id cum eſſet intuitus vir quidā,
 ſe interpretor, Magus, aut Philoſophus,
 am creditū eſt, & ſumæ grauitatis, ac pru-
 tiæ, primò ſtatuarij inſtar Menippum in-
 tans, hominem expendebat, cōtemplaba-
 q;. Vbi verò rimatus abunde eſt viſus: O-
 noſe, inquit, & à formoſis expetite mu-
 bus. *Ὅφιν θάλλεις, καὶ σὲ ὄφεις.* Ser-
 em conſoues, & is te. Cum in eis mira-

bundam animaduverteret Menippum :
proinde, inquit, dixi : quoniam mulier es
bi, quæ vxor non est. Sed rogo te, ecquid
ab illa amari putas? Per Iouem, inquit, Me-
pus, & quidem eximiè. An igitur, inquit
eam in matrimonium ascisces? Equidem,
spondit. Quid enim iucundius, quam am-
tem ducere? Quando inquit, ille futuras
naris nuptias? Citò ait, vel fortasse cras,
cum vir ille inaudisset, obseruans con-
tempus, cum iam vocati præstò forent, ubi
luc & ipse perrexit. Vbi nam, inquit mu-
lier est, cuius causa conuiuium celebraturi
uenistis? Tunc Menippus, propè adest, inquit
Tunc is, argentum hoc & aurum, cœtera
domus huius ornamenta, tua ne an multa
sunt? Mulieris, inquit, ac semilaceram &
larem omninò vestem ostendens. Tales
inquit, cultus sunt. At ille ad eos, qui aderant
conuersus: Tantali, inquit, hortos vides
qui, sicuti ab Homero proditum est, spec-
tandum præferunt aliquam, cum tamen
nil sint. Eiusmodi verò ornatum hunc
nem concipiatis licet. Neq; enim materia
videtis, vllæ est, sed simulachrum modò
ac imago. Quod vt verum sciatis, Bella
sponsa vna est ex Empusis, quas lamæ
Mormalycias pleriq; existimant. Hæc dicit
auctor. Fuit enim bella sponsa Dæmon
forma humana, quod magus alijs oculis
pro-

pexit, & sic bene lamia appellata, iuxta
cap. 34. citatum.

Dicet iterum aliquis: Quomodo ergo *De locutio*
mones loquuntur & conuersantur cum *ne cū Da-*
minibus, si nō sunt vera corpora? Respon- *monum ho-*
ur, si propriè loquamur, non loquuntur, *minibus*
a vera locutio est operatio corporis actu *maleficis.*
m habentis, & animati anima rationali.
e autem corpus non est; quod à spiritibus
mitur. Formant autem impropriè locu-
em, quatenus producunt sonum in aëre
anis vocibus similem, non secus atque si
summo artificio in tuba sonum instar
is humanæ redderet.

Quando in antecedentibus dicitur non
vera corpora, in quib⁹ spiritus apparent,
ano modo intelligendum est, ne in errorē
um incidamus, qui dixerūt angelos nun-
m assumere corpora, vt refert S. Thomas
part. q. 31. art. 2. sed omnia, quæ in scri-
ris diuinis leguntur de apparitionibus, in
one imaginaria contigisse, vel in præsti-
Sed hoc repugnat intentioni scripturæ,
denim quod imaginaria visione videtur,
n sola imaginatione videntis. Vnde non
etur indifferentur ab omnibus, sicut An-
apparentes Abrahæ, visi sunt ab eo, & to-
amilia, & à Loth, & ciuib⁹ Sodomorum,
iliter Angelus, qui apparuit Tobiz, ab
nibus videbatur. Et malus spiritus primis

E

5

parenti-

parentibus apparuit in vera forma serpentis
 & non in imaginatione, aut præstigijs, vt Doctores attestantur. Et CHRISTO Dominus
 Matib. 4. in Euangelio in forma humana reali, vt euidenter colligitur ex textu & Doctores ibidem. Quando ergo dubium incidit, an sunt vera corpora, quæ à spiritibus assumuntur, in eis appareant, id sub distinctione intelligendum est. Non sunt vera corpora quantum ad veritatem corporis, quod denotatur vt humani, vel animalis: sed sunt vera & realia quantum ad materiam, ex qua formantur, veram enim & solidam habent corporalitatem. Et licet non sint talia corpora in prædicamento substantiæ, quatenus sic efformantur & quasi artificialia, sunt tamen verè ærea. autem vera essent corpora humana, aut bestialia: vera esset caro, vera ossa membrorum & nervi distincta & coniuncta, quæ nec ita statim remitterent, nec subito euanescerent, quemadmodum nostra corpora post mortem permanent. Corpora autem spirituum ad eorum voluntatem in præiacentem, vt DD. loquuntur, resoluntur in materiam. Si quis autem obijciat, quod legatur in narrationibus patrum, Dæmones scelsisse relicto intolerabili fælore: id quod etiam refertur nonnunquam factum, quando exorcizando eiicitur ab homine obsessio: foris autem emissio verum corpus significari videtur. Respondetur ad hoc, dæmonem hu-

odi foetorem in suo discessu producere in
e, rebus oportunis & tali effectui necessa-
r. Quod si quis iterum obijciat: si verum
corpus à Dæmone assumptum, quomo-
non semper ab omnibus videtur? Ali-
ado in loco torturæ Dæmō videtur à ma-
ico, aut saga, ita vt ei signum det; ne con-
eatur; Aut etiam in itinere concomitatur,
lij assistentes non vident. Respondetur,
iusmodi apparitiones dupliciter fieri pos-
t: aut solum in imaginatione & visione,
in prophetis constat, quibus solis visio fie-
t. Daniel. 10. Vidi aut ego solus visione
in corpore assumpto. Quod si spiritus
corpore assumpto appareat, est in eius po-
tate, vt ab vno, vel pluribus longè vel
opè videatur. Quia eandem potestatem,
am animæ beatorum super corpora pro-
a glorificata habebunt, habent & angeli
li in corpora ab eis assumpta. Anima au-
n beata talem potestatem habet in corpus
um, vt appareat vni vel pluribus, & non ab
is videatur, vt patet exemplo Christi, Acto-
m 9. quando Saulo apparebat in via, quem
ulus videbat. Viri autem, qui comitaban-
r, stabant stupefacti au. lientes quidem vo-
m, neminem autem videntes. Sic respon-
t Iosephus Angles in florib. Theol. qq. in 2,
t. part. I. q. vnica de Dæmonib. Quomodo
gelus vni appareat & non alteri: audiatur
ab vno

ab vno, non ab alio licet astante, Respondit
Albert. in lib. de quatuor coëuis, & super se-
tentia lib. Quod vnus percipit voces ange-
læ apparentis, non alius, ideo est, quia locutio
la extat mirabilis. Quemadmodum enim
profertur per materialia organa secundum
naturam: ita nec circulariter immutat me-
dium, sicut vox naturalis. Huius etiam causa
est, quia locutio angeli fit conuersione & or-
dine ad eum, cui loquitur, idcirco non sonat
nisi apud illum. Idem de apparitionibus
dicendum. Richard. in 2. d. 8. magis Philoso-
phicam reddit rationem. Diabolus potest fa-
cere, vt res quæ præsens est, lateat visum, op-
erando extra corpus nostrum. Quia vt asserit
Damascenus lib. 2. visus videt secundum li-
neas rectas, quæ à visibili procedentes, tendunt
in conum, atq; constituunt angelum in locum
iudicij virtutis visuæ. Propter quod idem
visibile non videtur per easdem lineas à duobus
hominibus iuxta se positis, nec à duobus
oculis eiusdem hominis. Diabolus autem potest
test aliquam in medio facere dispositionem
quæ lateat visum, impediensq; transitum
linearum à visibilibus diffusarum. Cumq;
talem facit dispositionem oppositam lineis
venientibus ad oculum alium, videbit idem
homo oculo vno, quod videre non poterat
oculo alio. Simili modo poterit facere, quod
id quod videtur, ab homine vno, non videtur

ab alio homine attestante, & item quod
 eorum visibilia iuxta se positorum ho-
 mo videat vnum, non aliud. Si quis obijciat,
 quod secundum Philosophū sensus proprio-
 rum semper est, & quod potentia circa pro-
 prium obiectum non erret, & quod sensibile
 proprium est per se notum, ergo visus nō de-
 citur circa suum obiectum. Respondetur:
 quod verum est per se, nisi fiat aliqua corruptio
 circa organum: aut ponatur impedimentum
 in medio, aut ex parte obiecti, vt contingit in
 prestigijs, Dæmonum illusionibus & appa-
 ritionibus.

*UNC PAVLO LATIVS ALI-
 QVA MONENDA, QVÆ IN
 dubium venire possunt circa apparitio-
 nes in hac materia.*

Primum dubium *An animæ de-
 unctorum appareant etiam, & immis-
 ceant se operibus magorum aut Malefi-
 corum.*

DIFFICULTATEM facere videtur, quia
 Phytonissa animam Samuelis reuoca-
 vit. 1 Regum cap. 27, Ante resolutionem præ-
 cognoscendum est, quod frequenter Dæmo-
 nes simulant se esse animas mortuorum, ad
 confirmandum errorem gentilium, qui cre-
 debant, quod hominum animæ, qui mortui
 sunt, Demones fiant, vt meminerunt S. Chry-
 sosto.

Iusto. homil. 29. in Matth. S. Augusti. lib. 1. de Ciuitate Dei cap. 11. S. Thom. 1. part. q. 1. art. 4. ad 2. Et Iamblichus in lib. de misterij commemorat opinionem Porphyrij, dicens omnia vaticinia nobis infundi à malis demonibus, quorum natura sit subdola omnis formisque atque versatilis, qui Deos & sublimes Dæmones & animas defunctorum mulent, vt hac fallacia nobis occurrentes præsagia præbeant. Fuèrunt & alij illius erroris quòd crederent se artibus magicis & diabolicis posse animas ab inferis, aut alias reuocare, vt se præberent oculis humanis videndas loquerentur, aut futura prædicerent. Cuius rei meminerunt Lactant. lib. 7. diuinarum institut. cap. 13. Tertullian. in lib. de anima, & alij. Hinc apud Plutarchum in vita Cimonis, Magus consulitur pro reuocatione animæ defunctæ.

Ferunt, inquit, fæminam quandam Byssantiam Cleonicen nomine, clarissimo genere ortam, à Pausania in libidinem accersitam, parentes vero vi pauoreq; consternatos, pudicam sibi virginem prostituisse. Hanc Pausaniæ domum nocte obscura ingressam, sumpto ab his, qui thalami foribus præerant, lumine, silentio ad cubile accedentem incaute cespitasse euersamque lucernam cum strepitu sopitum iam Pausaniam excitasse. Is hostilibus se insidijs circonuentum arbitratus

to gladio inscius in virginem ruens, eam
 odit. Cleonices deinde manes omnem
 anix quietem adimere atque turbare,
 que vmbra frequenter sibi per somnium
 iratè dictare Heroicum illud. Is iuris
 pena vocat, mortalibus horror. His ita
 cum indignitatè sceleris, tum virginis
 te conq̃tati in Pausaniam socij illum,
 citante Simone, Bysantij obsident: eum
 mox vrbe deiiciunt. Is tunc inde defu-
 s virginis manibus admodum vexatus
 eracleam ad Necromanticum se oracu-
 contulit: vbi reuocata Cleonices anima,
 lex infestæ virginis iram lenire niteba-
 Quæ in conspectum adueniens, conse-
 inquit, nis malum liberatum fore, cum
 partana vrbe constiterit. Ea sermonis
 igitur visa est hominis mortem prædi-
 e. Multi profecto hanc rerum scripto-
 rian tradidere. Sic Plutarchus, pro
 lutione huius dubij sit his præmissis.

*Primæ Conclusio. Sine dubio ani-
 beatorum non se immiscent operibus
 eorum aut Maleficorum.*

VIA cum sint in manu Dei, iuxta illud
 Sapient. 3. Iustorū animæ in manu Dei
 nec tange illos tormentū malitiæ: ad in-
 uocatio-

uocationem & incantationem magorum
maleficorum non egrediuntur, nec in
mo subsunt imperio Dæmonum, que
opera Magi vtuntur in suis operibus. E
diuntur tamen animæ beatæ aliquando
re ex propria volūtate, & particulari per
sione diuina, ob causas salutem huma
promouentes. Exempla refert S. Gregor
4. Dialogorum. Prædictam Conclusio
docet S. Chrysost. loco citato.

Secunda Conclusio. *Anima
purgatorio commorantes etiam non e
diuntur, vt se immisceant opribus ma
rum & Maleficorum,*

QVIA non est in eorum potestate eg
cum diuina voluntate & potestate
dem in poenam suorum peccatorum
neantur: Et cum sint in charitate, suam
luntatem diuino beneplacito conform
nec tam peruersis operibus, quæ etiam in
detestatae sunt, desiderant interire. Si ta
quandoque animæ purgatorii permittuntur
exire, ex speciali Dei dispensatione, id fit
ad petendum viuorum suffraga, aut ad
curandum aliquod humanum bonum.

Tertia Conclusio. *Anima
nata, & in inferno existentes, ne q
mi*

*re operibus magorum & maleficorum
nt, neque hominibus prodesse, aut ob-*

ALES enim animę perpetuo carceri sunt
nancipatæ, neq; vlla arte magica euoca-
lunt, vt patet ex illo Euangelij de diuite
one, qui nõ est permissus redire ad mor-
vt fratres proprios salutis admoneret,
locum illum tormentorum venirent;
to magis potestas denegatur redeundi
lera & deceptionem hominum? Hæc
lusio est S. Chryf. & S. Thomæ loco ci-
Francis. Victorię in relect. de arte magi-
m. 17. Iosephi Angles in Florib. in 2. in
eadem materia art. 2. difficul. 6. Ex di-
icitur, quod si quando legantur, aut re-
tur fuisse apparitiones mortuorum, aut
int: aut si veræ sint, fiant à Dēmonibus,
requenter simulant se animas mortuo-
ad confirmandum errorem gentilium,
oc credebant, vt DD. citati attestantur.
d illud de Samuele respondet S. Thom.
q. 83. art. 8. ad 2. & 2. 2. q. 95. art. 4. ad
ta sententiam August. lib. 2. ad Simpli-
m q. 3. quod non est absurdum crede-
qua dispensatione permissum fuisse, vt
ominante arte magica, vel potentia, sed
satione occulta, quæ Pythonissam &
atebat, se ostenderet spiritus iusti aspe-

Luc. 16.

F

ctibus

Etibus regis, diuina eum sententia percus-
 rus: vel non spiritus Samuëlis à requie su-
 citatus est, sed aliquod phantasma, & illius
 Imaginaria Diaboli machinationibus. Quam
 scriptura Samuëlem vocat, sicut se
 imagines rerum suarum nominibus appa-
 ri. August. lib. de cura pro mortuis agen-
 15. & in lib. 8. qq. ad Dulcitiū vtrunq; q.
 sensum lectioni conformē probat, sicut
 ad Simplician. At in lib. qq. veteris & noui
 testamenti q. 27. videtur sensum cap. Ne-
 rum 26. q. 5. appræhendere. Tertullian. in
 de anima, & Cyril. de ador. spirituū. G.
 helm. Parisien. in 1. part. 2. principalis de
 uerso cap. 80. in fine. & Turrecr. in d. c.
 mirum. putant fuisse phantasma, secundum
 posteriorem sensum. Sotus li. 8. de iustitia
 iure q. 3. art. 2. Alphons. Castrens. li. 1. de
 hæret. punitione cap. 14. & alij alibi vtru-
 sensum etiam amplectuntur cum S. Tho.
 August. locis cit. Hoc tamen annotauit
 cum Alphonso, quod si quis eum sensum
 plecti velit, ita vt intelligatur anima Sam-
 uëlis ex Dei permissione reuocata, cauere de-
 ne credat, aut suspicetur animā illam præ-
 corpori, aut alteri restitutam, vt iam in-
 mauerit, sicut antea, ita vt verus homo sit
 cōpositus ex sua materia & forma infor-
 te. Talem enim coniunctionē non potest
 mon efficere ex viribus suis etiam Deus.

ente. Fuit ergo talis forma non vnita per
formationē, sed solum assistens, vt motrix
s. Nisi velimus dicere, talem animā cum
ore vnionem factam ab eo, qui quatri-
um Lazarum resuscitauit à mortuis.

DVBIVM SECVNDVM.

*Quid iudicandum de apparitionibus
urnis, tumultibus aut spectris mole-
stibus certas ades, aut loca? An huius-
vexationes referenda in Demones,
magos & maleficos?*

VANTVM ad talium rerum veritatem
quod aliquando contingant, nemo sa-
tis dubitare potest, nisi velit sensus &
certissimorum virorum auctoritatem con-
ferre, vt ex sequentibus clarum euader.

*Prima Conclusio. Certissimum est,
modi illusiones, & nocturnas in domi-
vexationes non fieri à bonis spiritibus,
quos angelos vocamus.*

VONIAM hi sunt deputati in hominū
salutem & custodiam, & non ad illuso-
nem & deceptionem: & indignum est beatis
spiritibus, tam vilibus & nugatorijs operibus

Secunda Concl. Ab animabus pur-

F 2 gatorij

gatorij & damnatis non fiunt huiusmodi delusiones, & vexationes.

QVIA, vt ex dictis manifestum est, possunt exire, nisi ex speciali Dei missione & ad aliquem finem bonum.

Tertia Conclusio. Huiusmodi delusiones & nocturni tumultus quando sunt fieri magorum, aut Maleficorum opera.

PROBATVR ex illa regula Theologorum Quæcunque possunt Dæmones, possunt etiam magi & malefici eorum opera. Atque Dæmones posse huiusmodi tumultus excitare nemo dubitat, & infra latius patebit, idem facit quod refertur in collationibus Iulianum, collat. 8. ca. 18. ex mente duorum Philosophorum, qui magicis artibus inerti fortitudinem & sæuam nequitiam Dæmonum frequenter experti erant. Hi despicientes Anthonium, velut Christianum hominem imperitum sine literis, volentes eum decipere cum amplius non possent, magicis artibus circunventionem Dæmonum perturbare, ritus ei nequissimos immiserunt ad impressionem. Cumque illo nunc quidem in mente pectori suo, fronti que signaculum haberet; nunc verò ad orationem simplicitate cubante, hæc approximare quidem dicitur.

ones eidem prorsus auderent: atque ad
 qui eos direxerant, absque vllō reuer-
 tur effectū; & alios in nequitia vehemen-
 tes, rursus immitterent: itidemq; ipsis in-
 suas expendentibus vires atq; inani-
 edeuntibus; potentiores nihilominus
 rsus militem Christi victorem iterum
 nati, nihil penitus prævalerent: eò pro-
 unt tales tantaq; eorum insidiæ tota ar-
 agica quæsitæ, vt per hæc euidentissimè
 probarent, magnam professioni Christiā-
 m inesse virtutem. Vnde non est dubi-
 um, quandoq; opē mægorum posse fieri
 urbationes & tumultus nocturnos, quā-
 Deo disponente non amplius possunt ho-
 bus nocere.

Quarta Conclusio. *Talia spectra,
 ones, tumultus & perturbationes no-
 na vt plurimum fiunt à Damonibus.*
 Conclusio constabit ex dicendis.

Quinta Conclusio. *Hæc spectra, il-
 nes, & uoçturni tumultus in certis
 usdam locis cōtingunt, & non in alijs,
 ta plerunque loca & non personas se-
 ntur.*

ANC Conclusionē tradit Didacus Co-
 uarru. clarissimus Iurisconsultus lib. 4.

variarum resolutionū cap. 6. Probatuꝛ C
clu. D. Gregor. li. 3. Dialogorū cap. 4. refe
quod cum Datus Mediolanen. Episcop
causa fidei exactus ad Cōstantinopolitan
vrbem pergeret, Corinthum deuenit. Q
dum largam domum ad hospitandum qu
reret, & vix inueniret, aspexit eminus dom
congruentis magnitudinis, eamq; sibi pra
rari ad habitandum iussit. Et cum incolae
ci dicerent, eum in ea habitare non posse, q
iam multis annis eam Diabolus inhabitat
& ideo eam vacuam remansisse; Episcop
Datus respondit. Ideo hospitari in domo
eadem debemus; si hanc spiritus malignus
uasit, & ab ea hominū habitationem repu
Eam sibi parari praecipit, securusq; antio
hostis certamina toleraturus intrauit. I
que intempestae noctis silentio, viro D
quiescente, hostis immensis vocibus, magn
que clamoribus cepit imitari rugitus le
num, balatus pecorum, sibilos serpentu
porcorum stridores. Tunc Datus bestiari
vocibus excitatus contra hostē magnis vo
cibus clamare, dicens: Bene tibi contine
miser. Tu ille es, qui dixisti, Ponam sedem
meam ad Aquilonem: & ero similis alt
mo. Ecce per superbiam tuam porcis, & sc
cibus similis factus es, & qui imitari De
indigne voluisti: Ecce ut dignus es, bel
imitaris, Ad quam eius vocem deiectionem
sua

in malignus spiritus erubuit, & eandem
 eum ad exhibenda monstra, quæ con-
 erat, vltius non intrauit. Et postmo-
 domus fidelium habitaculum facta est,
 dum eam vnus veraciter fidelis ingres-
 est, ab ea protinus mendax spiritus atque
 delis abscessit. Haud dissimile exem-
 in narrat Alexander, ab Alexandro Iurif-
 ultus Neapolitanus libr. quintò Genia-
 dierum capit. 23. Nota & vulgata res
 it, ædes quasdam Romæ, quas ego inco-
 uidentissimis ostentis ita infames, vt ne-
 illas incolere ausus fuerit, quin assiduis
 orarum illusionibus, & tetrīs imagini-
 noctibus fere singulis inquietentur, in
 us præter nocturnos tumultus, quos
 io ferè noctis silentio audiebamus, &
 rendos fremitus cum eiulatu, stridulo-
 vocis sono, quibus lachrymari, & tre-
 e videbatur, speciem hominis squali-
 acie, vultu minaci, nigro corpore, &
 ctu formidabili, nomen suum exprimen-
 , & opem implorantem cernebamus,
 ne quis hoc fabulosum, aut commen-
 am putet, auctor est NICOLAUS Tu-
 vir multæ & expertæ fidei, qui cum
 explorandæ gratia cum nonnullis doctis
 enibus, prima facie ad nos aduentas-
 , cupido incessit animo, hæc quæ à me
 mebantur, verò testimonio experiri,

& an vera essent, intueri. Et ne quid inexpectum relinquerent, noctem peruigilem egredimur mecum, vt rem notam exploratamq; haberent, neq; eos opinio fefellit. Nam cum censis luminibus peruigiles starent, haud procul hæc species dira, terribilique facie vultu tetro repræsentata est, quam ipsi multuari, & diris nos vocibus agitare videbant. Cumque omnia clamore & tumultu streperent, post multa oculorū ludibria tum formidinis pauorisq; intulit, vt terrore & trepidi vix mente incolū mi satis constaret. & cum totæ ædes gemitu funesto misceretur singulisq; cubiculis pestis illa importuna conseruaretur, dum propius accederemus, illam retrocedere, & querula voce lumen effugere cernebamus. Demum cum multū diuq; multuata fuisset, haud multò post, vbi mens noctis processit, visio illa omnis dilapsa est. Sed præ cæteris, quæ ibi expertus sum, non omittam miraculum ingens, quod mihi nocturnè vigilianti maiore aliquantò trepidatione haud multò post obuenit. Nam cum tenebris obortis, cubiculi fores obserassem firmam iaceremque in lectulo nulla adhuc quies composita, lumine accenso, horribilem illam speciem foris iam tumultuari, & cubiculi res manibus pulsare sentiebam. Nec multò post simulachrum illud, opertis addictis foribus, per cōmissuras & rimas in cubiculum

intromisit : quod sub lectulo meo iacens,
Marcus alumnus & cliens meus, vtpote
e conspectu cubabat, tetra & dira facie
ereret, pauore subito cōsternatus, luctu &
itu omnia opplebat, ipsamque intromis-
nō sine formidine clamabat: Id quod mi-
m clausum cubiculi ostium aspicerē, vix
ibile videretur: interim dirum illud si-
achrum, quod sub lectulo iacebat meo,
um & brachium portendere, lumenque
d iuxtā erat, extinguere vidimus: Quo
ncto, libellus & quicquid rerum erat,
ula voce misere, ac omnia euertere non
tit. Mox cum ad tumultum excitī socij,
contulissent, lumenq; intromissuri ob-
arentur vestibulo, interim ipsam, opertū
culi ostium manu aperire & foras effuge-
dimus. Erat enim ipsius species, vt planē
peximus, simulachro hominis nigerrimo
ablimilis. Illud vtiq; mirum fuerit, di-
m q; memoratu, figuram illam, dum no-
um sic luctaretur, cum fores cubiculi re-
llet, ab his, qui lumen intromisere, mini-
consectam: sed cum primum cubiculi
sexiuit, elapsam ex oculis, ilico discessis-
in auras euauisse. Plinius l. 7. Epist. Epi-
ad Suram, recenset Athenis domū fuisse
iosam, pestilentem tamen, & infamem,
d nocte sonus ferri, strepidus vinculorū
gius primò, deinde proximè reddebantur,

tur, mox apparebat idolon, senex facie
squalore confectus, proluxa barba, horre
capillo, qui cruribus compedes, manibus
tenas gerebat, quatiebatq;. Deinde ob ter
rem spectri illius domus ab hominibus
cta fuit. Proscripta tamen extitit publice
quis emere, aut conducere vellet, Atheno
rus philosophus quidem, cui vitia domus
perta erant, eam conduxit. Cumq; nocte
lentio animo ad scribendum intento ima
nem illam vidisset, minimè territus fuit, in
eam vocauit, & secutus est, donec in are
domus dilapla comitè deseruit. Philosophi
signū loco posuit, & postero die magistratus
adijt, defossoque eius mandato loco, inue
sunt ossa implicita & inserta catenis, quæ
pus æuo terraq; putrefactū nuda & exesa
querat vinculis, quib⁹ ossibus collectis &
blice sepultis, domus postea ritè conditis
nibus, spectris & terrorib⁹ liberata extitit.
etiam historijs proditū est Tamesam Loc
sium Italiæ urbem à genio quodam mirā
perturbatam, ita vt ciues, quo eam pestem
fugerent, sæpè patriam relinquere cogita
rint, donec responso Apollinis accepto, pla
re Dæmonem iussi sunt vnius virginis ob
tione, quam in templo genio illi dicato
uouebant. Tandem Euthymi cuiusdam
titudine & magnanimitate genius deuic
urbē reliquit. Hinc natū prouerbium vt d

Cauendū ne Temesius genius immine.
Meminēre huius rei Aelianus li. 8. de va-
riis historia, & Strabo lib. 6. & alij, quos refert
Harr. loco citat. Simile adfert D. August,
22. de Ciuitate Dei cap. 8. de quo infra,
& ipse noui domum Confluentiæ, in cu-
superiori parte spiritus modicas motio-
exerçet, non secus ac si frumenta mensu-
ra, ea modio imponderet, & effunderet, vt
decem annos ipse audiui. Tanta autem
motio, vt circa medium primæ in nocte
anno excitarer, & nescirem quid rei esset,
iam diem aduentasse existimabam, &
vines tumultum mensurando frumenta
tare. Vigilans verò & illusioni atten-
primam horam audiebam, nec tum ces-
spiritus, & sic cepi rem habere suspe-
Manē familiam domus interrogauī: di-
nt spectrum consueuisse sic facere, nihil
n plus mali machinari. Imò frumenta &
ia in suo loco semper manere. Sed & aliā
, vbi nocte solet dormientes quādoq; in-
tare, & si quasi insequi velint spectrū, re-
edit, vt de suo etiā refert supra, Alex. &
mē adferatur, fugit. Occasione spectro-
quod Iurisperitos difficultas mouetur, An
t conductorib⁹ à cōductis ædib⁹ migra-
eo q̃ huiusmodi spectris & tumultibus
lietetur, ita vt nō teneatur soluere merce-
eo tēpore, quo domū inhabitant. Et
conclu-

concludunt licitum esse, & pro hac parte mel atq; iterum iudicatum fuisse in Re prætorio Granatensi, Didacus Couarr. loco citato attestatur.

Sexta Conclusio. *Quare huiusmodi perturbationes fiant in his locis, & non illis, ratio certa non semper reddi potest.*

COVARR. loco citato. Quia cum Demones nihil operari possint sine permissione particulari Dei, cuius iudicia occurrunt sunt multa, iniusta nulla, vt dicit S. Augustinus lib. 18. de Ciuit. Aliquando huiusmodi Demones mittuntur in pœnam peccatorum aliquando ad exercitium; Aliquando ob obsequium aliquam occultam, quam nimis ardeamus inquirere non debemus.

Septima Concl. *Aliquando huiusmodi spiritus & spectra tantum illusionem & ioculationes exercent sine villo damno aut saltem magno.*

CONCLUSIO probatur ex collatione septima cap. 32. vbi diuersa studia Demonum explicantur, & dicuntur non modo ioculatores, qui certa quæq; loca iugiter insident, neque tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectentur: sed de risu tantummodo & illusionem contem-

gare eos potius studeant, quam eis nocere
 ilhel. Parisiensis in 2. par. 2. partis princi-
 s de vniuerso, cap. 8. testatur se vidisse io-
 atorem, cum quo ludebat quidam ex hu-
 modi spiritibus. Permittebat enim eum
 rare lectum, non patiebatur eum quiesce-
 ut dormire: aut enim tumultu, quem
 dibus ad parietes allisis, aut vasorum col-
 one inuicem concitabat, quietem huius-
 di, aut somnium impediabat: aut raptu
 pertorio, & in linteis ipsum in lecto vexa-
 aut extracta vehementer culcitra de lecto
 detrudebat: & in mediam domum pro-
 ibat, læsionem verò nullam aliam ei infe-
 at. Præterea dicit ad se adductam mulie-
 , quam spiritus paruis lapidibus petierat,
 ones modicas ei inferendo. His addi po-
 quod Michaël Psellus in lib. de Dæmoni-
 refert, proprium esse Dæmonum subter-
 eorum lapides in occurrentes iacere, sed
 bus irritis.

*Octaua Conclusio. Quidam sunt
 itus, qui maiorem molestiam Deo per-
 tente hominibus inferunt, grauitèr
 endoq; lædunt lapides proyiciendo, aut
 utiendo, aut aliqua frangendo.*

ONSTAT Matth. 8. In regione Gerasæ-
 norum occurrerunt Christo Domino
 duo

duo habentes Dæmonia, de monumentis eundem, sæui nimis, ita vt nemo posset transire per viam. Sic spiritus malignus cōcutit quatuor angulos domus Iob. Et in collatione multa ad idem probandū adferuntur. Abdias Babiloniæ Episcopus lib. 3. hystoriarum Apostolicarum scribit in Nicæa ciuitate, sepe Dæmonia inter sepulchra delituisse, quæ tereuntes lapidibus impeterent & interirent, quæ eo adueniens D. Andreas à populo rogatus. Præcepit in loca arida & infructuosa abire, neue vlli nocerent.

TERTIVM DVBIVM.

Quomodo Dæmones, cum nec manus nec apta instrumenta habeant, ianuaperiant, claustrare ferent, lapides proijciunt & corpora moueant?

CERTVM est ex sacris litteris, hystoriarum experientia, talia fieri: sed nunc est addendum de modo. Tractant hoc Theologus Thomas quodlibeto 6. art. 2. Ioan. Capreolus in 2. d. 7. q. 2. Durand. ead. d. q. 5. Guillelmus Parisiens. prima part. secundæ principaliter 125. de vniuerso & alij alibi.

Dux in hac re sunt sententiæ. Prima Aureoli & aliorum apud Capreolum, sententium in angelis, aut Dæmonibus præintellectum & voluntatem, quandam potestatem

motiuam distinctam, quæ dicitur ex-
 ua imperij volûtatis, quæ exequitur mo-
 uem voluntas imperat. Secunda senten-
 tior S. Thom. Capreoli & aliorû est,
 angelus moueat per imperiû volunta-
 Quia omne agens operatur per aliquâ po-
 t. Cum autem in Angelo non sit alia po-
 a, præter intellectû & voluntatē, oportet
 per vnâ istarû operetur. Sed nō operatur
 intellectû, cum hæc potentia non sit ope-
 a, sed cognitiua. Neq; etiam Deus ad ex-
 Theol. loquuntur, executiuè sciendo
 atur, sed volendo: iuxta illud psalm. 113.
 nia quæcûq; voluit fecit. Ergo sequitur,
 per voluntatē operatur angelus. Quâ-
 tem nō sit alia potentia præter volunta-
 quæ mouendi vim habeat, nō tamen om-
 corpora mobilia ita spiritualis substantiæ
 ntati plenè subiiciuntur, vt moueantur
 o & quomodo libuerit. Hoc enim diui-
 omnipotenti volûtati cōpetit, quæ nul-
 minis cōcluditur, cū infinita sit, & sicuti
 est, ita vbiq; operatur pro suo benepla-
 spiritualis autem creaturæ essentia finita
 ita etiâ eius potētia motiua limitata est,
 extēdit ad omnia corpora mobilia, sed
 in distātia suæ virtuti pportionata. Re-
 tur enim cōiunctio, vel vt aliqui dicunt
 tas mouentis & mobilis, & quædā quasi
 tia opantis ad opatû, sicut nauē ad nauē
 S. Thom.

S. Thom. in q. de potentia Dei, q. 6. articulo allegante Capreolo, asserit sententiam esse, quod substantiæ separatæ moueantur imperio localiter non solū cœlestia, sed et alia corpora, Deo ordinante & permittente. Quod si quis obijciat Articulū Parisiensem qui dicit, quod Angelus moueat corpora intellectu & voluntate solum; error. respondet Durand. quod non est contrarium. Quia licet Angelus non habeat potentiam motiuam nisi voluntatem, tamen subiicitur voluntati suæ ad actum mouendi, quicquid ei subiicitur, quoad actum volendi: vnde nō potest mouere qualiter res, nec qualitercunque vellet, sed determinato modo, secundum gradum & proportionem naturæ, & sic in spiritali creatura quamuis voluntas non distinguatur realiter à potentia motiua, ad plura tamen se extendit volendo quam mouendo. Quia actio voluntatis limitatur secundum modum esse determinatum. Est ergo intentio dicti articuli Parisiensis, quod voluntas angelica sit efficax ad mouendum, quicquid potest velle mouere, & qualitercunque vellet mouere, vel in quacunque distantia, sed requiritur proportio debita inter agens & patiens. Quod recte Guilhelm. Parisiensis loc. cit. ait. intendendo per hoc sic omnia plenè subdit quantumlibet magna corpora mouere

in quamcunque partem voluerint, & utumcunq; voluerint: quando potius simile est, limitatam esse ac determinatam, a natura, vel ab ipso creatore virtutem in ista parte. Nondum enim peruenit ne, aliquam ex huiusmodi substantijs totam terram molem, motu, qui terræ motus est, concussisse, neq; totum mare: licet singulares huiusmodi commotiones eas fecisse manifestum sit, ex narrationibus certissimisque de miraculis Christianorum, apud eos eniuntur. Ex libris etiam historicis & poeticis multa huiusmodi colligi possint, & enim ingentia, & montes eos prorupisse, pestes concitasse, nauesq; submersisse, & actionum huiusmodi scriptores scripsisse de huiusmodi substantijs. In corpora celestia nullam habere potestatem videntur neq; aliquid apud me huiusmodi auditum est, quod in ea fuerint operata. Hæc ille. tamē mihi probatur, quod dictus Guilielmus sentit de angelo bono, qui propheta Dan. 14. sic arreptum in vertice capitis in Baby- lonem portauit, quando existimat quod præsertim virtutem motiuam angelicam adseruit virtus superaddita creatoris, cuius iussu hoc factum narratur. Non enim putat, quod capilli capitis tantam vim naturaliter haberent, vt pondus corporis prophetae ferrent, neq; etiam ipsi capilli adeo tenaciter

citer adhaerebant capiti ipsius, vt tantoties
& pondere non auulsi essent ab ipso. Haec
tiones mouent Guilhelmum ad dicendam
virtutem superadditam ibi fuisse. Sed non
propter dicta est necessitas ponendi istam
tutem, cum virtus naturalis angelica à crea-
tore indita, sufficiens fuerit ad portandam
prophetam, & huic doctrinae concordat testi-
scripturae, cum dicit. Et apprehendit eum
angelus Domini in vertice eius, & portauit
eum capillo capitis sui, posuitq; eum in
bylonem super lacum in impetu spiritus
ergo non in virtute de nouo addita. Ad
motiuam. Iussio Dei nullam vim de nouo im-
posuit, aut angelo, aut capillis Abacuc, sed tan-
tum diuinam voluntatem significauit. Et si
angelus apprehenderit capillis, pondus tamen
corporis, non ita depressit, vt vim capillis,
dolo rem capiti inferret. Quia licet ad
apprehensionem fuerit tantum capillorum, virtus
tamen motiua se extendit ad totum corpus.
His consentit Dionysius Carthusianus in
14. Danielis. Angelus, inquit, in assumpto
corpore, se ostendens similitudine manu
apprehendit prophetam in vertice capitis,
et tenuit illos capillos, vel vnum duntaxat crinem
capitis eius tenuit manu, ad insinuandum, quod
facile eum ferre potuerit. Virtus autem
angelica non tetigit pilos duntaxat, sed totum
Abacuc corpus, mouens illud facillime, cum

ici spiritus celestia moueant corpora ra-
tissimo motu: quorum comparatione to-
ta est tanquam punctum. Itaq; appra-
Abacuc per capillum, ille capillus non
corporis grauitatem, sed virtus angelica
in illud, & tulit. (Impetu spiritus sui)
celerrima actione suæ spiritualis po-
te.

*Octaua Concl. Secundum prædicta,
sumendum de spiritibus, nocte,
modum exercitus & bellantium appa-
bus, & exercentibus hastiludia, vo-
nt.*

huius conclusionis probationem
cit, quod in sacris literis legitur etiam
angelos apparuisse in specie exercitus
nantium 4. Regum cap. 6. Cum mini-
seus vidisset exercitū in circuitu ciuita-
equos & currus aduersariorū, nuncia-
seus dicens. Heu heu Domine mi, quid
us. At ille respondit: Noli timere: plu-
m nobiscū sunt, quam cum illis. Cum
asset Eliseus, ait; Domine, Aperi oculos
ut videat. Et aperuit Dominus ocu-
ri, & vidit, & ecce mons plenus equo-
& currum igneorum in circuitu Eli-
seus. Iosue vidit virum stantem contra
inatum tenentē gladium, perrexitq;
ad eum

ad eum, & ait: noster es, an aduersariorum?
 respondit. Nequaquam, sed sum princeps
 exercitus Domini, & nunc venio. Vir tunc
 euaginatū gladium erat Angelus Domini.
 Hoc ergo modo cum boni angeli ad bonum
 finem quandoq; apparuerint, non est negandum
 malos etiam quandoq; Deo permittente
 sub tali forma posse apparere ad malum
 nem, quem semper intendunt. Aduertit
 tamen, quod quando arte magica instruunt
 faciant apparere numerū militum, ut quod
 doq; narratum est, aut sunt pręstigię, aut
 mones sub forma militum euocati ex potestate
 quod Magus habet cum superiori Dęmonibus,
 cuius imperio alij subsunt. Nec etiam
 equites aut milites tam dampnabili arte
 campum ducti vulnerant, aut vulnerantur.
 Quia si nocere possent, ut Guilhel. Parisiensis
 in parte vltima de vniuerso cap. 22. ait, aut
 turris, nulla munitio posset homines tuos
 huiusmodi hostibus, cum nec muro, nec
 le quantumq; forti arctari & prohiberi
 sint, saltem aliqua hora, qua homines de
 erint, aliquos iugulassent.

DVBIVM TERTIVM principale.

*Quid remediū esse potest, quando
 quis locus ita molestat, aut vexatur
 a Spiritibus malignis.*

tribus, an aliqua potestate valeāt pelli?

RAEMISSO eo, quod certissimum est: de-
ponem nihil posse sine permissione Dei,
ius potestate est eum soluere & ligare,
sens dubium per conclusiones plenius re-
endum erit.

Prima Conclus. *Quæ remedia va-
adexpulsionem Damonis à corporibus
sis, ea etiam prosunt ad expellendum
ro. Quia est par ratio.*

Secunda Conclus. *Oratio, ieiunium,
mosina, & alia pœnitentia opera va-
ad expellendas huiusmodi molestas,
es,*

ONSTAT. Matth. 17. & Marci. 9. Hoc
genus non eiicitur, nisi per orationem &
nium. & cap. Si per sortiarias. 33. q. 1.

Tertia Conclus. *Sacrificio corporis
isti, quod Ecclesia Catholica ab initio
in præsens tempus, Missam vocauit
usmodi vexationes quandoq; pelluntur.*

ST S. Augustini lib. 22. de Ciuit. cap. 8.
Vir tribunitius Hesperius, qui apud nos
nquit, habet in territorio Fussalensi fun-
a Cupedi appellatum, vbi cum afflictione

animalium & seruorum suorum, domum suam spirituum malignorum vim noxia perpeti comperisset, rogauit nostros, me presente, præsbyteros, vt aliquis eorum illò pegeret, cuius orationibus cederent. Perre vnus, obtulit ibi sacrificiũ Christi, orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio, Deo protinus miserante, cessauit. Idem conuincit ratio. Non est enim cõuentio lucis ad tenebras, secundũ Pauli sententiã. At in sacrificiũ missæ introducitur lux vera: pellit ergo principem tenebrarũ. Cum enim fortior illa perueniens vicerit eum, vniuersa arma ei auferet, in quibus cõfidebat. Ad idem cõmandũ facit consuetudo Eccles. cuius meminit S. Chrys. hom. 3. de incõprehensibili natura contra Anomeos, quod agitati Demonijs tempore missæ adducantur, & hom. 4. eadem eiusdẽ consuetudinis meminit. Quia eadẽ consuetudo adhuc hodiẽ magna cõfide & fructu seruatur apud S. Hubertũ in Ardenna, qui locus omnib⁹ demonib⁹ terribilis est, cum plurimi ibidẽ expellantur. Tempora sacri, Energumeni ad Eccles. deferũtur, & ibidẽ relinquũtur, donec sacrificiũ absoluant.

Quarta Conc. *Reliquia sancta & posita in loco aliquando etiam pellunt tales excommunicationes & perturbationes.*

AVGVs. lo.ci. Quare subiungit, dicens. *Acceperat autẽ ab amico suo terrã sanctam de Hic*

Hierosolymis allatā, vbi sepultus est Christi,
die tertio resurrexit, eamque suspenderat
cubiculo suo, ne quid mali etiā ipse patere-
t. At vbi domus eius ab illa infestatione
ergata est, quid de terra illa fieret, cogitabat
diutius in cubiculo suo reuerentię causa
habere nolebat: Fortē accidit vt ego & collega
meus Episc. Synicenis Eccles. Maximi-
s, in pximo essemus, vt veniremus rogauit,
venim⁹. Cūque nobis omnia retulisset, etiā
petiuit, vt inſoderetur alicubi, atq; ibi o-
tionū locus fieret, vbi etiā possent Christia-
ni celebrāda, quę Dei sunt, cōgregari. Hęc
August. & Act. 19. sudaria & semicinctia Pau-
losita super languidos, spiritus nequā pelle-
nt. S. Chryf. in lib. cōtra gētiles de vita S. Ba-
le martyris & Antiocheni Episc. post multa,
Ea est enim sanctorū potestas, vt illorū su-
stititū demones, ne vmbra quidē, aut vestes
re possint, vita autē sanctorū loculos qui-
m reformidant. Ad idē propositum adfert
hom. 66. ad populū Antiochenum. & in
m. in adorationē venerabiliū catenarum &
dij S. Apostol. principis, Petri & in serm. de
tutibus & vitijs. Hieron. contra Vigilā-
m sacrarum reliquiarum hostem. Grego.
zianze. orat. in laudem S. Cypr. martyris.
ac referri potest quod historiarū scriptores
adant, q̃ cum Iulianus apud Pythium Da-
nazum responsa peteret de Parthiei belli

victoria, Dæmon responsa dare nequibat. Sacerdotes Dæmonis silentij causam reddunt. Babylæ martyris sepulchrum prope assistit & ideo responsa non reddi. Sic Iulianus in corpore transferri. Huius historiæ meminerunt, Eusebius lib. 10. historiæ Ecclesiasticæ cap. 35. Tripartita lib. 6. cap. 31. Theoder. lib. 3. cap. 11.

Quinta Conclus. Exorcismis siue exorcizatione Dæmones etiam effugantur & expelluntur.

EXorcizare autem nihil aliud est, secundum August. lib. 1. de vita beata, quam per vinam virtutem immundum spiritum adterendo expellere. Probatur Conclusio Luca discipuli septuaginta duo à prædicatione reuersi, cum gaudio Saluatori dixerunt; Domine, etiam Dæmonia subiiciuntur nobis, hoc etiam Christus Marci ultimo promissum futurum. In nomine meo Dæmonia eiiciet. Luc. 11 Si ego in digito Dei eiicio Dæmonia filij vestri, in quo eiiciunt? & Actor. 19. Idem determinatur in cap. Si per sortiarias. 33. August. lib. 10. de Ciuit. ca. 22. statim à principio. Vera pietate homines Dei, aëream potestatem inimicam contrariamq; pietatis exorcizando eiiciunt, nō placando, omnes tentationes aduersitatesque eius vincunt, ne

orant

ndo ipsam, sed suum Deum aduersus ip-
 . Non enim aliquem vincit, aut subiugat,
 societate peccati. In eius ergo nomine
 citur, qui hominem assumpsit, egitq; sine
 cato, vt in ipso sacerdote & sacrificio fieret
 iussio peccatorum, id est, per mediatorem
 i & hominū, hominem Christum Iesum,
 q; hoc est quod in euangelio dictum, in
 mine meo dæmonia eijcient. Sic legitur
 nnem Euangelistam Dæmonem ē Dianæ
 plo, qui iam ducentis & quadraginta no-
 m annis ibi habitauerat, propulsaſſe, his
 bis. Interdico tibi in nomine Iesu Christi
 zarenī, ne vltra hic habites: & confestim
 iquit locum. Lactantius lib. 2. de erroris
 gine, cap. 16. exorcismi & adiurationis in
 mine Dei viui in expellendis dæmonibus
 etur. De exorcismo autem, qui baptismo
 emittitur, scribunt sancti patres August. li.
 de nuptijs & concupisc. cap. 18. & 29. & lib.
 de Symbolo ad catechumenos, cap. 1. Chry-
 st. in homil. de Adam & Eva. Dionys. c. 2.
 ecclesiasticæ hierarchiæ. Raban. lib. 2. de in-
 stitutions clericorum cap. 27 Isidor. lib. 2. de
 officijs Eccles. cap. 20. S. Thomas 3. part. q. 71
 2. 2. & 3. & alij alibi.

Sexta Conclusio. *Verba exorcismo-
 rum non habent ita infallibilem vim &
 efficaciam ad cogendum & arcendum Dæ-*

mones, ut semper suum effectum consequantur,

RATIO esse potest; Quia verba & signa sua natura non habent talem efficaciam sed virtute diuina. Deus autem lege ordinaria non alligauit potestatem suam ita sacramentalibus, ut infallibiliter operentur, sed operentur ad gloriam suam, & vtilitatem credentium. Matth. 17. & Marc. 9. Accesserunt discipuli Iesum secreto, & dixerunt: quare nos non possumus eijcere illū? Dixit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram, &c. Et Acto. 19. Quia de Iudeis exorcistis inuocabant super eos, qui habebant malos spiritus nomē Domini Iesu dicentes. Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prædicauit. Respondens autem spiritus nequam, dixit eis. Iesum noui & Paulum scio. Vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo, in quo erat Dæmonium. Super hac conclusione videndus Victoria in relectione arte magica.

Septima Conclus. *Quod exorcismi non consequantur suam vim quandoque prouenit ex mala dispositione & defectu fidei in exorcizante, quandoque ex praua affectione Dæmonium sustinentis,*

HANC conclusionem docent Petrus Cluniacensis li. 1. de miraculis cap. 6. & cap. & 16. Doctores mallei maleficarum 2. par. 2. cap. 6. Iosephus Angles in q. de arte magica diffic. 5. dub. 5. & alij alib. Prima pars con-
tinet ex locis scripturæ in sexta conclusione
probat. Secunda probatur. Matthæi. 19 in-
cepit Saluator incredulitatem offerentiũ
naticum. Et redditur ratio Conclusionis à
Petro Cluniacensi. Tabes latente interius, vng-
ta exhibita extrinsecus nihil proficere
possunt. Tabes hic dicitur peccatum morta-
le. Quod quàm diu in latebris conscientie
querit, nullius exterioris sacramenti per-
ceptio effectum consequitur.

*Octaua Conclusio. Interdum per-
mittit Deus Daemonem aperari.*

AD exercitium bonorum, vt in fide con-
firmentur, & in virtute patientiæ con-
fortentur, ne grauius iudicium sustinere co-
antur. Augustinus tractat, 7. in Ioannem.
Hinc non voluntas eius, cuius potestas in bo-
nos datur, sed eius voluntas, à quo hæc pote-
as confertur, charissima esse debet. Occulta
sunt etiam quandoque iudicia in his ope-
bus.

*Nona Concl. Ab angelis bonis etiam
quandoque coguntur Dæmones.*

Victor

VICTORIA in Relectione de arte Magi
num. 22. Quia angeli boni virtute diuina
preualent, & Angeli ex superioribus etiam
potestate naturali vincunt multos Dæmones
inferiores. Quare vt S. Thomas tradit in q.
de potentia Dei q. 6. ad ordinem potestatis
spectat, Dæmones cogere. Et hoc pacto angeli
tutelares & custodes non raro arcent dæmones
à suis clientibus: & præsides prouinciarum
frequenter impediunt: ne nocumenta inferant
certis locis, in agris & fructibus, & alijs
bonis,

Decima Concl. *Magi virtute diuina
bolica possunt aliquando Dæmones cogere
& è suis sedibus pellere.*

CONSTAT Conclusio, Dæmones Deo
permittente possunt, vt apertum est
illa calumnia Iudæorum. Luc. 11. In Beelzebub
principe Demoniorum eijcit Dæmones.
Hæc autem coactio Magorum, non ascribitur
da est, virtuti alicui naturali, aut verbis Magorum
quia verba huiusmodi, & signa cum sint
genere rerum inferiorum, non habent vllam
potestatem in Dæmonem, cui nulla potestas
in terris potest comparari. Magi autem sic
gunt, quando habent fœdus & pactum cum
superiori Dæmone, qui fortitudine & naturali
virtute vincit inferiorem. Ad imperium
forti

tioris inferior morem gerit & locum requirit. Sic Lucianus in Dialogo Philopseu-
narrat Corinthi domum quandam ha-
uisse Eubatidem, in qua nemo auderet ha-
rare ex ea causa, quod habitatores spectris
quibusdam territi à Dæmone quodam ita
olestarentur, vt eam præ nimio terrore &
periculo ingredi non fuerint ausi, donec Ari-
stotus quidam Platonicus Magicis, & Aegy-
ptijs quibusdam carminibus Dæmonem illū
ex loco quendam detruserit, à quo primū
exerat. Arignotum varijs imaginibus territa-
conatus, quandoque vt canis, nunc vt Leo,
et taurus ipsum inuadens, quo quidem lo-
co die sequenti defosso corpus hominis mor-
tuum repertum est, eoq; alibi sepulto domus il-
libera deinde ab huiusmodi elusionibus
remansit. Hic dubium resolui potest.

*an Dæmones à corporibus obsessis, vel à
vexatione possint propelli virtute me-
lodia, herba alicuius, aut lapidum?*

RACONTANT Nicolaus Lyranus in ca. 16.
primi Regum. Paulus Burgen. ibidem
additionibus, Ioan. à Turrecremata d. 1.
n. Voluissent. 6. Deniq; vt perspicuè. Guil-
elmus Parisiensis in 2. par. par. 2. Principalis
vniuerso, c. 20. Ioseph. Angles in q. de arte
magica diff. 8. & alij alibi. Pro resolutione sit.
Vndeci-

Vndecima Concl. *Dæmon non potest à corporibus obsessis expelli, aut à vexatione excludi melodia, herba aliqua aut lapidis alteriusve rei sensibilis virtute.*

RATIO est, Dæmon est substantia separata à materia & corpore, eiusq; potestas altior & fortior est omni corpore. Minor autem potestas non habet vim agendi in superiorem. Quare nulla res sensibilis & corporalis virtute sibi à natura indita potest cogere Dæmones. Hanc conclusionem tenent Lyrnus, Turrecrem. Iosephus Angles loc. citatus Pelbartus in aureo Rosario Theologiæ in verbo Dæmones 4. §. 83. Albert. super Luca. Quod verò Richardus de media villa in 3. q. 8. existimat tam paruam posse contingere Dæmonis afflictionem, tantamq; esse laqueis, aut herbae virtutem, vt non solum mitigare, sed prorsus etiam tollere possit Dæmonis afflictionem: Id verū purò, si intelligatur de vexatione exterius impugnantis, & non confidentis. Si enim mania, aut melancholia, contingere potest, impugnantis, aut vexantis malitiam promoueat; si naturalibus mentalis indispositio tollatur, non est absurdum quod etiam omnino possit cessare vexatio.

Duodecima Concl. *Melodia, herba, lapis, aut aliqua res sensibiles possunt Dæmonem*

*monis vexationes indirecte mitigare,
uiiores reddere, ita ut vexati eas mi-
sentiant.*

A Ec Concl. est cōmunis DD. citator.
Hoc autē non est difficile. Dæmon tan-
m peritissimus medicus corporū comple-
es perspicit, & eis perspectis cōuenientes
tiones obijcit. Reperit aliquē mania, aut
ndanti melancholia laborare, cum inua-
um homines talis complexionis apti sint
exationē. Si ergo naturalia remediā adhi-
tur, quæ cōplexionem superantē ritē di-
ant, & ad æqualitatē reducant, mitigabi-
vexatio, non quidē ex parte Dæmonis vo-
is, cum nō sit modus naturalis agendi in
sed ex parte dispositionis subiecti. Si co-
tiones dissipentur, & abstrahantur aliqua
i melodia, nō sentitur in tanto gradu af-
o, ac quando sensatio sibi præsens est, sic
i purgationib⁹ & medicinis sanguis pur-
r, aut cerebrū confortetur, nō est dubiū,
fiat aliqua alleuatio. Dæmon enim cum
nformer corpus, quod obsidet, nō est to-
n toto, quemadmodū anima rationalis,
n determinata corporis parte: nūc in col-
mirabiliter torquet, nunc in venis, quas
one spirituum & humorum extendit,
t in cerebro, q̄ aut debilitat spiritibus
intercludēdo subtilitate suę potentię, aut
perturbat phantasiā imitando. Si ergo
corpo-

Math. 4.
c. 17.

corpori afflicto remedia ex medicorum
præscripta adhibeantur, afflictio minui
Ex dictis intelligitur, quod in Euangelio
Dæmoniacis Lunaticis refertur: Secundum
variā lunæ dispositionem magis vel minus
vexantur. Quoniam motus lunæ agit in
medium cerebrum. Quidam enim tempore
crescentis lunæ magis vexantur: Alij de-
scende[n]te luna. Dæmon enim obseruat oportu-
nam tentandi occasionem. Ait S. Hieronimus
Matth. 4. Demones obseruantes lunaria tem-
pora cupiebant creaturā infamare, vt in
torem blasphemie redundarent. Ad eandem
expositionem accedit Origenes in Matthæi
tract. 3. Scripturæ loca, quæ prædictis videtur
contraria, sic soluenda sunt. 1. Reg. 6. Quo-
documq; spiritus Domini malus Saul arrip-
bat, Dauid tollebat citharam, & percutiebat
manu sua, & refocillabatur Saul, & leuius
habebat. Recedebat enim ab eo spiritus malus.
Non enim expulsio Dæmonis fiebat vi
melodice, sed potestate diuina immediate
mediantibus angelis sanctis, ob meritum
uidis, qui laudes diuinas pro salute Saul
cithara canebat. Sic etiam Tobie 6. de
piscis posito super carbones legitur. Non
nimis fumus lecoris expulit Dæmonem,
meritum orationis Tobie, quod per fumum
significabatur, & Angeli Raphaelis virtus
ultima conclusione à contrario infertur.

em posse etiam, aliquando in homine
 ute lapidum, aut herbarum, Deo permit-
 e, tentationes accendere & efficere. Quia
 dispositionē tentati cognoscat potest
 contactum lapidum, aut herbarum, in
 us magna virtus est, quam perspicacis-
 nouit, tentationi fomenta præstare, sicut
 de Smaragdo & Topazio dicitur, quod
 linis ardorem mitigent. Ita fortasse à con-
 erit alius lapis, qui æstum libidinis au-
 sic tradunt Alphons. Castren. lib. 14.
 tra hæreses, in verbo. Tentatio. & Ioseph.
 les in q. vnica de Dæmonibus. i. par. in
 nt. art. 6. dub. 2.

DVBIVM QVARTVM.

*Quid sentiendum de apparitionibus,
 mirabilibus operationibus aliquando
 ingentibus circa corpora mortuorum?*

NT autem huiusmodi apparitiones, ex-
 mpli gratia : Conseruatio corporum ab
 eratione post mortem, augmentum vn-
 m, & barbæ, & capillorum in mortuis,
 natio sanguinis de corpore occisi ad oc-
 is præsentiam, Exhumatio corporū, &c.
 huiusmodi enim mirabilia referenda
 in Deum, aut spiritum, aut hominem
 sam naturam rebus inditam.

H

Prima

Prima concl. *Factiones mirabiles huiusmodi arte magica, aut malitiam hominum aliquando possunt procurari.* August. lib. 21 de Ciuit. cap. 6.

Secunda Conclus. *Mira quae circa mortuorum corpora ad naturae causas referri possunt, ut ad virtutem vnguēti, aut alterius rei corporalis addita, ut corpus conseruetur à putrefactione.*

SICUT è contrariò omnibus constat, Romae sunt & fuerunt, quod corpora pulta in cœmiterio Campi sancti, breuissimo tempore, id est, ut dicunt in 24. horis corrompantur, quamuis non in profunda terra sepeliuntur, ut in alijs cœmiterijs contingit, sed tantum leuiter solo regantur, ut etiam tuniculi pedum parū eminere aliquando conspiciantur, quod ipsemet vidi.

Tertia Concl. *Vnguium & pilulae in mortuo corpore accretio potest etiam adduci in naturalem causam scilicet mortis complexionem, in cuius materiam mortem aliqua forma imperfecta vegetatiua inducitur.*

SIC Iosephus Angles in d. q. vnica de

gica in 2. senten. parte 1. artic. 2. diffic. 8.
dubium præsens mouet.

Quarta Concl. *Conseruatio corporis
quando in diuinam potentiam referen-
& pro miraculo habenda.*

VIA Deus in testimonium singularis
sanctitatis & innocentie corpora ali-
quæ excellentissima templa spiritus san-
ctiterunt, & mundissima à carnis & pec-
corruptione remanserunt, incorrupta
seruat iuxta illud psalmi. Non dabis san-
ctum tuum videre corruptionem.

Quinta Conclus. *Corpora mala
aliquando Dæmonum astutia procu-
e incorrupta manent, ut hoc merito
eorum tribuatur, atq; ita mala, quæ
uunt pro bonis approbentur, ut vulgus
credens ad eorum inuocationem in-
tur. Ioseph. loc. citato.*

Sexta Conclus. *Circa corpora & se-
ra mortuorum à Necromanticis plu-
fieri non est negandum.*

VIA omnium indicio eorum facultas
circa hæc versatur.

Septima Conclus. *Exhumationes
morum corporum, præsertim infantu
à maleficis & sagis.*

CONSTAT Conclusio. Hoc enim in
ces Italiae, Galliae & Germaniae omni
pore obseruarunt, & confessiones sunt li
dae, & oculari inspectione verum esse co
pertum est, vt alibi latiùs tractabitur. E
mant enim corpora, & eis ad nefanda sce
abutuntur. Sic Iacob. Cuiacius Iuriscōsul
ait, Rubricam de sepulchro violat. Statim
C. subiungi post titulū de maleficis & m
eo quod malefici sēpē sepulchra violent
abutantur corporibus mortuorum.

Octaua Conclusio. *Emanatio
guinis occisi ad praesentiam occisoris
tur soli diuino miraculo in horrorem
testationem tanti criminis tribuenda.*

GENESIS. 4. de sanguine Abelis dicit
minus ad Cain. Vox sanguinis fratris
clamat ad me. Iuris periti ita verum hoc
tuunt quod cadauer occisi emittat sang
coram occisore, vt ponant indicatiū suffic
ad torturam. Boërius in decisione 166. P
de puteo in tractatu Syndicatus in ve
Tortura. cap. An stetur dicto torti. Al
ad hoc illud Apocal. Posthac vidi anima
terfactorum, clamantes ad Deum & dicen
vsquequo Domine nō das iudiciū, &
dicas sanguinem nostrum de interfectori
nostris, Menochius lib. 2. de arbitrarijs lo
99

af. 270. & Boërius plures auctoritates &
scientias adducunt. Marsilius in practica
inal. 6. Diligenter. num. 181. videtur cau-
ere in diuinationes & incantationes,
ait. Ex istis diuinationibus & incanta-
tis sæpè animus hominis inclinatur &
citatur ad credendum aliquid esse, vel nō
& sic ait. Memini me alias tempore iu-
utis meæ vidisse rem mirabilem & stu-
am, dum eram gubernator ciuitatis AL-
anæ in partibus Ianuensium ultra Sauo-
per 30. miliaria. Nam fuerat mortuus
am homo nocturno tempore & nescie-
rà quo: Attamen multi erant suspecti
orte sua, & quidem homo senex dixit
Domine gubernator, si vultis scire veri-
huius homicidij, faciatis coram vobis
are cadauer illius mortui, postea faciatis
are illos, qui sunt suspecti de illo homici-
& veniat vnus post alium, vbi est cadauer
d, tunc cum superuenit verus homici-
vulnera ipsius fluent sanguinè de nouo:
audito feci coram me portare illud ca-
er, & feci vocare illos suspectos de vno in
m, & cum superuenit verus homicida,
nera illius cadaueris inceperunt effluere,
mittere sanguinem, de quo summè fui ad-
atus: Attamen nihil dixi non præstans fi-
n tali rei, quæ nullibi probatur: Attamen
post per plures dies reperta sunt indicia
H 3 sufficien-

sufficientia ad torturam contra illum verum reum, quem capi feci: qui habita copia indiciorum, absque tortura confessus fuit se occidisse illum hominem, &c. Dicit autem Boerius de Hippolito Marsilio, quod hoc indicium in exemplo relato nullibi dicit probari, eo forte quia Doctores non vidit. Multi autem Doctores sunt pro hoc indicio, quod refert Boerius. Causa autem non videtur nisi referri posse in divinam dispositionem iuxta Conclusionem positam, quam approbat Iosephus loc. citat.

An male. 13. Præludium. *Cum in hoc peccato concurrant homicidia, cades animalium & damna in temporalibus, aliaque iniustitia species, nascitur obligatio restitutionis, quam Reus facere tenetur, si potest & eius rei confessarius eum admonere debet.*

HOC præludium resolvitur ex eis, quod Doctor Nauarrus in manuali confessionum cap. 15. num. 25. Interrogatus à quodam Patre Illustrissimi ordinis Societ. Iesu Respondet; An homicida, latro, aut alius reus, quem Iudex puniuit, teneatur ad restituendum damnum, quod parti intulit: &c. Et respondet, quod teneatur. Quia lex naturalis & divina obligat ad restituendum da-

parti: antequam à iudice puniantur. Et
 unio, quæ in vindictam publicam ir-
 tur, est compensatio iniuriæ reipublicæ
 cap. Vt famæ, de sentent. excommun.
 a vulneratus. ff. ad legem Aquil. quæ
 liberat à debito, quo parti tenetur. Quia
 quobus res diuersas debet non liberatur
 endo vni, quod ei debet à debito alterius.
 uo sequitur, quod heredes eius, qui de-
 tus est, aut incineratus per sententiam, si
 defuncti ad eos peruenerunt, obligen-
 d refarciendū damnum parti illatū, sicut
 a debita. Imò & Fiscus, si bona confisca-
 erint, tenetur prius satisfacere de damno
 L. Non possunt. Et L. In summa, de iu-
 ci. Confirmo latius dictam doctrinam,
 nliteris, secundum cōmunem DD. sen-
 am, & textum clarū, de Raptoribus & in-
 iarijs, statuitur vt incendiario mortuo,
 llantur eius hæredes satisfacere damnis
 per incendiū, aut alio modo, contra iu-
 m. Ad idem propositū est cap. fin. de se-
 His accedit communis opinio Canoni-
 m tenentium, hæredes ex delicto defun-
 eneri ad damni illati compensationem.
 munem attestantur Panormit. in d. cap.
 teris & cap. fin. de sepult. Aretin. in
 r. ff. de acquir. hæredit. Anthon. Bur-
 is in cap. 1. de Emptione & vendit. Dida-
 lib. 3. variar. Resolut. cap. 3. Iulius Clarus

lib. 5. sentent. §. fin. cap. 31. num. 16. Syl
in verbo. Hæreditas 3. & alij alibi. Sicut em
hæres tenetur in conscientia satisfacere deb
defuncti, sic etiam damnis ab eo datis, in
Glossam receptam in Regula. Peccatum,
Regul. Iuris in 6. & res ita manifesta est
Regula, Peccatum, vt nulla indigeat pro
tione, vt rectè Couarr, ait, Et iure manifest
simum est, eodem attestante, quod damni
lati proximo à defuncto restitutio, inter
rè debita computanda sit. Nemo autem q
cunq; occasione, si sit soluendo, liberat
debito restitutionis. Et hoc aduertendu
quod aliud est restitutionis obligatio, &
debitum; aliud est pœna. Pœnæ enim reg
riter tantum tenent suos auctores, nec
uant hæredes, nisi in aliquibus delictis,
debitum transit, sicut onus cum honore.
mile est aduertere in sacramento pœnitent
Non per hoc, quod quis adimplet satisfaci
nem siue pœnam à Confessario imposita
absoluitur à restitutione debitorum, & co
pensatione damnorum datorum. Com
nior tamen est opinio DD. quos citat Co
ruuias loc. d. num. 8. quod hæres in his et
non confecto inuentario, non teneatur
plus, quam ad ipsum peruenit, vt possit
tingere in criminibus, in quibus locum
bet confiscatio. Tunc enim Fiscus, vt tra
est, obligatur, aut Dominus succedens in

stitutione bonorum. Quia bona restitutio-
noxia, non fiunt eius, qui succedit, sed
ea spectant ad creditores & damnum pas-
sae. Atq; hæredes possunt compelli à Iudice
Ecclesiastico, ad huiusmodi damnorum re-
stitutionem, & coram eodem conueniri, vt
pant canones in d. c. In literis, & c. fin. de
alt. Panormit. ibidem & in c. A nobis 2.
Hostien. Anthon. de Butrio, & Ioan. ab
Ania, & communis in d. c. In literis. Anth.
gens. c. 1. de empt. & vend. nu. 14. & alij
i. Quae de causa cōsului superiori tempo-
monasterium quoddam posse conuenire
m Iudice Ecclesiastico, heredes cuiusdam
efici, qui satis notabilem substantiam re-
pererat, eò quod sanguine sibi iunctam mo-
nem veneficijs, ita infecerat, & debilitarat,
ut inutilis esset monasterio, & damna in
eum satis graua redundarent, eò quod sem-
pere necessarium esset alere personam pro
necessitate monialis veneficio infectæ: atque
eius maleficus confessus fuit, se damnum
sanguineæ intulisse ex quodam odio. Ta-
men hæredes in conscientia tenentur ad
compensationem damni illati, vt dignè sa-
tisfiant pro salute animæ defuncti, ex d. c.
In literis, & communi sententia ibidem. His
adduco, cōtra quorundam praxim, qui ma-
gnoquodq; suæ bursæ, quam salutem animæ
defuncti fauent, iniusta lucra & damna resti-
tuenda,

tuenda, antequam legata expediantur, vt tradunt Syluester, in verbo, Hæreditas 3. q. 1. Vdalricus, Hostiensis, Glossa, Raimundus, & eo citati, & alij alibi. Etsi hæredes prius satisfacere velint legatarijs, protrahendo damnum & iniuriam passos, non absoluuntur, pro foro conscientie, vt idem Syluest. recte dicit. Si autem esset ignorantia, excusarentur. Similis est ratio, si legatarij prius venirent, & hæreditas sufficeret ad satisfactionem omnium, & nõ esset dolus, quod vellent sine causa protrahere cum iniuria aliorum. Præterea dicitur de maleficorum crimine, hæredes non solum iure canonico, & in conscientia teneri, sed et quandoq; de iure ciuili, ad restitutionem damnorum Reipub. illatorum, quando videlicet damno illato resultat commodum eis, vt textus clarissimus, & DD. consentiunt C. de delicto defunctorum, l. 1. Vbi sic definitur. Post litis contestationem, actiones ex delicto defuncti transeunt ad hæredes, & tenentur in solidum. Alioquin in quantum ad eos pertinet, conueniri iuris absolutissimi est, alieno scelere ditentur. Hac ratione dicuntur etiam de iure Ciuili quosdam Dardanarios, aliquando sectæ maleficorum adhærent, hoc infelicissimo tempore experimur, obligatos esse ad restitutionem magnæ partis substantiæ relictæ, quam hæredes eis succedentes acquirunt, & sic obligantur.

ad restitutionem non solum iure cano-
lico, sed etiam civili, iuxta L. d. Sunt autem
hi, qui congregationi maleficorum ad-
iunguntur in cursu & conuentu, & proponunt,
ad frumentum & consilium de perditione frumē-
ti, & nascentium terræ: vt, pro dolor,
rarò fieri plurimis confessionibus disci-
mus, aliosque inducunt ad consentiendum,
cuius Deo disponente, rixas miscendo
quando re non confecta discedant. Dar-
daniorum autem intentio in tali consilio
quando agitur de destructione frumen-
ti, vt quoniam ex eorum improba ne-
gatione, horrea sibi frumēto abundant, &
cellaria vino plena sunt, fiat penuria in Re-
gibus, quæ cum annorum sterilitate, & nascenti-
um destructione inducta est, Ipsi sua hor-
rea & cellaria aperiunt, vendunt maximo,
quod possunt, & quali volunt, pretio, & pau-
peribus præter iustum rerum cursum suas
vires augent, & citius quam humana &
naturalis prudentia dicet magnas diuitias ac-
quirunt. Voco autem Dardanarios hoc loco
Ulpiano & DD. in l. Annona. ff. de extra-
ordin. criminis, qui annonæ mercesq; coemp-
to collectas tantisper supprimunt, dum ca-
pitales vendendi occasio se offerat, tunc ven-
dunt pretio quâ maximo possunt. Ab his non
absunt ex eadē l. Locupletiores, qui suos
res æquis pretijs vendere nolunt, mi-
nus vpe.

nus vberes prouentus expectant, ab vtriusque annona oneratur, & eorum exercitium avaritia efficit, ex d. lege. Dardanarij autem dicuntur à Dardano, Mago contaminatissimo pessimo, à quo etiam magicæ artes vocantur Dardaniæ à Columella. At si nulla valet medicina repellere pestem, Dardanię veniant testes. Huius magi; & eius scriptorum meminit Plinius libro trigesimo historię naturalis. 1. Dardanarios autem eos videntur vocare leges, qui ita supprimunt annonam coemptam quia arte magica Dæmoni coniuncti peracta, ab eodem, qui ob subtilitatem suæ naturæ melius, quam vllus Astronomus, potest agnoscere constitutionem causarum naturalium, & rerum copiam, vel inopiam, quæ cognitionē sterilitatis hauriant, vt sic in tempore congregent, & coëmant, vt deinde prius vendant, & pauperum inopia ditentur. Damnant horum mercimoniam & negotiationem leges in d. l. Annonam, & ff. de poen. in l. In Dardanarios, & alias ll. ad hunc finem allegat Bonifacius Vitalinus in tractatu de malefactorum, in Rubrica. Ad l. Iuliam de Annona. Sunt autem Dardanarij puniendi poenæ arbitraria, pro rei qualitate, exercitij frequentia, & damni quantitate, vt tradit Menodorus de arbitr. Iudicium qq. casu 384. Quod autem Dæmon, tanquam perspicacissimus Astronomus, possit prævidere rerum fertilitatem

sterilitatem, & suos clientulos admone-
ōfirmat illud lepidum de Talete Milesio
philosopho, relatum à Diogene Laërtio in
sua vita, & ab Aristotele lib. 1. Polyt. cap. 7.
in enim dicto philosopho obijceretur phi-
losophiæ studium, quasi inutile & infru-
ctuosum, prospexisse illum ferunt per Astro-
logiam, oliuarū sterilitatem futuram. Cum-
que coëgisset parum pecuniæ, hyeme adhuc
inente, oleum in Mileto & Chio emit pro
quo admodum pretio, utpote nemine plus
valente, & arras dedit. Anno sequenti mul-
to subito quærentibus oleum, ipse vendidit,
ante voluit, cum alij non haberent, ac ma-
ximam vim pecuniarum lucratus est, quam
alij ostendit, significans per facile esse Phi-
losophis ditari si vellent, sed hoc non esse illis
sciatum. Sunt enim aliqui Dardanarij ita auari-
excæcati, ut sordidi lucri odorem more
rabæorum in rebus vilissimis & sordidis
sequantur, & quærant. Nunc, ut ad pro-
positum reuertar, quando Dardanarij sectam
maleficorum sequuntur, & sunt principales
conuentibus, quando tractatur de fructuū
distributione, ut ipsi lucrum consequantur, &
si publica damnum patiat, si eorum con-
ditione, & experientia constat effectum sub-
statum: secundum legem naturalem, diui-
nam, & canonicam tenentur ad restitutionē
damnorum, quæ obligatio etiam transit ad
hære-

hæredes, si aliquid ad eos peruenit. Quod
iam locum habet in hoc casu de iure ciuili
d.l. i. C. ex delicto defunctorum; ob ratio-
legis. Ne alieno scelere ditentur. Et ma-
coroboratur: turpia lucra ab hæredibus
extorquenda. ff. de calum. l. In heredem. ff.
dolo. l. In heredem. & ff. Quod metus cau-
videmus. At quis dubitat huiusmodi
esse turpia lucra, quæ cum alieno damno,
proprio scelere acquiruntur? Cum autem
huiusmodi damna redundent in singula
bra Reipub. proportionaliter, & sit difficilis
modus restitutionis, restitutio esset facienda
si prudentia dictaret in singulari fieri non
posse singulis damnâ passis, ad aliquod opus
publicum, aut pium, ita ut resurgeret com-
mune etiam ad membra singularia Reipub.
Malè ergo faceret Dominus, aut Iudex, si
suum proprium usum reseruaret, quod ex
communi damno prouenit, & singulis membris
esset distribuendum, pro compensatione
proportionem damnorum. His omnibus ad-
id, quod Nauarrus loc. citat. tradit: Quod
pars læsa vellet, ut delinquens per poenâ cor-
poralem non solum Reipub. sed etiam
satisfaceret, cessaret obligatio restitutionis
arg. l. i. ff. Qui satis dare coguntur. & l. Si re-
s. Omnis ff. de pignor. act.

Sortilegiorum, Magia & similia sunt petiti maleficorum sagarum.
munis forti.

T tradunt Panor. in c. 1. de sortilegijs & alij Doct. Alphons. Castr. lib. 1. de iusta et. punitiōe c. 16. prope finem Iul. Clar. 6. hæresis. vers. Successiuè quæro. Qua par-
 nim maleficia spactant ad hæresim, vel sa-
 nt hæresim, cognitio ad Ecclesiasticum iu-
 em spectare potest, vt patet ex lib 6. de hæ-
 c. In fidei fauorem, & cap. Accusatus. 6. sa-
 & ex praxi Ecclesiæ, & Bulla Innocentij
 qui præfixa malleo Maleficorū. Quatenus
 o admiscetur homicidia, cedes anima-
 n, tractatus contra bonum Reipublicæ
 anaque contra iustitiam & communem
 em, immittere se possunt ad inquiren-
 o & puniendum iudices sæculares. Et ita
 c consuetudo fere vbique obtinuit. In
 uibus tamen locis inquiruntur ab Eccle-
 icis, & post cognitionem traduntur bra-
 sæculari, sicut in crimine hæreseos fieri
 fuevit. Quando autem sortilegia, diui-
 ones, maleficiaque sapiant hæresim mani-
 m, vel spectent ad hæresim, legendi
 Panormitanus loco citato, numero. 4.
 us Ancharanus in eod. Tit. cap. Ex tua-
 num. 6. Paulus Grill. li. 2. de Sortilegijs
 imè q. 10. numer. 5. 10. & 18. Franciscus
 llacensis in tractatu de fide Catholica,
 à cap. 8.

à ca. 8. qui habetur in 3. vol. Oceani iuris,
 III. Oldradus de ponte consil. 210. num. 2.
 cipiente, Regularis habet traditio. Philippus
 Francus in l. 6. ca. Accusatus. §. sane. de hæ
 Geminian. & alij ibidem. Ex horum Do
 rum opinione & sententia certum est, quod
 manifestā sapiant hæresin, abrenunciare De
 sacrificia offerre diabolo, eundem ad
 obedientiā eidem præstare, expressa pacta
 eo inire, &c. Peius enim est, ut docet Grillo
 loc. citat. num. 18. adorare diabolum, quod
 esse hæreticum. Sic etiam committitur hæ
 sis in abusu sacramenti Eucharistiæ, in
 Gloss. in d. §. sanè. Quare evidentissimum
 est, communiter ea, quæ nostri malefici
 rantur, manifestam sapere hæresim, & con
 præhendi sub d. c. Accusatus. §. sanè. De
 aliquis, cum hoc crimen ad hæresin referat
 ut constat ex dictis, & etiam pro poena eius
 patet ex lib. 3. C. de malef. & mathe. C.
 scatio bonorum sit statuta: quomodo
 non confiscantur? Respondet Iulius C.
 & tradit loco citato: hanc poenam de con
 tudine non seruari, & sic in iudicio præ
 esse. Possumus nos dicere sic in hoc crimine
 sicut in alijs multis, abrogatam esse iustissimam
 Constitutionibus Imperialibus Caroli
 confiscationem bonorum, ut est videre in
 tic. penult. Sed sicut in omnes constitutio
 etiam iustissimè, ad obuiandum fraudibus
 ini

titia, inuectas, humana auaritia dolo-
cit : sic etiam in executionem causarum
inalium. Quidam enim iudices cum ex-
scatione bonorum nihil habere possint,
lijs coloribus vel expensarum vel vacan-
m aut laborum in rei veritate, quod ab-
andum est, & contra iustitiam & æqui-
n, ita confiscant Reorum bona, vt pupil-
viduæ non raro ad summam necessi-
redigantur. Quare cum honore, rebus
moralibus, omniq; consolatione priuen-
noua præbetur diabolo ad tentandum
no. Quibus autem tales iudices compa-
ar qui pro executionibus sic sub cæco ti-
pauperes emungunt, quamque iuste fa-
videat qui voluerit, in Constitutioni-
Criminalibus Caroli Quinti, in arti-
205.

lt. Præludium. *De causis dispositiuis* *Generalis*
timen maleficorum. *causa dis-*
positiua in

iusquam hæ causæ in specie attingantur, *Demoni-*
supponendum Dæmones esse infensif- *bui odium*
s humani generis hostes, & quicquid *Dei & ho-*
antur quocunque colore vel arte, dir- *minum.*
in perniciem hominum. Huius autem
principales duæ sunt causæ. Vna, odium
cuius acerrimi sunt inimici, vtpote à
ma felicitate peccatis exigentibus detru-
I si in per-

si in perpetuam miseriam. Cum verò diuina
 Maieitati nihil nocumenti inferre possit
 hominem ad similitudinem Dei creatū
 deli odio infectantur; non secus, vt Basil
 ait, ac pantheræ, quæ cum immani odio
 homines à natura incensæ sint, in homin
 simulacra furibundè irruunt, nec aliter
 effigiem, quam homines ipsos, dilacerant.
 hoc odio Ioan. in Apocal. Vah terræ & m
 quia descendit diabolus ad vos, habens im
 magnam. Altera causa est, quia cognosc
 homines assumendos ad cælestem beatitu
 nem, quàm ipsi perdiderunt, inuident ho
 nibus tantum bonum; quare omni modo
 impedire conantur, ne illud consequantur.

Tandem cum eius sint naturæ dæmon
 vt nunquam dormiant, aut dormitēt, se
 per discurrent quærentes quem deuore
 cautè perlustrando complexiones, naturas
 fectus, curas, consuetudinesq; vniti cuius
 vt singulorum complexionibus, affection
 & moribus oportunas & affines tentatio
 accommodent, more peritissimi & exper
 simi medici, qui antequam remedia adhib
 pulsum infirmi tangit, membra contrecta
 lateribus manus admouet, linguam inspic
 oculorum colorem attendit, omniaque
 aut sanitatis, aut morbi indicia perscruta
 vt cognita infirmi complexione, aut mor
 natura, conuenientes medicinas præbeat.

solus lætis luxuriæ; cupidis, ataritiæ; tri-
 s iracundiæ vel inuidiæ; ambitiosis in-
 gloriæ; curiosis perniciosæ scientiæ faces-
 ouere consuevit. Sic attestatur Gregor.
 Job. 38. cap. in illa verba: Diuiditur
 super terram. Prius enim, ait, comple-
 em vniuscuiusq; antiquus aduersarius
 icit, & tunc tentationis laqueos appo-
 Alius namq; lætis, alius timidis moribus,
 elatis existit. Quò ergo occultus aduer-
 s facile capiat, vicinas conspersiohibus
 otiones parat. Quia enim lætitiæ volu-
 tuxtà est, lætis moribus luxuriam propo-
 Et quia tristitia in iram facile labitur, tri-
 s poculum discordiæ porrigit: Quia ti-
 supplicia formidant, pauentibus terro-
 tētat. Et quia elatos extolli laudib⁹ con-
 eos ad quæq; voluerit blādis fauoribus
 t. Singulis ergò hominib⁹, vitijs conue-
 ribus insidiatur: Et S. August. lib. 21. de
 t. cap. 6. his breuibus verbis. Maximè au-
 possident (loquitur de dæmonibus) cor-
 ortalium, qua potissimū possessione glo-
 ur, cum se transfigurant in angelos lucis.
 rat hoc diaboli studiū apparitio illa, de
 in vitis patrum, vnde eam narrat Marcus
 ulus li. 5. de ratione bene beateq; viuendi
 apparuit B. Machario in specie medici ma-
 us, multas habēs vitreas ampullas circū se
 ètes; & interrogat⁹ quò pergeret, quidq;

sibi vascula illa vellent: Ad proximum monasterium iter se habere respondit, vt fratribus singulis offerret portiones pro eorum appetitu, quas si haurirent, sibi obnoxiosus fieret. Non multò post Macharius inuertentem conspiciens, quid egisset, quaerit. Cui ille respondit, vnum tantum, nonne Theodosium, ampullę veneno delinitum. Macharius statim monasterium adiens, veritatem rei inuenit, & effecit vt frater totum quod venenum imbiberat, medico tam fausto propinante, medicina salutari summa à sancto viro euomeret, seque emendaret. Nunc de causis particularibus, quarum:

*Particula-
ris l. causa
dispositiua
est cleri in
sciuita.*

Osee. 4:

Prima sit, vt à summa incipiamus. *Ignorantia in ministris Ecclesie, qui scilicet hominum promouere debent.*

ATQVE hanc indicat Oseas, dicens: Quia non est scientia Dei in terra, ideo mendacium, & mendacium, & homicidium, & fornicatio, & adulterium inundauerunt: Vbi certè propheta loquitur de ignorantia Sacerdotum, nam statim subiungit: Quia tu scientiam depulisti, repellam te, ne sacerdotio fungamini mihi. Quod & Christus in Euangelio inquit Matth. 6. Si lumen, quod in te est, tenebre sunt, ipsę tenebrę quantę erunt? Atq; vt causa intelligatur, sciendum, vt possimus recte, secundum Apostolicam doctrinam Episcopos

rei veritatem, aduersus insidias diaboli,
ualia nobis necessaria sunt arma. Quo-
non est nobis colluctatio aduersus car-
& sanguinem, sed aduersus principes, &
tates, aduersus mundi rectores tenebra-
harum, contra spiritualia nequitiae in-
stibus,

cum igitur hostes, cum quibus nobis assi-
gna est, sint spirituales, corporalibus
ladi non possunt; spiritualia ergo ar-
omparanda. Quod idem Apostolus cum
quitur, significat. Propterea inquit, ac-
armaturam Dei, ut possitis resistere in
alo, & in omnibus perfecti stare: state
succincti lumbos vestros in veritate, &
loricam iustitiae, & calceati pedes in
arationem Euangelij pacis: in omnibus
ntes scutum fidei, in quo possitis omnia
nequissimi ignea extinguere, & galeam
s assumite, & gladium spiritus, quod est
um Dei: hac Paulus. Ex his patet, gladio
Dei & sacrae scripturae in hac militia spi-
lem hostem esse feriendum. Verbum
Dei detegit fallaciam & mendacia, qui-
mortales fallere, in suos laqueos perdu-
in falsam spem, perniciosam incredulita-
ue superstitionem, tristitiam aut deso-
nem, aliasque eius generis affectiones per-
re solet. Cum itaque haec armatura ex sa-
teris, doctoribus atque mysterijs nostrae

fidei petenda sit, ignota est indoctis & ignotis Ecclesie ministris. Quomodo enim prædicationem myſteriorum fidei, virtutum prædicationem, sacramentorum efficaciam, ac sacramentorum salutarem vſum, quæ omnia sunt arma contra aëreas potestates, rudi & simplici populo explicabit, proponetque rudis scientia sacrarum literarum? Atque sic contingit, cum ignoti nulla sit cupido, nec appetitus noster nisi in bonum ab intellectu cognitum feratur, quod simplex populus solum ex ſpiritualibus rebus percipiat fructum nec earum vſu ſalutifero delectetur: & margaritæ ſparguntur ante porcos.

Ad hæc ſicuti exercitatiſſimi ducis inſpectio litia eſt, explorata habere hoſtium conſuetudinem, nouiſſe fortitudinem, copias, & ſtagemata, vt ſuis poſſit prouidere de ſecuritate, & inimicis pro oportunitate occurrere, inſidias declinare: ſic ſpiritualis Imperator munus eſt ſpiritualium inimicorum callide inſidias, potentiam, crudelitatem & ingannando peritiam, vt ſuos opportunis armis ad pugnam aptis inſtruat, ne cum vitæ periculo ſegradere, aut deſperatione de victoria concepta, turpi fuga ſibi conſulere cogantur. At hæc ſcientia longè abeſt ab indoctis ſacerdotibus, qui ne quidem à limine ſalutæ ſacræ eloquia, & ſanctorum patrum monimenta, ex quibus cognitio diaboli frangitur

ernendi hauritur. Quis etiam ita à sensu
 bus est, qui non animaduertat, ex tepebris
 orantiæ in sacerdotibus, sequi etiam ope-
 mebrarum in conuersatione & moribus?
 quo fonte fluit, vt rudes ex populo, quan-
 tationibus inimicorum pulsantur aut
 untur, pudore & timore suffundantur,
 audeant secreta suorum interiorum ape-
 re: vel certè si aperiant, ignorantia efficit, vt
 grua remedia & salutis consilia habere
 ueant. Atque hanc ministrorum Eccle-
 sicorum ignorantiam astutissimus artifex
 iosè procurasse videtur, vt eo melius cõ-
 simplices triumphet, dum inermes sunt,
 ad certamen inepti. Hoc Dæmonum stra-
 tema diuina historia significat: Philistæi in
 Regum, callidissimè curarunt, ne esset fa-
 ferrarius in Israël, qui arma fabricaret.
 re effectum est, vt cum Philistæi instructa
 ad pugnandum contra filios Israël proce-
 dent, solus Saul & Ionathas eius filius arma-
 uenti sint. Simili arte instructi spirituales
 listæi nostris temporibus curarunt, vt non
 fabri, id est, legû interpretes & doctores
 populo Dei, qui arma cudant, quib⁹ fideles
 niti, hostes profligent. Fabri rectè intelli-
 ur Doctores, vt pulchrè secundū mysticū
 sum tradit Pagnin⁹ in Isagoge ad mysticos
 e scripturæ sensus, lib. 3. c. 1. Ex his causis se-
 tur, vt in sciētia & morib⁹ in plurib⁹ locis,

1. Reg. 13.

sicut populus est, sic & sacerdos, vt propheta
prosequitur.

2. *Causa,*
magistra-
tus negli-
gentia.

Secunda causa: *Somnus in mag*

stratu diuturnus.

DVM Magistratus dormit in vtramque
aurē, & oculis clausis pertrāsit maleficia
tanquā somnia, nihili reputans, sed negligens
inimicus homo superseminat Zizania, & ma-
gnum suum dilatat. Officium enim præ-
sidentium tam ex lege diuina, quam humana
est, inquirere scelera & maleficia, vt Respubli-
ca purgetur à malefactoribus, ex L. Cōgru-
ff. de offic. præsid. & gladiū magistratus por-
tat in vindictam malorum, laudem verò bo-
norum. Quem finem si nō attendit, sine cau-
sa gladium portat, & seuerissimum diuina
maiestatis in se concitat furorem, cū num-
rus impiorum crescat, bonorum verò societas
diminuat, scandalum patiat, atq; per-
uertatur, præsertim cum maleficorum sedes
cum diabolo in hominum subuersionē con-
spiret, & sicut annulus annulum, ita maleficia
sociam trahit, vt ex ipsarum relatione & factis
discimus. Hinc videmus aliquādo integra
familiam infectam, & quod horrendum
dictu, matres quandoq; Dæmoni consecra-
re infantes necdum natos. Ex puniendi tardita-
te, & dissimulatione quomodo Deus maxi-
mè in hoc crimine offendatur, ex sacris literis
clarissimè

Rom. 13.

dissimè, si oculos aperiamus, perspicimus.
 enim, cum fornicatus esset populus cum Num. 25.
 abus Moab, & adorasset Deos earum, &
 principes punire dissimulassent, furore con-
 citatus Dominus dicebat ad moysen: Tolle
 & principes populi, & suspende eos cõ-
 solè in patibulis, vt auertatur furor meus
 Israël, & occidat vnusquisque proximos
 suos. Quibus auditis Phinees zelo diuino
 repletus, vltione sumpta Dominũ placauit,
 cessauit plaga à filiis Israël, cum periissent
 vinti quatuor milia hominum: quanto
 magis, furore Dominus concitatur? quan-
 to magis afficiemur? (quamuis etiam maxi-
 me vt pote sterilitatis, depopulationis agro-
 rum, famis, pestilentiae, & plurimorum peri-
 culorum pœnas oculis nostris cernamus)
 quod Magistratus dissimulet multis in locis
 committi multos cum diabolo, eiq; sacrificia
 offerre: Deum verum contemni, & nefandis
 criminibus irritari, aliaq; plurima flagitia, quæ
 nullo cogitatione compræhendere, nisi à dæ-
 monibus instructus sit, potest, committi.

Ad hæc, si Dominus præcipit Iudici, vt fal-
 sum prophetam & somniatorem seducentem
 populum post Deos alienos, sine mora inter-
 dat, & filios Belial cum assecclis suis gladio & Deut. 13.
 criminibus persequatur, & sollicitè inquirat, ad
 auertendum furorem suum: Quomodo ira
 commouetur Deus, quod multi iudices

somniatores nostros, Magos & maleficos, alios non solū Belial, sed etiā socios Beelzebub Beemoth, Astaroth, aliorumq; monstrorum multos non solum ex vrbibus, sed omnibus locis seducentes ad demones, & eorū miserā seruitutē, somnolentia oppressi desinant inquirere? Atq; cum verba Deuteronomij maximā vim & Emphasim ad presentem materiam quasi diuino nutu accomodata habere placet ea subiungere. Si audieris, inquit, in vna vrbium tuarū, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad inhabitandum, dicentes aliqui Egressi sunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis suæ, atque dixerunt Eamus & seruiamus Dijs alienis, quos ignoratis, quere sollicitē, & diligenter rei veritatem perspecta, si inueneris certum esse, quod dictum, & abominationem hanc opere perpetratam, statim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij, & delebis eam, omniaq; quæ illa sunt vsq; ad pecora, &c. Congregabis in medio platearum, & cum ipsa ciuitate succendes, &c. Et non adhærebit de illo anathemate quicquā in manu tua, vt auertatur Dominus ab ira furoris sui, & misereatur tui multiplicetq; te, sicut iurauit patribus tuis. Hæc summi legislatoris verba iudices attendi considerent, Audiunt, & experientia cognoscunt, filios Belial & aliorum dæmoniorum frequentissimē egredi de medio populi, &c.

tere multos habitatores, atq; inducere ad
 rificandum demonibus, & in conuentibus
 abominanda perpetrare, & inueniūt cer-
 m esse, quod dicitur, & tamē non sollicitē,
 negligenter inquirunt; nec statim, sed tan-
 ad executionē iustitiæ procedunt, & ex cō-
 tu notandū, ad auertendū furorem domi-
 necessariū esse, ita tales extinguere & delere,
 ne reliquiae quidē maneant: tunc Domi-
 mis miserebitur, & multiplicabit bona.

Tertia causa est, Infidelitas.

QVAE innuitur in c. Episc. 26. q. 5. Quan-
 do enim mentem, inquit, per infidelita-
 m sibi subiugauerit, per multa deuia dedu-
 . Fides enim est scutum, quo mediante ho-
 o Christianus potest omnia tela nequissimi
 nea repellere, hanc infidelitas & falsa credu-
 as labefactant, & dæmonibus portū tentan-
 aperiunt. Ad infidelitatem reducere possu-
 us superstitionem, quæ infidelitatis quædā
 rotestatio est, per cultum exteriorem: sicuti
 ligio, qua Deo debitum cultum impendi-
 us, fidei veræ signum est. Quare rectissime
 Bonauentura docet, quod sicut in fide in-
 llectus captiuatur: sic in superstitione er-
 ore inflatur, & eleuatur. Nec mirum vi-
 eatur, quod superstitio præludium & quæ-
 am dispositio ad maleficia sit, cum nulla
 superstitionis species, quæ non procedat
 ex quadam

ex quadam pestifera & dolosa societate cum
 Dæmone. Qui autem tam infœlicem soci-
 tatem contrahit, quomodo non decipietur?
 Callidissimus est dæmon, non procedit
 extremo ad extremum, sed à minimis incipit
 paulatim ad maxima perducit. Sic per su-
 perstitionem in primis mentem eò impellit
 vt sibi fides habeatur, & veræ fidei fundamen-
 tum infirmius reddatur, Atq; cum mater
 superstitionum affinis sit maleficio, aliqui
 latius de superstitionibus adiiciendum.

*De super-
 stitione,
 quid sit,
 quot eius
 species.*

Superstitio est peccatum contra primum
 præceptum Decalogi, quo præcipitur reli-
 gio, quæ homines ordinat ad colendum
 honorandum Deum debito modo, tanquam
 primum supremumq; principium creationis
 & gubernationis: Superstitio autem inducit
 homines ad reddendum Deo cultum perni-
 ciosum, vel superfluum, vel ipsi creaturæ, ta-
 citè vel expressè. Quatuor sunt superstitionis
 species, quas ponit S. August. lib. 2, de doctri-
 na Christiana cap. 20. & explicat S. Thom.
 22.q.92.art.2. Idololatria, Diuination, Indebi-
 tus Dei cultus, & vana obseruantia. Idolola-
 tria est, quando alteri quàm Deo diuini
 cultus exhibetur, & est grauissimum peccatum
 vt patet passim ex libris veteris testamenti.
 Hanc malefici & sagæ exercent, quando dæ-
 monem adorant, vel ei sacrificium offerunt
 aut homagium præstant. Ex dicta definitio-

*Idolola-
 tria.*

ne di-

elicitur non esse idololatriam, sanctis cum
risto regnantibus honorem debitum im-
dere, quia ipsis inferior cultus & non di-
us exhibetur.

Diuinatio, est rerum occultarum, vel fu-
arum, quæ via humana sciri non possunt,
virtutem dæmonis, eiusq; auxilium, co-
tio, vel prænuntiatio. Ad hanc speciem
tinent præstigium, Somniorum observa-
Necromantia, Gæomantia, Hydromátia,
romantia, Astronomia illicita, Augurium,
neh, Chiromantia, Spatulantia, Sortilegiū,
de quibus videndi sunt Isidōrus lib. 8.
ymolog. cap. 9. & S. Thomas 22. q. 95. art. 3.

Indebitus Dei cultus est, quando homo
it Deum modo indebito, & est duplex.
us, vt si quis nunc Deo offerret sacrificia
eris legis, vel in diuinis vteretur cæremoni-
infideliū: & superfluous, qui perficitur cæ-
nonijs, quæ neq; ad Dei gloriā, neq; ad hoc
mens Deo subiiciatur, aut carnalis cōcupis-
tia refrenetur, secundum Dei & Ecclesiæ
stitutionem approbatam, ordinantur.

Vana obseruantia est, in qua semper tacitè
ocatur dæmon, quando videlicet causæ
media assumuntur ad effectus producen-
qui nec virtute diuina, nec naturali, aut
lesiastica institutione habent ordinem ad
effectus. Ad hanc spectant ars notoria,
eruantia sanitatum, Incantatio, obser-
uantia

Diuinatio.

*Indebit.
Dei cultus.*

*Vana ob-
seruantia.*

uantia futurorum effectuum, &c.

Cum superstitiones sint laqueus, & infirmi
antiqui hostis, quibus genus humanum deper-
nititur, vt refertur 26. q. vltima. cap. Ad-
moneat: placet exemplo S. August. lib. 2. de
doct. Christ. cap. 20. qui sui temporis multos
enumerat, nostri etiam aliquas oculis sub-
cere, vt boni cognoscant & euitent: mali vi-
rò videant, quibus vinculis ligentur, & fra-
gilibus decipiantur. Hi sequentes omnes sunt
superstitiosi, nec solū exercentes, sed etiam
idem habentes. Nam similes illis fiunt, qui
ciunt, & omnes qui confidunt in eis.

*Exempla
superstitionis.*

1. Qui dæmones adorant, sacrificium eis of-
ferunt, honorem impendunt, expresse, vel
cite inuocant: consilium, auxilium, aut fa-
uorem ab eis quærunt.
2. Qui futura prædicere volunt, vel magi
accedunt, aut Ariolos, aut incantatores, vt
cultu cognoscant, vel secreta reuelent, vel
filium præstent.
3. Qui aliquam virtutem somnijs tribuunt
vt quia somniū habuerunt tale vel tale, for-
tuitatis aut infortunij quippiam euentura
credunt.
4. Qui per inspectionem membrorum, et
partiū animalium, futura prædicunt, aut de
bus futuris, ex euentu præcedentium, præ-
nunciant.
5. Qui accedunt ad vagabundos illos, qui

G

li Aegyptios, Itali Cingaros, Germani
riles appellant, vt ex figuris manuum, fa-
constitutione, vel corporis statura fortu-
faustam, vel infaustam annuncient.

Qui obseruant dies aliquos certos Con-
tionis Pauli, Vincentij, Urbani, Martyrū,
aliorum, in quibus si pluat, vel cœlum se-
um sit, serenitatem, fertilitatem, sterilita-
vini copiam, vel inopiam, vel per spatiū
uot dierum continuam pluuiam prædi-
t. Quae de causa superstitiosi sunt versus
de festo Conuersionis S. Pauli.

Clara dies Pauli bona tempora denotat anni,

nix, aut pluuia, designat tempora cara :

si fuerint venti, designat praelia genti:

si fuerint nebula, pereunt animalia quæq;

Qui colligunt herbas in die S. Ioannis Bap-
ad singulares quosdam effectus, creden-
ales esse maioris virtutis: vel inserunt ar-
es ipso Annunciationis Mariæ, existiman-
oc melius: Aut in festo S. Stephani, ex
m causa diminuunt sanguinem equorū:
e similibus simile est iudicium.

Qui oblationes faciunt sanctis ex bonis
mosyna petitis, credentes eas maioris esse
utis ad consequendum effectum: aut
rem S. Bernardi emptam ex Eleemosynis,
torem putant: aut offerunt in honorem
torum ceram, vel aliam rem coniunctam
ibus animalis ægrotantis.

Pium

Pium autem est, & ab vniuersali Ecclesie receptum, in templis post impetratam sanitatem oculorum, aut pedum, aut manuum animalium, aliarumq; rerum simulacra spendere ex auro, argēto, cēra vel alia materia confecta, ad laudem & gloriam Dei & sanctorum, vt sint adeptæ sanitatis manifesti indicia. Gratiissimè namq; accipit Dominus equaliacunq; sunt dona, nec exigua, nec videri dedignatur: quippe qui ea pro ferentis cultate metitur. Hæc itaque omnium speculo exporrecta, testantur morborum expulsionem, cuius ipsa certissima signa sunt sanitatem consecutis allata. Hæc, sepulchris ibi martyrum quæ sit virtus, ostendunt, optimè tradit Theodoretus, Cyrensis Episcopus, lib. 8. de curatione Græcarum affectionum.

9. Qui obseruant quosdam dies faustos, infastos ad ingrediendum iter: aut conuertunt differentiā, an quis manè surgens dextro vel sinistro pede imprimis terram tangat, aut quem postponat aut anteponat, quod dicendo limen ædium. Ad hunc ordinem ferre possumus eos, qui obseruant modum capiendi Sagas, vt eas vel in lecto capiant, & eleuent in altum, ne terram calcant, quod quidam doceant: cū, vbi eadem res militat, idem ibi ius statuendum sit.

10.

Qui vel quæ submergunt imagine

pro pluuiā habenda, vel faciunt quas-
ligaturas & diabolicas ceremonias, ne lac-
pro anno vaccis subtrahatur opera male-
um: aut certis diebus summo diluculo
is olera tangunt, ne erucæ, ciniphes, vel
imperfecta animalia oleribus & herbis
menta inferant.

Qui, cum herbas colligunt medicinales,
vulneribus adhibent, fiduciam ponunt
modo ligaturæ, vel numero partium, vt
erus par vel impar sit: vel in herbis colli-
is obseruant, vt ante solis ortum id fiat,
erto die; vt die veneris, aut solis, vel ta-
o colligant, &c. Quod autem medicus
s colligat potius in Maio vel Aprili, quā
gusto, aut hyeme, id non superstitionis,
medicinæ est: quia tam ratio naturalis,
o medicina dicat, quibusdam anni tem-
us, virtutem in herbis esse potentio-
turales effectus.

II.

Qui certam fiduciam constituunt in qui-
m nominibus scriptis, vel verbis etiam
aut characteribus, vt non vulnerentur,
entur, aut occidantur: aut qui, (quod
ndum dictu est) in die Parasceues san-
eunt crucem aliquam in biuio, vel tri-
& bombardam post terga in crucē emit-
vt deinde quemcunque velint scopum
ant: aut in nocte S. Ioannis certas quas-
herbas diabolicis ceremonijs colligunt,

12.

K

quibus

quibus ad detestabiles effectus vtantur.

13. Qui metiuntur cingulum ægrotantis, cognoscatur, quis sanctus sit honorandus, consequendam sanitatem, certis adhibitis: aut bipenni stramen diuidunt, ad radandum tumores manuum & digitorum aut ad sanandos certos morbos animalium, pellunt gregem in ignem ex singularibus ignis instructum, vel per circulum ducunt tunc animal, quod primum fortè fortitur locum in transeundo, offerunt in honorem sanctorum. His accedunt, qui pro quibusdam capitis doloribus & similibus morbis curandis, ad porcorum lintrè, in nomine patris, & Filij, & Spiritus sancti, collum applicunt.

14. Quicumque credunt maiorem virtutem inesse aquæ benedictæ Dominicis sequentibus quatuor tempora, quam alijs, ad speciem quosdam effectus: aut nolunt die Veneris ungues præscindere, aut Sabatho filare, & interim ab alijs feruilibus operibus non abstinere.

15. Qui fidem adhibent probationi ferientis, vel aquæ frigidæ in maleficis cogitandis, de quibus prope finem infra habetur. Nec non etiam qui admittunt & fidem adhibent, quod quidam tortores siue carcerarii quosdam potus ad eliciendum confessiones maleficorum adhibent.

16. Quicumque, cum audiunt picam vociferantem circa ædes alicuius, mortem prædicant.

imminere : aut quia canem audiunt
antem, pestem præfagiunt : aut quia ob-
venit lepus, mali aliquid instare omi-
tur. Similes & alias multas vanas supersti-
es & magicas artes solent exercere, qui ar-
venatoriam sequuntur.

huiusmodi & similes artes nugatoriæ, vel
æ superstitiones ex quadam pestifera so-
re hominum, quasi pacta infidelis & do-
micitia constituta, penitus sunt repu-
læ & fugiendæ Christiano, vt decerni-
6. q. 2. cap. illud ex August. Atq; hoc ad-
im, superstitiones tanto esse periculo-
, quanto plures res sacræ adhibentur.
hoc Diabolus maximè intendit, vt vel
ecce pietatis decipiat : aut res sacras ad
nam salutem ordinatas, in peruersum
dirigat.

icitaliquis : Eueniunt tamen aliquan-
ectus in dictis operibus. Quandoque
futura prædicunt, aut ægris sanitatem
unt, &c. Respondetur in cap. Nec mi-
6. q. 5. ex August: hoc fieri permissione
ipfi, qui hoc audiunt, vel vident, pro-
, & appareant, qua fide & deuotione
ga Deum, an etiam facile moueantur &
tur Deos alienos, sicut in Deuterono-
oyfes ex verbo Dei populum instrua-
m inquit : Si surrexerit in medio tul-
eta, &c. De varijs superstitionibus

K

a

obserua-

obseruationibus dierum, collectionibus
barum, diuinationibus, augurationibus
& incantationibus: ex August. 26. q. 7.
Non obseruetis, dicitur: Qui aut talibus
dunt, aut ad eorum domum euntes, aut
domibus introducunt, aut interrogant, si
se fidem Christianam & baptismum prae-
casse; & vt paganus & apostata, id est, re-
abeuntem, & Dei inimicum iram Dei gra-
ter in aeternum incurrisse; nisi Ecclesiastica
nitentia emendatus, Deo reconcilietur.

Quoniam his addi possent, iuxta Do-
gust. doctrinam lib. 2. de doct. Christiana
20. & quotidianam experientiam, milia
manissimarum superstitionum, nec facile
gnoscantur à multis, placuit ex Docto-
sententia regulas subiungere, quibus dig-
catur, an aliquid sit superstitiosum, vel
quarum sit

*Regula
dignoscen-
di supersti-
tiosa à non
supersti-
tiosis.*

Prima. Quoties aliquis effectus rei
buitur, qui non conuenit ei secundum
naturam inditam, si per Ecclesiae defini-
nem, sacram scripturam, aut laudabilem
suetudinem non constat fieri à Deo; vt
dit in sacramentis & sacramentalibus: H
dum erit tanquam superstitiosum.

Secunda. Si effectus naturalis tribu-
alicui rei, quem constat habere ex natura
non est superstitio. At si attribuitur ali-
bus rebus, vt signis, vocibus, vel charac-
bus

aut si fides postulatur ad productionem
us, superstitio iudicanda est.

tertia. Si res naturales, vel artificiales,
magines, signa, vel characteres adhibean-
d productionem supernaturalium effec-
o, vel motum liberi arbitrij flectendum,
uinandum, aut ad efficiendum spiritua-
fectus tam in nobis quam alijs, nisi fiat
o in prima regula significato, secundum
m scripturam, Ecclesiæ definitionem,
pprobatam consuetudinem; superstitio-
erit tenendum,

quarta. Quando quis vtitur verbis sa-
ut etiam orationibus, alijsq; pijs operi-
in rebus vanis, neq; ad diuinum honorē
tum pertinentibus; est superstitio, quia
us serpens miscet vanis & malis bona &
vt simplicibus cautiùs sub specie pieta-
nponat.

quinta & vltima Regula; Quando quis exer-
liquod opus, ad aliquam abstinētiā,
corporis exercitium pertinens, videndū
et refrenet carnalis concupiscentiæ motū,
o virtuti congruo, secundum Ecclesię
m & moralem doctrinam.

De materia superstitionum legendi sunt.
Augustinus lib. 2. de doctrina Christiana à
20. S. Thomas. 2. 2. à q. 92. per aliquot qq.
nes à Turrecremata super decreto, 26.
cum textu. Syluester Prieras in summa,

verb. Superstitio, Incantatio & maleficium
 Martinus Arles in Tractat. de superstitioni-
 bus, qui habetur in Oceano Iuris vol. 1.
 Martinus Nauarrus in manuali Confessario-
 rum, cap. 11. à num. 22.

4. Causa
 dispositiua
 curiositas.

*Quarta causa dispositiua ad maleficium
 est curiositas, quæ his portentis illuditur
 per Dæmonum fallacias, quando id impru-
 denter appetit scire, quod ei nulla ratio
 competit inuestigare. ex d. cap. Nec mirum.*

HAEC potestas immundis spiritibus id
 datur, vt peruersos sibi aptent, hoc
 prauos homines seducant, illos scilicet, qui
 spernunt veritatem, & credunt mendaciis
 nec sanam doctrinam ferunt, sed ad sua de-
 sideria coaceruant sibi magistros prurient
 auribus, & ad fabulas conuertuntur, onere
 peccatis ducuntur varijs desiderijs, semper
 scientes, nunquã ad scientiæ veritatem per-
 nientes, iuxta Pauli sententiam, Hinc in
 cap. Nec mirum, ministerio Dæmonis in
 mis à Chaldæis tenditur inuenta magia,
 quod ipsi cæteris essent magis curiosi,
 Augustin. lib. 10. de Ciuitate cap. 9. incan-
 tiones & carmina nefariæ curiositati tribu-
 Consentit his pulchrè Guilhelmus Parisien-
 sis in lib. de legibus, folio 35. columna 2. S.

to, inquit

quit, quia omne genus peccati idolola-
 in prouexit: Sicut euidenter apparet de
 ositate, quæ est libido sciendi non neces-
 . Tanta namq; libido sciendi futura, &
 cordium occulta, quorundam hominũ
 ammauit animos, vt huius scientiam, exe-
 ilianimarum suarum cõmercio, à Dæ-
 nibus mercarentur. Propter quod & ipsi
 aræ humanæ inimicissimi dæmones, sacri-
 opera excogitauerunt: eisq; se placari, &
 uci posse hominibus suggesserunt: Im-
 ariq; posse ab ipsis scientiam futurorum
 iorũ occultorum. Inde processerunt ne-
 lissima illa opera, quæ etiam vulgò nomi-
 ssima sunt: videlicet inspectio speculi,
 ectio spatulæ, inspectio vnguis, videlicet
 urta, & alia occulta inuenirentur, in qui-
 omnibus Diabolicorum sacrificiorũ im-
 as partim latet: & partim omnibus mani-
 a est, si perfectè scripta inueniantur. Ex
 eadẽ peste curiositatis processit liber ma-
 ctus, & execrabilis, qui dicitur liber sacra-
 . Similiter & alius, qui dicitur (speculum)
 omnibus, in quibus præterita, præsentia &
 ura videri ipsi auctores eorum Dæmones
 miserunt. Sunt & alię huius pestis innu-
 æ, per quas curiositatis initium stragem
 marũ inæstimabilẽ fecit: hæc Guilhelmus.
 que occasione curiositatis arbitror non ra-
 doctos & magnos ingenio capi à demone.

Tentat enim eos curiositate, vt velint cognoscere, videre, & experiri noua, inusitata, & rara. Quare Apostolus admonet Rom. 12. ne plus sapere, quàm oportet. Curiositati adin-
gi potest latens in multis cordibus intolerabilis superbia quæ Domino Deo in summo gradu displicet, & demonibus maiorem modum placet.

5. Causa
est, auari-
tia.

*Quinta Causa est, insatiabilis amor
congregandi diuitias.*

1. Tim. 6.

QUAM satis superq; S. Paulus indicat, ait: Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & desiderant multa inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum cupiditas, quam quædam appetentes, errauerunt à fide, & in seruitutem doloribus multis. *Hæc Apostolus.* Avaro enim nihil scelestius, qui etiam propriam animam venalem exponit, vt pecunias congreget: Quod dæmoni optimè constat, atque sic insatiabilis appetitui tentationem congruam obijcit, in laqueum eum pertrahat. Inueniuntur quidam ita auaritia excæcati, & miseri, quædam monæ Deo nummorum sacrificent, vt diuites efficiantur, quorum meminere Ioannes Friburgo in summa Confessariorum li. 1. c. 11. q. 25. & Paulus Grillandus lib. 2. de Sor-

is, q. ii. num. 25. Auaris & alijs, qui re-
 inopia laborant, vt suprâ significatum
 Demon quandoq; diuitias promittit, sed
 præstat. Confessa est etiam inter alia
 etia Meissenbeins Anna, cuius suprâ men-
 tefecimus, quod si in principio sui casus
 nimis bonis temporalibus acquirendis
 ita fuisset, & Mamônæ inserviuisset, facili-
 ter cum gratia Dei ad cor redituram fuisset.
 Medium contra hoc malum subiungit
 stolus, cum ait. Tu autem homo Dei, hæc
 Sectare verò iustitiam, pietatem, fidem,
 itatem, patientiam, mansuetudinem.

Sexta Causa est, Luxuria, seu carnis 6. Causa,
ptas. *luxuria.*

Aec multum efficax est ad hominem
 capiendum & detinendum. Sic Balaam,
 4. & 25. in lib. numerorum: filios Israël
 liante fornicatione cum filiabus Moab,
 exit ad idololatriâ. Hoc enim vitium sa-
 pes & insipientes, ignobiles & potentes
 cit. Quis enim Salomone sapientior, &
 sone fortior? & tamen vtrunq; vicit lu-
 a: bene ad hoc propositū facit illud Eccle.
 inū & mulieres apostatare faciunt etiam
 ntes, & luxuria Salomoni causa fuit co-
 i Deos alienos, vt cōstat ex lib. 3. Reg. c. ii.
 iæ 6. Audi me, & ostendam tibi, qui sunt
 K 3 quibus

quibus Dæmoniū præualere potest. Hi namque qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum à se & à sua mente excludant, & suæ libidinis ita vacent sicut equus & mulus, quibus nō intellectus, habet potestatem dæmoniū superari. Quomodo hoc peccatum non solum carnis incidendi, sed etiam perseverandi in malo facili optimè ex sacris literis tradit Gulielmus Peraldus, Episcopus Lugdunensis, in summa virtutum & vitiorum, tomo. 2. tract. 3. cap. 39. Atq; id Isidorus lib. 2. de summo bono cap. 39. satis etiam attestatur, dum ait. Maxime per carnis luxuriam humanum genus subditur diabolo, quam per cætera vitia. Dæmones scientes pulchritudinem esse animæ, calliditatem, & per hanc hominem angelicis meritis, è quibus illi lapsi sunt, cōsequari liuoribus percussi inuidie, iniiciunt per sensus corporis opus desideriumq; libidinis, quatenus à celestibus deorsum deiectam animam pertrahant, secumque quos vicerint, gloriantes in tartara ducant. Nouit optimè dæmon, vehementissimum esse carnis ardorem, & animam quem occupauerit, nō facile liberari. Etenim vt S. Ambros. ait. in cap. 4. Lucæ. quasi clauis quibusdam suffigitur anima corporis voluntatibus, & cum semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest de descendit sine Dei fauore reuolare. Adhuc enim suorum vincula laqueis, & deliciis

larium illecebris obnoxia iam tenetur,
Ambrosius.

*Septima est, execratio, vel maledi-
di siue imprecandi rabies.*

7. Causa,
maledicen-
di rabies.

VON quidem peccatum multis vñtatissimum est, vt minima occasione & ad-
itate oblata, se suosq; demonibus, & diris,
nibus deuoueant; & tunc aliquando iusto
iudicio malum euenit, quod imprecan-
Quare prouerb. 8. dicitur: sicut auis ad
transuolans, & passer quolibet vadens; sic
dictum frustra prolatum in quempiam
rueniet: & in psa. 108. Dilexit maledictio-
, & veniet ei: & noluit benedictionem, &
gabitur ab eo. Hinc compertum est ex-
entia, diabolū sumpsisse quandoq; hanc
sionem perducendi ad maleficium.

*Octaua, quæ frequentissimè in mulie-
xu locū habet, est desolatio, siue nimia
itia, aut pusillanimitas in aduersis.*

8. Causa,
nimia tri-
stitia, &
ira.

VM enim sceminæ in aduersitates, cala-
mitates, aut perturbationes ineidunt,
uābiiciunt, maximè quando non est qui
oletur, aut consilio iuuet. Hanc oportu-
em Dæmon perscrutatur, atq; sub fictæ
næ forma, auxilium, consilium, & patro-
m promittit, cum maxima deceptione,
Huic

Huic adiungere possumus immoderatam in qua multi se vindicare de alijs per fas & nefas cupiunt: quod quando propter fragilitatem non possunt, malignus se offert, & inspirat vindictæ modos. Sed nunc cum contingat inter alias vnâ esse causam præcipuâ perseuerantiæ in tam graui atque intolerabili dæmonii iugo, de hac paulò latius aliquid dicendum pro remedio contra hoc durum vinculum.

9. Causa,
conuersio-
nis, despe-
ratio.

*Nona Causa perseuerantie in tanto scelere, est error quem Diabolus opinio-
hominum, quos capit, imprimit, ut filii
persuadeant, fieri haud posse, ut ad sanum
cor conuertantur.*

Iudic. 16.

Legimus in lib. Iudicum, quod Philistæi Samsonem fortissimum captum quamprimum oculis priuarunt, priuatum ad pistrinum adduxerunt, & molere fecerunt, omnibusque ludibrijs & illusionibus affecerunt. Hos Philistæos maligni spiritus sequuntur; quamprimum hominem Christianum arte sua quocunque occasione aut specie deceperunt, oculos intelligentiæ effodiunt, atque persuadent impossibilem esse reditum ad Deum, cuiusmodi Samsonem abnegauit; sicque hominem oculis captum alligant ad pistrinum, id est suam grauem intolerabilem seruitutem, atque si molere non possunt, id est, suis imperijs in omnibus satisfacere non possunt.

lit, verberibus, minis & terroribus cogunt
que ludibrijs afficiunt. Atque vt melius li-
um dæmon teneat, imperat sub maxima
na, vt infœlix homo omnia sua peruersa
filia, & sceleratissimas suggestiones in se-
tò teneat, nec vlli mortalium extra suam
ietatē reuelet,

Astutissimus inimicus imitatur in hoc
otio mores callidissimi alicuius amatoris,
i honestam aliquam bonorum parentum
a, aut honesti viri vxorē intendit seducere.
omni cura industriaq; laborat, vt sua verba
ta, & consilia non deueniant in notitiam,
ilque magis timet, quam ne puella paren-
us ea patefaciat, cognoscēs hoc pacto paren-
n providentia suos conatus frustrandos &
tandos esse. Eodem modo diabolus in hoc
n occulto, & ab hominum sensibus alieno
ere omni ratione procurat, vt homo, quē
it, fraudulenta sua cōsilia nemini detegat.
quem effectum consequendum minas in-
tat, timorem incutit, & pudorē obijcit:
modis anima miseri hominis intricata, se
edire non potest; cūm careat bono cōsilio
am Dei, quam hominum prudentiū auxi-
destituatur. Ex hoc capite cōtingit paucis-
os esse maleficos, aut sagas, qui in confes-
ne sacramentali hoc crimen confiteantur,
etiam sequitur exiguum esse numerum
um, qui vel quæ sua spontē conuertantur
ad Deum,

*Remedia
contra de-
sperationis
errorem.*

ad Deum, relicta diabolica societate, antequam
ad manus publicæ iustitiæ deueniant. Ex
dem quoque causa oritur, quod nonnullæ
fœminæ potius optent & eligant mortem,
vitam, timentes ne iterum reducantur ad laborio-
sum illud molendinum. Cōtra hunc Diabo-
licum errorem, & simplicium falsam op-
inionem veritas statuenda est, quæ tenebras
falsitatis & erroris depellat. Veritas autem est
quod homo quicumque etiam à Diabolo de-
ceptus, cum gratia Dei potest per pœnitentiam
redire ad gratiam, Diaboli iugum rumpere,
tam fœdam societatem relinquere, etiā quocun-
que tempore. Hanc veritatem probant
mores Domini ad peccatores, Ezech. 18. pro-
cite à vobis omnes præuaricationes vestras,
quibus præuaricati estis, & facite vobis cor
nouum, & spiritum nouum: & quare mori-
mini? quia nolo mortem morientis, dicit Do-
minus Deus: reuertimini, & viuite, Ecclesi.
Impietas impij non nocebit ei, in quacunque
die conuersus fuerit: Hieremiæ 8. Nunquid
qui cadit, nō adijciat vt resurgat? & qui au-
sus est, non reuertetur? Quare ergo auertitur
est populus iste, in Hierusalem auersione con-
tentiosa? apprehenderunt mendacium, & noluerunt
reuertere, & cap. 3 in eodem propheta.
Tu autem fornicata es cum amatoribus multis:
tamen reuertere ad me, dicit Dominus.
Esaïæ 55. Derelinquat impius viam suam, & iniquus

quus cogitationes suas, & reuertatur ad
minum, & miserebitur eius, &c. quoniam
ltus est ad ignoscendum. Eandem verita-
proband scripturæ, quæ attestantur Do-
u soluere & rumpere vincula peccatorū.
David in psal. Disrupisti Domine vincula
, tibi sacrificabo hostiam laudis. Et iterū
lio loco. Dominus soluit compeditos:
minus illuminet cæcos. Ad idem propo-
faciunt, quæ misericordiam & gratiam
erga peccatores ostendunt: hæc Cōcionas
facile congregabit contra prædictū erro-
. Quicumq; ergo à Diabolo decipitur, aut
ptus est, & sub tam dura seruitute agit,
ntamcunque fidē infideli addixerit, obe-
tiamque præstiterit, redeat ad cor, fran-
perfidia, pœniteat, inuocet Deū: cœlestis
æ reginam, desolatorum aduocatam B.
ginem, Angelum custodē, & sanctos: resi-
duerfario in fide, & vincet. Tanto autem
iūs tam abominabilis status relinquitur,
to citiūs deseritur. Optimum consiliū
t homo quamprimum se delusum cog-
it, ingemiscat, peccatū confiteatur bono
udenti confessario, & fidei nostræ armis
ter se muniat cōtra aduersariū, eiusque
te forti & constanti animo repellat. Pleri-
enim, qui his laqueis vincti tenentur,
is molestijs afficiuntur, si iugū abijcere
olicū, & fœdera infidelis amicitiae rum-
pere

pere contendant. At si constanter se Dæmonum insultibus opponant, induendo armaturam Dei & scutum fidei arripiendo, victoriam obtinebunt, neq; tam graues patientur tribulationes. Vt hoc rectius intelligatur, firmitus animis inhæreat, similitudine dicemus, quod Dæmon aduersarius noster naturam & mores habet muliebres, quantum imbecillitatem viriū, & animi peruiaciam. Sicut enim fœmina mala cum viro rixans, si eum conspiciat erecto animo, & constanti vultu resistere, & verbis verbera obire, ilico animum abijcit, & terga vertit, deinceps facilè aliquid simile tentat. Si autem maritum timidum, meticulosum, fugacem, que deprehenderit, in extremam surgit accensam, & virum ferociter inuadit. Similiter quoque hostis noster facere consuevit, si quem perit timidum & inconstantem in tentationibus, & animum abijcientem in tantis insultibus, non est bestia super terram ferocius audacior. Vnde in nostro proposito timor & tristibus minatur, & non rarò intentat verbera, ni morem gerant suo imperio. Sed si occidat in militem fortem & imperterritum hilari vultu repugnantem, diffidens de victoria fugit, & eum in pace relinquit. Optime ait S. Gregorius: Diabolus cum fortiter resistitur, debilis est vt formica: cum vero suggestio recipitur, fortis est, vt leonem.

ergo in hoc deceptionis genere crudelitate-
euentis, quam minis & verberibus cō-
t, pertimescat, sed confidendo in Dei
cordia & auxilio, viriliter in fide repug-
c tandem triumphabit, & demon confu-
scedet. Inflamat ad hoc nostros animos,
plū magni illius spiritualis ducis S. An-
j, quem nouitium in eremo sēuissimis
it verberibus, ita vt semianimis relictus
proximum vicum curandi causa deferri
erit. At Anthōnī aliquantulum conua-
ad primum locū denuò se contulit ad
endū Deo, paratus ad noua verbera pro
placito Dei, nec vlla iniuria diaboli à
posito deterrebatur. Hac animi constan-
tum sanctum munitum nequissimi spi-
rū accedere non auderent, varias for-
duentes, ferarum more alij rugiebant,
ulabant, alij dentibus frendebant, alij
nas ore, naribus, auribusq; emittebant,
rorem incuterent, cui verbera inferre
bant, ad impediendum ipsum in via sa-
Sed vbi fortissimum athletam nec ver-
urare, nec horrenda spectra pertimesce-
mouerunt, se victos & confusos confes-
esserunt. De his Athanasius in vita An-
i. Hoc tamen adhuc referre non pige-
vita eiusdem sancti, quod relatu dig-
est: ferunt de eo, dum verbera terrores-
ferret, lucem ei diuinitus apparuisse,

L

qua

qua expauesfacti dæmones diffugere: Antho-
 nium verò eo splendore recreatum erexisse
 se, & quasi præsentem Dominum aspiceret,
 dixisse. Vbi eras bone Iesu, vbi eras: respon-
 sumq; accepisse: Aderam Anthoni, sed euen-
 tum pugnae tuae præstolabar, quam quoniam
 imperterritus, immotusq; viriliter sustinui-
 sti, manet te victoriae tuae indeficiens in celo
 triumphus, præmiumq; sempiternum: Om-
 nis ergo Diaboli vis atq; decertatio, constan-
 tis & pij animi continuatione destruitur. Si-
 milia in vita Hilarionis refert S. Hieronymus.
 Plurima sanctorum exempla, qui fortitudine &
 constantia Diabolo restiterunt, qui videre
 voluerit, legat Marcum Marulū de religiose
 viuendi institutione lib. 5. ca. 7. Postremo, vt
 huic præludio finem faciamus, si quis hac ar-
 te Diabolica captus est, confiteatur sacerdoti
 prudenti, & reuelet in confessione malū, quod
 detinetur: pœniteat, & in futurum armis im-
 muniat spiritualibus. Scriptum est enim
 Prouerb. 28. Qui abscondit scelera sua, non
 dirigetur: Qui autem confessus fuerit, & re-
 liquerit ea, misericordiam consequetur. Et
 vt S. Hieronymus ait in cap. 10. Ecclesiast. in
 illa verba: Si momorderit serpens in silentio,
 Si quem Diabolus occultè momorderit, &
 nullo conscio eum peccati veneno infecit.
 Si tacuerit qui percussus est, & non egerit pœ-
 nitentiā, nec vulnus suum fratri & magistro
 voluit

pluerit confiteri, magister qui linguam habet ad curandum, facile ei prodesse non potest: si enim erubescat ægrotus vulnus medicum confiteri, quod ignorat, medicina non curat. Molestissimè fert inimicus, quod homo a consilia manifestet, & impedit quantum potest, obijcit timorem & pudorem. Sed tu quaere consilium Ecclesiast. cap. 4. Pro anima tua non confundaris verum dicere. Sancti tres tanquam firmam obseruarunt regulam, videnter diabolicam esse cogitationem, quam minor seniori confunditur aperire. Vnde Cassianus ait. Non poterit Diabolus circumuenire vel deicere iuuenem monachum, nisi eum, quem viderit aut per superbiam, aut per vecundiam suas cogitationes seniore celare.

6. Præludium. *Diabolus, qui ab inimico similis esse voluit altissimo, adhuc in suis operibus ad hominum deceptionem diuina opera imitari contendit, & similitudinem quandam Dei affectat.*

HINC sumòperè desiderat adorari, quod diuinę maiestati competit. Matth. 4. Hęc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me, & c. q. 3. c. Nec mirum. Atq; hoc tritum est apud omnes Theologos & canonistas, vt Grilland. testatur de Sortilegijs. q. 7. nu. 9. Ex eadem causa demones sacrificia expetunt Aug. li. 20. contra Faustum, c. 21. Cui & Philoso. consentiunt.

Apuleius in lib. de Deo Socratis, (quem re
 ctiùs teste Augustino 8. de Ciuit. 14. de Dæ
 mone Socratis intitulasset) dicit, ex Dæmoni
 bus alios diurnis sacrificijs gaudere, alios no
 cturnis: esse qui lætioribus: esse qui tristio
 ribus hostijs, ritibus & ceremonijs delectentur.
 Porphyrius lib. 2. de abstinentia animalium
 subindicat ciuitatibus interdum opus esse
 Dæmonibus sacra facere, ne frugibus, ne diui
 tijs, ne vrbi ipsi noceant. Nam rata est, inquit
 apud omnes fides, eos læsuros genus humanū
 si irascantur, propterea quod negligantur, ne
 que cultum legitimum nanciscantur. Sic Au
 gust. d. lib. cap. 13. tribuit labeoni, quod nu
 mina mala cruētis victimis placari existima
 uerit: & ibidem cap. 16. Ex Apulei platonici
 sententia mores Dæmonum depingit, qui
 dixit eos eisdem, quibus homines animi per
 turbationibus agitari, irritari iniurijs, obse
 quijs donisque placari, gaudere honoribus
 diuersis sacrorum ritibus oblectari, & in eis
 quid neglectum fuerit cōmoueri. Hoc fun
 damento præsupposito, facilè multa intelli
 guntur, quæ Dæmones expetunt à maleficijs
 vt, quod disciplina in conuentu rectè serua
 tur, quam si quis violauerit, malè ab ipso, vel
 suis ministris tractatur, & irascitur. Sic Hel
 nam quandam ex pago S. Mathiæ, quæ mortis
 sententiā & eius executionē accepit An. Do
 mini 1589. 15. Iulij, dæmon, qui se Beelzebub
 nomine

ominabat, in faciem ita malè percussit quod
 aliquot diebus ægrotauerit: eò quod cum
 prima vice ad conuentum cursumque venis-
 set, & multitudinem personarum vidisset,
 exierit Domine De^o, quomodo huc veni. Sic
 annam quandam ex pago S. Medardi prope
 monasterium S. Mathiæ; quæ mortis suppli-
 um subiit ii. Augusti, Anno Domini 1590.
 per gradus deiecit, ita quod quatuor in cor-
 pore vulnera acceperit eò quod ei morè gere-
 re nolebat. Sic etiam sæpe si in aliquo offen-
 ditur per alias maleficas aut sagas eas cædit, vt
 præ exemplis declaratum est.

17. Præludium. *Sicut unicuiq³ ho-
 mini ab ortu natiuitatis suæ, ad tutelam
 & custodiam, deputatus est bonus Angelus,
 secundum sacras literas, & sanctorum pa-
 trum doctrinam: Ita etiam ad exercitiũ
 & tentationem malus spiritus destinatus
 est cuilibet, vt Doctores sentiunt.*

ANGELORVM custodiam calumnia-
 tur. Caluinus in institutionibus sect. 7. c.
 & in cap. 18. Matth. & alibi quem sequun-
 tur eiusdem farinae homines: sed Catholica
 ecclesia angelorum tutelam firmiter am-
 plectitur. Nunc probatur prima præludij pars
 Gal. 90. Angelis suis mandauit de te. & Psal.

33. Immittet Angelus Domini in circuitu
 timentium eum, & eripiet eos. Genesis 48. Ia
 cob dicit: Angelus, qui pascit me, & liberaui
 me à iuuentute mea. Eccles. 5. Ne dicas coram
 angelo non est prouidentia, ne fortè iratus
 contra sermones tuos, dissipet cuncta opera
 manuum tuarum. Vbi S. Hieron. Non enim
 in ventum dicta transeunt, sed à præsenti an
 gelo, qui vnicuique adhæret comes, statim
 perferuntur ad Dominum. Matth. 18. Viden
 te condemnatis vnū ex his pusillis, dico enim
 vobis, quia angeli eorum in cœlis semper vi
 dent faciem patris mei. Actorum 12. Puella
 Rhode, cum nunciaret Petrum stare ante ia
 nuam, Astantes dixerunt: Angelus eius est.
 Consentiunt Doctores & Theologi S. Hier
 onym. in d. c. Matth. Magna, inquit, est di
 gnitas animarum, vt vnaquæq; habeat ab o
 tu natiuitatis in custodiam sui Angelum de
 legatum. August. in soliloquijs c. 27. Chrys
 hom. 60. in Matth. & hom. 3. in Epist. ad
 Thessalonicen. Basil. lib. 3. contra Eunomiu
 his verbis: Quod singulis hominibus ad
 Angelus, vt Pædagogus quidam & Pastor
 vitam dirigendam, nemo contradixerit, quod
 verborum Domini recordatur. Angeli e
 rum in cœlis semper vident faciem patris, &c.
 Inde psalmista dicit. Castrametatur An
 gelus Domini in circuitu timentium eu
 m. Et, Angelus, qui me eruit de iuuentute me
 a

& qu

quæcunque talia ; Hæc Basilus. Origen.
om. 5. in Numeros, & hom. 35. in Lucam.
Gregorius Nyfenus in lib. de vita Moyfis.
Bernard. ferm. 11. super Psalm. Qui habitat:
verba verf. Angelis fuis mandauit de re.
Hilarius, Theophil. O Ecumenius & alij cō-
muniter in cap. Matth. 18. Cafſianus in coll.
cap. 17. S. Thomas 1. parte q. 113. S. Bona-
uentura cum Magistro Sententiarum, & om-
nibus DD. in 2. d. 11. Custodiæ angelicæ
cauſæ funt effectus, qui à Doctõribus ex ſa-
lis literis colliguntur. Tres autem genera-
s assignari poſſunt : deſenſio contra ad-
uerſarij violentiam, ne opprimat: Eruditio
directio contra eius aſtutiam in deci-
endo & ſeducendo: Exhortatio & indu-
tio ad bonum, ne blanditijs moueat vo-
luntatem ad conſentiendum. Sunt autem
multi particulares, de quibus auctoritates
ſcripturæ legendæ Concionatoribus apud
Bonauenturam, Albertum & Gabrielem in
diſt. 11. & latiffimè apud Franciſcum Fe-
rardentium in appendice ad libros Alpho-
nſtrenſ. de hæreſibus lib. 1. in verbo. Ange-
hæreſi 3. Si quis dicat. Cum Angeli bo-
etiam virtute naturali præditi ſint, &
ono gratiæ adiuuentur, quomodo non vin-
cent Dæmones, & prohibent ne homines
tentatione ſuperent. Reſpondetur, hoc non
rouenire ex defectu angelicæ cuſtodix,

sed ex nostra voluntate libera, quæ non
 quiescit consilijs & suggestionibus angelicis
 Angelorum custodia & directio non cogit
 hominem ad bonum, voluntati vim inferen-
 do, sed excitando & persuadendo mouet pro
 natura voluntatis liberæ. Cōtingit etiam alibi
 quando ex ordine diuinæ iustitiæ & prou-
 dentia, quæ modum & ordinem angelorum
 custodiæ præscribit propter demerita cu-
 stodiri.

Quantum ad secundam partem præludij
 quod etiam quisque homo habeat Dæmonem
 exercentem designatum, tradunt S. Gregorius
 loco cit. apud Magistrum in 2. d. 11. Chrysostomus
 uel auctor operis imperfecti hom. 40. in Mattheo
 Lactantius li. 2. de Origine erroris ca. 15. Cas-
 sianus loco citato, Magist. & DD. in d. d. pro-
 bat Cassianus. Si, inquit, consideremus illum
 qui B. Iob expetiit, apertissimè instruemur
 illum fuisse, qui semper insidiatus ei, nunquam
 eum ad peccatum potuerit incitare: & idcirco
 potestatem à Domino poposcisse: velut qui
 non virtute illius, sed Domini defensione
 qui illum semper protexerit, vinceretur. De
 Iuda quoque dicitur, & diabolus stetit à dex-
 triseius. Ad hanc doctrinam platonici accedunt.
 Apuleius multa scripsit de Dæmonibus
 Socratis. A Egypcijs doctrinam traditum esse
 ab Dæmonum præside Deo, pro ratione pro-
 positæ vitæ, Dæmonem assignari, nō ab astro-

Psal. 108.

et Planeta: quod sensisse Porphyrius puta-
 r, vt auctor est Iamblicus. Philosophorum
 varias sententias de Dæmonibus cuiq; asig-
 natis refert Cælius Rhodiginus, lectionum
 antiquarum lib. 1. c. 31. Hinc illud pulchrum
 quod Plutarchum, in lib. de Romanorū for-
 tuna exemplum. Cum Marcus Antonius &
 Augustus, singulari amicitia & beneuolentia
 iuncti, habito otio, sæpè lusibus inter se di-
 versis transmittere tempus soliti essent, & M.
 Anthoniū semper victus abiret: Quidam
 quod eum diuinandi peritia clarus, audacter
 admonere cepit O Anthoni, quid nam ti-
 cum adolescente isto? Refuge ipsum, & vi-
 . Tu quidem illustrior es, natu item gran-
 or, sed pluriū quoq; imperator, bella multa
 antlasti, peritia rerum præstātor es. At nescio,
 quo pacto huius ipsius Dæmonem Dæ-
 mon reformidet tuus. Quin tua quidem for-
 tuna ampla est ex se, sed fortunæ adolescentis
 obblanditur. Quod ni abieris procul, ad illū
 effecturam apparet. *Dubium esse potest: An
 mutato loco, mutetur & Dæmon?* Quidam enim
 absurdum arbitrantur, eodem referente Cæ-
 sio, lib. d. cap. 32. quod Dæmon vnus ita in
 incipium venerit, vt ne latum quidem vn-
 uem à nobis discedat, quantumuis longin-
 qua terrarum spacia abierimus: Qui etiam in
 sunt opinione, ex eadem radice, quod ho-
 mo in vno loco sit fortunatior, quam in alio.

Quia cum in qualibet Dæmonū decuria, plura sint dignitatis & virtutum discernicula variatis locis varij sunt rerum euentus. Si scelicior & fortunatior erit in loco, qui potentiorē Dæmonem adeptus fuerit, infelicius qui inferiorem & debiliorem, vt exemplo à Plutarcho relato ostenditur. His annotatis vt propositū prosequamur: bonus Angelus, & spiritus malus circa hominis actus in custodia & exercitio sibi aduersantur. Cōtrariariorum enim principiorū & formarū cōtrarij sunt effectus & operationes. Angelus custos & tutelaris rectē agentibus adest, salutaria cōsilia suggerit, ad bonum incitat, ne in peccatum cadat, aut si ceciderit, statim resurgat, sollicitat. Dæmon susurrando semper ad peccatum instigat, mala consilia proponit, ad malū instruit, teporē & soporem immittit, mentem excæcat, vt homo in peccatis fordescat, laborat, omnia media fallacia adhibet, donec manibus pedibusq; ligatum miserum hominem teneat, & pro sua peruersa voluntate regat. Bonus Angelus dux & auctor homini existit, vt Dei noua creatura in baptismo fiat, Deo in perpetuum, vt iustum eius suam seruitutem & cultum impendat, & dicat: Diabolo & pompæ eius abrenunciet. Dæmon proprius in hoc detestabili malefico opere instigator est, vt homo in primis confessioni in baptismo factæ abrenunciet, Deo

Virgini & omnibus sanctis valedicat, sibi
 am operam addicat, obedientiam præster.
 sicut Iudith clarissima herois, angelum iti- *Iudith. 13.*
 eris sui & castitatis directorem inter proph-
 orū barbaras atq; impuras manus propug-
 torem habuit : sic dæmoni cura est vt ho-
 minem ad impurissimam libidinem indu-
 ct. Deinde quemadmodū Angelus Abacuc
 prophetam in Babylonem tulit, vt prandiū
 anieli in lacu leonum traderet, & iterum
 Iudæam expedito negotio cōfestim repor-
 tavit, & in locum suum restituit : Ita dæmon
 um maleficum, ad conuentū defert, & per-
 tragædia magica, reportat ad locum in
 quo suscepit. Imò etiam sicut Angelus B. *Aster. 12.*
 etrum, percusso latere eius excitauit è som-
 no : Ita Dæmon malefici etiam suum clien-
 tem è somno excitat, vt multorum confessio-
 nibus didicimus, vt congregationem & cur-
 am adeat, quando præscripto tempore con-
 ueniendum. Vbi & hoc occurrit notandum.
 sicut Abacuc, qui nec Babylonem viderat & *Danie. 14.*
 cum nesciebat, vt scriptura attestatur, à bo-
 ngelo ad locum longè situm & ignotum
 eferebatur. Ita malefici à suis Martinetis, aut
 Martinellis vt aliqui vocant, nostri autem
 plurimum Amasios appellant, aliquan-
 do deducuntur ad loca ignota, & multum
 mota, cū tamen putent, quod sint profectu-
 ad conuentū vicinū. Martinetus enim non
 eorum

eorum voluntati obsequitur, sed suæ nequitia, aut sui præsidis imperio studet satisfacere. In conuentibus enim non rarò vnus superior Dæmon toti multitudini præsidet, cuius præscripto omnia diriguntur: Sicut etiam in Polytica republica, multi sunt ministri, consiliarij, rectores & executores, quibus vnus supremus præsidet, & cuncta moderatur & dirigit: Atq; hoc etiam satis conuenit eis, quæ sacræ literæ de bonorum angelorum custodia & præsentia tradunt. Daniel meminit angeli Græcorum, Persarum, & Michaelis patroni filiorum Israël: Moyse angeli castrorum, Ioannes in Apocalypsi Angeli Ephesi, & Smyrnæ, &c. Sicut ergo vni prouinciæ, exercitui aut Ecclesiæ præest vnus Angelus bonus, licet singuli suos habeant tutelares: Sic etiam vnus Dæmon præsidet, alicui congregationi maleficorum & Martinetorum. Hinc qui de naturis, differētij, officijs & præsentia Dæmonum scribunt, tradunt Dæmonem nomine Bathyn ducem magnum & fortiter cursu velocissimo homines transferre de regione in regionem, cui subsunt triginta legiones. Idem opus tribuunt alteri Principi cui nomen Gaap, vel Tap, cuius imperio etiam multæ legiones in obsequio sunt. Sed Dæmonum nomina & distincta officia, & numerum subiectorum nemo scire potest, nisi ab ipsis didicerit secundum doctrinam Augustini

fini lib. 21. de Ciuitate Dei cap. 6. Neque
im, inquit, potuit nisi primum ipsis docen-
us disci, quid quisq; eorum appetat, quid
horreat, quo inuitetur numine, vel co-
ur.

*Hac de praludijs. Nunc prior questionis pars per
conclusiones resoluitur.*

Conclusio. Malefici, Magi, di- *Magi, Ma-*
lefici nulla
vera faci-
unt mira-
cula, sed
tantū mi-
rabilia.
atores, vel quicumq; alij pactum cum
monibus habentes, nulla vera possunt
facere miracula.

ROBATVR Conclusio, quia facere mira-
cula vera, est argumentum diuinitatis, &
uit infinitam potentiam: ergò solum cõ-
t Deo, iuxta illud Psalmi. Qui facit mira-
a magna solus. Deinde, facere miracula,
edit ordinem totius naturæ creatæ, ergò
est in potestate Dæmonis: Hanc conclu-
nem probant S. Thomas 1. par. q. 110. art. 4.
114. art. 4. Alexand. Halen. 2. part. q. 45. S.
auent. & alij Doctores in 2. sent. dist. 7. &
etur in 26. q. 5. cap. Nec mirum, ex August.
Dictum in conclusione (vera miracula)
a Dæmones etiam possunt facere mirabi-
quæ homines mirantur, quia eorum fa-
atem & cognitionem superant. Sic Magi
raonis veros serpentes & ranas fecerunt
virtutem dæmonis, vt attestatur August.
lib. 20.

lib. 20. de Ciuit. cap. 18. non tamen rationem
veri miraculi attigerunt, cum fecerint per ap-
plicationem actiuorum naturalium ad ta-
lem effectum. Ad maiorem Conclusionis lu-
cem aduertendum ex doctrina S. Thomae
par. q. 110. art. 4. ad. 2. quod miracula simpli-
citer loquendo, dicuntur, quando aliqua sunt
præter ordinem totius naturæ creatæ. Et quia
non omnis virtus naturæ creatæ est nobis no-
ta, ideò cum fit aliquid præter ordinem na-
turæ creatæ nobis non notæ per virtutem
creatam nobis ignotam, est miraculum quod
ad nos: Quia eius causam non cognoscimus
licet sit sub ordine naturæ creatæ & limitatæ.
Sic quando Dæmones aliquid faciunt sua
virtute naturali, quæ maxima in ipsis est, &
maior quam ut à nobis comprehendatur, mi-
raculum non est simpliciter, sed quoad nos.
Ignari sæpe multa admirantur, cum causas
non cognoscant, quæ docti causarum cōcur-
sum & coniunctionem perspicientes pro co-
munibus habent. Ex hac radice nota est illa
distinctio Magiæ, qua diuiditur in eam, quæ
fit ministerio substantiæ separatæ, quam om-
nes Christiani semper damnarunt, & in aliam
naturalem, quæ quædam pars est Philosophiæ
naturalis abditæ & secretioris docens re-
summa admiratione dignas efficere ex ap-
plicatione mutua agentium & patientium
naturalium. Hanc distinctionē amplectun-
tur

r D. Hieronymus in cap. 2. Danielis super
 is verbis. Præcipit rex vt cōuocarentur Ha-
 bli & magi & malefici, &c. Iustin. Martyr in
 qq. à gentibus propositarum q. 24. & 26.
 etoria in Relectione de arte Magica nume-
 7. & alij alibi. Qua ratione nomen Magiæ
 solutè non significat artem illam magi-
 n, quæ Dæmonum auxilio & scientia
 tur: sed artem & facultatem faciendi opera-
 culta & mirabilia non solùm extra soli-
 m rerum cursum, sed supra hominum
 munem opinionem & captum. Insunt
 m rebus naturalibus mirabiles virtutes,
 as non omnes homines, sed ij tantum qui
 go tempore & mira experientia abditas
 um causas perscrutati sunt, cognoscunt.
 ius Philosophiæ secretioris Chaldæi fue-
 nt studiosissimi: cuius terminis cum non
 nt contenti, sed ex curiositate plus cepis-
 t sapere, quam oportet, spirituum inspira-
 netracti inciderunt cum primis in dam-
 as artes Magicas. Quare cum Francis-
 Victoria sic rectè Magia poterit defi-
 , quod sit effectrix & operatrix multo-
 n operum & effectuum, quorum ratio
 prehendi & intelligi mente non potest.
 od sic intelligendum, non quod eorum
 o simpliciter nō possit intelligi, sed quod
 ab illis, qui summam nauarunt operam
 imandis secretioribus rerum causis, &

si hæc philosophiæ pars more aliarum scientiarum vulgaris fieret in scholis, & communis multis redderetur, nomen magiæ amitteretur & Physicæ naturaliq; scientiæ ascriberetur. Huiusmodi naturalia exempla ponit Augustinus lib. 21. de Ciuit. cap. 4. Salamandra in ignibus viuit. Quidam Siciliæ montes semper flammis æstuant, non tamen consumuntur, sed integri perseuerant. Et de magnetibus refert, quod quando iuxta eam ponitur Adamas non rapit ferrum, & si iam rapuerit, & appropinquauerit, mox remittit. Sic nautæ mare nauigantes in Indiam referunt maritimos cautes magneticas in quibusdam locis esse, quæ medio cursu nauigia, si quid in ferri sit, vel clauus vnus, sistant, detineant attrahant. Quare qui illac sunt præternauigaturi postes nauium ligneis clauis compingunt. In cap. 5. alia exempla refert. Apud Gramantes fons fertur esse tam frigidus diebus vt non bibatur, tam feruidus noctibus vt tangatur. Et in Epiro est alius fons, in quodæc, vt in cæteris accensæ extinguuntur, non vt in cæteris accenduntur extinctæ. Perside lapis nomine Solenites gignitur, cui interior candor cum luna crescit, atq; deficit. Aliaplura rerum naturalium exempla ponit S. Augustinus, quæ Ludouicus Viues ex antiquæ naturæ inuestigatoribus Plinio, Lucretio, Herodoto, Mela, Solino & similibus illustrat.

multa similia exempla naturalis Magiæ ponit
 Guilielmus Parisiens. in 2. parte 2. principa-
 de Vniuerso cap. 21 vtpote quod lapis las-
 fuget serpentes. Quare aquilæ ponunt il-
 in nidis suis vt per ipsum terreant, & abi-
 nt serpentes. Lapis Gagates nominatus vir-
 itatem perditam prodit. Vnde redactus in
 luerem in potu sumi non potest à muliere
 rupta. Hoc experimento in maiori Bri-
 nia probare consueuerunt, qui pueri, quæ-
 puellæ virgines essent. Arboris, quæ agnus-
 tus dicitur, famosissima virtus est ad con-
 uandam castitatem, vnde & nomen acce-
 e videtur. De lapide Elyroïda naturales
 pferunt ipsum posse contra colorem, cu-
 operationem ita impedit, vt gestantem il-
 n videri non sinat: de his latius Guilielmi.
 stoteles in lib. de mirabilibus quoq; attes-
 in monte Egero herbam Charisiā re-
 ri, quam si mulier portauerit, homines ad
 prem pelliciet.

Dæmon autem tam mirabiles effectus cū *Tripliciter*
 is vel maleficis triplici potissimum mo- *malefici*
 operatur. *demonis*

Vel effectus per naturam, aut artem fa- *ope mira-*
 aliunde trahendo, ita vt hominibus vi- *bilis fa-*
 ntur in præsentia mirabiliter effecti. *ciunt.*

Vel de nouo occultè faciendo, per ap-
 ationem causarū naturalium actiua passi-
 coniungendo, & accelerando actiones.

M

quan-

quantum natura patitur, & sue potestatis subtilitas valet.

3. Vel secundum apparentiam tantum deludendo sensus per præstigia & illusiones phantasmatum. Si enim ipse Sathan potest apparere in corpore assumpto : quare non potest formas aliarum rerum effingere, & sensibus hominum obijcere?

2. Conclus. *Magi vel malefici possunt transmutare materiam ex una forma in aliam: vel clarius, Malefici possunt immediatè virtute Dæmonis, rebus naturalibus siue corporalibus, quam imprimere formam naturalem.*

HÆC Conclusio est contra quosdam Peripateticos, qui posuerunt formas corporales deriuari à substantijs spiritualibus, per modum participationis; & quosdam alios, qui hac materia, de quibus in sequenti conclusionem.

Probatur Conclusio : Dæmones non possunt : ergo nec magi, nec malefici : quia opera Diaboli adiuti operantur. Antecedentis veritatem astruunt August. lib. 3. de Trinitat. cap. 7. & 8. S. Thom. 1. par. q. 65. art. 4. & q. 110. art. 2. & q. 114. art. 4. ad 2. & 3. contra Gentil. cap. 103. Alexand. Halensis par. q. 43. art. 1. & 2. S. Bonauent. in 2. se-

1. 7. par. 2. art. 2. q. 1. & 2. Francis. Victoria
 Relect. de arte Magica à num. 35. & Aristo.
 7. Metaphysicæ à textu 26. Vbi tradit
 mas non imprimi in materiam ab aliqua
 stantia separata, sed reduci in actum de
 entia materiæ, per actionem in formæ in ma-
 a existentis, quia simile fit à simili sibi: sed
 od propriè fit, est compositum, ergo fit à
 opposito, & non à substantia separata. Vnde
 pia quæ fiunt in hoc mundo, fiunt à si-
 bus causis, effectus enim virtute est in
 a. Qua ratione cum omnia sint eminen-
 in Deo, & non in alijs creaturis spirituali-
 ipseque sit infinitæ potentiæ, potest trans-
 are res de forma in formam, creare, anni-
 e, & producere, absque ullo adminiculo
 ius causæ particularis, vt etiam fecit in
 m omnium creatione & productione.
 tunc suo imperio, quod nulla creatura
 utare potest, virtutem & naturam natu-
 us agentibus indidit, vt suos effectus
 ucant. Vnde sicut de terra dixit: Germin-
 erbam virentem, & non hominem: Ita
 mine: Crescite & multiplicare, vt in
 scriptum est. Sicut ergo terra germinat
 m virentem: ita homo hominē, & ignis
 producit. Ex hac Conclus. sequitur.

Conclus. *Magi vel malefici vir-
 Dæmonis nec se, nec alios homines*

M

2

verè

*verè & realiter possunt transformare
lupos, catts, vel aliam quamcunq
bestiam.*

HAEc Conclusio non solùm est vera
cundum veram philosophiã : sed etia
fidei veritatem, ita vt si quis cum pertina
contrarium credat aut dicat, sit hæreticus
infidelis. Dictum (verè & realiter) quia
illusionē & apparentiam bene fit. Conclu
est contra Ioannem Bodinum, lib.2. de Ma
rum Dæmonomania, cap.6. & alios ab eo
tos. Ipse enim multis exemplis probare int
dit, Lycanthropiam, vt vocat, id est, tra
formationem hominis in lupum; nostra
Concl. est in contrarium; & eam tradunt
gustinus lib.18 de Ciuitate Dei. cap.17. &
vbi expressè tenet omnia talia fieri pha
sticè & per præstigias; & sic soluit fabulas
ex Varrone & poëtis de locijs Vlyssis mu
in bestias, & à Circe & Arcadib⁹ in lupos
uersis Chrysost. hom.29 in. Matth. tom
Thomas 1. par.q.114.ar.4.ad 2.S. Bonau.
citato Franciscus Victoria in Relect. de
Magica propè finem. Alfonsus à Castro
de iusta hæreticorum punitione cap.14
tholomæus Spineus, sacri pallatij Magist
q. de strigibus cap.8. Malleus malefic.1.p
10.& alibi. Iosephus Angles in floribus
logicarum quæstionum, ad Sixtum Q

na parte in 2. sentent. in q. vnica de arte
gica, difficultate 9. Ioan, à Turrecremata
6. q. 5. cap. Episcopi. Vlricus Molitor in
ogis de Pythonicis mulieribus ad Sigis-
ndum Archiducem Austriæ, cap. 10. deter-
atione tertia. quare malè eum Bodinus
se allegat. Lambertus Danæus in dialogo
ortuarijs. ca. 3. Paulus Grillandus Iuriscon-
us in lib. de diuersis criminibus lib. 2. de
ilegijs q. 7. cuius opera sunt in volumine
eani Iuris. Et hæc veritas expressè defini-
n dicto cap. Episcopi: his verbis. Quisquis
it posse fieri aliquam creaturam aut in
iùs, aut in deterius commutari, aut trans-
nari in aliam speciem, vel in aliam simili-
nem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fe-
& per quem omnia facta sunt: proculdu-
infidelis est, & pagano deterior: & ibidem
Nec mirum, ex Augustino de Chast, Et
atur euidenti ratione. Si homo potest
mutari in cattum, lupum, aut aliam bes-
tiam, aut mutatur, secundum corpus vel ani-
mā, aut secundum vtrumque. Si primum:
talis homo moritur, quia mors nihil ali-
ud est, quam separatio animæ à corpore. Si
autem: ergo nō potest operatione demonis
ungi iterum anima cum corpore, hoc
est opus diuinæ potentiae: Dominus
mortificat & viuificat. Si secundū dica-
bitur ita vt fiat transmutatio totius in totum:
ergo

ergo homo desinit esse, quando incipit
 bestia, quia generatio vnius est corruptio
 terius: ergo de nouo creatur homo, quando
 bestia redit ad naturam hominis, nec
 idem numero homo, qui erat prius: & alia
 quuntur falsa contra veritatem & fidem.

Quod ergo de hominū in lupos, aut ali
 bestias conuerfione refertur, nihil veritatis
 habet, & omnino ridiculum est, quod scribitur
 de se Lucianus in dialogo de asino, nimirum
 quod cum in Thessalia discendæ Magiæ cau
 versaretur, mutatus fuerit in asinum, con
 fieri optasset auis. Non enim hoc dixit, quia
 ita verè putaret, sed quia talibus argumen
 delectabatur. Simile est quod Apuleius in
 de asino aureo narrat sibi accidisse, quod
 neno accepto, humano animo permanere
 Asinus fieret, Sic Ouidius lib. 1. Metamorph.
 Lycaonem Arcadiæ regem à Ioue in lupum
 ob sua scelera mutatū finxit. vbi sic loquitur

*Colligit os rabiem, solitaq; cupidine cadis.
 Vtitur in pecudes, & nunc quoq; sanguine gaudet
 Fit Lupus, &c.*

Sic etiam Vergil. Eglog. 8. Merim ver
 eijjs & herbis se potuisse in lupum trans
 mare canit. Multa ex historijs de his ad
 Bodinus, sed à Catholica veritate non est
 recedendū, Plinius suo tempore etiam re

fabulas fuisse in opinione quorundā li. 8.
ruralis historiæ cap. 22. vbi ait. Homines in
os verti: rursumq; restitui sibi falsum esse
fidenter existimare debemus: aut crede-
omnia, quæ fabulosa tot seculis comperi-
s. Vnde tamen ista vulgò infixā sit fama
tantum vt in maledictis versipelles ha-
nt, indicabitur. Euantes inter auctores
eciæ non spretus tradit, Arcades scribere,
gente Antæi cuiusdam sorte familia ele-
m ad stagnum quoddam regionis eius dū-
vestituque in quercu suspenso tranare, at-
abire in deserta, transfigurarique in lu-
n, & cum cæteris eiusdem generis congre-
per annos nouem. Quo in tempore, si ho-
e abstinerit, reuerti ad idem stagnum, &
o tranauerit, effigiem recipere, ad pristinū
um, addito nouem annorū senio. Mirum
inquit Plinius, quo processit Græca cre-
itas. Nullum tam impudens mendacium
vt teste careat. Itaq; Copas qui Olympio-
scripsit, narrat Demarchum Parrhasium
crificio, quod Arcades Ioui Lyceō huma-
tiam cū hostia faciebant, immolati pueri
gustasse, & in Iupum se conuertisse. Me-
it etiā huius narrationis S. August. li. d c.
& cap. 18. suam sententiā rectè profert de
mutatione, quæ cum multū faciat ad in-
stionē pro fidei veritate, placet eius verba
cis ascribere. Sic incipit ca. 18. enumeratis

in c. 17 incredibilibus hominum commutationibus ex Varrone. Sed de ista tanta ludificatione Dæmonum, nos quid dicamus, quæ hæc legent, fortassis & expectât, quid christiani agere debeant, quando inter idola gentium miracula fieri asseruntur. Et quid dicimus, nisi de medio Babylonis esse fugiendum? Quod præceptum propheticum ita spiritualiter intelligitur, ut de huius seculi ciuitate, quæ profectus & angelorum & hominum societas impiorum est, fidei passibus, quæ per dilectionem operantur, in deum viuum proficiendo fugiamus. Quanto quippe in hæc ima potestatem Dæmonum maiorem videmus, tanto tenacius mediatori est inherendum, per quem de ima ad summa conscendimus. Si enim dixerimus ea non esse credenda, non desunt etiam nonnulli qui eiusmodi quædam, vel certissima audisse vel etiam expertos se esse asseuerent. Nam nos cum essemus in Italia, audiebamus tale de quadam regione illarum partium, vbi stabularias mulieres imbutas hismalis artibus in casco dare solere dicebant, quibus velles seu possent viatoribus, vnde in iumenta illa verterentur, & necessaria quæque portare postque perfuncta opera iterum ad se redire nec tamen in eis mentem fieri bestialem, sed rationalem humanamque seruari. Sicut Apuleius in libris, quos Asini aurei titulo inscripsit, biipsi accidisse, ut accepto veneno, humani

imo permanente, a finis fieret, aut iudica-
t, aut finxit. Hæc vel falsa sunt, vel tam in-
gitata, vt meritò non credantur. Firmissime
men credendum est, omnipotentem Deum
omnia posse facere, quæ voluerit, siue iudi-
cando, siue præstando, nec Dæmones aliquid
operari secundum naturæ suæ potentiam,
quia & ipsa angelica creatura est, licet proprio
vitio maligna, nisi quod ille permiserit,
ius iudicia occulta sunt multa, iniusta nul-
. Nec sanè Dæmones naturas creant, si ali-
quid tale faciunt, de qualibus factis ista verti-
r quæstio, sed specietenus quæ à vero Deo
nt creata cōmutant, vt videantur esse, quod
n sunt. Non ita solum animum, sed nec
rpus quidem vlla ratione crediderim Dæ-
monum arte, vel potestate in membra, vel
elementa bestialia veraciter posse conuer-
&c. Ex his Augustini verbis clarè osten-
tur, non esse veras, sed phantasticas trans-
mutationes. Ad idem fortius confirmandum
citatio naturalis alia, quam facit Alphons.
stren. loco citato. Nulla forma substantia-
potest alicui materiæ velut illius forma
iri, nisi à solo illo agente, qui possit illam
oducere. Agens quod non potest formam
ostantiale producere, nec potest etiam illā
materiæ vnire. Quoniam sic vniendo videre-
r ipsum compositum ex materia & forma
oducere. At ineptia est maxima dicere,

quod aliquod agens producat aliquod com-
positum, cuius nec materiã, nec formã pro-
ducere potest. Deus igitur, qui solus animam
hominis producere & creare potest, etiam so-
lus potest illã postquã à corpore suo fuit se-
parata, iterũ eidem corpori vnire. Nam alias
ille, qui animã corpori vniret, hominẽ illum
fecisse diceretur, quod nefas est dicere Dæmo-
nem facere posse: Quia dicente Deo, faciamus
hominem ad imaginem & similitudinem no-
stram: Apertẽ nos docuit, ipsius hominis pro-
ductionem tantam esse, vt propagatione se-
clusa, soli Deo cõuenire possit. Deinde (quod
etiam August. in dictis verbis insinuare visus
est) anima humana tantę nobilitatis est, vt nõ
nisi corpus humanũ & organicum informare
possit, vt constat. Nam si quælibet forma sub-
stantialis exigit certas dispositiones in mate-
ria, vt illam informare possit: Anima huma-
na profectò, quæ est nobilissima forma, maio-
res & nobiliores etiam requirit dispositiones
vt corpus organicũ & lineamentis distinctũ
vt illud informet. Quod autẽ arte Dæmoni-
tale corpus organicum verum, & potentia
tam habens tanta celeritate formari queat,
anima ei vniatur, non est credendum. De-
i autem potentię non repugnat, cui omnis ma-
teria subiaceret, qui etiã de non esse omnia pro-
duxit: At creaturæ vlli tribuere, hoc est Deo
propriũ ei adimere, & creaturæ potentia

creator

reatoris ascribere, quod ad blasphemiam
peccat.

Quod aut Bodinus magnam vim ponat
cap. 4. Danielis de Nabuchdonosore, qui
ex hominibus eiectus, & fœnum vt bos com-
edit, nihil probat, quamuis Iosephus ante
Bodinum occasione istorum verborum, quæ
dixit (Et figura mea reuersa est ad me) puta-
erit Nabuchdonosorem regem non solum
amentiam versum, sed & in bouem muta-
m, ita quod exteriorem figuram amisit,
dueritque bouinam. Sed Hieronymus in
eod. cap. Epiphanius & cõmuniter Doctores
atholici tenent cõtrarium, vt rectè Diony-
sius Carthusianns in d. cap. attestatur, & di-
cunt Nabuchdonosorem non formam, sed
mentem & mores amisisse. Nec textus dicit,
quod in bouem mutatus fuerit, sed contra-
rium apertè significat his verbis. Eadem ho-
mo sermo completus est super Nabuchdono-
sorem, & ex hominibus eiectus est, & fœnum
vt bos comedit, & rore cœli corpus eius in-
stum est: donec capilli eius in similitudi-
nem aquilarum crescerent, & ungues eius
vngues asiniorum. Igitur post finem dierum ego Na-
buchdonosor. oculos meos ad cœlum leuaui, &
conspectus meus redditus est mihi, & altissimo be-
dixi. Ex his verbis cõstat Nabuchdonosorem
non verè mutatū in bouem, sed septem annis
amentiam versum, fœno & herbis more bouis
in lo-

in locis ab hominum conuersatione remoti
vixisse. Quod adfertur illud Genes. 19. & Lu
cæ. 17. de vxore Loth, quæ in pœnam peccati
versa est in statuam salis, nihil ad propositum
est: Quia id diuina potestate, non creata vir
tute factum est, Deus enim, vt suprâ significa
tum: cum sit omnipotens, potest vnâ sub
stantiam in alteram transmutare. Fuit autem
vxor Loth potius conuersa in statuam salis
quàm aliam substantiam, vt pœna correspon
deret peccato, & vt in quo peccauerat etiam
puniretur. Nam vt refert Nicolaus Lyranus
secundum Hæbreos, fæmina ista vespere pre
cedenti noluit suo marito porrigere sal
condimentum ciborum pro angelis, quoniam
instar conciuuium suorum Sodomitarum
fectum ad peregrinos non habebat, idcirco
statuam salis est conuersa. Nec etiam iterum
statua salis mutata est in hominem, sed ma
nit in sua natura: Et sic Iosephus lib. 1. An
tiquitatum Iudaicarum cap. 19. testatur se
vidisse his verbis. Vxor Loth cum respiceret
sæpe ciuitatem, & eius curam haberet in
dicente Domino, ne faceret, in statuam salis
conuersa dignoscitur. Vidi siquidem eam
hactenus enim manet.

Dicit aliquis: Cum huiusmodi transmuta
tiones verè & realiter non fiant, quomodo
igitur apparent? Respondetur secundum
doctores, quod tantum secundum apparentiam

unt, & hoc potest contingere dupliciter: Vno modo ab interiori, potest enim dæmon mutare phantasiam hominis, & etiam sensus corporeos, vt aliud appareat obiectum, quam est. Id quod experientia constat fieri etiam ex causis naturalibus. Nam videmus quod quandoque laborantes vehementissimis calidissimisque febribus, cadant in phrenesin, vel mentis alienationem, & dicant se esse, quod non sunt: & cum dæmon Deo permittente possit agere in corpora, nihil vetat, quo minus mediantibus causis naturalibus, varias phantasias possit inducere. Alio modo ab extrinseco, ex parte sensibilis. Potest enim circumponere cuicumque rei corporeę quamcunque formam corpoream, vt in eius specie videatur: vel res etiam veras supponere. Exemplum extat in vitis patrum. Quædam iuuenula ita extitit maleficiata à quodam Iudæo, & instantiam cuiusdam iuuenis, cuius turpitudini satisfacere nolebat, vt omnibus videretur equa: ducta pro remedio ad sanctum Zacharium, cuius sanctitatem rei veritas nõ potuit latere, qui mulierem esse cernebat & corans detegebat illusionem: & iterum, ab omnibus iuuenula cognoscebatur. Dicebat autem vir sanctus id ideo iuuenulæ contigisse, quod non vacaret rebus diuinis, & Ecclesiasticis mysterijs.

Magi pos-
sunt ope
demonum
imperfecta
facere an-
imalia.

4. Concluf. *Magi & malefici possunt potestate Demonum facere ranas, serpentes, Ciniphes, limaces, & similia animalia imperfecta, quæ secundum philosophiam generantur ex putrefactione.*

Exod. 7.
& 8.

Sic docent August. lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 9. S. Thomas 1. parte q. 114. art. 4. ad 2. S. Bonauent. in 2. d. 7. loc. citat. Alexan. Halen. 2. par. q. 43 membro 2. & Magister sentent. in 2. dist. 7. propè finem. Et constat quod Magi Pharaonis ranas serpentesq; fecerunt, Vbi autem ad Ciniphes ventum est, defecerunt, & dixerunt. *Digitus Dei est hic.* Aderat dominatio (inquit August.) prohibentis per spiritum sanctum. Idem patet ratione; Quæ generantur ex putrefactione, qualia sunt huiusmodi imperfecta animalia, faciliùs generantur, & quasi à casu, vt docet Aristoteles lib. 7. Metaph. tex. 23. & ex causis naturalibus; ergò Dæmones, per applicationem causarum naturalium, citiùs & celerius potentia suæ virtutis possunt disponere ad formæ ultimæ inductionem: & hoc vult Augustinus loc. cit. cap. 8. quando dicit: Sicut nec parentes dicimus creatores hominû, neq; agricolas frugum, quamuis eorum extrinsecus adhibitis motibus ad ista creanda Dei virtus interiùs operetur: Ita non solum malos, sed nec bonos angelos fas est putare creatores,

atores, sed præ subtilitate sui sensus & cor-
 ris, semina ista rerum nobis occultiora no-
 runt, & ea per congruas contemperationes
 mentorum latenter sparserunt. Atque ita
 gnendarum rerum, atq; accelerandorum incre-
 mentorum præbuerunt occasiones. Atq; in
 auctoritate, vt rectè notant quidam Do-
 ctores, creationem intelligit August. vltimæ
 introductionē. Hoc etiam aduertē-
 m, hanc conclusionem duabus præceden-
 us non repugnare: quia hac intelligitur,
 in quod malefici vel magi vīrtute diaboli-
 imprimant formam in materiam, sed tan-
 m dispositiuè, mediantibus agentibus na-
 talibus, concurrant.

Conclusio. *Malefici vel maleficæ* *Dæmones*
veneream habent cum Damone. *cū malefi-*

ROBATVR ex August. li. 5. de Ciui. Dei *cis vene-*
 c. 23. & probat ab experientia, qua & hoc *ream rem*
 elici tempore satis superq; probari potest. *exercent.*
 eberima, ait, fama est, multiq; se expertos,
 ab eis qui experti erant, de quorum fide
 bitandum non est, se audiuisse confirmāt,
 anos & Faunos, quos vulgus incubos vo-
 improbos extitisse mulierib⁹, & eorū ap-
 se, & peregissee concubitū: & quosdā Dæ-
 nes, quos Dufios Galli nuncupant, assi-
 hanc immunditiam & tentare & efficere,
 oc negare impudentiæ videatur. August.
 sequuntur

sequuntur cōmuniter Doctores. Isidorus
 8.c.vlt.S.Thom.in 2. sent.dist.8.& 1. par.q. 3.
 art.3. ad 6. S. Bonauent.in d.8. 2. sent.art. 3.
 1. Dionys. Carthus. ibidem q. 2. Guilhelmu
 Parisiens. in vltima parte de vniuerso cap. 2.
 Martin.Arles in tract. de superstitionib. Sec
 in 2.d.8.q. vnica. Gabr. ibid. q. 1. conclu
 2. Alphonsus Castren. lib. 1. de iusta hæ
 punitione cap. 16. Doctores mallei malefic
 rum 1. par.q. 3. Innocentius Octauus Papa
 Bulla præposita malleo maleficarum, qu
 nunc est reducta in 7. Decretalium in titu
 de maleficis & incantatoribus. Cardinal
 Caietan. in 2.2. S. Thomæ q. 95. art. 3. Bar
 Spineus in tract. de Strigib. cap. 6. Barth. M
 dina in 1. 2. S. Thom. q. 72. art. 2. Ioann
 Nider in Fornicatio: Vlricus Molitor in Di
 logo habito cum Sigismundo Archiduce A
 striæ cap.5.& 6. Paulus Grilland. lib.2. de S
 tilegijs q.7. num 13. Ioannes Bodinus lib.2.
 7. Thomas Erastus doctè in Dialogo de Str
 gibus non longè à fine ac alij alibi: & hæc
 indubitata veritas, quam nō solū experie
 tia certissima comprobatur, sed etiam antiqu
 tas confirmat, quicquid quidam medici
 Iurisperiti opinentur. Et sic sine ratione
 vlllo fundamēto Ioan. Fichard⁹ in cōsilio
 dicit esse incredibile, merè præstigiosum
 somnium: mulierū cum dæmone vener
 congressum, etiamsi inquisitores hæ
 prau

uitatis, & alij Papatui adhærentes stabiliât
 etiam rationi, & naturali intellectui repu-
 re. Sed frustra dicitur quod non proba-
 . Si antiquitatem spectes Catholicorum
 gentia auctoritatâ & experientiam habet.
 m Augustinus, Guilhelmus Parisiens. D.
 omas & alij suis temporibus experientia
 c veritatem compertam attestantur. Si
 roritatem, communis est Theologorum
 gentia, qui non solum doctissimi in Philo-
 hia, sed etiam in Theologia & omni ge-
 e disciplinarum extiterunt, vt eorum mo-
 nenta relicta omnibus demonstrant: Si
 rorum temporum testes requiruntur nō
 m edentulæ vetulæ, nec deliræ mulieres,
 adollescentes, iuuenes, & viri docti in iure
 cris literis homines vtriusque sexus & sta-
 qui ob ingenij, & donorum naturalium
 equisitorū præstantiam publicis functio-
 us præfuerunt, attestantur se expertos
 c turpitudinem, ita vt negare impudentiæ
 eatur, vt August. rectè ait. Atque aduocati
 eficorum, ne cogantur hoc præsupposito
 cesso, concedere eos morte mulctandos,
 msi homines aut iumenta veneno nō in-
 ecerint, somniant somnia esse, quod Do-
 & indocti verissimum fatentur, & volunt
 lantes facere dormitantes contra eorum
 oriam voluntatem, vigilantem rationem,
 cutam sensuum functionem: Plusquam

N

mille

mille annis per temporum successiones homines experientia compertissimum habuerunt, & nunc aduocati Regni Sathanæ somnia esse somniant, quæ vigilantes in vigiliis exercent, & sani mente & corpore vera confitentur. Et certè vt rectè Thomas Erastus docet singulæ singulos habent suos Amicos ornatum, aspectu, nomine distinctos, statim, aut saltem cito à contracta societate aut pactione congregari solent, sicut ubique vniuersæ, ubicunque captæ fuerint, magnè semper consensu asseuerarunt. Quod nunc non solum ad fæminas, sed etiam viros, quorum hoc deplorato seculo factus magnus numerus hanc sectam detestabilem sequitur, referimus. Et quoniam fortasse multi existimant aliquid impossibile contra rerum naturam & capacitatem humani intellectus dici in hac Theologorum doctrina latius & distinctius eam placet hoc loco gratiam ignorantium declarare.

In primis nemo tantæ sit ignorantie quod in Dæmonibus putet esse discretionem sexus, quod alius sit mas, alius fæmina. Differentia sexus non habet locum in substantijs à materia separatis. Fuit enim aliquando quorundam error dicentium inter Dæmones esse sexum fæmineum & masculinum, nus sicut inter homines, & posse filios & filias generare. Hinc gentiles Deos & Deas adorabant.

nt, & Poëtæ de nuptijs & coniugijs Deo-
m mentionem fecerunt, Sed rectiùs Mar-
quidem, qui longo tempore Dæmonum
tui operam dederat apud Michaëlem Psel-
m de natura Dæmonum docuit has ma-
& fæminæ differentias non inesse Dæmo-
ous, sed apparere, nullamque formam in-
stabilem permanere. Sic vt experientia
gnosceamus viris apparent in maleficorum
ercitio sub forma fæminæ; Mulieri autem
o specie viri.

Deinde sciendum quod aliqui ex Patri-
s videntur sentire, quod gigantes qui di-
nium præcesserunt fuerint nati ex angelo-
m & mulierum concubitu, cui sententiæ
sent Iustinus martyr in Apologia ad Sena-
m Romanum, & in alia Apologia ad An-
inum Pium. Tertullianus in lib. de habi-
mulierum. Lactant. lib. 2. de Origine er-
is ca. 15. Eusebius li. 5. de præparat. Evan-
ica, c. 4. Philo in l. de gigantibus. Ambrosi-
i. de Noe & Arca cap. 4. hi patres & alij vi-
atur sentire, quod angeli cum mulieribus
cauerint, & pro his facit illud Genes. 6. Vi-
es filij Dei filias hominū, q̄ essent pulchre,
pserunt sibi vxores. Respondetur, S. Pa-
per angelos non intellexisse spirituales
stantias, sed viros illustres Dei cultus stu-
sos, ex sancta stirpe Seth descendentes, qui
oniam vsque ad illud tempus in cultu

vnus Dei perseuerarunt, à scriptura vocati
sunt filij Dei. Editio vero septuaginta inter-
pretum vetustior angelos Dei appellauit. Iu-
sti enim homines in scriptura angelorum no-
mine nuncupantur. Sic de Ioanne scriptum
est: Ecce ego mitto angelum meum: & sacer-
dotes in Malachia angeli domini exercituum
dicuntur, & hanc expositionem August. loco
citato amplectitur. Ad eandem expositionem
accedit Guilh. Parisi. lo. ci. Dionys. Carthol.
in c. 6. Genes. & in 2. d. 8. q. d. Cassia. coll. 8. c.
21. & alij nunc cõmuniter dictam expositionem
apprehendunt. Nunc vt ad resolutionem pro-
pius accedamus, cùm spiritus carnem & ossa
non habeat, caret etiam anima vegetatiua, &
sic operationes animę eiusdẽ habere nequit
quia cuius non est potentia, eius etiam non
est actus: Generare autem præsupponit ani-
mam vegetatiuam & nutritiuam. Semen
enim, quod medium est ad generationem, si-
ue sperma vt vocant, est pars substantiæ cor-
poris viuientis, remanens ex cibo optimẽ di-
gesto in proxima dispositione ad sanguinem
secundum phisicos. Vnde dicuntur multi
venerei, quando totum semen insatiabili
libidine exhauserunt, emittere sanguinem.
Hinc sequitur, quod generare propriẽ nõ po-
test competere Dæmonibus, cum non ha-
beant principiũ intrinsecũ generationis, ani-
mam vegetatiuam nec sensitiuam. Sicut ergo

Dæmon

zomone nec esuriunt nec sitiunt, ita nec nu-
 untur, nec semen aut sperma secernunt,
 ec libidine inflammantur & consequenti
 adu non generant. Quia vbi non est poten-
 a, ibi non est actus. Nullo ergo modo more
 ominum semen ex propria substantia sumē-
 o & secernendo dæmones cum mulieribus
 ire possunt. Et sic intelligendi sunt Cassia.
 co citato, quando ait. Nullo modo creden-
 m est spirituales naturas coire cum fæmi-
 carnaliter posse. Chrysost. hom. 22. in Ge-
 f. Impossibile esse, vt improbi angeli cum
 minis coitum exercent. Et Philaster Epif-
 us Brixieps in lib. aduersus hæreses cap.
 8. Et in hoc articulo meritò consentiunt
 eologici cum omnibus, qui dicunt impossi-
 em esse coitum Dæmonum cum mulieri-
 s. Et hac annotata doctrina ruunt omnia
 umenta, quæ facit Ioan. Vierus in lib. de
 mijijs ca. 13. & li. 3. de præstigijs Dæmon cap.
 Confirmant enim ea, quæ iam diximus.
 quamuis propriè generare non possit Dæ-
 mon, generationem tamē procurare eius na-
 z non repugnat, & in hoc Catholicorum
 eologorum sententia videtur à medicis &
 busdam Iurisperitis Theologiæ ignaris
 ordare. Quando autē Dæmon cum fæmi-
 n forma viri rem veneream habet, aut se-
 n viri succumbēdo recipit, aut procuran-
 alicuius pollutionem colligit, & fæminæ
 N 3 incum,

incumbendo infundit; aut frequenter alium
humorem ad illum actum accommodat, vt vi-
deatur sperma emittere. Et hoc postremum
communiter accidit, quando Dæmon cum
maleficis & sagis rem habet. Nam confi-
tentur ferè omnes, quod semen sit frigidum.
Quia cum non excitatur à corpore vi-
sensitivo, calor naturalis nullus concomita-
tur. Non tamen negandum absolutè, quod
non possit sequi, Dæmone procurante &
Deo permittente, generatio in muliere: cum
à multis viris in philosophia & Theologia
doctissimis contrarium dicatur, & quod
multis eisque sapientibus & doctis videtur
non potest omninò esse falsum iuxta doctri-
nam Aristotelis 7. physic. & in fine de som-
no & vigilia. Atque vt hæc Theologia si-
mul & philosophia intelligatur, aduerter-
dum ex S. Bonaventura in 2. d. 8. artic. 3. q.
1. & alijs alibi, quod in actu generationis hæc
concurrunt, Seminis constitutio secundum
neruos & virtutes, Calor naturalis tali specie
competens, Seminis sic perfecti transfusio
& susceptio. Primum conuenit illi soli, cui
Deus dedit vim vegetatiuam & propagati-
uam: & sic nullo modo competit Dæmoni
bus corpus assumentibus. Semen autem su-
cipere & transfundere non repugnat Dæmoni
in corpore assumpto. Quia potest assu-
mere corpus palabile & solidum, ita vt vi-
deatur

atur quasi humanum, ac habeat figuram
instrumenta apta ad recipiendum, & de-
rendum semen ad generandum, atque et-
m illud valet mouere, prout conuenit tali
tui, vt semen à muliere in loco deputato
generationem recipiatur. Recipit au-
m semen, vt antea dictum, succumben-
o viris, aut procurando pollutionem, &
lligendo semen, demum transfundit in-
mbendo mulieri. Et cum, vt optimè
uilihelmus Parisiensis dicit, nemo dubi-
re possit huiusmodi spiritus super omnes
medicos & phylicos nosse naturam tam vi-
is quam muliebris seminis, illud nouit
a sagacitate, & acceleratione in sua virtu-
& temperatura conseruare, vt sit aptum
generandum. Quando autem in tali ca-
sequeretur generatio, natus filius non esset
us Dæmonis, sed illius hominis, à quo se-
en secretum & collectum est, vt DD, atte-
ntur.

Non enim necesse est, quod omne quod
ocurat generationem, verè Pater nomine-
r. Atq; hinc etià constat quod sic generatus
on sit similis Dæmoni, sed ei, à quo semen
cisum est: Quia verè generans generat
oi simile & spèciem propagat. VVierus
capit. 3. dicit S. Thomam nugari, quan-
o tradit Dæmonem calorem naturalem

posse conseruare : sed ipse verè cæcutiens
 quod sua medicina & physica dæmonis pote-
 tatem & scientiam velit metiri. Non enim so-
 lum S. Thomas sic docuit ; Sed etiam S. Bona-
 uent, Scot. Gabriel. Richard. Guilhelmu
 Parisiensis, Medina & tota schola Theologorum
 in eandem abierunt sententiā. Philosophi &
 physici fuerunt, & tamen nihil hic, quod phi-
 losophiæ repugnaret, inuenerunt. Theologi
 peritissimi extiterunt, & hoc dæmonum sub-
 tilitati & potentiæ congruum intellexerunt
 nec in tali Theologia est quod reprehendi
 philisopho aut Theologo possit.

DVBIUM HIC MO- ueri potest.

*Cum nihil afficiatur nisi ad id quod
 sua natura conueniens & congruum est
 quomodo spiritus qui carnem & ossa non
 habet, delectatur peccato carnali, & appe-
 tit coire cum feminis?*

H V I V S dubij difficultatem augere potest
 si vera libido & carnalis delectatio est in
 Dæmonibus, possent huiusmodi libidines
 facilius explere interseiplos, & maiori cum
 voluptate cum facillè sit eis virorum & mu-
 lierū speciosissimas formas assumere & effin-
 gere, & coniunctio huiusmodi adinuicem
 magis

magis esset naturalis quam cum viris aut mulieribus propter naturæ similitudinem eoque maior esset voluptas. Hęc difficultas erit quomodo in Dæmonibus sit peccatū carnale. In primis sicut in Dæmonibus quantum ad reatum omnia sunt peccata ita & peccatū carnis. Quia homines ad omnia peccata perpetranda inducunt & instigant, vt nemini dubium est, maximè autem ad peccatum carnis vt ex sequentibus patebit. Deinde vt ad dubium respondeamus, in dæmonibus peccatum carnis non potest esse secundum affectū, nam illa peccata tantum sunt in dæmonibus, ad quæ spiritualis creatura afficitur, vt nunc probatum est; sed spiritualis creatura afficitur ad ea, quæ sunt carnis & corporis, nam simile delectetur simili. Delectatur autem admodum libidinum & voluptatum corporum sordibus, vt tradunt Cassianus loc. 2. & S. Augustin, lib. 4. de ciuitate Dei cap. 1. quod contingit, non quod ipsi afficiantur carnali turpitudine, sed ex inuidia, qua genus humanum prosequuntur, ei que inuident felicitatem quam ipsi perdiderunt. Peccata autem præstant impedimētum, ne homo finem suum vltimum, videlicet beatitudinem conquatur; præcipuè tamen fornicatione siue actu carnali & idololatria delectantur, secundum Glossam Leuitici 18. super illa verba. Ne polluamini in omnibus his, quibus contami-

nata sunt gentes, &c. Quia in his & corpus & anima maculatur, & totus homo. Omne enim peccatum, quodcunque fecerit homo, extra corpus est. Qui autem fornicatur in corpus proprium peccat. 1. Corinth. 6. Aliam rationem adiungere possumus: peccata carnalia, & turpes voluptates cum carne hoste animæ exerceantur, diutius hærent, & exercitio magis trahunt. Sicut enim per opera virtutis & pietatis frequentata homo efficitur pius & spiritualis: Ita per carnis ac turpis voluptatis facta continuata totus redditur carnalis, & ita non facile relinquit hoc peccatum, & quo diutius perseuerat, eo magis se implicat, & vehementis libidinis vinculum fortius stringit. Quod inimico, qui semper quærit, quem deuoret, optime constat.

Dubitare quispiam etiam hic possit.

Quod non videantur mulieres, aut viri commercium cum Dæmone habentes, aliquam voluptatem, aut delectationem in tam foedo actu percipere, ideoque eum non expetere. Cum Dæmon vtpote corpore & carnis substantia carens non seminando possit concurrere ad coitum. Ante omnia certissimum est Dæmonem posse inflammare carnem ad libidinem, vt homo quasi amore ardeat. Halitus enim eius ardere facit
pruna

urnas, vt Iob ait. Hinc & spiritus fornicationis quidam dicitur, Oseæ 4. Spiritus fornicationis decepit eos. Sic legimus apud S. Gregorium lib. 2. Dialogorum cap. 2. in vita S. Benedicti, quod viro sancto soli existenti apparuit tentator. Nam nigra paruaque avis, quæ vulgo merula nominatur, circa eius faciem volitare cepit, eiusque vultui importunè insistere, ita vt manu capi possit, si sanctus vir capere voluisset, sed signo crucis facto, recessit avis. Tanta autem carnis tentatio, aui eadem recedente secuta est, quantam vir sanctus nunquam fuerat experitus. Quandam namque aliquando famulam viderat, quam malignus spiritus antea eius mentis oculos reduxit: tantoque igne cruci Dei animum in specie illius accendit, ut dum in eius pectore amoris flamma vim caperet, etiam penè deserere eremum voluptate victus, deliberaret.

Tunc subito superna gratia respectus, ad semetipsum reuersus est: Atque vrticarum & veprium iuxta densa succrescere fruteta conspiciens, exutus indumento nudum se in spinarum aculeos & vrticas proiecit, ibique se volutatus, donec corporis vulnera animæ vulnus curarent. Cumque pænalter bene corpus arderet, extinxit quod intus illicitè ardebat. Si autem Dæmon tanta facilitate potuit ignem libinis incendere in viro sancto, qui vitam

tam in omni austeritate, continentia, & munditia in solitudine agebat: Quid faciet in suo pecore, cui semper infidet & assistit, quod tam fœdissimo actu sæpius libidinis æstus inflammatur? Simile refert Vincentius in speculo historiali ex vita Basilij magni, cuius temporibus quidam vnicam habebat filiam, quam consecrare Deo statuerat: Quam seruus diuitis in coniugem disiderans, & habere non valens adiit maleficum, qui Dæmonem inuocauit & fornicationis spiritum mitti obtinuit ad filiam, quam accendit adeo libidine, vt in terram volutata clamaret se propter seruum torqueri, & pro liberatione sui seruo in coniugium tradi à patre peteret. Magna sanè est Dæmonis subtilitas, & in carnem occultatio operatio, quare mouere potest carnem ad concubinationem, vt pruriat, ac concitare spiritum ad sperma ad libidinis fomenta. Tamen hoc naturalis ratio dicitur, quod vir maiorem delectationem experiatur coeundo cum succubo quam mulier cum incubo. Quoniam maior est abundantia seminis & naturalis vigoris in eo: & cum semen cum concupiscentia & delectatione resoluatur, vbi plus de semine, ibi maior resolutio, & ex consequenti intensior libidinis ardor. Non tam negandum est fœminam etiam ex eadem causa sentire in tam fœdo actu delectationem, quia licet semen mulieris imperfectum

prop

propter imperfectionem virtutis fæminæ,
naturalemque sexus debilitatem, maximè
etiam sanguis menstruus seminis, quan-
tatem diminuat, tamen cum quadam con-
coctiscentia etiam resuoluitur, vt rectè tradit
Thomas in 3. part. q. 31. artic. 5. ad vlti-
mum. Quod rectius intelligitur, & magis
verificum est, si quorundam medicorum
sententiam teneamus contra Aristotelem lib.
2. generat. animalium cap. 19. in fine, &
lib. 2. cap. 4. & 5. & Auerroem 2. Colliget
de iuuamentis testiculorum: Qui tra-
ctat fæminam seminando non actiuè con-
ferre ad generationem, sed menstruum in
vagina proportionabiliter respondere semi-
viro. Quare refert Aristoteles menstua
in fæminis, quod sit in maribus genitura,
fieri posse, vt duæ simul secretiones
males agantur. Ideò semen fæminæ non
conferre ad generationem, nam si semen ef-
ficeret menstua non essent. Id tamen hic notan-
dum ex Auerroë, quod etiam Magnus ille
philosophus Guilhelmus Parisiensis exemplis
experientijs confirmat, loco citato, fa-
cit ex receptione qualicunque seminis
vagina concipere, & attrahere semen viri.
Quod magis cõfirmat communem Theo-
logum sententiam, quod mulier Dæmo-
nifurante possit generare. Addit in
confirmacionem Auerrois se nouisse fæ-
minam

minam in vicinia cohabitantem probis
ribus, & fidei integræ, quæ iureiurando
firmarit, concepisse infantem, semine ex
neo attracto, quod profudisset lasciuie
Contrarium tamen quod semen mulieris
cernatur & actiue concurrat ad generand
fectum, tenent Gale. li. 2. de semine siue
mate. & li. 14. de vsu partiũ corporis humani
Auicenna doctrina quinta Fen prima
mi, & lib. 9. de animalibus cap. 3. Alber
lib. 15. de animalibus prope finem. In qua
sententiam tanquam magis physicam
cendunt etiam Theologi. Guilhelmus Pa
sienfis loco citato. Scotus in 3. sentent.
latissimè Cardinal. Caietanus in 2. 2. S. Th
mæ q. 154. artic. 12. & ostendit etiam esse
tentiam S. Thomæ: Franciscus Ferrarius
super caput 11. lib. 4. S. Thomæ contra
tes, & alij alibi. Horum doctorum senten
tia, quam verissimam puto, est quod semen
mulieris dependenter concurrat cum car
litate viri, ita vt vtrumque sit necessarium
ad generationem. Et profecto vt rectè Cai
tanus docet, multum obstat opinioni Arist
telis, quod natura posuit veneream magis
delectationem in resolutione seu emission
seminis in muliere. Cum enim natura
propter finem, ita quod ex finali causa op
sumatur ratio in naturalibus, consequens
est, quod natura opposuerit delectationem

li semine propter bonum speciei con-
andæ, sicut in seminatione viri. Et cum
ifestè appareat, quod est delectatio non
t in confricationibus & alleuiationibus
uræ, sed venerea, adeo vt sensibilibus quie-
concupiscentiam veneream in mulieri-
non est consentaneum rationi, quod
asmodi seminatio sit excremētum vteri,
quod sit à natura ordinata ad conserua-
em speciei. Delectatio enim venerea ex
oria ratione ad actus generationi deser-
tes spectat, & illos consequitur. His ac-
pro confirmatione opinionis Galeni,
vt ipse & alij tradūt, & veritas est, quod
eres patiantur pollutionem, & com-
ut peccatum mollitiei, cuius ipse con-
um existiماui, & respondi aliquando
Theologiam in monasterio Prumiensi
rem, motus auctoritate & philosophia
ot. sed lecto Galeno & eius fundamen-
historijs sanctorū & de illusionibus mu-
adhæsi Galeni sententiæ. Mouet etiam ad
rmationē huius doctrinæ: secundū leges
isperitos, in foro ciuili mortis pœna im-
ur mulierib⁹ inuicē in libidinis & vene-
ū prorumpentib⁹ & se corrumpentib⁹;
t quidā loquūtur, se mutuo subagitan-
vt text. est in L. fœdissimā, C. ad L. lu-
leadult. secundū vnū sensum. Glos. Sa-
Godefr. ibidē, & Cynus dicit quasdam
mulie.

mulieres fœdissima nequitia tentari, quæ libidinem suam excercent in alias mulieres easque insectantur vt viri. De hac mulierum libidine Nicolaus Boërius in decis. 316. numero 13. Damhauderus in rerum criminal. præcap. 96. num. 10. Julius Clarus lib. 5. sentent. Recept. Iuris §. Fornicatio, num. 28. Ratione Aristotelis contra Galeni & Theologorum sententiam soluit Caietan. loco citato. Ex hoc ergo elicitur, non esse difficile Dæmoni muliere commouere libidinem & voluptatem etiam si ipse è sua propria substantia nullum semen secernat. Vnum hic notandum singulare ex Guilhelmo Parisiensi, occasione illius dicti S. Pauli 1. Corint. 11. Mulier debet velut caput suum, & propter angelos: hoc quid intellexerunt de angelis malis, quorum libidinem opinantur vehementer prouocari inflamari pulchritudine muliebrium colorum: & sic incubi magis infesti sunt mulieribus pulchros crines habentibus. Quod contingit Deo iuste permittente, propter vanitatem, pompam, complacentiamque in aspectu talium mulierum: Aut enim in cultu & cura crinium cura nimia intendunt: aut pulchritudine alios in suam libidinem inflammare consueuerunt: aut in eis insole gloriuntur. Et forsitan, ait, ad terrorem naturæ bonitatis, prouidentia hanc tentationem à malignis spiritibus eas pati finit, vt ab

odi cultu desistant, timentes viros ad suam
bidinem inflammare, dum ipsos Dæmones
eam instigare & prouocare videntur.

Postremò, in maleficorum & sagarum
in Dæmone coitu etsi possibile sit ad pro-
creationem Dæmonis in casu sequi genera-
tionem, iuxta Theologorum sententiam,
tamen communiter non fit: cum Dæmon nō
intendat generationem, quam spurcitiā
suum: nec verum infundit semen, sed alium
maius, aut saltem semen suo calore natu-
raliter destitutum, vt confessione fere omnium,
in Germania, Gallia & Italia & alibi in
crimine deprehensi sunt, didicimus. De
his multa exempla Bodinus lib. 2. cap. 7,
et Griland. & DD. mallei malificorū.
Quod nos omnis ætatis vtriusque sexus &
homines confitentur, se expertos hanc
artem cum suis circumstantijs. Et qui ne-
minis ætatis & sexus in hoc fædus recipi:
bis duo, quatuor facere, inficiari aude-
re verbis Thomæ Erasti vtat. Et vt ex no-
ticia subscribam: Ioannes Cuno prima
quando fidei & Deo abrenunciauit, ma-
rba prædicente, & celebratis nuptijs, vt
rem veneream habuit cum sua Ama-
nam Capribarbam nominauit. Mater
iuuenis Meissenbeins Anna / prima vi-
acete proprio marito, & eo dormiente,
suo Sedderhans actum carnalem con-

O

sum-

summauit, & experta est non semen natu-
 le, sed frigidum, & post tres dies idem An-
 sius nocte redijt, & iterum foedum actum
 repetijt, tunc vir adiacens excitatus inter-
 gavit, quid rei & tumultus esset in cubiculo.
 Cui ipsa respondit spectrum fuisse, & virum
 ad se venisse. Tunc maritus: Si scirem
 ex numero talium personarum esse, non
 quam mihi amplius condormires. Deinde
 in loco conuentus dicto *Hegenroderheide*
 gram materiam, aptam ad vñctionem, man-
 lieri dedit, quam in nomine Diaboli ma-
 dormientis auribus imposeret, vt pro-
 diùs dormiret. Nemo miretur hoc factum
 præsentia mariti: simile enim legimus in
 ta S. Bernardi lib. 2. cap. 6. Erat, vt narra-
 regione illa misera mulier, quæ à quodam
 tulante Diabolo vexabatur. Habebat autem
 virum tam execrabilis commercij prorsus
 narum. Abutebatur igitur ea etiam in
 dem lecto, cubante marito, inuisibiliter
 purissimus ille adulter, & incredibili vexa-
 libidine. Sex annis latuit malum, nec de-
 mulier tantum crimen. Septimo verò anno
 fusa est in seipsa, & expauit, tum propter
 luuionem tam continuæ turpitudinis, tum
 propter timorem Dei, cuius iudicio singu-
 momentis timebat intercipi & damnari. Cuius
 fugit ad confessiones, peragrat ad loca san-
 sanctorum implorat suffragia, Eleemosynas

ur: quotidie, vt prius, & importuniùs à
mone infestatur. Deniq; in publicũ scelus
sum est. Quo audito & cognito maritus
contuberniũ execratur. Interea vir Dei
bernard. cum comitatu suo aduenit, cuius
entũ incoelix mulier vt intellexit, accessit
eius pedes tremebunda se proiecit, ape-
s cum lachrymis horribilẽ passionem, &
ificationem inueteratam, & quod nihil ei
nia profecissent, quæcunq; fecisset. Addi-
ibi ab oppressore aduentum eius prædi-
n, & minaciter interdictum, ne ante eius
sentiam veniret, quia nihil ei prodesset, &
precedente Abbate, qui fuerat amator, cru-
simus fieret persecutor. Vir Dei hæc au-
blandis mulierẽ verbis cõsolatur, & de
promittens auxiliũ, præcepit vt die altera
enim nox instabat) cõfidens in Domi-
quereretur. Reuersa manẽ, cũ viro Dei
hemias & minas, quas eadẽ nocte ab in-
suo audierat, retulisset: Ne cures, inquit
ei, minas eius, sed vade tolle baculũ hũc
um, & pone in lectulo tuo, & si quid po-
gat. Egit mulier quod iussum fuerat, &
ans in lectulo suo, signo crucis munita
se baculũ ponit. Adest ille cõtinuò, sed
consuetũ opº, nec ad ipsum cabile præ-
accedere: minatur tamẽ accerrimẽ, q̃
ente viro Dei ipse in eius supplicia re-
etur. Instabat dies Dominica, & voluit

vir Dei per edictū publicum Episcopi populum in Ecclesiam conueniri. Cum maximus populus conuenisset, inter missarum solennia Comitantibus Carnotensi & Nannerensi Episcopis, ambonem conscendit, & vt omnes qui in Ecclesia erant, accensas candelas in manibus tenerent, locuturus edidit. Quod ipse cum Episcopis & clericis faciens, inauditos Diaboli ausus publicè aperit, & fornicatorum spiritum, qui in tam horrenda iniqua namenta etiā contra naturam suam exarat, cum omnium fideiū, qui aderant, subscriptione anathematizat, & auctoritate Christi tam ad illam, quam ad omnes mulieres incēps interdicit accessum. Extinctis itaque sacramentalibus illis luminibus, extincta tota virtus Diaboli, & mulieri post confessionem communicanti nunquam postea initus apparuit. Ex hac historia constat nunc milia opera Dæmonem facere, qualia temporibus Augustini, Bernardi, Guilhelmi Parisiens. & aliorum, qui nos multo tempore preceserunt, nec aliquid noui confiteri nos maleficos, quod ab hoste maligno olim fuerit factum : formam & pellem bene dat, sed non mores, malitiā ac fallaciā. sic semper in hoc negocio, sicut in aliorum manet illud Ecclesiastes cap. i. Quid quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid quod factum est? ipsum quod faciendum

Nihil sub sole nouum, nec valet quisquā
ere: Ecce hoc recens est, iam enim præces-
in seculis, quæ fuerunt ante nos. Libet ad-
ad propositum vnum ex nostris addere
dictorum confirmationem. Anno Domi-
1589. 15. Iulij extremo supplicio est affecta
lefica quædam nomine Maria, ex pago S.
dardi, prope Monasterium S. Matthiæ, ex-
Ciuitatem Treuirensē, qui pagus subest
isdictioni monasterij. Hæc quā primū
nen & maleficia sua confessa fuit, cum iam
tor, Scabini adiuncti & notarius, qui eius
mini præerant, discessissent relicta ea in
odia valde malè fuit verberibus excepta
masio, & qui antea fuerat amator, vt mi-
us etiam fuit mulieri in vita S. Bernardi,
delissimus factus est persecutor, quia veri-
m rei gestæ Iudici & scabinis aperuerat, &
um ad Deum redire statuerat. Inimicus
dum verberibus contentus, sed etiam lin-
m è faucibus vi eruere, & ipsam mulierē,
ulare contendit, nisi nuncius superuenis-
quem ob Dei amorem mulier rogauit,
i sacramentalem & benedictam candelam
amunicaret. Scabini & notarius regressi
psam, linguam ore prominentem, & quasi
actam viderunt, & omnino tremebun-
gestus in muliere animaduenterunt. Hæc
lier inter reliqua confessionis puncta cō-
est, quod cum semel laboraret mēstruo,

Amasius nomine Beelzebub ad ipsam venerat
volens venerem exercere, & eam menstruola
boratē cognoscens noluerit commercium
habere, sed Phoe dixerit discedēdo. Exemplū
quæ hactenus exactis inserui, & postmodum
inserturus sum, auctentica sunt, & scripta sub
scriptaq; manibus notariorum eorum, quæ
coram criminalibus iudicibus siue præfectis
locorum, & aliquibus semper scabinis in exa-
mine adiunctis in notam receperunt.

*Malefici
vim gene-
ratiuā con-
iugum im-
pedire pos-
sunt ope
demonū.*

6. CONCLUS. *Malefici ope diabolica a-
iuti possunt impedire vim generatiuam in-
ter coniuges, vel alias personas.*

PATET ex iure canonico in titulo de frigid. & malefic. & 33. q. 1. ca. Si per sortiarum. Et ratio est manifesta; Potestas dæmonis maior potestate hominis, sed opere humani potest aliquis fieri impotens ad carnalem copulam, vt per castrationem, ruptionem, herbas, vel medicinas. Sic tenent communiter Theologi in 4. sentent. dist. 34. Canonistæ tit. de frigid. & mal. & in d. 33. q. 1. c. Si per Sortiarias. Potest autem tale impedimentum poni, vel impediendo corpora, ne mutuò appropinquent, vel adhibendo occultè virtutes rerum, quas dæmon optimè nouit ad hoc valdas; vel turbando imaginationem & phantasiam, ita vt reddat alterum coniugum ex-

ne vel prohibendo missionem spirituum
 membra, in quibus est virtus motiua & se-
 nativa; & alijs modis, qui sunt dæmoni-
 cogniti, nobis autem occulti. Legendus
 per hac materia Paludanus in 4. sentent.
 34.

Conclusio. *Malefici auxilio da-* Malefici
num possunt morbos inferre, homines tam homi-
incantationibus interficere, & pecora nibus quā
idere, pecoribus
 morbos &
 necem in-
 ferre pos-
 sunt.

ONSTAT in primis ex historia Iob. 2. ca. quem percussit vlcere pessimo à plan-
 dis vsque ad verticem. Et in Euangelio
 13. & Marc. 9. dæmon reddidit hominem
 dum & mutum. Et S. Augustinus in lib.
 iuinat. cap. 6. testatur sæpè accipere pote-
 rem morbos immittendi, & aërem vician-
 morbidum reddendi. Idem patet ex L.
 ti. C. de malefic. & Mathem. Multi, (ait
 magicis artibus vsi elementa turbare, vi-
 fontium labefactare non dubitant, &
 ibus accinctis audent ventilare, vt quis-
 suos cōficiat malis artibus inimicos: hos,
 nam naturæ peregrini sunt, feralis pestis
 mat. Efficiunt autē talia malefici siue ve-
 i, causis naturalib⁹, veneno, intoxicatio-
 s, herbis alijsq; medijs, quæ multis modis
 ant præparare, & cautissimè applicare.

Narrant quidam, quod Auarroes Auicennam
 intoxicauerit, ponendo toxicum super foli
 libri, quem Auicenna solitus fuerat legere
 quanto magis diabolica ars nouit omnia oc
 cultissimè adhibere? De huiusmodi herbis
 quibus homines solent necare, mentio fit. In
 L. 3. §. adiectio. & seq. ff. ad legem Cornelii
 de sicarijs & veneficis. Eiusmodi sunt cicuta
 Salmandria, Aconitum, Piptuocarpus, siu
 Pytiocampas, Bobuistrum, Mandragora &
 Cantharides. Aliquando inficiunt etiam a
 rem circumstantem, quem homo respirand
 attrahit. Aliquādo insidiatur dormientibus
 Familiare autem est maleficis vetulis, vti
 fantes & tenellos pueros fascinent. Hoc aut
 efficitur quandoq; vt Doctores tradunt, e
 forti imaginatione hoc modo: fortis imag
 natio immutat corporis coniuncti spiritus,
 hinc imutatio spirituum maximè fit in oc
 lis, ad quos subtiliores spiritus perueniunt
 Oculi autem inficiunt aërem continuum,
 quæ ad determinatum spacium; quomodo
 specula noua & pura ex aspectu mulier
 menstruatae, vt tradit Aristoteles in libro
 somno & vigilia, maculis inficiuntur. Sic
 iam anima vetulae vehementissimè ad ma
 tiam concitata, aspectu venenoso, & non
 corpus tenerum infantis inficit. Contin
 etiam, ad talem effectū, malignum spiritū
 pacto concurrere. & occultè ledere infante

8. Concluf. *Magi & malefici possunt multos morbos curare quibus nulla medicorum scientia mederi valet, non tamen omnes.*

ROBATVR prima pars : quia vtuntur arte Dæmonum, qui præstant naturæ subtilitate, & longa rerum experientia : & multo citius omnibus medicis norunt rerum naturalium virtutes & causas. Sic Plinius li. 24, p. 17. variarum meminit herbarum, quibus Magi vel ad morbos depellendos, aut etiam ferendos, vtuntur : quæ quia hominibus sunt ignotæ, & velocissimæ operationis, plurimum admirationis adferunt nescientibus. Idem facit ratio S. Thom. in qq. disput. de potentia q. 6. art. 3. Sicut ars, quæ imitatur naturam, potest quædam, quæ natura nequit, efficere : ita dæmones multa facere possunt, quæ & præter humanū ingenium, omnem artem, & solitum naturæ cursum sunt.

Patet etiam secunda pars, quod non possunt curare omnes morbos : Quia quicquid possunt in hac arte, hoc efficiunt per applicationem causarum naturalium : sed hæ non possunt curare omnem morbum, maximè secretis.

Dices : Si Dæmones tantæ sunt subtilitatis in naturalibus, possent ne protrahere vitam hominis ad octingentos, vel nongentos
 O 5 annos,

annos, sicut olim hominēs viuebant? Respon-
detur, quod non: quia per intemperantiam &
ignorantiam hominum natura est valde cor-
rupta, & morbis infecta: & res naturales, pre-
sertim cū etiam terra deficiat à prima sua in-
tegritate, non sunt tanti vigoris & virtutis
sicuti in principio creationis. Statim post re-
rum creationem, ex diuina dispositione, om-
nia erant maioris perfectionis: complexio ho-
minum fortior & constantior, ac cœli in-
fluentia salubrior. Vide ad hanc materiam
Franciscum Victor. in Relectione de arte Ma-
gica, in solut. ad 4. non longè à fine, & Iose-
phum Angles in q. de ead. materia, octa-
uam difficultate.

Non licet
magorum
vt, reme-
dio vel cō-
filiū in ma-
lefici sol-
lendis.

9. Conclus. *Quamuis Magi & male-
fici possint multos morbos curare, & male-
ficia illata sapè dissoluere, licet non omnia
non est tamen licitum Magos vel maleficos
accedere pro dissolutione: & qui contra fa-
cit, grauissimè peccat.*

PROBATVR Leuit. 19. Non declinetis
Magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini
& cap. 20. Anima, quæ declinauerit ad Ma-
gos, &c. interficiam eam, & Deut. 18. & 26. q.
cap. Non obseruetis: & in Cod. de malefic.
mathe. L. Nullus, & L. Nemo. Et hoc in ta-
tum verū est, quod etiam si maleficus parat

et, nō esset licitum vti ipsius opera, contra
 gelum in verb. Superstitio §. 13. allegan-
 m pro se Aureolum in 4. dist. 34. qui putat
 e licitum petere dissolutionem à parato:
 el communis sententia est in contrarium. S.
 nom. in 4. dist. 34. q. 1. art. 3. S. Bonauent. ibi-
 m q. 2. Syluester in verb. maleficium. q. 8.
 ietanus & Aurea Armilla ibidem, Turre-
 mata 33. q. 1. super ca. Si per sortiarias. Mar-
 us Nauar. in manuali cap. 11. num. 29. Ra-
 etiam probat. Maleficus communiter nō
 est tollere, nisi per inuocationem & auxi-
 m Dæmonis. At Dæmonis auxilium
 uocare ex se malum est, & nulla circun-
 stantia potest muni, vt sit bonum. Ergo
 quisque petit à malefico, vt faciat id, quod si
 peccato non potest, peccat: quia sic petens,
 consentit peccato alterius. Non solum autem *Rom. 1,*
 si faciunt, sed etiam qui consentiunt faci-
 tibus, digni sunt morte,
 Si tamen maleficium adhibitum tale esset,
 od sine inuocatione dæmonis remoueri
 esset, per remotionem signorum aut vnguē-
 rum, tunc non esset illicitum procurare ip-
 s dissolutionem. Licitum autem est male-
 a soluere per opera pia & Ecclesiastica, vt
 te exorcismos, sacramentalia, sacramentorū
 quentationem, orationes, ieiunia, aliaque
 tatis exercitia, de quibus in cap. Si per sor-
 tias,

10. Concluf. *Magi & malefici, potestate demonum instructi, possunt tempestates mouere, pluuias, tonitrua, grandinem, pruinam, aliaq; meteora producere.*

Iob. 1. et 2.

PROBATVR ex historia Iob. Sathanæ procuratione, ignis de cœlo cecidit, & tactæ oues, puerosq; consumpsit, & iterum, uehemens ventus irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ cœruent oppressit liberos, & in Psal. 77. Et occidit in grandine vineas eorum, & moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum, & possessiones eorum igni. Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram & tribulationem, immisiones per Angelos malos, &c. Super quæ verba legendus est Augustin. Idem patet in C. de malefic. & mathem. L. Multi. Verb. Elementa turbare, & ibidem L. eorum: cuius verba sunt. Eorum est scientia punienda, & seuerissimis meritò legibus vindicanda, qui magicis accincti artibus aut contra salutem hominum moliti, aut periculosos animos ad libidinē deflexisse deteguntur. Nullis verò criminationibus implicandi sunt quæsitæ humanis corporibus remedia, aut in agrestibus locis innocenter adhibita suffragia, ne maturis vindemijs metuerentur imbres, aut ventis & grandinis lapidatione quaterentur, quibus nō cuiusq; salus aut a-

ratio læderetur, sed quorum proficit actus
diuina munera, & labores hominum ster-
rentur. Hæc in d. L.

Probatnr ratione. Omnia meteorologi-
vt constat ex libris Aristotelis Meteorolo-
gis, generantur in regione aëris, ex concur-
elementorum & causarum naturalium.
dæmonibus hæc inferiora subiacent, quo-
motum localem, Deo permittente; ergo.

i. Conclusio. *Quæ ex proxima eli-
tur: Magi & malefici possunt efficere
sterilitatem, & rerum necessariarum ad
seruationem humanæ vitæ inopiam.*

ROBATVR. Omnia quæ in terra cres-
cunt, & necessaria sunt ad sustentationem
minum, dependent ex motu & influentia
porum cœlestium, & elementorum tem-
ramento. Si igitur elementa turbentur,
pestates ventiq; sine ordine & modo ex-
entur, nec non grandines & pruina immit-
tur, quæ agris, vineis, arboribus & frugi-
, noceant: sequuntur sterilitas & rerum
pia.

ii. Conclus. *Magi & malefici sæpè
nsferuntur corporibus verè & realiter
loco ad locum, & ad conuentus suos.*

HÆC

HAEC Conclus. est contra Ioan. Franciscum Ponzinibium in lib. de Lamijs excellentia vtriusque iuris, qui habetur vol. 10. Oceani iuris, contra Andream Alciatum lib. 8. parergon iuris, cap. 22. Martinum Andream in tract. de superstitionibus, Vlricum Molinrem in Dialogis de Pythonicis mulieribus, alios quosdam. Communis autem & vrsententia tenet conclusionem. Sic traduntur Turrecrem. in ca. Episcopi .26. q. 5. Guilbertus parisiensis vltima parte de Vniuerso 21. Malleus in 1. & 2. par. Bartholomæus Spinaeus in q. de strigibus cap. 5. & in Apologia prima contra ponzinibium. Francis. Viator in Relect. de arte magica, à num. 32. Alfonso Castren. li. 1. de iusta hæret. punitione à ca. 14. Syluest. in verb. Hæresis. 3. à num. 6. Caietan. 2. 2. q. 95. super. art. 3. S. Thom. 1. 2. Angles in floribus loc. citat. difficult. 5. Nauar. in manuali cap. 11. num. 38. Paul. Gregorius Iurisconsultus latissimè in lib. 2. de Sortiigijs q. 7. Ioan. Bodinus lib. 2. cap. 4. & habet est communis sententia, cui contradicere, pugnat Theologiæ, Philosophiæ, & rerum experientiæ certissimæ.

Probatur conclusio. Dæmones sunt ingri in potentia naturali, sicut boni Angeli probatum est in præludio 8. Sed boni Angeli possunt transferre corpora breuissimo tempore de loco ad locum: ergo & mali. Assumptum

probat

obatur ex 14. cap. Danielis. Angelus apprehendit prophetam Abacuc in vertice capitis, ex Iudæa breuissimo tempore in Babylo-
m tulit, & restituit iterum confestim in lo-
m suum, vt scriptura loquitur: & Angelus
lus, Matthæi 4. assumpsit Saluatorem, &
ruit supra pinnaculum templi, & in Euan-
io Dæmones à Christo expulsi, ex permis-
ne diuina intrauerunt porcos, & eos præci-
arunt in mare. Fit autem huiusmodi trans-
o breuissimo tēpore non tamē in instanti:
a motus tanto velocior est, quanto maior
us mouentis, vt rerum experientia & phi-
phia testantur. Vnde philosophi credunt,
otor infinitæ sit virtutis, motum posse
in instāti. Est autem maior potentia dia-
quam homo cognoscere valeat. Quare
è colligi potest, quod diabolus breuissi-
tempore deferre corpora ad remotissima
valet. Constat etiam hæc veritas expe-
tia: Multi vtriusq; sexus viri, mulieres,
i & puellæ confitentur id verū esse. Imò
odoque deferuntur à dēmonibus ad cur-
& quia vel nomen Iesus ex improviso
inant, vel signo crucis se muniunt, vel
signū Christiani præstant, alijs disparen-
, pedestris ordinis fiunt in redeundo,
trebātur à diabolo in adeundo conueni-
quandoque cadunt ex arboribus in ter-
& membra collidunt: quandoque, quia
leges

leges diaboli transgrediuntur, miserè vel
 diabolo tractantur, vel à socijs percutiuntur.
 Quoniam in priori æditione spem dedimus
 experientijs data meliori occasione vberi
 conclusionem probaturum, id nunc præsta
 decreui: in primis aliena, deinde nostra in
 ram, Paulus Grillandus Iuriconsultus Ita
 lus in lib. 2. de Sortilegijs q. refert cum al
 experimentis, quod nec dum, inquit, dece
 elapsi sunt anni, quod mulier quædam i
 uencula, infra 16. annum ætatis suæ existeret
 adhuc virgo, Sabinensis Diocesis, ex altero
 men oppido oriunda, à quadam alia male
 seducta, & ad ludum ducta fuerit, vt proba
 retur illam sectam, & præmonita ne fig
 crucis se muniret in loco congregationis,
 cesserunt, iuencula videns maximam vir
 rum & mulierum multitudinem, & pri
 pem ipsum Sathanam in solio maiestatis
 perbè sedentem, & ornamenti auratis, &
 puratis vestibus decoratum, vehementer
 stupuit, & cum esset simplex, incauta, im
 mor præmissæ admonitionis, stupefacta
 admirata rerum magnificentiam & statu
 signo crucis se muniuit, dicendo: Iesu be
 detto, che cosa è questa? id est Iesu benedi
 quæ res est ista? Nec dum verba protulit
 statim cuncta euanuere, & omnibus lum
 ribus penitus extinctis, sola misera in m
 mis tenebris remansit, & maximo terror

pene mortua est. Recordata nominis Ie-
B. Virginis Mariæ, deuotissimis preci-
se illis comendauit, & vouit castitatem,
solum euaderet. Quidam senex rusticus
cum filia & asello transibat locum, ubi
illa erat, & plurimum de sorte sua lamen-
tur. Qui senex audito gemitu accessit,
filia mea quid facis hic sola tempore
urno? quam videns nudam magis obstu-
puit. Virgo pudore confusa lachrimans & sus-
trahens, viro se commendauit, vt illam
ret secum ad domum suam, quæ non
longum distabat. In itinere totam facti se-
narravit. Quibus auditis senex obstupuit
cum intellexisset de patria & parentibus
illis, decreuit parentes certiores reddere
puellam restituere. Retinuit eam domi sue
septem diebus, & vxor viri eam
solè tractauit. Post triduum senex iu-
uenculam asello suo impositam reduxit ad
parentes & parentibus restituit: Qui existi-
mantes puellam raptam, vel à milite, vel alio
modo, nocturno tempore. Senex benignif-
er vt decebat, à parentibus puellæ suscep-
ta tractatus, & tandem dimissus cum mu-
nere. Puella quæ dono Dei & intercessio-
ne virginis periculum euaserat, votum ad-
implet decreuit, & ingressa est monasterium
conuicti, assumptoque habitu professionē
consuetis parentibus, & castissime

P

vixit.

vixit. Maleficam verò, quæ filiam ad illum cum cōuentus duxerat, denunciarunt curi & re comperta publicè fuit igne combusta. Aliud quod etiam in Italia contigit, narrat Bartholomæus Spineus in q. de strigibus cap. 18. Quidam, inquit, Andreas Magnus Bergomensis, habitator Ferrariæ, hieme mihi narrauit, quod à quodam affine Venetijs commorante cognouit, quod contigit superioribus annis, quando puellam, quæ cum matre Bergomi moratur, inuentam fuisse nocte Venetijs in thamo sui affinis: quam manè repertam nudam recognitamq; , quia consobrina erat, cum interrogassent, quomodo illuc venisset, aut esset, & quare? Plorans illa postquàm vel ab illis fuit, hæc narrauit. Hac nocte cum in lecto vigilarem, vidi matrem meam, quæ me dormire putabat, surgentem de lecto exutam camisia se quodam vnguento, quod ex vasculo assumpsit de lateribus extrinsecus perungentem corpus. Et statim assumpto baculo quodam ibi præparato in modum equitantis ascendens extra fenestram delectata est, & à me nequaquam ex tunc ibi. Cumque ipsa quoq; de lecto surgens, me vt mater fecerat, perunxissem corpus, extra fenestram educta, statim in hunc locum deportata sum, vbi matrem puero insidiantem vidi. Ex quo ego territa,

rem etiam ob meum aduentum con-
 batam vidissem, & comminantem, no-
 n Domini IESV & B. Virginis inuocaui,
 tunc matrem non vidi, & ego hic nu-
 solaque remansi. His auditis à puella
 hęc affinis scripsit Inquisitori Ber-
 nensi, à quo mater capta & tormentis
 solita cuncta confessa est, & addidit se à
 mone plusquam quinquagesies depor-
 m, vt puerum illum prædicti affinis oc-
 ret, sed tamen nunquam præualuisse,
 quod semper puerum signo crucis & san-
 orationibus parentum munitum inue-
 t. Haud dissimilia refert Bodinus lib.
 o. 4. in Gallia contigisse & inter alia, de
 iana Saga. Vir enim quidam tenuis
 vxorem interdum abelle noctu perci-
 , bonamque noctis partem emaneret
 erea dicentem se, aut ad deoneran-
 aluum egredi: aut ad lauandum cum
 a sua, aliquoties falsi euicisset, suspi-
 m concepit de perfida eius libidine,
 tem interminatus est, nisi locum quod
 iscebatur, indicaret. Illa sibi à peri-
 metuens, rem vt erat confessa est atque
 colores, & videas hęc ita se habere, si vo-
 eodem deuenies.

tunc tradidit ei vnguentum, quo se
 ue inunxerunt, & pronunciatis aliquot
 us Diabolus eos Lochijs in Arenarias

P a

Burdega-

Burdegalenses magno spacio distantes expo-
tauit. Videns itaque vir se in ignota Magora
& Dæmonum humana specie, aspectus ter-
ribilis horribili, frequentia versari, dicere cepit
Deus mi, vbi nam sumus? hoc dicto, repen-
tæus disparuit. Ille vero cernens nuditate
sui corporis oberrauit per agros, donec ma-
rysticos inuenit, qui ipsum in viam dedux-
runt. Reuersus Lochias ad Questorem reru
capitalium recta via contendit, qui audi-
tæ probè historia fæminam præhendi iussit:
la vero minutatim omnia confessa est, & vlti-
mè agnouit peccatū. Aliud refert, quod cuida
nobili viro ad Melodunum accidit, qui Me-
litoris verbis & propria curiositate ductus
tum maleficorum adiit, sed quoniam perhi-
rescebat metu, quamuis nō inuocaret Deum
Diabolus maxima voce inclamauit, quis
hic metuit? Sic volenti nobili viro disced-
cæus abscessit. Nobilis reuersus maleficis
indicare statuerat, sed ille admonitus fug-
bi consuluit. Et de Lugdunensi potentia
liere narrat, quod nocte surgens lucem ad
dit, & arrepta pyxide se inunxit & post
aliquot elata est: hos ritus obseruās mœ-
qui cum ea cubauerat, lucernam capit,
vestigat vndique & ea non inuenta,
pyxidem vnguenti reperisset, curiosus
mo, exploraturus virtutem vnguenti,
prout mulier se habuerat, statim elatus

erit se cum Magorum cætu esse in agro Lo-
aringia, & consternatus est: Sed cum primū
ei opem implorauit, euanuit totus cætus,
se verò Lugdunū reuersus pedibus, male-
fam accusauit, quæ confessa rem totam igne
rijt. Multa quæ in Germania contigerunt
bet malleus maleficarū, sed ex nostris quæ
rentissima & notissima sunt, placet aliqua
ungere. Anno Domini 1589. 22. Septemb.
idam Villicus nomine Michaël, de pago
ngen, sub iurisdictione Reuerendissimi
omini nostri Archiepiscopi Treuirensis, in
fectura Pfaltzel extremum supplicium
tulit, qui inter reliquos articulos confes-
est, quod circa diem natalem Christi tunc
teritam ad locū Congregationis cis Mo-
am, ad crucem prope pagum Lonckyvich
ortatus fuerit, & cum ad dictum locum
ius venisset, congregatio absoluta extitit,
tacitè dixit: Domine Deus, iam factum
unc in eodem morali temporis puncto
dit in terram planam: & circa horam vn-
mam noctis versus Mosellam se contulit,
ota scapha traiecit, domum rediens
ctum se recepit. Hoc anno 1591, 4. die
sis Maij, in quo adhuc versamur, etiam
fectura Palatiolensi igne vitam finiuit
ā Martinus de Corlingen, qui inter alia
essus est, quod bis à cursu & conuentu,
fuerat prope Pagum dictum Pellingen,

rediens, ceciderit inter frutices, eo quod
xisset. O Deus, quomodo huc appulimus.
Idem confessus est quid satis memorabile,
quod videlicet illo anno superiori, quando
maxima fuit annonæ in his partibus penuria,
&, si benè recolo, contigit talis caritas
Anno Domini 1584, in vere, Treuiri
emerit duas mensuras siliginis, quas nostræ
viercellas nominant, & quia edictum Ciuitatis
publicatum extitit, ne frumenta dimitterentur
extra ciuitatem, propter ciuitatis necessitatem,
commodè exportare non potuit. Dæmon ipsum
prope portam ciuitatis, dictam antiquam: in loco,
iuxta murum ubi aliquando fuit capella Sanctissimæ
Trinitati sacra, cum sacco frumenti in aërem
stulit, & trans murum & fossata depositum
deinde cum frumento domum abiit. Curiosus
hic dubitare possit quis saccum frumenti
tulerit? Responsio digna data est simili,
Domino Henrico Huiltzbach, Iurisperito Doctori,
prætori huius Ciuitatis Treuiri, qui cum ante
duos annos coram alijs Iuribus cum doctum
examinaret super articulo de quo præcesserant
testimonia, quod in congregatione in sella
sedisset, exactius cognoscere desiderans,
interrogauit, quid sedem attulisset? Examinatus
molestè interrogacionem ferens respondit
quod principium peteret, addens: qui
depo

portauit, nunquid potuit & sedem defer-
? Sic in proposito qui hominem transtu-
saccum cum frumento simul portauit,
utidem Angelus qui Abacuc prophetam
Iudæa in Babylonem portauit, simul et
pulmentum pro prandio Danielis trans-
iit. Anno Domini 1586. 13. Augusti,
quedam malefica nomine Gertrudis, de
bidulo Erangh, cum alijs incinerata est,
e cum quadam vice ad cætum, qui
congregandus in Heckenroderheide, por-
etur à Diabolo sub forma hirci, Deum
minauit nescio qua occasione, & sic Hir-
eam in frutices & spinas deiecit, ita quod
de malè se læserit. Altera die domum
suis vicinis dixit, quod supplicatum
et ad Beatam Virginem in Clusam Euer-
di. Adhuc vnum ex processu Meissen-
is Annæ annotandum. Hæc cum Colo-
ageret quadam vice vecta hirco cum
alio redijt ad solitum cætum in Hecken-
rheide, est enim hic locus nominatissi-
apud maleficos & sagas, generales con-
tus vt plurimum nostrates ibidem ce-
ant, finito cætu siue concilio incidit in
entionem ratione quorundam bono-
cum propria filia, eamque verberauit
ræsentia filij, vt non solum mater, sed
m filius & filia deposuerunt. Pluri-
similia facta adferre possem, sed hæc
P 4 sufficiant:

sufficient: abundant enim his nostrorum iudicum acta & processus & res tam clara est, ut nemo negare possit, nisi solem de mundo tollere audeat: Hic respondendum vni argumento Francisci Ponzinibij, quod quidam maleficorū aduocati Achilleum putant, cum ne quidem Therſitis sit, Confessio debet continere verum & possibile, per Glossam, Baldum & alios in l. i. C. de confess. & Glossa c. fin. de Confessis in 6. ff. ad legem Aquil. Inde Neratius, §. fin. Sed ista quæ confitentur de delatione reali, respuunt ius & naturam, ergo non sequitur: istæ mulieres sic confitentur, ergo sic est. Nam confessio longè differt ab actu: & quicquid est contra naturam, deficit in suis principijs, ergo naturaliter est impossibile. Ad hoc argumentum facilis est responsio. Si quid probaret, argueret contra scripturā, quod ea quæ de delatione Abacchi Christi Saluatoris, & Philippi, quem Spiritus Domini rapuit, & inuentus est in Azoth, scriptura narrat, essent falsa, & cōtra naturam & phantastica. Quia si impossibilis & falsa confessio, quod Dæmon hominem possit aërem deferre, & deficit in suis principijs: impossibiles sunt etiam dictæ translationes. quod Egesippus lib. 3. cap. 2. de excidio Hierosolomitano, Arnobius lib. 2. contra gentes alijq; referunt de Simone Mago, quod volauerit, & ad orationem S. Petri ceciderit.

Dani. 14.

Matth. 4.

Actor. 8.

ura fregerit. Quia sicut data possibilitate
 vno, per consequens datur in omnibus
 ijs, quæ sunt eiusdem ponderis & magnitu-
 dinis, vt S. Thomas argumentatur, in cap. 4.
 Matth. Ita posita impossibilitate in vno, se-
 quitur impossibilitas in omnibus alijs eius-
 dem ponderis ac rationis. Præterea si transi-
 tio realis deficit in suis principijs, & repug-
 nat naturæ; aut id contingit ex parte mobi-
 lis, aut mouentis: aut vtriusq; simul. Non
 ex parte mobilis, homo enim est corpus,
 quod moueri potest tam motu naturali, quàm
 violento, vt omnibus sensu præditijs manife-
 stissimum est. Non ex parte mouentis; quia
 mouens est fortissimus, & non est creatura
 per terram, quæ ei comparari possit. Non
 ex parte vtriusq;, vtpote quia non possit esse
 motus debitus interagens & patiens, qui
 requiritur ad actionem & passionem, cum
 mouens sit corpore affectus, Dæmon verò spi-
 ritualis creatura; hoc, inquam, non impedit.
 Nam anima mouet suum corpus, & Dæmon
 suum corpus assumptum. Si quis dicat: Deus
 non permittit, frustra hoc dicitur. Quæ enim
 veri & facta cognoscimus, nec principijs na-
 turæ, aut Theologiæ repugnât, ea Deum per-
 mittere dubitare non debemus. Scimus enim
 quod nihil facere possumus sine permissione
 diuina, nec aliter inuestigamus, an Deus per-
 mittat, nisi quia similia facta & fieri experi-
 mur.

mur. Argumentum nunc mutatis mutandis retorquetur. Confessio debet esse vera & possibilis. Sed confessio maleficorum & magicarum est vera & possibilis, ergo fides metuetur.

Maiores probatur ex legibus & iuribus Pontificum allegatis: assumptum constat dictis. Quicquid Theologiæ conuenit, naturæ principiis repugnat, & de facto contingit: verum est & possibile, sequitur ergo timè. Viri & mulieres confitentur delationem realem: ergo sic est, si argumentum rectè intelligatur. Non enim confessio facit verum & possibile, quod ex rei natura eius principiis fieri nequit, ut argumentum in oppositum præsupponit. Sed confessio propter verum, quod in facto contingit, res enim non accipit veritatem à confessione, sed à propria cæcitate & existentia. Quis enim tam ignarus, qui non nouerit confessionem distingere ab actu. Si quis confiteatur & affirmet chimeram esse, non ideo, quia ignarus id confitetur, chimera est. Confessio ergo vera est quando est conformitas siue adæquatio rei & principiorum in ordine ad intellectum: quod est in confessione maleficorum de reali delatione. Imò etiam Textus in Cod. Theodosiano L. fin. de maleficis mathematicis videtur mentionem facere congregationum magicarum siue maleficarum.

enim ait. Ne quis deinceps nocturnis
poribus, aut nefarias preces, aut magi-
apparatus, aut sacrificia funesta celebrare
netur, detectum enim & conuictum com-
enti animaduersione mactari perennia au-
ritate censemus. Quid enim aliud no-
malefici faciunt? habent magicos ap-
atus, nocturnis horis conueniunt, Dæ-
ni obsequium præstant, Deum inho-
rant & conspirant contra Christum &
rcitum eius. Dicet quispiam; aliquando
erientia compertum, quod quando mu-
es dicebantur in cursu fuisse, domi re-
nferint, nec loco se dimouerint. Huic
pitationi satisfaciet sequens conclusio.
tum est enim quod aliquando non sunt
iter in cursu & congregatione, sed tan-
n repræsentatiuè: tamen tunc consensum
bolo præbuerunt in repræsentationem;
roprijs eorùm confessionibus didicimus.
Ex dicta Conclusionem elicitur, secundum
omunem sententiam, hanc translationem
virtute Diaboli, nec vllam virtutem ha-
e vnguenta, herbas, baculos, aliaq; corpo-
a, quæ adhibentur, sed signa tantum esse.
Dicet hic fortassè aliquis; compertum ex-
entia quâdoq; est, alios experimenti gra-
animaduertisse vxores se vnxisse, qui etiâ
m præstiterunt, & secuti sunt: ergo aliqua
us ex rei natura inest vnguentis. Respon-
deat

deo: hoc non probat aliquam virtutem
 guentis inesse, sed tales ex aliqua infidelitate
 & quasi fiducia implicitè in dæmonem habi-
 ta id tentasse, & ita opera Diaboli talem tran-
 slationem effectam. Si quis autem fortè
 instructus, in confusionem diabolicæ machi-
 nationis, ad docendum & confortandum
 alios, nihil virtutis inesse huiusmodi natu-
 ribus, ad tales effectus vratur, proculdubio
 nulla translatio sequeretur. Proximè con-
 clusioni obstare videtur cap. Episcop. 26. quod
 sed huic respondebitur infra in fine tractatus
 in solutione argumentorum,

13. Conclusio. *Non semper cor-
 raliter feruntur ad conuentus, sed quæ-
 doq; sunt illusiones in imaginatione
 phantasia,*

IN hac Conclusionem non est controuer-
 Quando tamen fit illusio, maleficorum
 cedit consensus, quia vt declaratum in
 ludijs 3. 4. & 5. ad maleficia requiruntur
 coniunctim Dæmonis potestas, & perue-
 malefici voluntas. Per consensum autem
 telligo, tam implicitum, quam explicitum
 voluntatis actum. Et, si per impossibile,
 Deo permittente, sensum tam exteriorum
 quam interiorum somno supprimeret
 mon, vt intellectus non aduerteret, & vol-

consensus, qui præsupponit intellectus
indicantis actum, non accederet, vt accidit
phreneticis & somniantibus : homo non
careret : quia peccatum ex sua natura vo-
luntarium esse debet, vel in se, vel
in sua causa : & sic Diabolus in
huiusmodi actibus non as-
sequeretur suum in-
tentum.

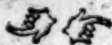

SECVN-

SECUNDVM

MEMBRVM QVAESTIO- NIS PROPOSITAE.

*AN FIDES MALEFIC-
rum confessioni contra socios & participes
criminis sit habenda, & quanta,
in ordine ad torturam?*

NON desunt authores, qui nullam virtutem tribu-
denunciationibus, idque magna cum iniuria diuini num-
inis, perniciem animarum, euidenti reipublicae de-
mento: quorum auctoritas princeps esse videtur Ioan. Franciscus Pon-
nibius in tractatu de Lamijs, & excellens vtriusque iuris. Quare hanc quaestionem ab
quibus breuiter narratam, a nemine autem
ex proposito pertractatam, diuina asside-
gratia, elucidabimus & resoluemus per co-
clusiones, hoc ordine. In primis, paucis pro-
missis veritas conclusionibus claris propo-
tur: Deinde argumenta soluentur, & perpe-
cessum dubijs occurrentibus respondebimus.

*Ordo se-
quentis tra-
ctatus.*

Pro introductione quaestionis aduertimus.

est, iuris vtriusq; certissimū ac firmissi-
m esse decretum; vt de se confessi, super
eorum conscientijs non interrogentur: vt
et in iure canonico ca. 1. de confessis, & ca.
mens 1. de test. & 15. q. 3. ca. Nemini: & in
C. de accus. L. fin. his verbis in medio
Nemo tamen sibi blandiatur obiectu cu-
bet criminis de se in quēst. confessus, ve-
n sperans, ppter flagitia adiuncti, vel per
unionem criminis consortiū persone su-
oris optans, aut inimici supplicio in ipsa
remorū suorum sorte fociandus: aut eri-
posse confidens, aut studio, aut priuile-
nominati: Cum veteris iuris authoritas,
e confessos, nec interrogari quidem de
eorum conscientia sinat. Nemo igitur de
orio crimine contentem super conscien-
tiena scrutetur. Hæc lex.

ex quibus omnibus regula sumitur: Nulli
confesso super aliorū crimine creditur.
ratio reddi potest, quia talis persona est in-
s, vilis & suspecta ex confessione proprii
inis. Quod argumentū in nostra materia
riti maleficorū aduocati multū solent
re, quamuis infirmum admodū & fragile
propositum, vt in sequentibus manife-
tur. Cū autē, vt Grammatici loquun-
nulla regula tam firma sit, quæ non pa-
exceptionem, crimen læsæ maiestatis ex-
ar, & cum ob paritatem siue identi-
tatem

*Casus ex-
cepti, à re-
gula con-
fessorum
de se.*

tatem rationis lex ad similem casum extenditur, cū crimine lęsę maiestatis alia adhuc capiuntur, secundum canonum & legum dispositionem, vt videre est in Glossa cōmuniter recepta in ca. 1. de Confessis. & L. fin. C. accusationibus & L. Quoniam liberi, C. testib. & Doctorib. in eisdem locis. Sunt autem hæc excepta, in quibus socius de socio interrogandus est; Latrocinij crimen. ff. de fto. & exhibit. reorum L. D. Adrianus. & de ferijs. L. penultima. falsę monetę. L. fin. de fals. monet. proditiōis, L. penult. & fin. ad legem Iuliam Maiest. Coniurationis, c. fin. de testib. cog. Maleficiij siue strygu. C. malefic. & math. L. fin. crimen lęsę maiestatis diuine, id est, hęresis. cap. in fidei fauorem. l. 6. de hęreticis. Alij alios casus exceptos cogunt, de quibus vidēdi Doctores in practica criminalibus. Prędicti autem expressi sunt iuribus allegatis. Theologi autem sub prædicta exceptione generaliter videntur comprehendere omnia crimina, quę tendunt in perniciem & damnū siue spirituale siue temporale reipublicę, quando crimina non sunt correctā, sed in futurum pendent.

Dubium hic esse potest, An in furto socius de socio possit interrogari, & an annuendum sit furtum casibus, exceptis. Bartolus in L. Reperi. ff. de quęstionibus. sic videtur sentire; Ab eius tamen sententia communiter

Do

Cores recedunt, licet in praxi in Italia &
 i, vbi furta frequentantur, multi iudices
 sequantur: hanc tamen consuetudinem
 communi non conuenire certum est.
 in furtum non excipitur à lege, & vbi lex
 excipit & ratio dissuadet, excipere non
 emus. Gloss. in L. fin. de accusat. Salicet.
 em. Stephan. Bertrand. vol. 3. cons. 268.
 opol. Marsil. in consilijs criminalibus,
 fil. 22. num. 13. Iacobus Menochius lib.
 arbitrarijs Iudicum quæstion. casu 474-
 m. 20. Quare de fure non habet locum
 trina Bartoli, nisi velimus loqui in furto
 alto, propter difficultatem probationis,
 ntire videtur Alexand. in consil. 69. li. 2.
 us à Menochio loco citato. Vel de furto
 cunctantijs aggrauato, quod meritò
 ami possit sine socijs non esse perpetratū:
 enim locum haberet regula Saliceti in
 Cod. de accusat. qua tradit generaliter
 essum proprium crimen posse interro-
 de socijs, quando præsumptio legitima
 eum habere socios: aliàs standum est
 communi: quia regulæ standum, do-
 e fallentia ostendatur, & exceptio pro-
 secundū Gloss. receptā in L. omnis dif-
 o. ff. de regulis iuris. Decium in l. i. eod.
 art. in L. 1. Si quis in ius vocatus nō ierit.
 eterea obseruandū, maximam esse diffe-
 am inter crimina excepta, & nō excepta, *Criminosa*
 quia *exceptiorū*

Q

*Iudex
cepit iam
differe ia.*

quia Iudex si interrogat reum de se com-
sum, in casibus nō exceptis, contra dictā
gulam, peccat mortaliter, & reus non tenet
respondere veritatē dicendo, sed potest
uocē loquendo subterfugere, modō tamē
mendacio nō vtatur: vel si quid confiteatur
contra alios, eis non præiudicat. In exce-
verò criminibus, Iudex, sub peccato mor-
obligatur de se cōfessum, de socijs interro-
re, & reus si quos scit, in conscientia tenet
denunciare, si non sint correctā crimina
probabiliter præsūmit in futurū pendere
optimē tradunt Dom. Sot. in lib. de tege-
& deteg. secretū, memb. 3. q. 6. & li. 6. de
stit. & iure. q. 6. art. 2. circa medium. Car-
Caiet. tom. 1. tract. 31. 17. Responsionum
spons. 5. ad patrem Cherubinū de Flore-
& in 2. 2. S. Thom. q. 70. art. 1. Alfons. C.
li. 2. de iusta hæret. punit. ca. 25. Iosep. A.
in floribus Theolog. q. 2. part. in 4. sent.
de correctione fraterna. Mart. Nauar. in
nuali Confessariorū. ca. 18. à num. 58. &
hos omnes S. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad
verbis ait, quod quis ea, quæ per confes-
nouit in secreto, nullo modo potest pro-
Circa ea verò, ait, quæ aliter homini se-
creto cōmittuntur, distinguendū est. Q-
doq; enim sunt talia, quæ statim cum a-
titiam hominis venerint, homo ea mani-
retenetur: puta si pertinent ad corrup-

itudinis spiritualement, vel corporale, vel
 raue damnū alicuius personæ, vel si quid
 est huiusmodi, quod quis propalare te-
 r, vel testificando, vel denunciando, &
 ra hoc debitum obligari non potest per
 ticōmissum. (Intellige aliter extra con-
 nem sacramentalem accepta) ex qui-
 manifestum est, hanc esse S. Doctoris sen-
 am.

ubium. Quæ est ratio, cur Iudex te-
 r Reum de se confessum interrogare
 ijs in exceptis, & non alijs, & reus tene-
 iam non interrogatus, denunciare? Do-
 communiter ponunt prædictam dif-
 iam: non tamen fundamentalem assi-
 rationem, quam pro sua singulari eru-
 e attingit Martinus Nauarrus in Ru-
 Relectionis ca. Nouit. de Iudicijs num.
 in cap. Sacerdos, de pœniten. distin. 6.
 .24. In casibus non exceptis si Iudex
 oget reum, peccat contra octauum De-
 præceptū, quo prohibetur ne quis det
 causam infamiæ proximi. Ita hæc lex
 is est de non infamando, qua lege etiā
 ontra iuris ordinē interrogatus, tene-
 re occultū peccatorem. At in crimi-
 eptis, quando agitur de impediendo
 spiritalia, vel temporalia reipublice,
 uturū pendent, alia lex naturalis acce-
 etiam priuati tenetur aliorū mortē &

pericula, si possunt, præcauere & vitare, in illud prouerb. 24. Eripe illos, qui ducunt ad mortem: quæ fortior est illa de non im-
mando occultum. Concurrentibus autem duabus naturæ legibus, contraria in casu quo distantibus, standum est fortiori: & fortius vinculum fortiori modo ligat. Fortior autem est lex de seruanda alicuius actuali, vel temporali vita, quam de conseruanda fama: Quia præstantiora sunt boni nominis & vitæ, bonis famæ & fortunæ. Probetur ergo Iudex octauo Decalogi præceptum in non exceptis Reum interrogare, & obtemperare in exceptis lege naturali fortiori inquirere de consortibus, & reus eodem præcepto denunciare.

Difficultas hic moueri potest. An pater filium suum aut filiam teneatur denunciare, quem aut quam cognoscit sequi in homicidii sectam: aut contra filius, aut filia matrem, aut patrem?

PRO parte negatiua videtur facere, quod pæna scientis, & non reuelantis criminis maiestatis non habet locum in patre, ne filij. Si pater sciat filium moliri crimen maiestatis, si non reuelet, non punitur, ne in foro ciuili & in foro exteriori: ne videatur offerre ad supplicium. L. Miles, §. Deser-

re militari. Salycet. in L. propter infi-
 C. Qui accusare nō possunt. Ioan. de Ana-
 c. fin. de his, qui filios occidunt. Decius
 de offic. delegati num. 7. Alexan. in L.
 ff. ad L. pompeiā de parricid. Bertachin,
 pectorio iuris, verbo, Reuelans: & alij
 Ante omnia præsупponendum, quōd
 resī filius potest patris hēresin denuncia-
 verisimiliter cognoscat patrem nō cor-
 admonitione priuata, vt est text. in cap.
 as, de præsumpt. & sequitur ibidem cō-
 is opinio. Quod de hēresi dicitur, idem
 imus de hoc maleficorum crimine: Quia
 resin refertur, & non minus, quam hē-
 imō magis cæteris paribus communi sa-
 obest. Respondetur nunc: Pater aut ma-
 sciat filium, aut filiam hēresi laborare,
 crimine maleficorum, si non sciat emen-
 s, aut admonitione priuata corrigendos,
 nō sint, qui denuncient, tenetur denun-
 Nauar, in manuali confessoriorum cap.
 umero 50. & in commentario cap. Inter
 a. ii. q. 3. concl. 6. Alexan. Halen. 3. part.
 cepto. q. 33. Alphonsus Castren. lib. 2.
 sta hereticorum punitione cap 26. & alij,
 citat & sequitur Iosephus Mascardus de
 ationibus, volum. 2. conclus. 859. Quia
 ater filium, aut mater filiam, vel contrā,
 tur amare quantum ad vitam, plus ta-
 secundum ordinem charitatis tenetur
 Q 3 consule.

consulere salutem animæ, vt ad sanam redue-
tur viam, quia anima pretiosior est corpori.
Adhæc bonum commune reipub. est præ-
rendum priuato. Certum etiam est, quod
Pater filium, aut filiam denunciat in tali
mine: vel filia patrem, matrem, aut sororem
quod ei faciliè credendum, & maxima præ-
sumptio est de veritate ex d. cap. Literas,
communi sententia ibidem. Et talium
testimonium tanto firmitus, quanto à sus-
pitione odij longius absunt. Non est tam
valde humanum, si iudices inquisitione
tortura, nimis durè exquirant à parentibus
contra filios, aut filias, vel contra: ma-
iestas enim vis sanguinis, & naturalis reuer-
entia horrorem quasi incutit. Quæ causa fuit
quod Doctores iuris citati excusent in
ciuili patrem scientem & non reuelantem
crimen læsæ maiestatis in filio.

Aliud hic occurrit dubium soluendum.
An reus, qui confessus est crimen, de quo
contra eum adsunt indicia, possit interro-
gari de alijs delictis, de quibus contra eum
sunt indicia: exempli gratia, aliquis suffi-
cientibus indicijs repertus est fur, & hoc con-
fessus, an possit interrogari de adulterio au-
trocínio, de quibus nulla sunt legitima
indicia. De iure secundum omnes non potest
interrogari, vt docet optimè Iulius Celsus
lib. 5, §, 6, fin. practica criminalis, q. 64.

essiuè quæro. & Hyppol. Marfi. in L. Re.
ff. de quæstionibus, Mart. Nauar. in Ru.
cap. Nouit, de Iudicijs à num. 62. Sed
contrarium in multis locis seruetur, vt
Angelus in tract. de malefic. in verb.
publica, Gandinus in tract. de malefic.
de quæstionib. num. 19. Francisc. Bru.
in tract. de indicijs & tortura, & alij mul-
tos refert Clarus loc. cit. An hæc consue-
sit bona, meritò dubitatur. Hanc con-
dinem & praxim tanquam malam ali-
eprehendunt: inter quos Nauar. loc. cit.
Ietanus 2. 2. q. 69. art. 1. quoniam cum
sit contra ius, standum est regulæ iuris,
do non probatur exceptio: & est con-
s diuinum, quod aliquis iniuste de al-
ausam se infamandi: ad quod nulla le-
netur.

quando autem vnum crimen est præ-
orium ad aliud, vel consequens, aut
cum: tunc Iudex potest interrogare, vt
rrus loco citato numero 64. tradit.
nt igitur grauiter Iudices, qui contra
interrogant; cum sit cōtra legem natu-
& diuinam: de quib. ibidem latius in
6. & potius contrariū facere est corrup-
quam cōsuetudo. Ex his patet, contra di-
m præceptū & iustitiam facere illos iudi-
ui reum crimen confessum, de quo in-
procedebant, cogunt tormentis & minis

materialia, de quibus nulla adfunt indicia, quasi totius vitæ suæ generalem subire confessionem; hoc non iudicis, qui iustè iudicare debet, sed Tyranni officium est. His promissis pro resolutione sit.

I. Conclusio. *Maleficis de se confessis credendum est contra participes criminis.*

PROBATVR Conclusio rationibus. Prima ratio: Maleficus de socijs interrogatus tenetur respondere Iudici interroganti, & iudex obligatus est ad interrogandum reum & consortibus; ergo ei credendum est. Quia nulla eis adhibenda est fides, non est ratio quare ipse obligetur denunciare. Antequam probatur authoritate Theologorum citatorum, & ex iure naturali, quo quisq; etiam iuratus tenetur, si potest, maximè sine suo periculo, amouere aliorum mortem, & maxime pericula, quæ tendunt cōtra salutem reipublicæ & multorum, vt fortissimè probant non solum lex illa Prouerb, 24. Erue eos, qui cunctantur ad mortem; sed etiam cap. Non erenda, 23. q. 3. & cap. Quantæ. de sententia communicationis, & cap. 1. dist. 83.

Atq; hanc doctrinam aliquando etiam maius tantum esse Theologorum & Doctorum varri, ob summam eruditionem in vtriusque

re, & singularem pietatem, Vrbi & orbi no-
 simi; nunc verò ampliùs extendo & assero,
 e communem Iurisperitorum sententiam,
 que in primis in summo rigore eam tenet
 Bartolus in L. Vtrum, & L. Si sciente. ff. ad
 legem Pompeiam de Parricid. & in L. 1. §. oc-
 corum. ff. ad Sillanian. in quibus locis tra-
 ctatur, si quis sciat cōmittenda in principem, vel
 cōstatum contra ciuitatem suam aut Rempu-
 blicam, vel in patrem, aut dominum, & non
 dicat, quod sit puniendus pœna legis, id
 est, mortis; hæc opinio Bartoli cōmunior est,
 in multis locis practicatur, vt multorum
 auctoritate ostendit Iulius Clarus lib. 5. §. fin.
 practicæ criminalis: q. 87. Alij dicunt scien-
 tem & non reuelantem, puniendum pœna
 cui, sed non mortis, vt Felinus in cap. 1. de
 officio, & potestate Iudicis deleg. Decius ibidē
 Andreas Barbatius. Sed quicquid sit, om-
 nes probant scientem teneri ad reuelandum
 conscientia. Id quod in specie tradunt Pa-
 rmit. in cap. 1. de restitutione spoliatorum.
 in. & Decius loc. cit. Anthonius de Bu-
 rgo in cap. Quantæ. de sentent. excom. & Sa-
 luetus, qui quoad pœnam tenet contra Bart.
 in L. Quisquis, C. ad legem Iuliam Maiest.
 ubi dicitur, quod in conscientia & apud Deum
 scien- tens tenetur ad reuelandum, & id ex lege
 iuramenti, & Lancilottus in tract. de offic. pro-
 curatoris in causis criminalibus, in §. de conscijs.

fol. 573. in impressione Coloniensi: Ad temperandum Bartoli sententiam, quantum ad poenam, quidam interpretantur eum intelligendū de socijs criminum: sed alij absolute intelligendū putant de omni sciente & non reuelante. Quare Baldus & alij clamant cōtra Bartolum, quod anima ipsius & omnium qui eum sequuntur, crucientur in inferno eo quod sint homicidæ.

Ex his infero, Iudicem non solū tene ratione officij, virtute cuius obligatur, & prouincia purgetur à malefactoribus & hostibus communis salutis, iuxta L. Cōgruit. de offic. præsid. sed etiam legis naturalis vinculo, quo etiam priuati tenentur, ad credendum denunciationi rationali, ex circumstantijs, & ad inquirendum circa denunciatores. Quod si omittat, duplici ratione peccat: quia duplicem legem transgreditur, iustitię, & charitatis: & ratione iustitię, qua obligatur reipublice ex officio prouidere de malis imminentibus si negligit, & respub. cuius interest delicta puniri, cap. vt famæ. de sententia excom. L. Ita vulneratus. ff. ad legem Aquil. patitur detrimentum, grauissimè peccat, & criminis fit particeps, ex cap. 1. de offic. & potest. iudicis deleg. & Innocentio, Baldo, Decio, Barbatia Panormi & omnibus DD. cum, T. ibid. tenetur ad restitutionem omnium damnorum quæ inde redundant vel in rempub. vel in priuatis.

tuatos, vt definitur ex d. c. i. de offic. deleg.
cómuni sententia Theologorum. S. Tho.
2. q. 62. & 7. Domi. Soti lib. 4. de iustit. &
re. q. 7. art. 3. Ioan. Medinæ in Cod. de re
s restituendis. q. 9. Mart. Nauar. in manua
cap. 17. nu. 21. Syluest. in verb. Restitutio.
num. 6. Angeli in verb. Iudex. §. 8. Caie.
ii in Summa, verbo restitutio, cap. 1. versic.
on obftans. Aureę Armillæ ibidem. Iosephi
gles in floribus in 2. par. 4. sentent. in q.
is restituere teneatur, Nona difficultate.
nclus. 1. & aliorum. Deinde deducō cum
m. Soto, in li. de tegendo. & deteg. secre
m, loc. cit. & Nauarr. Confessarius tenetur
usmodi reos admonere, vt socios denun
nt in casibus exceptis, quod si facere re
ant, eos absolvere nequaquam debet, & si
oluerit, æquè peccat absoluendo, atq; rei
denunciando, Pro iudicibus annotandū
Doctoribus, quod quando facienda est in
rogatio secundū iuris dispositionem, de
mplicibus, vt non fiat in specie vel indiui
o contra aliquam singularem personam, nisi
ad indicium ad inquirendum moueat,
ia hoc potius esset officium suggerentis,
m interrogantis, & factu pessimum: sed
enere, quos habeant complices, vt eos no
nent, iuxta doctrinam Saliceti in L. fin.
d. de accusat. communiter receptā à pra
is. Quare grauissimè peccant iudices,
qui

qui cogunt reos quocunq; modo per fas & nefas detegere socios, & summa reprehensione digni sunt, vt bene tradunt Iulius Clarus lib. 5. loc. cit. q. 21. vers. Retenta igitur, in fine, & Nauar. in manuali, cap. 18. num. 59.

Postremò ex superiori doctrina infero quod si reus de se confessus, aliquem in sua societate nouerit pœnituisse & conuersum nec ampliùs esse periculum moraliter praesumpserit redeundi ad vomitum, non tenetur talem iudici interroganti denunciare imò si denunciaret, peccat.

Secunda ratio sumpta ex differentia criminum exceptorum & non exceptorũ. Omnium tam Theologorũ, quam canonistarum & legistarum iudicio receptum est, quod si se confessus, super aliorum conscientia non debet interrogari, & si interrogetur, non creditur ei, ex iuribus allegatis; & hac regula obstante casus supradicti excipiuntur, in quibus debent interrogari, & eis credendũ, Eorum confessio fidem facit: aliàs nulla est distinctio inter casus exceptos & non exceptos contra iura & leges allegatas, & communem Doctorum sententiam.

Tertia. Regulæ standum & inhærendum est, donec de exceptione & fallentia ostendatur, & probatur ex Gloss. recepta in L. omni diffinitio. ff. de regulis iuris. & in 6. in Rubrica eiusd. tit, Petro de Ancharano ibidem

artol. l. 1. num. 2. ff. si quis in ius vocatus
onierit. Panorm. in cap. ad nostram, nu. 9.
in cap. Consuluit. 1. num. 4. de appellat.
cobo Menochio lib. 1. q. 91. num. 16. de ar-
tr. Iudic. quæst. Zasio in tract. de substitu-
onibus cap. 6. nu. 3. Couarr. lib. 2. variar.
solut. cap. 12. num. 4. Nauar. in Rubr. cap.
ouit, de iudicijs, num 61. Sed crimen ma-
ficorum ostenditur & probatur exceptum
Regula illa cōmuni posita in cap. 1. de con-
s. & L. fin. Cod. de accus. in quo reus in-
rogandus de socio, & ei credendum est.
go. Probatur assumptum ex L. fin. Co. de
alefic. & mathe. cuius verba sunt: Quicun-
e maleficorum labe pollutum audierit,
præhenderit, occupauerit: ilico ad publi-
m pertrahat, & iudicum oculis, communis
stem salutis ostendat. Quod si quisquam
agitoribus, id est, aurigis, seu quolibet
o genere hominum, contra hoc edictum
nire attentauerit, aut clandestinis suppli-
s etiam manifestum reum maleficæ artis
presserit, vltimum sepplicium nō euadat:
minæ suspicionis obnoxius, quod aut pu-
icum reum, ne facinoris socios publicaret,
eritati legum, & debitæ subtraxerit quæ-
oni, aut proprium fortassis inimicum sub
iusmodi vindictæ nomine, consilio atro-
ri confecerit: hæc sunt verba legis, in qua
anda verba, quod suspicionis redditur
obnoxius:

obnoxius : quia publicū reum, ne socios criminis publicaret, etiam puniendos, seueritate legum subtraxerit. Atq; hanc legem, ne qui in intelligentia dubitet, in hunc modum a legatam interpretantur cōmuniter Doctores Alberic. in d. leg. Bartol. in l. Repeti. ff. de quæst. Baldus lib. 1. conf. 95. incipiente Regula iuris est. Specul. in tit. de accusat. vericulo, item repellitur. Angel. ab Aretio in tract. de malef. versu. Sempronium mandatorum, fol. 19. col. 2. verbo. Quæro an particeps. Panorm. Ioan. Immolens. & Anth. à Butrio in cap. 1. de Confess. Albert. de Gandino in tract. de malef. in Rubr. de quæstionibus. Franciscus Brunus in tract. de indicio tortura q. 3. 1. par. à num. 9. Salicet. in l. fr. C. de accusat. Glos. ibidem. & in C. de test. L. Quoniam liberi. & in c. 1. de Confess. Marfil. in l. 1. §. D. Antoninus. ff. de quæst. ibidem in l. Repeti. col. penult. Nauarr. manuali c. 18. nu. 58. Menochius li. 2. de arbitrio Iud. casu 474. num. 33. & alij alibi : Recedens autem à textu Iuris, ratione, & communis sententia, summæ temeritatis est.

Quarta. Malefici sunt latrones & plusquam latrones : maius enim est occidere venenum quam gladio, ex l. 1. C. de malef. & math. Scilicet latroni contra latronem adhibetur fides. C. de ferijs. l. penult. & ff. de custod. & extr. reor. l. Diuus Adrian. & communi Do-

ctorum

rum sententia & praxi. Ergo.

Quinta. Malefici faciunt coniurationem in Dæmonibus, in perniciem hominum, & destructionem omnium, quæ communem vitam tam corporalem, quàm spiritualementem promouent, vt experientia cõstat, processibus exploratum est: quare d. lex merito hostes communis salutis appellat. In coniuratione datur fides socio contrarium, ex cap. fin. de testib. cogend. & ibi in consensu omnium, & Bald. in cap. Quomodo liberi. Cod. de testibus.

Sexta. Malefici sunt rei læsæ maiestatis humanæ. Ipsam propemodum diuinam pulchritudinem læsant. L. Etsi excepta, Cod. eod. in crimine læsæ maiestatis committit, in Imperatorem, Regem aut Principem iniuria conijcit, eis insidiatur ex odio, in iustros, vel in Reginam delinquit: Quamuis magis obnoxijerunt tanti criminis, qui diuinam Maiestatem blasphemant, sanctissimam Dei genetricem Reginam cœli maximè iniurijs afficiunt, atque Regis æterni milites in cœlo regnantes, & in terra militantes omni modo odio persequuntur? Sed in læsæ maiestatis humanæ creditur socium contra socium, vt constat ex cap. 1. de Cõmuni & communi omnium sententia. Ergo & sic: quia sicut vbi est par ratio, est idem ius: sic etiam vbi est maior ratio, maior Ratio

Ratio autem quare excipiat a regula crimen læsæ maiestatis humane, est immanitas, reipub. vtilitas, quæ profectò à fortiori militat in hoc crimine. Et confirmatur: quia hoc crimen multa habet priuilegia cōmunia cō scelere læsæ maiestatis, quilibet enim admittitur ad accusandum, quilibet potest capere modò Iudici deinde præsentet: quilibet et ob hoc crimen, cuiuscunq; sit dignitatis, toturæ subijcitur, & inuentus reus punitur: d. L. Et si excepta. Quomodo hoc crimen spectet ad læsæ maiestatis peccatum, vide docum Damhauderium in practica Criminali. cap. 61.

Septima. Malefici sunt sacrilegi, rebus nim sacramentalibus & sacramentis sacrorum abutuntur in maximis sceleribus. Si in crimine sacrilegij inquisitus potest interrogari de socijs, & ei creditur, si alij non testes. 2. q. 1. & ca. Qui autem. 17. q. 4. C. apertius in tract. de testib. reg. 86. fallentur Lancelot. in tract. de offic. prætoris in criminali. in cap. de Sacrilegijs. num. 2. & alibi. Vinnoch. in loco proximè citato, num. 30. & quos ipse citat.

Octaua. Malefici sunt proditores patriæ faciunt enim tractatus, vt experientia cōuenit quomodo vineas destruunt, fructus perdunt & annonæ caritatem introducant. At proditoribus creditur contra socios. C. ad Legem

am Maiest. Leg. penult. & fin.

Nona. Malefici aut sunt hæretici, aut eo-
n facta sapiunt hæresin : ex cap. Accusatus.
6. §. Sanè. Hoc qui negat, rerum experien-
m impugnât. Quid enim aliud arguit, Deo
renunciare, pacta cum dæmonibus inire,
abolos adorare, Dei genitricem blasphe-
s lacerare, mysterijs nostræ salutis abuti,
pus Christi conculcare, aliaq; nefandissi-
scelera in Deum, sanctosque committere?
æ omnia aut hæreses sunt, aut manifestam
resin sapiunt. Sed in hæresi socius admitti-
contra socium, ex cap. In fidei fauorem,
& communi omnium sententia.

Decima. Eis, qui veritatem loquuntur,
dendum est : alias fides humana periret.
cõmuniter accidit, vt socij in hoc crimine
mplices denunciante, veritatem dicant : &
casu vnus inueniatur, qui in denunciati-
fallatur, centum vel plures veritatem di-
nt, vt constat experientia, & processibus
tra maleficos. A cõmuniter autem acci-
tibus licet argumentari in materia mora-
Vnde Baldus locum à communiter acci-
tibus tradit facere indicium indubitatum,
dditionibus ad speculatorem, tit. de sent.
is quæ ipsam sequuntur, in versic. inci-
nte, ad mortem. Quod latius ostendit
rsil. in pract. criminali. §. Secunda. nu. 36.
quod confirmo ex doctrina S. Thom. 2. 2.

R

quæst.

quæst. 70. artic. 2. qui dicit, quod in actibus
humanis, super quibus constituuntur iudi-
cia, & exiguntur testimonia, non potest adhi-
beri certitudo demonstratiua, eò quod sunt
contingentia & variabilia. Sufficit ergo pro-
babilis certitudo, quæ ut in pluribus veritatem
atingat, & sic in paucioribus à veritate de-
ciat: hæc S. Thomas. Si enim testimoniū hu-
minum esset reiiciendum, quia testes quan-
doq; falluntur, vel falsum testimonium d-
cunt, omne iudicium cessaret. Nam & in i-
udicio Susannæ falsa erant testimonia: & quan-
do Saluator morti adiudicabatur, & Acto-
6. in condemnatione Stephani: & apud homi-
nes, innocentes quandoq; condemnantur: non
tamen propterea testimonia humana, quæ
plurimum veritatem attingunt, relinquun-
tur. Et ideò in hoc crimine etsi error conti-
gat quandoq; in denunciationibus, nõ pro-
pterea fides omnis eis adimenda. In iudicijs
testimonijs falsitatem & errorem quandoq;
contingere, probat nobilis illa difficultas
apud Theologos & Iurisconsultos: An Iudex
contra veritatem sibi notam, secundum alle-
gata & probata possit sententiam pronun-
ciare, & innocentem sibi cognitum condemnare?
Cuius affirmantem partem tenent S. Tho-
mas 2.2. q. 76. arti. 2. & q. 64. arti. 3. ad 3. Alexan-
der Halen. 3. par. q. 40. membr. 6. Caiet. in loc.
Thom. Syluest. in verbo, Iudex 2. q. 5. De
minico

unicus Sotus l. 5. de iust. & iure q. 4. art. 2. & Iurifconsultis Bartol. in L. Illicitas, de off. præsid. Ioan. Andr. in speculo, tit. de di. ut. & alleg. §. Satis. Gloss. in cap. pastoralis, quia de offic. Delegati. & Felin. ibidem. quar. li. 1. variarum resol. ca. 1. & alij alibi non ergo ex humanis veritas tollenda est, quia propter hominum fragilitatem & instantiam quandoque homines à veritate efficiunt.

Vndecima ratio. Testes, qui non debent examinari, examinati faciunt aliqualem fidem, quia faciunt quale quale indicium, ut Doctores loquuntur. Bald. in L. Martinus. ff. de test. & in L. Cunctos populos. C. de sum. Trinit. & fide Cathol. Salicet. in L. Si ser. C. de testib. Gloss. in L. 3. ff. de testib. quod latius probat Marsil. in practica. §. Dixer. à num. 141. Ergo magis credendum est testi, qui debuit examinari, quia maiorem fidem facit. Si enim id quod videtur minus esse, adest: multò magis quod magis videtur adesse, adest. Sed maleficus de se confessus, examinari debet de complicibus, ex LL. & communi sententia: Ergo.

Duodecima ratio sumpta est ex praxi Ecclesiæ, quæ tradit eis esse habendam fidem. In omni tempore iudices ex huiusmodi denunciationibus inquisuerunt contra denunciatos, ut patet ex Malleo Malefi. & Bulla

Innocentij octauj, Malleo præfixa : Nicolaus Iaquierio & Barth. Spineo, Sacri Pallatij Magistro in lib. de Strygibus, & Paulo Grillando Jurisconsulto, causarum Criminalium in vrbis Iudice, in li. 2. de Sortilegijs. Omnes enim dicti & alij, processus instituerunt secundum formam Iuris, in inquisitione hæreticorum seruandam. Sed in hac forma continetur, vt credatur consortibus, ex lib. 6. de hæret. cap. In fidei fauorem.

2. Concl. *Certum etiam est, quod maleficis de se confessis non habetur tanta fides, quanta hominibus integra fama, opinionis & vitæ.*

OMNES in hac re conueniunt : quia confessione proprij criminis, aliquo modo eorum in opinione hominum læsa est fides: Aliàs etiam ad trium vel quatuor denunciationes posset aliquis damnari: quod non est in praxi, vt in conclusione vltima plenius declarabitur.

3. Conclusio. *Confessio malefici contra socium facit indicium ad torturam.*

NOTANDVM : hæc conclusio dupliciter potest habere sensum : vnus est, quod confessio vnus contra socium sit sufficiens ad torturam, absq; alijs indicijs & adminiculis,

tenent Cynus in L. fin. C. de accusat. An-
 on. de Butrio in cap. 1. de confess. Paulus
 Leazarijs in ca. grauis. De deposito, vt citat
 Alexan. lib. 3. consil. 89. incipiente: Viso
 emate antescriptæ. In eundem videntur
 descendere sensum Ioan. Immol. & Panorm.
 cap. d. de confess. Angel. in d. L. fin. &
 ius in tractatu de quæst. Secundus sensus
 quod confessio vnius contra socium, vnū
 ciat indicium, non per se sufficiens sine alia
 presumptione vel indicij; & hunc in con-
 clusione intendimus.

Probatur nunc Conclusio, præsuppositis
 præ probatis: In criminibus exceptis sociū
 interrogandum de socijs, & Maleficiū esse e-
 numero exceptorum. In criminibus exceptis
 actum socij facere indicium ad torturam, à
 priori probat authoritas Doctorū pro pri-
 o sensu citatorum. Nam qui sentit id, quod
 maius est, multò magis id quod minus est,
 eodem gradu sentire dicitur. Deinde in
 sensu nostro tenent cōmuniter Doctores, in
 criminibus exceptis confessionem socij con-
 tra socium facere indicium ad torturam: In-
 nocentius in cap. Quoniam. de testib. Gloss.
 L. fin. C. de accus. & in L. Quoniam liberi,
 de test. quam ibid. Doctores sequuntur.
 Alexan. in d. Consilio. & in lib. 2. cons. 211.
 incipiente. Visa facti renunciatione. Philip-
 pus Decius in consil. 189. num. 7. & 10. inci-

piante Lætatus sum plurimum, &c. Idem
cap. Quoniam de test. Philip. Corneus vol.
consil. 58. Hyppol. Marsil. in consil. crimina-
libus. consil. 22. & 109. num. 11. & in L. 1.
D. Antoninus. ff. de q. & latè in praxi crim-
nali. §. Diligenter, à num. 59. Ludouic. Ro-
man. in consil. 154. Baldus 1. vol. consil. 9.
Conrard. Lancilottus in tract. de offic. pra-
toris in criminalibus in tit. de negatione cr-
minis & tormentis, num. 23. Albert. Gand-
nus in tractatu maleficorum, in Rubrica
quæstionibus & tormentis : & hæc est com-
munis sententia, vt tradit Iulius Clarus lib.
sententiarum. §. fin. q. 21. versic. Sed quid
criminibus exceptis. Idem confirmo ex de-
nitione & differentia indicij leuis & grauis,
cundū practicos. Leue est, cui contingit fre-
quenter abesse veritatem. Graue, cui conti-
git frequenter adesse veritatem. Sed male-
corum denuntiationibus nō solūm frequen-
ter, sed aut ferè semper, aut semper contingit
adesse veritatem, vt Iudicum experientia
processibus constat, ergo denunciatio male-
ci contra socium facit indicium graue: quod
cui competit definitio, cōpetit & definitur.

4. Concl. *Confessio vnius socij in maleficio contra alium, est sufficiens ad inquirendum in criminibus exceptis.*

ROBATVR. Confessio huiusmodi aliquem habet effectum, vt constat ex dictis. Ergo ad inquirendū; cūm per se non sufficiat torturam, imò in non exceptis tradunt doctores nominationem socij efficere, vt Iulius possit inquirere: quanto magis in exceptis. Deinde nostram conclusionem tenent communiter Doctores, vt docet Clarus loc. cit. sic. Retenta ergo cōmuni conclusione. Ex hac conclusione sequitur, quod Iudex ita confessione vnius malefici contra partem criminis, debet cautè inquirere circa minati statum & conuersationem, & inda- an alia reperiantur indicia.

5. Conclus. *Confessio socij contra complices & participes in crimine, in maiorum scelere, si aliam habet præsumptionem adiunctam, vel indicium, aut indicium facit indicium ad torturam sufficiens.*

ROBATVR conclusio ex Glos. & Saliceto in L. fin. C. de accus. vbi Salic. dicit in ex- istis talem confessionem siue nominationē indū Doctores facere indicium ad tortu- quam ipse moderatur ex Glos. citata, si nominatio sit cōiuncta cū alia præsump- e: & hanc doctrinam Saliceti Doctores traxi sequuntur, vt testatur Iul. Clarus in & in specie Alexander lib. 3. consil. 59.

R 4 incipien-

incipiente: Viso themate. Albertus Gandinus loc. cit. Francis. Brunus de indicijs & tortura, loco d. vers. Qualis autem sit modus Guido à Suzaria, de indicijs & tortura. num. 49. & ibid. in addit. Ludouicus Boldogninus Hippol. Marli. in consi. 28. nu. 17. & in consil. 130. num. 42. vbi latè probat ex Alexand. alijs. Atq; hìc pro lectore notandum, quando citantur consilia Marfilij, intelligendum de criminalibus & non ciuilibus in hac materia.

Circa hanc conclusionem & alias de confessione socij criminis, secundum Doctores notandum est, ad hoc vt dictum socij faciatur indicium ad torturam, requiri, vt in tormentis confiteatur. Sic tenent cōmuniter Doctores: quia cum sit infamis & vilis factus ex confessione proprij criminis, purgandus est tamen defectus tortura. Bald. 1. vol. consi. 95. Alexand. 5. vol. consi. 152. incipiente. Viso processu, num. 17. Raphaël Fulgosius consil. 1. incipiente, In causa inquisitionis. Marli. consi. 22. num. 22. & 109. num. 13. & in practica criminali. §. Diligenter, num. 61. Gandinus quæst. & torment. §. Nunc restat forma. Alberic, in L. fin. C. de accusat. Addo his quæ secundum Baldum, Salicetum, Oldradum & alios, Iason in L. Cunctos populos. de summa Trinit. & fid. Cath. num. 70. in prima tortura, & in 2. num. 51. docet infames in criminalibus cum tortura admitti, ad hoc vt

dictu

tium faciant ad torturam, in subsidium:
& cōmunis Doctorum est sententia, vt in-
constabit. & licet Couarruuias lib. 2. va-
rum Resolutionum cap. 13. num. 8. videat-
ur tenere, quod tantum in ciuilibus id obti-
neatur, vt periurium & infamia tormentis pur-
gatur: tamen ipse intelligendus est, quantū
absolutam probationem: & ita comuni
inaduersatur, imò maximè fauet. Quia vt
Bartol. in L. fin. in fine. ff. de in lit. iurand.
dicit, quotiescunq; probatio probat in ciuili-
bus: in criminalibus facit indicium ad tortu-
ram, quod comprobat Marfi. in practica. d.
Diligenter. num. 133. Quod autem socij
criminis cum tormentis admittantur, valde
inducum est, & in quibusdam locis serua-
tur. Dicit tamen Chassanęus in consuetudini.
Burgundię, in Rubr. 1. se hoc sæpè allegasse
Curia Francię: Curiam tamen non atten-
dere in delictis atrociorib⁹, quę fiunt de no-
bis, & clandestinis: sed admittere, propter dif-
ficultatem probationis, probationem socio-
rum criminis sine tortura, in casibus, quibus
socij criminis admittuntur. Seruanda autem
hac re consuetudo loci, vbi ius dicitur, vt
dicit Clarus q. cit. Constitutiones Imperia-
les Criminales Caroli Quinti quamuis de-
berent socium contra socium facere indicatiū
ad torturam, inter alias conditiones, nulla ta-
men fit mentio, quod debeat fieri nominatio

in tortura, vt est videre in articulo 31. Concedendum tamen maximè in vilibus personis confessionem reddi probabiliorem, quando examen fit in tormentis. 2. q. 1. can. In primis & 5. q. 5. can. Illi qui. & L. ob carnem. & L. ff. de test. & in Auth. de test. §. Si verò etiam Aduertendum tamen pro praxi, non esse necessarium, vt confitens actu tractus sit ad tormenta, modò metu tormentorum confiteatur. Quia confiteri in tormentis, & metu tormentorum, æquiparantur in iure, vt tradunt Bartol. in L. 1. §. D. Seuerus. ff. de quæst. Bal. in tract. de quæst. & torment. Guido à Suzar de indicatijs & tortura num. 72. & ibid. in addition. Bologninus, & communiter practici. Metu autem tormentorum fit confessio, non solum quando actualiter tortura adhibetur, sed etiam quando est in locum tormentorum ductus ad torquendum, vel præcedunt minæ tormentorum, secundum Angelum ab Areo in tract. malef. verbo, Fama publica. Bartol. in d. L. 1. Gandin. in tract. de malef. in Rubrica de quæst. & torment. Marsil. in Practica criminali. §. Expedita. num. 10.

Sed hîc exurgit dubium.

An ad hoc vt dictum socij faciat iudicium requiratur, vt deponat cum iuramento?

Marsilius in practica. §. Diligenter. à nu.

tenet quod sic; & propterea dicit se Bono-
 semel liberaſſe à furca quendam furē, no-
 me Lodouicū de Pariſijs. Eundem ſequitur
 Clarus in d. q. 21. verſic. Quæro nun-
 ad hoc; & dicit, quod ſic ſemper viderit
 ſeruari. Sufficit autem vt fiat iuramentum,
 antè torturam, vel præſente ipſo, contra
 m deponit, prout ſeruatur in confronta-
 te teſte Boerio de inciſ. 319. Marc. Anton,
 ocus in tract. de indiſijs num. 384. tenet
 trarium, vt citant eum Clarus & Meno-
 ſ lib. 2. de arbit. Indic. quæſt. nume. 60.
 dit Menoch. ex aliorum authoritate præ-
 eſſe ſeruandam; & hoc videtur tenendū,
 uirunt enim iura & leges iuramentum
 ſte, qui plenè probare debet, quod nō eſt
 poſito: quare tantus rigor iuris non at-
 titur. Pro cuius rei confirmatione facit,
 id idem Marſi. in eod. §. infra nu. 143. latè
 at, teſtem examinatū ſine iuramento fa-
 præſumptionem. Hoc tamen ſemper fa-
 dum à prudenti & timorato Iudice, qui
 m & iuſtitiam ante oculos habere debet,
 uando Reus complices in caſibus, quibus
 tur, nominat, eum admoneat, vt propriè
 or ſalutis, nemini iniuriā faciat, ſed bene
 deret, quid loquatur, imò & interroga-
 terit reum, an in animam & cōſcientiam
 velit recipere, ſic ſe rem habere: hoc o-
 nduit quaſi rationem iuramenti.

Hic

Hic libet pro nostra materia
mouere dubium.

*An dictum mandatarij solum
alijs adminiculis vel indicijs, faciat in
cium ad torturam contra mandantem.*

EXEMPLI gratia, in præsentī crimine
ter maleficos & maleficas sunt homines
inferioris sortis, vilis conditionis, medio
status & superioris: Nunc maleficus vilis
ditionis & pauper fatetur se grandinem
uisse, ad perdendū frumentū. Ipse est
per, mendicat panem, mallet frumenti
piam, quàm inopiam: præsumit meritò
dex talem motu proprio non fecisse, sed
mandante, vel alijs superioris ordinis. In
rogat de mandantibus vel mandante: Ma
datarius verò reuelat & denunciat man
tem. An talis denunciatio faciat indicium
lum, ita vt mandans possit capi & torquē
Ante resolutionem notandū est, quod
datarius potest interrogari de manda
quando præsumptio est verisimilis eum
cisse ex alterius mandato. Deinde aduen
dum, etsi mandans non dicatur propriè
re, interpretatiuè tamen, vt Doctores lo
tur, concurrit. Vnde tenetur de delictis
datarij, & punitur eadem pœna regulari
qua mandatarius. Bartol. in L. Non sol

iniurijs. §. Si mandato : & est commu-
pinio, vt testantur Albert. Gandinus in
a. de malefic. in Rubr. de pœnis. Iulius
us lib. 5. §. fin. quæst. 89. Lancilotus in
de offic. prætoris in cap. de mandante
icidium. Didac. Couarr. in Clement.
ofus de homicidio. Hoc tamen sciendū
od quando mandans est potens & seue-
ga eos, mitiùs puniendus est mandata-
quia cum actio tum minùs sit volunta-
inùs in eadem specie peccat. Metus enim
on tollat, minuit tamen voluntarium.
esponderetur nunc conformiter superio-
conclusionibus, quod mandatarij dictū
n sine alia præsumptione, vel indicijs nō
fficiens ad hoc, vt mandans possit subij-
mentis, vt patet ex proxima Conclusio-
einde ob aliam rationem, quam ponunt
s d. lib. quæst. 21. & Marsil. in §. Dili-
r. num. 39. Quia aliàs esset in potestate
libet hominis scelesti, & vilis personæ, vt
obus subijceretur tormentis : quod es-
pium & absurdum, & ita dicit Clarus,
viderit semper seruari : hoc tamen mo-
in criminibus exceptis leuiiores suspi-
sufficiant, quam in non exceptis. Quæ
benè notanda est ad propositum, quod
er atrocitatem criminis, & occulti exer-
aturam, leuiiores sufficiant suspensiones:
etiam in hæresi omnium iudicio leuior-
ra argu-

ra argumenta & signa, quam in alijs, accipitur ad præsumendum ex L. 2. C. de hæretico in cap. literas. de præsumpt. Lancilotti in d. tract. in cap. de hæreticis num. 8.

Dicet quispiam, cum hic agatur de iudicijs, quot indicia requirantur ad torturam. Respondetur, secundum Doctores, in quibus ita seruari, quod per vnum indicium, si sit maximum, procedatur ad torturam: vt si unus bonus testis de visu, vel Confessio est indicium, vel res reperta apud reum præsumptum. Atq; etiam duo leuia vnum sufficiunt ad torturam efficiunt, vt Doctores præsumunt. Lancilotti in d. tract. in ca. de negatione criminis. num. 29. Marfi. in practica, & alij conueniunt ex Bart. L. fin. ff. de quæst. Quod autem de consuetudine seruetur, vt propter vnum indicium Reus tormentis subijciatur, constantur Ioan. Andreas in addit. ad Speculum in tit. de præsumpt. §. Species. Alexand. in consil. 77. Albericus in L. Si quis alicui. C. de legem Iuliam Maiest. & hæc est communis opinio, vt tradunt Clarus li. 5. §. fin. q. 84. & Marfi. in pract. criminali. §. Diligenter, an. 177. Animaduertendum est, quod in maiusculis indiciorum & torturæ non potest in omnibus dari certa regula, propter varios casus emergentes. Ideò Iudicis arbitrio multum contingunt, an vnum sufficiat indicium, vel quæra, vel quale. Iudicis tamen arbitrium in

in alijs omnibus, debet esse, iuri & æquisonsonum : aliàs non valet, nec debet se-ropriam conscientiam, sed publicam &as legum, vt latè Marfil. in practica locoà nume. 27. prosequitur: quia in arbitudex debet facere suum arbitrium cumlio peritorum. Quando enim diciturid relinqui Iudicis arbitrio, non is ests, vt fortassè indocti iudices & iuris im-intelligunt, quod quisq; Iudex pro suo& cerebro possit decernere, ita vt proe sit voluntas propria, sed quod Iudexderatis circumstantijs rerum & persona-nec non etiam legum decretis, & docto-ententijs, arbitretur quod iuri & æqui-onsonum erit, quando lex expressè dea non statuit. Vnde arbitraria, quæ dan-dicibus, intelliguntur concedi, secun-mentem legis, & arbitrium intellectusis, vt rectè docet Andreas Barbatius in-de constitut. numer. 167. Si autem lex-terti statuatur in casu, legi standum est. infertur, illa indicia maximè, quæ legesnt, & Doctores ex legibus colligunt,anda esse. Deinde breuiter deduco (in-latiùs Deo duce probaturus) in ma-maleficorum peccare quosdam Iudi-rium ignaros, qui requirunt tantam-indiciorum, vt ex natura & sta-us exercitij, quod occultissimumest,

est, vix vnquam sit, aut esse velit, qui aut
cusare, aut denunciare audeat : maximè
regulariter omne indicium, secundum
munem sententiam, quam etiam Constitutio
criminalis Caroli Quinti in articulo 23. com-
plectitur, per duos testes probandū sit : Cuius
tamen iura, Doctores, & praxes doctissimi
curiarum, in enormibus, clandestinis, &
cultis, ne crimina impunita maneant, Diu-
ma iestas grauissimè ledatur, atq; ad iram pro-
uocetur, & respub. patiatur : leuiiores &
niores quam in alijs admittant suspensiones
minora argumenta seu indicia requirant
in probatione sextæ Conclusionis euidenter
probabo.

Aliud hic dubium incidenter soluen-
quod sæpè in praxi occurrit : Casus talis
Maleficus indicijs sufficientibus, & seruo
seruandis in tortura coram Iudice, notarijs
assistentibus proprium crimen confessus,
inde de confortibus interrogatus, cum
& potuerit & debuerit interrogari, denun-
ciat duos, vel duas, vel plures : quam con-
fessionem ratam habet, & confirmat, dum
bancham iuris, vt vocant, & sententiam
stat. Sententia lata proceditur ad executionem
& dum est in manibus Carnificis, locum
paratum ad incinerandum intraturus, ve-
stantia partis denunciata, vel importuna
admonentium mortis, & vrgentium per-

salutem, vt cogitet verè, an falsò denun-
 erit: reus perturbatus hiscè vel similibus
 ois, dum in extremis militat, vertit se ad
 ulum, dicens ad iudicem, vt paululum
 et, & ait, in præsentia omnium. Rogo
 omnes, vt mihi ignoscatis, atq; pro anima
 Dominum rogetis, & quia illos vel illas
 auiaui tanquam participes criminis: ex-
 eos, & dico me nihil mali de ipsis scire.
 delatis præsentibus & instantibus re-
 det: habeo vos pro bonis & probis. Qui-
 peractis non est ampliùs locus verbis, sed
 editur ad executionem. Difficultas nunc
 an confessio in extremis facta elidat pri-
 confessionem, in tortura & iudicio fa-
 , ita vt prior non sit ampliùs indicium
 rturam contra denunciatos, iuxta mo-
 in conclusione expositum.

videretur quod elidat, tum quia confes-
 ulla, & non perseverans, eiusdem cense-
 virtutis, apud Doctores: tum quia quili-
 articulo mortis memor salutis præsü-
 r. can. Sancimus. 1. q. 7. & Glos. in cap.
 s. de præsüpt. Quæstio hæc parum
 Doctores trita est. Eam in casu forti
 et Marsilius in practica criminali. §. Re-
 in principio, & soluit in partem negantè:
 etiam in præsenti resolvimus: Non esse
 um tali confessioni, quæ in extremis fit;
 obatur ex L. Si quis in graui. §. Si quis

moriens. ff. ad Syllan. vbi per illum textum Bartolus & alij dicunt, quod si aliquis iudicialiter constitutus in mortis articulo, dicit se falsum tulisse sententiam, non statim ipsius dictum ei creditur ad annullandum sententiam multis alijs iuribus & allegationibus premitur dictus auctor. Præterea eadem sollemnitas requiritur in destruendo, quæ exigitur in construendo: nec non etiam eadem sollemnitas postulatur in reuocatione actus, quæ in celebratione. Sed talis reuocatio in articulo mortis fit extraiudicialiter, sine debita sollemnitate: denunciatio verò facta est seruanda in iudicio: & actus fortior est, quam in iudicio, quam qui fit extrâ, iuxta Glossam acceptam in Authen. Generaliter. C. de Episcopis & Clericis. Ergo posterior confessio non derogat priori. Atque in maiorem confirmationem optima est ratio. Rei cum ducuntur ad supplicium, & sunt in puncto mortis, adeo commouentur timore, & perturbantur angustia, ut quasi alieni à mente videantur, & proprium iudicium non habeant, & oppressi morte sunt veluti similes mortuis. Adhuc talis persona, maximè si moriatur poenitentem mente & ratione, non confirmasset priorem confessionem factam in tortura, quando sententia danda erat ad bannum iuris: tum quia non conscientiam suam aperuisset, & re-

excusando, quod in tormentis timore
ne, ad liberandum se à tortura, vel alia
ratione mota, denunciaffet tales, tanquam
incipes criminis, contra veritatem. Si au-
tem in iudicio persistit in prima confessione,
veritatem dixisse & consensum præbuisse,
primam præsumitur. Quia qui tacet,
nolendo loqui tenetur, & interrogatur, pro
sentiente habetur. Ex his similibusque
argumentis videtur concludendum, quod
pro exteriori talis excusatio in extremis
non elidat primam confessionem: quamvis
tamen quiddam apud Deum & homines
quod ille reus statim moriturus exculpet,
excuset, quem inculpauit. Quod in con-
fessionem obijcitur, verum est, quod confes-
sio non perseverans æquiparetur confessioni
perpetuæ: hoc tamen intelligitur usque ad senten-
tiam condemnatoriã. Si reus non perseveret
in confessione facta in tortura, non potest con-
firmari vi prioris confessionis. At alia ratio
est sententiam. Quod verò adducitur
propter hoc præsumitur memor salutis, ve-
rum est, si constanti & sana mente, & deli-
berato iudicio respondeat, & non pertur-
batus timore mortis, vel instantia impor-
tunorum, aut sollicitantium. His addo,
Baldus ait, in tractatu de pace Con-
stitutione. §. extra quæro. numero 66. qui tra-
ctatur in 3. vol. Oceani iuris, fol. 77.

quem sequitur Iason. in L. i. ff. Per quam
 etum erit: num. 16. Non omnis qui moritur
 vel est in extremo vitæ constitutus, est S
 ctus Ioannes Baptista, licet receperit cor
 Christi. Vnde licet sit aliqualis præsumptio
 non tamen tanta, vt multum probet. Ex
 duo elicio: Primum, pro Confessarijs, qui
 lium reorum audiunt cōfessiones in causis
 quibus socios criminis tenentur denunciare
 vt admoneant eos seriò in confessione, ad
 nunciandum eos, quos in conscientia, ex
 ta scientia, sepositis omnibus humanis
 ctionibus, nouerint consortes, Iudici co
 notario & testibus, & si quos fortè in torore
 ex odio, inuidia, vel timore pœnæ, vel
 causa contra veritatem denunciaissent: re
 cent cum eadem solemnitate, antè sen
 tiam. Quia si postea Confessarius reuocetur
 mitetur ad supplicium, & tunc sepius in
 cando admoneat, vt memor salutis, si quod
 iniuste denunciaisset, eum reuocet, stim
 conscientia ex vna parte, cum mors instet
 ratio reddenda sit: & ex altera anxietate
 tis exagitatus facile contingere posset, vt
 tam primam confessionem in dubium re
 caret. Secundum, vt Iudex nunquam per
 tat, sententia lata partes accedere ad infl
 & molestandum reum, sed si iudicet cō
 tandos, vt loquuntur, id fieri curet ante
 tentiam pro commoditate. Aliàs si post,

importunitatem reuocetur, generatur
 no modo præiudiciū tum iudicio, quod
 tum esse debet, & sine mendacio, tum et-
 ipsi reo, qui falsum dixit, aut in falsum
 sensum dedit, dum loqui debebat, & ta-
 si postea non stet confessioni: Nec etiam
 ndum leges talis subsecuta reuocatio, vt
 dictum, magni ponderis est, præsertim
 do prima confessio fulcitur adminicu-
 x ipsam probabilem reddunt. Vide ad
 materiam constitutionem criminalem
 li V, in art. 31. vers. Zum fünften. Huic
 utioni multum fauet, casus in simili ex-
 us in L. Si quis in graui. §. Si quis mo-
 Ad Sillanian. vbi non creditur vulne-
 morienti, qui in extremis vitæ, exempli
 a, dicit se à Titio vulneratum, nisi potue-
 ter probare. Ex qua lege Angelus ibi-
 & Marsilius cons. 5. numer. 14. & cons.
 tradunt dictum morientis facere indi-
 ad torturam. In contrarium est cōmu-
 opinio, facere aliqualem præsumptionem,
 non tantam, quæ sufficiat ad torturam.
 an, Bertrand. lib. 2. consil. 137. & alij
 i, quos citat & sequitur Iul. Clarus lib.
 est. 21. Vnde Constitutiones Criminales
 li Quinti, in art. 28. determinant, quod
 o morientis, si quem denunciaret, aliquod
 indicium.

*Cum in crimine malefactorum denunci-
ciantes sæpè sint varij in confessione, dubi-
tatur merito: Cui confessioni standum?*

HAEC quæstio si in generali tractetur, intricatissima est, & eam ad longum ex-
centioribus tractant, Didacus Couar. li. 2.
riarum Resolut. cap. 13. Anthonius Gabr.
Romanus lib. 7. cõmunium conclusionum
concl. 26. 27. 28. 29. & seq. Iul. Clar. li. 5. S-
tentiarum iuris §. fin. & latissimè Meno-
lib. 2. de arbitrijs iudic. qq. casu. 108.
omissis alijs, quantum ad nostrum propo-
situm, fit

Prima Conclus. In crimine hæresis & nega-
fidei, si quis de seipso testificetur, & de
etiam si ex interuallo fuerint contraria tes-
monia prolata, nihilominus statur illi tes-
monio, quo hæresis reuelatur, etiam si prius
testimonium iuramento sit firmatum, & ha-
sin non detegat, secundum verò detegat,
cundo potius statur: extex. & Glos. c. A-
satus. §. licet, de hæret. in 6. Felin. in ca. Q-
in tua. col. 2 de testib. Menoch. loc. cit. n-
13. Couar. vbi supra num. & alij ab eo citati.
Ratio Redditur à Repertorio inquisitorum
in verbo. Testes. Couarr. & Menochio
tam horrendum crimen, in perniciem Ch-
stianæ religionis, omninò maneat occultum.
Vbi tamen seruanda est consideratio d-

vt ex manifestis indicijs appareat, talem
ex animæ leuitate, vel odij fomite, seu
conuersionis corruptione, sed zelo fidei & religio-
nis testimonium corrigere, ac quod re-
pelle. Et hoc est priuilegium con-
cessum in fauorem fidei & religionis. Tantus
est fauor fidei vt quamuis in alijs crimi-
nibus in dubio tutius sit nocentem absolue-
re quam innocentem condemnare: in hære-
si & negotio fidei, in dubio quis præ-
sumitur hæreticus, quantum ad condemna-
tionem penitentiae imponendæ in foro Ec-
clesiæ, pro vtilitate animæ. Franciscus Squil-
lerius de fide Catholica cap. 34. Glossa, &
volens ab eo citati. Iosephus Mascardus,
 probationibus. vol. I. conclus. 495. numer.
alii, quos ipse citat.

Secunda Conclusio. Quod de hæresi & negotio
dictum, quantum ad testium varietate
idem seruandum est in crimine malefi-
cij. Tum, quia eadem ratio multo for-
tius in hoc crimine militat: Cum hoc cri-
men maleficorum omni crimine sit atro-
cius, maximeque sit in perniciem Christianæ
religionis, plurimaq; mala in Remp. redun-
dare possit: Tum, quia crimen maleficorū
iudicio refertur ad hæresin: Tum quia
in tempore, Inquisitores seruauerunt modū
prosequendi & detegendi hoc crimen à canonibus
scriptum pro hæreticis. Vt est videre apud

Doctores mallei malefic. Syluestrum, Bartholomæum Spineum, Nicolaum Iaque & alios.

6. *Conclus. Confessio duorum trium contra aliquem, vel aliquos principes criminis, regulariter facit indicium ad torturam, in crimine maleficorum.*

HANC Conclusionem sic intelligi: si vel tres socij rei inuenti in tormentis se confessi, simul vel successiuè denuntiant alium, vel alios, faciunt indicium, vel indicium sufficientia contra talem, vel tales, ad torturam: si in confessione constanter perseuerent poenitentes ad iudicium accedant, morietur cum cōtritione, ita vt ex circumstantijs adictis non possit præsumi eos mentiri: & si non sint indicia, Index potest & debeat ex naturali suprà insinuata, & ratione officij les denūciatos apprehendere, inquirentes torturæ subijcere. Et in tali confessione tantum est obseruandum, an reus sæpius confessionem contra alios reiteret, & geminatio tormentis postea, & ad banchum iuris: geminatio arguit magnam firmitatem animi & propositi. Marsil. in consil. 113. num. 1. in L. 1. ff. de quæst. 6. Quæstioni. Fedin. si cautio, De fide instrumentorum num. Decius in consil. 185. numer. 10. Talis est

gem

inatio & reiteratio præsupponit delibe-
 rationem, iuxta Gloss. in cap. Si quis iratus. 2.
 Qua de causa non est reuocabilis prætex-
 toris aut falsitatis. Ludouic. Roman. in
 l. 346. incipiente, in hac causa. Barth. in
 l. 1. §. 1. C. de Agriculis & censitis. li.
 primo. Bald. in l. Nec damnosa. C. de
 libus Imperat. offerendis, & alij iam citati.
 in conclusione (regulariter) quia pos-
 se casus, in quo tam pauca denuntiatio-
 non sufficerent; vt si vir in potestate &
 auctoritate constitutus, à subditis denuncia-
 tur tanti criminis, possit fortassè præsumi
 idio factum, vel alio humano respectu,
 certum si nullæ aliæ adsunt præsumptio-
 coadiuantes. Si tamē tales denūciationes
 triplicentur à personis infimæ, mediocris,
 fortassis æqualis (consideratis consideran-
 conditionis & status hominibus; iustitia
 dicat sibi locum. Videndum etiam, an ta-
 denunciantes sint maioris auctoritatis ha-
 : tunc enim eorum denunciationes sunt
 oris etiam virtutis, in æquilibrio rationis,
 tra pares, si debitæ seruantur conditiones.
 pter hoc enim crimen licet quemlibet, nō
 ante dignitate, torturæ subijcere, & in-
 tum reum punire. ex l. Et si excepta. C.
 malefi. & mathe. Probatur nunc Conclu-
 sic declarata.

Primò, auctoritate omnium DD, allega-

S 5 torum

torum in 3. & 5. conclus. Nam cum dubitatur an vnius confessio in exceptis sufficiat ad torturam, præsupponunt duorum vel trium sufficere: & communis & in praxi recepta opinio tenet, confessionem siue nominationem vnius facere indicium ad torturam, si alia præsumptione vel indicio iuuetur. Sed hic proposito vnius inculpatio, vel nominatio coniungitur nominationi alterius. Ergo.

Secundò, ex communi sententia, vt supra ostensum est, vnum graue indicium & proximum sufficeret regulariter ad torturam. Si inculpatio duorum vel trium facit grauius indicium contra tertium: cum vnius faciat grauius ex definitione grauis indicij, & proximum cum omnes rerum circumstantias nominare posset significare & aperire viam ad ulteriorem inquisitionem.

Tertiò, In crimine læsæ maiestatis diuine & humanæ, duorum sociorum confessio contra socium vel socios, sufficeret ad torturam ex cap. In fidei fauorem. in 6. de hæret. & quæst. 1. cap. Si quis cum militibus. & in Quisquis. Cod. ad legem Iuliam Maiest. & communi doctorum sententia. Ergo & in nostro casu: quia vbi est similis ratio, idem ius est ad legem Aquili. L. Illud. & vbi maior ratio maius ius. Ratio autem in dictis criminibus est enormitas criminis, & reipubl. damnum.

magnitudine & immanitate hoc crimen
nia superat, maximaque damna in rem-
ol. redundant, vt omnium confessionibus
stat, & hisce infœlicissimis temporibus
publ. experitur. Hinc benè Lambertus
nzus cap. 5. in dialogis de sortuarijs & male-
s, ait: Sunt à fide sceleratissimi apostatæ,
potentiæ perfidi abiuratores, rei læsæ ma-
atis diuinæ, transfugæ teterrimi, prodito-
Dei fœdissimi, affecclæ diaboli turpissimi,
ique diabolici venefici, & impostores. hæc
Si ergo in crimine læsæ maiestatis diuinæ
umanæ, duo socij criminis contra parti-
s faciunt indicium ad torturâ sufficiens,
o fortassè plus probant in defectu alio-
n (nam iura eos in testes admittunt indis-
rè) quis negabit in nefandissimo scelere
rum vel trium testimonium, de se con-
orum, contra alios sufficere ad torturam?
e solum est mediû, ad inquirendum veri-
m. Quid immanius, quam Deo datam fi-
a abnegare, cum diabolo fœdus contra
nam maiestatem, eiusque sanctos contra-
e, dæmonem adorare, sanctissimam Dei
etricem blasphemijs impetere, hosti com-
nis salutis obedientiam, homagiumque
stare? Etenim qui in religionem diui-
peccat, omnibus facit iniuriam, & pub-
m crimen cõmittit. cap. Vergentis. de hæ-
tis, & C. eod. tit. L. Gazaros. Si ergo, vt L. 3.
ibidem

ibidem definit, Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sanctionibus debent succumbere, qui vel leui argumēto à iudicio Catholicæ religionis, & tramite recti fuerint deuiare: quanto magis qui tamq̃; enormibus flagitijs non dico deuiare fide, sed totam religionem conculcare multis argumētis cognoscuntur, & deteguntur.

Quartò: in crimine latrocinij, & alijs perceptis, omnium practicorum iudicio, duo vel trium denunciationes contra confessoris criminis sufficiunt ad torturam, ex legibus supra citatis & allegationibus. Et sic practicitur in rebus publ. benè institutis, doctissimorum virorum consilijs, vt benè docent experientia, & aliorum testimonijs Iul. Clarus l. 5. §. fin. practicæ criminalis. q. 21. vers. S. pone. Chassaneus in consuetudinibus Burgundia, Rubr. 1. §. 5. num. 123. vers. Et quantum ad laicū. Raphaël Fulgosius in cons. Alexand. cons. 89. lib. 3. incipiente, Viso tunc ante scriptæ. In crimine hæresis dum tantum sufficere probat pluribus allegationibus. Iosep. Mascar. vol. 2. de probat. concl. 8.

Quintò. Omnium Doctorum iudicio in defectum aliarum probationum, & in subsidium, admittuntur testes non integri, inbiles, infames, & socij criminum, quando natura rei & actus alij haberi nō possunt, iuxta communem rerum cursum. Sic tenentur

m. Baldus. Hostien. Felinus & alij, in cap.
de test. cogend. Anthon. à Butrio in cap.
tio loco, de Probat. Ioan. Andreas in ad-
ad Speculat. tit de teste. §. 1. vers. Quid si
m. Bald. Glossa & alij d. in C. de testib. L.
oniam liberi. Alexand. lib. 2. consil. 320.
pien, Et viso themate. & eod. li. consil. 166.
piente, Animaduersis. & lib. 5. consil. 152.
piente. Viso processu causæ. Philippus
ngus 1. part. consil. 58. incipiente. Post re-
m consilium dicitur mihi. Paulus Casstr.
art. Consil. 348. incipien. Notandum quod
alterium. Decius in consil. 189. incip. Læ-
sum. à num. 10. Marfi. consil. 41. num.
consil. 61. & 102. num. 7. & in practica
inali. §. Diligenter à num. 81. Mattheus
thesil. in singularibus. vers. Nota quod
fidium, pagin. penul. Landfranc. in tra-
u de depositionibus testium. nume. 102.
c. in L. Ea quidem. C. de accusat. Iason.
Cunctos populos. De summa Trinitat.
ommunis ibidem. Mart. Nauar. in manu.
fessariorum, cap. 25. num. 49. & 50. Plu-
as ad hoc congregat allegationes Anthon.
oriélius, Romanus Fisci Apostoli aduoca-
lib. 1. cōmunium conclusionum, in Rub.
estib. conclus. 7. Sed in crimine malefico-
aliter veritas haberi non potest, ex natu-
fius rei & actus, iuxta cōmunem rerum
um. Eorum enim exercitia, conuenticu-
la, coniu-

la, coniurationesque de nocte fiunt, & in locis secretis, & ab hominum consuetudine remotis. Vnde dicuntur striges, quia quasi aue nocturnæ de nocte strident, vt notat Syluester in summa, verb. Hæresis. 3. & sua maleficia exercent. Quæ autem de nocte fiunt, & in locis secretis, difficilis sunt probationis, vt pulchrè ostendunt Alexand. in d. consil. 166. & Marfil. in consil. 5. Si autem aliquod in reum natura crimen est, quod aliter probari non possit, nisi per consortes & socios criminis, hoc profecto est, vt rei natura ostendit, & experientia rerum magistra docet.

Nunquid princeps tenebrarum est author principalis, qui odit lucem, & omnia iniuste operatur? & quis probus eorum tractatibus & conuentibus interest, aut interesse permittitur, vt sit testis omni exceptione maior, qui testimonium ferat? Quis enim vir uxorem habens, cum qua noctes diesque versatur, ipsam innocentem affirmare audebit? Aut quæ mulier, virum ab hoc crimine liberum pronuntiabit? Hic sibi locum vendicat illud Poëticum: Quo minime credis gurgite piscis erit. Quis igitur Iudex tam à ratione alienus est, qui bonorum requirat testimonium, vbi nulli boni interesse possunt, nisi probitatem amittere, & pactum cum dæmone & sua societate inire velint? Atque hoc argumentum confirmat Regula illa luridica; in defe-

rum probationū, si ex negotij & actus natura
non potest haberi legitima probatio, admit-
titur minus legitima: & lex contenta est ea
probatione, quæ haberi potest. text. & Gloss.
in cap. fin. de testib. cog. panormit. ibidem.
Alexand. i. volum. consil. 64. incipiente, Ae-
terni numinis inuocato spiritu. Marsil. con-
sil. 5. & in practica criminali. §. Diligenter.
num. 126. Bartol. & Immolen. in L. In illa sti-
mulatione. in fine. de verbor. obligat. Chassa-
neus super consuetud. Burgundiæ, Rub. i. §. 5.
num. 173. Amplius roboratur ex panormita-
no in cap. De cætero. de testib. vbi testatur,
quod licet regulariter non admittantur laici
contra clericos, in causa criminali: tamen quā-
do delictum est commissum in villa, vbi so-
lum vnus est clericus, in defectum probatio-
rum, admittendi sunt laici. Ad idem facit
doctrina Saliceti in L. Ea quidem. C. de accu-
s. q. 5. recepta ab Angelo ab Aretio, in Trac-
t. de malefic. Verbo Metitor. & Marsilio de
consil. 5. & alijs. Quando in casu sumus,
quo testes integri haberi non possunt, tunc
admittendi non integri: & ponit exem-
tum. Si quis lusit in prostibulo, & fuit
receptus propter taxillos falsos, &c. poterit
veritatem & falsitatem probare per lenones
infames.

Sexto, in enormibus & occultis, facilius
& prom-

& promptior debet esse Iudex in procedendo ad torturam, sicut in incantatione, venenatione & similibus, ex Bald. in L. Nemo dinceps. C. de Episcopali audient. Barbat. alijs in addit. ad Bartol. L. fin. ff. de quæ Quod latè confirmant Francisc. Brunus in tractat. de indicijs & tortura, 2. part. q. 8. num. 2. & hæc est cõmunis regula, vt tradit Clar. lib. 5, q. 64. vers. & ideò. Ratio redditur: quæ, quæ in occulto fiunt difficilius probari possunt. Ex qua causa resultat illud luridè pronunciatum: In clamdestinis & occultis sufficere probationes per coniecturas, ob difficultatem, quæ aliàs non sufficerent. Occulta autem sunt, quæ fiunt de nocte, & loco occulto. Baldus in L. Cum fratrem. C. de his quibus vt indignis. in principio. Angel. in L. 1. §. Occisorum. ff. ad Syllan. Hinc Baldus clamdestinum dicit: quia reus inuenitur sine tortura, vt est venenatio, ex L. Cum fratrem. Quomodo autem quæ de nocte fiunt, difficilis sint probationis, probat latè Alexand. lib. 2. cons. 211. incipien. Vnde facti narratione, & eodem lib. cons. 167. incipiente. Animaduersis his, quæ tam per te. Atque crimen maleficorum ex his causis atque, quòd est occultissimum, leuioribus argumentis tortura inquiri posse quis dubitet, tamen à regula criminum aliorum exceptum non recedimus, vt satis superque con-

supradictis. Quare autem maleficia potius
 nt de nocte, & in locis ab hominum con-
 satione desertis, duplex redditur ratio à
 ulo Grillando, in lib. 2. de Sortilegijs ca. 4.
 ma, quia Dæmon post casum ex paradiso
 ectus fuit obscurus, & tenebrosus: quare et-
 n dicitur princeps tenebrarū: proinde sua
 era facit in loco obscuro, & tempore tene-
 oso, iuxta commune dictum: Qui male a-
 odit lucem: Secunda; Si de die fierent, pos-
 t videri ab aliquo, & facilius discooperi-
 atur eorum maleficia, & deuenirent ad no-
 am, & sic caperentur & punirentur.

Septimo. Regulare & iuridicum est,
 od propter enormitatem & immanitatem
 minis, iura & statuta transgredi licet; Id
 od probatur cap. 1. de confels. Glos. & dd.
 ciuntur, propter immanitatem, quæ vo-
 tur excepta ab illa regula: De se confessus
 er aliorum conscientia non debet inquiri
 Nemo deinceps. C. de Episcopali. audient.
 festis pascalib⁹ relaxantur carcératī, excep-
 qui atrocia commiserunt, L. per omnes. C.
 defensorib. ciuitat. denegatur defensio,
 ppter magnitudinem criminis. L. prouin-
 rum. C. de ferijs. in venerabili paschæ die,
 ppter immanitatem, admittitur tortura, ad
 porem Dei: quod & Bald. in d. l. Nemo
 nceps, tradit. Fecit ad idem Glos in §. per
 trarium. Instit. de hæred. quæ ab intestat.

T

deferun-

deferuntur. vbi propter immanitatem, fa-
 defuncti damnatur. Sic Ioan. Andreas, pro-
 ter atrocissimum crimen, in cap. Cum n-
 ab homine, de iudicijs. Testatur clericū
 degradatione posse puniri, non attenda dis-
 sitione d. ca. Sic Marfil. in singulari. 601. pro-
 ter immanitatem criminis recipiuntur tes-
 lite non contestata, & parte non citata: i-
 ta notata ab Archidiacono, Dominico
 miniano, Hostien. in cap. 1. de homicid. in
 & Felino in cap. Quoniam, nu. 7. Vt lite
 contestata. Probant hanc regulam latissi-
 Baldus in Autent. sed nouo iure. C. de se-
 fugitiuis. & Doctores in addit. ibidem. M-
 fil. in L. vnus. §. Cogniturum. ff. de quæ-
 in d. singulari: & omnium latissimè And-
 Barbatius in c. 1. de constit. à nu. 155. secu-
 doctrinam Innocentij ibidem. Propter ha-
 regulam in atrocissimis non seruatur ita p-
 cessus, recipiuntur testes ante litem conte-
 tam, & parte non citata, & proceditur ad
 turam, etiamsi nō sint ita sufficientia indi-
 vt rectè infert Iulius Clarus li. 5. q. 1. §. pri-
 vers. sunt etiam. Enormia enim, vt in d.
 gul. 601. Marfil. tradit, talis sunt naturæ &
 portantie, quod alterent dispositionem sta-
 torum & iuris communis. Atque si hæc
 nia in vllō crimine locum habeant, in hoc
 stro proposito in summo gradu obtinebu-
 Si quidem vt plurimum in crimine mal-

um, in vno subiecto conueniunt crimen
maiestatis diuinæ, quandoque etiam hu-
æ, vt experientia compertum est: latroci-
horrenda, & grauiſſimis circumſtantijs af-
; coniuratio cum diabolo in ſubuerſio-
regni ſummi Regis: Idololatria peſſima,
um cum diabolo & inferno; blaſphemia
Deum, Beatiffimam virginem, & omnes
tos; peccatū contra naturam cum ſpiritu-
is creaturis: ſacrilegia nefandiſſima in ab-
ſacramenti ſacramentorum, & rerum ſa-
am; Infantium & innocentum cædes; ſe-
norum violatio, vt innocentes effodi-
quorum carnibus horrendè abutuntur;
tio agrorum, vinearum, ſylvarum, om-
que rerum ad ſalutem hominum ſpec-
umita vt meritò à lege appellentur hoſ-
mmunis ſalutis; & alia plurima ſcelera
trant, quæ nec mens humana concipere
Quis igitur tam inſipiens eſt, qui legib⁹
udere velit, quod omnes leges immani-
atrocitate ſuperat? Eſtne vllus canon,
x, aut ſtatutum, quod dæmonem cum
citate includat? Hic Iudices atque po-
em habentes, per Deum, communemq;
m obſecro, vt leges, iura, rationes, &
ritatem doctiſſimorū virorū intuean-
culos aperiant, & cernant, quomodo
mmaniſſimis criminib⁹ irritetur, quo-
propter periculum cōmunis ſalutis, in

enormibus, ne quidem à processu & inquisitione, & executione in diebus Deo singulatione consecratis cessandum sit; quomodo Deus executione iustitiæ reconcilietur. Felimè, ait d. lex, prouinciarum. C. de feriis hoc summi numinis speratur venia, per quam multorum salus, & incolumitas procuratur. Quomodo ad honorem Dei, iuxta d. L. mo deinceps : crimina punienda sint; quomodo sinant crimina impunita coalescere contra L. per omnes. C. de defens. Ciuit. quomodo in tam enormibus & periculosis, contra communem salutem, relictis legibus diuinis, naturalibus & positiuis, dum periculum est in mora, iustitiæ executionem differre cum multorum scandalo, dantes iustam occasionem multis temerarijs iudicijs, & sic communicantes grauissimis peccatis alienis? quomodo deglutiant camelos, excolantes oves, dum minora & manifesta Lynceis oculis perlustrant, & talpis sunt ceciores in occultis & atrocissimis? quomodo festucam vident, & trabem non animaduertunt, dum facinorosa simplicia, homicidia sine proposito perpetrata, aliaque minora cane peius & angue persequuntur: crimen verò læsæ maiestatis diuinæ apostasiam, tractatus secretos contra publicam salutem, & alia immanissima facinorosa, quam phantasias & somnia negligunt. Hinc aut Iudices in hoc negocio doctrinam

filij antè oculus: Qui veram germanam-
e iustitiam non habet in animo repositam,
velut ex præuia quadam meditatione re-
nditam, sed aut pecunijs corrumpitur, aut
icis obsequitur, aut etiam inimicos vlcif-
ur, aut alienam reformidat potentiam; rec-
us dicere, iudiciaque exercere non potest.
Octauo & vltimo probo conclusionem.
non demus locum denunciationibus con-
tum in crimine maleficorum, non est via
irpandi hoc crimen, nec inquirendi, aut
cedendi contra multos, nec locus punien-
principes huius sceleris; quod concedere
absurdissimum. Et hoc probo reducendo
memoriam ea, quæ posita & probata sunt
idei fundamentis, in decimo præludio, In-
dæmones est prælatio & ordo. Sunt enim
remi, medijs, & infimi. Qualis ergo ordo
er dominos, talis inter ministros, Nam no-
t optimè tanto stabilius esse regnū, quan-
maiori firmatur ordine. Videmus autē in
no tēporali, superiores, potentiores, & ho-
atiores principibus assidere; cōsilia ac re-
nsa dare, ac demū quod exécutioni man-
dum concludere, conclusa per medios &
mos in effectū deducere. Non enim est su-
morum cōsiliariorum, manus ad mouere
ri. Sicut enim superiores dæmones suas
uincias cōmittunt inferioribus; Sic etiam
essima illa politia, principes & superiores

res malefici, cum Principe dæmoniorū concludunt tractatus, atque inferioribus executionem mandant.

Atque hanc doctrinam non solum ratum comprobatur, sed etiam maleficorum & maleficarum confessiones confirmant. Quæ nunc ab homine, qui nullum dat locum denunciationibus, contra ius, doctissimorum virorum auctoritatem, & praxim tam Ecclesiæ quam rerum public. bene institutarum, & que rectam rationem; quis modus erit procedendi contra illos, qui sunt in superiori ordine? manebunt ne impunita eorum scelera eorum tractatus contra rempub. communem, & que salutem occulti latebunt, ut indies plures pertrahantur in diaboli societatem? Recurris ad externa indicia; perquire quando principes huius sceleris visi fuerint aut scopos erigere ad causandum pluuiam, aut ollas supponere vestibulo alicuius stabuli, aut litas & minas intentasse plebeis, aut alia operum terrena exercuisse, quæ indiciorum vices substant ad probandum. Hæc enim sunt facta vulgarium & vilium personarum, quæ rus incedunt, & ruri versantur inter plebeos. Ibi quædoque hæc & similia perspiciuntur indicia. Tollatur igitur via inquisitionis & processus per denunciations, & alantur principes maleficorum, & magistri scholæ diaboli: & reus debetur, cum maximo Reipub. damno, quod

est futurus rei exitus. Habeant antè oculos,
 in gladium portant, iustitiam, quæ tribuit
 unicuique quod suum est, benè agenti præmiũ
 honorem: malè operanti pœnam & vindi-
 ctam: ne si respectu humano, omittant puni-
 Dei iniurias, ac rei publ. vindicare scelera,
 meritisimam indignitationem eius, qui et-
 iam iustitias iudicat, incurrant.

Dubia duo hoc loco paucis mo-
 uenda & resoluenda sunt.

Primum. *An testes huiusmodi sin-
 gulares probent aliquid, ita vt quis possit
 requeri ad denunciationes eorum, e. gra.*

¶ Nvs dicit quod viderit N. venientem
 in deaurato curru, alius in nigro equo,
 alius in hirco ad congregationem nocturnã,
 ad diuerso tẽpore. Viderur quod non: Tan-
 tum enim probant mille testes singulares,
 quantum vnus. Bald. in L. Iurisiurandi. col. 2.
 de testib. Alexand. in cons. 20. & 81. vol. 4.
 arsi. cons. 27. & 28. & alij alibi. & regulari-
 ter testes singulares non probant. cap. Tam li-
 tis, de testib. cap. Cum dilecti. de election.
 c. licet causam. de probat. & L. ob carmen.
 de test. §. fin. His & similibus auctoritati-
 bus quidam persuadere conatus est dictam
 singularitatem impedire. Sed quia hic loqui-

mur in ordine ad torturam, parum ad rem facit disputare de testium singularitate: tum quia communissima est sententia, quod unus testis omni exceptione maior, faciat indicium sufficiens ad torturam: tum quia socij criminis, etiam si sint singulares, faciunt indicium ad torturam in criminibus exceptis, tradit ex praxi doctissimarum curiarum Julius Clarus lib. 5. §. fin. q. 21. vers. Sed potest. Deinde ut communior est opinio DD. attestante hoc & confirmante Anton. Gabriel lib. 1. com. concl. conc. 2. num. 19. in Rubrica testib. testes singulares probant de delicto genere, ut quem esse hæreticum, usurarium, maleficum, &c. vel quando agitur de probatione actus non momentanei, sed successivi. Quare esse potest, quod maleficus una vice veniat ad cursum in figura deaurati currus alia vice in capro, & sic de similibus. Quod Dæmon sicuti dicitur mille artifex: ita etiam versipellis, quod formam subinde mutet.

Dubium secundum.

*An, quando malefici à socijs denunci-
antur, quod ludis Diabolicis & choreis
interfuerint, sociorum denunciationes faci-
ant indicium ad torturam, etiam si non
fiat mentio, quod hominem, aut equum
cauerint, aut damna intulerint?*

QVIDAM distinguunt, & dicunt: si tantum denuncientur, quod congregatio interfuerint, & ludis, non faciant indicium ad torturam plures denunciationes: si item homines, aut equos necauerint, aut inopia intulerint, tunc faciant indicium. Ad hæc distinctio tantum narratur, nec ratione aut fundamento stabili fulcitur, non videtur implicare ignorantiam negotii, quod arte Diaboli ibidem geritur, probatur contrarium. Malefici aut sunt læsæ maiestatis diuinæ, quando in cursu congregatione sunt: aut non sunt. Si sunt læsæ maiestatis diuinæ, vt certè dicendum est: Nam in hoc grauissimè diuinam maiestatem lædunt, quod Deo & suo Regno abrenunciant, pacta cum aduersario contra Christum & eius exercitum contrahunt. Quis enim nescit, omnem societatem cum Dæmone esse homini interdictam: cum principe vniuersi, tali hosti perpetuum sit indictum bellum? S. Thom. 2. 2. q. 95. artic. 2. ad ult. Caietanus ibidem. Domini, Sotus 2. 8. de iussit. & iure, q. 3. artic. 2. Hostes regis & regni dicuntur, quibus à Rege indictum est bellum, per notata in L. Si quis ingenuam. §. fin. & L. Hostes. ff. de iuriu. Bartolus ibidem circa finem, Marci Laudensis in tractat. de bello. §. 5. & Ius Boërius cum alijs in decis. 178. nume. 1.

Sed societas subditi cum hoste regis, aut principis, siue consummata, siue inita solum sit, facit aliquem reum læsæ maiestatis vt recit Caietanus 2. 2. q. 95. artic. 4. docet, & tenet L. Quisquis. C. ad L. Iuliam maiestat. cum DD. conuincit, quod etiam conatus in crimine læsæ maiestatis puniendus : quem conatum Caietanus appellat societatem initam nec dum consummatam. Reo autem læsæ maiestatis tam diuinæ quam humanæ multò magis creditur, quàm latroni contra latrones. Quia dicta crimina, vt omnibus in confessione est, multò magis sunt privilegiata, quam alia excepta, ex c. In fidei fauorem, de hæret. in 6. & d. L. Quisquis, & alijs ibidem. Magis autem privilegiata præcedunt. §. Sanè. cap. Accusatus. de hæretic. in 6. Ergo multò magis denunciantes merentur fidem, si quem cursu & congregatione fuisse denunciare, quam si dicerent ipsum hominem occidisse, aut equum veneficio infecisse. Nisi quis dicere velit, quod equum interficere, aut vaccam occidere, sit crimen grauius, & magis exceptum, quam DEVM abnegare, cum summo aduersario fœdus inire. Quod si autem ignorat, neminem talem conuentum, & congregationem frequentare, qui prius DEVM abnegauerit, pacta cum eo inire, & ad omne malum animum habere paratum.

ratum? Quid autem ita professione no-
 e fidei repugnat, sicut D E V M expres-
 verbis abnegare, & professione in baptis-
 o factæ abrenunciare, Diabolo fidem &
 ministerium addicere? Ergo qui in cur-
 & ludis diabolicis iam apparent, sunt per-
 i in fide & religione: ergo socij eorum
 denunciante plus merentur fidei, quam
 licerent eos equos, aut vaccas, aut etiam
 minem occidisse. Nam si priuilegium fi-
 est in d. cap. In fauorem, quod socij
 minis & alij testes inhabiles possunt te-
 esse contra participes in crimine: Quo-
 do plus fauoris habet latrocinium ho-
 nis, aut veneficium equi? Nunquid pri-
 egium, cum sit quid fauorabile, debet
 quid operari vltra ius commune? cap. In
 de priuilegijs Glossa Bernard. Panor-
 . Anton. cum alijs ibidem, & lib. 6. eo-
 n tit. cap. Si papa. & l. i. ff. ad municipales,
 de incolis cum Gloss. Quid ergo operatur
 uilegium fidei concessum. Si socij cōtra la-
 nes, vaccam aut equum interficientes me-
 tur fidem, & non contra eum, qui iam fi-
 abiurauit, religioni nostræ bellum indi-
 cōmunioni sanctorū valedixit? Quæ cō-
 niter omnia præstiterunt omnes, qui in
 gregatione diabolica apparent, vt constat
 fessionib⁹ innumerabiliū hominū vtriuf-
 sexus & status. Imò vt hoc addam, de quo
 alijs

alias dubitavi, tantum operatur fidei fauor
d. c. In fidei fauorem, quod plures quam duo
testes inhabiles, & minus idonei, in negotio
fidei & hæresi faciunt plenam probationem
ad condemnationem, & pœnam ordinariam
criminis hæreseos, quando ex circumstantiis
& coniecturis, & personarum qualitate veri
similiter præsumuntur verum deponere
Quam sententiam dilucidè verba c. In fa
dei fauorem, videntur probare: Quia v
manifesti iuris est, priuilegium sic interpreta
tandum, vt aliquid operetur, & hanc doctri
nam securam & in praxi seruandam ex alijs
approbat Iosephus Mascard. de probationi
bus volum. 2. concl. 859. numero 39. Si qui
autem neget maleficos reos esse criminis læsæ
maiestatis diuinæ, quando sunt in ludis dia
bolicis, & congregatione, hic poterit etiam
negare prima principia, Cogitet talis, quæ
ratione eò deueniant, quæ pacta & acta præce
dant, quid ibidem faciant, cui obsequium
famulatum præstent, quis finis tragediæ
Quæ soleant ibidem tractari contra Deum
rempubl. & commune bonum. A commu
niter accidentibus argumenta ducuntur
solum à Logicis & Theologis, sed etiam à iu
risperitis. Vnde secundum eos locus à com
muniter accidentibus facit indicium indubita
tum. Bald. in additionib. ad specul. in tit. de
sentent. & his quæ ipsam seq. & Marsil. in pr.

ica crimin. §. Secunda numero 36. Et talia
onfitentur ibi fieri facta, & communiter tra-
ari non solum vetulæ & melancholicæ mu-
eres, iam ratione & viribus destitutæ, sed et-
m iuuentulæ, non solum fœminæ, sed et-
m viri, iuvenes, adolescentes, & ætate gra-
es, docti, & rerum experientia conspicui,
iam postquam iam se Deo suo iterum re-
onciliarunt, dispositi ad mortem, & poenam
o suis sceleribus subeundam cum magna
etestatione scelerum, & vt cõmuniter confi-
ntur, ita reperiuntur esse vera, si fortasse v-
us sit, qui fallatur, sicut in omnibus rebus
oralib⁹ & actionib⁹ humanis accidit quana-
oq; error, mille reperiuntur dicere veritatē,
experientia testis est, quæ est rerum magi-
ra. cap. Quam sit. cum Glos. de election. in
& c. Statutum, de rescript. eod. lib. & mul-
experimenta cognitio veritatis insequitur.
ald. in cap. Contingit, de dolo & contum.
Marfil. in practica crimin. §. Principium
um. 4. & imperator in Authent. de appellat.
& rerum experientia inuenimus. Et certum
in hoc negotio, si multi experientia cog-
noscerent, & ab eis audirent, qui experti sunt
m suis circumstantijs rerum, personarum,
mporum & locorum, non somnia dicerent:
hominibus expertis in sua arte non est cre-
ndum, à quibus rerum veritas inquiren-
Peto, quare inexperto credendum, quod
terminis

terminis suæ artis non continetur? Quia
 que scientiam, neque experientiam habet, ne
 meretur fidem in his: unicuique enim arti
 fici in sua arte credendum est. Sic profectò
 in hac misera secta credendum est expertis.
 Hi sciunt quid ibi agatur, quæ negotia
 præcedant, sequantur, & comitentur. Mi
 serum enim est, & à ratione alienum, si eg
 dormiens velim dicere, me dormiente ne
 minè vigilare, nec velim credere dicentibus
 alijs, se vigilasse in alio loco, cum circumstan
 tijs locorū, personarū, & rerum actarum: Si
 profectò etiam cæci sunt, qui dicunt esse som
 nia, & in somno tantū accidere, quæ homines
 vigilantes vnamini consensu & magna con
 stantia seruatis circumstantijs omnibus, nota
 tam in cōmodum suum, quam etiā contra
 cōfitentur fieri, & facta esse. Prædicta ergo
 distinctio nihil habet fundamenti, sed merito
 reiicienda est, cum rationi & iuri aduersetur.

Ex proxima conclusione & alijs infer
 quædam in hac materia:

Primum. Ceteris paribus, in hoc eno
 missimo & occultissimo crimine, contra
 quorundam falsam opinionem, maiorum v
 rium esse denunciations talibus circumstan
 tijs fulcitas, quales posuimus, omnib⁹ alijs
 dicijs: tum quia alia vt plurimū sunt simp
 cia, leuia, & remota à substantia actus: At
 denunciations naturā negotij & circumstantia

in om

omnem euentum aperire possunt. Id, quod definitione indicij confirmatur. Dicitur ab indicando, & est medium intellectionis veritatis eliciendę, ex aliqua singulari constantia insurgens, ex L. Indicia, C. de reudicatione, & L. fin. C. de probat: quę deceptio multò fortius conuenit denunciationibus, vt patet intuitu. Quare rectè denunciationem sociorum in genere, Cõstitutio Caroli Quinti in art. 31. refert in numerũ indiciorum, eamque ob causam etiam inter interrogationes ad maleficij reos adiungit, vt errogentur de magistro, à quo didicerint. r. 51. Tum etiam, quia omne indicium, ita doctrinā Bartol. in L. fin. ff. de q. ab omni receptam, regulariter per duos testes probari debet. Sed denunciations fiunt coram iudice, notario alijsque adiunctis. Denuncians enim ipse circumstantias explicat & eas scientiæ, è quibus testis dictum magistru vires sumit, reddit. Præterea semper vt primum denunciations aperiant viam inquisiti, & vltiori inquisitioni. Tandem, quia hoc crimine, sicut actiones communiter in prioribus sequuntur operationem demonum, & non maleficorum; ita indicia nullam habent naturalem coniunctionem cum effectibus, quare faciliè possunt elidi.

secundum illatum: Non esse iuri canonici, ciuilique, praxi, rationi; doctissimorum.

rumque virorum authoritati consonum; quod memini me à quodam iurisperito diuissse (seriò an ioco dictum, nescio) senhili facere etiam mille denunciations.

Tertium: Siue hoc crimen considerem vt Ecclesiasticum, siue vt seculare; iustissimè & rectissimè iudices procedere per denunciations ad inquisitionem & torturam. Ad Ecclesiasticum iudicem enim pertinet, quatenus aut hæresis est, aut hæresin sapit, vt in tiodecimo præludio demonstratum est: & per participes criminis potest procedi, vt tet ex bulla Innocentij octauj præfixa maleficarum, & ex cap. In fidei fauorem cap. Accusatus. §. Sanè de hæretic. in 6. secularem verò; quatenus malefici latrocini exercent, in perniciem hominum conspirant vineas & agros destruunt, tractatus contra rempubl. instituunt, animalia in vtilitatem hominum creata enecant, veneficia intant, ac similia flagitia contra bonum commune moliantur. Latrones verò, coniurares, grassatores, proditores reipubl. hostes communis salutis, contra socios criminis constat ex canonibus, legibus, allegationibus que suprà allatis, testimonium sufficiens torturam ferre possunt.

Quartum: consultissimè & æquissimè hætenus illos fecisse iudices, qui processum per denunciations ad inquisitionem &

contra maleficos: quia id fecerunt, ad obligabantur ex lege diuina & naturalis non etiam officio, secundum praxim tam publicam, quam reipublice ciuilem bene ordinatam. Quintum: Infero, (satisfaciendo eorum precibus, qui clamant, torturam debere credere indicia, & à tortura non esse incipendum, ex l. i. penult. & fin. De quæstio. & communi sententia, quibus legibus hæc doctrina aduersatur) & respondeo ex dictis sequi confirmationem harum legum. Conclusio enim prædictæ indicia non tollunt, sed probant. Nam probant denunciationes Reorum contra socios, in casibus à iure expressis, indicia ad torturam, & subire vices indiciorum. Quis enim iurisperitus negabit, si probet aliquod maleficium, quantum substantiam, per vnum testem omni exceptione maiorem, malefactorem posse subiugum tormentis, sine omni alio indicio? quam communem sententiam sequitur Constitutio criminalis Caroli V. in art. 30. Tunc enim testis supplet locum indiciorum. Atque præfenti iudex non incipit à tortura, sed denunciationes sternunt viam inquirendi veritatem, per medium torturæ, & eandem conueniunt.

Extum: Ex dictis conclusionibus infero, ad argumentum Aduocatorum criminum maleficorum, quo arguunt huiusmodi

de se confessos esse criminosos & infames
confessione proprij criminis: ergo eis in
casu non esse credendum; respondeo, neg
dam esse consequentiam. Quia, vt euiden
probatum est, possunt esse testes, quando
ritas aliter haberi non potest; & in prom
ratio est, probationis difficultas, ne via p
bandi tollatur, & enormissima crimina
punita in occulto lateant. Si ergo testes
possunt, secundum omnium doctorum
tentiam: quomodo eis non erit credendu
testibus enim fides debetur. Adhæc, vt i
mes, serui, domestici, socij criminis, non
mittantur in testimoniū; nunquid inde
est iure positiuo? Sic enim attestantur Phi
pus Corneus. in 4. volum. cons. 241. in li
F. & eod. lib. consil. 259. in eadem litera.
lippus Francus in cap. In fidei fauorem.
De hæreticis. Petrus de Ancharano in cap
storalis: de re iudicata. & Andreas Barba
in tract. de testib. numer. 42. & ratio sua
Idem ergo ius, quod has exceptiones inde
contra testes tempore commoditatis, qu
do alij haberi possunt, ex natura rei & ad
admisit, vt exigente necessitate, ne verita
multorū damnum occultetur, possint
monium ferre sublata testium solemnitate
quæ iuris positivi est, & relicta earundem
ditione in iure naturali & diuino. Sic e
locum habet quod communi prouerbio

Necessitas legem nō habet. Prætereà infamandoq; etiam purgatur tortura, vt significatum est. Tandem constat ex ll. & c. de iur. test. & praxi, infames admitti, vt in crimine hæreseos, latrocinij, læsæ maiestatis, &c. præstat hoc ergo argumentum etiam in delictis & similibus. Dicendum ergo est, de iure iur. regulariter non admitti infames, quando necessitas non vrget, & haberi possunt testes idonei & habiles.

Dices: cū alij admittantur testes inhonesti, quare inimici repelluntur in hoc crimine, sicut in alijs? Certissimum est, quod testimonium inimici non recipitur etiam in criminibus exceptis, vt tradunt Bartol. In quæst. ff. ad legem Iuliam maiestatis, l. i. consil. 20. numero 27. & alij committer. Imò nec etiam inimici testimonium faciunt iudiciū ad torturam, iuxta Bald. consil. 36. incipiente, præsupposito statuto. 4. Marfil. consil. 15. numero 6. Iacobus de Sclachius in li. i. de arbit. iud. quæst. q. 28. 5. Quando autem loquimur de inimico, quæ repellit, intelligendū est de capitali, magna, vt Doctores tradunt, quos ad locum citat Lancillottus in tractat. de offic. iuris in ciuilibus, in §. l. personas testium audiendo. nu. 65. Quare malefaciunt alii iudices, propter quamlibet leuē affe-
ctionem testis, exceptionē admittendo, ita vt

aliquando probationes ardentur. Respondeo nunc dubio. Quædam exceptiones stiū siue inhabilitates sunt iuris naturalis, quod puer nō habens vsum rationis, furio & inimicus nō admittantur. In inimico naturaliter ira & odium impediunt animum possit cernere verum : Quædam sunt à l inducæ, ex quadam congruentia, vt qu infamis, seruus, familiaris, &c. nō possint stimonium ferre. Nunc, propter crimin enormitatem, & probandi difficultatem, & conditor legis dispensant, in defectum arum probationum, vt exceptiones à legetutæ non impediunt. At in ijs, quæ sunt l naturalis, non dispensatur; cū non sit testas. Quare benè docent Ancharanus, Francus & Barbat. in loc. cit. Pontificem non p dispensare, vt inimicus testimonium fera

*An mino-
rennes cō-
stra male-
ficos testa-
ri possint.*

Dicet iterum hic aliquis; An minoris stimonium in nostra materia facere possit dicitur ad torturam? cū experientia ostet, quod malefici aliqui pueros & puellas conuentus suos ducant: de cuius rei certitudine refero me ad Iudicum processus, & munem huius ciuitatis Treuirensis scienti cui se opponere summæ dementiæ & perticiæ est. Non desunt docti viri, qui existimant testimonium minoris facere indicium ad torturam. Franciscus Brunus de indic. & tortura l. par. quæst. 2. num. 18. Alberic. in tra

lib. prima parte. §. videndum. num. 10. tit. loco citi. num. 70. & confirmatur adpositum: in crimine læsæ maiestatis in te- admittitur minor 14. annis cum tormē- x mente Bartoli, Marfilij & aliorum, in minore. ff. De quæstionib. Non tamen modo torquetur minor, quo maior. Mi- erroribus mouetur, vel ferula, aut habe- ditur; & hoc ad illum effectum (vt tra- bartolus) vt faciat indicium.

contrarium sunt Marsilius in d. L. de ore. & alij, & Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. quod minores possint examinari, vt nt ad inquirendum & veritatē indagan- , præsertim in criminibus atrocioribus, ando aliter veritas haberi non potest. de iustissimè faciunt nostri Iudices, in enormissimo & occultissimo crimine, minores examinent, ad accipiendum ctionem pro latiori inquisitione, & eo- dicta, secundum doctorum sententiam, nt aliqualem præsumptionem, quæ si ndicijs iuuetur, auget indicium ad tor- a. Quare existimo diuina prouidentia ngere quandoque, vt cum malefici in- tes pueros seducere volunt, puerorum icitate capiantur, vt eorum consilia dis- ur & reuelentur.

imum illatum. Cum masculinum nõ oiat foeminum in exorbitantibus à lege

communi, & quando differens est ratio probant aliorum authoritate Alexan. 2. p. consil. 166. incipie. Animaduersis. & Ioan. de Cirier in lib. 2. de primogenitura, articulo numero. 5. cuius libri habentur in 8. vol. ceani iuris, & nostræ conclusiones in masculino genere ponantur; in fœminino propter diuersitatem rationis extendo, neminem torquendum, nisi ad minimum à tribus quatuor sit denunciatus; nisi alia indicia currant. Quia testimonium virorum regulariter præfertur testimonio fœminarum. Panormit. in cap. Forus. de verbor. significatione. Merfil. in cons. 51. n. 42. & in cons. 45. & mulieri non est tanta fides adhibenda quanta masculis, ob fragilitatem sexus. Francus in tract. de deposit. testium, numero. 1. Et primò quæritur. Decius in L. fœminarum ff. de regul. iuris. Conrad. Lancilott. loco numero. 75. qua de causa numerus debet sufficere ad defectum.

At obijcis; Cùm secundum iura & Doctores, infames & socij criminum admittantur in testes, in defectum aliorum, quando veritas haberi non potest; quomodo per iusmodi testimonia non proceditur ad condemnationem, sed tantum ad torturam? Sit

Sept. & vltim. Conclus. *Quam communiter Doctores secundum iura*

*et, infames & socios criminis admitti-
 tes, iuxta prædictam conclusionem:
 non securius est dicere, quod non ad-
 tantur ad condemnandum, sed tan-
 ad torturam inferendam.*

Hanc conclusionem ponit Salicetus, in
 L. Cunctos populos. C. de summa Trini-
 & fide Cathol. Idem ibidem tenent Bal-
 & Iason in 1. lectura, à numero 70. & in
 ectura numero 50. & 51. Lanfrancus in
 at. de depositionib. tertium, à numero
 Atque hi omnes Doctores Bartolum,
 in d. L. obscure loquitur, numero 4. in
 e sensum interpretantur. Chassaneus su-
 consuetud. Burgundiæ, Rubr. 1. §. 5.
 nero 123. versic. Et quantum ad laicum,
 pol. Marfil. in practica criminali. §. Di-
 ater. numero 3. Anthonius Gabriel, Ro-
 us lib. 1. communium conclusionum,
 el. 7. numero 7. Iulius Clarus lib. 5. §.
 q. 21. versic. Sed pone, quod non vnus
 um. Atque sic in praxi seruari in sena-
 Neapolitano, curia Parisiensi, & alibi
 it ex Doctoribus, vt non procedatur ad
 demnandū, sed tantū ad torturam, prop-
 testimonium duorum vel trium sociorū
 inis, idq; esse verū, etiamsi testes sint sin-
 res. Et ratio esse potest, quare huiusmodi

testimonia non sufficiant ad condemnationem; quia cum sit contra eos exceptio aliqua non sunt tantæ fidei, vt quis possit ex eorum dictis condemnari: Ad condemnandum enim requiruntur probationes luce clariore ad inquirendum verò veritatem per torturas minores sufficiunt probationes. Videntur tamen aliqui doctores plus tribuere huiusmodi testibus. A communi tamen sententia praxi Doctorum, in tam periculosa re, non est recedendum, Tutius est ergo cum Salyceto dicere, talium testimonium tantum sufficere ad torturam,

Maius autem dubium esse potest, An multiplicentur huiusmodi denunciationes & testimonia, possit quis condemnari? Ioannes Bodinus in lib. 4. dæmonomania, cap. 4. affirmantem partem docet. Ad eandem videntur tendere sententiam, qui tradunt multis indicijs resultare indicia indubitata & ex indubitatis indicijs posse quem condemnari: quam quæstionem celebrem in vtraque partem disputat Marsilius in L. Rep. ff. de quæstionib, columna 6. & pro vtraque parte adfert graues Doctores. De qua materia legendi Bald. & Salycet, in L. fin. C. de probat. Felin. in cap. Tertio loco. De probat. 8. Quicquid autem sit in genere de hac quæstione; video tamen communiter in hanc sententiam Doctores sententiam, quod in occultis &

ura secretis atque atrocibus, probatio per
 ecturas & multa indicia obtineat ad con-
 nandum, Sic Bartolus, Baldus & Angelus
 Si quis ex argentarijs. §. penult. ff. de eden-
 Francisc. Brunus de indicijs & tort. quæst.
 partis, nu. 7. Marfil. in d. L. Repeti. & in
 f. 44. nu. 8. & 9. Alex. in conf. 53. incipien-
 In casu vertente inter. nu. 4. Chassanæus
 er consuetudinib. Burgundiæ Rubrica 1.
 num. 18. in addition; & ita dicit obseruari
 uria in atrocioribus, vbi probatio est sua
 ra difficilis. Idem tradit Iul. Clarus in
 xi esse in Mediolanensi & Neapolitano
 tibus, lib. 5. §. fin. quæst. 20. versic. Scias ta-
 o. Hinc probatio per coniecturas in cali-
 clamdestinis, dicitur manifesta. Marfil. in
 f. 44. nu. 10. Angel. in L. Si quis ex argen-
 s. §. prætor ait. ff. de edendo, Quando au-
 aliquis damnatur ex præsumptionibus,
 cijs & coniecturis, non deberet sibi im-
 vera pœna delicti, sed alia mitior, secun-
 do doctrinam Innocentij in ca. Verisimile.
 præsumptionib. receptam à Baldo in ca. 1.
 ff. delegati, numer. 13. & in L. fin. Cod.
 prob. Marfil. in d. L. Repeti. Lancilott. in
 de offic. prætoris in criminalib. in §. de
 tione criminis & tormentis, num. 55. Pa-
 nit. in cap. Auditis. de præscript. numero,
 d quod propositum faciunt multa, quæ
 Menoch. li. 2. de arbitr. Iudicū. casu. 279.

Antequam ad solutionem argumentorum descendam, aliqua dubia occurrentia resoluam.

Primum dubium: *Quid sentiendum de purgatione vel probatione aquæ frigidae?*

PRO declaratione in primis cognoscendum est, apud quosdam iudices esse moris, ut si quam maleficam præsumptam habuerint, quæ veritatem etiam in tormentis fatetur nolit, adhibeant probationem aquæ frigidae in hunc, ut intelligo, modum. Malefica præsumpta adducitur ad flumen, vel lacum: gatur manibus pedibusque, ligata projicitur in aquam frigidam: si enatat, habetur vehementius suspecta maleficij, & iterum virtutis huius indicij repetuntur tormenta: Si vero submergitur, ut innocens absoluitur. Dubium nunc postulat, An hæc probatio licita & conueniens indicij culpæ vel innocentie

*Purgatio
aquæ fri-
gidæ in
westphalia frequens*

Hanc probationem aquæ frigidae ferunt in frequenti esse usu apud Vvestphalos nostris partibus hoc tempore quidam iudices, ut fama est, hac probandi forma vtuntur. Eam longè defendit quidam Gulielmus Alolphus Scribonius Marpurgensis. lib. 2. Sagarum natura & potestate, qui liber prodijt in proximis nūdinis Francfordien. Men. Septemb. Anno Domini. 1588. Hic autem

contra Ioan. Evvichium & Herman. Neu-
 valt, Medicos, defendit, & ab antiquitate co-
 nfirmat purgationem aquæ frigidæ: quia eius
 testem adducit Cuiacius, Iurisconsultus, asserens ea
 Christianos olim homines usos fuisse; & ad-
 idem in consuetudine apud multos est. Cau-
 tem vero naturales cum reddere nequeat, ut
 te qui manifestis aduersariorum convinci-
 tur argumentis, alias confingit; in diabolo
 quandam leuitatem, qua detinentur huius-
 modi corpora, ne submergantur: in aqua ve-
 ro quandam antipathiam, & ut hoc figmen-
 tum intelligatur, ponenda breuihus, quæ ip-
 sis multis profert. Aqua sagas in se ferre non
 potest; quia Deus aquam prædestinavit salu-
 tari regenerationis lauacro, ut in ea homines
 luuantur à peccato & regnum Dei ingredi-
 untur; quare odio maleficas auersatur, & reij-
 citur, ut si maximè pro viribus tentent, non ta-
 men submergi possint; cum spreto diuino la-
 uacro, toti Trinitati abrenunciauerint. Fate-
 rentur tamen & bene dictus author, hanc suam
 opinionem non esse edicta prætoris. Ioan-
 nes Bodinus lib. 4. cap. 4. de Magorum Dæ-
 monomania, damnat hoc iudicium aquæ
 frigidæ, tanquam opus quoque magicum.

Nunc pro resolutione dico. Primò: Iu-
 dex, vel alius potestate & autoritate fungens,
 si facit aliquem vel aliquam subire pro-
 pinationem aquæ frigide, mortaliter peccat.
 Proba-

Probatur 2. quæst. 5. cap. Mennam, ex Registro S. Gregorij, in Epistola ad Brunichildam reginam Franciæ, vbi reprobat probatio vulgaris aquæ frigide, quia diabolo fabricante introducta sit.

Deinde similitum similis est ratio : & in lege proprius casus non exprimeretur, a similem expressum, vbi est identitas rationis confugiendum est. Sed probationis aquæ frigide eadem est ratio, quæ candentis ferri & aque feruentis. Tales autem probationes peruersæ sunt & superstitiosæ, iuxta c. fin. de purgatione vulgari, & 2. q. 5. c. Mennam, & ca. Consultuisti. S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. S. Anthonij 4. part. tit. 15. c. 34. §. 2. Ioan. à Turrec. in d. Consultuisti. Panor. & Pet. de Anchar. in cap. fin. de purgat. vulgari, qui author & ibidem meminit probationis aquæ frigide. Martinus Nauar. in manuali Confessariorū ca. II. nu. 38. Vt rei fundamentum perspiciatur, in quibusdam regionibus & prouincijs antiquitus fuit vsus vulgaris probationis, vt in Francia, sic patet ex c. Mennam, tempore S. Greg. & in Liouonia, ex c. fin. de purg. vulgari, ætate Honorij tertij. Quare nō est mirum, si Cuiacius Iurisconsultus aquæ frigide meminerit : nō tamen vt rectè Doct. impugnantes dicunt, eius usum licitum asseruit. Sunt autem Honorij tertij verba in d. cap. fin. Dilecti fili nouiter in Liouonia baptizati, grauem ad nos quærimus

am destinarunt, quod fratres templariorū,
alij, qui temporalē in eis potestātē exercent,
quando de aliquo alio crimine infamātur,
s ferri candentis iudiciū subire cōpellunt,
ibis si qua exinde sequitur adustio, ciuile
enam infligunt. Cum igitur huiusmodi iu-
rium sit penitus interdictū, vtpotē in quo
us tentari videtur, Mandamus quatenus
stos fratres, & alios vt ab huiusmodi cōuer-
um grauamine omnino desistant, per cen-
as Ecclesiasticas appellatione remota re-
las: hęc ibi. Purgatio autē ferri candentis,
quę calidæ vel frigide, dicitur vulgaris:
a nulla canonū aut legū authoritate fun-
a est, sed à vulgo inuenta, & diabolo fabri-
te introducta, ex d.c. Mennam. & c. Con-
uisti. & est superstitiosa: quia intendit pro-
e innocentia vel culpam hominis per ex-
mentū non secundū naturam, neq; secun-
n Catholicā scripturam, sed per modum
erstitiosum. Adhęc qui tali vulgari proba-
e vtuntur, tentant Deum, dum quęrunt
o miraculum sine causa. Ferrum candens
o naturalis sit actionis, ita lædit innocen-
sicut peccantē, & in aqua frigida ita mali
nerguntur, sicut boni. Ad miracula autē,
suo arbitrio Deus reseruauit, vt Ancha-
s ait, nō ferro candenti, vel aqua frigida,
ustis orationibus cōmouetur Deus. Hinc
iusmodi probatione duplex cōmittitur
pecca-

peccatum: tentationis nimirum Dei, & perstitutionis: quia pactum implicitum intercedit cum dæmone. Ad quod facit autor D. Thomę loco citato, dum ait: Dicendum quod indicium ferri candentis vel aquę feruentis ordinatur quidem ad alicuius peccati occulti inquisitionem, per aliquid quod homine fit, & in hoc conuenit cum sortibus. In quantum tamen expectatur aliquis miraculosus effectus à Deo, excedit communem sortium rationem. Vnde huiusmodi indicium illicitū redditur; tum quia ordinatur ad iudicanda occulta, quę diuino iudicio reseruantur: tum quia huiusmodi iudicium non est diuina autoritate sancitum. Vnde 2. quęst. 5. c. Consuluiſti, in decreto Stephani Papę dicitur. Ferri candentis, vel aquę feruentis examinatione confessionem extorqueat quolibet, sacri non censent canones; & quod sanctorū Patrum documento sancitū non est, superstitiosa adinventione nō est præsumendum. Hęc S. Thom. ex canon. De antiqua purgationis ferri candentis legēdus est D. Iacobi Couar. lib. 4. variarum resolut. cap. 2.

Secundò: Non solum peccant mortali cogentes subire probationē aquę frigide, etiam omnes, qui credunt inesse effectum probandū innocentiam vel culpam, nisi ignorantia probabilis excuset: quia est opus superstitiosū, à diabolo introductū, ex pe-

eo implicitè habito procedens : ergo
 aliter peccat, qui fidem adhibet tali rei.
 Similes sunt qui faciunt ea, & omnes qui
 dunt in eis. Ex qua causa, qui admonen-
 lis erroris, & nō deponunt, nec acquies-
 veritati, tam diu sunt in peccato morta-
 m diu nō desistunt à tali superstitione.
 post admonitionē & instructionem nō
 plius locus p̄babili ignorantia. Quare
 Bod. & alij, cōtra Scriboniū, damnāt pro-
 nē aque frigide, tanquā opus diabolicū.
 ortid: Si quis, vel quæ ponatur ad proba-
 aque frigide, & virtute talis indicij præ-
 ti cōfessio extorqueatur in tormentis,
 ssio est nullius roboris & momenti, &
 quenter reus, vel rea nō potest ex ea cō-
 vari. Probat. Confessio, quam nullū
 ū legitimū præcedit, etiamsi in tormen-
 ta sit, & reus in ea perseueret, est nulla
 are, nec potest confessus ex eo condem-
 ex tex. Glos. Barto. & alijs in L. penult.
 quest. Alexa. in L. Qui in aliena. §. Cel-
 12. De acquirenda hæred. Ias. ibid. nu.
 gel. ab Aretio in tract. de malefi. in ver-
 ma publica. Vers. Quinto quæro. Mar-
 d. L. penult. & in pract. §. Secunda q.
 2. Emanuele Soarez in thesauro recepta-
 rentiarum, verb. Confessio. Francis.
 de indicijs & tort. 2. part. q. 5. Fran-
 uio lib. 2. communium opinionum,
 opin.

opin. 70. Iul. Claro. lib. 5. §. fin. quæst. 55.
hæc est cõmunior opinio. Sed hæc talis conf
fio elicitur virtute nullius legitimi indi
cũ talis probatio iuri & rationi repugn
vt constat ex dictis. Si ergo indicatiũ null
est: & confessionem inde sequentem esse
lam necessum est: Si confessio nulla est: erg
sententia nulla, quæ inde virtutem sumit
prædictis constat, abusum illum probat
apud antiquos fuisse reprobatum, tanqu
superstitiosum: nunc verò nostris tempo
bus denuo maligno procurante reuocatur
Sicut enim hoc nostro infœlici sæculo, a
quæ hereses olim damnatæ prodeunt; sic
iam veteres superstitiones consopitæ re
uantur. Causam verò, quare non submer
tur sagæ, si ita sit, vt refertur, non referit
id in leuitatē, cùm nulla dæmoni insit (gra
tas enim & leuitas sunt qualitates corpor
ex elementis compositorum) sed in pot
tiam dæmonum. Qui enim potest celerr
per aëra corpora ad remotissima loca def
sua virtute, valet etiam sustentare, ne
mergantur. Nam si vir mediocris poter
puerum potest tenere, ne profundum po
quanto magis dæmon hominem deferre
lebit? Hoc autem facit non vt nocentiam
gē declarat, cui omnem suam in protege
operam addixit, ad saluandum innocent
in conspectu hominum (Mallet enim tal

in culpa sit, innocentem, quam culpabilem
 tendere, atque sic potius permittet in pro-
 ndum descendere, quod naturale est cor-
 ri graui, quam natatē contra naturam:)
 et vt in tali opere, dum fortasse vnam ani-
 mā perdit, quæ ad Deum per pœnitentiam
 vertitur, plures per infidelitatem & super-
 stitionem sibi subijciat. Etenim & cooperan-
 tes & fidem adhibentes in laqueum diaboli
 cadunt. Sortitur autem hoc opus, sicut alię
 superstitiones, de quibus in vltimo præludio
 dictum est, effectum ex pacto implicito cum
 diabolo, Dum enim homines scire volunt
 multa per modum nec à natura, nec iure
 præmissum, aut ordinatum; diabolus accur-
 rit & manus adiutrices porrigit. Atque eam
 causam canones & Doctores vulgarem
 probationem, tanquā rem supersticiosam, &
 diabolo suggerente inuentam reprobant,
 quia tales effectus neque secundum scriptu-
 ram; neque secundum canones, vel Ecclesię
 consuetudinem, aut rei naturam cum cau-
 sa coniungantur: quam Regulam, vt supra
 significatum est, August. lib. 2. cap. 20. de do-
 ctina Christiana, indicat, pro dignoscendis
 superstitionibus. Qua regula etiam reiicitur
 illa antipathia. Nam aquæ talem tribue-
 re effectum, indiget alia confirmatione, aut
 ratione, aut authoritate probandum est. Quis
 aquam in baptismo diceret talem tan-

tamq; vim habere, nisi expresso Christi testimonio probatum existeret? Neque aqua si li virtus salubriter abluendi tribuitur, sed accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum, vt dicit S. Augustinus tractatu 80. in Iannem. Prætereà, vt ex d. cap. Mennam, & colligitur, hac probatione antiqui abusi sunt etiam in probandis alijs sceleribus: quomodo ergo nunc solum obtinet in Sagarum crimine? Scribit quoque malleus maleficarum in vltima parte, familiare esse Magis, vt probanda innocentia appellent ad purgationem ferri candentis: sed non eis esse morigerendum. Hæc de improbatione æque frigida.

Responde-
tur ad con-
stitutionē
Car. Quin-
ti.

Secundum Dubium: *Quod concilio maleficum denuntiantem facere in cium contra socium ad torturam, vide repugnare Constitutioni practicae Car.*

Quinti: In art. 21 vbi expressè prohibetur ne aliquis ex denunciatione. Incantatorum aut diuinorum capiatur & torqueatur imo vt tales, si quid præsumpserint, debent poenis subijciantur, statuitur. Casus talis aliquis perdidit rem pretiosam, vel alio maleficio inficitur equus: accedit incantator rem vel diuinatorem, qui adhibita phiala cribro facit coniurationes & inuocationes demonum. Tandem dicit, consultatione adhibita cum diabolo, vel alio modo vsus, tam

em rei esse, vel alienum equum maleficio
 truxisse. Vel venit diuinator, aut incan-
 or in aliquam villam, vt factum hoc an-
 intellexi propè Confluentiam in Kerlich;
 it, tot sunt in hoc loco sagæ, & illa & illa
 nominando aliquos; & breui aliquid vi-
 itis, & sic de similibus. Dubitatur an ta-
 as denunciationibus deueniendum sit ad
 turam & torturam. Respondetur simpli-
 quod non; vt determinat dicta consti-
 o Caroli, quæ est iuri & authoritati cõso-
 n L. item apud Labeonē. §. Si quis Astrol.
 e iniurijs & famosis libellis. Angel. ibid.
 oc. Bru. in tract. de indicatijs & tort. l. par. q.
 u. 35. Mars. in pract. & alij alibi. Quia, vt
 elus docet, Diuinationes cum sint illicitæ,
 nec probant, nec faciunt indicium ad tor-
 m. Aliam rationē ex vltimo preludio ad-
 e possumus: quia incantatores & diuina-
 s, si secreta peccata denunciant, vel de fu-
 s diuinant, nō possunt ea scire, nisi à Dia-
 o, à quo cognoscere non est licitum. Quia
 obiecta cognitionem humanā excedunt,
 reuelata mediante aliquo, qui sensu cog-
 it, existant. At in nostro proposito longè
 ratio est: malefici denunciant facta so-
 um & consortium in crimine, quæ vide-
 in loco, tempore, modoque deter-
 atis, quibus præsentis fuerunt, vbi ve-
 realiter biberunt, manducauerunt,

variosque tractatus habuerunt, circumstantias de accessu & recessu aperiunt, quæ humanam cognitionem non excedunt, sed sensibus apprehēderunt. Feruntur enim ad tale conuentum opera diaboli: sed cum in conuentu sunt, functione sensuum corpororum vtuntur, vident, audiunt, tangunt, sistant, bibunt, & comedunt: quæ omnia sensibilia sunt. Aliquando quædam ex eueni inopinato, scilicet relinquuntur in loco, defessæ domum ambulando redeunt: quorum veritate refero me ad experientias multas, quæ partim in malleo maleficarum Grillando, Bartholomæo Spineo, & alijs: partim in nostrorum Iudicium processibus translatione reali habentur. Quare qui talia in somno contingere dicunt, sensus negant.

Quomodo somnia sunt, quando dicuntur ex istis locis vinum allatum, ex talibus vas sumptum, & hoc modo consumptum? At hæc si ea sensum effugiunt, quæ ibi tractantur, quomodo nunc nostro tempore, potius quam animaduertunt in aliquibus locis conuentionibus locum esse, honoratiores maiores, vultu & forma teguntur in cursibus & conuentibus, ne à vulgaribus cognoscantur? Hæc ita se habere, multorum relatione indies cognoscimus. Portabatur Christus à Diabolo, & statuebatur in pinnaculo templi: At ibi existens videbat: audiebat

populum, aliaque sensibilia ad humanam
 naturam spectantia opera exercebat. Sic &
 bacuc ex Iudæa in Babilonem ferebatur ab
 angelo; sed in Babilone existens loquebatur,
 videbat, aliasq; sensuum functio-
 nes exercebat. Non repugnat, quod à Diabo-
 ad locū ferantur, & in loco existentes hu-
 ana opera faciant. Ratio ergo fundamenta-
 ut paucis concludam, quare maleficorum
 denunciationes admittantur, diuinorum
 incantatorum reiiciantur, est, quia malefi-
 testantur de rebus naturali & humano mo-
 do acceptis: Hi vero de obiectis, quæ exce-
 dent humanam cognitionem, nisi alia con-
 ditio accedat. Vnde necesse est vt aut fallan-
 tur; aut à diabolo, qui etiam fallere solet, &
 quo non licet quicquam cognoscere, intel-
 ligant. Quare meritò dicta Carolina Consti-
 tutio statuit, sicut etiam decernunt. d. l.
 in apud Labeonem. & in C. de malefic.
 mathematic. l. Nemo. vt in tales diuinores
 incantatores seuera fiat animaduersio. Si
 tamen diuinores & incantatores veritatem
 scirent, quam per incantationem & diuinatio-
 nem scirent, non prohiberentur denunciare,
 quatis seruandis.

Tertium Dubium; *An liceat Iudici, al-
 teri potestatem exercenti, dolo, men-
 sio, vel falsa promissione impunitatis, à*

*An iudi-
 cib' liceat,
 per men-
 dacia veri-*

*atē à Re- Reo præsumpto in hoc crimine, vel alijs
is elicere. confessionem elicere.*

Vt melius dubium intelligatur, talis formatur casus. Iudex habet in carcere sagam quæ non vult etiam confiteri; vt inducatur ad cōfessionem, ipsemet eam accedit, vel eum subornat & dicit; habeo adhuc tres vel duas tuæ societatis in carceribus (easq; nominat) quæ te denunciant; cum tamen nulla habeat: sic fortassè vlciscendi animo parpareferet ait Bodinus. Vel promittit impunité & euasione, quā nec cogitat, nec potest suauare. Queritur nunc, an tales modi liciti sint.

Quantum ad primam partem, Ioannes Bodinus li. 4. de Magor. dæmonomania c. 1. prope finem, tradit licitum esse iudicibus mendacijs eruere veritatem à magis & maficis; Idque diuino & humano iure. pro exemplis veteris testamenti, obstetrices, Ec. 1. propter mendacium remuneratæ sunt. Abraham Genes. 12. & 20. dixit de vxore suâ quod soror esset. & Genes. 27. Iacob dixit esse Esau: & alia extant plurima in libris veteris testamenti. Confirmat latius: Plato & Xenophon magistratibus permiserunt, vt ad publicam administrationem sic mendacia promerant, vt erga ægrotos & puerulos adhibent. Sic ergo, inquit, in iure faciendum, vt occurrentium scelerum peruestigetur veritas. Hic rationibus mouetur ad dicendum, iure diuino &

humano licitum esse iudicibus, erigere mendacijs veritatem, quicquid Augustin. in lib. de mendacio & Aquinas sentiant ab octo mendacij generibus, quæ exponunt copiosè, ostendendum esse.

*Bodinus
notatur.*

Sic Bodinus loquitur, & quia hæc doctrina falsissima & perniciosissima est, in prima parte dubij, contrarium, ne quis eius lectione operiatur, ostendendum, & eius argumentum respondendum est. Huic falsæ doctrinæ oppono veritatem. Mendaciū omne prohibetur iure diuino & humano, Probatur, quod iure diuino. Non dices falsum testimonium contra proximum tuum. Psal. 14. Domine quis habitabit in tabernaculo, &c. Qui loquitur veritatem in corde suo, & qui non operitur dolum in lingua sua. Ergo à contrario converso non habitabit in tabernaculo Dei, qui loquitur mendacium, & egit dolum in lingua sua. Sapient. 1. cap. os quod mentitur, occidit animam. Ecclesiastici 7. Noli velle mentiri, ne mendacium. Prouerb. 6. proferentem mendacia odit Deus. Psal. 5. perdes omnes qui loquuntur mendacium. Rectè ergo Augustin. in lib. de mendacio cap. 14. & S. Thomas 2. 2. quæst. 110. art. 3. sentiunt, quos necessitudo communis sententia sequitur, cum ex verbo Dei evidens sit, non esse licitum mendacium in vlllo casu, neque etiam pro conseruatione alicuius vitæ. 22. quæst. 2. can. Ne quis.

Quia iuxta apostolicam doctrinam, non sunt
facienda mala, ut eueniant bona; nec etiam
pro aliqua utilitate & necessitate, ex eod. can.
Rom. 3. & ibidem in can. Primum, & multis alijs ca-
nonibus in eadem causa & quaest. Quare oc-
ulos non habuit Bodinus, qui dixit licitum
esse mentiri iure diuino & humano. Quod
multo magis habet veritatem in Iudice & iu-
dicio, cum Iudex vir bonus, & iudicium san-
ctum esse debeat. Qua de causa communis
sententia tradit, omne peccatum esse morte-
le in iudicio, quando est de aliqua re grau-
spectante ad iudiciū, ut tradunt S. Thom. 2. 2.
q. 69. art. 1. Caietan. ibid. Martin. Nauarr. c.
pœnit. dist. 5. cap. Fratres. num. 12. & 14.
in manuali confessoriorum cap. 18. numer.
Domin. Sotus in relect. de tēgend. & deteg-
secretum, membr. 2. quaest. 7. Didac. Couar.
lib. 1. variarum resolut. cap. 1. num. 2. At qui
non intelligit confessionem, ex qua quis ve-
damnatur aut absoluitur, rem esse grauissi-
mam, spectantem ad substantiam iudicij? E-
confirmatur; quia, ut Doctores tradunt, non
licet iustè litiganti in iudicio, mendacio, aut
falsitate uti aduersus aduersarij dolum & co-
uillationes. S. Thom. 2. 2. q. 71. artic. 3. ad 3. c.
aduocato, quod nō liceat ei falsitate uti. Sy-
uest. in verbo Aduocatus, nu. 6. Aurea Armi-
ibid. nu. 19. Nauar. in manu. c. 25. nu. 29. Ioan-
Immolensis in c. 1. de mutuis petit. numer. 1.

Id. in Rub. Cod. de fide instrum. Iason. in
Cum proponas inter vos. C. de pactis post.
m. 4. Couar. li. i. variar. resolut. ca. 2. nu. r.
uare falsissima est Bodini sententia, quod
tè possunt Iudices mendacijs & falsis mo-
eruere veritatem.

Ad argumenta Bodini, & quidem ad illud *Solutio ar-*
obstetricibus; respondetur primò, secun- *gumentorū*
m Alexandrum Halen. in 3. part. q. 37.
mbr. 6. Quod in facto earum duo consi- *Bodini.*
entur: pietas compassionis, & menda-
m. Compassio opus bonum fuit morali-
, & si præcessit ex charitate, fuit etiam me-
orum, pro quo remuneratæ sunt tempo-
ter; non tamen propter hoc priuatæ præ-
o æterno, saltem si adfuit charitas. Men-
ium verò fuit officiosum, quia profuit,
tile fuit ad salutem paruulorum, & nulli
ium; & ideo veniale: & idcirco nō im-
iuit meritum pietatis, licet illi mendacio
mum non debebatur. Secundò, cum S.
om. loco citato ad 2. Obstetrices nō sunt
uneratæ pro mendacio, sed pro timore
, & beneuolentia, ex qua processit menda-
m. Vnde signanter dicitur Exod. i. Et quia
uerunt obstetrices Deum, ædificauit illis
nos, Mendacium verò postea sequens non
meritorium. De hoc argumento latius in
quæst. 2. can. Si quælibet. Cum Ioan. Tur-
e. ibid. Raab similiter propter pietatem in

nuncios commendatur, non propter mendacium officiosum, quo saluauit viros ad se declinantes, Iosue. 2.

Ad alia exempla dico cum S. Thoma secundum ad 3. quod in sacra scriptura, vt Augustinus dicit, in lib. de mendacio. cap. 5. inducuntur aliquorum gesta quasi exempla perfectæ virtutis, de quibus non est æstimandum eos fuisse mentitos. Si quæ tamen in eorum dictis appareant, quæ mendacia videntur, intelligendum est ea figuraliter & prophetice dicta esse. Vnde Augustinus dicit, in lib. contra mendacium, Credendum est, illos homines, qui prophetice temporibus digni authoritate fuisse commemorantur, omnia quæ scripta sunt de illis, prophetice gessisse atque dixisse. Abraham tamen, vt Augustinus ait in quaestione super Genesin dicens, Saram esse suam sororem, veritatem voluit celari, & non mendacium dici. Soror enim dicitur, quia filia matris tris erat, Vnde & ipse Abraham dicit, Genesim 20 Verè soror mea est, filia patris mei, & non matris meæ filia: quia scilicet ex parte patris attinebat. Iacob verò mystice dixit se Esau, primogenitum Isaac; quia videlicet primogenita illius de iure ei debebantur. Vnde autem est hoc modo loquendi per spiritum prophetie, ad designandum mysterium; quod videlicet minor populus, scilicet gentilis, substituendus erat in locum primogeniti.

dith vero laudatur, non quia mentita est
 oloferni, sed propter affectum, quem ha-
 uit ad salutem populi, pro qua periculis se
 exposuit. Pro similium argumentorum &
 eorum solutione legendi Alexand. Halen.
 c. dict. S. Bonauent. in li. 3. sent. d. 38. quæst.
 Gabriel ibidem q. vnica, art. 1. Turrecrem,
 in text. 22. quæst. 2. can. Vtilem. cap. Si quis
 per vetus testamentum, cap. Is autem. cap. A-
 abraham ca. Quæritur cur patriarcha. & alijs.

Quod verò Plato & Xenophon magistra-
 tus permiserunt, vt in administratione rei-
 publicæ mendacia proferant, vt erga ægrotos &
 puerulos adhibentur, nihil probat; sed seip-
 sum interimit: quia erga ægrotos & puerulos
 non vtimur mendacijs, aut si quid dici-
 tur, ioco contingit, aut fingimus. At in iu-
 dicijs quando agitur de eruenda veritate, ex
 hac absolutio sequitur, vel damnatio pen-
 it, res grauissima est, & magni præiudicii:

Quantum nunc ad secundam dubij par-
 tem spectat, An cōfessio à iudice extorta pro-
 missione impunitatis, sit valida ad hoc, vt
 is ex ea possit condemnari.

Negatiuam sententiam tenent Ioan. Im-
 plen. consil. 109. Hyppolitus Marsil. ff. de
 iurisdictione. L. 1. §. quæstioni, & consil. 14 nu. 25.
 in consil. 32. nu. 22. Decius in L. 1. C. de sent.
 et reuocanda pro eo quod interest. num. 7. & in L. Ea
 natura cauillationis. ff. de reg. iuris, in fin.
 Et alij,

Et alij, quos citat Couar. lib. i. variarum Resol. cap. 2. nu. 16. Probatur hæc opinio. Iuramentum per dolum extortum non nocet iuranti. cap. Cum contingat de iureiurando. cap. Quamuis. de pact. in 6. ergo eadem ratione non debet nocere confessio dolo extorta. Idem renunciatio illius, qui fraudulenter fuit inductus ad renunciandum, non valet. cap. Sane. de renunciat. & confessio facta per suggestionem aduersarij potest reuocari. vt probat Marfil. in dicto consil. 32. In contrarium, talem confessionem esse validam, & reum excondemnari posse, tradunt Felinus in cap. Afferte. de præsumpt. Archidiaconus in cap. vtilem 22. quæst. 2. Cinus in L. præsentis. C. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt. & alij. Ratio eorum est; quia cum ista promissio perniciosa reipublice sit, seruanda non est. Hanc questionem fusius tractant Couar. lo. ci. Iul. Clar. li. 5. §. fin. q. 55. vers. Circa secundum. Iacob. Monacho. l. 2. de arbitr. Iudic. casu 367. qui repetit omnia, & in ordinem digerit, quæ Couar. tradit.

Conueniunt in primis Doctores, & auctoritates, vt Iudices abstineant ab huiusmodi promissionibus, & ratio esse potest; quia promissio obligat de iure naturali; quare hoc etiam seruanda fides est. 23. quæst. 2. cap. Non. & Gloss. in L. Conventionum. ff. de pact. si deliberata voluntaria de re possibili, aut intransigibili: & qui promissionem non seruat, fra-

fidem. Si autem promittit Iudex impuni-
 tem animo non se obligandi, grauiter pec-
 cando significando verbis animū, quem non ha-
 bet: quod spectat ad mendaciū perniciosum,
 et de re notabili, tendente contra salutem
 temporalem vel spirituales proximi: de qua
 legendus Nauar. in manuali cap. 18. nu. 6.
 Secundò, si reus spe promissionis frustra-
 tus in confessione perseueret, damnari pote-
 st, secundum cōmunem sententiam.

Tertiò, si spe frustratus reuocet confessio-
 nem, & excipiat, nō debet nec potest ex ea cō-
 damnari. Couar. loc. cit. & Menochius: & sic
 intelligendam primam sententiam tradit.

Quartò, quando reus sic confessus est cri-
 men, & confessionem nec reuocauit, nec cō-
 mutauit, non pœna ordinaria, sed arbitraria
 assignandus esset, & mitiori. Couar. & Clarus
 loc. cit. & Menoch. &, vt Clar. ait, si talis pro-
 missio fiat ab eo, qui potest gratiam facere,
 quando esset: nisi circumstantiæ aggrauent:
 id in aliquibus curijs practicari tradit.

Prima opinio validioribus nititur argu-
 mentis, quæ alij non soluūt, nec suā muniunt,
 cuius in praxi apud multos sit. Quod verò
 oppositū adfertur, hanc Iudicis promissio-
 nem nō esse seruandam, cum tendat in perni-
 ciem reipub. cuius interest delicta puniri: ve-
 ri est, vbi de delicto ordine iuris & recto
 modo constat, vt tradit Couar. in loc. d. pro-
 missionem.

Quar-

Quartum Dubium, *An condemnati ignem, iuxta dispositionem legis, viui sine comburendi?*

Videtur quod sic: quia sententia videtur in illum effectum tendere, & quando ignis pœna à lege imponitur, in pœnam imponitur. Cadaver autem cum careat sensibus, non est capax doloris & pœnæ. Ad hæc Iudices qui exequuntur sententias, sunt ministri iustitiæ; ergo subduntur legibus, & debent iungere pœnam à lege præscriptam: maxime qui agnoscunt superiorem. His non obstantibus, usus obtinuit, ut priusquam igni tradantur, interficiantur compressis faucibus siue strangulentur, ad euitandum periculum, ne lenta mors, ob magnos cruciatus, blasphemias, aut desperationem reum trahat. Idcirco apud Christianos receptus est modus prius strangulandi, quàm comburendi, nisi in aliquo casu, ob singulares circumstantiæ criminis atrocitas aliud postulet. Si autem reus maneat pertinax in malo, & non convertatur ad cor, nec pœniteat, viuis comburitur in crimine hæreseos, ut praxis Italiae Hispaniæ docet. Quod etiam in crimine infanticorum fieri debet: nam in pœnitenti non est timenda desperatio; & ratio, ut viui comburantur, est ne cadant in desperationem.

aliud peccatum in maximo curciatu. De
oc dubio legendi sunt. Couarruias lib. 2.
r. resolut. cap. 10. à. num. 9. & Iulius Clarus
p. 5. § fin. practicæ criminalis. quæst. 99. ver-
vnum tamen in hoc proposito notabis.

Quintum Dubium: *An maleficis
nitentibus, nec non alijs damnatis ad
ortem, petentibus Eucharistia sacramen-
m dandum?*

ESPONDEO, quod sic, si vera signa pœ-
nitentiæ appareant, & ex dispositione de-
tioneq; petant: de furibus suspendendis
textus, 13. quæst. 2. cap. Quæsitum. de hæ-
licis, cap. Super eo. de hæret. in 6. de dam-
is in genere, Gloss. recepta in Clementina
e pœnit. & remissionibus. Franciscus Car-
nalis Zabarella ibid. quæst. 9. & 12. Turre-
m. in dict. cap. Quæsitum. Stephanus Au-
rius in tractatu de potestate Ecclesiæ super
is, num. 58. Iosep. Angles in florib. Theo-
icarum qq. 1. part. in 4. sent. in q. de Sus-
tentibus Eucharistiam. Iuli. Clarus lo. cit.
quæro nunquid. Angel. in verb. Eucharis-
3. §. 27. Syluest. ibid. num. 7. & ex profes-
Mart. Nauar. in Enchridio de oratione &
is canonicis, cap. 22. num. 11. & in manuali
fessariorum cap. 25. numero. 23. & hæc est
munis sententia: quam in vrbe existens
iui in scholis confirmatam à P^{ro} Quinto
pijsimo

pijsimo Pontifice, in motu quodam proprio. Et nunc hunc morem pium sequuntur multi pij Magistratus, quamuis non vbiq; gentium obseruetur, & in constitut. crimin. Caroli V. artic. 79. statuitur vt Reo tempore moris denunciatur, vt confiteri possit & si petat Eucharistiam non ei denegetur. Hoc tamen obseruandum est, vt propter sanctissimi sacramenti reuerentiam ipso die executionis non communicent, sed communio anticipetur. Si autem executio non patitur moram ex rationalibus causis, & damnum ad mortem pro animæ consolatione confectu peteret sacramentum, contra nullam esset legem ipso die executionis communicare, modò communio executioni sententiæ quatuor horis præmittatur, vt corrupta toto temporis spacio sacramenti specie, non sacramento irreuerentia fiat. Atque hæc consuetudo est in Vrbe Roma, digna maximorum Pontificum pietate & prudentiâ, quam orbis imitari deberet, vt rectè Nauar. lococitato hortatur. Hac ratione motus ante decem annos non solum dedi sacramentum, sed etiam quibusdam præfectis & iudicibus conuocatis super hoc petentibus consului. dandi & adhuc consulo. Sicut enim abusus, qui nondum in animarum perditionem indies, mora exirpandi sunt: sic pij vsus, qui hominum salutem & spiritualē consolationem

gent, introducendi, Confessariorū autem
iudicium, an expediat Eucharistiam hu-
modi damnatis ministrare, vel non: pen-
enim ex dispositione recipientium. Qui-
enim ita sunt dispositi, vt multum ipsis
ad salutē animę, si hoc salutari cibo cō-
entur, ad subeundū mortis supplicium,
ingendū diaboli machinas in extremis.
Ex his deduco, quam impium fuerit di-
, & pastore, qui sitientissimus esse debet
is animarū indignum, sacerdotis cuius-
qui damnatę ad mortem pœnitenți per-
petenti viaticum respondit: Non est æ-
m dare sanctum canibus. Minimè canes
sed oues, qui ad cor redeunt, & cum pœ-
tia Dominū suum pro reconciliatione
rdis hospitium recipere desiderant. Hic
denda etiam occurrit praxis execranda
undā ministrorū iustitię, vel potius in-
usu iniustitię, qui damnatos ad mortem
unt in corpore & anima, quando salu-
nedijs ad conseruationem animę essent
endi: vt aduersus mortis timorem eos
ment, vino obruunt & rationem tol-
ta vt miseri homines Dei & animarum
morianur in corpore & anima, sine fi-
quam ad vitam reducendi, cū post
em tam miseram nec spes veniæ, nec lo-
nitentię sit. Dictum etiam abusum
at. Carolus. V. in d. artic. 79. Caueant
Y ergo

ergo diligentissimè Iudices, vt hoc prohibetur, ne ipsi fiant rei tanti facinoris, atq; condemnatis petentibus superfluus denegatus. Quomodo enim excusaretur ab homicidio, qui furioso aut amenti postulat gladium ad interficiendum se, morem geret? Ex dictis quoque haberi potest solus dubij, de quo semel interrogatus respondit affirmatiuè, prout etiam nunc respondeo pro personis maleficis, vel alijs mortis supplicio affectis pro sceleribus, possit quis offerre sacrificium offerre, vel alia satisfactionis ratione exercere? Respondetur, quod sic; si petentes discesserint, possunt hæc bona proficere ex d. cap. Quæsitum, Gloss. ibidem. gel. loc. cit. Aurea Armilla in verb. Compendio, num. 27. In cuius rei confirmationem adducunt multa, quæ adfert Petrus Rauennensis quodam tractatû incipiente, Valet cum perpetuo silentio ad clarissimum Theologum professorem Iacobum de alta platea & cuius scopus est probare, corpora suspensorum & latronum non esse in locis publicis reponenda, sed sepulturæ tradenda. Habet hic tractatus in fine Alphabeti aurei vnde etiam iuris eiusdem authoris: his tamen obstantibus dico, quod non deceat vt publicis solummodo fiant exequiæ, prout pro Christianis, qui cum honore vitam transeuerunt, fieri consuevit. Piè autem fac

ici & sanguine iuncti, qui priuatim pro
orant, sacrificia offerunt, vel curant offer-
& satisfactoria opera exercent.

extum Dubium; *An sonitus campa-
rum, maleficorum, sagarum, demonum,
conatus impediatur, ne grandine, tem-
atibus, ac alijs modis frugibus, semini-
, & vineis nocumentum inferant, ut
iusque sexus homines huius sectæ fa-
tur, & unde talis virtus sit?*

E antiquitate, nec non laudabili ac ne-
cessario campanarum in Ecclesia usu, le-
di sunt Anthonius Monchiacenus, Dæ-
thares in libro de obseruanda missarum
oratione cap. 13. Guilhelmus Durandus
nationali diuinorum officiorum, libro 1.
4. Petrus Melsia in Sylua variæ lectionis
2.2. cap. 9. Ioannes Andræas & Hostien. in
de offic. custodis. Authorem campana-
Vergilius Polidorus lib. 3. de iuuentor.
m, cap. vltimo, vult latere, licet inuen-
non sit nouum, cum vsu earum fuerit
ore Moy sis, teste Iosepho lib. 3. Antiqui-
n. Apud Christianos quidam tradunt
am institutorem fuisse Paulinum No-
Episcopum, virum sanctitate & eru-
neclarum; in cuius rei confirmationem
mè ipsa nominis notatio facit.

Dicitur enim campana à Campaniæ regionem
 vt attestantur Ioan. Andr. & Durandus.
 minora vasa nolæ à ciuitate Nolana quæ est
 Campania. Vtimur campanis ad laudandum
 Deum, congregandum clerum in Ecclesia
 vocandum populum ad diuina, concitan-
 dum deuotionem in populo, ad fugan-
 tempestates, & exterrendos hostes. Dum ca-
 panæ sonantur, pelluntur insidiæ inimicorum,
 fragor grandinum, impetus tempestatum
 percussio fulminum & infesta tonitrua ter-
 perantur. Saluberrimum campanarum apud
 Christianos vsum tubæ argenteæ in veteri
 testamento significabant, in quarum locum
 in nostra Ecclesia campanæ successerunt. Vti-
 bantur enim tubis argenteis tempore Moysi,
 Numer. 10. ad collectionem populi, & sacrificijs,
 dum hostias offerrent, vt memoriam
 eorum esset coram Domino Deo, & cum
 bellum exirent, clangebant vlulantibus
 bis, & sic memor eorum dominus eruebat
 manibus inimicorum. Hinc etiam festa
 laria clangorem tubarum habebant, qui
 præ cæteris clangoribus tubarum insistebat
 ad præparandum populum, ad laudandum
 Deum, & reuocandum in memoriam beneficia
 & munera diuina: tantumque Domino
 Deo clangor tubarum placebat, vt medi-
 earum sonitu, antè arcam fœderis murum
 richo, quibus cingebatur, aduersantium

Iosephus
li. 3. Anti-
quitatum
cap. 15.

Num. 29.
Leuit. 23.
Sophon. 1.

is cadere fecerit. Mirum ergo nemini vi-
 tur, quod mirabiles etiam sint effectus
 panarum, quæ sine dubio spiritus sancti
 oratione inductæ sunt. Efficit autem be-
 dictio, vt quod arte & metalli natura fieri
 potest, per verbum & orationem sancti-
 tum mirabiliter operetur, ex diuina dis-
 positione. Neque velim vt quis hic moueat,
 od Caluinus, Brentius, alijque eius farinæ
 omniantur, nos campanas baptizare; hoc
 apud doctos inauditum est, licet ru-
 ex plebe sic communiter loquantur. Be-
 dicuntur enim campanæ, iuxta ritum in
 tificali præscriptum; verum de baptismo
 verbo quidem fit mentio, vt rectissimè
 dinalis Hosius lib. 5. in confutatione pro-
 menon Brentij asserit. Quantam virtu-
 benedictiones in huiusmodi creaturis
 neant, qui voluerit, videat Thomam
 ldensem in libro de sacramentalibus à ca.
 His accedit quod dum campanæ pul-
 ur, fidelium mentes in Deum mouen-
 eius auxilium contra inimicorum insul-
 plorant, Guilhelm. Parisiensis in lib.
 gibus, fol 44. col. 1. asserit rectè, quod
 panæ sortiantur virtutem arcendi fulgu-
 tempestates & similia ex sua consecratio-
 Quæ tamen non fiunt nisi virtute creato-
 quo petitur, vt arceat fulgura, tonitrua
 tera. Sicut enim regale signum & sigil-

*Campanas
 non bapti-
 zari, sed
 benedici.*

lum deferentes securos efficit eos, ne iacturam & nocumentum patiantur à subditis regis, & hoc non sua virtute, sed potestate regis & voluntate: Sic Campana non ex virtute aliqua, quæ ei insit, sed omnipotentis potestate & voluntate protegit & defendit locum in quibus eius sonus auditur, ab aduersitatibus & incommodis aëreis. Quæ de causa maleficorum conatus infringitur, & Dæmonum cooperatio impeditur ad pulsum campanarum quando sonus auditur ab eis, vt eorum confessionibus didicimus, & ideò campanas pulsantes vocant cōmuniter in sua schola, canlatrantes. Sylua variæ lectionis & nonnulli alij causam etiam naturalem reddunt, quæ sonitu campanarum tempestates sedentur, temperentur, Motus enim pulsationis aëre rariorem facit, & densitatem materiæ dissipat: vnde sequitur dissolutio & moderatio meteorologicorum, quæ in regione aëris concretione materiæ elementaris generantur. Dæmones autem naturalium rerum mutationibus suas operationes admiscunt, atque effectus naturalium causarum subtilitate operationis, & peruersitate voluntatis, Deo permittente, in interitum rerum ad humanam salutem productarum, dirigunt. Ex his, vt propositum reuertar, patet veram esse confessionem maleficorum & sagarum, quæ aliter non essent, nisi non esset sonitus campanarum sonitum, eorum conatus

quenter impedire, ne valeant pessima conciliabulis proposita, in effectumducere: Atq; hoc argumentum plurimum firmat fideles in fide, dum cognoscunt solum cum sua cohorte, instituta pro nostra promotione abhorrere: corroborat etiam Catholicorum animos, vel quod maiorum suorum antiquissimam traditionem hucusque magno fructu fecerunt, in maiori feruore facere continuunt.

Hic ad maiorem prædictorum illustrationem duo sensibilia exempla addere utile est. Vnum narrat Paulus Grillandus 2. de Sortilegijs q. 7. num. 30. quod con Anno Domini 1524. mense Decemb. ipse esset in quodam castro monasterij Pauli, Romæ, in regione Sabinensi, ad in- tiam Abbatis, dicti monasterij, vbi ex- auit maleficas incarceratas, ex quibus fuit, quæ cum deferretur à Dæmone reuertendo à ludis in itinere, antequam venirent domum, dum esset vicina op- o patriæ suæ, audiuit pulsare campa- manè pro Ave Maria, sic Dæmon debuit deponere & discedere, quam deposuit in iuxta ripam quandam, vbi erant spi- quædam, diluculo iuuenis quidam idi illius iturus pro negotijs in alium am vicinum, visus est ab ea & cognitus, am ipsa saga proprio nomine vocauit.

Quam audiens iuuenis prima facie timor aliquantulum, sed videns postea mulierem ipsam, quæ seminuda erat, & crinibus spæ de capite pendentibus magis obstupuit, & audebat ipsam accedere. Nihilominus cum ipsa benignè rogaret, vt accederet, accessit, cumque eam cognosceret, interrogauit, & ibi sola moraretur in ea forma. Cui illa dixit quod tota illa nocte asellum suum, quod perdiderat, perquisiuerat, & non potuit venire. Cui iuuenis subridens, minusque credens dixit. Hoc enim aliud sibi quærit, quam aselli inquisitio. Qui quærit asellum, vadit cum socio, & non seminuda & scapillata. Vnde est quod quærebas, dixit ipse: dicas mihi veritatem, si vis quod te adiuuem, Vnde venis? vbi fuisti? quid facis hic sola? quis te adduxit? dicas mihi omnia, si vis habere socium, & ero tibi securus & fidus. Tunc mulier satis pinguis & pulchra, cui nomen Lucia, licet satis timeret seuitiam viri & consanguineorum, tamen confisa de iuuenis fide, ipsum prius rogauit summis precibus ne cuiquam reuelaret factum, sed tacere quod vellet ei pinguia munera dare. Sic iuuenis promisit, quod fidem seruare vellet. Tunc ipsa falsa est, quod ea nocte fuisset in ludibrio neuentanis, & dum esset in itinere, defecit, & turque per aërem à magisterulo suo, à pulsatone Campanæ pro Ave Maria, &

osuerit in eodem loco, vbi sola & semi-
inueniebatur. Tunc iuuenis accessit ip-
& iuuit vt se vestiret & accomodaret om-
& illam domum reduxit nemine aduer-
factum. Pro laboribus iuueni donauit
caligarum, biretum, camisiā, & partes
, rogando iterum atque iterum ne fact-
reuelaret, quod & promisit. Tacuit per
not menses: deinde nescitur quo spiritu,
indignatione, aut lapsu iuventutis du-
rem ipsam secreto modo nunc cum vno,
de cum altero propalauit, adeo quod
atim res deuenit ad notitiā curiæ. Vn-
uulier ipsa capta, & cum alijs incarcerata
& iuuenis ille vt testis omnia hæc medio
mento deposuit, ita & ipsa post multa,
in facinus suum diutiùs tergiuersare non
uit, confessa est, & cum alijs vitam flam-
iniuit. Alterum exemplum recentissi-
a est. Quidam Ioannes ex pago Salmen-
sub Iurisdictione Reuerendissimi Do-
nostri Archiepiscopi Treuirensis, Palla-
extremam mortis accepit sententiam,
Domini 1586. Iouis post Cinerum,
confessus etiam est præter alia, quod cum
die Iouis in nocte in Heckenroderheide
& congregationi interfuisset, & cursu
to concluderentur varia mala ab ipsis
tranda, ita vt negotium præter expecta-
m protraheretur, dies appropinquauit,
Y 5 & opera

& opera tenebrarum pellebantur, & cum
 &us Ioannes esset in reditu, campana pro
 Maria pulsata est, & sic in suo prato cecidit
 statim in terrā. In quo loco iam erat sua
 pria ancilla & famula, & herbas scœnum
 colligebat ad pascendum vaccas. Quod
 famula vidisset, mirum in modum perterrita,
 dixit. Auuncule vnde huc venis? Cui
 spondendo iniunxit silentium. Causam
 casus reiecit in pulsationem campanæ,
 audita hircus ipsam in terram deiecerat.
 factum non solum ex processu negotij
 notarium subscripto, sed etiam ex relatione
 nobilis ac validi Domini Ioannis Zanth
 cedomini huius Ciuitatis, in veritate cognovisse
 cognoui, qui utpote officiiatus Reverendissimi
 nostri Archiepiscopi in præfata
 Pallatioli, plenam inquisitionem accepit
 per veritate.

Deueniendum nunc ad solutionem
 argumentorum,

SOLVTIO ARGVMENTORVM.

P R I M V M Argumentum, ex cap. Epistolæ
 26. question. 5. in quo hæc verba habentur
 lud etiam non est omittendum, quod quædam
 ta mulieres retro post Sathanam conuersæ,
 num illuosinibus & phantasmatibus seductæ,

rofidentur cum Diana nocturnis horis, Dea pa-
 , vel cum Herodiade, vel cum innumera mul-
 e mulierum, equitare super quasdam bestias, &
 um terrarum spacia intempeſta noctis ſilentio
 fire, eiufq; iuſſionibus obedire, velut Domina,
 u noctibus ad eius ſeruitium euocari: Sed vti nā
 in perfidia ſua perſſent. Nam & innumera
 udo hac falſa opinione decepta, hac vera eſſe
 , & credendo à recta fide deuiant, & errore
 ſu inuoluuntur, cum aliquid diuinitatis, aut
 extra vnū Deum arbitrantur. hæc ibidem,
 ſpondetur in primis in hoc capite non
 ari ſectam maleficorum, ſed aliam lon-
 ſam, vt patet intuenti textum, vt la-
 ndunt Bartholom. Spineus in quæſt.
 gibus cap. 25. Alſonſus à Caſtro lib. 1.
 a hæreticorum punitione cap. 16. Nico-
 querius hæreticæ prauitatis inquiſitor,
 ello hæreticorum ſcſcinariorum cap. 7.
 ter in verbo, Hæreſis. 3. Paulus Gril-
 lurilconſultus, Romæ cauſarum cri-
 um auditor in tractatu de ſortilegijs,
 o hac ſententia citat Sylueſter Auguſti-
 ottam de Sauiliano, & Ioan. Graſſum
 ſes iuris, in quibuſdam conſilijs & re-
 . Differunt autem mulieres, d. c. Episc.
 ſcis & ſagis. 1. Quantū ad credulitatē,
 & in ca. Episc. credebant, quod equi-
 cum Diana Dea paganorum & Hero-
 Sagæ autem noſtræ & malefici rectē
 credunt,

credunt, quod cum Dæmone magister
 suo proficiscantur. 2. Illæ in ca. Episcopi
 tabant aliquid numinis & diuinitatis
 præter Deum: Nostri malefici & sagæ no-
 borant hac ignorantia: Quare ratio legis
 competit eis. Ergo nec etiam lex eos com-
 hendit, quia lex suam interpretationem
 titur à ratione, quando expressa in lege
 ritur, & ratio magis attendenda, quam
 legis. L. Adigere. §. Quamuis, ff. de iur
 tronat. L. Cum Pater. §. Dulcissimis.
 legat. 2. L. Milites prohibentur. & L. Mi-
 agrum. ff. de re militari. Bartol. in L. o-
 populi. in 7. q. principali. ff. de iustit. &
 & in L. 1. C. Quæ sit longa consuetudo.
 re cui non conuenit ratio legis, non con-
 ipsa lex, vt probat d. q. 7. Grillandus. 3.
 ferunt: Nostri malefici & Sagæ expresse
 nuntiant Deo, & professioni in bapti-
 factæ, & promittunt quod Diabolo
 adhærere. Sed illis in c. Episcopi hoc no-
 tribuitur. 4. Nostri conficiunt sortile-
 vnguenta venefica, nec non etiam conf-
 cum sathana in perniciem humani ge-
 de his nihil in ca. Episcopi. 5. Nostri D-
 ni reuerentiam faciunt, idololatriam
 cent, homines & præsertim infantes sa-
 cant, sed illæ non in cap. Episcopi. 6.
 abutuntur Eucharistiæ sacramento, &
 hominis conculcant, de qua re etiam

Episcopi. 7. Nostri cooperante Dæmo-
andines, nebulas & similia efficiunt, ad
structionem fructuum nascentium: quod
scribitur de illis in cap. Episc. Aliæ diffe-
re penitus consideranti non deerunt.

Deinde in illo capite aliqua continentur,
non sunt vera, sed à fide aliena, & ideo in
cap. damnantur tanquam contra fidem,
ne quod equitarent cum Diana, vel cum
Mediæ Philippi vxore: quia Diana Dea
eorum nulla est, neque in hoc mundo,
ne alibi. Herodias autem est in inferno,
ne mulier, sed sola anima. Falsum quo-
que est, quod equitarent super veros equos,
bestias; quia bestię in tam breui tempore
per & corporaliter, tanta terrarum spacia,
nullo silentio, transcurrere non possunt.
quod in bestias nulla creatura verè
ormari valeat, prosequitur textus.
solutionem maximè persuadet ratio
quia eiusmodi mulieres, inquit, ali-
quid diuinitatis & numinis extra vnum De-
um obtrantur. Sic Turrecremata commen-
tatur d. cap. Franciscus Victoria in Relecti-
one arte magica, num. 31. Alfonso à Cast-
ro. Bernard. Basinus in tract. de arti-
bus magicis, nona propositione. Iosephus
in floribus in 2. sentent. prima parte,
de arte magica, diffic. quinta. Lam-
danus in Dialogo de sortiarijs, &
alijs

alij Doctores pro prima responsione d.
Non ergo intendebat d. caput delationis
corporalem reiscere & improbare, sed ea
fidei erant contraria. Postremò Gratianus
notum est versato in decretis, ea collegi
concilijs tam generalibus, quam prouincialibus,
tum etiam alijs doctoribus. Vnde
tum veritatis habent, quantum in pro
locis. Concilium autem illud Anquiranum
vel vt alij vocant Anciranum, fuit pro
ciale, vt rectè tradit Reuerendissimus
Iustrissimus Dominus Bartholomæus C
za, Archiepiscopus Toletanus in summa
ciliorum, fol. 26. pagina 2. in Antuerpien
tione. Quare non esset tantæ authoritatis
ei adhærendum sit, si in aliquo contra
literas, Doctorum Theologorum con
nem sententiam, & veritatem definiret;
tamen non dicimus, cum non defini
quid, quod contrariæ parti faueat, vt
ex dictis. Mirandum ergo est, quomodo
risperitorum conscientia ita constrin
authoritate huius Capituli, cum Theologi
alij, penes quos est censura, ea quæ fidei
discernere, nullam in hac re inueniant
cultatem? Nonne omnes Doctores, qui
est de sensu scripturarum iudicare, de
nem corporalem comprobant & credunt
Pontifices, Cardinales, Doctores, Theologi
Itali, Hispani, & Germani sentiunt: Sic

directè sentientes, vt patet ex eorū scrip-
 quorum nomina hic, & in duodecima
 clusione primi membri quæstionis posui-
 Tantæ autem testium nubi proprium
 tium, quod fragili & apparenti ratione
 tur, præferre, summæ temeritatis est. Ac-
 ad testimonium experientia certissima,
 communis vox populi confirmat; atq;
 certè dicere possumus, vox populi, vox
 cum omnis veritas à Deo sit.

secundum argumentum. Angelus Sa-
 e transfigurat se in Angelum lucis-2.
 ii. & in d. cap. Episcopi. ergo potest dia-
 in congregatione representare perso-
 innocentem: & sic innocens patietur, si
 fides maleficis in denunciationibus,
 ceptione dæmonis, & errore malefi-
 & confirmatur hoc argumentum ex hi-
 S. Germani Episcopi, quæ habetur in
 legenda, & in sumario historiali S. An-
 2. par. tit. ii. cap. 17. §. 3. Vbi legitur,
 S. Germanus in quodā loco, cum post
 iterum pararetur mensa, admira-
 interrogauit, cui denuo pararetur? Cui
 ceretur, quod bonis illis mulieribus,
 nocte incedunt; illa nocte S. German.
 vigilare, & ecce vidit multitudinē dæ-
 ad mensam in forma hominū venien-
 iis præcepit, ne abirent: & cunctos
 lia domus excitauit: quæsiuit si illas
 personas

*Historia
 de S. Ger-
 mano.*

personas cognosceret? qui responderunt
 nes vicinos & vicinas suas esse. Tunc S. C.
 manus ad domos singulorum de vicina
 misit, demonibus mandans interim ne di
 derent. Euntes autem missi à sancto viro
 domos vicinorum, repererant eos in le
 suis dormientes. Adiurati ergo demoni
 sancto viro dixerunt, omnibus audientib⁹
 se demones esse, qui sic hominib⁹ illude

*An demō
 innocentes
 in noctur-
 nis conuen-
 tibus re præ-
 sentare
 possit.*

Pro resolutione huius argumenti re
 canda in memoriam sunt ea, quæ diximus
 præludijs tertio & quarto: Diabolum
 posse operari, nisi ex permissione diuina
 tantum saltem & non plus, quantum co
 ditur à Deo. Quare causa huiusmodi tra
 gurationis & præsentationis diaboli, no
 lum petenda est ex peruersa voluntate &
 testate diaboli, sed etiam ex concessione
 na singulari in ordine ad talem effectum.
 Multa enim potest diabolus ex suæ na
 potentia & subtilitate, quantum ad ac
 primum, quæ non potest quantum ad se
 dum: Manus enim eius ligatæ sunt, vnde
 possit operari, quando & quantum voluerit
 que cum similia rei multum lucis adducit
 in simili id ostendam. Quantum ad ac
 primū, posset diabolos omnes nos occidere
 & subuertere; & quantum ad voluntatem
 vellet: cum semper circum meat & querat
 deuoret, omniumque interitum appetat.

ad operationem & effectum, deficit:
Deus non concedit. Quare non valet
argumentum, in quo aliqui Theologiæ
philosophiæ ignari multū gloriantur: dia-
bolus potest se transfigurare in angelum lu-
cis, representandum innocentem. Negatur
simpliciter, vt sonat: quia non potest,
transire a factum ad actum secundum, cū causa tota
non sit diaboli potestas & peruersa vo-
luntas, sed etiam antequam diaboli potestas
in actum, requiratur singularis diuina
concessio. Sumitur ergo in argumento causa
partialis, & non totalis: & sic non valet. Hoc
modo ad propositum argumentum
applicari deberet. Diabolus potest se transfi-
gure in angelum lucis, ad representa-
ndum innocentem: & Deus concedit ei pote-
statem faciendi. Ergo, &c. Et tunc negatur an-
tefactum, tanquam falsum in proposito, vt la-
teat. Est enim hoc contra diuinam
scientiam ordinariam, quæ ex diuinis li-
bris annotescit, & effectibus declaratur. Si-
cut enim diuina misericordia efficiente non
potest diabolus (vt rectè Bartholom. Spineus
est. de Strigibus, cap. 14. & in Apolo-
getica, cap. 3. ait) deludere nisi eos, quo-
rum mentem primò sibi per infidelitatem sub-
iungit: Ita credendum est nullius illum
transfiguram, vt de tanto crimine accuse-
re posse prætendere, nisi eius, quam sibi iam

*Quare dia-
bolus solos
impios in
conuenti-
bus male-
ficorum re-
praesentet.*

Psal. 90.

*Susanna
senum ca-*

per similia crimina deuinctam esse sciuerunt multoties realiter cum alijs ad ea perpetranda conuenerit. Quod etiam testantur in confessionibus malefici, & sagæ, vt Iudices runt. Atque vt hanc prouidentiam Dei nos latius ostendamus, reducenda est in memoriam communis Theologorum ueracitrima, quæ ex diuinis literis clarè elicitur esse permissam diabolo tantam potestatem super iustos, sicut impios & malos. Gaude enim iusti, vt pote amici & filij Dei, maiori priuilegijs, quibus pessimi & malefici, non minus ob criminis immanitatem, tanquam amici & hostes tam diuinæ maiestatis, & communis salutis, iusta dispositione preceperunt. Hoc enim diuinæ legis stabilimentum est, vt in psal. Quoniam in me sperauerabo eum, protegam eum, quoniam nouit nomen meum: & iterum. Sperent qui nouerunt nomen tuum, quoniam derelinques quærentes te Domine: & iterum. Clamauerunt ad me iusti, & ego exaudivi eos. Item: Qui sperat in Domino, non confundetur. & 2. Petri 2. Nouit Dominus de tentatione eripere. & Paulus: Fidelis (scilicet in promissis) qui non patitur tentari supra id, quod potestis: sed dabitur ei tentatione prouentum. Exempla ad hunc effectum etiam non desunt. Susannam infamatam, à senibus accusatam, & mortis iudicatam Dominus liberauit, & innu-

ostendit. Athanasius vir sanctissimus, in
 norum concilio apud Tyrum coacto,
 uidia, stupri, accusabatur: & iusto Dei
 io consilium suggestum est, quo libera-
 rit. Introductus enim in iudicium est
 nsius, & vna cum eo Timotheus pres-
 qui simulans se esse Athanasium: Ego-
 quit, mulier, apud te sum diuersatus?
 violauit? Cui illa petulanter: Tu mihi
 ntulisti; iureiurando affirmans Iudicum
 obtestabatur, vt tantum flagitium vin-
 ent. Qua cognita fraude, reiecta est mu-
 impudentia. Iterum alia vice idem san-
 maleficij accusatus fuit, quod ad vsum
 æ artis manum mortuam Arsenio am-
 am adhibuisset. At Arsenius noctu au-
 os, cum se in conspectu totius concilij
 let, Athanasij inimicorum impudentis-
 in scelus aperuit. Et in S. Hieron. legen-
 ertur, quod diabolus se transformauit
 mam S. Syluani Episcopi in Nazareth,
 S. Hieronymi: qui demon in lecto fce-
 in nobilem primò quidem verbis pro-
 cepit ad luxuriam, deinde etiam fa-
 llicitauit ad malum, quæ cum clama-
 Demon sub specie S. Episcopi sub le-
 minæ se abscondit; vbi requisitus &
 us per luxuriosa verba mentitus est se
 iscopum Syluanum: Postridiè ergo
 ctus, disparente diabolo, grauissimè

*lunoljs a
 ripitur, &
 Athanasi-
 us, Arria-
 norum.*

*Syluanus
 Episcopus,
 etiam dia-
 boli calan-
 nias tan-
 dē euadit.*

MALEFICORVM.

*Cyprianus
martyr ē
mago fit
Christian⁹*

*Veris Chri
sti cultori-
bus artes
magicæ ni-
hil obsumt.*

diffamatus est: quæ infamia tandem apud
pulchrum S. Hieronymi, fatente diabolo
obfesso corpore, purgata est. Maximum
nostrum propositum testimonium præb-
Cyprianus, quod & nostri malefici & sag-
suis confessionibus, vt intelligo, confirm-
Hic sanctus cum adhuc Magus esset, Iul-
Christianæ Virginis amore incensus, in-
tationibus & veneficijs Antiochiæ illam
suæ libidinis assensum allicere conabatur
demonem consultabat, qua nam id re-
sequi posset. Cui dæmon: nullam sibi an-
processuram aduersus eos, qui verè Ch-
colerent. Quo responso commotus Cy-
nus, relictis magicis artibus se totum ad
sti Domini fidem conuertit. Si hoc argu-
tum tam validum est apud Magicæ arti-
tronos, quod diabolus sitientissimus dæ-
tionis & humanę perditionis potest se tra-
gurare in angelum lucis, ad infamandum
nocentes: quomodo non habent lynceos
clausos oculos, vt videant argumentum
solum militare in crimine maleficij, si
alijs omnibus? Quod si concesserint: fur-
latronibus, coniuratoribus, adulteris,
milibus singulare præstiterint patrocini-
& iustitiæ salutiq; reipubl. maximum
mentum. Si enim diabolus, secundum
potest representare innocentes in cursu
uentu maleficorum: quomodo non

are innocentem in forma homicidæ, ad-
 ri, vel fornicatoris, vt etiam ex exemplo
 luani constat, quum omnium innocen-
 maximè interitum exoptet? Accusatur
 quis homicidij, latrocinij, adulterij, vel
 ius criminis: sint duo vel tres testes: ex-
 negando factum, & respondendo dia-
 m se transformasse in suam formam, &
 us perpetrasse, cum etiam se possit trans-
 are in Angelum lucis, multò magis in
 am hominis: maximè cum nihil magis
 eret, quam interitum animarum: Ne-
 autem, quod diabolus in forma humana
 ere, furari, scortari & similia perpetrare
 t, si à Deo permitteretur, veritatem est
 gnare. Huius argumenti nodum soluē-
 n poterunt, qui ita urgente conscien-
 el non rarò excēcantibus affectionibus
 ant. Ad diuinam oportet recurrant
 dentiam, quam etiam in nostra materia
 mus. Sed vt hoc magis magisque veri-
 habere ostendamus, in simili pergen-
 est. Diabolus, ex omnium Theologo-
 & etiam Iurisperitorum rectè sentien-
 iudicio, potest corpora deferre de loco
 um: ergo potest eos eripere è manibus
 z, & custodia publicæ potestatis: quod
 m non rarò ad decipiendum promit-
 tamen non præstat, Quæritur nunc
 hoc non facit? impediuntne carceres,

*Quare dia-
 bolus ma-
 leficos &
 magos à po-
 testate
 magistra-
 tus non
 eripiat.*

clausuræ, aut alia corporalia impedimenta
vincula? At hoc dicere cogitareque stultum
& ridiculum est; cum tanta eius potestas
ut nulla super terram ei possit comparari.
test subvertere ciuitatem: quanto magis
uere & rumpere clausuram? Confugiendum
ad diuinam prouidentiam, ne iustitia ei
deo tollatur, & impiorum audacia crescat.
Sed negabit obstinatus. Probandum est
factis: quia experientia conspiciamus, quod
pro suo beneplacito magiæ Rei, non possit
aufugere, nec rapi à dæmone extra muros
clausuræ vel carceris. Regulare autem
quod diuina voluntas non solum nobis
notescat per sacras literas, promissiones, &
minationes, permissiones & prohibitiones
sed etiam effectus. Diabolus est potens
herandum eos, & optaret, ad conseruandum
in perpetuam damnationem: Sed non potest
illud efficere siue re ipsa prestare: quia potens
tissimus Deus manus eius ligat, ut non operetur.
Sic in præsentī cognoscitur diuina
prouidentia erga innocentes, ex sacris literis
factis, quamuis etiam ipsi malefici veritate
attestentur. Quod enim nunquam factum
est, neque fit secundum communem re-
cursum: nequaquam fieri posse, si ex
contingentia, incommoda sequantur,
candum est. Sed nunquam aut rarissimum
ditum est, ex constantibus & perseverantibus

fessionibus, quod innocentēs repræsen-
 sint in talibus conuentibus, imo semper
 erientia compertum ibi repræsentatos eos,
 fuerunt rei tanti criminis. Si tamen de ex-
 ordinarīa Dei potentia loqui velimus, ne-
 dum non est Deum posse permittere, vt
 ocens accusetur in hoc crimine, sicut in
 ad bonum aliquem finem: Quia diligen-
 s Deum omnia cooperantur in bonum.
 dem tamen innocentia manifestabitur,
 apra sacris literis & exemplis declaratum
 Cum etiam diabolo fallaci perspectum
 x sacris literis, Deum non permittere, vt
 i tribulentur aut tententur, nisi ad meri-
 , probationem & bonum; non appetit ta-
 repræsentationem iustorum. Hæc etiam
 trina maximum robur sumit ex cons-
 tijs innocētum. Quis enim innocens an-
 r aut timorem concipit, ne à dæmone in-
 maleficos & sagas repræsentetur? Alias si
 posset diabolus, semper omnes meritò in
 ore & tremore versaremur, ne in fabulam
 agcediam, in qua salus animæ & corporis
 culo exponeretur, traheremur. At secure
 scientiæ nullo modo sibi metuunt, sed
 in magna constantia, etiam si quando-
 ab iniustis angustientur
 Atq; hanc sententiam & veram doctrinā,
 d Diabolus nō possit in conuentu repræ-
 re innocentem, præterquā quod nostri

Deum ex-
 tra ordinē
 potest per-
 mittere, vt
 innocens à
 dæmone re-
 præsente-
 tur in no-
 cturnis
 maleficorū
 conueni-
 tiis.

malefici testimonium perhibeant, tenent
 ctiores Mallei maleficarum 2. par. q. 1. cap.
 pag. 331. in impressione Francofordienfi
 anno Domini 1582. Nicolaus Iaquierus
 lus inquisitor, in flagello hæreticorum fa-
 nariorum, statim in procemio, & in cap.
 Bartholomæus Spineus sacri pallatij Apo-
 lici Magister, in q. de strigibus, cap. 14. &
 Apologia 3. cap. 3. Petrus Loyerius confi-
 rius Senatus Andegauensis lib. 2. de spec-
 ca. 5. & vocat Theologorum sententiam.
 que in hac Grillandus, Bodinus, & alij du-
 tarunt, qui tradunt complicibus in hoc
 mine credendum.

*Obiectio
 ex historia
 S. Germani
 cui refuta-
 tur.*

Ad illa autem, quæ adferuntur in con-
 mationem ex historia S. Germani, respon-
 tur primò; concedendo historiam illam
 Germani ad literam, si rectè inspicitur,
 nil facit cōtra hanc doctrinam, imo eam
 firmat. Dæmones illi repræsentabant perso-
 adhuc in lectis dormientes ex pacto, quod
 cum dæmonibus habebant. Non proprie
 illæ personæ erant innocentes. Sicut etiam
 materia præsentī doctores sentiunt, ma-
 cos non personaliter semper interesse, sed
 quando repræsentatiuè; talis tamen repræ-
 tatio fit accedente eorum consensu expre-
 vel tacito. Hæc solutio clara & brevis, ex
 storia corroboratur. Homines enim in
 pitio sciebant eos solitos venire, & dice-

vicinos & vicinas, qui mensæ accumbere
ebant. Non est autem absurdum, quod pro
tempore & actu patiebantur illusionem.
tum enim est, si secundum hominum
rale iudicium loqui velimus, quod hos-
non volebat mensam statutis temporibus
is præparare. Hospites aduentantibus
rigunt cibos & potum pro pecunijs. Præ-
nendum ergo est, quod vicini solebant
uere, & veras pecunias offerre. Diabolus
veros, sed apparentes nummos suis dat,
cito euanescent, & humano vsui non in-
iunt.

Deinde respondet Barthol. Spineus in q.
strigibus, cap. 28. quod illa historia sit su-
sta, quantum ad hoc punctum, eò quod
tum videatur, & a communi hominum
tu alienum, hospitem illum voluisse tot
ria crebrò gratis præparare, & si vicini e-
& cognati, non petere ab eis pretium ali-
ntorum. Dicere autem, vicinos dedisse
ium, si deludebantur, & se saturatos non
eniebant, ridiculum est. Et si dicatur,
d dæmones ipsi pretium exoluebant vice
tum personarum, mirum est si talia se fa-
somniabant personæ illæ, & non cito
sionem aduertebant, si pecuniæ non rea-
deficiebant? Si vero talia non somnia-
se facere, mirum non minus est, si cum
oite & familia de his sæpius illi vicini ser-

monem non habuerint, & sic tam ab hospiti
quàm eius familia audientes illa de se referre
quæ scirent sibi contigisse, facile tam se quam
hospitem illum & alios omnes ab huiusmodi
delusionibus non liberauerint.

Postremò, concessò quod vera sit histor
fuerint etiam omnes viri illi ac mulieres, qui
repræsentabantur, immunes à veneficij cr
mine: nihilominus inde non solum non re
fellitur doctrina communis, sed etiam valde
roboratur: ostenditur enim ex illa narrati
one, eam esse Dei in suos prouidentiam, & car
am paternam, vt si quando permiserit inno
centem repræsentari per demonem, ne in pe
culum veniat, clarissimè se innocentiam ma
nifestaturum. Quocirca quibus à Deo gra
dius datus est ad vindictam malorum, in be
num autem innocentium, nisi grauissimam Dei
in se velint prouocare iram, & fieri rei toto
dium & calamitatum, perfidiæ ac sacrilegiorum
quæ ex mora executionis iustitiæ sequuntur
procedant contra eos, qui in conuentibus
maleficis visi sunt, donec aliquis Germani
fuscitetur, qui innocentiam clarè manifestet
denunciatorum & humanitus delatorum.

Tertium argumentum esse potest, quod
obscurè insinuat Ponzinibius, licet non de
cat. Testes de nocte non vident: ergo non po
sunt ferre testimonium illi noctiuagi contra
socios: quia testes debent cognoscere pariter
vt

tradit Barto. in L. Minorem. C. de trans-
 io. Antecedens probatur ex L. Si nō specia-
 C. de testamen. & in L. fin. cum exceptio-
 ff. Quod metus causa. Cum ergo malefici
 te sua conuenticula habeant & maleficia
 erceant, decipiuntur: & sic eis non est ha-
 da fides. Hoc non obstante argumento
 pondetur, testes de re nocte patrata testi-
 monium ferre posse, & fidem mereri, si dicant
 am, aut aliquod lumen illuxisse, aut de-
 quentem admodum fuisse propinquum,
 iungant. Communis sententia est, quod
 m prædictis circumstantijs, & causis scien-
 , possunt testimoniū ferre, licet alias non,
 on in d. L. Si non in speciali. nu. 13. & in L.
 on minorem. Cod. de transact. nu. 4 & 5.
 rtol. ibid. Bald. in d. L. Si non in speciali,
 otores, communionum opinionionum
 e receptarum sententiarū lib. 18. in verb.
 stis. versic. Testis deponens se noctu. E-
 nuel Soarez in Thesauro receptarum sen-
 tiarum, in verb. Testis. Iulius Clarus in li.
 . fin. practicæ criminalis. q. 21. Versic. Sed
 id si testis non viderit.

Nemo autem putet diabolo & suis diffi-
 e fore efficere lumen ad videndum, quod
 am non facile extinguitur à vento, natu-
 ribus medijs. Multa enim dæmon nouit,
 & hominibus haud posse fieri videntur. In
 ius rei confirmationem facit August. li. 21.

de Ciuitate Dei. cap. 6. loquens de quadam
lucerna inextinguibili, in quodā phano se
templo Idolorum, quę nec tempestate, ne
pluuia, aut vento extinguebatur; & dicit
factum naturalibus aut magica arte, aut
præsentatione dæmonis. Quare etiam non
mirandum, quod luna non lucente, dæmo
nes & malefici possint habere lumen ad vi
dendum. Confirmant hoc etiam confessi
ones maleficorum; fatentur enim, quod ch
reis peractis, conuiujsque expletis, luminaria
extinguantur, quando inhonestas & fœd
carnis voluptates explent, vt patet ex proc
sibus, de quibus Malleus, Bodinus, Grilla
dus & alij. Hęc breuiter pro tractatu
quæstionis scripsisse sufficiat, quæ
omnia subijcio censuræ sanctæ
Matris Ecclesiæ,

COMMEN-
 TARIUS IN TITV-
 VM CODICIS LIB. IX. DE MA-
 FICIS ET MATHEMATICIS, THEO-
 logiæ & iuris scientiæ, secundum
 materiæ subiectæ naturam,
 accomodatus.

AUCTORE,

*Petro Binsfeldio Suffraganeo
 Treuirensi Doctore
 Theologo.*

Deut. 18. cap.

Nec inueniatur in te qui lustret filium suum, aut
 m, ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur,
 obseruet somnia atq; auguria, nec sit maleficus, nec
 ator, neq; qui pythones consulat, nec diuinos.

AVGVSTAE TREVIRORVM

cuidebat Henricus Bock, Anno 1591.

CVM in tractatu de maleficorum & sagarum
 confessionibus saepius mentionem legum ciuiliu
 in tit. C. de malef. & mathem. fecerim, quibus
 etiam mea probaui, nec desint qui has leges in multis
 effectibus, quos maleficis tribuunt, ita cōmententur, vt
 eis omnem veritatem adimant, quasi Imperatores ex
 falsa vulgi opinione, & non rei veritate locuti fuerint.
 Proue. 8. cum tamen scriptum sit: Per me reges regnant, & le-
 gum conditores iusta decernunt: Per me principes im-
 perant, & potentes decernant iustitiam: hunc com-
 mentarium subiungere decreui, vt veritas, quæ impu-
 gnari, non tamen vinci potest, magis elucescat, leges
 ab iniuria vindicentur, & Imperatorum dicta salua
 persistant. In quo, diuino aspirante fauore, legum sen-
 tentiam Patrum Theologorumq; doctrina conformem
 ostendam, praesertim cū impugnantes has leges addant
 in causis definiendis eis, quæ spectant ad animum, cui
 iusmodi est de maleficorū negotio, dicta patrum & ca-
 nonum legibus esse, praferenda. Et quia in hac mate-
 ria multa occurrunt, quæ muros Hierusalem adif-
 cant, & ciuitatem Babylonis destruunt: scio quod hu-
 ce meis laboribus quoq; non deerit Sanaballath sul-
 sannator. Non tamen ideo incepta relinquenda sunt
 sed constanti animo perficienda, ad laudem & gloriam
 eius, quo confortante omnia possumus.

2. Esdræ.
 4. cap.

Seruabitur autem hic ordo in toto cōmentario. In
 primis in Rubricā aliqua notabilia, quæ toti materiæ
 aliquod intelligentiæ lumen adferent, præmittentur.
 Deinde singularū legum verba ponentur, quibus po-
 tis, si quid circa literā declarandū sit, breuius expli-
 bitur. Tandem secundū materiæ occurrentis naturam
 quæstiones mouebuntur cum sua resolutione.

RUBRICA, DE MALEFICIS ET MATHEMATICIS, & cæteris similibus.

PRIMUM *notabile in Rubricam.* Continuat-
tio : Cum in superioribus actum sit de
omicidio, quod non solum gladio, sed etiã
veneno arte diabolica præparato, incantatio-
nibus, & maleficijs committitur, rectè hæc
Rubrica subiungitur.

Secundum notabile. Recto ordine hic tractan-
dum esset de existentia maleficiorum : An in
ei veritate sint maleficia, & opera diabolica.
Hæc veritas probata est sacris literis, cano-
nibus, legibus, ex ratione in superiori tracta-
tu, præludio primo.

Tertium notabile. De inuentore Magica-
rum & Diabolicarum artium varij variè iu-
dicant. Conueniunt autem cõmuniter Do-
ctores, à Persis has perniciosas artes esse inuen-
tas. 26. q. 4. can. Igitur genus. S. August. in
de natura Dæmonũ, & li. 7. de Ciuit. Dei,
35. Isidorus li. 8. Etymol. cap. 9. Rabanus
Magorũ præstigijs. Plinius li. 30. naturalis
historiæ. cap. 1. Persæ enim cõteris fuerunt
periciosiores, & in naturali philosophia per-
uicaciores, cuius terminis cum non essent
contenti, & vellent plus sapere, quam oport-
eat, in Diaboli laqueos inciderunt. Apud
Persas

Persas autem primum Magicarum artium
 uentorem ferunt Zoroastrem Bactrianorum
 Regem. Hunc, ut Augustin. tradit lib. 21.
 Ciuit. Dei. cap. 14. dicunt statim à nativitate
 risse; cum potius more omnium mortali-
 um plorare debuisset. Nec ei aliquid boni mo-
 strosus illerisus portendit: cum magicarum
 artium fuerit inuentor, quæ quidem illi
 ad præsentis vitæ vanam felicitatem con-
 suos inimicos prodesse potuerunt. A Na-
 quippe rege Assyriorum, cum esset ipse
 Bactrianorum, bello superatus est, & de-
 ictu fulguris tactus impiam vitam finit.
 Quod malum præuidere non potuit, quia
 uis talis ac tantus esset magus & Astrologus
 ut uiuens astrum Zoroastres diceretur. Et
 scripsit de arte Magica multa millia versuum.
 Si veritati magis, quàm curiositati studere
 lumus, absq; dubio dicere debemus, primum
 Magistrum Magicarum artium fuisse
 artificem Dæmonem: Quia nullus mortali-
 tam malas artes inuenire potuit, qui ab
 instructus non sit: cum opera Magorum
 maleficarum humanum captum superent.
 Id satis clarè habetur 26. q. 2. can. Qui sine
 uatore. Vbi dicitur, Hæc vanitas magicarum
 artium ex traditione malorum angelorum
 in toto orbe terrarum plurimis seculis
 luit. Id quod clariùs Lactantius lib. 1.
 origine erroris cap. 17. tradit, dum de Dæ-

us loquitur: Eorum inuenta, inquit, sunt
rologia, & Aruspicina, & Auguratio, & ip-
uz dicuntur oracula, & Necromantia, &
magica, & quicquid præterea malorum
ercent homines, vel palam, vel occultè, &
pauca: Hi sunt qui imagines (intellige
gnomicas, de quibus infra) & simulachra
ere docuerunt: qui vt & hominũ mentes
tu veri Dei auerterent, & fictos mortuo-
regum vultus, & ornatos, exquisita
thritudine statui, consecrarique fece-
t: & illorum sibi nomina quasi personas
uas induerant. Sed eos magi & ij, quos ve-
maleficos vulgus appellat, cum artes suas
rabiles exercent, veris suis nominibus
illis cœlestibus, quæ in literis sanctis le-
tur. Zoroastres autem primus inuentor
potest, non quod ipse eas inuenerit, sed
d eas à Diabolo traditas prius hauserit,
tis tradiderit, & alios homines docuerit.
à nostris maleficis & magis discimus,
nō omnes instituuntur, & erudiuntur
mediate ab hominibus eiusdem artis pe-
quamuis non rarò à similibus consorti-
educantur, sed plurimi ab ipso Dæmo.
forma humana apparente, in tam exe-
li negocio instruuntur.

Quantum notabile. Quandoquidem Ru-
inscribitur de maleficis & mathemati-
cæteris similibus, leges præsentis in suo

gradu & latitudine compræhendunt
nes artes magicas humano generi pernicio
easque damnant. Quia similitum est
lis ratio.

Quintum notabile. Omnes artes pern
sæ Magorum & maleficorum, à Dam
contra salutem hominum inductæ, sunt
fines & caudas habent colligatas, quan
facies habeant diuersas: vt de hæresibus
iam dicitur in cap. Excommunicamus
2. de hæret. Quare earum sectatores di
fis nominibus à Doctoribus quandoque
pellantur, quandoque etiam confunduntur.
Sic vocantur lamia, Striges, Magi, Ven
Incantatores, Malefici, Sortiaria mulier
viri sortilegi, foemina sagæ. Lamias no
nant Apuleius lib. 1. de asino aureo, Ph
stratus in vita Apollonij Pythagorici, F
ciscus Ponzinibus in suo tractatu, The
Erastus, & alij. Striges Syluester in ve
Hæresis 3. & lib. de Strigimaxis. Barth
meus Spineus in tractat. de Strigib. Pa
Grillandus, & alij Sortiarias. can. Si
Sortiarias. 33. quæst. 1. & Lambertus Dam
in dialogo de Sortiarijs: maleficas & m
ficos sacrae literæ, & leges in præsentititu
communiter Doctores, & vulgus. La
vocantur per transumptionem à Lami
stia monstruosa, quæ pedes habet equi
& cætera membra humana, & ita cru

ut filios suos dilaniet. Sic nostræ La-
 etiam infantium sanguinem expetunt,
 abutuntur in suis sceleribus. Striges ap-
 entur ab aue strige, quæ nocte stridet, &
 aggreditur tenellos infantes & ex eo-
 corporibus sanguinem absorbet. Eo-
 pacto nostræ striges nocturno tempore
 ent, volant, & opera tenebrarum exer-
 nec non infantum cædem sitiunt. Sa-
 etæ, eo quod satis agant, & in officio suo
 no diligentes nimis sint: vel à sagien-
 quia multa scire volunt. Magi, quia
 æ mirabilia sunt, & humanam natu-
 excedunt, virtute Dæmonis exercent.
 fici quia sæpè veneno nocent. Incan-
 es, quia verbis & carminibus maleficia
 unt. Malefici à malefaciendo. Sortia-
 ortilegi à sortilegio, quod vniuersa-
 ceptum omnes diabolicas artes com-
 ur, vt attestantur Paulus Grillandus
 de Sortilegijs. Iodocus Damhauderus
 i criminali ca. 61. & Plinius li. 28. c. 4.
 tum notabile. Quamuis maleficus dica-
 nis malefaciens, sicut maleficium dici-
 ne malefactum in genere. 26. q. 5. can.
 ceat. L. Congruit. ff. de officio præ-
 d legem Aquil. L. Ita vulneratus. C. de
 L. Si operis: hoc tamen nomen sagis &
 maleficis tribuitur per antonoma-
 ue excellentiam, ob insigne nocendi
 Aa 2 studium,

studium, & facinorum magnitudinem. 26
 5. can. Nec mirum. & L. Nemo. C. de male
 mathem. Isidor. li. 8. Ethymolog. cap. 9.
 que sic semper Magos, & magicis siue diabo
 cis artibus vtentes vulgus maleficos appe
 uit. Lactant. loco citato. Cassianus in col
 8. cap. 19. August. in d. c. Nec mirum. Isid
 loco citato. D. Thomas lib. 3. contra Ge
 cap. 106. Nomina enim rectè intelliguntur
 vulgi & hominum vsu & cōsuetudine. L.
 beo. ff. de suppellectili legata; & Horat. de
 poëtica.

Septimum notabile. Etsi leges in præ
 tit. Codicis loquantur in masculino gen
 compræhenduntur tamen etiam fœminæ
 Quia masculinum in materia indifferenti
 ter masculum & fœminam prolatum, se
 per concipit & cōpræhendit fœmininum
 de verborum significat. L. 1. ff. de lagat. 2.
 ita scriptum. Glos. Ioannes Immolensis
 alij ibidem. Bartol. in L. Quicumque. de
 uis fugit. Marsil. consil. 85. num. 20. Lode
 cus Romanus in consil. 98. num. 3. Per
 Anchar. in cap. In generali. de elect. in 6. An
 diac. in can. Si quis suadente. 16. q. 4. & alij
 bi. Quod non solum veritatem obtinet in
 ge ciuili, sed etiam diuina, vt rectè anno
 Panormit. in ca. Maiores. de Baptismo &
 effectu, num. 3. ex illo Ioan. 3. Nisi quis
 tus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non

introire in regnum cælorum: Ad quod
positum allegari possent multæ scripturæ
veteris quam noui testamenti, Psal. 14.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo;
quis requiescet in monte sancto tuo. Qui
reditur sine macula, & operatur iustitiã.
loquitur veritatem in corde suo, &c.
iter. 18. Nec inueniatur in te, qui lustret
oculum suum, aut filiã ducens per ignem: aut
ariolos sciscitetur, & obseruet somnia, at-
que auguria, nec sit maleficus, aut incanta-
tor; neq; qui Pythones consulat, nec diuinos;
omnia hæc abominatur Dominus. Matth. 7.
Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine
intrabit in regnum cælorum, sed qui fa-
cit voluntatem patris mei, qui in cælis est: &
ap. Venite benedicti patris mei, possidere
ereditum vobis regnum: & iterum. Discedi-
te maledicti in ignem æternum.

Notandum notabile. Doctores pleriq; quan-
tum hanc materiam tractant, vt loquuntur in
minimo genere, vt constat ex malleo male-
ficum, Francisco Ponzinibio, Bartholo-
mæo Spino, Syluestro Priërate, Thoma Era-
smo Vlrico molitore & alijs, non quia fœmi-
næ masculinum concipiat contra d.L. Si
scriptum, & communem sententiam, sed
quia maleficia & sortilegia frequentius in
fœminis inueniuntur. Quare autem plu-
rimæ sint supersticiosæ & maleficæ
quam

quam viri, aliquæ redduntur rationes à Doctoribus, quos ponunt Doctores Maleficarum 1. parte. q. 6. Ioannes à Turremata. 36. q. 5. can. Episcopi. Alphonsus Carenensis lib. 1. de iusta hæreticorum punitione. Paulus Grillandus lib. 2. de Sortileg. q. numero. 31. Martinus Arles in tract. de perditionibus & alij alibi.

Prima ratio: Mulieres sunt pronæ ad credendum, cum non habeant magnam experientiam. Vnde à Diabolo facile decipitur, iuxta illud: Qui facile credit, facile decipitur.

Secunda. Mulieres sunt curiosæ, & appetunt cognoscere, quæ eis non conveniunt. Curiositas autem magna est dispositio ad superstitiones & maleficia, ut alibi dictum est, cum hic sexus sit simplex, Dæmon sub spectu recti sæpe fœminas decipit.

Tertia. A natura, fœminæ sunt molliæ complexionis: quæ causa efficit, ut facilius impressiones à spiritibus capiant. Et quando à bonis spiritibus instruuntur regunturque, valde bonæ & deuotæ redduntur, quando Dæmonum suggestionibus confusum præbent, pessimæ fiunt, ita ut non sit difficultas super nequitiam malæ mulieris.

Quarta. Maior est fragilitas ad credendum in sexu muliebri ex natura sexus. Cum re Dæmon statim in principio, primæ

insidiabatur, & eam ad peccatum per-

Quinta. Hic sexus si iram, aut odium ad-
us aliquem concipiat, vehementissimè
itur, & se vindicare determinat: Cùm
em sit imbecillis, & vana sit sine viri-
ra: Dæmon data oportunitate offert vin-
endi modos, & auxilium pollicetur,

Sexta. Fœminæ sunt pusillanimes, &
ndo in tristitiam aut desolationem ca-
t, non facilè se expediunt, sed diu in
llanimitate tristitiaque remanent. Ac-
rit Dæmon, occasionem perscrutatur,
tat, & sæpe vincit,

Septima. Lubricam habent linguam, & sic
uas malas norunt artes, consortibus citò
elant, quibus sine difficultate persua-
t, vt idem sapiant secum non consideran-
quis rei exitus sit futurus.

Nonum notabile. In Rubrica nomine
chematicorum intelliguntur diuinato-

Prohibetur autem maximè diuinatio,
a principatum obtinet, & nunquam in
am partem propriè dicta accipitur. i. q. 1.
Nunquam diuinatio. Hieron. in cap. 3.
hæz. S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 1. Dominic. in
Accusatus. §. Sanè. de hæret. in 6. Ioannes.
dreas in cap. In tabulis. de Sortileg. Troi-
Maluetius Iurisperitus in tract. de sorti-
prima parte, & alij alibi.

Variaæ autem multæq; sunt diuinationis species, secundum diuersitatem mediæ & obiectorum, circa quæ diuinatores versantur. De his speciebus agitur in 26. q. 4. can. 1. turgenus; & ibidem q. 5. cap. Nec mirum, nota, hoc caput. Nec mirum, attribuitur à Gregoriano D. Augustino, in lib. de Ciuit. Notamen est Augustini, ut rectè obseruauit Alphonsus Castren. lib. 1. de iusta hæret. purg. cap. 15. Habetur autem hoc caput integrè apud Rabanum, in libello de magorum prestigijs, quem ipse ex varijs locis D. Augustini & Isidori confecit, ut annotatur apud d. c. Nec mirum, in decretis à Gregorio XIII. felicissimæ memoriæ Pontifice, repurgatis. Iisdem speciebus diuinationis tractant S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 3. Isidor. lib. 8. Ethymologic. cap. 9. Et ex iurisperitis Troilus Maluetius tract. dicto. Damhauderius in praxi crimin. cap. 61 à num. 87. Grillandus lib. 2. de Sortigijs. q. 2. Latissimè Petrus Gregorius Tholanus, in 3. parte Syntagmatis iuris vniuers. lib. 34. cap. 3.

Omnis diuinationo utitur ad præcogitandum futuros euentus, Dæmonum consilio, aut auxilio. Duobus autem modis Dæmones inuocantur: Expressè, & Tacitè, præter intentionem hominis. Quando expressè inuocantur, solent multipliciter futuri prædicere. Quandoque superstitiosis quibus

apparitionib⁹ se aspectui, & auditui hominum ingerunt ad prænunciandum futura. Nec spicies vocatur præstigium, quia oculi hominum perstringuntur. Quandoque per somnia futura prænunciant, & vocatur diuinatione somniorum. Quandoque per mortuorum, & aliquorum cadauerum apparitionem, locutionem, aut responsionem: & hæc est Necromantia, & huius artis professores vocantur Necromantici, quoniam incantamentis videntur mortuos resuscitare, vt dent reserenda, & hi solent cadauer sanguine conspergere, eo quod Dæmones sanguine delectantur. Quandoq; verò futura prænunciatur per homines viuos, sicut in arreptitijs, & per diuinationem per Pythones. Qui sic dicti Pythone Apolline auctore diuinationis, quandoque diuinant per aliquas figuras, aut res, quæ in rebus inanimatis apparent. Quæ appareant in aliquo corpore terrestri, vt poma, ferro, aut lapide polito; dicitur Geomantia: Si in aqua, Hydromantia. Si in aëre, Aeromantia: Si autem in igne, Pyromantia; Si in visceribus animalium immolatorum, Haruspicium dicitur. Diuinatione, quæ fit absque expressa Dæmonum inuocatione, in duo genera diuiditur. Quorum primum est, quando ad præcogitandum futurum aliquid consideramus dispositionibus aliquarum rerum, & si fiat

in consideratione astrorum & syderum, pertinet ad astrologos, qui & Genethliaci vocantur, propter observationes natalium dierum. Hi observant diem natalem, & horam ortus in hanc lucem, mox per duodecim cœli signa, syderumque cursus discunt, & ad iustum signi calculum redeunt, & hinc prædicunt hominis naturam, & fortunam, aut infamam fortunam, futurorum eventus. Si verò attendantur motus & volatus avium, seu quorūcūque animalium, veliam hominum sternutationes, aut membrorum saltus, pertinet ad augurium, quod dicitur à garritu avium: sicut auspiciū ab inspectione avium, quorum primum spectant ad aures: secundum ad oculos. Si autem consideratione fiat ad verba hominum præteritum, dicitur, quæ aliquis retorquet ad futurorum eventuum præcognitionem, appellatur omen. Si observentur aliquarum positiones figurarum in corporibus, species sunt, ut si ex inspectione linearum in manibus, Chiromantia est, quasi divinationis manus. Si autem quædam signa spatula alicuius animalis considerentur, dicitur ad spatulamantiam: Si ex facie inspicitur iudicium sumatur futurorum, physiognomonia nominatur. Ad secundum divinationis genus, quod est sine expressa Dæmonum invocatione pertinet divinatio, quæ fit ex

ratione eorum, quæ eueniunt ex quibus-
 o, quæ ab hominibus seriò fiunt ad ali-
 od occultum inquirendum, siue per pro-
 iectionem punctorum, quod pertinet ad ar-
 Geomantiæ: siue per considerationem
 rarum, quæ proueniunt ex plumbo li-
 facto in aquam proiecto, siue ex quibus-
 scedulis scriptis, vel non scriptis in oc-
 orepositis, dum consideratur quam ali-
 accipiat: vel etiam ex festucis inæqua-
 s propositis, quis maiorem vel minorem
 piat, vel taxillorum proiectione, quis
 a puncta projiciat: vel etiam dum con-
 ratur quid aperienti librum occurrat,
 omnia sortium nomen habent. Quo-
 o & quando sortes sint licitæ, infra,
 do leges explicabuntur, in proprijs lo-
 clarabitur.

Decimum notabile. Cum diuinatores fu-
 rum & secretorum cognitionem à Dæ-
 monibus hauriant, videndum est ex Theo-
 rum & Doctorum sententia aliquid de
 monum scientia. De hac materia habe-
 6. q. 4. can. sciendum, ex Augustin. de
 ra seu diuinatione Dæmonum, cap. 3. 5.
 Tractant Theologi communiter cum
 stro in secundo sentent. d. 7. S. Thom.
 t. quæst. 64. Isidorus de summo bono,
 cap. 10.

triplici acumine scientiæ vigent Dæmo-
 nes;

nes: subtilitate naturæ, Experientia temporum: & reuelatione supernorum spirituum. Quantum ad subtilitatem naturæ, etsi malitiam sint indurati, scientia tamen naturali non sunt priuati. Vnde perspicacissimi cœlorum motus, stellarum syderumque inflationes, Planetarum coniunctiones, elementum mixture & temperamenta, herbarum virtutes animalium proprietates, lapidum virtutes metallorum operationes ac omnium mixturarum qualitates cognoscunt, nec est quippiam rerum naturalium, quod eorum cogitatione effugiat, exceptis occultis cordium nostrorum cogitationibus, quæ solum Deo cognite sunt, ut infra latius dicetur. Sic ergo ut Paul. Clandus in lib. de Sortilegijs q. 6. nume. 1. Syluestro in lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 7. Strigimago attestatur, Dæmon optimus Philosophus, Theologus, Arithmeticus, Mathematicus, Dialecticus, Logicus, Grammaticus, Musicus & Medicus excellentissimus.

Experientia etiam insignis in Dæmonibus comparatur diuturnioris vitæ beneficio, experientia nos priuamur, ob momentaneam vitam, quæ modico tempore durat, & vix illa statim perit. Sic hominum inclinationes modos superandi eos discit & obseruat Dæmon. Quomodo cognitio Dæmonum iudicium augeatur & crescat, doctè tradit Guilhel. Parisiensis in 2. part. de vniuerso cap. 114.

ait, ipse usus siue consuetudo malignans
 ex necessitate auget astutiam ipsarum (in-
 ge substantiarum spiritualium:) Hoc
 manifestum est in animabus humanis.
 mines enim malignationibus assueti ipsa
 usmodi assuetudine astutiores efficiun-
 tur ad malignandum. Quomodo igitur vel
 de causa prohibita erunt primi peccatori-
 substantia, vt non possint in sua versutia
 exercere: praesertim cum incessanter videam-
 us ac audiamus easdem nouis & haecenus
 editis insidijs homines seducere atq; sub-
 ducere, & in noua flagitia atq; stupenda in-
 ducere? An fortè creatoris bonitas maligni-
 torum compressit, atq; frenauit vsque
 eo, vt eos non permitteret tanta ac talia
 suggerere hominibus? Quod utiq; ve-
 ribile dici posset pro parte. Vix enim inue-
 niuntur vitia, vel peccata in hominibus, quo-
 rum similia non praecesserint in eisdem, prop-
 ter quod dixi, pro parte. Non enim improba-
 tur, neq; impiè creditur, eam esse circa ho-
 mines diuinæ pietatis sollicitudinem, vt ma-
 lignus spiritus non permittat totis malignita-
 tibus conatibus seuire in homines, cum &
 sibi inuicem inimicantes homines à mu-
 tuocum documentis reprimat & compescat. Am-
 plius, cum non omnes isti primi peccatores
 maiores etiam nunc astutia, vel malitia,
 modo prohibentur minores à maioribus
 de astu-

de astutijs addiscere ea, quæ ignorant? Per
sertim cum maiores per minores, tanquam
sibi subditos & ministros, innumeras
malignitatis fraudes exercent? Amplius
quis ignorat omnem affectionem, si
bona sit, siue mala, ad ea quæ ad ipsam per-
tinent exacuere, & quodammodo, ut ita
catur, docere? Cuius exemplum vnum est
avaritia, quæ alias simplicissimas mentes
exquirenda lucra, & ad vias eius excogitan-
das incredibiliter exacuit & dirigit. Sic &
pius amor se habet erga turpem amatorem,
cens ipsum excogitare vias, quibus obtineat
quod amor suggerit, hoc est, vel amasiam
fam, vel delitias amatorias. Amplius sic
rum est, iuxta sermonem Aristotelis, quod
virtus omni scientia certior & melior,
quod malitia omni astutia certior ac
quior sit, dubium esse non debet. Quan-
tunc virtus scientiam illuminat circa ea, quæ
ad doctrinam pertinent: Sic & malitia
fam malignandi astutiam circa ea, quæ
lignitatis sunt, illuminat. Quod autem
crescat diabolica malitia incessanter, ha-
beret sermo scripturæ. Superbia eorum, qui
runt te, ascendit semper: & paucis inter-
ctis. Quis dubitat eos incessanter insister-
ductionibus & subuersionibus hominum
Deinde ludificationibus, & magicis op-
bus, quæ per eos fiunt, iugiter inferuntur.

Admodum igitur ex frequenter magis
gere crescit malitia in hominibus, sic
esse est, & fieri apud illos, præsertim
tantæ renouationes, & malorum ope-
, & malarum dispositionum seu pas-
um in eis euidenter appareant. Si igi-
emper crescat eorum malitia: necesse est
n, vt crescat astutia ex eadem consue-
ne studiorum malignitatis. Amplius,
apud eos sint principatus, & potestates,
mala semper imperant, & nouas ma-
eis suggerunt. Quomodo ergò inces-
r noua mala non addiscunt, cum &
s suggestionibus principum suorum,
qua faciendi experientia reuelentur?
ex Guilhelmo, ex quibus clarè animad-
tur, quomodo astutia diabolica indies
tur, & experientia crescat. His accedit
Iustinus lib. 2. de Genesi ad literam cap.
ui tradit eos experientia temporum,
er tam magnam longitudinem vitæ,
iores fieri, Aduertendum tamen ex
o. Thoma I. parte quæst. 64. artic. 1. ad
ad cognoscunt per experientiam longi-
oris, non quasi à sensu accipientes, sed
n rebus singularibus completur simili-
ius speciei intelligibilis, quam sibi na-
er habent inditam, aliqua cognoscunt
tia, quæ non præcognouerunt futura.
mò reuelatione bonorum angelorum,
cum

cum quibus non conueniunt quidem per conformitatem voluntatis, sed per similitudinem intellectualis naturæ: aliqua addiscuntur. Dæmones, quæ boni spiritus ab omnipotenti Deo acceperunt, ad cuius imperium & beneplacitum Dæmonibus reuelant. S. Augustinus. Thom. Isidor. Magist. & DD. locis citatis. Obijcit contra hoc S. Bonauent. in 2. 7. par. 2. in expositione literæ. Dæmones sunt inimici Dei & angelorum. Si ergo inimicis abscondenda sunt secreta confidetur, videtur quod Deus eis nunquam faciat reuelari. Item, ipsi Dæmones sunt in tenebris damnationis. Cùm ergo non sint idonei ad gratiam, & reuelatio sit cognitio gratiæ non naturæ: videtur quod nullo modo ipsi reuelatio. Respondet S. Bonauent. quod vero habendum esse, quod dæmones aliquid præsciant reuelatione supernorum spirituum, cuius reuelationis attendendus est finis & modus. Finis: quia mirabilis sapientia inimicantes sibi implet voluntatem suam. Vnde sicut reuelatio somnij de exaltatione Ioseph facta insidiantibus, secundum mirabilem Dei dispositionem, fecit ad eius intentionem, licet secundum intentionem illorum esset ad impedimentum: sic Deus ita ostendit per angelos suos Dæmonibus, ut dum obuiant, aliquid valdè decens & competens ordinatissimè impleat, & eliceat: & ex hoc

primum argumentum : quia non est simi-
 Humanū enim consilium potest irritari,
 on tamen diuinum. Attendendus etiam
 odus. Duplici enim modo fit reuelatio,
 iquando mentis illustratione, sicut fiebat
 ctis Prophetis, & hæc est gratiæ. Aliquan-
 verò sola prædictione, sicut homo reuelat
 andoque suam voluntatem, & hæc non est
 tiæ aliquo modo perficientis, vel eleuantis
 turam, sed potest esse opus misericordiæ, si
 ad ordinetur ad bonum eius, cui prædici-
 : Vel iustitiæ, si ordinetur ad punitionem
 cuius mali, utpote si ad fallendum fallaces:
 l vtriusque, si simul ad vtrumque, & ita est
 asi semper. Quia huiusmodi futura præ-
 untur Dæmonibus, & permittuntur mi-
 ilia ab eis fieri, ut boni talia parui pendant,
 quibus se vident à damnatis & miseris su-
 ari. Et mali proficiant in peius errantes &
 errorem mittentes, occulto Dei iudicio,
 nen iusto. Vnde valde stultum est deside-
 e facere mirabilia, vel præscire futura, &
 asi magna hæc reputare, cum inimicos Dei,
 is videamus abundare. Nunc videndum
 an Dæmones præscientiam habeant futurorum &
 etorum, ita ut ex eorum reuelatione homo possit
 nosticare & occulta cognoscere. Dubium esse
 est de futuris contingentibus, cordium
 itationibus, & rebus occultis latentibus,
 ant furta occultissima, deperdita, & the-

*Duplici
 modo fit
 reuelatio.*

fauri in visceribus terræ absconditi. Vt
 etiùs & distinctiùs proposita difficultas res-
 uatur, aliquæ conclusiones sunt ponendæ.
 De hac materia legendi sunt Doctores in
 senten. d. 7. S. Thomas lib. 3. contra Gen-
 cap. 147. S. Augustinus in lib. de diuinatione
 seu natura Dæmonum, tomo 3. Alexand. B-
 lenf. 2. part. q. 26. memb. 4. Decretistæ in
 Sciendum, cum textu 26. q. 4.

Prima conclus. *Futura, si in seipso
 considerentur, à nullo, præterquam à
 Deo, cognosci possunt.*

CONCLUSIO est de fide. Probatur: P-
 dicere res futuras, signum diuinitatis
 vt ex locis sacræ scripturæ probatur. Isaia
 Annunciate, quæ ventura sunt in futuro
 & sciemus: quia Dī estis vos. & 45. suam p-
 phetiam diuinam esse probat. Hæc dicit
 minus sanctus Israël, plastes eius: ventura
 terrogate me. Sap. 8. Signa & monstra scie-
 tequam fiant, & euentus temporum &
 culorum.

Secunda conclus. *Futura in seipso
 Dæmones nequaquam cognoscere possunt
 nisi ab Angelis bonis eis reuelentur, vt
 etum est.*

CONSTAT ex prima conclusione. Futura enim sic prædicere, spectat ad Deum: non competit Dæmonibus. Et sic Dæmones quando prædicunt huiusmodi futura contingentia, fallunt & mentiuntur. Sic Reg. 22. cap. Prophetæ Baal mentiti sunt regi Israël. Aliquando etiam prædicunt Dæmones futura, quæ ipsi facturi sunt. Aliquando intelligunt etiam ab alijs hominibus, quæ facere intendunt, & suis regibus vel maleficis, qui nec rei cognitionem habent, prædicunt. Sic cuidam Annæ ex S. Ordine sub iurisdictione Monasterij S. Martini, extra muros Treuirenses quæ mortis sententiam & executionem recepit Anno Domini 1590. 11. Augusti, comprehensio suam, & incinerationem futuram prædixit proprius magisterulus. Cui mulier respondit: Miserabilis Dæmon, huius rei tuam dedisti. Iterum Dæmon: Tibi facio, & tui similibus.

Tertia conclusio. Futura, quæ habent causam necessario determinatam & inevitabilem, ad eorum esse producendum, Dæmones naturali cognitione cognoscere possunt.

HAEC conclusio constat ex d. cap. Sciendum: & cōmuni sententia Doctorū: &

Bb

a

Ratio

Ratio est; Huiusmodi futura habent esse suis causis necessario determinatis, quod quidem esse cum sit determinatum, infallibile necessarium, certo potest cognosci. Quia philosophiae est pronunciatum; Sicut res se habent ad esse, ita ad cognosci. Sic multo certius quicunque Astrologo eclipses, & planetarum coniunctiones praedicere Dæmones possunt. Quia rectius causas talium effectuum cognoscunt.

Quarta concl. *Futura, quae habent causam, ut plurimum determinatam, infallibilem, cognoscuntur certa quadam coniecturali cognitione, sed non infallibiliter à Daemonibus.*

RATIO: Quia cum haec futura solum habeant esse in sua causa determinata necessario, & infallibiliter, sed ut plurimum simili modo cognoscuntur iuxta dictum pronunciatum. Sic Dæmon possit praedicere astrologo vel malefico anni fertilitatem, quando bona caeli constitutio aut aeris optima constitutio, non tamen infallibiliter, quia fructus multis modis possent impediri ex alijs causis.

Quinta conclus. *Futura merè contingentia, & indeterminata Dæmonibus non possunt naturaliter cognoscere.*

QVIA haec futura cum sint ad utrumque

et, indeterminatam & fallibilem habent
 usam, atq; ab hominis libero pendent arbi-
 trio, quod in vtramque partem potest flecti.
 liberum enim arbitrium, quantum ad actus
 determinationem, non cadit in cognitio-
 nem certam Dæmonis, Et confirmatur ratio.
 Quia si posset cognoscere; utiq; vellet sci-
 re. An vinceret hominem, vel esset vincendus
 homine, quem tentat; Quia cum superbus
 nunquam tentaret eum, à quo se vincen-
 dum præsciret. Ideoq; semper tantum eum
 tentaret, quem se victurum præcognosceret.
 clarum est ex sacris literis, gestis Sancto-
 rum, & experientia, quod tentat etiam alios,
 quibus vincitur, vt patet in Iob, Salvatore
 nostro, S. Anthonio, Hilarione, & multis.
 Ergo non præcognoscit futura ad v-
 mlibet.

Sexta concl. *Dæmones saepe de acti-
 bus humanis coniecturaliter vera præ-
 cipiunt.*

Ratio: Quoniam Dæmones passiones
 appetitus sensitivi, ac inclinationes cor-
 porales cognoscunt, & cum plures sint, qui ap-
 petitum & carnalia desideria sequuntur, quam
 illis resistunt, saepe de actibus humanis ve-
 ri iudiciunt. Qualis enim quisq; est, talé sibi
 præscribit. Ex externis etiá signis & ope-
 ribus qualis interior homo sit, nõ est diffici-

dicare, iuxta illud Euangelij. A fructibus eorum cognoscetis eos.

Septima concl. Cogitationes hominis pendentes à voluntatis nostræ libertate, si solo intellectus & voluntatis terminis contineantur, Dæmones non cognoscunt.

PROBATVR. Quia hoc diuinæ maiestatis proprium est. Ieremiæ 17. Prauum est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes. 1. Paralip. cap. 28. Omnia enim cor scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogitationes intelligit. 3. Reg. 8. Tu nosti secretus cor omnium filiorum hominum. Psal. 43. Nonne Deus requirit ista? ipse enim nouit abscondita cordis. Iob. 42. Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio. Math. Cum vidisset Iesus cogitationes eorum. Act. 1. Tu Domine, qui corda nosti omnium. Roman. 8. Qui autem scrutatur corda, quis quid desideret spiritus. Hebræor. 4. Discrutor est cogitationum & intentionum cor, & non est vlla creatura inuisibilis in conspectu, eius &c. Eandem veritatem docent sancti Patres. Hieron. super dicta verba Mat. 9. Ambros. super caput 2. 1. Corinth. & lib. de officijs. cap. 14. S. August. de diuinatione Dæmonum cap. 5. & lib. 2. Retra-

cap. 30. Chrysoft. hom. 23. super Ioan. super illa verba. Ipse enim sciebat, quid esset in homine. S. Thomas 1. par. q. 57. art. 4. S. Bonau. in 2. d. 7. par. 2. art. 1. q. 3. & alij alibi. Hinc deducitur: quod nullus etiam Magus, aut diuinator potest cognoscere secretas hominis cogitationes.

Octaua concl. Cogitationes hominis & affectiones cordis indirecte & coniecturali cognitione Dæmones, quandoque possunt cognoscere.

PATET: Homo ex effectibus exterioribus sic interiores actus potest cognoscere, iuxta illud Ecclesiast. 13. Cor hominis immutat faciem eius: & aliud Math. A fructibus eorum cognoscetis eos, &c. Ergo multo magis Dæmones, qui maiori naturæ subtilitate sunt præditi.

Nona concl. Dæmones cognoscunt secreta furtiua, deperdita, & thesauros, quæ hominum cognitionem fugiunt.

QUIA cum sint incorporei, acrimonia sensus, & celeritate motus vigent nec impediuntur interpositione corporum, sed omnia naturalia obiecta perspecta habere possunt. Nullo tamen modo licet homini à Dæmonibus huiusmodi inquirere, vt infra citius probabitur

Vndecimum notabile. Artes huiusmodi magica & diabolica diuidi possunt in diuinatrices & operatrices. Diuinatrices, quarum exercitium maximè versatur in diuinando, secreta reuelando, & responsa accipiendo; quas referre possumus auguria, sortilegia spiciatim sumpta, Chiromátia, Spatulamátia, Operatrices, quæ virtute & cooperatione diabolica mirabilia & scelera operatur, vt est Magia propriè dicta, quæ arte diaboli mirabilia ad vanam ostentationem operatur. Ad eandem classem referre possumus incantationem, veneficia amatoria, & maleficorum crimen: quod cum omnium pessimum sit, vix pote contra salutem humani generis, semper versatur in operatione; Quamuis quidem etiam huius sectæ reperiantur, qui vacent tantum diuinatrici, quam operatrici magiæ.

Duodecimum & vltimum notabile. Cum maleficorum & sagarum crimen Dei permisso, Dæmonis potestas, & hominis voluntas liberè consentiens concurrant, manifestissimum est maximam huius argumenti cognitionem ad Theologum pertinere. Quis enim quid Deus permittat, quid Dæmon possit, quæ societas inter hominem & angelum conueniat, cognoscit, nisi Theologus ex sacris literis? De dei permissione nihil physicus tractat: De diaboli potestate nihil leges ciuiles scribunt; leges humanæ non Dæmonibus,

ominibus viuendi modum statuunt. At
quia maleficorum crimine nocumenta Rei-
publicæ inferuntur, humana pax læditur, &
publica tranquillitas perturbatur, vt ab omni
ominum memoria experientia rerum ma-
lustrata compertum est: iustissimè pœnas le-
uesciuales in maleficos & mathematicos de-
reuerunt. Causarum autem concurrenti-
um, ad tam immane maleficorum crimen, in-
fectus fluxus, Theologi iudicium requirit,
namuis etiam philosopho suas partes non
enegemus in discernendis effectibus veris à
illis & præstigijs. Atque hæc causa est, qua
Iurisperiti tam parum, vt omnibus notum
est, in commentatione argumenti harum le-
um præstiterint. Bartolus, Baldus, Salyce-
us, Angelus & alij copiosissimi in alijs legum
culis extiterunt: de harum ll. materia, aut
nil, aut valde parum cum Glossæ explica-
tione scripserunt. Quare nemo miretur me
argumenti genus, quod multum in praxi
controuersia hisce infœlicissimis tempori-
bus versatur, ad tractandum suscepisse, qui
professione sum Theologus, atque etiam iam
longa lectione Theologiæ tantum scientiæ
his adiunxi, quantum huius materiæ ne-
cessitas postulat. Exactiorem iuris cognitio-
nem, in harum legum interpretatione relin-
quo eis, qui omnem ætatem in Iurispruden-
tia consumpserunt.

C. DE MALEFICI
 & mathematicis & coeteris
 similibus.

LEX. I.

Plus est hominem veneno extinguere, quam occidere gladio.

DVPLEX huius legis sensus esse potest prior secundū Gloss. & Bald. Atrocius est venenare, quam occidere gladio, quia venena dans tenetur L. Cornelia de Sicariis & venefic. ff.

Secundus sensus Salyc. & aliorū. Gravius est veneno extinguere, quia dolo & clandestinè committitur, & occultè vita hominis subtrahitur, & ut plurimum non est locum remedio. Similis ratio sumi potest ex Bald. L. Cum fratrē. C. de quibus ut indign. cum textu ibidem. Venenatio est crimen occultum, & sapit prodicionem, & idem Bald. L. Nemo C. de summa Trinitate col. 2. verbo. Simile est in veneficio. Ille qui venenat aliquem, dicitur proditoriè eum occidere.

*Quomodo
 nomen ve-
 neni summa-
 tur.*

Nomen (venenum) medicum est, & datur in utramq; partem, bonā & malam. Qui venenum ff. de rerum & verbor. signifi-
 cati

tion. Qui venenum dicit, adijcere debet, utrum bonum esset, an malum. Nam medicamenta venena sunt, quia eo nomine omne continetur, quod adhibitum eius naturam, cui adhibitum est, mutat. Dicitur enim secundum Gloss. ibidem in verb. (mutat) venenum, à vi vehementi immutandi naturam eius, cui adhibetur. Ad idem facit L. eiusdem legis. ff. ad legem Corneliam de sicarijs & venefic.

Pro maiori præsentis legis intelligentia notandum cum Paulo Grillando, lib. 2. de sortilegijs q. 12. num. 14. quod ff. ad legem Corneliam de Sicarijs fit mentio & tractatur de venenis naturalibus, quæ hominis ingenio & medicorum peritia fiunt, absque aliqua superstitione seu Dæmonis inuocatione, venenū autē in præsentī L. accipitur pro eo, quod fit per sortilegos, magos, maleficos & cromanticos similesque, ope & suffragio dæmonis. Sicut nomen (venenum) pro naturali veneno accipitur, & etiā pro eo, quod est diabolica vel preparatur, aut administratur: ita nomine veneficij & venifici cōmuni. Doctores non solum prophani, sed etiam ecclesiastici vtuntur pro maleficio & maleficio. Exodi 22. vbi nostra versio Hieronymi habet; Maleficos non patieris viuere, septuaginta interpretes habent. veneficos. Augustinus. lib. 21. cap. 6. Magos nostra scrip-

scriptura, inquit, Veneficos & incantatores vocat. Ischius lib. 6. in Leuiticum cap. 17. Pessimus, ait, est etiam veneficis adherere quia Dæmonum inimicorum nobis & persequentium nomina dicunt, & ibidem, in cap. 20. Non quaecumque peccatum esse declinare ad magos, siue vt septuaginta, ventriloquos & veneficos, prædiximus. His accessit Philo in lib. de specialibus legibus, cuius verba quoniam maximè faciunt ad dictæ Legis intelligentiam, ad longum inserenda duximus. Cæterum, inquit, qui gladio, hasta, fuste, saxo, aliove telo interimunt, fieri potest vt in conspectu subito & repentinoque impetu perciti scelus amittant, furori non rationi obsecuti, ita dimidiatum videatur facinus, cui non accessit longa deliberatio. Alij verò sceleratissimi polluti mente ac manibus, magi & venefici per otium & in secessu dant operam malefactoribusque artibus, captantes occasionem suarum calamitatum inferendarum promittunt. Ideò lex vult veneficos & veneficas, vnum quidem diem viuere, sed mori, quando primum deprehensi fuerint, nec villo postea differri supplicium. Nam qui propalare scelus cominus aggrediuntur, vtrunq; cauere non possunt: occultæ autem insidiæ veneficiarum animaduertuntur facillè. Præstat igitur illis noxa, quam illaturi erant alijs, auertatur a se, & eorum capita, & alioquin etiam qui gla-

alio quouis telo grassatur, non enecat
ullos eodem tempore: venenis autem læti-
is innumeri perimuntur, inter æsculenta
admixtis confusisq; per insidias: & ac-
it aliquando in numerofo cõuiulo, sode-
us ad eiusdem falis eiusdemq; mensæ so-
tatem collectis, inter libationes violari so-
itatis fœdera, repente mutatis rerum vici-
, & in cõuiuij locum succedentibus ful-
lis exequijs. Quapropter etiam mitissimos
mentissimosq; iudices sæuire in id genus
uenit, nec saluti eorum vnquam parcere.
idenim est iniquiùs, quam alimenta ad
ndam vitam facta vertere in perniciem, &
uræ beneficia corrumpere? vt qui ex cibo
uq; petunt refectionem necessariam, in
dias præcipitati, pro salute mortem inue-
nt? Eadem pœna manet eos, qui non læ-
ra venena conficiunt, sed longos morbos,
bem lentam inferentia. Nam sæpè satiùs
mori, quam ægrotare, præsertim diutur-
morbo, non habituro fœlicem exitum.
uunt enim medicinam morbi contracti
eficijs. Molestiores autem sunt in hoc
re animarum noxæ, quam corporum:
niam inde nascuntur deliria, & intolera-
insaniæ, quibus mens, qua nihil pretio-
omini datum est diuinitus, oblæditur:
otiùs in totum demigrat sine vlla spe re-
brutam deterioremq; animi partem re-
linquens

linquens corpori communem cum beſt
Quandoquidem ſublata ratione homo in
ram mutatur, vtcunque lineamenta hu
næ ſpeciei retineat. Veram quidem illam
giam, hoc eſt, perſpectiuam ſcientiam,
quam naturę opera cernuntur clariùs, vt
neſtam expetendamque non plebei ſol
ſectantur, ſed etiam reges regum maxi
præſertim Perſici, tam curioſi harum artium
vt regnare non liceat, niſi cum magis
ſato. Ex hac adulterata deprauataque deſe
dunt, quas maximè proprio vocabulo
las artes dicimus, circulatorum, ariolorum
que ſtudia, & mulierum manceptiorum
nequiſſimorum expiationes, luſtrationes
que proſitentium mutationeſque amoris
odium: aut è diuerſo in amorem odij,
quaſdam potiones & incantamenta idoc
Atque his dolis inuncant ſimpliciſſimis
quemque, donec in calamitates ingentes
trahant, vt nonnūquam magnæ familiæ
nationeſque paulatim ſidendo ſine ru
ſtrepitu intercidant. His omnibus op
conſideratis, noſter legiſlator non ſinit
craftinari veneficorum ſupplicia, ſed
que mora vult exigere, quod dilatio non
oportunitatem peccandi præbeat, vlt
mortem properantibus, cæteros vero ſu
tione metuq; repleat, exiſtimantes quic
illorum vitæ accedit, ſuæ ſecuritati

re, Idcirco sicut vyperas, scorprios, aliasque
 venenosas bestiolas, prius quam mordeant,
 cauant, aut omnino se commoueant, si-
 mora ad primum aspectum occidimus,
 cauendo genuinam eorum malitiam
 us, quam noceant: Eodem modo etiam
 homines plectendi sunt, qui cum sint ani-
 malia rationalia, nihilo secius à natua man-
 tudine in ferinos mores degenerant, &
 delectamento habent lædendi quotquot
 sunt licentiam. Hactenus in præsentī de
 veneficis dictum sit. Hæc Philo, in quibus
 materiam d. L. i. rectissimè explicat, quo-
 do grauius, plus atrociusue sit veneno-
 sum gladio occidere, & quod secundum
 legem etiam diuinam per veneficos male-
 intelligantur. Consonant his etiam quæ
 Iohanni docent. Iustinian. Institut. iu-
 riuilis de publicis iudic. in §. Item lex
 Cornelia. versic. Eadem lege & venefici
 morte damnantur, qui artibus odiosis,
 venenis quam susurris occidunt: su-
 susurris, id est, incantationibus, secundum
 legem. Sic Plato & Platonici, veneficij no-
 mine, pro incantatione & fascinatione vtun-
 tur. Plato lib. ii. de legib. Porphyrius li. 2. de
 veneficijs, & Iamblycus in lib. de misterijs &
 magico hinc ex ll. L. Qui venenum ff. de
 venen. signifi. & L. Quod sæpè. §. veneni. ff.
 de contrah. empt. nomine veneni cōtinetur
 omne,

omne, quod adhibitum eius naturam, & adhibitum est, mutat. Ergo nomine venefici maleficium seu incantatio etiam intelligitur quia maleficio & incantatione corpus eius cui incantatio siue maleficium applicatum mutatur in peius, & inficitur veneno & morbo, nisi quis diuinas literas, canones & leges negare velit. Atque hoc latini sermonis obseruantissimus etiam Calepinus obseruat in verbo, Malefacio tibi. Maleficæ mulieres incantatrices dicuntur, & veneficæ: & in verbo, Veneficus & venefica qui vel quæ venenum conficit, & qui incantationibus & ceteris malis artibus utitur. Hinc triueneficus, id est excellens veneficus. Plautus. Mustas adhibet triuenefica? Nomen ergo (venenum) commune est veneno naturali, & illi, quod incantatione & arte malefica siue magica conficitur. Quod etiam verum est apud grecos *φάρμακον* enim utrique conuenit, ut de admodum multorum auctoritate ostendit Ioan. Bodinus in confutatione opinionis in annis VVieri.

Dubium hic esse potest, quod maleficus Salycetus, & breuius resoluit, An, quando aliquis emit aut præbuit venenum ad occidendum, & non secutus est effectus, tenetur pœna ordinaria?

NON est dubitandum, quando effectus
 sequitur, tunc enim omnium consensu
 ceptum est, quod pœna ordinaria afficien-
 sit. Sed in casu proposito alia ratio est.
 idam distinguunt: Conatus præbendi ve-
 num, aut ad remotum actum tantum ve-
 ut, emit aliquis venenum ad occiden-
 hominem, sed non propinavit, quia im-
 itus, vel pœnitentia ductus mentem mu-
 it: & in hoc casu, cõmunissima est senten-
 quod non puniatur pœna ordinaria, sed
 traria, sic Salycet. & Angel. in præsentī L.
 d. in consil. 443. incipienti, Cecehus con-
 t. Didac. Couar. in Clem. Si furiosius, de
 ncid. par. 2. non longè ab initio. Meno-
 lib. 2. de arbitrar. Iudic. quæstionib.
 60. num. 46. & alij à Couarr. & Meno-
 citati. Aut conatus venit ad actum pro-
 um, utpote emit aliquis & propinavit ve-
 um: sed venenatus medicorum ope adiu-
 ffugit mortem: tunc is maleficus pœna
 naria punitur. Sic Salycet. Angel. Couar.
 och. & alij locis dictus. Alij indistinctè
 nt, ementem & etiam propinantem ve-
 um, non fore puniendum pœna ordina-
 effectus non sequitur. Berthacinus in re-
 rio Iuris, in verbo, Venenatio. Carerius
 tica fol. 190. num. 19. ut citatur à Di-
 Julius Clarus lib. 5. sentent. in §. Homi-
 um, num. 14. Bertach. attestatur se hanc

sententiam sæpe Romæ practicasse : & h
magis communis opinio videtur, & in pr
receptor: vt Clarus docet. Hæc circa prima
L. sufficient.

LEX. II.

*Artem Geometriae disci, atq; exer
ri publicè interest: Ars autem mathem
tica damnabilis est, & interdicta omni*

NOMINE Geometriæ intelligitur sci
tia, quæ docet mensurare terram.
qua conscripsit libros Euclides, quos ve
Boëtius. In his varias mensuras, lineas, su
ficies, angulos & figuras Geometricas po
De hac eadem latè scripsit Orontius Fin
Delphinus in duobus libris. Plato in 7. lib
Republ. magnis laudibus extollit Geo
triam: & inter cætera attestatur, Geo
triam ad veritatem animum attollere, &
philosophandum præparare cogitation
conducere etiam ad rem militarem, ad ca
ponendâ, regionem occupandam & ad
chinamenta, quibus circa acies, vel in obse
ne, vel in itinere vtendum est. Tantum P
Geometriæ tribuit, quod voluerit scrib
forib; suæ scholæ, vt referunt: ἀγεωμέτρως
ἐδιδάσκειν, id est, nullus ignarus Geo
triæ ingrediatur. Iudicabat enim max
in

interesse ad disciplinas comparandas, si quis
geometriæ vacasset.

*Dubium circa literam huius L. mouere aliquis
sit.*

Quomodo mathematica, quæ est vna ex
scientijs secundum philosophum lib. 6. me-
phys. textu 2. & cōmunem philosophorū
sententiam, omnino damnatur, & Geome-
trix, quæ eius est pars, tanquam utilis Reipub.
mittitur? Mathematica enim complecti-
tur Arithmetica, Musicam, Geometriam &
Astronomiam. Respondetur, Mathematica *Mathema-*
policiter accipitur. Vno modo pro scientia, *tica dupli-*
et considerat quantitatem, ratione, sed non *citer acci-*
materia separatam. Vt Aristoteles loco *pitur.*
dicit: hæc cum consistat infra terminos
naturæ rationis, est vna ex humanis scientijs,
et necessaria Reipubl. & dictas sub se
continent scientias, eique Geometria subijci-
tur. Hinc Pythagoras, & multi eius scholæ
puli firmiter statuebant, absq; mathema-
tici quadriuius haud faciliè philosophiæ ap-
petenti contingi, nec posse verum percipi. Et
initio quidem Geometria & Arithmetica,
quod Pythagora, referente ex alijs Lodo-
uico Cœlio Rhodigino, lectionum antiqua-
rum lib. 4. cap. 30. in mathematicarū album
aduocatæ, quod ad omnem scientiam,
et quæque disciplinam capescendam has cum
re accomodas perspexisset. Alio modo

accipitur mathematica pro scientia diuina, & iudiciaria, & hæc iuxta hanc L. omnidamnatur, quando non stat in certis & definitis terminis. Atq; huius mathematicæ professores, damnantur, & vulgò dicti fuerunt mathematici, vt constat ex Augustino lib. Confess. cap. 3. Cuius verba referuntur à Cicerone 26. q. 2. c. Illos planetarios, quos mathematicos vocant, planè consulere non debebam. & ibidem q. 4. cap. Igitur, ex eodem Augustino de natura Dæmonum. Hi sunt qui vulgò Mathematici vocantur; cuius perstitionis genus constellationes latini vocant, id est, notationes syderum, quomodo habeant, cum quisque nascitur. Primum autem iidem stellarum interpretes Magi nuncupabantur. Postea hoc nomine solum mathematici dicti sunt: hæc ibi. Ad idem facit lex CC. Honorij & Theodosij in L. Mathematicos. C. de Episcop. audient. Mathematicos, nisi parati sint, codicibus erroris proferunt sub oculis Episcoporum incendio concretis, Catholicæ religionis cultui fidem temerare, nunquam ad errorem primum redire non solum vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus pelli decernimus. Nunc prælatiori intelligentia dictæ L. aliqua sunt querenda.

Prima quæstio : *An corpora
cælestia agant in hac inferiora?*

Hac quæstione resoluta facilè pate-
re, ad quæ mathematica & Astrolo-
gia se extendant.

Prima conclus. *Corpora cælestia
agunt, & imprimunt in hac inferiora.*

Augustin. lib. 3. de Trinit. cap. 4. Cor-
pora crassiora & inferiora per subtiliora
potentiora quodam ordine reguntur, &
Dionysius in 4. cap. de diuinis nomini-
bus : Lumen solis ad generationem sensibi-
lium corporum confert, & ad vitam ipsa mo-
uet, & nutrit & auget & perficit. S. Thom. 1.
2. q. 115. art. 3. S. Bonaventura in 2. d. 14. par.
1. q. 1. ma, & alij Theologi ibidem, & Aristoteles
de generat. tradit, Solem, per accessum &
recessum esse causam generationum, corrup-
tionum, aliarumque variationum, quæ in his
inferioribus fiunt.

Secunda conclus. *Corpora cælestia
habent actionem nullam in creaturas
spirituales, idest, in Angelos & Da-
mones.*

VIA corpora cælestia sunt inferiora spi-
ritualibus creaturis. Inferiora autem

non agunt in superiora, vt docent S. Aug.
lib. 12. super Genes. cap. 16. S. Thom. 1. 2.
q. d. artic. 5.

Tertia concl. *Nullum cœlorum
git hominis arbitrium.*

S Thom. 1. 2. q. 9. art. 5. & loc. cit. art.
& 6. S. Bonauent. in 2. d. 14. par. ult.
Damasc. lib. 2. de fide Orthod. cap. 6. &
in 2. d. 14. Turrecrem. in 26. q. 2. can. II.
Probatur ratione: Si cœlum cogeret liber
arbitrium: superius subderetur inferiori.
mo enim est superior cœlo & stellis, ho
autem nō est propter astra, sed astra pro
hominem facta sunt. Præterea, si cogere
voluntas ab astris, nec esset consilium,
quid dignum pœna, aut præmio.

Quarta concl. *Mores homin
& euentus futurorum, vel actus huma
rum voluntatum simpliciter & suffi
ter attribuere constellationibus syder
est superstitiosum, & contra fidem Ca
licam.*

HIEREMIAE IO. cap. à signis cœli
metuere, quæ timent gentes: quia
populorum vanæ sunt. Deinde hoc
ad errorem Prisciliani, qui dixit homin
talibus stellis alligatos. Eius errorem

ait Concilium Braccaren. primum cap. 9. quis animas & corpora humana fatalibus illis credit astringi, sicut Pagani & Priscilianus dixerunt, anathema sit: & cap. 10. Si qui decem signa, quæ mathematici obseruabunt, per singula animæ, vel corporis umbra dissipata credunt, sicut Priscilianus ait: anathema sit.

*Quinta concl. Dispositiuè & indi-
cè corpora cælestia possunt agere in ho-
minis voluntatem, & tunc eam contin-
enter inclinant, sed non necessitant.*

Thom. 1. 2. art. d. S. Bonau. & alij. Ratio est. Quia varia corporum dispositio plu-
rimū facit ad humanorum morum varia-
tionem. Cælorum autem virtus potest di-
rectè in corpus humanum imprimere, tunc
enim voluntas non cogitur, sed tantum in-
clinatur. Vnde dicitur: sapiens dominabitur
s.

SECUNDA QVAESTIO.

*An Astrologia, quæ est pars Mathe-
matica, omnino sit prohibita?*

De hac materia tractant S. Tho. 2. 2. q. 95.
Alexand. Halensis 2. par. q. 184. Turrecr.
c. Illos. Albericus in Repertorio iuris, in
conclusionē, Sortilegus. Troilus Maluetius in
tractatu de sortibus, parte prima.

Panormi: Ioan. Andr: Petrus Ancharanus
& Ioannes de Anania cum alijs in cap. Ex tra
rum, de Sortilegijs.

*Astrolo-
gie due
sunt par-
tes.*

Astrologiæ duæ sunt quasi partes. Vt
quæ tradit notitiam corporum cælestium,
influentiam eorundem in hæc inferiora.
Alia, quæ iudicat ex astrorum & corporum
cælestium inspectione ac obseruatione de re-
bus, quæ occurrunt vel geruntur circa homi-
nem; & hæc dicitur astrologia iudiciaria, quæ
quando in ferendo iudicio metas humani
intellectus transgreditur, reprobatur: atque
hoc melius & rectius intelligatur, in pri-
mo notandum ex Doctoribus. Varij possunt
effectus, de quibus astrologus suum iudi-
cium interponit. Aliqui sunt, qui necessarij
naturalemque cum suis causis coniunctio-
nem habet, vt sunt Eclipses, oppositiones
planetarum, coniunctiones planetarum &c.
reperiuntur, qui non semper, nec necessarij
suis causis dependent, sed vt plurimum
siccitas, pluuia, sterilitas terræ, pestis, &c.
sunt effectus, qui contingenter, & fortuito
liberaque hominis voluntate depen-
dent. Alij sunt effectus, quidem occulti &
humana cognitione remoti, vt sunt ea, quæ
occulta sunt: vt, furta secreta, thesauri in
visceribus terræ, perditorum inuentio, &c.
quoniã de singulis hisce effectibus potest
dubiũ: per conclusiones ponetur resolutio.

Prima concl. *Astrologus si iudicium
 rat de prioribus effectibus, qui natura-
 m necessariamque dependentiam à sua
 causa habent, non peccat contra ullā legē.*

ROBATVR. Tales effectus possunt cum
 certitudine scientiæ cognosci ex suis cau-
 sis quibus semper, naturaliter, & infallibi-
 ter dependent: ergo nihil superstitionis est
 mixtum tali iudicio, sed spectat ad huma-
 nam scientiam. In hac conclusione omnium
 idem sensus.

Secunda concl. *De effectibus se-
 cundi generis, qui ex astris & calorum mo-
 tu non infallibiliter, sed sæpè eueniunt,
 infallibiliter iudicare, & eos futuros pro-
 nosticare non potest Astrologus,*

ROBATVR. Sicut res se habet ad esse ita
 ad cognosci; sed tales effectus non depen-
 dent ex suis causis necessariò & infallibiliter,
 sed non infallibiliter astrologus nō potest de eis
 pronosticare. Deinde, tales effectus oriun-
 tur nō solum ex syderum constellatione, sed
 et elementorum, mixtorū, & corporum
 dispositione, quæ habent qualitates non
 contrarias, quas Astrologi, aut non cog-
 noscunt, aut non considerant: & quando ex
 quacunque parte in his contingit ignorantia, cor-

ruit cognitio, vt optimè Gabriel in 2. d. 14. c. vnica prope finem docet. His accedit, quod ministerio bonorum Angelorum Deus hunc mundum regit & disponit, prout expedit homini, in cuius vsum hæc inferioria diriguntur. Homo autem aliquando peccat & Deum prouocat ad pœnam. Aliquãdo etiam ad eum per pœnitentiam redit, Dei misericordiam implorat, bona opera, quibus Deum conciliat, exercet. Quare pro meritis & peccatis ministerio angelorum varias dispositiones prestat. Rarò Deus immittit, iuxta illud psalmi 107. posuit flumina in desertum, & terram fructiferam in saluginẽ, à malitia inhabitantiũ liberauit ea. Ex dictis infertur, quod si Astrologus tantam perfectã haberet Astrologiẽ cognitionem, quam Dæmones habent, sæpe posset prædicere verè prognosticare de huiusmodi effectibus ex causarum concursu.

Tertia concl. *De prædictis effectibus coniecturaliter Astrologus potest prognosticare.* Conclusio constat ex dictis.

Quarta concl. *De effectibus fortis, moribus, & actibus humanis ex libere voluntate dependentibus, Astrologus nulla certitudine potest aliquid prædicere.*

ROBATVR in primis ex sacris literis. Sic,
 futura prædicere spectat ad Deum. Esaia
 Annunciate, quæ ventura sunt nobis, &
 nemus, quod Dij estis. & cap. 47. Stent &
 uent te augures cœli, Astrologi, qui con-
 mplabantur sydera cœli, & supputabant
 enses, vt ex his annuntiarent ventura tibi.
 p. 8. Signa & monstra scit, antequam fiant.
 b. 38. Nunquid nosti ordinem cœli, & po-
 ntes rationē eius in terra? Deinde constat
 ec Conclusio ex canonib. 26. q. 2. can. Illos
 anetarios, & can. Sed & illud: obseruare au-
 aria, requirere stellarum cursus, & euentus
 ijs futurorum rimari, seruare somnia; su-
 rstitutioni tribuitur. & q. 4. can. Igitur ge-
 as. Astrologi dicti, eo quod in astris augu-
 tur, Genethliaci appellati sunt, propter na-
 titionum considerationes dierum. Geneses
 im hominum per duodecim cœli signa de-
 ribunt, syderumque cursu, nascentium
 ores, actus & euentus prædicere conantur:
 est, quis quali signo fuerit natus, aut quem
 ectum habeat vitæ, qui nascitur. Hi sunt
 i vulgò Mathematici vocantur, & ca. 2. de
 rtilegijs: & de hac Astrologia etiam d. L. in-
 ligitur, cū ait: Ars autē Mathematica dam-
 bilis est, & interdicta omninò. Damnāt et-
 n sancti Patres hanc Astrologiā, & attestan-
 eam esse superstitiosam, inutile, vanam, &
 possibile. Ambr. li. 4. Exameron c. 4. Basil.
 in serm.

in ferm. in principium Prouerb. Gregorius
 in hom. de Epiphania Domini. August. lati-
 fimè lib. 5. de Ciuit. Dei à principio, per ali-
 quot capita. & lib. 2. super Genesin cap. 16. &
 17. lib. 2. de doctrina Christiana à cap. 21. per
 aliquot capita, & sup. Psal. 61. Euseb. de præ-
 parat. euangelica li. 6. c. 6. 7. 8. & 9. Guilhel-
 mus Paris. in tract. de legib. ad longum. S.
 Thomas 2. 2. q. 95. art. 5. S. Anton. 2. par. tit.
 22. cap. 1. §. 6. & hanc sententiam omnes Theo-
 logi meritò sequuntur. Consentunt Iurispe-
 riti in locis in principio q. citatis. Ratio etiam
 est manifesta. Tales effectus non pendent à le-
 ge astrorum, vt ex suprà dictis patet: ergo per
 inspectionem astrorū non potest certa de his
 haberi cognitio. Fuit enim error gentiliū, astro-
 efficientiam exercere in actus humanos: quod
 re diebus Septimanæ nomina planetarum as-
 signarunt, Diem Dominicam soli, feriam se-
 cundam lunæ, tertiam Marti, quartam Mer-
 curio, quintam Ioui, sextam Veneri, Sabbathum
 Saturno: Sic à Sole dicebant se habere spiritum
 vitalem: à Luna corpus: à Marte sanguinem
 à Mercurio ingenium & linguam: à Ioue tem-
 perantiam humorum elementarium: à Veneri
 voluptatis delectationem: à Saturno huius
 morem. Ex dictis patet impium esse dicere
 quod sydera aut planetæ efficaciter inclinent
 & instigent quosdam ad furta, aliquos ad homici-
 dia, alios ad luxuriam & Venerem, &
 de

similibus. Quia natura corporum cœlestium est bona, & à Deo Opt. Max. omnium bonorum auctore creata, ad bonum finem. Ergo eorum inclinatio naturalis est in bonum, non ad malum. Alioquin cum dans formam, det etiam quæ naturaliter formam consequuntur, Deo esset tribuenda naturalis librorum inclinatio ad malum. His addi potest, quod corpora cœlestia operantur sua opera secundum Dei præceptum, quod nunquam transgrediuntur. Si ergo instigant ad malum; id fieret ex præcepto Dei, quod est excusare diuinam bonitatem, quæ omnia fecit valdè bona, vt diuinæ literæ docent. His omnibus id consonat, quod index librorum damnatorum à Concilio Tridentino in Regula sexta vult, vt Episcopi diligenter prouideant, ne Astrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitisque casibus, aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certò aliquid futurum affirmare audent.

Quinta concl. *Damnabile est contra diuinas literas, contra canones & leges, per Astrologiam inuestigare res occultas, furta secreta, thesauros, virginitatem, &c.*

DEUTER. 18. Non inueniatur in te, qui
 Pythones ac diuinos consulat. Leuit. 19.
 Nō declinetis ad magos, nec ab ariolis aliqui
 sciscitemini. Ex cap. 20. Anima quæ declina-
 uerit ad magos, &c. Et in iure canonico textus
 est in cap. 1. de Sortilegijs. & ibidem cap. Ex-
 tuarum. Imponitur pœnitentia Presbytero
 eò quod accessit cum quodam infami ad pri-
 uatum locum non ea intentione ut vocaret
 Dæmonium, sed ut inspectione astrolabi
 furtum cuiusdam Ecclesiæ recuperaret. Et
 hoc fecit bono Zelo, & ex simplicitate: tamen
 grauissimum fuit id crimen iudicatum,
 non modicam inde maculam peccati con-
 traxit, ut canon ait. De lege ciuili etiam non
 est dubium ex d. l. & infra L. Nemo Aruspex
 & in L. Item apud Labeonem quæritur. §. Si
 quis astrologus, &c. Consultus aliquis furem
 dixerit ff. de iniurijs & famo s. libell. & L. 1. C.
 de Thesauris lib. 10. Consentiunt Theologi
 Canonistæ, & Iurisperiti in dictis locis. Causa
 huius conclusionis esse potest. Quia oculi
 reseruantur diuinæ cognitioni & per natura-
 les sciendi modos non possunt cognosci, ideo
 necesse est quod cognoscantur consilio aut
 auxilio Dæmonum, à quibus, cum sint fallaces,
 & inimici Dei generisque huma-
 ni, non licet aliquid sine ma-
 ximò scelere inue-
 stigare.

CIRCO

CIRCA PRAEDICTA PO-
test moueri dubium.

*Si ex syderum & planetarum inspectio-
nihil possunt pradicere Astronomi de re-
bus & euentibus futuris: Quomodo ergo
ipsi vera prognosticant?*

RESPONDEO secundum ea, quæ ex pa-
tribus adducit Bartholomæus Medina in
S. Thomæ q. 9. art. 6. veritas talium præ-
dictionum non referenda est, in constellatio-
nibus & obseruatione, sed ad alias quatuor potio-
res causas: nimirum ad sortes, ad pacta, ad pru-
dentiam consultorū, & stultitiam consulen-
tium. Vim sortis hoc facere attestatur S. Au-
gustinus lib. 4. Confes. cap. 3. Si enim, ait, de
cuiusvis poetæ cuiuspiam longè aliud canen-
tibus intendentis, cum sorte quis cōsultuit,
mirabiliter consonus negotio sæpè versus ex-
iit, mirandum non est, si ex anima humana
superiore aliquo instinctu nesciente quid in-
veniret, non arte, sed sorte sonaret aliquid,
quod interrogantis rebus factisque concine-
ret. Hæc August. Secundò, multa ab Astro-
logis dicta eueniunt non ex Astrologia diui-
nate, quæ nulla est, sed societate & fœderi-
bus inter eos & Dæmones constitutis, & sic
Astrologi vera respondent ex occulto instin-
ctu spirituum, vt S. Augu. docet l. 5. de ciui. Dei
cap. 7.

cap. 7. in fine. & lib. 2. De Genesi ad litteram
 cap. 17. Fatendum (ait) est, quando à mathematicis vera dicuntur, instinctu quodam
 cultissimo dici, quem nescientes humane
 mentes patiuntur: quod tamen ad decipien-
 dos homines fit, spirituum immundorum
 seductorum operatione, qui quædam
 de temporalibus rebus nosse permittunt.
 Tandem concludit. Quapropter bono Chri-
 stiano, siue mathematici, siue quilibet im-
 diuinantium & maximè dicentes vera,
 uendi sunt, ne consortio Dæmoniorum
 animam deceptam pacto quodam societatis
 retiant.

Tertiò: implentur frequenter, quæ Astro-
 logi prænunciant, non ex constellatione,
 sola animi prudentia, qua non solum præ-
 terita recolunt, præsentiaque perspiciunt,
 etiam futura prospiciunt, & quæ veni-
 unt longè antè præuident. Fiunt aliquan-
 do quidem homines exercitatione & longa-
 rum experientia ita sagaces, quod ex ho-
 num & negotiorum circumstantiis bene
 consideratis certitudine quadam morali de
 futuris vera enunciant. Sic Hannibal
 prudentissimum ducem, perspecta teme-
 re ac imperitia Terentij Varronis Ro-
 mæ consulis, produnt veterum scripta præ-
 Afris victoriam, & Romanis cladem: quæ
 prognosticationem rerum euentus con-
 firmavit.

Quarta & postrema causa est, consulenda stulta credulitas. Solet enim talis credulitas immittere credulis consulentium, aut spem felicitatis à diuinatore proferre, aut metum calamitatis ab eo denunciare. Hi autem duo effectus crebrò efficiunt, ut humana negotia prænunciatos effectus sortiantur. Nam quemadmodum spes & fiducia ardua quæque opera audenter aggrentur, & feliciter magnificeque absoluntur: Ita pavor & metus pauidè incipiunt, & opera facili negotio imperfecta relinquunt. Adde cum S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 5. ad modum Astrologi ex consideratione astrologica frequenter etiam vera prænunciant: plures homines passiones corporales sentiunt. Et ideo actus eorum disponuntur, & plerumque, secundum inclinationem carnis corporum. Pauci autem sunt, id est, sapientes, qui ratione huiusmodi inclinationes moderentur. Et ea de causa, Astrologi multis vera prænunciant coniectura quædam, & præcipuè in communibus euentibus, dependent ex multitudine. Vnum tamen hic annotare licet de calendariorum scriptoribus, quorum cognitio Astrologia, quod quidam tam multas prænunciationes de rebus futuris, ut libere loquendo, necesse sit aliquod veniunt incidere. Nam qui multa dicit, non semper

per mentitur. Multorum autem ex
 tanta est credulitas, vt Astrologo siue ma-
 matico sæpe falsa prænuncianti, si in vno
 ritatem conijciat, fidem adhibeant cer-
 Melius autem mihi placent calendaria
 liæ, ex quibus aliqua vidi, quæ solum
 pus, & lunæ solisque mutationes cum Ec-
 libus indicabant.

TERTIA QVÆSTIO.

*An Cometa sint signa bellorum, i-
 mitatum, calamitatum, aut mortis pro-
 pium, &c.*

*Antequam questio resoluator, quadam sum-
 mittenda ex philosophia.*

COMETA generatur ex vapore sicc
 lido, terretri, crasso, cuius partes
 uicem benè cohærent. Causa eius efficiens
 duplex est duplex. Remota, & Proxima. Remota
 causa efficiens est sol, qui radijs suis
 faciens terram, eleuat ex ea prædictum
 rem. Proxima autem causa efficiens est, si-
 ma regio aëris, quoad altissimam eius
 tem spheræ ignis contiguam. Nam
 paulatim ascendens cum peruenerit ad
 mam illam partem æstuantem & calid-
 mam, propter vicinitatem ignis, dilata-

Apparet autem potissimum in tripli

Comæ, Barbæ, & caudæ. Hinc dicitur
comata, quia in circuitu & secundum
omnes partes emittit radios velut crines ar-
geos, & est quasi coma capitis, quæ ex om-
ni parte pendet à capite. Eandem ob causam
quibusdam stella crinita appellatur. Dici-
tur stella barbata, quando non secundum
omnes partes in circuitu, nec secundum plu-
res tantum secundum vnam partem emit-
tit radios ad instar barbæ, quæ tantum ab an-
teriore parte fluit, scilicet à facie. Nomina-
tur stella caudata, quando nec in circuitu,
nec secundum omnes partes, sed tantum ex
vna parte emittit radios oblongos, ad modum cau-
dæ in hac figura frequenter apparet. Pro-
pter autem hæc diuersitas figurarum in co-
elo, ex diuersitate densitatis & raritatis &
conditionis ipsius vaporis sicci, calidi, ter-
restis. Nam quando inflammatur in supre-
ma parte supremæ regionis æris, aliquando
diffunditur secundum omnes extremitates in
circuitu, in medio autem remanet densus: &
emittit radios in circuitu, sitque comata.
Aliquando est adeo crassus & densus,
ut non solum in aliquas partes extremas, in
quibus est minor densitas, attenuatur & dif-
funditur, & tunc secundum aliquas partes
emittit radios, in quibus est minor densitas,
apparet vt stella habens barbam. Aliquan-
do est adeo densus, quod vix secundum
vnam

vnam partem minùs densam potest ex cal
ignis subtiliari & diffundi : & tunc ex
parte tantum emittit radios per mod
caudæ.

Quantum ad colorem cometæ, aut est
bus vt argentum, aut rubeus, vt ferro
ignitum, non tamen bene inflammatum;
niger, vt carbo extinctus. Ratio huius va
tatis est, quia vapor ille diuersis modis po
variari. Aliquando est ita temperatę den
tis, quod ex calore spheræ ignis potest su
liari secundū omnes extremitates suas, &
flammari, & tunc ex flammę & sua subtili
apparet, vt stella alba. Aliquando est ad
densus, quod non potest benè inflammari
cet igniatur; & tunc apparet vt stella rub
tanquam lignum densum, ignitum, rot
dum, à quo non exit flamma clara, sed rub
Aliquando est adeo condensatus ex sua vi
sitate, quod nec ignitur, nec inflammat, &
extinguit ignem sibi propinquum ex cr
tie suæ materiæ, sicut quando in ignem pro
citur pomum viride, quod ex sua frigidi
& humiditate indigesta extinguit carbo
sibi propinquos, & tunc talis vapor in su
ma aëris regione non apparet, vt stella, sed
carbo niger magnus. Quandoque autem
por ascendens est adeo rarus & subtilis, q
dum appropinquat spheræ ignis, citis
conlumitur ex calore ignis, sicut stipula

is palea, quando in ignem proijciuntur
 ignum: & tum ex tali vapore nō generatur
 quid apparens. Quando autem per aliquot
 pro dispositione materiæ cometa appa-
 ret, resoluitur & conuertitur in ignem, vel
 em. De his Aristotel, lib. 1. Meteorologico-
 n. Albertus lib. 1. Meteor. tract. 3. cap. 5.
 Ptolemy. Iauellus in Epitome in lib. Meteo-
 rog. lib. 2. tract. 2. cap. 2. & alij alibi.

Tandem vt ad propositum reuertamur, *Cometa*
 intelligatur quomodo liceat ex cometæ *aut proce-*
 aritione prognosticari, aduertendum est *dit ex cau-*
 quod cometa aut potest habere ortum ex *sa natura-*
 his naturalibus modo dicto, aut ex mira- *li: aut su-*
 cula Dei dispositione. *per natura-*
li.

Quando ex naturalibus principijs cometa
 ur, in primis potest significare famem fu-
 m. Quia gignitur ex multo vapore sicco,
 do, terrestri, eleuato ex intensa & diurna
 factione Solis: & sic terra multo tempore *que sine*
 anet exiccata, ob defectum pluuiarum, & *significa-*
 ritur, ita vt semina & alia vegetabilia non *tiones co-*
 ant fructificare: & sic sequitur rerum ne- *meta?*
 riarum penuria, quam fames comitatur.
 cometa etiam denotat pestem instare: Nam
 siccus, crassus, calidus, terrestris, qui est
 materia cometæ, inficit aërem vt venenum.
 m autem infectum homines attrahūt per
 rationē, qui attractus inficit corpus, se-
 arque pestis ex corruptione aëris. Præ-

terea signat etiam prælia. Quia tempore
metæ est excessiua caliditas in aëre diffu-
sæ inflammatur spiritus in humano corpore
existentes, ac reddit cholericos. Ex cholera
autem excitantur homines ad iram, ex
ad vindictam, ex vindicta ad prælia. Et quoniam
nam ad prælia plerumque sequuntur mu-
tationes dominiorum, sectarum & legum
solet dici, quod Cometa hæc omnia signi-
cat. Postremò, Cometa etiam significat mor-
tem Regum & Magnatum tam naturalem
quam violentam: naturalem quidem, quod
tempore cometæ, ut dictum est, in aëre ex
sua caliditas diffunditur: deinde aer in
cessu calefactus alterat corpora, præcipue
licet viuentium, ut sunt principes & Ma-
gnates; disponitque ad ægrotudines peractas
quæ ut plurimum mortem inferunt. Vio-
lentam etiam denotat, quia tempore cometæ
la, secundum dicta, oriuntur, in quibus
cipes & magnanimi pro suo honore se
nunt; ac sic frequenter pugnando succubunt.

Cum autem Cometa ex speciali Dispo-
sitione apparet, semper significat aliquam
calamitatem imminentem, aut mortem
Regum, vel principum. Et in hac significatio-
ne Theologi loquuntur de cometa. Cum enim
sic naturalem non habeat productionem
sit stella in firmamento posita; eius quoque
significatio non est naturalis. De his cometa

is loquitur Damascenus li. 2. de fide Or-
doxa, cap. 7. Adgignuntur autem, ait, &
uenter cométæ & signa quædam interi-
m Regum, qui quidem non sunt ex eis af-
quæ ab rerum initio facta sunt, sed diui-
sione oportuno tempore constituun-
& rursus dissoluuntur. Quandoquidem
ceps est persona communis, ex cuius
te frequenter solet oriri perturbatio to-
regni, de cuius custodia angeli solliciti
, iussu diuino angeli faciunt tales appari-
es in aëre, quandoque ad significandum
tem principum, qui præsunt populo: &
vtile est recurrere ad Deū per pœniten-
, orationem, & alia opera pia. S. Bona-
t. in 2. d. 14. q. vltima. Ex varijs scriptori-
olacet aliqua adferre exempla. 2. Machab.
5. Cum Antiochus secundam profectio-
in Aegyptum pararet, contigit per v-
rsam Ierosolymorum ciuitatem videri
raginta diebus per aëra equites discurre-
uratas stolas habentes, & hastas quasi co-
es armatas, & cursus equorum per ordi-
digestos, & congressiones fieri cominus,
torum motus, & galeatorum multitu-
m gladijs districtis, &c. Quapropter om-
ogabant in bonum monstra conuerti. 4.
am cap. 7. In castris Syriæ Dominus fecit
ere sonitū tumultumq; curruū & equo-
& exercitū maximi; quib⁹ auditis aduer-

sarij obsidionem soluerunt, fugeruntque Iosephus lib. 7. de bello Iudaico, de stellæ cometa præcedentibus deuastationem Hierosolymorum, per Titum & Vespasianum, quitur in hæc verba; Infœlicem plebem terræ rimari quidam homines & deceptores, falsatitantes suadebant, vt euidentibus signis & indicijs iracundiæ, & indignationis diuini non crederent, quibus apertè futurum & exitum & gentis prælagiebatur excidium, sed lut afflati & amentes, & qui neque oculos, que animas in se haberent, spernebant omnia quæ cœlitus minabantur. Etenim stella præfulgens, gladio per omnia similis, immixta re desuper vrbi; & cometes præterea exitibus flammis ardere visa est per totum annum. Sed & ante excidij & belli tempus, cum populi ad festum conuenirent, octauo Mensis Xantici (qui est Aprilis) tempore noctis hora nona tantus luminis fulgor apparuit templumque circumdedit, vt putarentur dies diem clarissimum factum, & per maius spacio horæ mediæ. Quod imperitis quidam & ignaris prosperum videbatur, sed legistatos & probos quosque non latuit exitum & portentum: Et post pauca. Sed & transacta die festo post aliquod dies, prima & vicesima die mensis Arthemese (qui apud nos vocatur Maius) prodigiosus apparuit visus & fulgor pene excedens, quod verè falsum putantur.

oculorum fidem confirmasset malorum
secuta perniciēs. Etenim prope solis occa-
n visi sunt currus & quadrigæ in omni re-
ne per aërem, & armatorum cohortes mi-
ri nubibus, & vrbes circumdari agmini-
improvisis. S. Grego. hom. 1. super Euan-
in illud Lucæ 21. Erunt signa in sole: nar-
quod ante effusum sanguinem Christia-
um tempore Gotthorum, vel Longobar-
um, in Italia visæ sint acies igneæ in aëre,
usquam Italia gentili gladio ferienda tra-
etur, & has acies ipsemet S. Gregorius vi-
ut attestatur, In vita S. Thomæ Aquinatis
tur, cometa per triduum ante ipsius mor-
super monasterio fossæ nouæ, vbi infir-
atur, stetisse, & eo mortuo non amplius
aruit. S. Antonin. 2. par. tit. 12. c. 10. §. 1. tra-
An. Dom. 1400. apparuisse Cometam per
gū tempus, habentem comas nigras, & sig-
e mortē magni ducis Mediolan. qui tunc
tuus est. Et in principio regiminis Euge-
Quarti, eodē Antonin. referente, apparuit
eta cū crinib⁹ quasi argenteis, & deinde se-
sunt multa mala bellorū & mutationes.
Dicunt autem Cometam semper radios
ad illam partem dirigere, ad quam mi-
r calamitatem, aut malum imminens.
re secundum dicta tunc tempus est re-
di ad sanam mentem, & recurrendum
Deum, vt amoueat mala imminētia.

QVAESTIO QVARTA.

Quid de physiognomia membrorum corporis humani sentiendum, an liceat e hac diuinare de moribus, & vita?

DIFFICULTATEM facit, quod quidam Iurisperiti physiognomiam referunt indicia: & dicunt quod sicut bona prodest, mala nocet reo, quia mala facit quem presumi procliuem ad scelera. Bald. in L. 2. Quorum appellationes non recipiuntur. numero. 5. Hippolitus de Marsilio in practica criminali. §. Expedit. numero. 53. & Paris puteo ab eo citatus in tract. Syndic. chap. 108. Huc facit illud Ciceronis, in oratione pro Roscio Comædo: Oro atque obsecro vos, qui nostis, vitam inter se vtriusque conferre: Qui non nostis, faciem vtriusque considerare: nonne ipsum caput & supercilia nitus abraza, olere malitiam, & clamitare delinitatem videntur? Nonne ab imis vnguibz vsque ad verticem summum (si quæ coniecturam adfert hominibus tacita corporis figura) ex fraude, fallacijs, mendacijs constare totus videtur, qui idcirco caput supercilijs semper est rasus, ne vllum pilum viri boni habere dicatur? In horum etiam confirmationem est, quod Paulus Grillus lib. 2. de Sortilegijs q. 3. numero. 1. Troilus Maluetius de Sortib. 1. par. num. 3.

ante Aristotelis approbant Chiromantiam,
et sit in lineamentis manuum, tanquam
scientiam naturalem.

De materia physiognomiae legendi Do-
ctores. Pelbartus in Rosario aureo Theolo-
g. 2. parte. verbo, Corpus humanum, à 6.
Conrardus à vagis in lib. de signis. cap 8,
ex naturalibus Aristot. in lib. de physiog-
nomia. Galenus in lib. An mores sequantur
operaturam corporis. Barthol. Cocles Bo-
nienſis medicus, in cōpendio physiogno-
miae, & Pomponius Gauricus Neopolitanus
tract. de eadem materia, & Plato in Timæo,
Antequam aliquid in speciali de physiog-
nomia, quæ imaginem quandam diuinationis
induere videtur, cum versetur circa iu-
stum morum humanorum, dicatur, pro
productione & cognitione rei quædam re-
gulae generales physiognomo sunt obser-
uandæ, quarum sit.

Prima. Humana membra, quæ in propor-
tione naturali sunt, quò ad figuram, colo-
rem, situm, motum & quantitatem, indi-
cant mentis bonam habitudinem naturalem.
Contra: membra, quæ non habent debi-
tam proportionem, signant peruersam men-
tis qualitatem. Propterea Plato dicebat quod
cumque similitudo animalium aliquorum
in hominibus, tales homines etiam talium
animalium imitantur mores: puta, similitudo
porci

porci, indicat carnalem concupiscentiam: multitudo canis, iram: Leonis, rapinam, &c.

Secunda regula. Licet per signa membrum naturalium mores hominum cognoscantur, non tamen imponunt necessitates sed tantum inclinationem naturæ ostendunt probabiliter & cum coniectura.

Tertia. Propter signa exteriora, non statim proferendum est iudicium de moribus hominum. Quia fortè signum est per accidens, & non per naturam: aut fortè natura devicta est per contrariam bonam consuetudinem, & frenum rationis cohibentis naturam ad malum inclinatam. Sic legitur, quod cum Philomenes dixisset ex Physiognomia dicendo de Socrate, eum esse luxuriosum, Socrates illud percepisset, discipulis referentibus, respondit: Verum naturaliter iudicavit, sed ego naturam vici ratione.

Quarta. Ut physiognomia sit licita, non debet iudicare de donis diuinis & gratuitis. Quia Deus auctor naturæ, non est ei alligatus, sed distribuit dona sua prout vult.

Quinta. Physiognomix iudicium non debet procedere ad ea, quæ extrinsecus veniunt, ut sunt honor, diuitiæ, mors violenta, fortuna bona aut mala, &c. nec etiam ea negotia aut status conditiones, quarum electio ex mera & libera voluntate dependet. Quoniam huiusmodi non sequuntur naturam.

plexionem & inclinationem, sed originem sumunt ex alijs causis.

Sexta. Quando signa contraria in eundem incidunt, vt sæpe contingit, habenda est ratio præcipuorum, & eorum, quæ maximè substantiam pertinent, & minùs ad accedens. vt, exempli gratia, fortitudinem magis propriè latera magna significant, quam fuscior color.

Septima & vltima regula. Præcipua cura physiognomiæ consistit in vultu, & maximè oculis. Quare philosophi communiter asserunt oculum esse verum cordis indicium. His generalibus præmissis, de physiognomionum membrorum, aliquid ad recreandum lectorem, ex auctoribus annotandum est, & à priori parte incipiendum & descendens usque ad infimam.

Pili molles timidum, sicut duri fortem significant: Hoc signum sumptum est ex animalibus. Lepus & oves mollissimos habent, & sunt timidissima animalia. Leo autem & aper, cum habeant duros pilos, fortes sunt bestię. Si autem pili sint molles, hebetem ingenio denotant: Si crispi, avarum & lucri cupidum: Si subnigri, & raris tenues, bonos mores indicant.

Caput nimis magnum, stolidum declarat: Caput minus & breue, sine memoria & sapientia simile & superius quasi planum, insolentem;

lentem: oblongum & malleo simile, primum designat.

Frons nimis angusta, indocilem indicat; lata, minus discretum: rotunda, iracundum; humilis & demissa, veretundum: Quae & moderatae magnitudinis, sapientem magnanimum.

Supercilia si sint longiorum & multorum, significant ferum & magna meditantur.

Oculi quando varie mouentur, ut murrant, modo quiescant, significant mala rebus in animo: Si sint glauci, splendorem micantes, significant periculum ad cendum: oculi pure nigri, hominem virtute lucris cupidum: Si minores iustos fillanimes: Si debito maiores, tardum: Si mediocritate constituti, bene natum ostendunt.

Aures prominentes & valde magnae significant stoliditatem & garrulitatem, valde paruas, malignitatem, paruae astutum: pendulae demissum; arrectae sollicitum.

Nasus si grossior fuerit, significat corpulentum: Si in extremitate ingrossetur, insensibilem: Si acuatur, irascibilem. Si lubricum. Aquilinus à fronte perpendicularis magnanimum indicat. Quae de causa, Persarum Regem non eligeant, nisi cui nasus esset regius, id est, Aquilinus: quod hoc signum sit magnanimi & praeclarissimi viri, qui aptissimus est ad regendum.

Facies dependens, cogitorem subdo-
no: Si carnosior debito, concupiscibilem
idumq;: Si macilenta, sollicitum: minor
ito, pusillanimum illiberalemque: Maior
o, tardum: Superrubescens, verecundum;
ida, meticulosum: moderata in colore, si-
a, & compositione, temperatum prodit.

Labia soluta aliquantulum ab ore depen-
tia inertem designant: Subtilia in extre-
ate relaxata, si superius inferiori interca-
m iungitur, magnanimum: Labia autem
e colorata, & plus subtilia, quam grossa,
ificant hominem bonæ conditionis in
ibus, magis natum ad virtutes, quā vitia.
Os ultra modum dilatatum, voracem &
item significat: os autem, cuius parua
ausura & apertio, pacificum, timidum,
tum & verecundum, &c.

mentum paruum & breue, imitem &
dum indicat: prolixum aliquantulum,
us iracundum: nimis prolixum, dolo-
Quadratum, moderatè bonum.

stus multis carnibus congestū, indocile:
tè longius sit ventre, prudentem signat
nietate pilorum simul cum ventre tega-
constabilem: Si autem solum pectus habet
animosum denotat.

anus & brachia, quando sunt tam pro-
terecto corpore extremitas medij digiti
pinquat ad genu, licet forte mensura
quatuor

quatuor digitorum deficiat, significant
mitem, fortem & liberalem. Manus crassae
breues digitos ultra modum habent, infideli-
sum & furem : sed intortae manus & tenues
significant voracem & loquacem.

Vngues albi & plani & molles subru-
tenuis & bene perlucidi, optimum in-
diciunt. Vngues nimis breues, in-
firmum.

Pedes grossi & valde breues, infirmum
nimis prolixum, dolosum : pedes bene lati
gis articulati & nervosi, fortem ostendunt.

Quantum ad colorem corporis humani
color cutis niger versutum indicat : al-
bescensque, fortem & animosum : color
hementer albus cum pallore, defectum
virescentem ex nimia victoria phlegmatis de-
notat. Color ignitus lucentibus oculis, ad
saniam vel furiam tendit. Color autem
inter nigrum & album qui declinat
brunum, si clarus est, ostendit virum
ingenij, & bonorum morum. Haec breuiter
dixisse sufficiat. Qui curiosius vult in-
venire, legat Doctores citatos : Ita tamen

dictis signis fidem habeat, ut supra
positas regulas non trans-
grediatur.

LEX. III.

*Nullus aruspex, nullus sacerdos, nulli huic ritui assolet ministrare, ad li-
 alterius accedat, nec ob alteram cau-
 sed ab huiusmodi hominum amicitia
 amuis vetus) repellatur: concreman-
 lo aruspice, qui ad domum alienam ac-
 rit: & illo in insulam deportando, post
 mptionem bonorum, qui eum euocaue-
 uasionibus vel præmijs: Accusatorem
 em huius criminis non delatorem esse,
 ignum magis premio arbitramur.*

Vantum ad intelligentiam literę huius
 L. Aruspex dicitur ab auræ inspectio-
 ò quod momenta temporum & hora-
 spiciat, quo puncto aliquid sit inchoan-
 Secundum Glossam Aruspex potest
 dici ab aue & inspicio: quia ex auium
 tu diuinat. Alij aruspex, quasi horarum
 ictor. Parùm videtur referre, an dicatur
 spex, vel aruspex, vel cum aspiratione
 pex, vt aliqui putant: & sic componi di-
 ab hara, & spicio. Hara verò auis est, cui
 nantes haruspices intendebant. Potest
 dici ab ara, hoc est, à victimis in ara aspi-
 is, quoniam auspices extra pecudum
 iunt, vt ex eis futura prædicant: sed
 modocunque legatur, mens legis salua-

Ec

tur,

tur, cū eius intentio sit diuinationem
hibere, quæ diuersis medijs contingit. A
ius L. explicationem facit can. Igitur g
26. quæst. 4. ex Augustino de natura De
num, vbi dicitur, quod Haruspices nu
pati, quasi horarum inspectores: Dies
& horas in agendis negotijs, operibusqu
stodiunt: & quid per singula tempora c
uare debeat homo, intendunt. Hi etia
ta pecudum inspiciunt, & ex eis futura
dicunt. Augures sunt, qui volatus au
voces intendunt, aliaque signa rerum
obseruationes improuisas hominibus c
rentes ferunt. Iidem sunt & auspices:
auspicia sunt, quæ iter facientes obser
Dicta autem sunt auspicia, quasi au
cia: & auguria, quasi auium garria, id e
um voces & linguæ. Item augurium
auigerium, quod aues gerunt. Duo
sunt genera auspiciorum: Vnum ad
los, alterum ad aures pertinens: ad
scilicet volatus: ad aures, vox auium
in d. can. Haruspicinæ artem primus H
cis tradidisse dicitur quidam Tages. E
horis Haruspicinam dictauit, & postea
paruit. Nam dicitur fabulose, arante qu
rustico subito ex glebis exiliuisse, & ha
cinā dictasse, qua die & mortuus est. C
bro Romanus ex Hetrusca lingua in pro
mutauerūt, vt habetur 26. q. 5. can. Ne
§. Haruspicinæ.

*Duo sunt
genera au-
spiciorum*

nomine sacerdotis intelligitur secundum
Glossam, doctor Necromantiæ, aut dia-
tor, iuxta Salycetum, Angelum, & alios.
huic ritui solent administrare, sunt ma-
& venefici, & similes diabolicis arti-
& ritibus operam dantes. Cum talibus
est, conuersatio habenda. Amicitia
eorum est repellenda, vt ait Salyc. Pœ-
nis hac L. statuitur in diuinatores. Si
eos consulat aut recipiat, deportatur
fulam, & bona eius publicantur. Ad
hibitionem huius L. facit scriptura,
Leuit. 18. Non inueniatur in te, qui lustrat
in suum, aut filiam ducens per ignem;
qui ariolos sciscitetur, & obseruet
signa, atque auguria, nec sit maleficus,
cantator, neque qui Pythones con-
sulet, nec diuinos, & querat à mortuis
scire. Omnia enim hæc abomina-
tur Dominus, & propter istiusmodi sce-
lebra reprobabit eos in introitu tuo. Leuit. 19.
Nec iugurabimini, nec obseruabitis som-
nia, non declinetis ad magos, nec ab Ariolis
sciscitemini, vt polluamini per
hoc. cap. 20. Anima, quæ declinauerit ad
magos & ariolos, & fornicata fuerit cum
bonam faciem meam contra eam,
efficiam eam de medio populi. Et in
cap. ibidem. Vir siue mulier, in qui-
bus Pythonicus, vel diuinationis spiritus
fuerit,

fuerit, morte moriantur : lapidibus obruantur. Est etiam grauis prohibitio in iure canonico. 26. q. 5. can. Si quis Episcopus, aut presbyter, vel diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum aruspices, aut incantatores, aut ariolos, aut certè augures, vel sortilegi, vel qui profitentur artem magicam aut quos eorum similia exercentes, consuluerit deprehensus, ab honore dignitatis suspensus, monasterij curam accipiat, ibi pœnitentiæ perpetuæ deditus scelus ad summum sacrilegij soluat. Qui canon est ex Concilio Toletano quarto, c. 28. & in ead. q. Augurijs, ex Concilio Carthagenensi 89. & can. nec mirum. & in eadem causa citati sunt canones ad idem propositum. Notandum etiam in d. L. quod consulens & pœniens augures & diuinatores, mitiùs pœna deportationis & ademptionis bonorum. Ipse autem diuinator aut augur conuertitur. Pœna deportationis olim in multis locis imponebatur, sed nunc non est in usu. Quidam dicunt, quod eius loco succedet decapitatio. Alij putant bannum perpetuum dictam pœnam supplere, quos refert in suo Iulius Clarus lib. 5. sentent. 6. fin. præ crimin. q. 67. numero 8. Receptior nunc sententia est, vt loco deportationis iudex imponat pœnam arbitrariam, iuxta qualitatem facti & personæ, nec non aliarum circumstantiarum.

rum. Sic Clarus loco cit. & Menochius de
 iur. Iud. qq. lib. 2. casu 330. qui plures in
 hac sententiam citat. Dicit tamen Clarus,
 quod non consuleret iudici, ut loco de porta
 nis imponeret poenam mortis, ubi pro eo
 dicto non esset imposita à statuto, vel à con-
 stituta, & ita obseruatur. Vnum hic tam
 lege diuina, quam canonica & ciuili anno-
 dum, quod quamuis grauissimum sit pec-
 cam diuinatores consulere, eorum operam
 querere, & responsa expetere: tamen hisce
 oportibus sine scrupulo multi eos acce-
 unt, cum Magistratus scientia & tolerantia,
 est qui cogitet vel minima poena eos affi-
 e. Imo nec ipsi diuinatores aut sortilegi
 niuntur. Quare quia principijs non adhi-
 tur remedium, non est mirum si homines
 latim in maiora scelera cadant.

QVAESTIO PRIMA.

*An diuinatio per augurium aut au-
 rum omnino sit illicita?*

IDEVR quod sic, ex scripturis citatis,
 praesenti L. & can. in quibus locis dam-
 tur augures, aruspices, & diuinatores.

De hac materia agunt. S. Thom. 2. 2. q. 95.
 Antoninus 2. par. tit. 12. cap. 1 §. 8. Syluest.
 summa, in verb. Superstitio. Alij summis-
 eodem verbo, vel in verb. Sortilegium, &

diuination. Ioannes à Turrecremata in 2.
2. can. Sed & illud, Archidiaconus in ead. c.
cap. Igitur.

Circa hanc vanitatem multum gentes
fuerunt curiosi. Vnde singulariter certas
obseruabant. Phryges, quid cornix lo-
quitur, inquiunt, diligenter ausculta, situm
eius sedentis aut volantis nullatenus co-
temnas. Refert enim plurimum à dextris
an à sinistris, qua positione respiciat coe-
lum gradientis; loquax sit an clamosa
silens omnino: præcedat, sequatur, te-
seuntis aduentum, an fugiat, quod uide discere
non negligerent ferunt attendendum. Et
illud Vergilij.

*Quid, nisi me quacunque nouas incidere lites
ante sinistra caua monuisset ab ilice cornix?*

Nec tuus hic Meris, nec uiueret ipse Menala-

Referunt quidam, quod ea die, qua
Alexander natus est, duæ aquilæ super cul-
partis domus eius tota die sederint,
spicium duplicis imperij, Europæ
que præferentes. Semper autem augu-
res arbitrati sunt infausta esse bubonis,
gis, & nocturnæ auguria. Ad quem finem
dit illud narratum in historia Scholæ
quod Herodes Agrippa, cum esset Romæ
carcere quodam, quidam Augur dixit ei
li timere: quia citò liberaberis & sublimis
eris, & in illa prosperitate morioris: quod

bubo in arbore residens demonstrat,
citò autem huius generis animal super
videris, vltra quintum diem viuere non
potebis. A gentilibus ad nostra tempora pu-
banc superstitionem deriuatum. Multi
egrotent, molestissimè ferunt noctuæ
mores. Sed his omissis superstitionibus,
veritas rei determinanda est.

Prima concl. *Licitum est aliquando
garritu, motu, aut animi dispositione
futura prædicere, quæ pendent ex instinc-
tuali animi.*

VM enim bruta animalia habeant ani-
mam tantum sensitivam, cuius omnes
sententiæ sunt actus corporalium organo-
rum, subiacet eorum anima dispositioni cõ-
muni corporum, maximè cœlestium, &
non nihil prohibet aliquas eorum operatio-
nes esse futurorum signa, in quantum cõfor-
mantur dispositionibus corporum cœles-
tium, & aëris continentis, ex quibus proue-
niunt aliqui futuri euentus. In hoc tamen
casu consideranda sunt: Primum quidem,
operationes huiusmodi non extendan-
tur, nisi ad præcognoscenda futura, quæ ef-
ficuntur per motus cœlestium corporum,
quibus suprà. Secundum, vt non ex-
tendantur, nisi ad ea, quæ aliquo modo possunt

ad huiusmodi animalia pertinere. Con-
 quūtū enim per cœlestia corpora cognit-
 nem quandam naturalem, & instinctum
 ea, quæ vitæ sunt necessaria, sicut sunt i-
 mutationes, quæ fiunt per pluuias & ventos
 & alia huiusmodi. Sic S. Thomas loco citato
 quem sequuntur S. Antonin. Turrecrema
 Syluest. & alij. Ad huius conclusionis con-
 firmationem facit illud Hieremiæ 8. Miluus
 cœlo cognouit tempus suum: turtur &
 rundo, & ciconia custodierunt tempus
 uentus sui. Sic quædam aues quando frequ-
 ter garriunt, indicant futuram pluuiam.
 grues & hirundines præsentiant future
 frigus hyemis ac fugiunt ex partibus nostris
 & aduentante calore æstatis redeunt.
 etiam experientia compertum est, quod
 quando perdices, aliæ aues, aut lepores,
 quædam alia animalia circa medium hyemis
 pinguiora sunt, longius erit frigus: quia
 tura hoc dictante, & quasi præfagiente, se
 pinguant. Hæc enim & similia cum sint
 naturalia & sensibilia, utpote ad conserua-
 tionem indiuidui necessaria; à dispositione
 celestium corporum imprimuntur naturæ
 sitiuæ animalium.

Secunda concl. *Ex avium gestu
 prædicere aliqua futura, quando mou-
 tur ad aliquid agendum motu angelico
 non est illicitum.*

¶ T patet in columba super Christum descendente: & in coruo, qui paut Heliam: in cete, qui euomuit, & eiecit Ionam. Sic Thomas & Doctores citati.

Tertia concl. *Ex motibus aut gar-
uuium futura, quæ non subsunt eorum
tura, aut cælorum motui, prædicere
p licet.*

HANC conclusionem probant sacræ li-
teræ, canones & leges locis citatis. Quia
futura prædicere, non potest prouenire,
ex pacto cum Dæmonibus, qui vtuntur
tibus & vocibus auium ad deceptionem
rum, qui talibus intendunt.

Quarta concl. *Quæ dicta sunt de mo-
us & vocibus animalium, quantum ad
vrorum præsagia, eadem locum habent
eteris animalibus ratione carentibus.*

VIA similium similis est ratio. Dictis
obstare videtur, quod legitur de Ioseph
ef. 44. cuius dispensator dixit: Scyphum,
in furati estis, ipse est, in quo bibit domi-
meus, & in quo augurari solet. Et ipse
et postea fratribus suis. An ignoratis, quod
sit similis mei in augurandi scientia? S.
Iustinus in quæstionibus, super Genesin
145. dicit Ioseph dixisse non esse similem

Ee 5 sibi

sibi in scientia augurandi ioco, & non serio, referens fortè hoc ad illud, quod vulgus de eo opinabatur. Et sic etiam dispersator eius locutus est. Hanc responsione S. Thomas in q. d. art. 7. ad 1. & Doctores re qui amplectuntur.

QVÆSTIO SECVNDA.

An divinatio per somnia sit licita?

TRACTANT S. Thom. q. dicta art. 6. Antonin. loco cit. §. 7. Turrecremata q. 7 can. Non obseruetis. Syluest. in ve superstitio. Somniorum etiam materiam longum prosequitur Cælius Rhodigin. lectionum antiquarum lib. 14. a cap. 40.

Ante resolutionem annotandum est quod aliquid, quod significat alterum, cum eo quam coniunctionem habere debet. Vel intellectum, ut hædera vinum vendibile significat: vel secundum rem, prout fumus notat ignem. Res autem cum re connectitur aut ut causa, aut ut effectus, aut per accidens, ut, exempli gratia, aliquis nocte somniet se hominem occidisse, interdum ex cidenti ab alio homo occiditur. Deinde considerandum est, ex Theologorum doctrina, quod somnia futurorum euentuum quædamque sunt causa, utpote cum alicuius sollicita ex his, quæ videt in somniis, in

ad aliquid faciendum, vel vitandum. Quandoque somnia sunt signa aliquorum futurorum euentuum, in quantum reducuntur ad aliquam causam communem somnijs & futuris euentibus: & secundum hoc plurimum præcognitiones futurorum in somnijs fiunt. Quandoque etiam effectus, qui consideratur a somniante, merè peraccidens, & casualiter se habet ad somnium.

Consideranda ergo est causa somniorum, quæ in primis duplex est: Interior, & exterior. Interior, quæ latet intra ipsum somniantem. Exterior, quæ est extrinseca somniantem. Interior somniorum est item duplex. Vna animalis, in quantum ea occurrunt hominis phantasie in somno, circa quæ cogitatio & affectio intenta fuit in viuendo. Alia causa interior somniorum est corporalis, quando ex interiori corporis dispositione formatur aliquis motus in phantasia, conueniens suæ dispositioni. Sicut homini in quo abundat frigidi humores, occurrat quod sit vel in aqua, vel niue. Causa etiã exterior somniorum est duplex. Corporalis, & Spiritualis. Corporalis, quando imaginatio dormientis mouetur immutaturq; vel ab aëre ambiente, vel ab impressione cœlestium corporum, sic dormienti aliquæ phantasie appareant conformes dispositioni corporum cœlestium. g. somnio me esse in aqua, quoniam aëris dispo-

dispositio est in propinqua dispositione ad pluuiam, & sic in corpus meum influit. Sicut enim quando cælestia corpora influunt in corporalem materiam, formæ variæ producuntur; vt, plantarum, lapidum, metallorum similiumque rerum. Sic virtute eorundem corporum, in phantasia, quæ corporeis organis immersa est, possunt formari phantasmata cōformia alicui effectui à cœlestibus corporibus producendo. Spiritualis causa exterior etiam duplex esse potest. Bona, quando Deus aliqua reuelat ministerio angelorum, vel alio modo: & Mala, quando mali spiritus se insinuant phantasiæ dormientis, & aliquid ad decipiendum reuelant. His Premissis quid sentiendum de diuinatione per somnia, videndum est.

Prima concl. *Somnia nec debemus omnino contemnere, nec omnino de eis iurare.*

EST Aristotelis in lib. de somno & vigiliis. Quia nec omnia somnia sunt falsa, nec omnia vera: & in sacris literis quandoque prohibitum, ne somnijs attendamus. Deuter. 18. Non inueniatur in te, qui obseruet somnia. Quandoque etiam observatio somniorum admittitur. Genes. 40 & 41. Ioseph interpretatus somnia pincernæ Pharaonis, & eiusdem etiam pharaonis. & Daniel. 2. &

pp. declarauit somnium Regis Babylonis.

Secunda concl. *Quando causa somni est corporalis intrinseca, potest homo intendere somnijs, & praeuidere effectus causas coniuictos.*

In hac conclusione non est dubium. Sic medici dicunt esse intendendum somnijs, & cognoscendum interiores dispositiones. Hinc Aristotel. de somno & vigilia. Si somnia sunt ex his, ex quibus componimur: tunc sunt signa sanitatis, vel infirmitatis secundum eorum differentias: ut si quis somniet de occupationibus igneis, signum est, quod predominetur in eo cholera. Si de negotijs maris, ut de volatu, signum est sanguinis. Si de uina aut alterius liquoris: signum est phlegmatis. Si de rebus terrenis, signum est melancholiz: & sic iuuantur medici ad ferendum iudicium de dispositione corporis.

Tertia concl. *Si quis utatur somnijs ad praeognoscenda futura, quae habent causam naturalem extrinsecam ut influentiam corporum caelestium, aut aeris amantis, si in tantum de futuris praedicat ex somnio, in quantum talium corporum uiribus se potest extendere non est illicitum.*

ST S. Thomae & aliorum Doctorum in locis citat. Ratio esse potest: Quia effectus pro-

proportionatur suæ causæ, & sicuti se habet ad esse, ita ad cognosci.

Quarta concl. *Si quis ex somno pronunciet futura contingentia, aut ea quæ spectant ad liberū somniantis aut alterius voluntatis actum, peccat & male facit.*

CONSTAT Conc. Quoniam huiusmodi non habent causam determinatam, & dicuntur a casu per accidens, secundum Philosophum de somno & vigilia. Eorum autem quæ sunt per accidens, non est determinatio scientia. Quare si quis in huiusmodi futura prædicat: aut necesse est ut mentiatur, aut cognoscat ex pacto habito cum Diabolo.

Quinta concl. *Si quis ex somnis prædicat futura, quando procedunt ex reuelatione diuina, non peccat, sed licitum est.*

CONSTAT ex sacris literis. Gen. 15. Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, & horror magnus & tenebrosus uasit eum. Dictumque est ad eum: Scito præscens, quod peregrinum futurū sit semen in terra non sua: & subijcient eos seruituti affligent quadringentis annis. & Gen. 40. & Ioseph interpretatus est somnia. Matth. 1. Angelus Ioseph apparuit in somnijs, & fut

edixit & Math. 2. Magi in somnis acceperunt responsum, ne redirent ad Herodem; & aliam viam reuersi sunt in regionem suam. ibidem. Defuncto Herode iterum Angelus Domini in somnis Ioseph apparuit in Aegypto, dicens. Surge & accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Israel, defuncti enim qui quærunt animam pueri.

DVBIVM CIRCA DILECTAM conclusionem.

Quare Deus potius in somnis reuelatur, quam in vigilia?

Respondet S. Bonauent. in .2. d. 25. quæst. ultima. Primò, quia anima in vigilia diffusa est ad exteriora sensibilia, & sic minus apta comprehendere reuelationes à Deo. Secundò, quia Deo sic placet sæpius ad occultationem sui luminis, qui posuit tenebras latibulum suum. Tertiò, quia homo in somnis passivus agitur, quam agat, & in reuelatione se habet per modum susipientis, quam agentis. Ultimò, quia dicente Deo Exod. 33. non videbit me homo, & viuet. Ideò secundum quod dicit Gregorius non potest homo Deum videre, & eius reuelationes, scilicet de lege communiori loquendo, nisi quando abstractus est à sensibus, vt quasi videtur non viuere videlicet secundum sensuum usum

usum exteriorem. Sed quia homo in somno est medium tenens inter mortuum & vitam, quodammodo à vita recedit: Ideo sic dinavit Deus fieri reuelationes supernales in somnis, quando homo naturaliter non habet usum rationis, ut Deo soli attribatur laus gloriæ.

Sexta concl. *Reuelatio futurorum euentuum in somno à Dæmone impre-*
non est licita.

QUIA huiusmodi reuelatio procedit à pacto tacito vel expresse Dæmonis, decipere semper contendit.

Quando dubium, an reuelatio in somno facta sit à Dæmone, vel bono spiritu, non præcipitandum iudicium, sed probandus ritus si ex Deo sit. In qua re multa sunt consideranda de probationibus spirituum, de quibus multa scribunt Ioannes Gerson in tractatu de probationibus spirituum. S. Vincentius in tractatu de vita spirituali, & plurima ad hanc materiam doctè colligit Barthol. Medinensis. par. S. Thomæ. q. 25. art. 3.

QVAESTIO TERTIA.

An diuinitio per sortes sit omnino probata?

TRACTANT S. Thom. q. 95. art. 8. S. Antonin. 2. par. tit. 12. cap. 19. 9. Syluester

Superstitio. q. 9. Alij in verbo Sors aut
 ilegium. Turrecre. in 26. q. 2. in princi-
 Archidiaconus. ibidem. can. Sors. Canonistæ
 text. in tit. de Sortilegijs, maxime in cap.
 lesia vestra. Troilus Maluetius in tract. de
 ibus. Paulus Grilland. in lib. 2. de Sorti-
 js, & alij alibi.

Ante resolutionem præmittendum est, *quid Sors*
 d Sors dicitur, quando aliquid fit serid *fit.*

dem ab homine, ut considerato eius euen-
 liquid occultum innotescat. S. Thom. lo-
 it. Sylue est. verb. Superstitio. Angel. Au-
 Armilla. Caietan. & alij in verb. Sors.

Triplex est Sors: Diuisoria, Consultoria, *quoruplex*
 iuinatoria. Diuisoria est, cum quæritur, *Sors.*
 cuilibet sit dandum, siue illud sit res, si-
 onor, siue pœna, aut actio aliqua. Consul-
 a, quando inquiritur, quid sit agendum.
 inatoria, quando aliquid futurum in-
 ritur.

Id genus sortium pertinet, si quis aliquid
 altum inquirat, siue per protractionem
 torum, siue per considerationem figu-
 m, quæproveniunt ex plumbo liquefa-
 naquam proiecto, siue ex quibusdā sce-
 scriptis, vel non scriptis in occulto re-
 tis, dum cōsideratur, quam quis accipiat:
 tiam ex festucis inæqualibus propositis,
 maiorem vel minorem accipiat: vel taxil-
 m projectione, quis plura puncta projij-
 Ff ciat,

ciat, vél etiam dum consideratur, quid a
rienti librum occurrat. S. Thom. d. q. ar.
Frideric. de Senis in consil. 284. & de sim
bus similis est ratio. Nunc pro resolutione

Prima concl. *Sors diuisoria licita*

Sic sentiunt communiter Doctores l
citatis. Quia quando partes sunt æq
les, nec res diuidenda sine discordia po
diuidi, fortunæ locus dator ad dirimen
lites: Sic secundum leges in tribus iud
communi diuidundo, familiæ erciscun
& finium regundorum, sortes admittun
debitis seruatis conditionibus. Sic Iudæi
ferunt sortem super tunica inconsutili C
sti, quæ non poterat diuidi. Sic Appia
lib. 2. de bello ciuili narrat, post mortem
lij Cæsaris, cum essent discrepantes senten
in senatu, de remunerandis interfect
bus, statuit fortibus litem dirimendam.
etiam partes terræ Israëlitis per sortes di
buebantur. Numer. 33. Iosue 15. Iosep
lib. 5. antiquitatum Iudaic. cap. 3. Ea
est ratio de aliqua pœna subeunda, si
tentio sit inter aliquos, quis soluere deb
exemplo Ionæ. 1. cap. qui à facie domini
giens sorte depræhensus est, & in mare
iectus. Seruandum autem in missione
tium, vt ius sit æquale partium, ne a

iudicium generetur, vt non mittan-
 sine causa, hoc enim vanum esset, sed
 ando consideratis circumstantijs rerum &
 sonarum, prudentia dicat, litem, aut
 ud negotium sorte dirimendū esse. Dictis
 bus, ex Augustini sententia in Episto. 180.
 Honoratum, annumerari potest, si inter
 nostros Ecclesiæ fieret disceptatio, qui eo-
 m persecutionis tempore manere debe-
 ne fuga esset omnium, & Ecclesia om-
 o relinqueretur, & qui fugere deberent,
 aliqui in futurum reseruantur pro Ec-
 iæ vtilitate, sorte lis finienda est. Idem
 it esse casus, si tres aut quatuor tempore
 is curam haberent, & non omnes vellent
 culum subire, nec etiam Ecclesiæ expe-
 et. Mos autem capiendi sortes ex vrna,
 stula, vel hydria aquæ, antiquissimus est,
 atet ex illo Plauti in Cassina, vbi senem
 ginis amatorem postquam id quod cu-
 ar, à seruo impetrare non potuit. indu-
 alloquentem:

*ro abi, atque actutum uxorem huc
 euoca, ante ades citò.*

*stulam huc tecum afferto cum aqua,
 & sortis.*

Secunda concl. *In electionibus ecclesiasticis non est licitum uti sortibus.*

CA P. Ecclesia vestra, de Sortileg. & c. Non statim. & cap. Non exemplo q. 2. & hæc est communis tam Theologorum quam canonistarum sententia. Et ratio redditur, quia huiusmodi electiones spiritus sancti inspiratione fieri debent. Et si forte aliquando foret electio, aut nulla esset, aut certè cassam Panormit. & alij in d.c. Ecclesia vestra. Si obijciat Actor. 1. S. Mathias sorte ad Apostolatum electus est: ergo potest electio in ecclesiasticis sorte fieri. Respondet S. Hieronimus super Ionæ 1. cuius verba referuntur 26. c. Non statim debemus sub exemplo Ionæ sortibus credere, vel illud de actibus Apostolorum huic testimonio copulare: ubi scilicet in Apostolatum Mathias eligitur: cum privilegia singulorum non possint legem facere communem.

Tertia concl. *Sors consultoria, quando expectatur iudicium à Deo, & quando recurritur pro cognitione eventus futuri, est licita.*

PROVERBIORUM. 16. Sortes mittuntur in ventum, sed à Domino temperantur. Quando enim humanum non superest auxilium, tunc ad divinum recurrendum. 22. q. 2.

Quæritur. Nemo debet tentare Deum suum,
 dum habet, quod rationabili consilio faciat.
 23. q. 8. c. Si nulla. Ad idem facit illud
 Paral. cap. 10. Cum ignoramus quid agere
 debeamus; hoc solum habemus residuum,
 oculos ad te Domine leuemus. Idem cla-
 rius habetur 26. q. 2. c. Non exemplo Mathiæ,
 vel quod Ionas Propheta indifferenter de-
 prehensus sit, indifferenter sortibus est cre-
 dendum, cum priuilegia singulorum com-
 munem legem facere non possint. Si qui ta-
 men necessitate aliqua cõpuli Deum putant
 sortibus exemplo Apostolorum esse consu-
 endum: Videant hoc ipsos Apostolos non
 nisi collecto fratrum cœtu, & precibus ad
 Deum fusis egisse. Vt autẽ in casu huius con-
 clusionis licitum sit vti sortibus, quatuor
 sunt consideranda ex S. Thoma loco cit. S.
 Antonin. Angel. Syluest. Panorm. & alijs.
 Primum, vt absque necessitate non recurra-
 tur ad sortes, aliàs esset tentare Deum, Secun-
 dum, vt quis etiam in necessitate absque re-
 ferentia sortibus non vtatur, vt patet ex d. c.
 non exemplo. Tertium, vt non pro rebus
 terrenis, sed pro spiritualibus & ad salutem
 pertinentibus fiat recursus ad sortes, vt ha-
 betur ex Augustino ad inquisitiones Ianua-
 rii ep. 119. tom. 2. 26. q. 2. c. Hi qui de paginis
 angelicis sortes legunt, & si optandum est,
 id potius faciant, quam ad dæmonia con-

fulenda concurrant: tamen etiam ista nō displicet consuetudo, ad negotia seculi & ad vitæ huius vanitatem propter aliam vitam, loquentia oracula diuina velle conuertere. Quartum: vt non fiat in electionibus Ecclesiasticis, quæ Spiritus sancti inspiratione fieri debent, Vnde dicit Beda cap. Acta Apostolorum. Matthias ante pentecosten ordinatus sorte quæritur, quia scilicet nondum erat plenitudo Spiritus sancti in Ecclesiâ effusa. Septem autem Diaconi postea sorte, sed electione discipulorum sunt ordinati.

Quarta concl. Quando contentio esset de electione aliquorum, nec esset humana dirimendi litem, utpote quia æqualitas utrique in omnibus, scilicet in doctrina & meritis, & ambo morales essent æquæ digni: tunc litem sorte dirimere non esset illicitum, si debite conditiones seruentur, vt exitus rei à Deo expetatur præuijs orationibus eo modo quo D. Matthias electus est iuxta d.c.

NON exemplo. Glossa & Turrecrem. cap. Quod autem. 26. q. 2. Aurea ar. la in verb. Sors, & alij alibi.

Quinta concl. Licitum est uti sortibus in electionibus ad temporales & seculares.

res dignitates, quæ ad terrenam dispositionem ordinantur.

HANC Conclusionem communiter DD. citati tenent. Tamen in tali electione seruandum, vt prius electis quibusdā idoneis deinde fors mittatur: Aliàs si imprudenter fieret, & cum periculo boni communis, & iustitiæ, vtpote quia fors caderet in aliquem ineptum, qui damno esset Reipublicæ: culpa non careret. Olim apud Romanos, iudices ex sortibus ordine per sortes eligebantur, præter vnam mouente, & si qui ex illis reijciuntur, iterum subsortiebantur alij in eorum locum, vt videre est apud Ciceronem in oratione in Pisonem, & Panormit. in cap. fin. de sortilegio, id usurpari attestatur, quod secularis eligant officiales in multis locis per ballottas, & breuia.

Sexta concl. *Sors diuinatoria, quæ deditur societati Dæmonum explicitè vel implicitè, est damnata & reprobata.*

ZECHIEL. 21. Rex Babylonis stetit in biuio, in capite duarum viarum diuinatione quæres, cōmiscens sagittas interrogauit bola, exta consuluit: & in 26. q. 5. cān. Sortes, dicitur: Sortes, quibus cuncta vos vestris discriminatedis prouincijs, quas patres damnauerunt, nihil aliud quā diuinationes & maleficia

decernimus. Quamobrem volumus omnes
illas damnari, & vltra inter Christianos no-
mus nominari, & ne exerceantur, anathe-
tis interdicto prohibemus. De hac conclu-
sione non dubitant nec Theologi, nec Cano-
stæ. S. Thom. in d. art. ad 3. iudicium ferri can-
dentis, vel aquæ feruentis ad sortes redu-
citur. Probatio ferri candentis & similium ordi-
tur ad alicuius peccati occulti inquisitionem
per aliquid, quod ab homine fit, & in-
conuenit cum sortibus. In quantum tam-
expectatur aliquis miraculosus effectus
Deo, excedit communem sortium ratio-
nem. Vnde huiusmodi iudicium est illicitum
& quia ordinatur ad iudicanda occulta, &
diuino iudicio reservantur, & quia diuina
auctoritate non est sancitum. 2. q. 5. cap. Con-
suluisti. Eadem videtur ratio de lege due-
rum seu monomachia, nisi quod plus accedit
ad communem rationem sortium, in quo
tum non expectatur ibi miraculosus effectus
nisi pugiles sint impares virtute vel arte.
duello vide textum cum DD. de purgatione
vulgari. cap. Cura suscepti. & 2. q. 5. can. de
monomachiam, & Caietanum ad longum.
Thomam 2. 2. quæst. 95. artic. 8. Concil.
vident. sess. 25. cap. 19. de Reformatione.

LEX. IIII.

Eorum est scientia punienda, & seuerif
is meritò legibus vindicanda, qui magi
accincti artibus, aut contra salutem ho-
rum moliti, aut pudicos animos ad libi-
em deflexisse deteguntur. Nullis verò
minationibus implicanda sunt, quæ sita
manis corporibus remedia: aut in agre-
us locis innocenter adhibita suffragia,
maturis vindemijs metueretur imbres:
ventis & grandinis lapidatione qua-
entur, quibus non cuiusq. salus, aut esti-
tio laderetur: sed quorum proficit actus,
diuina munera & labores hominum
rnerentur.

HEODOSIANVS rectius posteriora
verba ponere videtur (sed quorum pro-
rent actus, ne diuina munera & labores
minum sternerentur) imò in Cod. illud
(e) in antiquioribus impressionibus, sal-
non habetur.

Hæc L. cum satis multos effectus magis &
leficis attribuat, in primis breuibus, quæ
ram concernunt, percurrenda sunt. De-
le mouendæ quæstiones occurrentes & re-
uendæ.

In Superioribus actum est, vt plurimum

Ff

5

de eis,

de eis, quæ spectant ad magiam diuinatri-
quæ autem in hac L. continentur conc-
nunt artes magicas operatrices.

Sicut bonæ scientiæ ad ornamentum v-
litateque Reipub. sunt promouendæ:
malæ, cum tendant ad interitum commu-
salutis, merito legibus sunt vindicandæ, iu-
ta præsentem Legem.

Magicis artibus accincti malefici, mirab-
lia & humanam naturam excedentia ope-
perficiunt. Malefici dicuntur bene accin-
diabolicis artibus: quia eis vtuntur tanqua-
armis quibusdam, ad impugnandum alio-
Possunt & dici accincti in alio sensu: qu-
se promptos expeditosque exhibent, ad ad-
nes malas, pro Diaboli voluntate.

Magiæ vetitæ vanitates artes dicuntur
quia ex præscripto Dæmonum aut suorum
ministorum, certis ritibus & modis ex-
centur. Artem igitur magicam aut maleficam
intelligimus, cognitionem, experimentum
& exercitium diabolicarum operationum.
Ars enim est potius habitus operatiuus, quam
speculatiuus, vt docent Aristot. lib. 6. Ethic.
& S. Thomas 1. 2. q. 57. art. 3. Quare qui ope-
ra diabolica exercent, artem magicam ex-
cere dicuntur. Nec est de ratione artis, vt quid-
dam sentire videntur, vt ex libris addiscant
quando improbant maleficas nullas scire
tes, eò quod libros non habeant, imo vt p-
rim

num legere nesciant. Sunt enim artes liberales: vt Grammatica, Poëtica, Rhetorica & ceteræ. Sunt etiam mechanicæ: priores ex libris addiscuntur: posteriores communiter instructione magistri: & inter has quædam sunt vilissimæ; vt vendere sal, oleum & eiusmodi similia. Bartol. in L. Ne quis. C. de dignit. lib. 12. Berthac. in repertorio. Ver. Ars. Ars magica refertur inter artes vetitæ & reprobata; quare dicitur legibus odio. C. de thesaur. L. Vnica. lib. 10. Reprobatae sunt, quia earum magister Dæmon, qui eas docet vel immediatè per se, vel mediatè per suos ministros. Nec longum tempus ad discendum requiritur, cum ipse ille artifex sit; breuissimo tempore suos docet facere mirabilia quæ humanum ingenium superant. His addere possumus, magicas etiam dici artes in alio sensu familiari non solum grammaticis, sed etiam legibus: enim significat astutiam, dolum, & fraudem ac singularem nocendi malitiam. can. quicunq; 22. q. 5. Quacunq; arte verborum iniuriaret, Deus non decipitur: & C. de his, qui ad statuas confugiunt. L. 1. Si probati fuerint artibus suis (Glossa ibidè, id est, malitijs) inuidiam inimicis creare voluisse. C. de præscript. triginta vel quatragenta annorū L. Omnes. Omnes nocendi quibuslibet modis artes omnibus amputantes. C. de suffragio. L. 1.

Si artibus

Si artibus moram neſtant. Magicæ artis nomine rectè ergo intelligere poſſumus inſignocendi ſtudium, aut decipiendi malitiam aut fraudem & dolum. Quid enim ex his omnibus deſideratur in maleficis? Diſcipuli quuntur præſcriptum magiſtri, qui abunde malitia, nequitia, fraude & dolo.

Præterea circa illa verba L. (Nullis ve criminationibus implicanda ſunt quæſ humanis corporibus remedia: aut in agreſtibus locis innocèter adhibita ſuffragia, ne meturis vindemijs metuerètur imbres, &c.) Ntant pleriq; Doctores Bart. Salyc. Godefr. Azo & alij, incantationes ad finem boni, de lege ciuili eſſe licitas: Non autem de iure canonico, & in foro conſcientiæ. Sed inſrà hoc actum examinabitur, Angelus verò dicit: Nta, hic poſſe incantari grandines vt non ceant: & intellige, in virtute diuina, non inuocationem Dæmonum; quia iſtud prohibitum omni iure.

Obſeruandum quoq;, antiquis temporibus maleficos conſueuiſſe ſua maleficia & incantationes in agreſtibus, ſilueſtribus & cultis locis exercere: vt nunc etiam faciunt. Cauſas autem huius rei aſſignauimus in ſuperiori tractatu. Quas cæteris latiùs explicat Paulus Grillandus lib. 2. de Sortileg. q. 4. Iodocus Damhauderus in præct. crimin. c. 61. numero 119.

Circa finem L. considerandum est, quòd
 leficorum opera, diuina munera & labo-
 hominum prosternantur & perdantur.
 ctus terræ sunt diuina munera: quia etsi
 mo plantet, Deus tamen incrementum
 vt crescant pro conseruatione hominum.
 sunt labores mortalium: Quia homo ope-
 us manuum suarum terram fodit, serit se-
 na, & agros vineasq; colit. Vnde in sacris
 eris fructus dicuntur etiam opera manuum.
 gai 2. cap. Percussi vos vento vrenti, &
 ndine omnia opera manuum vestrarum.
 o. 1. Opera manuum eius benedixisti, &
 llesio eius creuit in terra. Sternuntur au-
 munera diuina, & labores hominū, quan-
 malefici cooperantibus Dæmonibus aut
 ssem in herbis perdunt, aut iam flori pro-
 quos segetes grandine, pruina, aut intem-
 tiuis imbribus lædunt, ne labores hominū
 bitum fortiantur effectum: aut grandinis
 idatione fructus iam colligendos excu-
 nt, vel etiam vineas vuis maturescantibus
 tiles reddunt. Perduntur enim labores
 mipum, quando ferè integro anno homi-
 laborarunt, omnem substantiam impen-
 unt, & cum fructus iam propemodum
 turi impediuntur, ne suum effectum con-
 quantur. Hæc circa literæ explicationem
 ficiant.

QVAESTIO PRIMA

*An malefici possint animos ad rem deflectere ac mouere, vt lex Con-
vini hoc in loco innuit?*

IOANNES VVierus lib. 3. de præstigi-
monum, cap. 38. sugillat Imperatore
hac L. quòd arte magica amorem conc-
fenserit.

In primis ex fidei p̄ncipijs p̄suppo-
dum est, diabolum non posse efficaciter o-
re liberam hominis voluntatē ad peccat-
vt S. Thom. 1.2. q. 80. artic. 2. & 3. oſte-
Mouetur autem homo indirectē à Dia-
ad peccandū, qui tanquam potentior cr-
ra, potest agere in materiā corporalem,
sensem vel interiorem vel exteriorē alio-
do immutat: aut de nouo sensibile alio-
formando, aut formatū sensui obijciendo
spiritus humores intus commouendo: C-
autem summa sit cōiunctio inter potentias
sitiuas & rationales, motis sensitiuis, indi-
mouentur rationales. Sic Diabolus, qui
vult animū ad libidinē deflectere, aut ad o-
mouet exteriorē hominem causis intrin-
deinde obiectum proponit sub ratione
vel pulchri, vt ametur appetaturq;: aut
ratione mali & deformis, vt efficiat horro-
& odium, & hoc modo indirectē per mo-
persuadentis & proponentis obiectum v-

dum, aut fugiendum, deflectit animum
 idinem, aut odium: voluntas autē ma-
 bera, licet aliquo modo trahatur, iuxta
 e Trahit sua quemque voluptas. His
 iſſis ſtatuitur, Concluſio reſolutoria.
magi & malefici poſſunt animos pudicos ad libi-
& amorem ſectere, & veriſſimè Conſtantinus
ator in d. l. atteſtatur.

Hæc eſt communis rectè ſentientium
 logorum & iuriſperitorum doctrina:
 tur in primis ex alijs ll. leges tradunt eſ-
 ena & pocula amatoria. l. 3. §. Adiection.
 l. Corneliam de Sicarijs: & ff. de pœ-
 Si quis aliquid. §. Qui abortionis, aut
 orium poculum. Atq; hæc leges ſequun-
 riſperiti in d. ll. & alibi. Albericus in
 C. de hæreticis numer. 6. Azo in hoc
 malefic. & mathemat. Bonifac. de Vi-
 ſin tractat. de maleficis. Godefrid. in
 ſenti l. Angelus ibidem rectiſſimè ad-
 ethis verbis. Nota, per incantationem
 um mulierum ad libidenem ſecti, &
 non truſeris, cum audis iſtas facturas
 quia veræ ſunt. Paulus Grillandus
 rtilegijs quæſt. 3. & quæſt. 12. Oldradus
 nte in conſil. 210. incip. Regularis hæ-
 aditio. Panormitanus in cap. In tabu-
 Sortilegijs numero 4. Ioannes ab Ana-
 idem in Rubrica. Petrus Ancharanus
 in c. Ex tuarum. Et in lib. 6. de hæret.

cap. Accusatus. §. Sanè: Hostien. in sum-
 de Magistris. §. Quam scientiam. Francis-
 Squillacensis de fide Catholica cap. 8. &
 alibi. Theologi sequuntur. S. Hieron. su-
 Nahum 3. cap. Attribuit maleficijs & incar-
 tionibus, quod faciant amare ea, quæ od-
 debuerant: & detestari, quæ amare debe-
 S. Thom. & Bonavent. in 4. senten. d. 34.
 trus Paludan. ibidem. Turrecrem. in 33.
 1. c. Si per sortiarias. Doctores mallei mal-
 carum 1. par. q. 7. Alphons. Castrensis lib-
 de iusta hæretic. punitione, cap. 15. Mich-
 Medina lib. 2. de recta in Deum fide cap.
 alij alibi. Ratio ducitur ex sacris literis, &
 perientia. Dæmon, omnium rectè sentien-
 iudicio, potest incendere hominem ad lib-
 nem: Qua ratione dicitur spiritus fornicat-
 nis. Oseæ 4. vt annotat Cassian. collat. 7. c.
 32. Ergò non potest alienum esse à magi-
 maleficis: quia hi Dæmonum potestate
 perficiunt maleficia. Ad hanc materiam
 ciunt exempla, atq; illud in primis de S.
 priano memorabile est. Cum enim S. Iul-
 Antiochiæ frequentaret Ecclesiam, visa
 quodam scholastico nomine Agladio, quæ
 virginis pulchritudinem incidit in eius a-
 rem, eamq; in vxorem petijt: quæ cum
 nibus ob eam causam aduentantibus dice-
 quod Christo cœlesti sponso desponsata e-
 Iratus cum aliud mediũ non occur-

ad Cyprianum tum adhuc Magum, pro-
tens ipsi duo talenta auri, vt Iustinam ma-
cijs caperet : Cyprianus magicis artibus
monem accerhit, & ait illi : amo virginem
Galilæa (Christiani enim tunc vocaban-
Galilæi) potes. ne ei persuadere & addu-
mihi ? Qui promisit ei dicens : Accipe
medicamentum, & sparge circa domum
& ego superueniens paternum sensum
mijciam, & statim obediet mihi. Cumque
prianus ita fecisset, sancta virgo tertia no-
hora surgens ad orationem, sensit impe-
Dæmonis. Signauit itaque se, & domum
in signo sanctę Crucis, & Dæmonem in fu-
conuertit. Qui veniens ad Cyprianum
sufusus, & cur virginem non adduxisset re-
situs, ait : Vidi quoddam signum Thau.
um Cyprianus arte magica alium Dæ-
nem fortiozem vocauit, & simili modo
t, & similiter eidem accidit. Tandem vo-
it Dæmonem superiorem, & ait illi : quæ
est vestra infirmitas ? victa est ab vna
gine omnis vestra virtus ? Respondit Dia-
us. Nunc adducam tibi eam ad deside-
m, tu tantum paratus sis. Tunc Diabolus
specie virginis ad Iustinam intrauit, & se-
super lectum eius eandem tentando di-
Hodie missa sum à Christo ad te, viuere
am in castitate : Multum autem te video
atam abstinentia. Sancta autem virgo

dixit: merces autem multa, labor veron
dicus. Dixit ei Diabolus. Deus in Parad
benedixit Adam & Euam, dicens. Cresce
& multiplicamini. Si ergo in virgin
manferimus, in iudicium incidemus, c
verbum Dei contemnimus. Tum vi
turbata surrexit, & per spiritum sensit, c
esset, qui ei loqueretur, signo crucis se
nans: quo facto Dæmon disparuit, & C
prianus confusus apparuit. Qui dixit ei: &
victus es, vt cæteri subiecti tui? Quom
enim victi estis ab vna virgine Christiana
Dic mihi quæ sit virtus victoriæ eius, C
respondit, dicere tibi non possum: qu
dam vidi terribile signum Thau. Si aut
virtutem huius signi vis cognoscere, i
mihi quod nunquam velis à me disced
Qui cum iurasset, ait illi. Vidi signum c
cifixi, & Thau: & sicut cera à facie ig
fluxi.

Cui dixit Cyprianus. Ergo cruc
xus maior est? Qui respondit: etiam ma
omnibus est: quia desertores Dei accipi
ab eo sententiâ ignis: Cyprianus autem
Festinabo igitur, vt amicus fiam cruci
ne talem pœnam incurram. Diabolus
spondit. Iurasti namque mihi. Cyprian
ait. Contemno te, & omnes fumigantes
tutes tuas, meque ipsum tibi denego, &

fighans dico: Gloriam tibi do Christe,
tu Dæmon recede à me. Abijt ergo Dia-
us confusus. Cyprianus verò errorem
m agnouit, & propalauit, fraudemq;
ductionem diutinam, libris magicis in
em coniectis, Vulcano dicauit: & per
virginem, scilicet Iustinam, Christo
cherrimè desponsatus, sacraque Christia-
um complexus est, paulatim in præby-
m ordinatus, mox ad Episcopatum
ctus, doctrina & conuersatione clarus,
summatæ virtuti martyrium adiunxit.
us historiæ meminit Nicephorus Call.
lib. 5. historiæ Ecclesiasticæ cap. 27. Ad
dem scopum illustre est, quod narrat
regorius lib. 1. Dialogor. cap. 4. Eo(ait)
pore, quo malefici in hac sunt vrbe Ro-
a depræhensi, Basilus (qui in magicis
ribus primus fuit) in monachico habitu
riam fugiens petijt. Qui ad virum re-
ndissimum Castorium, Amirtinæ Cipi-
Episcopum pergens, petijt ab eo, vt
Equitio Abbati committeret, ac sa-
lum monasterio illius commendaret.
c ad monasterium venit Episcopus, se-
q; Basilium monachū adduxit, & Equi-
Dei famulum rogauit, vt eundem mo-
um in congregationē susciperet. Quem
m vir sanctus intuens, ait. Hunc quem

mihi commendas, pater: Ego non video nachum esse, sed diabolum. Cui ille respondit: occasionem quæris, ne debeas præ quod peto. Ad quem mox Dei famulus exiit. Ego quidē hoc eum esse denuncio, quod video: ne tamen me nolle obedire existimatio facio quod iubes. Susceptus itaque in monasterio est. Post non multos vero dies idem famulus, pro exhortandis ad desideria superna fidelibus, paulo longius à cella digressus est. Quo discedente contigit, ut in monasterio virginum, in quo eiusdem patris curam agebat, una earum, quæ iuxta carnis humanæ putredinem speciosa videbatur, febris inciperet, & vehementer anxii, magnis vocibus cum stridore clamare: Modò moritura sum, nisi Basilii Monachus veniat, ipse mihi per suæ curationis studium salutem reddat. Sed in patris absentia accedere ad curam ipsam monachorum in congregationem virginum non audebat: Quantominus ille, qui novus aduenerat, cuiusque vita adhuc congregationi ignota erat. Missum repente ad Dei famulo Equitio nunciatum, quod famulus monialis illa immensis febribus æstuaret. Basilij Monachi visitationem anxie quæsit. Quo audito vir sanctus dedignando subiecit, atque ait. Nunquid nam dixi, quod Diabolus est iste, non monachus? Ite, & eum de monasterio expellite: sanctus autem vir ancillam dei

em absens solo verbo curauit, ita vt ne-
ampliùs febris laboraret, nec Basilium ex-
ret. Omnes autem monachi iussione
sui implentes, eundem Basilium ex
asterio repulerunt. Qui repulsus dixit
uenter, se cellam Equitij magicis artibus
ra suspendisse, nec tamen eius quempiam
ere potuisse. Basilius autem non post lon-
tempus in Romana vrbe, exardescen-
Christiani populi, igne crematus est, Hec
Gregorio. Haud dissimile narrat B. Hiero-
nus in vita S. Hilarionis. Erat enim iuue-
Emporij Gazensis, qui virginem deperi-
id est, vehementer amabat. Qui cum fre-
nter tactu, iocis, nutibus, sibilis, & cæte-
uiusmodi, quæ solent morituræ virgini-
esse principia, nihil profecisset, perrexit
mphim. Anno clapso magicis artibus in-
ctus, ab AEsculapij vatibus redijt, & sub-
imen domus puellæ tormenta quædam
porum, & portentosas figuras sculptas in
Cyprij lamina defodit, & ilico amore in-
re virgo, & amictu capitis abiecto, rotare
em, stridere dentibus, inclamare nomen
lescentis: magnitudo quippe amoris eam
urorem verterat. Perducta ergo à parenti-
in monasterium seni traditur, vlulante
im & confitente Dæmone. Vim sustinui,
itus sum abductus: quam bene Memphis
anijs homines deludebam? O cruces

O tormenta, quæ patior. Exire me cogis
 ligatus sub limine teneor. Non ex eo,
 me adolescens, qui tenet, dimiserit. Te
 senex: Grandis, ait, fortitudo tua, qui li
 & lamina strictus teneris. Dic, quare au
 es ingredi puellam Dei? vt seruarem,
 quit, eam virginem. Tu seruares prodi
 castitatis? Cur non potiùs in eum, qui
 mittebar, es ingressus? vt quid, respon
 intrarem in eum, qui habebat collegam
 um amoris Dæmonem? Noluit autem
 ctus, antequam purgaret virginem, vela
 lescentem, signa iubere perquiri, ne aut
 tis incantationibus recessisse Dæmon vide
 tur, aut ipse sermoni eius accommodass
 dem: Afferens fallaces esse Dæmones, & ac
 mulandum esse callidos: & magis reddidit
 nitate increpuit virginem, cur fecisset ta
 per quæ Dæmon intrare potuisset. Hæc
 Hieronymo. His accedunt Poëtæ & na
 rales, qui faciunt mentionem de Phil
 & Hippomane. Ouidius lib. 2. de
 amandi.

Philtrea nocent animis, vimq; fauoris habent.

Et Propertius lib. 4. in Ienam quandam

*Consuluit striges nostra de sanguine, & in me
 Hippomanes fœta semina legit equæ.*

Iuuenalis Satyra 6.

*Hic magicos adfert cantus, hic Theffala vendit,
philtro, quibus valeant mentem vexare mariti.*

Hippomanes à Doctis refertur inter ven-
cia amatoria, & est caruncula quædam,
in pulli equini fronte confurgit, quæ
illa & in puluerem conuerfa ad amo-
re concitandum dicitur efficaciffima. De
Hippomane agunt Aristoteles de na-
tura animantium lib. 6. cap. 22. Plinius
lib. 8. hiftoriæ naturalis cap. 42. & Ser-
uus lib. 3. Georgicorum in illud Vergilij.

*hic demum, Hippomenes vero quod nomine dicunt
philtrores.*

Dicit Aristoteles quod Hippomanes pe-
r & percipitur à veneficis mulierculis,
philtro autem latinè dicitur amatorium.
De Philtro communiter vſurpatur,
in genere veneni, amorem & infaniam
erentis: & ſic tradunt frequentiffimè
minem ad furorem & infaniam concita-
& aliquando ſequitur mors. Quare Do-
ctores quando agunt de pœna propinantis
philtro amatorium, diſtinguunt, an ſequa-
tur mors, vel non. Vt infra q. 3. Id tamen
ſeruandum eſt, quod licet quædam na-
turalia vim habeant ad accendendum li-
borem, & commouendum animos in ge-
nere: non tamen eis ineſt naturalis vis, vt

in hanc personā potius animus feratur, quā
in illam: sed hoc contingit operatione
monis, qui cum mago aut malefico ex parte
concurrit ad procurandum amorem in
persona, in cuius perniciem maleficus sua
na dirigit. Tamen hoc etiam annōtandum
ut Michael Medina loco citato tradit, quod
est differentia inter ea veneficia amato-
rū quæ à verbis: & ea, quæ à potionibus, aut
bus descendunt: quod priora minùs sunt
riculosa, utpote quæ tantum diabolica
gestione imaginationem perturbent: Po-
riora autem præter hanc inuasionem, etiam
corporali æstro libidinis vexent, & ita
rumque insania comitetur.

QVÆSTIO SECVNDA.

De veneficijs, & poculis amatorijs

*Ansapiant hæresim, vel spectent
peccatum hæresis pocula amatoria?*

DISPVTANT Doctores ut plurimum
cis citatis in principio superioris q.
termini intelligentiā, nota (sapere hæresim
nihil aliud esse, quam vehementem hæresim
suspicionem præbere. Vnde quodcumque
aliquod factum, aut dictum grauem præ-
sumptionem hæresis offert, hæresim sapit.
inde in maleficiorum distinctione & cog-
tione voluntas intentioque inspicienda

operans intendat, quis eius sit finis, in fidem habeat in applicatione rerum, qui-
uitur. Aliquando enim adhibentur na-
alia, quæ nullam habent efficientiam in
ine ad effectum producendum: aliquan-
sacramenta & sacramentalia, quibus etiam
lus inest effectus ad tam sceleratū finem.
nc pro resolutione, quum varietas rerum
ciat decisionis diuersitatem, sit.

Prima concl. *Si sortilegia amatoria
fiant, ut in illis adsit inuocatio Demonis
modum adorationis, aperte sapiunt
heresim.*

LD RADVS in consil. 210. Grilland. in
q. 10. de Sortilegijs, & alij vbi supra.

Secunda concl. *Etiam si non fiant
modum adorationis, modo in talium
deficiorum exercitio expetatur, & expe-
tur à Dæmone aliquid, quod soli Deo fa-
e conuenit, sapiunt heresim.*

ia tribuitur creaturæ quod Deo debetur.

Tertia concl. *Si inuocetur simplici-
Demon ad tentandum pudicitiam ho-
nis, licet grauisimum sit peccatum su-
stitutionis, non tamen sapit heresim.*

CONCLUSIO est cōmunis Doctōrum Ratio ; quia in casu huius conclusionis tribuitur Diabolo, quod eius propriū est, scilicet tentare, vnde tentator dicitur, Math. 4.

Quarta concl. Ab illis, qui amator maleficia exercent, inquirendum est cum diligentia, an credant maleficia, aut Dæmonem posse cogere alicuius viri, vel famule voluntatem ad amorem inhonestum.

QUONIAM si hoc credant, vehemens est hæresis suspicio, & si instructi de veritate acquiescere nolint, tanquam hæretici sunt habendi. Quia credere, hominis voluntatem Dæmone, aut malefico efficaciter cogere, aut amandum aliquem, vel aliquam : hæresis est aperta. Cum repugnent libertati à Deo nostræ voluntati indite. Si enim voluntas à Dæmone cogitur ad aliquem amandum, iam non est libera, nec in manu consilij sui, secundum Salomonem in Ecclesiast. 15, cap.

Quinta concl. Omne maleficiū, quod exercetur per commixtionem alicuius sacramenti, aut rei sacramentalis, redit ipsum operatorem de hæresi suspectum.

HANC conclusionem tradunt Panormitanus in cap. i. de Sortilegijs ex Glossa lib. 6.

ret. cap. Accusatus. §. Sane. & Alphonsus
stren. loco citato, contra Oldradum &
fillandum. Ratio clara est. Sapere hæresin
nil aliud est, quam fortem præbere hæresis
picionem. Quis autem ad tam abominabi-
um usum res sacras adhiberet, nisi aut effe-
um habere existimet, aut nullius esse mo-
enti iudicet, & sic contemnat mysteria
stræ salutis: quæ an non sapiant hæresin,
isque æquus rerum æstimator facile ani-
aduerteret.

QVÆSTIO TERTIA.

Quæ sit pœna præbentis poculū amatoriū?

¶ T huius quæstionis resolutio fiat, præ-
notandum: quod quando poculum
natorium præbetur; aut sequitur mors,
t non sequitur. Præterea aut tale pocu-
m sapit hæresin, aut non. Tandem aut
imponitur ex naturalibus medijs, sine vl-
arte Diaboli: aut magica arte efficitur
epoculum.

Prima concl. *Quando poculum ama-
rium conficitur tali modo, qui sapit here-
sis, punitur pœna hæresis,*

¶ R I L L A N. in tract. de Sortileg. q. 11. Me-
nochius casu 388. num. 4. Petrus Grego-
rius Tholosanus in 3. parte Syntagmatis iuris
diuersi lib. 34. cap. 12. nu. 9, Ratio clara est:
quia

quia pœna sequitur naturam delicti, & eidem
commensuratur.

Secunda concl. *Dans poculum amato-
rium ad malum finem, si ex eo mors
quatur, quomodocumque sit compositum
tale poculum, punitur pœna mortis.*

Sic scribit Petrus Crinitus in lib. de Po-
latinis cap. 19. quod Lucretius assum-
poculo amatorio ita furore percitus sit,
propria manu mortem sibi intulerit. Et Ba-
ninus lib. 25. naturalis historiæ. cap. 3. narrat
Lucullo, quod hausto poculo amatorio,
tam finierit. Dicta conclusio constat ff.
pœnis. l. Si quis aliquid ex metallo. §. C.
abortionis. ubi expresse decernitur, quod
mulier ex poculo abortionis, vel amato-
aut vir pereat, ultimo supplicio dans affi-
tur. Ibidem Bartol. Grilland. de Sortilegiis
12. Damhauderius in practica criminali
61. numero. 88. Menoch. lib. 2. de arbitrio
dic. qq. cas. 358.

Tertia. concl. *Si quis arte male-
fica & magica animum hominis ad amorem
licitum deflectat, pœna ultimi supplicii
nitur, etiamsi mors non sequatur, si scilicet
in d. l. Eorum.*

PROBAT Grilland. q. 11. numero. 7. C.
dicta l. æquiparat, quantum ad pœnam

maleficos, qui fleſtunt pudicos animos
 libidinem, & illos qui contra ſalutem ho-
 num moliuntur, & ſtatuit eos ſeueriſſi-
 ſimis legibus vindicandos. Eandem concluſio-
 nem docent Menoch. lib. d. caſu 388. num. 5.
 Petrus Gregor. loco cit. num. 11. Ratio eſt
 in promptu. Quia arte magica & diabo-
 licum, tam ſecundum legem diuinam, quã
 civilem, capitale eſt: vt intra latius patebit in
 Nemo Aruſpicem.

Quarta concl. *Præbens poculum
 ſtrigilatorum abſque arte magica, ſi mors
 ſequatur, punitur extraordinariè ad
 iudicium iudicis, pro varietate circumſtan-
 tiarum occurrentium.*

ME NOCH. in d. caſu. 358. & Petrus Gre-
 gor. loco cit. & alij alibi. Ratio eſt: quia
 turpant pudicitiam, quæ res eſt turpiſſima, &
 ſunt exempli: olim tamen, vt clarum eſt ex
 Gloſ. in d. L. Si quis aliquid ex metal-
 lis. Qui abortionis. De lege ciuili humilio-
 rum metallũ damnabantur, honeſtiores in
 ſervitutem, amiſſa etiam parte bonorum, rele-
 vantur. Et quia hiſce temporibus pœnæ
 delegationis & effodiendi metallum in
 uſu non ſunt, iudicis arbitrio
 talis puniendus eſt.

QVAE-

QVAESTIO QVARTA.

*An malefici possint inducere pluviam
tempestates, grandines & similia meteo-
rologica, quibus fructibus aut seminibus
noceant, ut d. L. significat?*

IOANNES VVierus libro sexto de pro-
stigijs Dæmonum. cap. 27. & alibi, dicit
Christianum Imperatorem in his ll. locutus
non quasi ipse crediderit, vel alios credere
voluerit, eiusmodi miracula siue calamitates
ab hominibus per malas magicasque artes
ac perfici; sed ita potius accipienda, quod
desumpta & scripta ex opinione vulgi,
secundum communem loquendi formam.
Quamquam, inquit, si auctoritatē spectemus,
quis est qui ambigat, in hoc negotio iuri-
dico summam tribuendam & fidem & re-
verentiam? In causis enim definiendis, ijs pro-
ferimus, quæ spectant ad animum, cuiusmodi
nostra est, dicta patrum & canonum legibus
sunt præferenda. Panormit. in cap. Super
illa, de secundis nuptijs, neque leges ipsæ
dignantur sacros canones imitari. Au-
torem ut cleric. apud proprium Episcop. in fine
Hæc VVierus, quem sequitur Ioannes Geo-
rgius Godelmannus Iurisperitus lib. 2. de
mijs cap. 6. à numero. 15. Antequam hæc
quæstioni satisfiat, ad rei cognitionem quæ-
dam sunt præmittenda.

Primum. Deo permittente natura corporum nata est moueri ab angelo, tam bono, tam malo, motu locali, vt tradunt S. Augustinus. lib. 3. de Trinit. cap. 8. & 9. & S. Thomas. art. q. 110. art. 3. & 1. 2. q. 80. artic. 2. ij Theologi in 2. d. 7. Quæcunque enim solo motu locali fieri possunt, hæc per naturalem virtutem Dæmones (nisi diuinitas prohibeantur) facere possunt. Ventum & pluuiæ, grandines, & similes meteorologicæ impressiones, ac aëris perurbationes, solo motu vaporum resolutionum ex terra & aqua fieri possunt. Vnde huiusmodi procreanda naturalis virtus Dæmonis sufficit; & vt hoc clarius, fiat, *Secundo loco præmittendum*, causam efficientem vniuersalem & remotam horum meteorologicorum effectuum, ex Aristotele, Alberto & alijs, in lib. Meteorologico, esse calorem solis & aliarum stellarum, lumine & influentia sua agunt in aquam terram, quæ sunt elementa vaporabilia & mouent; mota dant ex sua dispositione naturali vapores: ex quibus generantur impressiones humidæ in aëre, qui aptus est ad recipiendum hos vapores. Eleuantur autem quidam vapores ex dictis elementis, virtute solarum stellarum. Primus siccus & calidus est, ascendens vsque ad summam siue summam aëris regionem, prope spheram ignis, inflam-

inflammatur, & ex eo generantur impressiones ignitæ. Secundus est calidus & humidus, qui quando recipitur in prima aëris regione, quasi semper conuertitur in aërem, nisi intensa aëris frigiditas impediat eum: Cum enim in qualitatibus assimuletur aëri, & habentibus symbolum facilius sit transire, facillimè in aërem conuertitur, ita quod ex rarissimè generetur impressio aliqua meteorologica. Tertius est frigidus & siccus, & efficit ventum & terræ motum. Quartus frigidus & humidus, qui ascendens cauet omnes impressiones aqueas: aliquas per condensationem, vt rorem & pluuiam: alias congelationem, vt pruina, grandinem, & niuem. Vapor autem humidus distinguitur per subtilem & crassum: ex subtili generantur ros & pruina: ex crasso reliquæ aqueæ impressiones oriuntur. Cum autem non raro pruina & grandine nostri malefici nocumenta ferant, de his ex naturalibus aliqua altius repetenda. Quoniam pruina ex frigida nocturna intensa & acuta generatur, maxime flante vento Boreali, eius effectus quod mortificet vegetabilia, vt patet oculis ad sensum. Est enim pruina omnino frigida, & tendit ad siccitatem, quæ duo causa mortis, ex Aristotele in lib. de causis & mortis: Sicut è contrario ros viuificat vegetabilia, quoniam temperatè est calidus & humidus.

humidus. Calidum autem & humidum
operatè mixta, sunt causa vitæ, vt patet in
te, quando manè ex nocturno rore om-
virescunt. Hæc virtus pruinae patet etiam
illo Psalmi 77. Et occidit in grandine vi-
seorum, & moros eorum in pruina. At-
que hinc apparet ratio, quare nostri malefici
magis tempore Veris, quando omnia terræ
sententia virere & florere incipiunt, & adhuc
periora sunt, pruinam generent, & sæpius
tempore in congregationibus suis scelera-
tractatus ineant de generatione pruinae.
Quando fit in nubibus à terra longinquis, e-
statis in altum. Cuius generationis causa est
vapor, qui est in vapore ascendente à terra &
a : quare plus generatur in partibus &
poribus calidis, quam frigidis. Quando
in aëre est multitudo caliditatis, aperi-
nubes ex caliditate, & calor extenditur in
e : & ideo totum frigus tanquam contra-
m calori ab aëre repellitur, & recipitur ad
m locum in interiora nubis. Sicut vide-
s in pane congelato, si igni apponatur,
ente in medio panis frigus colligitur, &
it durissimus ex congelatione. Sic in nu-
ndique calefacta exterius, frigus contra-
rad interiora. Ac stillæ pluviæ ventis &
ore congelantur, & in lapides grandinis
antur : & cum sint naturæ aqueæ, conge-
ur in modum guttarum aquæ, & fiunt

Hh

lapilli

lapilli rotundi & parui. Quando autem multæ guttæ conglobantur in vnum, & quædam cum præcedentibus coniunguntur, fiunt longiores formæ grandines, & excedunt solitam quantitatem, & quandoq; non solum bestias, sed etiam quæcunq; terrestria frumenta concutiunt & conterunt. Effectus grandinis in primis est mortificatio fructuum, & nascentium terræ, quæ non solum peruenit ex percussione, sed etiam ex frigida intensa, quæ est rei viuentis mortificatio. Aristotel. in lib. de causa mortis & vitæ. Inde ut plurimum fructus illo anno perfoscit amarus: quoniam cum generatur ex calidissima nube, habet aliquid de aduersione, quod vvas præsertim à grandine tactas accendit, ut patet ad sensum, quando vva dum maturæ grandinis lapidatione tangitur, & quatuntur. Est & aliud notandum in grandine, aliquando si granum diuisum in medio, habet partes nigras, per quod circuli depicti: cuius ratio est, quoniam habet multum de terrestri impuro, quod ut magis densum tendit ad medium grani, utpote magis graue. Et quod fructus multum de terrestri impuro, signum est, secundum Albertum in 2. lib. Meteor. tract. cap. 20. quod aliquando in frustis grandinis inueniuntur pili, paleæ & frustula ligni, quæ eleuauit sol cum vapore humido,

materia grandinis. Quare aliquando
 olices, qui causas rerum naturales igno-
 , quando aliquid huiusmodi grandini
 usum animaduertunt, statim suspicantur
 negotium diabolicum, cum tamen sit
 naturale. Inuenimus autem in scriptu-
 rissimè Deum Optimum Maximum
 uille homines grandinis lapidatione.
 d. 9. cap. Extende manum tuam in cœ-
 , ut fiat grando in vniuersa terra Aegyp-
 per homines, & super iumenta, & super
 em herbam agri, in terra Aegypti. Ex-
 itque Moyses virgam in cœlum, & Do-
 us dedit tonitrua & grandinē, ac discur-
 a fulgura super terram, pluitque Do-
 us grandinem super terram Aegypti. Et
 do & ignis missa pariter ferebantur,
 eque fuit magnitudinis, quantæ antè
 quam apparuit in vniuersa terra Aegyp-
 quo gens illa condita est. Et percussit
 do in omni terra Aegypti cuncta, quæ
 ant in agris, ab homine vsque ad iu-
 tum, cunctamque herbam agri percus-
 ando & omne lignum regionis confre-
 sue io. Cum fugerent filios Israël ho-
 misit Dominus super eos lapides mag-
 & mortui sunt multo plures lapidibus
 linis, quam quos gladio percussit.
 filij Israël: Aggæi 2. Percussi vos ven-
 enti, & aurugine, & grandine omnia

opera manum vestrarum, & non fuit in
bis, qui reuerteretur ad me, dicit dominus
Sap. 5. Esaia 30. & alibi similia habentur
pœna grandinis. Quare nunc etiam non
mirum, hominum peccatis id exigentibus
mediante opera Dæmonum & malorum
minum, permittat grandinis lapidatione
puniri.

Tertium præmittendum. Regula est Theo-
gorum, quam ponit Martinus Arles in tra-
de superstitionibus, & elicitur ex Doct-
bus in 2. sentent. d. 7. & 8. & in 4. d.
quod malefici, procurante Dæmone, om-
bus modis possunt procurare nocumen-
tationes, in hominibus & eorum rebus,
bus potest Dæmon lædere: Quia male-
diuina permissione præcedenti, concurr-
cum Dæmone, ad vnum eundemque ef-
tum, tanquam causæ partiales, vt alibi
tum est, & clariùs est quam vt egeat proba-
ne: per pactum enim tacitum aut expre-
coniunguntur homo & Dæmon, ad op-
tionē effectuum, homini quidem per se
possibilem. Homo voluntatis cōsensu
currit ad actum suas vires superantem, &
iam externum nonnunquam actum ex-
quo Dæmonem in auxilium vocat, vt
quatur suam voluntatem pessimam.
Dæmon tunc immediatē concurrat ad
cientiam actus. Quare valde malè argu-

tur in hac materia, qui arguunt: homini
vires suppetunt nec potentia adest, vt
tam aquæ efficere possit: ergo malefici
possunt grandinis lapidatione, aut in-
pestiuis imbribus nocere. Quia malefici
concurrunt cum Dæmone, qui potest huius-
modi Meteorologica in perniciem hominū,
eo permittente, excitare: & quando sic
currimus, perinde est ac si nos faceremus,
bisque imputatur ad culpam. Quæ enim
nostros facimus, perinde imputantur, ac
nos faceremus. Quia sic paria sunt, aliquid
se, vel per alium facere. L. Item eorum.
ff. quod cuiusque vniuers. nom. L. hoc
e. §. i. ff. de regul. iuris. & L. Is damnum,
od. tit. Certum autem est Dæmonem pos-
excitare grandines & tempestates, quam-
Vvrius neget, in Epistola ad Ioannem
entziū, de concione eius habita de Gran-
e. Quia clarum est ex Iob. i. quod Satha-
effecit, vt ignis de cælo caderet, qui con-
meret pecora Iob. Et iterum: vehemens
otus irruit à regione deserti, & concussit
atuor angulos domus, quæ corruens op-
essit liberos. Atque hunc ignem à Diabolo
ocuratum textus clarus indicat, & attestan-
S. Augustin. in Psalm. 77. vbi ostendit,
emonem multo maiorem habere actio-
m in Elementa, quam homo habeat. S.
om. in cap. i. in Iob. Dionysius Carthusia-

10. Agg. 2. his scripturis & similib' vvie-
ostendere studet, & Brentzius, modera-
tamen. Dēmonem non posse procurare
em, pluuiam, aut grandinem: & ita multō
posse maleficos & magos. Sed vt ro-
huius argumenti clarē pateat rudibus,
distinctionem rerum nō cognoscunt, in
ili ostendam solū habere apud indoctos
arentiam, & nihil roboris. Scriptura tri-
t Deo, quod sit auctor mortis & vitæ, oc-
at & viuere faciat, percutiat & sanet. Ergo
usmodi effectus tribuere hominibus im-
m est, & idololatriæ conforme. Ergo
est dicendum, quod homo occidat, per-
at, aut medicus vitam conseruet, aut
et, aut homo sit auctor vitæ, siue parens,
c de similibus, Antecedens probatur Deu-
onomij 32. Videte quod ego sum solus:
occidam, & ego viuere faciam: percu-
n, & ego sanabo, & non est, qui de manu
a possit eruere. 1. Regum 2. cap. Dominus
rtificat & viuificat. Sapientię 16. Tu es do-
ne, qui vitæ & mortis habes potestatem,
educis ad portas mortis & reducis; & To-
13. Maghus es Domine in æternum, & in
nia secula regnum tuum: quoniam tu
ellas, & saluas: deducis ad inferos, & re-
is; & non est qui effugiat manum tuam:
ilia alibi in scriptura habentur. Nunc
dissolutione huius nodi, notandum est,

quod secundum veram philosophiam, & iam Theologiam, Deus est prima principium & independens causa efficiens, sua propria virtute, omnium rerum: sic tamen, ut creaturæ non careant sua virtute agendi, quod Creator in creatione indidit. Quare Deus factor & sator rerum omnium, & operans omnia in omnibus; ita tamen, ut creaturæ in ordine suo etiam operentur. Est Deus factor vitæ & mortis. Sol tamen & homo generant hominem, ut rectè auctor Aristoteles, cum concurrant ad vitæ introductionem cooperentur. Principalis ergo causa est Deus, particulare agens in ordine suo est causa secundus principalis. Iam ad argumentum respondetur: Deus optimus Maximus est causa principalis independens, & primaria omnium imperfectionum Meteorologicarum, qui causas naturales ad hoc ordinavit, ut hisce effectibus inuoluantur. Qui etiam pro sua voluntate, cum non dependeat à causis naturalibus, sine his particularibus potest producere propria virtutem miles effectus, quod nulli creaturæ cooperari potest, cum de eius intrinseca & essentiali ratione sit, habere esse communicatum & participatum ab alio, scilicet creatore. Quantum tamen ad inditam naturam spiritualium substantiarum, tanta eis data est in creatione naturalis operandi potestas, quæ per peccatum non diminuta, secundum communem Theologorum doctrinam.

trinam, vt nulla ei super terram valeat cō-
 ri: sicq; ex naturali etiam rerum ordine,
 substantia corporalis, vtpote imperfe-
 r, infra spiritualē sit quantum ad motum
 lem; Elementa subsunt operationi Ange-
 tam bonorū, quam malorum, vt S. Au-
 in d. Psal. 77. & in 3. de Trinit. cap. 8. & S.
 om. 1. part. q. 110. art. 3. & in c. 1. lob. & alij
 ologi in 2. d. 7. ac alibi docent. Dæmones
 m, in productione talium effectuum me-
 ologicorum, nihil aliud faciunt, nisi Deo
 mittentē coniungunt aut continuant, na-
 li sibi virtute cōmunicata, causas à Deo
 inatas per motum localem, quod fieri
 e constat ex nunc dictis, de potestate Dæ-
 nis, & ex alijs suprà in 2. præmisso, de gene-
 one Meteorologicorum. Vtuntur ergo
 mōnes causis naturalibus ad pluendum,
 enerandum grandinem, pruinam, fulgu-
 ut ventū à Deo ordinatis aliquando qua-
 traordinariē & artificialiter ad pluuiam
 tum & similia producendū. His præmis-
 unc quæstioni satisfaciendum.

Conclusio responsiua. *Certissimū
 nullatenus dubitandum est, maleficas &
 as, cooperāte Damone, posse mouere tem-
 ates, intempestiuus imbrib⁹, & grandi-
 lapidatione nocere hominib⁹, vt Chri-
 nissimus Imperator in L. hac indicat.*

PROBATVR Conclusio. I. Elementa
 iacent operationi Dæmonum, ex co
 muni Theologorum doctrina, quantum
 motum localem, vnde ea possunt contur
 re. 26. q. 5. can. Nec mirum. Magi sunt, &
 vulgò malefici ob facinorum magnitudinē
 nuncupantur: hi sunt, qui permissu Dei
 menta concutiunt: quæ verba Isidor. lib.
 Ethymolog. cap. 9. ponit, & infra. in L. Ma
 ti; verbo, Elementa turbare. Ad huius Co
 stantini L. mentem accedit Innocentius oc
 tuus, in bulla præmissa Malleo maleficarū
 quæ posita est à Petro Matthæo Iurisco
 ulto, in 7. Decretalium, in tit. de malef
 & incantatoribus. In hac bulla multi tribu
 tur effectus maleficis. Sanè nuper ad nostrā
 non sinè ingenti molestia peruenit auditu
 quod in nonnullis partibus Alemaniz su
 prioris, nec non in Moguntinens. Colon. T
 ueren. Saltzburg & Bremen; prouincijs, ci
 tatibus, terris, locis & Diocesisibus, comp
 res vtriusque sexus personæ, propriæ sal
 immemores, & à fide Catholica deuiantes
 Dæmonibus incubis & succubis abuti, ac
 incantationibus, carminibus, & coniurn
 nibus, alijsque nefandis superstitionibus
 sortilegijs, excessibus, criminibus, & deli
 mulierum partus, animalium foetus, terrarū
 ges, vinearum vuas, & arborum fructus,
 non homines, mulieres, pecora, pecudes

diuerſorum generum animalia, vineas
que, pomeria, prata, pascua, blada, fru-
ta, & alia terræ legumina perire, ſuffo-
, & extingui facere & procurare, ipſos
homines, mulieres, iumenta, pecora, pe-
es, & animalia diris tam intrinsecis, quā
insecis doloribus, & tormentis, afficere,
cruciare, ac eisdem homines ne gignere,
mulieres ne concipere, virosque ne vxoris
& mulieres ne viris actus coniugales red-
valeant, impedire: Fidem præterea ip-
quam in ſacri ſuſceptione Baptiſmi ſuſ-
runt, ore ſacrilego abnegare: Aliaque
in plurima nefanda, exceſſus & crimina,
gante humani generis inimico, commit-
& perpetrare non verentur, in animarū
um periculum, diuinæ Maiestatis of-
am, ac pernicioſum exemplum ac ſcanda-
plurimorum. Sequuntur Theologi. S.
uſtin. lib. 8. de Ciuit. Dei. cap. 19. Ilidor.
cit. S. Thom. in 2. d. 7. & 8. Doctores
dei maleficarum 2. part. q. 1. cap. 15. Sylueſt.
mma. verb. Maleficiū. Ioannes Nider in
icario. Alphoſus Caſtrenſis lib. 2. de iuſta
et. punitione c. 15. Nicolaus Iaquerius in
ello hæreticorum, & alij alibi. Conſenti-
Iuriſperiti Bartol. Angel. Azo. Salyc.
lefrid. in d. L. Eorum. Bonifacius de Vi-
is in tract. de maleficijs, in cap. de. Sorti-
& mathem. Ioan. ab Anania, in cap. 1. de
forti-

Sortileg. Paulus Grilland. lib. 2. q. 6. & alij
 Ioan. Bodin. lib. 2. de magorum Dæmon
 mania cap. 8. & in confutatione Ioann
 VVieri. Petrus Gregorius Tholosanus
 Syntagm. iuris vniuersi, cap. 11. num. 12. &
 13. li. 34. par. 3. Vlricus Molitor Constantie
 sis, in Dialogo ad Sigismundum Archie
 cem Austriæ, cap. 1. & alij alibi. His acce
 sententia etiam Ethnicorum, qui firmiter co
 diderunt incantationibus nocumenta fru
 bus & satis inferri, Vnde illa lex 12. tabularum
 L. 53. extat. Qui fruges excantasset, pœnas
 to: neue alienam segetem pellexeris excan
 tando, ne incantanto, ne agrum defrugant
 VVierus in lib. de Lamijs cap. 12. ad hanc
 sic respondet. Hic & explodenda venit,
 duodecim tabularum lex: Qui fruges excan
 tasset, &c. Nullo siquidem modo incan
 tionum verbis & imprecationibus fruges
 diqueunt: sed ne à Dæmone quidem
 concedente, aut veneficijs, multo minus
 traduci aliò possunt. At huius persuasio
 colostrum ex Poëtarum vberibus suxerunt
 veteres, ad nos quoq; deriuatum. Hęc V
 rius. Gudelmanus loco citato num. 17.
 spondet. Si legislatores duodecim tabu
 rum cognitionem religionis Christiana
 buissent, hanc certè legem non tulissent,
 ex libris veterum Poëtarum conscripserunt
 Hęc ille. Sed hanc legem 12. tabularum ap

italij magni nominis viri, tam Christiani
 am Ethnic. S. Augustinus lib. 8. de Ciui-
 cap. 19. Lodouicus Viues in commen-
 tio eiusdem capituli. Franciscus Balduinus
 isconsultus, & alij in d. L. 12. tabularum.
 obus Menochius de arbitrarijs iudicum
 uestionib. lib. 2. casu 388. Ioannes Bodin.
 ocit. Petrus Gregorius Tholosanus in d.
 .ii. Petrus Mathæus in 7. decretal. in tit.
 malefic. & incantator. cap. vltimo in no-
 ili. Lambertus Danæus in Dialogo de sor-
 rjs cap. 3. & alij alibi. Accedunt prædictis,
 Ethnicis, in confirmationem d. legis, Ci-
 o in li. de Repub. quem ad hunc effectum
 t August. Plinius lib. 28. naturalis histo-
 cap. 2. & lib. 30. cap. 1. Eiusdem sententiæ
 Vergilius egloga 8. *Atq; satas aliud vidi trā-*
ere messes. & Ouid. lib. 3. de amore.

Carminē lasa Ceres sterilem vanescit in herbam,

Deficiunt lasi carmine fontis aquæ.

ficibus glandes, cantataque vitibus vua

Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

neque enim quia Poëtæ veritatem dicunt,
 o veritas reiicienda est, nam multa ad ho-
 num vtilitatem cecinerunt. Quare non
 o sancti Patres eorum auctoritate etiam
 ntur vt est videre apud August. in lib.
 Ciuit. qui illud Vergilij positum loc. cit.
 ucit. Et apud Eusebium de prepar. Euan-
 Hieronimum in diuersis locis, & alios.

Con-

Confirmo legem d. 12. tabularum sacrae literae, & sancti canones prohibent cantationem, & ei aliquam vim tribuunt ergo aliquam vim habet incantatio: alius titulus sit sine re, frustra S. literae & canones poena prohibent. Antecedens confirmatur Deuterio. 18. Nec inueniatur in te magus, &c. Aut incantator. Psal. 57. Benefici cantantis sapienter. Ecclesiast. 12. Quis serebitur incantatori? Et in can. 26. q. 5. Si quis, & can. Nec mirum: & ibidem q. can. Admoneant. Et sancti Patres Augustinus lib. 2. de doctrina Christi. cap. 20. Chrysostomus serm. 7. de fato. S. Thom. 2.2. q. 96. art. Antonin 2. part. tit. 12. cap. 1. §. 12. Summi in verbo Incantatio. Si ergo incantatio quam habet virtutem, ut nemo sapiens agere potest, aut illam exercet in homine aut in alia creatura ad conservationem hominis Si solum in hominem: maior erit providentia Dei in media ad finem, scilicet creaturae irrationabiles, quam erga hominem, rationabiles, nec cuius creaturae sunt reliquae creaturae. Si autem in hominem & creaturas: habetur interdictum illi praedictarum, quod malefici & magi, cooperante Dæmone, possint incantare fruges, & sata. Amplius confirmo ex exemplis veterum. Plinius lib. 28. cap. 2. prope finem postquam multis incantamentorum & magicarum vim confirmasset, attestatur. Pag.

in plerisque Italix prædijs cautum est, ne
heres per itinera ambulantes neant siue
torqueant: aut omnino detectos fe-
: quoniam aduersatur id omnium spel
ipue frugum. Sic statim subiungit. Car-
quædam extant contra grandines, con-
ne morborum genera, contra arbuta:
dam etiam in partus. Gellius lib. 9. cap.
rrat in Africa familias esse hominum;
atque lingua fascinantium, qui si im-
us fortè laudauerint pulchras arbores;
esletiores, infantes amœniores, egregios
s, pecudes pastu atque cultu opimas;
untur hæc omnia repentè, nulli alteri
e obnoxia. Petrus Gregorius vbi supra
3. refert ex Dionè Cassio lib. 56. histo-
quod eo tempore, quo Cn. Sidius Geta
a Salabum ducem expeditionem fa-
t, neque aqua esset ad extinguendam
quendam indigenarum confæderato-
ncantationibus plurimam aquam celo
sse. Olâus magnus lib. 3. historia de
um Septentrionalium varijs conditio-
cap. 28. refert de Oddone quodam
to, pirata maximo, qui magicæ artis
itus exitit, vt absque carina altum ma-
errans, hostilia sæpe nauigia concita-
mine procellis euerteret. Itaque ne
piratis in maritimarum virium cer-
descenderet, exasperatos maleficio
fluctus

fluctus & ventos ad naufragia eisdem
genda perducere solebat. Qui tandem
suis sceleribus recepit poenam, à peritior
ste circumuentus gurgite submersus est,
marinos vortices prestigiosis carminib
calcare consuevit. Imò idem auctor ibi
cap. 16. mentionem facit magorum & ma
corum Finnorum, qui negociatoribus
rum littoribus contraria ventorum tem
state impeditis, ventum venalem exhib
mercedeque oblata tres nodos magicos,
casioticos, loro constrictos reddere soleb
eo seruato moderamine, vt vbi primum
soluissent, ventos haberent placidos: vbi
rum, vehementiores: At vbi tertium lax
sent, ita sæuas tempestates se passuros, v
oculo extra proram in euitandis scopulis
pede in naui ad vela deprimenda, aut in
pi pro clauo dirigendo, integris viribus
tirentur. Hi que infelicius rem experti
qui vim eiusmodi nodis per contemp
in esse negarunt. De ventorum vendit
eodem Olao referente, testatur etiam
dotus lib. 7. de præfectis Xerxis, quod
duana tempestate 400. naues amisere,
quarto die magi incisiones faciendo, &
ficijs incantando, ventum Theti & Ne
bus sacrificando, tempestatem comp
runt, siue eadem tempestas aliter ce
Ex dictis constat legem prædictam

ne & Theologorum doctrina alienum
edere.

QVAESTIO QUINTA.

*An licitum sit uti maleficijs ad finem
ut, ad curandum infirmitatem, aut
repellendum pluviam, & tempestates?*

In hac parte affirmante facit textus in hac L.
unde eruitur, quod incantationes ad finem
boni liceant, & non puniantur, ut communi-
ter asperiti in hac L. Sentiunt. Bartolus, Sa-
lvo, Godefridus, Azo, & alij alibi. Angelus
in hac L. sentit incantationes etiam ad
bonum illicitas, nisi fiant virtute divina.
Illa ad Salycetum in d. L. notat, etiam
iure civili prohibitas incantationes ad fi-
nem boni: ut, pro inveniendi thesauro. L.
de Thesaur. C. lib. 10. Petrus Gregor.
in 1. lib. 34. cap. 18. in fine Syntagm. iu-
ris civilis dicit, iure civili hanc magiam,
ad finem boni, etiam improbatam à
Cæsare, qui hac de re edidit constitu-
tione. 65.

Prima concl. *In dicta L. Eorum tol-
lor, & non puniuntur incantatio-
nes quando fiunt ad bonum finem: ut, ad
curandum infirmum, aut ad repellendum
tempestates.*

HÆc est communissima Iurisperitorum sententia. Bartol. Salycet. Godofr. Azo. in d. L. Grillandus lib. 2. de Sort. quæst. 6. numero 20. Hostiens. in summa magistris. §. Quam scientiam. Tröilus uetius in tractat. de sortibus, à numero alij alibi. Nec mirum, cum enim L. c. pacem & bonum tantum externum quod non ita attendit ad ea, quæ conscientiam concernunt: quia tamen tollerat, & non nit, non ideo approbat, tanquam recte exempla in alijs habemus: de lege ciuili tum est marito uxorem in adulterio deprehensam occidere, nec punitur L. Grat. C. ad legem Iuliam de adult. & L. Maritus eodem tit. Sic etiam iure ciuili non punitur in emptione & venditione infra matrem iusti pretij decipiens. L. 2. C. de scind. vendit.

Secunda concl. *Non est licitum in foro conscientia, secundum legem diuinam & canonicam, uti magicis artibus & cantationibus, etiam ad finem bonum.*

IN hac conclusione Theologi, Canonici & Iurisperiti consentiunt. Probatur conclusio, Leuit. 19. Non declinetis ad magos ab Ariolis aliquid sciscitemini. Et cap. Anima, quæ declinauerit ad magos &

& fornicata fuerit cum eis, ponam fa-
meam contra eam, & interficiam eam
medio populi, &c. in iure canonico, 26. q.
Nec mirum. Vbi post multas enume-
rationes, sic dicitur: Adhuc omnia
dicta pertinent ligaturæ execrabilium
diorum, quæ ars non commendat me-
um, seu in prætentionibus, seu in cha-
ribus suspendendis, atque ligandis, in
us ars Dæmonum ex quadam pestifera
tate hominum & malorum Angelorum
ta. Vnde hæc cuncta vitanda sunt Chri-
o, & omni penitus execratione repu-
da atque damnanda. Et in cap. Admo-
e, ead. causa q. 2. in cap. Ex ruarum, de
leg. Et ratio satis clara etiam est. Vt
magica arte aut maleficorum opera, est
se mala: cum inuoluat pactum inuo-
nemque Dæmonum, qui sunt inimici
humani generis: ergo nullo quocun-
que, etiam optimo, huiusmodi factum
est cohonestari. Quia finis non necessa-
trahit ad naturam sui ordinata in fi-
ut recte etiam annotarunt Anthonius à
o, & Ioannes de Anania in d. cap. Ex
m. Expressa enim est Apostoli Pauli *Rom. 3.*
tia, non sunt facienda mala, ut eue-
bona. Expediit ergo magis pati in cor-
& temporalibus bonis, quam in anima:
minor est corporis & temporalium

rerum iactura, quam animæ, ex d. c. Ad
neant. Præstat igitur, vt benè ait Grille
mille pati mortes, quam opera Diaboli
rari ab infirmitate. Hanc doctrinam fac
Theologica Parisiensis, in articulis de su
stitionibus definiuit, in art. 5. Quod licit
est vti magicis artibus, vel alijs quibusc
superstitionibus, à Deo & Ecclesia prohib
pro quocunque bono fine: error. Quia se
dum Apostolum, non sunt facienda mala
bona eueniant. Et in art. 6. Quod licitum
aut etiam permittendum, maleficia male
repellere: error. Et art. 7. Quod aliquis
aliquo possit dispensare in quocunque
vt talibus licitè vtatur: error. Hinc patet
impium sit illud dogma Paracelsi, in lib
morbo caduco: Nihil referre, an Deus
Diabolus, Angeli vel immundi spiritus
opem ferant, modò morbus curetur.
dolendum est apud multos Christianos
etiam sententiam innaluisse: quod si al
calamitate premantur, modò liberentur
curant, an medijs licitis, vel illicitis. Qu
non est admirandum, apud nostrates
magnam portam Dæmonibus apertam
vt penè Gentes superstitionibus super

Tertia concl. *Etiam si malefici
ratus sit semper maleficia exercere, no
cet tamen eius vti opera ad tollendum
lefici*

um, si probabiliter cognoscatur & praetur, quod alio maleficio utetur ad solum adhibitum.

Haec est communis Theologorum sententia, contra Angelum in verb. Superstitionis, allegantem Aureolum in 4. d. 34. q. 1. o sua parte. Constat Concl. Maleficus iter peccat, quando arte magica, & diabolica maleficio a se, vel alio illatum tollit, dictis in secunda conclusione patet. Ergo licet eum inducere, etiam si paratus sit, faciat, quod sine peccato exequi non potest. Quia sic inducens consentit in peccato alterius, quod sine scelere fieri non potest iuxta Pauli sententiam: Digni sunt mortem non solum, qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, & sic in casu, peccatum est causa proxima & efficax peccati. Licet talis paratus esset, non tamen fecisset illud articulare maleficio, ad finem petitionis rectum, nisi petens induxisset. Pro dissentientiae persuasione facit: licitum est utique uti malo alterius ad suum commodum. Sic secundum S. Augustinum licitum est mihi uti, ad commodum meum, iuxta iuramentum hominis infidelis, quamvis sciam illud usuraturum per Deos falsos, quos colit. Idem pertinet, quod communi Doctores consensu potest quis mutuum petere ab eo, quem scit non nisi ad usuram daturum.

Rom. 1

In epist.

154. ad publicolam.

& habetur 22. q.

1. can. Modus.

uer te.

Respondetur, quod non est similitudo exemplis. Quia in his casibus qui petit, petit id, quod sine peccato fieri potest, et cum merito. Malitia enim in duobus exemplis positis non sequitur ex natura rei, sed ipsius operantis mala voluntate, quæ est transsecunda operi. Qui enim petit iuramentum ab infideli, non cupit ut per falsos Deos iuret, (alioquin sic petens peccaret, quia peteret id, quod est aperte peccatum) sed solum petit, ut iuret: Et si esset optima in offerendo iuramentum, mallet eum per verum Deum iurare. Eadem ratione, qui cupit mutuum ab usurario, non petit ad usuram pecuniam, quia sic peccaret: cum id sine peccato fieri nequeat: sed petit sibi dari mutuum, quod laudabile & meritorium est. Ad maiorem & clariorem harum obiectionum lucem, de S. Thomam 2. 2. q. 78. artic. 4. Ioannem à Turrecremata in d. cap. Mouer te: & Martinum à Soto lib. 6. de iustit. & iure artic. 5. & Alphonsum Castrensem lib. 1. c. 15. de iusta hæreticorum punitione, Aliam rationem est in casu propositæ conclusionis, quia qui petit à malefico, ut arte magica lesicium soluat, pro suo commodo & utilitate, is petit quod ex rei natura sine peccato fieri potest. Quare optimè declarauit faciens Parisiensis in d. artic. 7. quod sit error de re; quod possit dispensari, ut quis licite

possit vti. Quia communis & verissima
 analogorū sententia est, quod dispensatio
 cadat in ea, quæ ex natura sua sunt mala.

*Quarta conclusio. Si maleficium
 habitum eius esset generis, quod naturali
 sua virtute, aut actione, sine ulla De-
 i inuocatione & auxilio posset dissol-
 ueri non esset illicitum petere dissolutionem
 malefico aut incantatore.*

T, exempli gratia, si malefica posuis-
 set sub limine alicuius ianuæ aliquod
 eflicium, quo remanente vaccæ moreren-
 tur, aut lac eis subtraheretur: non esset pec-
 catum remouere tale signum, aut malefi-
 cium. Haud dissimile est, quod refert Gre-
 gorius Turonensis lib. 8. Historiæ Francor.
 33. Aiebant, inquit, Parisianam urbem
 si consecratam fuisse antiquitus, ut non
 incendium prævaleret, non serpens, non
 appareret: nuper autem cum cuniculi
 oris emundarentur, ut cœnum, quo reple-
 fuerat, auferretur, serpentem gliremque
 cum repererunt, quibus ablatis, & glires
 etiam numerum ibidem, & serpentes appa-
 ruunt. Dictam conclusionem tenent. Sco-
 in 4. d. 34. quæst. vnica. Gabriel in 2. d.
 2, artic. 4. dub. 2. Syluester in summa,
 li 4 verb.

verb. maleficium. Aurea armilla, & Caetera
 ibidem. Alphons. Castrens. loc. cit. & alij
 bi. Ratio est, quia in tali casu nihil commi-
 cij, aut fœderis habetur cum Dæmone,
 tantum fit, quod homo naturaliter facere
 test, dum signum, aut instrumentum, quo
 maleficium destruendum est, remouetur
 destruitur. Tamenim Dæmon, respectu
 lis maleficij, ampliùs non molestat: Quia
 pacto cum malefico contracto, tam diu a-
 stit & cooperatur, quam diu signum pe-
 tum remanet: &, sicut cessante causa cessat
 effectus; sic etiam ea durante durat effectus.

Quinta concl. *Quando maleficia
 illata sunt alicui, homo debet ad Deum
 currere corde contrito, peccatorum confes-
 sione, profusis lachrymis, largioribus ele-
 mosinis, ieiunijs & orationibus, ac exor-
 mos aliâq. Ecclesiastica remedia adhibere.*

CA N. Si per Sortiarias 33. quæst. 1. & c.
 fin. de frigid, & malefic,

QVAESTIO SEXTA.

*An malefici, incantatores & magici
 semper valeant curare maleficia, à se,
 alijs illata?*

NOTA

OTANDVM, quod morbi, aut infirmitates dupliciter inferuntur à maleficis, aliquando ipsi malefici per se rebus naturalibus & venenosis morbum inferūt. Aut solum adhibent signa rebus, aut verbis, nullam habent efficaciam naturalem ad curandum, sed tantum adhibito signo Deum operatur inuisibiliter, circa corpus hominis, aut bestię, cuius nocumentum malefici intendit, applicando actiua passiuis. Deinde aduertendum, ex malleo maleficis, Syluestro, Grillando & alijs, quod quidam maleficę nocent, sed non curant: quidam vero è conuerso curant, sed non nocent, quædam verò vtrumq; præstant.

Prima concl. *Maleficiatum hominis quandoq; nemo curare potest, nisi si artis sit peritus.*

PROBATVR. Malefici frequenter in inferendis morbis & calamitatibus vtuntur hominis ministerio, qui cum sit callidissimus & perspicacissimus physicus, nouit talia facere, quæ ars medicorum ignorat. Quæ sap. Nec mirum. 26. q. 5. etiam reprobat remedia & medelæ, quas ars medicina non commendat. Necesse ergo est, vt ea arte mala huiusmodi tollantur, qua illa tolluntur. Quia nihil est tam naturale, quam

eodem genere vnumquodque dissolui, & colligatum esse reperitur. ff. de regul. iur. l. Nihil tam naturale: & eiusdem est solui cuius ligare.

Secunda concl. *Quando agritudines aut infirmitates introducuntur à maleficis, causis merè naturalibus, venenosis aut venenosis potionibus, ut plurimum possunt curari remedijs naturalibus, & medicorum arte.*

QUIA quæ mediantibus causis naturalibus proueniunt, mediantibus contrarijs eiusdem ordinis tolli possunt. Dixi, ut plurimum: quum ex accidenti & circumstantijs adiunctis contingere possit, quod medicorum non sufficiat, utpote si venenum fuerit fortissimum, ita ut statim totius corporis dispositionem inuasit: aut si nimis diu expectatum sit, antequam medicorum cura adhibita: aut si subiectum venenosis infectum, ita sit debilis complexione, quod medicinas usque ad debitam operationem retinere nequeat. Quia ut Poëta cecinit

Non est in medico semper, releuetur ut ager

Interdum doctus plus valet arte malum

Atque hoc etiam perpendendum, quod nostri malefici & sagæ frequentissime curantur venenis misicis à Damone præparatis.

rectis, quæ sine dubio efficacioris sunt rationis, quam ea, quæ præparantur & industria humana, & huiusmodi so- non raro in congregatione finita cho- distribuere, vt multorum confessione di- mus.

Tertia concl. *Quandoque maleficus potest dissoluere maleficium ab aliquo malefico inductum.*

ATIO: quia maleficus in dissolutione utitur auxilio Dæmonis, si ergo Dæ- mon, qui cooperatur in dissolutione, sit prioris ordinis, & is, cuius artificio ma- leficium infectum, potentioris virtutis, non po- test inferior dissoluere, nisi potentior ali- quo respectu in maiorem hominum perni- cio suo iuri cedat. Atque sic regulariter potest inferior maleficus remedium ad- e calamitatibus à superiori immixtis. Cui breui, in quodam loco vicino, vt à viro digno accepi, quædam malefica testimo- nium perhibuit. Cum enim interrogata fuisset illi, quem maleficio infecerat, re- spondit adferre potuisset: Respondit. Ah & mei similes hoc non possumus, licet volumus: fuerat autem talis mulier mi- ex communi consortio & non honora- to loco. Idem patet experientia in rebus humanis. Quidam medici sunt præstantiores in sci-

in scientia & praxi, qui optimè & facili negotio curare possunt, quæ indocti Medici quidem cognoscere valent,

Quarta concl. Regulariter, quæ superior maleficus intulit maleficia, superior potest curare.

PROBATVR. Superior maleficus operatur virtute superioris Dæmonis, qui inferiorem potest cogere, vt ipsemet dissoluere vel superior valet dissoluere, cum in sua testate sit. Rex enim in suo regno, omnia quæ excellentiæ & potestatis sunt, potest e Prætor, vel officiatus sibi subditus. Intelligitur autem hic superiorem maleficum eum, pactum habet cum Dæmone superioris ordinis,

Quinta concl. Quandoque infirmitates & calamitates illatæ tales sunt, amplius nullo etiam maleficio dissoluantur.

PROBATVR. Sicut mala aliquando intricatissima & inueterata sunt, vt nulla medicorum curari queant: Ita etiam ob obstaculorum firmitatem maleficia hominis naturam frangere possunt, vt impossibile sit curare. Quia cum maleficus curet cooperante Dæmone, qui impedimenta sanitatis remouere debet naturalibus: si ob diuturnitatem

natura destructa sit, non poterit reme-
di adferre. Ex quo fundamento in prima
e superioris tractatus intulimus, non
diabolum omnem morbum, maxime
stutis, curare. Hinc sæpissimè audimus,
do incantatores & malefici interrogan-
& consuluntur de morbis illatis (quod
modo fieri deberet) eis quandoque re-
deur, quod nimis tardè veniant.

Sexta concl. *Maleficus aliquando
re potest morbos, quos ars medicorum,
ignorat, aut curare non valet.*

VIA Demon, qui ex pacto cum male-
fico concurrit, maioris est scientiæ &
ntiæ naturalis, quam præstantissimus &
rtissimus quicunque Medicus.

Septima concl. *Quando quis in mor-
infirmitatibus curandis utitur mo-
medicamentis, quæ medicorum ars
rat: aut rebus, quæ secundum physi-
& naturalem philosophiam nullum
nt naturalem ordinem ad effectum
cendum, ratio curationis est suspecta,
it superstitionem & maleficium.*

VIA naturali causæ inesse debet aliqua
vis insita naturalis, in ordine ad pro-
onem effectus: & si hæc in curationi-
on inueniatur, necesse est effectus ex-
pectetur

310 COMMENT. IN TIT. C
pectetur à Dæmone ex pacto. Hinc inf
ut plurimum remedia vetularum aut vi
rum, aut (quod magis detestandum) qu
doque sacerdotum, esse valde suspecta. C
enim sint indocti in medicina, & res nat
les ignorent, contendunt non raro san
morbos grauissimos & inueteratos, de
bus medici, qui suam ætatem in studijs c
sumperunt, desperant, & non raro media
hibent huiusmodi homines superstitione
quibus nulla est similitudo causæ & effect

QVÆSTIO SEPTIMA

Quomodo clauis, scopuli, panni, ferramenta & similia dura quandoque corporibus hominum inueniantur, & ratione ingerantur aut eiciantur: An huiusmodi tribuenda maleficijs, & diabla arti?

CIRCA hanc quæstionem difficilem
uersi diuersa sentiunt. Paulus Gril
dus lib. 2. de Sortilegijs q. 3. numero 27.
refert opiniones. Aliàs vidi, dicit, sæpetu
ro, quod maleficio infecti, vbi liberati
remedium usurparunt frequenter ex
euomerent, vel per secessum exonerarēt
capillos, ferramenta, clauos, plumas, sulph
lapides, & res demum tales, quas maleficio
sum vorare potuisse, erat impossibile:

integras, sed nec fractas, nec minutè in
tractatiles. Vnde quid mirandū videtur?
dic, vt quidam censuerunt, Sathanam ad
orem hominū deceptionem facere dictas
erere species extraneas in resolutione fa-
re, vt res miranda magis videatur. Quan-
quidē inspiciuntur & cōsiderantur ea esse
naturæ, formæ & qualitatis, vt impossi-
fuerit talia potuisse ingredi in corpus ma-
iolas, per aliquam partem naturaliter
rei veritate non sunt species naturales.
quod hoc verum sit, hinc apparet: quia il-
ciuntur per vomitum, vel secessum, atq;
nter materias illas liquidas apparent à
cipio, cum primum è corpore emittuntur.
At si seruaueris illas materias biduum aut
um, aut dies quinque, quemadmodū ego
studiosè seruari feci, videbis omnia ea li-
facta penitus, & ipsarū formas periisse totū.
Quod si naturalia essent, profecto in sua
ri formā remanerent, nec corrūperentur,
imè ferrū & lapides, propter eorū natura-
duritiem, vt manifestū est omnibus. Qui-
ij dixerunt, dæmones, vt res miranda vi-
ur, tunc temporis, quando maleficio affe-
irritatur ad vomitū, vel ventris opus, ve-
imè & inuisibiliter afferre ibi species il-
ue materias veras & naturales aliunde ac-
s, & ostendere quasi in hominis corpore
nt. Sed nota, licet Dæmon potentia sua
naturali

naturali hoc quidem posset, & tam deo
modo illas inferere in vomitu & stercore ma
leficio agitati, vt nullus hominum aduer
ret: Prior tamen opinio magis placet, app
rentes tantum species, & non naturales e
eò quod nò diu durent, sed resoluantur b
ui tempore in liquores. Multa pertinentia
hanc materiam adfert Ioannes VVierus l
4. de præstigijs Dæmonum, à cap. 2. per
qua capita. Libelli Germanici auctor, qui
scribitur Domino Iacobo Baroni in Lichte
bergh, de præcipuis articulis maleficij, ha
rationem ingerendi huiusmodi materias
nit. Corporis pori Diaboli artificio exte
duntur, & per eos inferuntur stramina, se
corium & acutæ similesque materiæ: dein
pori iterum occluduntur, & remanent
teriæ in corpore occlusæ. Ostendit simili
dine: Quemadmodum si quis manu in p
fundo aquæ lapidem ponat, lapide reli
manum attrahit, quomodo deuenit la
nescitur. Eadem ratione naturali fulmi
radius poros vaginæ transit, ferrumq; liq
facit, relictæ integra vagina. Simili mo
contingit in hac illusione, quæ magis no
stigmata & vulnera infert. Huius opinio
primus inuentor videtur fuisse Paracelsus
lib. de occulta philosophia, qui vult ven
cas & sagas alicui per poros cutis cineres,
los, plumas, piscium spinas & similes res no

fine cutis apertione, in corpus inferre,
easque continuos cruciatus concitari, nec
eximi huiusmodi materias maleficas
vulnus, aut incisionem. Hic auctor de
tione talium ridicula & plena supersti-
e docet, quare omittenda sunt. Quidam
medici iudicant in rei veritate nihil esse
huiusmodi effectus, sed tantum præstigias &
nas Dæmonis. Cosmas Philiararchus Pisto-
lis Canonicus, & Theologus Florentinus,
b. de officio Sacerdotis in 2. part. lib. 3.
8. in primo præcepto Decalogi, putat ali-
ndò huiusmodi res esse tantum illusio-
ut videantur, quæ verè non sunt, vel
d Dæmon aëris condensatione & colora-
e faciat apparere illa: aliquando verò esse
a. Nam diabolus inuisibiliter illa stoma-
infert, & inde visibiliter educit, non ob-
e quod sint ita magna: quia potest ad li-
m ea diuidere, & reunire, & vbi opus
it, actiua naturalia ad id applicare, & hoc
a celeritate, ut oculus diuisionem & com-
ionem discernere non possit, sed iudicet
magna emitti, & quod oculus decipiatur,
on possit ratione velocitatis motus perci-
rem, ut est. Adducit ad hanc materiam
us Doctor exemplum apud Surium to-
ex vita S. Petri Archiepiscopi Taran-
In castro S. Symphoriani Lugdunensis
clia, erat vir fidelis, & religiosorum of-

ficiosus, sedulusq; susceptor, & ad suū bo-
tium vim faciendo, pertraxit Abbatē mag-
cōuersionis, & opinionis. Illi erat filia, &
opera mulieris maleficę, per nequitiam in-
dę socrus, languore tabescebat desperatō,
viri sui pręsentiam, nec aspectus vllatenus
lerabat: mater, vt Sathanas Sathanā eijcere
mosum quendā maleficū accersuit, qui an-
rum cortices cōtriuuit, & pocula verbis &
bis confecta dedit, & proprijs dentibus il-
brachium momordit, quę ab illo langu-
cōualuit, sed interdū velut ex corde proce-
re acus sentiens, cruciabatur atrociter, de-
per morsurā brachij, quā nulla cicatrix ob-
xerat, acus educeret vis occulta, plures in-
modū, quam triginta, per temporū interu-
prodierant: Pater lachrymis filię infirmę
Abbati exposuit, & ab eo auxiliū petijt. De-
ad pręsentia Abbatis, eadē hora sentiens ac-
mulier gemebunda deplorat. Iam peruen-
ad foramē: solitus iam pręcesserat cruor,
ceperat apparere, & accedens vnus ex fra-
laicis eidem Abbati deseruiens cruentā ex-
xit. Orat Abbas, & locū vulneris tangens
virtute fidei pollicetur, nec ferrum ultra
chalybem exinde processurū: Factum est
mutata materia est, malitia nec dum pro-
extincta: cęperunt lignei sudes paruuli
ferreis acub⁹ egredi, & nō omnes eiu sde
nitudinis, & crassitudinis, sexdecim
annum, & paucos menses, ex mulieris lin-

dierunt. Adfuit demū S. Petrus Archiepiſ-
 rantaſij, cui diuinitus ſeruabatur tanti mi-
 ſeri plenitudo. Offertur mulier miſſarum
 omnia celebranti, ſicut præceperat vespere
 cedenti: Eadē hora ſeptimū decimū lignū
 muliebri carne egreditur, quod ſub oculis
 niū ſacriſta extraxit: conſitentē mulierem
 oluit, ſacrā ei dedit Eucharistiā, & ab omni
 nceps cuiuſcūq; materie progreſſu iubet
 ſecurā: Hęc ibi. Materia huius puncti ſem-
 mihi viſa eſt difficilis: tum quia multi di-
 cōſtanti teſtimonio ſe huiusmodi edu-
 cepius vidiffe, per incisionē, aut etiā aliam
 ctionē: cōmunis autē ſenſum experien-
 ſo ſemper falſa eſt, tum quia via ingerendi
 ſiſmodi in corpus ſine dolore, & tactu, &
 o res mirabilis quædā apparet, & cognitū
 ſis naturæ curſum effugere. Quid tamen
 ſentiendum videatur paucis reſoluam.
 remitto in primis ex Theologia & philo-
 ſophia, naturaliter nō eſſe poſſibile corporū
 etrationē. Quare miraculū maximū fuit,
 dChriſtus clauſis ianuis ad diſcipulos ve-
 nire ex Euangel. lectione Ioan. 20. conſtat,
 et docent S. Greg. in hom. 26. in Euang.
 guſt. tract. 121. in Ioannē. S. Thom. 3. part.
 art. 2. & alij alibi. Quare cum Diabolū
 ſtare excedat miracula facere, conceden-
 ſon eſt, quod eius operatione fiat penetra-
 tionem corporum. His præmiſſis ſit.

Prima concl. *Non est à ratione al-
num, quod quandoque huiusmodi res
sint naturales, sed generentur ex mala
morum dispositione, ad modum rerum
naturalium, & conseruata resoluantur
materiam liquidam, ut Grillandus
primæ opinionæ sentit.*

Secunda concl. *Aliquando etiam
causis naturalibus in homine nascun-
dura, quæ torsiones, dolores, & acutæ
firmitates generant,*

PA T E T de calculo & alijs rebus. Ad quod
propositum probandum, multa ex me-
dicis adferuntur à Ioanne V Viero li. d. cap.
Quare non est boni Christiani, omnes ac-
internas, & longas infirmitates referre ad
lesicia.

Tertia concl. *Secunda opinio à G-
lando recitata etiam aliquando vera
posset.*

Q V I A Diabolus tantæ est subtilitatis
potentiæ, quod possit illudere sensu
astantium, & veras res velocissimè afferre
apponere, motis prius doloribus & torsio-
bus in corpore, & membro infecto, quæ
teant intus res naturales.

Quarta concl. *Quod huiusmodi
ra immittantur per extensionem pororum*
G

pori iterum immixtis huiusmodi rebus
is occludantur, imaginarium est, & à
naturalis ratione alienum.

VIA pori ita sunt à natura constituti, ut
præter tenuissimum liquorem & sudo-
nulla solida substantia egredi valeat, nec
antur sine cutis & carnis scissione tantam
ensionem, ut tam crassæ, duræ & solidæ
eræ immittantur, ut omnibus ratione
atibus ad sensum patet. Quantum ad illa,
adferuntur pro similibus, dissimilia po-
sunt. Aqua enim est liquida, & diuiditur
in omnem loci differentiam, & ad immixtio-
alterius solidi corporis statim cedit, &
in tali corpore iterum coadunatur. At
ratio est corporis humani solidi: diui-
sione sine sensu & dolore non coniungitur.
Actu fulminis etiam alia ratio est: Quia, ut
fieri tradunt, eius est naturæ, quod du-
ræ lædat nullo apparente signo in molli.
quandoque experientia cognoscimus in
minibus fieri, ut carne integra manente ex-
tus, ossibus & nervis interius contractis &
ritis, fulminis ictus hominem lædat. Ad
facit quod Isidor, lib. 13. Etymolog. Se-
lib. 5. & 6. naturalium quæstionum, &
us lib. 2. hist. nat. & alij tradunt, quod
en talis sit naturæ, quod oculis & burfis
ullo læsis, sed integris manentibus, suo
tactu

tactu conflatur & consumit pecunias, aut gladium in vagina liquefacit, vagina intacta. Non enim fulmen eodem modo omnem materiam lædit. Quæ enim ob duritiam ei resistit, ut lapis, ferrum, æs & similia, vehementius fortius dissipat & conterit: teneris, mollibus & rarioribus parcat. Hinc contingit, ut dicitur, quod quando hominem lædit, nihil vulnus exterius apparet contritis interioribus ossibus.

Quinta conclusio. Existimo non esse negandum, aliquando res huiusmodi dari in partibus corporis, Demonis potentia maleficarum opera includi.

QUIA multorum hominum diligenter oculari inspectione compertum est, multas materias ex corporibus excisas & emissa esse. In eis autem, quæ multis ad sensum per omnia ad deceptionem referre quandoque sunt testimonia etiam doctorum, infirmorum intellectus. Quia multa sunt, & fiunt & est dubium ea esse, quæ tamē recte non sunt cognosci, ut Augustinus lib. 21. de Civitate cap. 5. docet.

Sexta conclusio. A ratione alienum non puto, Demonem subtilitate sua scientia, & virtute potentia posse immittere mihi profundissimum somnum, & magis naturalibus efficacissima operationis

*re sensum doloris, ut scissione carnem
idat, & huiusmodi materias duras im-
at, & iterum breuissimo tempore cures
naturalibus fortissimisque remedijs
incognitis.*

QVIDEM & medici vel chyrurgi natura-
bus & soporiferis herbis nonnunquā im-
tunt soporem, ad remouendum dolorē,
ndo aliquod membrum abscindere vo-
t. Dæmonis autem peritia insignis est, &
entia eius maior, quam ab homine intelli-
r. Nemo existimet, quod sine causa mille
ex dicatur. Nec quis admiratione capia-
quod nullum signum talis incisionis ap-
at. Cum cicatrix relinquatur, aut ob im-
tiam medici, aut ob medicinæ debilem &
am operationem, quæ omnia Dæmon
olere potest. Quare videmus, quod cæte-
aribus præstantior Chyrurgus perfectiùs
t, & minorem cicatricem relinquat.

Septima concl. Puto dissimilem im-
endi rationem esse eorum, quæ immit-
tur in carnosam corporis substantiam,
aliorum, quæ ad intestina & stoma-
ntranseunt.

Ratio diuersitatis est. Quia orificiū, arte-
guttur & alia organa ad naturæ conserva-
ordinata, ita sunt cōstituta, quod nō di-
tur, aut cōprimantur, nisi ad naturales

suos effectus. Sensum autem fugit, quod
dura, solida & crassa transeant tam angu-
foramina, sine dolore perceptibili. Et si eni-
Dæmon sua subtilitate corpus penetret,
que illabatur; non tamen potest median-
bus corporalibus rebus ita interiùs operari
cut exteriùs in carne, vbi faciliùs actiua
suis coniunguntur. VVierus lib. 4. de p-
stig. Dæmonum. cap. 9. vnum adfert ex-
plum ex Ioanne Langio, Illustrissimor-
Principum Palatinorum Rheni medicor-
Epist. 38. Quod contigit anno Domi-
Christi natiuitate millesimo, quingétesim-
tricesimo nono, in quodam Eisteten-
copatus pago Fugelstal. In hoc pago Viri-
Neufesser agricola, cum crudelibus dolor-
tormentis circa alterum hypochondri-
conficeretur, subito clauum ferreum su-
læsa cute manu apprehendit, quem Chin-
gus illuc balneator nouacula exciderat;
tamen cessarunt dolores, sed indies magis
crudescebant. Quapropter cum nec aliud
loris remedium fore miser, quam mor-
suspicaretur, arrepto cultello, sibi guttur
scidit. Itaque dum tertio die ad sepulchr-
mortuus efferretur, aderant tum Eucha-
Rosenbader ex VVuiesenburg, Norico-
oppido, ac Ioannes ab Ettenstet balnea-
qui astante magna hominum frequentia
mortui agricolæ ventriculum inciderunt

olignum teres & oblongum, quatuor ex
 lybe cultros, partim acutos, partim instar
 & dentatos, ac duo ferramenta aspera re-
 erunt, quorum singula spitami longitu-
 em excedebant; aderat & capillorum in-
 globi inuolucrum. Sed quid potissimū
 admiraberis? an quomodo tot & tanta
 amenta in ventriculi cauitate contineri
 uerint; an qua arte sint ingesta? certē non
 quam Dæmonis astu & dolo. Hæc dic-
 auctor,

QVAESTIO OCTAUA.

*Quomodo malefici aut sage nocte a-
 maleficiandi ingredi possunt, sine stre-
 & rumore, ita ut non deprehendantur?*

CONFESSIO NIBVS maleficorum & sa-
 garum didicimus, quod non rarò de
 ædes intrant, infantes rapiūt, aut homi-
 dormientes veneficijs inficiunt. Queritur
 o qua ratione ita cautē ædes & cubicula
 asa intrare valeant? Tractat aliquid de
 quæstione Grillandus lib. 2. de Sortile-
 q. 8.

Hic in memoriam reuocandum est quod
 superiori tractatu insinuatum, de custo-
 & ducatu angelorum. Sicut enim bonus
 gel' homini dux est in bonis, ita malus in
 is. Dæmon enim magisterulus, qui suum
 ntem incitat ad nocendum homini, nocte

dum homines dormiunt præcedit ad
 eum destinatum, fenestras, vel ianuas cla-
 etiam fortissimis seris aperit, & maleficon-
 sagas intromittit, instruitque quomodo
 mientem maleficio inficere debeant, i-
 etiam aliquando dormientibus remediis
 poriferis altiore somnum imprimat, ad-
 tum dormientis ducit, ac lumen produci-
 videant, cautè pannos discooperit, nec no-
 iam quandoq; suam operam impendit, ve-
 tum veneficij ori, naribus, vel auribus in-
 dant, vel corpus vntione pestifera inungit.
 Re expedita Dæmon fenestras, aut ianuas
 rum recludit, quando malefici egressi su-
 vt antea repererat. Nisi enim opera Dia-
 vterentur, incredibile videtur, quod
 trantes ædes alienas, in quibus fortasse
 quam fuerunt nocturno tempore cla-
 ostijs & fenestris, ita tacitè ingrederentur
 egrederentur, nec aliquando depræhen-
 rentur. Sic dicit Grillandus se audiui-
 duabus mulieribus maleficis, quas ex-
 nandas habuit.

Retulit idem Ioannes Cuno de Ro-
 cuius maleficij longam feriem retulimus
 prima parte superioris tractatus. Cum
 Anna mater sua & duæ aliæ sagæ cōueni-
 vt de nocte virum quendam Zelosum pe-
 cutorē maleficorū maleficio conficerent.
 gisterulus præcedens fenestras & ianuas

Ipse autem Ioannes Cuno pro comite à
& alijs adductus fuit, vt candelam ar-
tem, quæ non naturalis, sed arte diabo-
nfecta erat, (ipso Ioanne Cuno pro-
scriptis sic distinguente) teneret. Veni-
us autem eis in cameram maleficiandi
ritatem Treuerensem, cum malefici-
pro more bonorum Christianorum se-
crucis & pijs exercitijs, antequam se
tradidisset muniuisset, nihil efficere
erunt, sed re infecta reclausis ianuis auo-
ebuerunt. Vir autem bonus, cui noce-
luerunt, adhuc viuit dei gratia, & tam
iuuet, quam diu Deo placuerit. Mater
Ioannis Cunonis, cum & ipsa examina-
super articulis propositis, eodem mo-
nfecta est, sicut filius in hoc puncto. Si
autem miretur, quomodo tam quietè
eri possint quod homines non excitent.
Respondeo quandoq; etiam homines
lare, quando huiusmodi tentant facere,
nonnunquã aliqui percipiunt, quando
nem infundere cõtendunt, & euigilant
mpta sufficienti parte ad tollendam vi-
ed tantum ad aliquorũ membrorũ debi-
vt exemplis doceri posset, si expediret.
utẽ talia magisteruli aut Martineti, siue
lucis opera fieri, miratur ita clanculũ, vt
nes semper nõ eo excitentur: recogitet
modo Apostolus Petrus dormiens inter *Act. 12.*
duos

duos milites, vinctus duabus catenis, & bita custodia ante ostium carceris, ipsa nocte cum eum iam producturus esset Herodes bono Angelo nemine rescisciente eductus. Etece, ait scriptura, Angelus Domini stetit, & lumen refulsit in habitaculo: percipit quæ latere Petri, excitauit eum, dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus eius. Dixit autem Angelus ad Petrum: Vincere, & calcia te caligas tuas. Et fecit sicut dixit illi. Circunda tibi vestimentum tuum, & sequere me. Et exiens sequebatur eum Petrus, nesciebat, quia verum est, quod fiebat per miraculum: existimabat autem se visum videri. Transeuntes autem primam & secundam custodiam, venerunt ad portam ferream, & ducit ad ciuitatem, quæ vltro aperta est eis, & exeuntes processerunt vicum vnum, & conuocatus discessit Angelus ab eo. Et Petrus respondit ad se dixit: Nunc scio verè, quia minister Angelus meus, & eripuit me de manu Herodis. Hic considerandum, quare cretò Angelus bonus Apostolum eduxit: aduertendum, secundum naturalem potentiam non esse etiam difficile facere Martirio, quæ ei ascripsimus, in nocturno deus sui clientis.

LEX. V.

Nemo Auruspicem consulat, aut

the

aticum: Nemo Ariolum: Augurum
 atū praua confessio conticescat, Chal-
 dei magi, & ceteri, quos maleficos ob fa-
 ctum magnitudinem vulgus appellat,
 ad hanc partem aliquid moliantur. Si
 omnibus perpetuò diuinandi curiosi-
 Etenim supplicio capitis ferietur gla-
 diatore prostratus, quicumq; nostris iussis
 iuium denegauerit: Lex est Con-
 stanti ad populum:

NEc L. partim spectat ad magiam diui-
 natricem, partim ad effectricem. Litera
 patet ex superioribus, vbi de varijs diui-
 nis speciebus dictum est. D. Hierony-
 commentariorum in Daniele cap. 2 in
 verba: Præcepit Rex, vt conuocarentur
 Chaldei, & magi, & malefici & Chaldei: distin-
 guem ponit inter hæc nomina. Secundum
 Arioli sunt, quos alij *μαγιστῶν*, id est,
 doctores interpretati sunt, & secundum
 alios doctorē rem verbis peragunt. Magi,
 singulis philosophantur. Malefici, qui
 ne vtuntur & victimis, & læpe contin-
 gentia corpora mortuorū. Porro in Chaldæis
 iaci significantur, quos vulgus mathe-
 magos vocat. Sed latius quedā nomina ex di-
 hac lege accipiuntur. Etsi enim sacris
 Chaldæi intelligantur, qui per consi-
 deratio-

derationem astrorum & astronomiam
 uinabant, eò quod astronomia in Chaldeis
Isaia 47. viguerit, vt apparet ex illo Esaia, Vbi scilicet
 tum de Babylone ciuitate Chaldaea: Stetit
 saluent te augures tui, qui contemplabatur,
 & supputabant menses, vt ex eis annu-
 ciarent futura tibi: tamen in hac lege videtur
 idem esse, quod magi. Magos enim Chaldeos
 deos Assirij, à Chaldea Asia regione nomi-
 bant. Et cum magi apud Persas potissimum
 Deorum cultui vacare solerent, in tantum
 postea aucta est eorum vanitas, vt non solum
 observatione syderum futura praedicere,
 artibus quibusdam & maleficijs & scire se-
 nia, & facere posse profiterentur: quae
 comprehendunt tam magiam diuinatricem
 quam operatricem. Per magos in hac L. de
 holicis artibus. mirabilium rerum effectus
 res intelligo, quos vulgus omni tempore male-
 ficos appellauit, vt patet ex Rub. haec
 & L. Et si excepta. infra & in can. Nec mirum
 §. Magi sunt, qui vulgo malefici ob faci-
 rum magnitudinem nuncupantur. Hi
 missu Del elementa concutiunt, turbam-
 mentes, ac sine villo veneni haustu, vio-
 tia tantum carminis interimunt. Hos effectus
 etiam haec ll. magis & maleficis tribuunt
 que sic magos malas artes exercentes male-
 ficos à vulgo semper appellatos, testes
 antiquissimi Patres Cassianus in colla-

19. Augustinus de ciuit. Dei lib. 21.
6. Lactantius lib. 2. de origine erroris
17. Isidorus lib. 8. Ethymolog. cap. 9.
8. Thomas lib. 3. contra gentiles cap. 106.
Nota hic in illis verbis (quos maleficos,
facinorum magnitudinem, vulgus ap-
pellat) maleficium, vt etiam nos experientia
testimur, vix vnquam, vt in præfenti negotio
eo loquimur, continere vnum simplex
malum, sed semper multa includere: & pro-
inde iudicium sumendum ex multis comi-
ssionibus. Nostri autem malefici hæc scelera
committunt: abnegationem Dei, quæ est
porta ad omnia scelera, fidei in baptismo sus-
ceptæ ac cõmunioni Sanctorum abrenunci-
ationem cum Dæmone pactum in destructionem
vitalis regni ineunt, cum Sathana rem Vene-
re exerceant, nocte eodem cooperatore ad
congregationem proficiscuntur, ibidem ido-
latriam exercent, exhibendo honorem
vltimum Dæmonibus; conspirant cum eis
in perniciem humani generis, quomo-
do fructibus, & seminibus, nec non homi-
nibus nocere possint, & talia exequuntur
moniaci auxilio accito, homicidia com-
mittunt, infantum corpora non rarò exhui-
ant, quæ vel in cineres, aut liquores ig-
nifera resoluunt, nonnunquam etiam corda
vtriusque commedunt, Sacratissimo Eu-
charistia Sacramento turpissimè sæpius
abutun-

abutuntur, iumenta & pecora morbis
ad mortem inficiunt, personas matrimo-
iunctas impediunt, ne matrimonij actus
bito modo exercere possint: odia inter
iuges aliquando generant, parricidia
quenter committunt, blasphemias frequen-
tant, & alia plura facinora nefanda, quae
minari nec possunt, nec decet, perpetrare
verentur, ut plurimis fidelissimis confes-
sionibus testimonijsq; didicimus. Quare
malefici dicuntur, non solum ob facinorae
magnitudinem, sed etiam multitudinem.
que tamen omnes malefici & sagae omnia
coniunctim semper committunt, sed alij
sunt peiores. Hæc tamen ferè omnibus
cõmunia: Abnegatio Dei, abrenunciatio
dei in Baptismo susceptæ, pactum cum
mone, Apostasia, idololatria in congrega-
tione, abusus sceleratissimus, Dæmonis in
incubi aut succubi conspiratio ad perpetran-
dum aliquod malum contra Reipub.
triæ salutem, homicidium, aut aliquod
malum perditio; sacrilegium in abusu
charistiæ, & blasphemia.

Postremò circa illa verba. (Etenim su-
cio capitis ferietur, gladio ultore postea
aduertendum, quod quamvis secundum
risperitos generaliter loquendo, per po-
capitalem non intelligatur poena mortis
etiam exilij; Cyn. L. 1. C. de falsis. Mar-

Rica crim. §. Oportunè. num. 40. Boer. in
 ff. 254. Iul. Clar. lib. 5. §. fin. q. 67. & alij:
 en hic intelligitur pœna mortis, vt intel-
 ligitur ex verbis adiunctis, supplicio capitis
 utitur, gladio ultore prostratus.

QVAESTIO PRIMA,

*An malefici sic dicti a vulgo, ob facino-
 magnitudinē, morte sint afficiendi?*

VAESTIO hæc hoc tempore solemnis
 est, cūm ob frequentiam maleficiorum
 tum quandoq; in casibus occurrentibus
 lat, maximè cum nō omnes malefici sint
 in malitia. Ante resolutionem quædam
 prænotanda.

Primum notabile. Secundum legem diui-
 & humanam, pœna est commensuranda
 reo & culpæ. Deuter. 25. Iuxta mensu-
 delicti, erit plagarum modus. can. Non
 amus. 24. q. 1. cap. Sicut dignum, de ho-
 d. & cap. Fœlicis, de pœnis in 6. & L. Re-
 endum. ff. de pœnis. & L. 1. §. Sed & qui.
 abigeis.

Secundum. Delictum tanto grauius est,
 to dignior persona, in quam peccatur. S.
 m. 1.2. q. 73. art. 9. S. Antonin. 1. par. tit.
 2. cap. 1. & alij alibi, cap. 1. de calumniat.
 Cum illorum. de sentent. excommunic.
 t. de iniurijs. §. Atrox. Ex quo funda.

LI

mento,

mento, cæteris paribus, grauiora sunt peccata, quæ in Deum committuntur illis, quæ in mines. cap. Vergentis, de hæret. & in A. Gazaros. in C. eodem tit. Hinc deducitur quod abnegatio Dei, idololatria, præuatio, Apostasia, hæresis, sortilegium, diuitio, incantatio & similia sunt grauiora peccata, & referuntur ad crimen læsæ maiestatis diuinæ.

Tertium. Est differentia inter hæresim priuè dictam, & crimen maleficorum: quæ hæresis simplex peccatum est, nec tam multum inuoluit: at maleficium colluies peccatorum comitatur, ut ex dictis clarum est. communiter malefici incidunt in peccata multorum criminum. Participant ut priuè cum hæreticis in aliquo: longè tamen eos malitia superant in alijs. Ex hac causa est eadem causa cognitionis & pœnæ. Si aliud maleficiū haberet, quam hæresis crimen nullo modo cognitio eius ad iudicem secularem spectaret: cum autem diuersa habeat iuncta, missi est fori, & est locus præuentio nisi consuetudo alibi aliud obtineat.

Prima concl. *Malefici sic dicti vulgo, ob facinorum magnitudinem, secundum legem diuinam & humanā, re sunt mulctandi.*

OBATVR primò ex lege diuina, Exod.
Maleficos non patieris viuere. Glossa
m, (maleficos) qui præstygijs magicæ
& diabolicis figmentis agunt. Glossa
terlinearis. Maleficos, id est, Coopera-
& adiutores Diaboli. Raban. ibidem
cos appellat illos, qui præstygijs magi-
s, ac diabolicis figmentis causas agunt,
nò Deo, qui est auctor omnium bono-
rere satagunt, quos vltra valere ad ho-
n perniciem, lex non patitur, sed ma-
tinguere iubet. Nicolaus Lyranus,
cos non patieris viuere: in Hæbreo di-
Sortilegam non patieris viuere, & li-
rimat mulierem tantum, tamen intel-
de homine sortilego, sicut exprimit
tio nostra: sed scriptura exprimit id,
om munius est, scilicet quod mulieres
tilegæ. Ponitur autem hæc lex inter
æ reprimunt concupiscentiam carnis:
ortilegia frequenter fiunt in his, quæ
ad actum carnis. Dionysius Carthus-
accedit ad has expositiones. Sed Hugo
alis in illum locum aptè ad materiam
quitur: Maleficos vocat nò quoslibet
criminib⁹, sed præstigiatores, hariolos,
inspectores peluis, vel gladij, inuerso-
terij, carminatores, qui scilicet carmi-
bolicis vtuntur. Omnia enim ista fiunt
dicente Domino, & sacra Romana Ec-

clesia, & sacris canonibus. Hos sequuntur
 colaus laquerius cap. 22. in flagello fascina-
 rum, Ioannes Trittemius in tract. de re-
 bis. Barthol. Spineus de strigib. ca. 3. Ma-
 maleficarum, Bernard. Basinus de artibus
 gicis, 10. concl. Martinus Arles in tracta-
 superstitionibus, nu. 102. Latè & doctè
 mas Erast. in dialogo de Lamijs. Ample-
 tur eandem expositionem Iurisperiti.
 lus Maluetius in tract. de sortibus, num.
 Martin. Nauar. in manuali confessoriorum
 11. num. 28. Damhauder. in practica cri-
 cap. 61. num. 137. Iacob. Menoch. de ar-
 Iud. qq. casu 388. numer. 16. copiose. Io-
 Bodinus in confutatione opinionis Io-
 VVieri, & alij alibi.

Contra cōmunem Patrum & Doctō-
 sententiam obijcit Ioan. VVierus, nec
 ita intelligi textum in exod. 22. sed ven-
 quia textus græcus habet φαρμακούς,
 signat veneficos, qui veneno naturali-
 dunt, & non arte magica vtuntur. Sed
 malè VVierus aduertit, cum non solum
 pud græcos, sed etiam apud latinos, vnde
 etiam significatum est, nomen veneni-
 nefici etiam magicis artibus conueniam
 sancti Patres nomen (veneficos) malefi-
 tribuunt. S. Hieronymus, qui teste
 stino 18. de Ciuitate cap. 43. & ipsa exp-
 tia, trium linguarum peritissimus fuit,

en græcum *φάρμακός*, vertit maleficus,
 maleficos, secundum inflexionem no-
 minalis, ut patet ex locis paulo post citandis,
 etiam ad magos & maleficos transfert
 Iudæus, in lib. de specialibus legibus,
 verba ad longum adduximus in expli-
 catione primæ L. huius tit. S. Augustinus de
 civ. lib. 21, cap. 6. Si magorum opera, quos
 scriptura veneficos & incantatores vo-
 cat, non tantum Dæmones extollere potue-
 runt, &c. Quæro hic ubi nostra scriptura ma-
 gicos vocat veneficos & incantatores, nisi in
 libro Exodi, & similibus: secundum inter-
 pretationem 70. interpretum? Eodem mo-
 do Ieremias in Leuit. cap. 19. in illa verba,
 declinetis ad magos, nec ab Ariolis ali-
 sciscitemini, ut polluamini per eos.
 Magi autem ædunt, ait: Non sequi-
 tur ventriloquos, & veneficis non adiun-
 gunt, &c. Et paulò post, ut eius mens in-
 terpretatur, quid per veneficos intelligat,
 ait: pessimum est etiam, & veneficis ad-
 iungi: quia Dæmonum inimicorum no-
 mina dicunt. Qui
 ad breue tempus, ut in errorem mittant,
 operantur aliquid, quod ad corpo-
 ris sanitatem vile & paruum, quale et-
 iam imperiti medici operari possunt: ve-
 rumen nec hoc ut boni, neque ut benè
 operantes hominibus, operantur, sed in ser-

uitutem illos redigere, & a Deo separantes. Ad eundem sensum interpretatur in cap. 20. Levit. lib. 6. His additur quod obscurum esset exponendum in similitudine literis, quod tamen minimè in hoc loco id foret exponendum secundum similitudinem ea scripturæ. Sed in similibus locis accipitur in sensu à Patribus declarato: Ergo, accipitur assumptum, Exod. 7. utitur scriptura eodem verbo, quo cap. 22. Sed ibi accipitur pro magis cooperantibus Dæmonis, ut patet ex textu, qui sic habet. Vocauit autem Pharaon sapientes & maleficos, & fecerunt etiam ipsi per incantationes Aegyptiarum arcana quædam similiter. In quo loco non videtur per maleficos, quos textus græcus *φάρμακούς* appellat, id est, veneficos, intelligi eos qui naturali veneno, & modis efficiunt, sed solum per incantationes & diabolica, ad mentem sanctorum Patrum iterum circa finem capituli. Feceruntque similiter malefici Aegyptiorum incantationibus suis, & cap. 8. Fecerunt autem magi per incantationes similiter, eduxeruntque serpentes, super terram Aegypti. Et iterum in eodem cap. Feceruntque similiter malefici incantationibus suis, ut educerent ciniphes, & potuerunt: & dixerunt malefici ad Pharaonem. Digitus Dei est hic. In quibus omnibus patet, quod nomen græcum,

latinum, non Physicè accipitur, sed
 eneficis, qui arte Dæmonis & magica
 educebant. Idem patet ex alijs locis,
 alip. cap. 23. Ezechias transire fecit fi-
 uos per ignem, &c. Obseruabat somnia,
 batur auguria, maleficis artibus infer-
 at, habebat secum magos & incantato-
 liere. 27. Vos ergo nolite audire pro-
 as vestros, & diuinos, & somniatores, &
 res, & maleficos. Daniel. 2. Præcepit
 t conuocarentur arioli, & magi, & ma-
 & Chaldæi, vt indicarent regi somnia.
 e 47. Venient tibi duo hæc subitò in
 na, sterilitas & viduitas. Vniuersa ve-
 nt super te, propter multitudinem ma-
 orum tuorum, & propter duritiā in-
 atorū tuorum vehementem. In his
 scripturæ alijsque, quæ adferri possent,
 arum est ex antecedentibus & comi-
 bus, circumstantijsque adiunctis, per
 en *φάρμακός*, non intelligitur is, qui
 no Physicè vitur, sed arte diabolica,
 tamen idem nomen ubique ponatur,
 atis tantum mutandis, secundum de-
 tionem. Quare vim infert literæ, qui
 ra totius Ecclesiæ & Patrum consen-
 unanimem, dictum locum, Exod.
 liter explicat. Accedit quod hebræi
 onis periti exponunt: Sortilegam, vel
 ygiatricem non fines viuere. Eadem

Cōclusio probatur alijs scripturæ locis. Deuter. 18. Nec inueniatur in te, qui lustrum suum, aut filiam ducens per ignem, qui ariolos sciscitetur, &c. nec sit maleficus, incantator, &c. Omnia enim hæc abominantur Dominus, & propter istiusmodi scelerum delebit eos in introitu tuo, & Deuter. 17. Dominus præcipit iudici, vt falsum prophetam, & somniatorem, seducentem populum, Deos alienos, sine mora interficiat, & Belial cum assedulis igni & gladio perferatur. Hieremiæ 50. Gladius ad Chaldaeos dominus, Gladius ad diuinos. 4. Reg. 1. Ochozias, quia consuluit Beelzebub Deum Accaron, super infirmitate sua, mortuus iuxta sermonem Domini. 1. Paralip. cap. 24. Saul mortuus est, quia Phytonissam conuerat, nec sperauerat in Domino. 1. Reg. 28. Saul adhuc memor præcepti Domini contulit magos, & harios de terra, & interfecit eos, & ibidem Phytonissa mutato habitu Tuscis quanta fecerit Saul, & quomodo interfecit magos & ariolos de terra. Quare ergo non timidis animæ meæ vt occidar?

Secunda pars Conclusionis, quantum ad L. humanam & ciuilem, constat ex hac & ex L. Nemo & L. Nullus. L. Multi. & L. excepta. eod. tit. & DD. iuris ciuilis in leges. Azo. in summa eod. tit. Bonifac. de iuris in tract. de maleficijs, in tit. de sortibus

mathemat. Panormit. in cap. 1. de Sortileg.
 tiens. in summa eod. tit. §. Quæ sit pœna.
 ab Anania ibid. Paul. Grilland. lib. 2.
 ortileg. q. 11. num. 11. Damhauder. loco
 o, Menoch. de arbitr. Iudic. qq. cas. 388.
 . 5. & c. Approbat has leges, quantum ad
 as, S. Augustin. lib. 8. de Ciuit. cap. 19.
 e argumentatur aliquam vim inesse arti
 icæ. Cur enim, inquit, tam grauitè ista
 untur seueritate legum, si opera sunt
 inum colendorum? An forte istas leges
 stiani instituerunt, quibus artes magicæ
 untur? secundum quem alium sensum,
 quod hæc maleficia generi humano per
 osa esse non dubium est?

Dubium hic incidere potest, An malefici &
 de quibus nunc loquimur, sint morte afficiendi,
 si hominem, equum, vaccam non interfecerint,
 tantum in congregatione, aut cursu fuerint?
 resolutione sit,

Secunda concl. Malefici & saga, de
 bus nunc agimus, etiamsi damna nemi
 n exterioribus intulerint, si in conuen
 uerunt, nocturnas congregationes fre
 ntauerunt, & alia exercuerunt, quæ
 munitè ibi fieri solent, secundum le
 diuinam & humanam iustè morte
 ciuntur.

Prima
pars pro-
batur.

PROBATVR Cōcl. primò, quantum
legem diuinam, Exod. 22. Maleficos no
patieris viuere. Malefici autē, vt ex dictis co
stat, appellantur, qui præstigijs magicæ artis
diabolicis figmentis causas agunt, Deo ab
nunciant, & ad diaboli castra declinant. S
qui ad nocturnos cōuentus veniūt omnes
les sunt. Quia nullus ad talē locū venit, qui
primis Deo nō abrenunciauerit, & cum D
mone pactū inierit, vt omnium, qui tam
faustā artem exercent, cōfessionib⁹ discim

Secundò: Idololatræ, secundū legem di
nam, mortē merentur. Exod. 30. & 32. De
13. & 27. & alibi. Quæ autē natio vnquam ta
grauem idololatriam cōmisit, ac nostri ma
fici cōmittunt, qui Deo vero relicto Dæ
moni obedientiam, honorē, ac cultum imp
dunt. Iudæi ac gentiles si quā idololatriā
exercebant, id faciebant, quia idolis lign
aut lapideis diuinitatem aliquā inesse cre
bant. At nostri malefici & sage scienter ac p
denter ei honorē, obedientiam & cultū D
debitū impendunt, quē Dæmonem cog
cunt. Quid enim aliud in suis nocturnis
uentib⁹ faciunt, quā Dæmoni famulari
stāt, & honorē impendūt? Qui eos idolola
cōmittere dubitant, recogitent an nō pop
hæbreorū Idololatriam cōmiserit, quādo
Exod. 32. ram vitulo lusit, choros duxit, edit & b
quid aliud malefici in nocturnis cōuentio

am demone faciunt? ipsum certis diaboli-
ritib⁹ honorât, ludunt, choreas ducunt, e-
nt & bibunt. Etsi Moyses hoc factû populi
itale nō duxit, quomodo ergo viginti tria
lia hominū occidit, vt scriptura testatur?
Tertiò: secundū legem diuinā, qui consu-
diuinos, magos & incantatores, mortē me-
tur. Leui. 20. Anima, quæ declinauerit ad
gos & ariolos, & fornicata fuerit cū eis, po-
faciē meam cōtra eam, & interficiā illam de
dio populi mei: ergo multò magis ipse ma-
s, aut maleficus mortē meretur, quia ipse
tur diaboli opera. Sed nō apparent in con-
ntib⁹ nostri malefici, nisi iam declinauerint
demonēs & fornicati fuerint cū eis: ergo se-
ndū legē diuinā, hoc titulo mortē meretur.
Quartò: Secundum legem Dei mortem
retur, qui cum iumento cōierit, ex Exod.
quæ lex statim subiungitur legi de pœna
leficorum. Sed grauius est cum Dæmone
n veneream exercere.

Quintò: lege diuina blasphemus lapidi-
s obruitur, & morte plectitur Leuit. 24.
uc blasphemū extra castra, & ponant om-
s, qui audierunt, manus suas super caput
s, & lapidet eum populus vniuersus. Et ad
os Israel loqueris. Homo qui maledixerit
o suo, portabit peccatū suum, & qui blas-
emauerit nomen Domini, morte moria-
s, lapidibus obruet eum omnis multitudo
populi,

populi. Quanta autem sit blasphemia male-
corum in Deum, Beatissimamq; virginem
&c. Nemo est qui ignoret, nisi tam scelix sit
quod de hoc infelicitissimo hominum ge-
re, nihil vnquam audiuerit.

Probatio

*conclusionis
quantū ad
leges cini-
les.*

Probatur nunc, quantum ad secundā
partem, quod secundum legem civilem
rectam rationē etiam conclusio locū habet.

Primò; Malefici nostri sunt apostatę. Ap-
statę autē puniuntur vltimo supplicio, sic
etiam hærētici. Hostiensis & Panormitanus
in cap. 1. de Apostat. Damhauder, loco citato
num. 43. Quod autem apostatę sint patet. De-
cedunt enim à vero Deo, & Diabolum
sequuntur.

Secundò: Qui paganorum ritus & sacra-
cia exercent, vltimo supplicio afficiuntur.
de paganis & eorum sacrificijs. L. 1. & 2. & in
dem L. Nemo venerantis. Quid ergo me-
buntur, qui non solum paganorum, sed
bolorum ritui & sacrificijs insistant?

Tertiò: Vita nostra est militia super
ram. Huius autem militiæ duo sunt duces
Christus Electorū, & Sathan peruersorum.
inter hos duces eorumq; milites bellum
perpetuum, & odium vehementissimū. De
autem supremo, Domino Deo & Christo,
mina nostra dedimus, fidem addiximus,
obedientiam promisimus ante baptismi
ceptionem, quando quisq; nostrum inter-

us: Abrenuncias Sathanæ? & responsum.
renuncio. Et iterum. Et omnibus pompis
is? Abrenuncio. Et iterum: Et omnibus
eribus eius? Abrenuncio. Et tum subsequi-
r. Credis in Deum patrem omnipotentem,
reatorē cœli & terræ, &c. Et responsum, cre-
a. Huius abrenunciationis, tanquam rei an-
uissimæ, meminere sancti Patres, Dionys.
copagita c.2. Ecclesiast. Hierarchie, Basil. in
de Spiritu sancto cap.27. Ambros. in li. de
qui mysterijs initiantur, c.2. Orig. hom. 12.
numeros. Cyrill. Hierosolym. Catechesi 1.
ystagogica. Tertullian. in li. de corona mi-
s, Kaban. li.1. de institu. clericorum, & alij
bi. Ex qua renunciatione constat nos ab-
nunciassē Sathanæ, & eius operibus, & addi-
se supremo Regi & duci fidem obediē-
mꝫ, cuius militiæ iura, fœdera ac signa sus-
nimus indicto continuo & perpetuo bello,
no Sathanæ. Nunc ad propositum. Qui in
lo ad hostes aut fugit, aut vult trāsfigere,
imo supplicio afficitur, secundū leges. L.
sestori ē. §. Is qui ad hostes. ff. de re militari.
Si quis aliquid ex metallo. §. Transfugæ. ff.
pœnis. Transfugæ ad hostes, aut secretorū
trorum renunciatores, aut viui exuran-
, aut furca suspendantur. Qua pœna ergo
nus erit, qui a Duce Christo, cui fidem de-
& obedientiam promisit, fit transfuga ad
delissimum omnium hostem Dēmonem?

His

His accedit, quod secundum rigorem iuris
militaris, miles si arma amiserit, vel alienum
capitis damnari potest. in d. L. Desertore
§. Miles. Miles ergo Christi, qui abijcit, con-
nit, & conculcat armaturam Christi, & ge-
tum fidei, in quo posset, si vellet, secundu-
apostolicam doctrinā, extinguere tela neque
sini aduersarij, quam merebitur pœnam

Quartò: Secundum legem non solum
uinam, sed etiam ciuilem, blasphemus me-
tem meretur, vt est textus clarus in Authen-
vt non luxurientur contra naturā, quam au-
thent. Ioan. ab Anania cap. 2. de maledic-
hementer laudat, & magnificat; & ita affirmat
& concludūt Doct. vt attestantur Damhau-
in pract. crim. c. 61. nu. 26. & Iul. Clar. li. 5. §. 1.
§. Blasphemja nu. 3. Quæ tamē pœna hodie
temporibus non seruatur, ob defectum re-
gionis & iustitiæ, vt dicit Lucas de penna,
L. omnes. C. de delator. lib. 10. Seruam-
autem esset huiusmodi pœna, si esset mag-
& enormis blasphemia, quæ ex deliberato
dolo proposita procederet, vt Zasius lib.
consil. 19. annotat, & sic Boerius in decis. 3.
aliquando practicum in nobilibus & do-
curijs tradit. Cogitet ergo Christianus
pœna digni sint malefici, qui non solum ve-
bis, sed etiam facto maximas blasphemias
in Deum. B. Virginem & Sanctos iaciunt
placeant Dæmoniorum principi, cui magis
probat

atur, qui maiora scelera perpetrat. Com-
tur etiam blasphemia facta, vt docet
uic. de monte alto, in tract. de Repro-
ne Sententiæ Pilati, num. 6. pro qua do-
faciunt quæ dicunt Francisc. Squilla-
de fide Catholica cap. 15. & 16. & Ioan.
olens. in Clem. 1. de vltur.

quintò: Peccatum contra naturam, siue
mia, secundum ius ciuile etiam morte
tur, tam in agente, quam patiente. L.
vir nubit in sceminam. C. ad L. Iuliam
ult. & in d. Authentica, vt non luxu-
ar contra naturam. 15. q. 1. can. Mulier.
quæst. 5. can. Reos. 6. Qui coierit. Et
uis text. in d. L. Cum vir nubit, innuat
in gladij: consuetudine tamen receptū
t peccantes contra naturam, igne con-
entur, vt docent Angelus in d. L. Dam-
in pract. crimin. cap. 96. num. 12. Iu-
larus lib 5. in §. Sodomia, & alij alibi.
in consuetudinem sequitur Constitutio
nalis Imperatoris Caroli V. in artic. 16.
igitur dubitat pena mortis afficiendū
qui hoc enormissimum peccatum non
at exercere cū spirituali creatura, quod
peccata carnis malitia & enormitate
t? Et confirmo. Si Iudeus Christianam
iter cognoscat, maximè accedēre aliqua
antia augente malitiā, morte plectitur,
ū aliquorū Doctorū sententiā, quam
etiam

etiam amplectantur constitutiones
Mediolanensium, sub Rubrica de pœnia
Iudæus, referente Menochio lib. 2. de ar
Iudic. quæst. casu. 290. idq; ob disparit
cultus & infidelitatem. Quanto mai
meretur pœnam, qui cum Dæmone co
non solum naturarum diuersitas, sed e
in nullo cōmunicatio? De pœna Iudæ
untis cum Christiana, tractant ad lon
Paulus Grilland. de pœnis omnifariam
tus. q. 12. Boerius in decis. 316. Menoch
tè loco citato. Anthon. Gabriellus Rom
lib. 7. communium conclusionum, c
21. Marsilius in consil. 101. incipiente
mina quæso. Alexand. in consilio. 99
lum. 6. incip. Visa inquisitione formata
tra Abraam. Oldrad. de ponte in consil
incip. Qualiter puniatur Iudæus, cogn
Philipp. Corneus lib. 1. consil. 114. incip
cet primo aspectu. Canonistæ in cap. la
nullis, cum Gloss. de Iudæis.

Sextò: Secundum leges humanas, qui
men læsæ maiestatis humanæ committit
tremo supplicio afficitur. L. Quisquis
legem Iuliam Maiest. & hæc commun
est sententia. Ergo multo magis, qui
læsæ maiestatis diuinæ. Quia grauius
uinam, quam humanam lædere maiest
cap. Vergentis, de hæret. & in Authent
zaros. C. eod. tit. Sed nostri malefici su

maiestatis diuinæ. L. Etsi excepta. infra.
rit. id quod ratio euidenter demonstrat:
inānt enim à partibus proprij sui domini
regis, ad hostem regni & cum eo pactum
ant, contra proprium & summum suum
cipem, quod est de natura criminis læsæ
estatis. Sed non sunt rei læsæ maiestatis,
genus damna in exterioribus inferunt,
sic in longè minora crimina incidunt,
quatenus pacta ineunt cum Dæmoni-
aduersus Deum & regnum eius. Nisi
ita impudens sit, qui iudicet maius esse
atū, hominem occidere, aut duos equos
ficere, quam Deum abnegare, commu-
i Sanctorum abrenunciare, & pacta cum
monibus inire. Sed omnes qui in congre-
one apparent, & cum reliquis cōuenticu-
quentant, iam sunt rei læsæ maiestatis
næ: Aliàs non interessent tam foedæ
tati.

Septimò. Secundum II. hasce civiles, di-
tores, aruspices, & similes morte mulc-
or, vt patet in L. Nullus. L. Nemo. L.
i. L. Etsi excepta. sed hi nulla damna in-
t in exteriorib⁹. Ergo maiori supplicio
endi malefici per excellentiam, qui Deū
derelinquunt & castra diaboli sequun-
quæ leges, diuinæ legi concordant, vt
terioribus constat. Huc facit illud edic-
Athalarici Regis Gothorum, cuius me-

Mm

minerunt

meminerunt Cassiodor. lib. 9. Olaus mag.
lib. 3. cap. 19. de Gentium septentrionalium
varijs conditionib. & Petrus Gregor. lib.
Syntag. iuris vniuersi c. 14. Maleficos, in
vel eos, qui ab eorum nefarijs actibus alio
crediderint expetendum, legum seueritate
sequatur: quia impiū est, vos illis esse re-
fugium, quos cœlestis pietas non patitur im-
petare. Qualis enim fatuitas est creatorē vi-
linquere, & sequi potiùs mortis auctorem?

Octauò: Probat dictam conclusionem
fin: in C. Theodosiano de malefic. & ma-
gicis. Ne quis deinceps nocturnis temporibus
nefarias preces, aut magicos apparatus, aut
sacrificia funesta celebrare conetur. Detestatur
enim & conuictum competenti animarum
seueritate mactari perenni auctoritate censetur.
Quid aliud nostri malefici agunt, quàm
nocturnis temporib⁹ ad opera diabolica
applicuntur, ad celebrandum magicos ap-
paratus, ad sacrificandum Dæmonibus, ad
opum eorum perficiendum?

Postremò: Efficaciter hanc cōclusionem
probat constitutio quædam Electoris Saxoniæ
2. parte 4. quam allegat Ioan. Georgius
delmannus lib. 3. de magis & veneficis
num. 19. Constitutionis autem verba
Germanico idiomate in linguam latinam
translata sic habent. Si quis oblitus
Christianæ fidei, cum Dæmone fœdus inierit

aut rem habuerit: talis persona etiam si
ficio siue maleficio nemini nocumentum
erit, igne à vita ad mortem tolletur, & pu-
r. Qui vero absq; dæmonis huiusmodi
aut fœdere, alicui veneficio siue malefi-
cium intulerit, siue id paruum siue magnū
, magus aut maleficus siue vir aut mu-
erit, pœnā gladij sustinebit. Hæc certè
stitutio iuri diuino & ciuili congrua est,
ad primū eius membrū, quod ad pro-
dictæ conclusionis allegamus. Pacta cū
ne habere, & rem, cum spectent ad atro-
a crimina, vt suprà ostensum est, maxi-
merentur pœnam. *Prædictæ conclusioni vi-*
stare constitutio criminalis Caroli V. in artio
p. Si quis maleficio siue veneficio ho-
us damnum aut nocumentum intulerit,
ignis plectatur. Si vero nulli damnum
erit, pœnas patiatur pro delicti qualitate
titate, super qua re Iudex consiliū re-
prouit infrà scriptū est: Ex hac cōstitu-
equi videtur, quod si maleficus Deum
uerit, idololatriā & apostasiam cōmi-
uentus diabolicos frequētauerit, cum
ne rem veneream exercuerit, sacramen-
mpserit, eisq; abusus ad horrenda scele-
t, si hominem, equum aut vaccam nō
io necauerit, nō sit morte afficiendus.
is ratione vtitur, si quem in scientia
securus est, scire debet non solū leges,

sed etiam constitutiones ita interpretatur
 ut omnis contrarietas vitetur, & absur-
 tellectus locum non habeat. L. Nam
 dum. ff. de bonis libertor. L. in ambiguo
 de legib. L. Scire oportet. §. aliud. ff. de
 iur. tut. Alexand. in consil. 83. incipit
 facti narratione. 2. vol. Lodouici Ro-
 consil. 485. incipit. In casu propositæ con-
 tentionis, Bart. in L. omnes populi, in q. 1.
 cipali, in versic. Iuxta præmissa quæ
 iustit. & iure. Marsil. in consil. 16. nu-
 incipit. Inclina cor meum num. 45. & in
 85. num. 8. incipit, post redditum com-
 & in practica criminali. §. vltima. ne
 pro quibus facit L. Scire leges. ff. de le-
 illud Hieronymi in epist. ad Galat. co-
 positum in i. q. i. can. Marcion & Be-
 relatum à Petro Ancharano in consil.
 cipit. In auxilium veritatis, in penult.
 na. Veritas non consistit in verbis
 rarum, sed in eorū sententiā, non in
 cie, sed in medulla, non in folijs, sed in
 rationis. Nunc respondetur dictæ co-
 tioni. Secundum legem diuinam &
 nam, ut in præsuppositis huius quæstio-
 notauimus, pœna est commensuranda
 tis. Quare valdè absurdum est, &
 alienum, quod qui homicidium com-
 equum, aut vaccam interfecerit, sit
 gendus & morte afficiendus: Et is qui

Christianæ fidei in Baptismo suscep-
tæque abnegauerit, cum Dæmone pac-
tuerit, idololatriam commiserit, cum
venerem expleuerit, & similia hor-
um crimina perpetrauerit, veniat absolue-
re mortem: hoc enim esset maioris facere
& vaccas, quàm Deum & professionem
fidei, grauius constituere, equos &
interficere, quàm diuinam maiesta-
tem laedere, vt omnium senten-
tiis hoc crimine contingit. Adhæc, quod
in crimine grauius in sacris literis ido-
latria & magia punitum est, aut etiam So-
domia, vt passim omnibus clarum est ex ve-
teramenti libris. Velle ergo homicidam
perfectorem vaccarum & equorum oc-
cidere & perfidum fidei Christianæ abiura-
re idololatriam, diuinæ maiestatis reum,
Sodomitam conseruare, est ini-
quitate adferre, sine ratione contra le-
gem dei & hominum statuere, & absurdissi-
me inuehere in leges & constitutiones.
Imperator infra in constitutione sua
de peccato contra naturam poena ig-
nitenda decernit: sed propiùs ad con-
stitutionem. Nomen maleficii aut sortilegij
nomen est, conueniens omni super-
stitioni, & operationi, quæ diabolicam sa-
mationem, vt constat ex Paulo
de Sortilegijs, Damhauder. in pra-

Etica crimin. cap. 6. numero. 79. & Do-
 ribus canonum in tit. de Sortilegijs. C
 autem multæ sint superstitionis species, n
 omnes eandem habent malitiam, aut par
 gradum in offensa. Principales autem spe-
 sortilegiorum sunt tres. Diuinatoria, Au-
 toria & venefica, quæ etiam species non si-
 pares in gradu malitiæ. loquitur ergo Im-
 rator in sua constitutione illa non secund
 totam latitudinem maleficij, sed secund
 quod veneno vtuntur ad nocendum ho-
 nibus & iumentis; iuxta L. 1. huius tit. C
 vius est veneno quam gladio occidere, &c
 sententiam apprehendit, quã in d. L. dixi
 cõmunioem, & in praxi receptioem, i
 mentẽ Iulij Clari lib. 5. sentent. in §. Homi-
 dium, & Didac. Couarr. in Clem. Si furio-
 de homicid. quod præbens aut propinans
 nenum non subsecuto effectu, scilicet mo-
 non puniatur pœna ordinaria, sed extr
 dinaria, formato arbitrio secundum circ
 stantias rerum occurrentiũ. Et quoniã li-
 da res est, subsecuto effectu pœnam dece
 Quando autẽ effectus nõ subsequitur, p
 ex arbitrio prudentis Iudicis aut discreti
 si sibi nõ sit sufficiens, requireret consiliũ, p
 in constitutionib. decernitur. Et sic no-
 quitur Imperator de maleficis per exce-
 tiã, sed tantum prout nocent veneno ho-
 nibus & iumẽtis. His addere possumus, q

non omnia sortilegia sint eiusdem mali-
etiam non semper pari pœna puniuntur,
arbitrium & consilium habet locum, vt
in vndecimo de legib. Menoch. de arbi.
icum quæst. casu 388. & Petrus Gregor.
part. Syntagmatis iuris vniuersi lib. 34.
tradunt : sic d. Constitutio non facit
tionem maleficorum per excellentiam,
tantum quantum ad effectum nocendi,
diante veneno. Atque vt penitus hæc ma-
a intelligatur, annoto breuius, quod la-
exendit Alphon. Castrenf. lib. 2. de iusta
et. punitione, cap. 12. ex doctrina Galepi,
opusculo inscripto, Quod animi mores
poris temperaturam sequuntur. Tres sunt
æ, quare facinorosi è medio tollantur.
na, ne scelerati & pessimi viuentes alijs
tumeliâ, & damnû inferant Reipu. & eius
nbris. Sic Præses siue Iudex ex officio tene-
prouidere suæ prouinciæ, vt purgetur à
efactoribus. Aliàs si ex sua negligentia &
niuentia Respub. aut eius membra dam-
atiantur, fit reus culpæ & restitutionis
norû. c. 1. de offic. iudic. delegat. & DD.
em. L. Congruit. ff. de offic. præsid. Hæc
a facit, quod fures, sicarij, homicidæ &
eiusdem notæ facinorosi è medio tollan-
Secunda causa; vt alij similis pœnæ timo-
eterreatur à similibus criminibus perpetrâ-
uxta illud poëtici. Oderunt peccare mali

formidine pœnæ. Prima causa ciuium in se pacificum conuictum, & totius Reipub. cōseruationē per hoc, vt nemo alterum lædē concernit. Secunda prospicit bonis ciuium moribus, vt nemo atrociora crimina committat. Interest enim Reipub; vt bonos ciues habeat. Multi enim natura, aut praua consuetudine sunt procliues ad scelera, qui pœna mortis deterrentur: & alij pœnas flagitiosorum perspicientes, etiam exemplo fiunt cautioni iuxta illud Salomonis: Pestilenti flagellatus stultus sapientior erit: & iterum, Stulto peccante sapiens astutior fit. Ex hac radice mortis sunt leges, imponentes pœnam mortis propter crimina, quæ nulli nocent, nisi in peccanti; vt de diuinis, magis, eos conuictis, blasphemis, idololâtris, Sodomitis, Baptismum reiterantibus, & similis facinorosis sceleratis hominibus. Tertia causa, propter quam scelerati de medio tolluntur, est bonitas ipsius hominis mali, ne de die in diem in malum prolaberetur, & maiora inferni supplicia timeret cogatur; omnes tres causæ vt plurimum militantes in maleficis & sagis. Quare Deum hauder. in practica crim. cap. 61. num. 1. rectè definit, cum ait. Quanta mala hoc perniciolosissimum genus hominum nusquam non regionum faciat, cuius hominum notissimam, Amplius enim hi perniciosissimi homines mendacijs, superstitionibus

Proverb.
10.

imi sua malignitate obsunt, quàm boni
 is, aut precibus, aut pietate prosunt.
 incommodi Reipublicæ Christianæ illi
 erunt, quàm hi commodi conferunt, nisi
 us obstiterit. Ideoq; non sunt vsquam to-
 ndi, sed vbiuis locorū potiùs tollēdi fun-
 us, omnium creatore sic præcipiēte, Exodi
 Maleficos non patieris viuere. Hæc ille.

Tertia concl. *Iustè malefici pœna ig-
 interficiuntur.*

RIMò, quatenus Deo abrenunciant & ad
 diaboli societatem declinant. Apostatæ
 in perfidiæ pœna hæresis puniuntur. Ho-
 ns. & Panormit. in cap. 1. de Apostat. pœ-
 autem hæresis est meritò ignis. ex Ioan. 15.
 quis in me non manserit, mittetur foras
 at palmes, & arescet, & colligent eum &
 gnem mittent, & ardet. Ad hunc finem al-
 atur à Panormitano, Ioanne Andrea, &
 stiensis in cap. Ad abolendam, de hære-
 s. Sunt etiam malefici præuaricatores, qui
 si spinę euellentur vniuersi, quæ non tol-
 tur manibus, igneq; succensæ comburen-
 vsque ad nihilum 2. Reg. 23. Secundò,
 acômittunt peccatum contra naturam,
 secundum legem diuinam, & iustam iu-
 rorum receptam cósuetudinem, debetur
 na ignis. Tertiò, lex ciuilis in L. Nullus
 spex, in hoc tit. pœnam ignis etiam ponit,

quam nunc passim praxis criminalis ob
uat. Imo tempore B. Gregorij hæc pœna
Magis Romæ fuit in vsu. Nam lib. primo De
logorum cap. 4. attestatur, quod eo tempo
quo primum malefici in vrbe Romana de
hensi sunt, Basilii quidam in magicis o
ribus primus, exardesciente zelo Christi
populi, Romæ igne crematus sit. Et qua
uis ad mentem II. malefici viui essent com
rendi, tamen quando ad cor redeunt & co
uertuntur strangulati prius in multis le
comburuntur, ne lenta & atrox mors de
rationē inducat: & id obseruandū, nisi spe
les circumstantiæ aliud suadeant, vt alibi
ditum est

*Aliquæ sunt ponendæ obiectiones contra præ
conclusiones, & soluendæ, quibus aliqui aduocati
lesicorum vtuntur.*

Prima obiectio. Malefici non sunt occide
propter abnegationem fidei, aliàs om
Christiani forent occidendi: quia fidem ab
gant, quoties præcepta Christi non serua
ad Timoth. 3. Erunt homines seipso am
tes, &c. voluptatum amatores magis quā
habentes speciem quidē pietatis, virtutem
tem eius abnegantes. Et confirmatur exem
B. Petri, qui, vt Euangelistæ attestantur
dominū abiurauit & negauit, & tamen
fuit capitis damnatus. Et quotus quisque
nostrum, qui id ipsum non facit, id est, L

Mat. 26.

Marci 14.

Luce 22.

Ioan. 15.

abneget, & Dæmonio non adhæreat? si-
tem omnis qui facit peccatum, seruus est Ioan. 8.
ati: & qui cōmittit peccatum, ex diabolo 1. Ioan. 3
uoniam ab initio peccat. Hoc argumen-
magni facit & exaggerat sæpius V Vierus.
Respondetur ad hanc obiectionem quod
ima est differentia inter Christianos mor-
er peccantes alijs peccatis, & inter male-
Deum abnegantes. Sicut enim non om-
mortaliter peccans est hæreticus, vt docet
ciscus Squillacensis, de fide cathol. cap.
ta non omnis peccans abnegat Christum
modo, quo malefici. Ad cuius rei decla-
nem notandum est ex S. Thoma 2.2. q.
rt. 1. & alijs Theologis alibi, quod apostas-
oportat retrocessionem quandam à Deo,
quidem diuersimodè fit, secundum di-
os modos, quibus homo Deo coniungi-
Homo autem Deo coniungitur tum per
m, tum per debitā & subiectam volunta-
ad obediendum præceptis eius: tum per
a specialia ad supererogationē pertinen-
cut per religionē, clericatū, aut sacrū or-
Nunc ad argumentū. Impropriè est apo-
, quādo aliquis retrocedit à Deo per in-
ientia & transgressionē mandatorū Dei,
subdit suā voluntatē diuini præceptis,
ntingit in omni peccato mortali. At pro-
& pelsima est apostasia, omnino à Deo re-
e, per expressam abnegationē Christiani
nomi-

nominis, & renunciationem professionis
 Baptismo susceptæ, quod est statum Christi-
 anæ religionis derelinquere, & seruitutem
 Dæmonis assumere: quod nullus homo
 facit præter maleficos; & hæc potest dici
 apostasia perfidiæ. Dicitur ergo largo modo
 delis & fidē negare, qui non ambulat secun-
 dū legē mandatorū Dei, quatenus non opera-
 conformiter ad præscriptum fidei. Simile
 exemplum habere possumus in odio Dei. O-
 mnis enim mortaliter peccans, aliquo modo
 Deum odio prosequitur. Nam scriptum est
 qui malè agit, odit lucem: non tamen om-
 nis peccator peccat peccato odij Dei specia-
 liter sumpti, contra charitatem Dei, ut
 Theologos in confesso est. Ad quod penitus
 intelligendum, obseruandum est cum Sa-
 in 2. d. 37. & Gabriele ibidem d. 35. q. vii.
 art. 4. dub. 1. quod auersio à fine ultimo
 licet Deo, duplici modo intelligi potest: scilicet
 maliter, & Virtualiter. Formaliter, quod
 in auertendo habet vltimum finem pro
 iecto positiuè vel priuatiuè. Positiuè, scilicet
 licet voluntas nolit illum finem actu per-
 uo: & hoc est propriè odio prosequi Deum
 & formaliter proprio peccato se auertere
 Deo, nec aliud hoc peccatum habet obiectum
 à Deo. Virtualiter auertitur a Deo, quod
 auertitur ab aliquo necessario ad consequen-
 dum vltimum finem; Sicut infirmus dicitur
 se auertere a sanitate.

*Duobus
 modis,
 quis se po-
 test à Deo
 auertere.*

vertere à sanitate, quando auertit se à po-
amaro, sine quo non potest haberi sani-
Auersio formalis constituit distinctam
oti rationem, nec formaliter includitur
olibet peccato mortali, sed efficit specia-
ccatum, scilicet odium Dei. Virtualis
m auersio communis est omni peccato
ali. Quia in omni mortali volùtas inor-
tè se habet, respectu alicuius necessarij ad
num finem, ratione diuini præcepti. Si
d vitam ingredi, serua mandata Dei.
formi ratione in nostra materia dicere
mus, nō omnis peccans formaliter Deū
gat, vel explicitè, vt aliqui dicūt, quem-
odum malefici & sagæ, qui expressè
professioni in Baptismo susceptæ, & cō-
ioni Sanctorum abrenunciant, & decli-
ad inimicum, ei que suam operam addi-
Quod nec etiam hæreticus facit, qui
huic proprio sensu ductus aliquem fidei
ulum ex errore neget, quem putat non
articulum fidei, nec ex pertinacia vult
iudicium Ecclesiæ submittere, tamen
abnegat, nec quidem abnegare Deum
at modo prædicto. Quod obijcitur ne-
S. Petri; nihil facit ad propositum. Quæ
est similitudo illius negationis, & abre-
gationis maleficorum & sagarum? Pe-
metu mortis Christum quidem ore ne-
, non tamen corde recessit; nec in
partes

partes Iudæorum declinavit, nec consiliū
aut pactum iniit contra Dominum suū.
At malefici à Dæmone tentati in tam cru-
le facinus perfidiæ consentiunt, vt abiur-
suam professionem, Dæmonē sequantur,
nerentur, ac cum eo conspirent contra reg-
Dei. S. Petrus statim ad eor redijt, peccatū
fleuit, & reuersus est ad Dominū : Sed saga-
malefici etsi à Dæmone se deceptos recogn-
cant, perditū tamen statum sequuntur, &
dies in peius relabuntur, nec resipiscunt.
tendum enim est id, quod omnibus noti-
mum, humanū esse cadere, quod & Petro
cidit, sed diabolicū esse perseuerare: quod
omnib⁹ maleficis cōuenit. Sanè misericor-
ter subueniendū esset tam miserè à callidi-
mo hoste deceptis, & mitiūs cum eis agere
si excusso iugo seruitutis, ad Deum per po-
tentiā, & veram peccatorū confessionē re-
rent, & nō in tam miserabili statu persistere
cum periculo animæ & corporis. At ex ma-
mo numero paucissimi excutiunt duram
seruitutē, ante finē vitę, si nō ad manus iu-
tix deueniant. Tunc cū iam quasi de-
desperant, ob peccata cōmissa, metu mortis
instructione sana cōcutiuntur, miserū statu
recognoscunt, in quo si discederent impo-
tentes, (quod cōmuniter fieri solet, quan-
morte naturali præueniuntur) sine dubio
ne perpetuo cremarentur, quem poenitentia

q; reconciliari, temporali & quidē bre-
uissima ignis pœna redimūt, si iustitia publi-
cuniantur. Ex qua causa profectō crudeles
solum in Remp. sed etiā in corpus & ani-
maleficorum hominū sunt illi, qui ipsos
conuersos per pœnitentiā oportūnā, & li-
berā & firmā, liberare cōtendunt, aut cōsulta-
ne fugę, aut patrociniō, aut potenti defen-
sione, vt sic in statu diabolico moriātur: Qua-
muis misericordia sit parcere corpori, ob aliquē
humanū respectum, contra ordinē charitatis,
requirit vt magis anima proximi diliga-
tur quam etiam corpus proprium. S. August.
de doctrina Christiana c. 27. & S. Tho. 2. 2.
art. 5. & deinde in eternū anima & corpus
maneat, quod dæmon maximē in hoc opere
considerat, vt habeat eos socios in pœna, quos
coactores & participes sceleris fouit in hac
vita. Considerandū illud: Momentaneum est
quod delectat, sed æternū quod cruciat: quod
ad nostrū propositū transponere possumus.
Momentanea in hac vita pœna p magnis sce-
leribus est, quæ cruciat: sed æternū gaudium in
est patriā, quod delectat. Perpendendum
est aliud August. ad Vincentiū Donatistā,
lib. 23. q. 4. can. Nimium. Non omnis
amicus est, nec omnis, qui verbe-
ratur inimicus. Meliora sunt vulnera amici,
quam blanda oscula inimici. Melius est cum se-
ueritate diligere, quā cum lenitate decipere.

Atque

Atque hic paucis recolendum est & reddendum, quod quidam aduocati clientulorū obijciunt contra quosdam gistratus, magos & maleficos pro officio potestate tradita persequentes, quod nomine Malefici, aut sagæ, clament: nem, non secus atque olim Tyranni Christianos & Martyres clamitabant: Aenes. Talem clamorem nec dum audire tamen iudices aliqui non ex temeritate sanguinolentia, sed Zelo iustitiæ & amplexu uinæ maiestatis pronuncient dicta verba maleficis & sagis, non video quam Tyrannidem ostendant. Nisi velimus damnationem ronymum in regula Monachorū, par. 9. c. 7. dicentem. Non est crudelitas pro crimine punire, sed pietas: aut multo Ierē: 50. clamantem & verba repetentem Dominum apud Ieremiam redarguere. Gladius ad Chaldæos, gladius ad diuinos, gladius ad foetum, &c. Si gladius ad Chaldæos & diuinos, nunquid ignis ad Magos, & maleficos cellentiam, quorum crimina grauissima uinam maiestatem lædunt, & Dei Maximi indignationem prouocant, nobis irascatur. Crescente enim maleficio & poena, quæ commensatur culpa, ergo Chaldæi & diuini, secundum Dei iustitiā, gladio puniuntur, sicut etiam taliter leges ciuiles in hoc tit. C. statuunt.

odos : nescio quid iniustitiæ commic-
si malefici & magi sic dicti, ob criminū
rudinem, pœna ignis afficiantur.

Obiectio. Malefici & sagæ non sunt
uniendi ob pactum initum cum Dæ-
cū hoc pactum imaginarium sit, &
icat huiusmodi esse, nisi delusæ mu-
um etiam impossibile sit tale pactum.
gumentum latius deduximus & con-
nus in 1. parte superioris tractatus de
malefic. prælud. 6. à pag. 23. & 35.
ectorem eò remittimus.

Obiectio. Non sunt etiam malefici
rendi, ob peccatum Venereum con-
ram cum Dæmone cōmissum. Quia
m imaginarium, & impossibile est.
gumentum etiam ad longum forma-
& dissoluimus in d. tract. part. 1. con-
à pag. 191. Ideo lector illum locum

Obiectio. Non etiam sunt igne absu-
propter incantationes frugum, in-
em grandinum & tempestatum: quia
odi etiam efficere non possunt, cū
eorū potentiam. Etsi pro responsio-
argumenti multa dicta sint in L. 4.
nen hic breuius respondendum est.
oriam reducendum est quod alibi
m est in superioribus, Dæmonem,
mittente, concurrere ad huiusmodi

Nn

male.

maleficia cum maleficis & sagis, & ni
 concurrerent, Dæmonemq; in auxilium
 pacto vocarent, effectus non sequeretur.
 Quare rectè Glossa interlinearis in Exo
 in illa verba: Maleficos non patieris vi
 interpretatur; Cooperatores & adiutores
 Diaboli. Et licet homo physicè & naturè
 tales effectus proximè attingere nequeat,
 eius potestatem excedant: concurrunt ta
 men tanquam causa partialis moralis, voluntate
 & consensu, accedente etiam aliqua non
 actione exteriori physica, & conatu prout
 Quæ omnia sufficiunt, vt culpa imputetur
 & pœna infligatur. Quia quando voluntas
 consensus præbent efficacem causam effici
 malo consecuto, facientem & consentientem
 par pœna constringit, secundum factam
 Scripturam, & vtrumque ius. Rom. 1. 8.
 can. facientis. 2. q. 1. can. Notum. cap.
 offic. & potest. iudic. delegati. Agentes
 consentientes pari pœna Scripturæ testi
 monio puniuntur. & L. Si quenquam. C.
 Episcop. & cler. & L. Quisquis. C. ad Le
 Jul. Maiest. Quod maximè verum est, cum
 do auxilium dâns & cooperans, se ad malum
 cium cômittendum coadunauerit, vt in
 allegationibus comprobatur Marfil. in prout
 §. Constante. num. 46. & in consil. 34. num.
 & consil. 67. num. 44. & alibi. Maleficium
 tem semper coadunatur Dæmoni in tali
 operi

tionibus, in ordine ad effectum. Con-
platiùs communi Canonistarum & Le-
um doctrina, quod quando auxilium
est causa proxima maleficij, eadem pœ-
a principalis, punitur: & hanc esse com-
m attestantur ex alijs Didacus Couarr.
em. Si furiosus, ne homicid. Julius
s. lib. 5. §. fin. pract. criminalis. q. 90.
mbaud. in practic. criminali cap. 133.
maximè obtinet secundum Iuliũ Cla-
Marfilium in consil. 25. num. 8. quan-
dictum committitur prævio tractatu,
liberatione, & accedente consensu eius,
operatur: quæ nostris magis conue-
Nam semper quando volunt con-
ad inferendum aliquod maleficium,
piratem, prævio consilio, tractatu, &
atione in nocturno conuentu, aut se-
mmunicant, & medijs à Diabolo præ-
e accingunt. Sic iam proximè in qua-
inporibus Pentecostes, nocte diui-
es Iouis & Veneris, hoc Anno Do-
91. tractatum habuerunt de per-
fructuum & frumentorum, cuius
Deus orandus est, vt auertat.
rum congregatione, Deo omnia
disponente, & Iudicum corda
e quamvis nec duo menses à tem-
n sceleratæ congregationis transie-
aliqui & aliquæ interceptæ sunt, &

flammis absumptæ, quæ tractatum ap-
runt, imo etiam admonuerunt, ut di-
precibus interpellarent homines maiest
ut eorum conatus impediret, & pote
dirigeret ad prosecutionem iustitiæ. H
do, quod non solum consensu & præ
ctatu maleficus concurrit ad maleficia
tationis & perditionis frumentorū, pe
perturbationē, sed procedit ad actum
miorem, quem potest exercere, & pur
cacem ad executionem maleficij. Qu
effectus ex definitione tractatus, aut p
to malæ voluntatis expediendus est, f
& symbolum externum ex pacto ad
quo excitus Dæmon profilit, & conc
productionē effectus suæ potentię com
tis. Sic quando excitanda pluuia, Sage
erigit, aut aquam in nomine Dæmon
tergum in aërem proijcit: vel si velit
nes fieri, fortè ex præscripto Dæmonis
percutit aliquo instrumento ligneo
reo, quemadmodum quidam fecit su
Anno 1591. circa festum S. Iacobi, non
hinc, quando grandinis lapidatione
quibusdam locis, & non alijs, ad va
liare circa, & prope ciuitatem hanc
mum damnum vineis inuectum est,
in agris grandinibus trituratione in mul
Talibus signis principalis operans p
tur, quando maleficus, quem potest p
Nor

ad effectum exercere, adhibet. Si
quidat signum furanti ad furti perpe-
em, furti fit reus, ff. ad L. Iul. pecula-
acrilegij. §. Si quis ex metallis, & qui
ac malignè dando signum, & occasio-
homicidium concurrit, vt homicida
r. L. Item si obstetrix, ibi: Quèadmo-
ad L. Aquil. L. cuiusq; ff. ad L. Iu-
aieft. L. Nihil interest. ff. ad L. Cornel.
Damhauder. in pract. crim. cap. 72.
odo non punitur incantationis signū
bolo, ad nocendum hominibus, &
eorum conseruationem necessarijs?
ta obiectio. *Nunc quidam cras-
geniorum, vt intelligo, sic argu-
tur. Deus permittit maleficia fieri,
eficos viuere, ergo non sunt punien-
vita tollendi.*

PORE S. August. quidam hoc argu-
to contendere volebant diuinatione
esse malas, nec Deo displicere, vt est
pud S. August. in lib. de diuinatione,
esponderetur breuiter ad argumentū,
robaret: concluderet homicidia, ad-
blasphemias, crimina læsæ maiestatis
næ, quam humanæ, & omnia scelera
punienda. Quia Deus ea fieri per-
& non semper punit in hac vita, vt vi-
Non ergo sequitur, Deus ea fieri per-

mittit, & non punit: ergo scelerati
non sunt è vita tollendi. Sed bene hinc
musea esse mala, quia Deus prohibuit
magistratuique mandauit, vt scelerati
puniunt, & ipse etiam quædam flagitia seueri-
puniuit, vt passim patet in veteri testamento,
& sic iudicibus etiam imperauit,

Exodi 22 leficos non sinant viuere. Magistratus
non sine causa gladium portat, est enim

Rom. 13 minister, vindex in iram ei, qui malum

1. Petri 2. vt Paulus ait. & S. Petrus in epist. inquit
iecti estote omni humanæ creaturæ,
ter Deum, siue Regi, quasi præcellenti-
Ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam
malefactorum, laudem verò bonorum
igitur licet Deus scelera per se nunc
niet, dedit tamen magistratui puniendi
solum potestatem, sed etiam mandatum
puniant. Quæ causa est, vt magistratus
putetur ad culpam, si gladio non
pro officio iniuncto, & sinant scelera
scandalo multorum & Reipub. detrimento
viuere. Ad hoc propositum faciunt
Origen. hom. 20. super lib. Numerorum
ducit, occasione illorum verborum
25. vbi cum Populus Israel fornicatus
cum filiabus Moab, Dominus iratus
sen dixit, Tolle cunctos principes populi
suspende eos contra solem in patibulis
feratur furor meus ab Israël. Origen.

peccat, & principes ostentantur con-
n. lidem ad examinandum produ-
vt arguantur à luce. Vides quæ sit
principum populi, non solum pro
prijs arguuntur delictis, sed & pro
peccatis coguntur reddere rationem,
um sit culpa, quod populus deli-
forte non docuerint, ne forte non
nt, neque solliciti fuerint argue-
ui initium culpæ dederint vti ne
dispergeretur in plures. Hæc enim
tere principibus imminet & Doc-
si enim illis hæc non agentibus, nec
inem gerentibus circa plebem, pec-
populus, ipsi ostentantur, & ipsi ad
producuntur Arguit enim eos
d est, lex Dei, velut negligentes &
& in ipsos conuertetur iracundia
flabit à populo. Hæc origen.

bium hic resoluendum
quod aliquando in hac
a occurrit, ob frequen-
eleris.

*Ad dicendum sit de pueris, qui inci-
men maleficorum.*

IN his locis pueri vtriusq; sexus, hisce
reperi sunt, hoc detestabili crimine inf

Certum est ex cōmuni Doctorū sententia
quod impubes etsi sit doli capax nō puniatur
capitali pœna, aut membri mutilatione,
sit proximus pubertati; de qua materia tractat
Iulius Clarus li. 5. §. fin. pract. crim. q. 60. N
fil. in pract. §. Quoniam num. 96. & alij
Impuberes autem censentur, secundū
in c. 1. & 2. de delictis puerorū: fœminæ
ad 12. annū, masculi vsq; ad 14. annum, quod
tum ad peccatum carnis. Sic etiam minores
tate excusatur a pœna ordinaria Sodo
Socinus Iunior lib. 3. consil. 7. Menochius
2. de arbitr. Iudic. qq. cas. 329. Semper autem
illa regula iuris habēda est ante oculos, quod
fere in omnibus pœnalibus iudicijs æta
imprudentiæ succurrendum est, L. fere
regul. iuris, Si autem infans minimē sit
capax, in totum excusatur à pœna. L. In
ff. ad L. Corneliam de Sicarijs. Clem.
homicid. Si autem quis sit doli capax, &
proximus pubertati, tenetur non ordinaria
mitiori pœna. L. Auxilium. §. In delictis
minoribus. Quando autem puer sit do
pax, iudicis arbitrium requiritur. Quia
dam citius, quidam tardiùs fiunt doli ca
ces, & ita nonnunquam etiam cōtingit, quod
malitia ætatem suppleat. Ioan. Andr.
stiens, Panorm. Ioan. ab Apania in cap.

ist. puerorum, & alij alibi ex Dialogis S. Gregorij referunt, Diabolum è manibus Patris eripuisse puerum quendam quinq; annorum, tantum & blasphemantem Deum: quod Deus non permisisset, si ille infans non fuisset doli capax. Ex circumstantijs ergo iudicandum est, an sit doli capax, & quando malitia ætatem impleat. Huc facit id, quod narrat Aelianus in variæ histor. cap. 16. de puero ob sacrilegium damnato, his verbis. Puer cum auream laminam, quæ ex Dianæ corona deciderat, adulisset, in iudicium adductus est. Iudices ut crepundia, talos & auream laminam proposuerunt puero: qui cum iterum ad auream inclinaret, plexus est tanquam sacrilegus, nec ætati veniam dederunt, sed flagitium scelus vindicauerunt. Quantum ad casum infantem, in materia magiæ & maleficorum, puer 8. 9. 10. 11. annorum aut plurium dependatur, diligenter incumbendum inquiris, ut ad meliorem frugem & viam saluæ educatur: quia in tam parua ætate, astutus Diaboli & malorum hominum, etiam non tamquam propriorum parentum malitia, prius in hoc peccatum seducuntur, seducti ignorantiam teneræ ætatis nesciunt quid remedij adhiberi possit, imo etiam ex iniectione Diabolica tenent in secreto, & ne alijs mortalium extra consortium more suum maleficorum reuelant, Contingit

tamen quandoq; vt puto ex singulari dispositione, quod ex simplicitate vel alia causa, pueri, qui secretum tenere non possunt prodant congregationes & tractatus mulierum nocturnos, vt experientia conuenit tum est in nostris partibus. Deinde, etsi ante decimum quartum annum sint delinquentes, & culpam incurrant in multis delictis præsertim quando sunt proximi pubertati id est, ingressi decimum quartum annum consequenter possint puniri etiã in corpore non puto tamẽ esse hoc etiam ex Iudicis arbitrio faciendum acerbius in hoc crimine forte virgis castigandum, iuxta illud Dignitatem latum ab Alberico in L. 1. §. Impubes, in l. 1. bo. Ferula. ff. ad Syllan. Castiga iuuenem ferula, furca senem, peccantem iuuenem rige, pende senem. Huc facit quod conuenienter minores 14. annis non debent torqueri nisi ferula, aut virgis terreri, non tam ad emendandum, quam ad inquirendum in delictis arbitrium potest habere locum, cum tam graui crimine in minorem ætatem mortis supplicium statuendum, ex circumstantijs occurrentibus in casu, vt, si talis fuerit in tali crimine, an perpetraverit, an prima alia crimina, quæ solent hoc crimine committi: vt sunt Sodomia, rerum sacrilegium, & similia, an magno dolo & astutia delictus, an spes constantis cõuersionis &

his: his & similibus considerandū, ne si
corpori parcatur, & ætati, anima cū cor-
pore teratur. Pro hoc dicto facit L. Exci-
pi. ff. ad Syllan. vbi puer non multū à
iustis ætate distans, qui ad pedes Domini
prostratus, cum occideretur, nec postea cædem
prodidit, capitalē patitur sententiam.
Id. inquit, ex pluribus cōcurrentibus,
propter delictū, & ex multis delictis resultat
cōprobatio, etiam ad cōdemnationē capi-
talem contra impuberē. Et putat ibidem Bar-
tholomæus eandem esse ratiōē, vbi cūq; dolus im-
pudens euidentissimē arguitur: Quod eius
seueritas esse seuerū existimo cum Angelo,
impuberem. ff. de furtis. Et exempla al-
ibi. B. Gregorio & Aeliano ostendunt, in
quibus non parci ætati, quando malitia
supplet. Cōprobat idem Constitutio
regalis Caroli V. in art. 164. vbi declarat,
quod si furibus minoris ætatis faciendū sit,
ut, quod si nec tales fuerint 14. annorū,
suppliciantur morte: Si autē propemodum
ad iustitiam cōpleuerint, & furtum graue sit ex
stantijs, ita vt malitia videatur supple-
re: Iudicium officium erit consiliū
regium, quomodo tales fures sint puniēdi
in carceris, vel in corpore, vel mortis suppli-
cio patet, quod cōsideratis circumstantijs
potest moderare pœnam, etiam vsq; ad
supplicium inclusiuē. Hinc argu-
mentum

mentum formo. Sic hoc locum habet in minoribus criminibus, iuxta iura prædicta quanto magis obtinebit in atrocissimis & enormibus, in quorum genere summum sit vendicat locum crimen maleficorum & flagitiorum, ob magnitudinem scelerum. Et puer nec dum pubes iuxta d. L. Excipitur, in capitalem pœnam cōdemnatur, quod dolo præsumpto cædem sui Domini non reuelauerat: quid patietur puer castra Diaboli sequens, tractatus & nefanda scelera contra Rempub. & propriam Patriam cognoscens, nec ea reuelans? Quamuis enim Iudex in leuioribus & minoribus criminibus pronior ad absolvendum liberandumq; esse debeat, in grauioribus atrocioribusq; tamen contrarium sentiendum, maximè quando tendunt in diuinæ humanæq; maiestatis offensam, & cōmunis boni detrimentum, iuxta ea quæ Marsilius in pract. §. Occurrunt, numero ult. in fine libri, Damhaud. in practico cap. 150. num. 6. & alij alibi annotant: quod multis iuribus probari possit. Quia maior est fauor diuinæ humanæq; maiestatis & Rempub. quam priuatarum personarum. In hoc crimine quando quis reus inuenitur, non facile est banniendus, aut relegandus extra fines Prouinciæ, aut Dominij: quia cum crimen etiam dependeat à cooperatione Damoniis, facile nocte redeunt ad suos, ut conuenit

gentui adlint, quando agitur contra salutem
Patriæ, vt iudices nostri non rarò percipiunt
ex confessione reorum de alijs, qui extra pro-
uinciam fugerunt, moti conscientia patra-
li sceleris, & timore pœnæ, & in exemplo al-
ato in prima parte tractatus patet de Anna
Rouer, quæ Colonia habitauit, & tamen no-
ste ad conuentum redijt in Heßenroderheidt.
Aliud etiam ad hoc dicendum mouet, etsi,
quando banniuntur aut relegantur, puten-
tur conuersi ad mentem, tamen in tanto ti-
more est quasi coacta conuersio: Et ita quan-
do sunt in banno & exilio, in pusillanimitate
& desolatione ambulant, & Dæmon diligens
in officio magnis & terribilibus tentationi-
bus eos aggreditur, vt quasi desperent. Qua
ratione superiori anno quædam Saga in pro-
ximo loco, fuit bannita ex causa mouenti:
cum paululum abfuisset, voluntariè se iterũ
obtulit magistratui, & maluit pati pœnam
mortis (quam etiam æquo animo pertulit)
quam diutiùs intollerabili vexationi imma-
nissimi inimici subesse. extra prouinciam &
Patriam. Vt tamen hoc addam, non aude-
rem vnquam consulere iudici in conscien-
tia, vt in hoc enormissimo crimine arbitrium
extenderet ad vltimum supplicium, ante de-
cimum sextum annum completum, nisi ma-
ximæ circumstantiæ accederent, quamuis de
rigore legis aliud fieri posset: Ante talem
ætatem

ætatem minor esset custodiendus in tolerabili custodia, & instruendus : quo tempore elapso, si non sit ex circumstantiis adiuncta spes firmæ constantisq; conuersionis, adhuc est locus iustitiæ, in quam sententiam, in genere loquendo, consului superiori tempore

LEX. VI.

Multi magicis artibus vsi elementa turbare, vitam infantium labefactare non dubitant, & manibus accinctis audent ventilare, vt quisq; suos conficiat malis artibus inimicos. Hos, quoniam natura peregrini sunt, feralis pestis absumat.

HÆc Lex est etiam Imperatoris Constantini ad populum : Vnde eruitur opera maleficorum, quæ nostri confitentur se commisisse, non esse noua, sed etiam antiquitus magos fuisse & maleficos in magno numero, qui similia fecerunt, & cum Dæmonibus contra hominū salutē conspirauerunt. Et aduertendum ex hac etiam lege, maleficos magicis artibus, & non naturalibus nocere atq; (vt hoc etiam annotem, quoniam aliqui maleficos melioris conditionis videntur facere, quam magos) quod omni tempore, vt supra clarè docui, vulgus magos maleficos appellauit, & certè fraternizant. Qui enim

ait ma

magum interficiendum, haud negare potest maleficum ob excellentiam, maiori potius afficiendum esse. Conueniunt autem magus propriè dictus, & maleficus: quod uterque operatur ex pacto cum Dæmone inito, et met si magus occultius & obscurius id faciat, ut rectissimè Thomas Erastus in Dialogo de Lamijs docet. Differunt autem: quia magus mirabilia operatur ad delectationem, jocum & ludum, aut ostentationem: Maleficus sua opera in perniciem & detrimentum aliorum dirigit. Magus putat se Dæmonem regere, & in hoc se potentiorē illo putat, & quod sic coactus concurret ad actionem. Maleficus Dæmonem tanquam patronum agnoscit, ei reuerentiam exhibet, & in auxilium tacitè vel expressè inuocat, quando operationem perficere cupit. Magus ex libris, aliorum instructione suam artem discit: Maleficus ab ipso Dæmone seducitur, licet etiam aliquando aliqui persuasione aliorum ducantur. Magus non expressè Deo & communioni Sanctorum abrenunciat, nisi summo malitiæ sit gradu: Maleficus autem communiter hoc facit. Ex quibus clarum est, magum strictè sumptum in malitia operari à malefico. *Elementa turbare.* Quando magi siue malefici Elementa perturbant, latè declaratū est in L. præcedenti, q. 4. *in infantium labefactant*, inducendo infirmitatem

tatem, aut mortē. *Manibus accinctis audent vtilare, vt quisque suos malis artibus conficiat inimicos.* Quidam rectius videntur legere quam antiqua Cod. lectio habet, videlicet, manibus accinctis, id est, Dijs infernalibus inuocatis (sicut mentē Glossæ) qui ex pacto cooperantur, quisque suos inimicos secretò & occultè interficere & interficere valeat. Huic doctrinæ cōueniunt Theologorū vnanimis sentētia, quod in maleficijs & quibusdā alijs superstitionibus semper fiat inuocatio Dæmonum tacita vel expressa. S. Thom. 2.2. q. 95. art. 4. & sæpius ead. q. Cardin. Caiet. in d. art. 4. Alphonsus Castrensis lib. 1. de iusta hæreticor. punit: cap. 13. Syluest. in verb. Maleficium. & in verb. Superstitio. Turrecr. 26. q. 2. can. Illud. Nauar. in manuali Confessar. c. 11. num. 28. alibi. Et articulus Parisiensis primus de superstitionib. Quod per artes magicas & maleficia, & inuocationes nefarias, quærere familiaritates & amicitias & auxilia Dæmonum non sit idololatria. Error. Astipulantur Iurisperiti, Glossa, Angelus, Salycetus, Alber. præsentī L. Bonifac. de vitalinis in tract. maleficijs, in cap. de Sortileg. & mathem. Iacobus de Anania in Rubr. de Sortileg. Grillanus q. 2. & 3. de Sortileg. Damhåuder. in præca crim. cap. 61. à num. 132. vbi pulchra huius L. explicationem pertinentia adfert. Neque etiam putandum est, inquit, tam prodigiosum

giolos effectus maleficarum ab huiusmodi rebus, quibus vtuntur ad maleficiandum, iri, sed ab instituyente hæc signa Diabolo, cui cum sit superbissimus, Deo cupit in omnibus quam simillimus esse. Quemadmodum enim omnipotens Deus quædam in Ecclesia sua Sacramenta instituit, quæ dignè vtentibus (ipso aspirante) salutarem designant & producant effectum: Ita & Diabolus, qui nihil impensius appetit, quam in pretio haberi, & Deo æqualis videri, signa quædam tanquam sacramenta instituit, quibus inuocatus ab his, quibus confœderatus est pactis, operator malignus assistit: & quoties Deus permiserit, quod rogatur, malum perficit. Et post pauca: Mulieres autem maleficæ, quæ iam voluntate deprauata, & consensu in consortium Dæmonum per pacta transierunt, votas quasdam & signa symbolica ab ipsis recipiunt, quibus excitati Dæmones mox profiliunt. Quocirca in his perniciosis operationibus Dæmonum, nihil efficacius stulta maleficarum credulitate, quæ pactis augetur & votis. Nam quanto vel Dæmonibus, vel eorum signis firmiorem adhibuerint fidem, tanto velociorem assequuntur, cooperantibus ipsis, effectum. Hæc ille ex Ioanne Tritemio in tract. de reprobis & maleficis mulieribus, ad quæstiones propositas à Maximilia. Cesare. Si quis dicat. An semper inuocati ac-

currere cogantur; Respondetur quod non. Aliquādo enim ultro non coacti adueniunt suum auxilium præstāt, vt suos clientulos sua perfidia cōtineant, & sic magi putāt, quod inuocationib⁹ & coniurationibus eos cogunt, sed decipiuntur. Illa enim verba non sunt tam efficacia, vt Dæmonem cogant, sed tantum ex pacto concurrunt. Aliquando ad inuocationem Magi siue malefici non fert auxilium nec cooperatur: quia Deus nō permittit. Aliquando autē Magus verbis & coniurationibus cogit dæmonē in hunc modū, quando habet scilicet pactū cum superiori dēmonē, cui inferior morē gerere tenetur: tunc tamē verba coniurationes respectu superioris non habent vim coactionis, sed tantū rationem signorū inuocationis. *Hos quoniā natura sunt peregrini, talis pestis absumat.* Merito vocātur malefici turæ peregrini: quoniā vitæ humanæ inficiuntur, & nō solum aliene, sed etiā quasi proprium proprios nonnunquā infantes, qui se portio suæ substantiæ, occidūt, Dæmones cōsecrant, aliquando corda eorū cōmedunt, aliquando autē igne in pulueres, quib⁹ ad nefandos actus abutuntur, redigunt. His addit, quod destruunt ea, quæ ad conseruationem humanæ vitæ necessaria sunt. Quare merito ea poena, quæ hic decernitur, sunt digni, scilicet bestiis tradātur ad dilacerandū. Damnatio ad bestias poena etiam erat in lege di-

4. Regum cap. 2. Pueri illudentes Heliseo
dicentes; ascende calue, ascende calue, à
nobis vrsis lacerati sunt, qui ex eis quadra-
nta duos lacerauerunt, ex diuina iussione.
Euter. 32. Dentes bestiarum immittā. Eze-
iel. 5. Congregabo super vos, & conteram
culum panis, & immittam in vos famem, &
bestias pessimas. Sic Daniel. 6. & 14 Darius rex
medorum & Persarum in adorātes Deos alie-
nos statuit bestiarum & leonum obiectionē.
quæ pœna olim familiaris fuit Gentilibus,
contra Christianos martyres, vt constat maxi-
mè ex Hieron. de scriptoribus Ecclesiasticis
in vitam S. Ignatij describit, qui ait. De Syria
egressus ad Romam pugno ad bestias, in mari, in
nocte dieq; ligatus cum decem Leopardis,
hoc est, militibus, qui me custodiūt: qui-
bus & cū benefeceris, peiores fiunt. Iniquitas
eorū mea doctrina est: sed non idcirco
glorificatus sum. Vtinā fruor bestiis, quæ mihi
præparatæ: quas & oro mihi veloces esse
interitum, & ad supplicia, & allici ad cō-
dendū me: ne sicut & aliorum martyrum, nō
deant corpus attingere. In alijs quoque illi
ponitur damnatio ad bestias, vt in L. pœ-
na ad L. Pompeiā de parricid. & L. Ad bestias.
de pœnis & alibi. Sed hæc pœna nūc ampliū
est in vsu, vt docet ex Angel. & Marfi. tullii.
ar. li. 5. Sent. 5. fin. pract. crim. q. 67. nu. 4. &
alijs locum successit decapitatio naturalis.

An propter multitudinem maleficorum, hoc tempore seueritati legum detrahendum sit, & crimen debeat manere inultum, vt quidā maleficorū aduocati volū

VIDETVR, quod sic: quia detrahendum est seueritati, vbi multorum strages incet. Glossa in cap. Latores. de cleric. excō. & in L. Aut facta. de pœnis. §. fin. ff. facit idem, can. Vt constitueretur. 50. dist. ca. Commestationes. 44. dist. hinc celebre illud dictum Gloss. in d. cap. Latores. Ob populum multum, crimen pertransit inultum.

In contrarium est L. præsens, quæ multos maleficos siue magos fuisse eo tempore attestatur, & tamen statuit eos seuerissimè puniendos laceratione bestiarum. S. Thomas. 2. 2. 108. art. 1. ad 5. quem citat & sequitur Albertus de Rosato in dictionario iuris, in verbo Correctio. versic. Qualiter attendendum respondet, quòd quādo tota multitudo peccat, de ea vindicta sumenda est, vel quantum ad totam multitudinem, sicut Aegyptij sumersi sunt in mari rubro, prosequentes filios Israël, vt habetur Exodi 14. & sicut ob societatem Sodoma & Gomorrhæ vniuersa perierunt: Vel quantum ad magnam multitudinis partem, sicut patet Exodi 32. in populo eorum, qui vitulum adorauerunt. Quam

que verò si speretur multorū correctio, debet
veritas vindictæ exerceri in aliquos paucos
principaliores, quib⁹ punitis cæteri terrean-
tur. Sicut Dominus Num. 25. mandavit sus-
cendi principes populi, pro peccato multitu-
dinis. Si autem non tota multitudo peccauit,
sed pro parte: tunc si possunt mali secerni à
bonis, debet in eos vindicta exerceri, si tamen
hoc fieri possit sine scandalo aliorū. Alioquin
excusandum est multitudini, & detrahendum
veritati. Quando autem peccatum multi-
tudinis est tale, quod magis noceret multitu-
dini vel spiritualiter, vel temporaliter, quam
scandalum, quod exinde oriretur, vindican-
dum est: hæc ex S. Thoma.

Ad hanc materiam multa adferunt Barto-
lus in L. Aut facta. §. Nonnunquam. ff. de
hered. Nicolai Boerius in tract. de seditio-
ne in septimo & ultimo præsupposito. Ioan.
Anania, & Felinus in cap. Dilectus. 2. de
hered. Alphonfus à Castro lib. 2. de iusta
punit. punitione cap. 14. prope finem.

Respondetur nunc ad propositum. In hoc
permisissimo crimine nihil detrahendū est se-
ritati, ppter multitudinē eorū, qui immer-
uerunt. Probatur in primis; propter Sodomiam
Sdoma & Gomorra nocentes cum inno-
centibus interfecit, & ciuitates igne succendit
Sodomus. Et in cap. d. Exod. 32. eo quòd
populus vitulum conflatilem adorauerat, &

coram eo luit, & choros duxit, occisa sunt triginta tria milia hominū, nec pepercit Dominus in tam enormib⁹ criminibus multitudini. milia exempla nō desunt alibi in veteri testamento. In tam enormib⁹, vt ait Ioan. de Anagnino in d. c. Dilectus; cessant omnes rationes. Idem facit expressus text. in d. L. Aut facta d. Nonnunquā, ait, euenit, vt aliquorū maleficorū supplicia exacerbantur, quoties multis personis grassantib⁹ exemplo opus. Hinc, quādo sunt delicta grassantia, & ad scelus tendentia, iuxta Glossam ibidē, propter multitudinē peccantiū pœna exacerbatur. Glossa, Bartol. in eadem L. Ioan. de Anagnino loco citato. Nicolaus Boerius. Felin⁹ vbi præ: & Archidiac. in can. Deinq; d. 4. quādo delictum est commissum aut committitur multis, & est dubium ne cōmittatur propter multas personas aptas ad hoc, & in futurū perdet, non parcitur multitudini. Quod multo magis est verū, quādo crimen est maximum, cut crimē maleficorū, & tēdit in corruptionē spiritualē & tēporalē multitudinis, & multo maius est nocumentū instans, quā sit scandalū quod nullum oritur ex vindicta. Quia Glossa & Anth. à Butr. in d. cap. latro tendit, quādo non timetur scandalū, sed relaxatur quod populus æquanimiter tolerabit, rigorē, propter multitudinē non est illēdendus rigor; quod profectō obtinet in pœna criminis.

ine maleficorū, Populus enim cū animad-
 ertat grauitatem huius criminis, & damna,
 e in Rempub. redundant ex eo, & quomo-
 o malū latiūs indies serpat, nisi prospiciatur,
 errimè fert si magistratus executionē iusti-
 ptrahat, & multū etiam ædificatur ex tan-
 criminis punitione, velletq; Rempub. opti-
 e repurgatā à tam exitiali peste, imo multa
 ndala oriuntur in populo, quando negli-
 entius agitur in extirpatione, vt experientia
 scimus. Tum enim popul⁹ murmurat con-
 magistratū, multę sinistræ suspiciones ori-
 tur, & plurima peccata murmurādo, detra-
 ndo, sinistrè iudicando, & mēdacia spargen-
 cōmittuntur. Quorū alienorū peccatorū
 magistratus fit particeps, si cōniueat, & som-
 lentius procedat: laudē autē consequitur
 ud Zelatores iustitię, si sine acceptione per-
 narū, habita iustitia & gloria Dei ante ocu-
 ad puniendum procedat, & ad purgandū
 mp. à malefactorib⁹, iuxta L. Cōgruit. ff. de
 ec. præfidis, accingatur. In hoc crimine pro-
 dō veritatē habet illud Stratoelis, relatum
 amhau. in pract. crim. in c. 150. nu. 6. Ignos-
 do nocentibus, innocentium salutem cu-
 diri nō posse. Item illud vulgare prouer-
 i: Qui parcit malis, nocet bonis. Ad ea, quæ
 contrarium allata sunt, respondeo: Seueri-
 detrahendum est propter multitudinem,
 uioribus delictis, quæ in futurum non

pendent, & quando plus scandalū ex puniti-
 ne oritur, quam boni sequitur, utpote co-
 tingere posset, quando de sceleratis non po-
 set haberi vindicta sine maxima Reipub. pe-
 turbatione. Tunc locum habet: Quæ eme-
 dare non possumus, tollerare necesse est:
 si quis velit eradicare zizania, euellat & tri-
 cum. Alphons. à Castro loc. citat. respondit
 parcendum esse multitudini, & mitius cu-
 illa agendum, quando talis multitudo pec-
 tum suum agnoscit, & parata est de illo cor-
 gi, & bona de illius correctione habetur sp-
 quod in hoc crimine etiam locum habere
 potest: de membris singulis multitudinis
 dico in suo gradu. Alioquin si multitudo
 sua peccans peccatum suum non agnoscit,
 in eo perseueret, aut tanquam rem bene-
 ficiam velit defendere: tunc seuera punitio
 est coercenda, ut à suo errore discedat, ne-
 mia indulgentia obstinationis ansam illi pre-
 beat, præsertim si ipsa multitudo in potestate
 sua confidens, inde ad peccatū audacior fiat.

SECUNDA QVAESTIO

*An magi & malefici in fontium, maxi-
 mè infantium, vitæ insidientur, ut per-
 sens L. significat?*

PRO huius legis maiori elucidatione
 certo habendum est, quod Dæmones
 runt

untur delectari sanguine humano. 26. q. 5. c.
ec mirum. Sic omni tempore suos cultores
licitauerunt ad effundendum sanguinem,
ad immolandū homines. Psal. 105. Immola-
erunt filios suos & filias suas Dæmonijs, &
ffuderunt sanguinem innocentem filiorum
orum & filiarū, quas sacrificauerunt sculp-
libus Canaan. Vbi benè annotat Arnobius.
rimò enim dixit. Effuderunt sanguinē in-
ocentem. Et ne putarentur extranei, addi-
it, filiorum suorum & filiarum suarū, quo-
um salus in humana conuersatione dulcissi-
a est, vt illis non parcerent, pro quibus pij
arentes etiam interfici non recusant. Et vt
olligitur ex 4. Reg. cap. 23. & Hieremiæ 32. &
euit. 18. & alibi: Idolo Moloch pueros im-
molabant, qui & supposito igne cōbureban-
ur. Sic etiam Iulianus Imperator postquam
Christum abnegauit, & vacauit Dæmonum
cantationibus, ita crudeliter magiæ operam
edit, quod post mortem eius corpora & ca-
ita hominum iugulatorum multa in cistis,
puteis, & locis secretioribus Imperatoriæ
ulæ Antiochiæ fuerint reperta, quos macta-
erat clam futura inquirens, vt tradunt Ni-
ephor. lib. 10. Ecclesiasticæ histor. cap. 36. So-
rates lib. 6. histor. tripartitæ cap. vlt. Simi-
ia sunt & magis horrenda, quæ referuntur
ontigisse in Huketan siue noua Hispania,
bi in maxima ciuitate Temixtitan Dijs suis

annuatim vltra viginti milia puerorū pue-
 larumque corda sacrificare solebant, qu-
 nunc non Dæmonibus, sed altissimo De-
 per doctrinam Euangelij & verum cultur-
 Dei offeruntur. Hæc Episcopus illius ciui-
 tatis, in Epistola data Anno Domini 1531. i-
 mense Iunio, ad Capitulum generale Fra-
 trum minorum regularis obseruantia, cele-
 bratū Tholosæ Anno Domini. 1532. de pro-
 fectu & animarum lucro significauit. Lau-
 rentius Surius in cōmentario breui rerum i-
 orbe gestarū pag. 515. in impressione de Anno
 1574. refert ex Archiuis Caroli Cæsaris inte-
 reliqua, quod horrendū dictū est, mille ple-
 rumq; homines vno die in ciuitate Mexican-
 fuisse immolatos idolis, quæ nunc per grati-
 Dei exturbata sunt, & Dæmonibus silenti-
 indictū. Doctores mallei maleficarū in 2. par-
 q. 1. cap. 13. narrant, in diocœsi Basileensi &
 oppido Dan maleficā obstetricē incineratā
 quæ confessa est se vltra quadraginta pueros
 necasse. Nicol. Iaquer. in flagello hæreticorū
 fascinariorū cap. 15. attestatur, in Gallijs re-
 pertū fuisse suis temporib⁹ Magum Baronē
 qui clam iugulasset circiter viginti pueros, v-
 de eorū sanguine quendā librum cōscribere
 in obsequium dæmonū, qui deprehensus fuit
 & publicè pœnā tantis sceleribus debitā per-
 soluit. Quomodo olim homines dæmonibus
 sacrificabantur apud varias nationes & gente
 mult

ultis ostendit Euseb. lib. 4. de præparat.
angelica, cap. 7. Nostri malefici & sagæ plu-
mos infantes interfecerunt, ut passim ex pro-
sib⁹ apud Iudices constat; imò, quod pluri-
mà natura alienū est: corda infantium excin-
unt, & comedunt hac persuasione à diabolo
ducti, quod tunc si ad manus iustitiæ deve-
niant, non possint veritatem fateri, ut apertū
ex processu Annæ de Rouer, cuius suprā
mentionem fecimus, & aliorum. Imò multū
indiciatur puerulis nec dum baptizatis. Cor-
pora autem infantium comburunt, & in cine-
res redigunt, quibus abutuntur in suis male-
ficiis. Imo quod multo horribilius est quan-
quam parentes cōsensum & auxiliū præbent,
propria eorum caro sic tractetur ipsis præ-
sentibus, ut exemplis docere possem, si expe-
ret: quæ causa rectè quendā Iudicem supe-
riori anno movit, ut patrē maleficū, aliàs in-
imicis strangulandū, viuum flammis tradendū
esset, eo quòd præsens & fautor fuisset,
in sua proles à maleficis cōbureretur. Sæpè
scimus, ut experientia cognoscimus, malefici &
parricide. Quod profecto si
quis penitiùs introspicere velit, prædicta L. 6.
significat, quando eos appellat peregrinos na-
turæ: quū ipsa natura auditis tam horrendis fa-
ctis horrorē intra se cōcipiat, & quasi cōtremi-
scat. Nemo tamē miretur, quod homines aliàs
naturæ & conversationis in tam detesta-
bilia

bilis scelera cōsentiant, vt (proh dolor) in
præter opinionem conspiciamus. Sicut enim
qui Christum imitatur, Deoq; adhæret, di
næ fit consors naturæ clementiæq; ac alia
creatura; Ita qui Dæmonem sequitur, &
eius castra transit, propriam quasi naturam
exuit, & participat quandam proprietatem
rocitatis & truculentiae Diabolicæ. Quod
tem Dæmon maximè insidietur infantibus
necdum baptizatis, id accidit ex inuidia
xima. Inuidet enim illis æternam felicitatem
quam ipse amisit: & infantes, si baptismo
luerentur, consequerentur. Baptizatis autem
struit insidias propter insigne odium non
nis Christi, quod præcipuè relucet in effe
baptismi, quo mediante Christum induunt
& eius nomen participant, vt dicantur Ch
stiani, nec non innocentiam per Adamum
Euam primos parentes perditā, infantes ba
tizati de nouo adhuc retinent, quam mo
stissimè fert. Quare eorum vitæ (cum an
saluti adhuc nihil damni, ob infantilem æ
tem, inferre possit) nocere studet. Optimū
autem remedium est, contra Diabolicas ar
in hoc studio nocendi, vt parentes pii sint, b
nam curam puerorum habeant, eos cons
uent, ne personæ iustis ex causis suspectæ
propius accedant, vespere & manè salutem
fantium Domino Deo cōmendent, ac eos
no Crucis muniant. Nam sæpius sagarum
di

ialibus confessionibus cognitū est, quod
antibus signo Crucis munitis nihil nocu-
enti inferre potuerunt. Quod autem Deus
cedat potestatem Dæmonibus nocendi
eris innocentibus, id ad prouidentia Dei,
et omnia in iustissimum finem dirigit, re-
endum est: quamuis sæpè contingat, vt
ctissimi viri tradiderunt, infantes, iusto
iudicio, sed non omnibus noto, puniri
peccata parentum.

TERTIA QVAESTIO.

*Quid de imaginibus, quibus magi siue
malefici vtuntur, sentiendum?*

In primis aduertendū ex Doctoribus tam
Theologis quam Iurisperitis, duplices repe-
rimus imagines in exercitio apud eos, qui diabo-
lo potestate vtuntur. Quædam enim dicun-
tur Astronomicæ siue Astrologicæ, quibus vt
arimum vtuntur ij, qui vacant magicæ di-
patrici, ad inuestigationem rerum occulta-
rum, & futurarum. Aliæ sunt, quibus malefi-
ci vtuntur ad inferendum malum aliquod
hominibus, aut bestiis. De postremis loqui-
tur Glossa, Salycetus, Angelus & alij in præ-
fati L. Multi: vbi loquuntur de imaginibus
maleficorum & incantatorum. Deinde ite-
rum obseruandum est: nomine imaginum in
hæ materia intelliguntur non solum imagi-
nes sic dictæ secundum cōmunem vsum, sed
multo

multo magis figuræ, characteres, signa aut
 -strumenta, quibus superstitiosum genus
 minum vtitur, ad inuocationem tacitam
 expressam Dæmonum, pro ferendo auxi
 De posterioribus imaginibus Glossa & D
 in hac L. loquuntur, vbi Angelus sic ait. N
 ta henè contra facientes imagines ceræ,
 pungendo eas, vitas hominum labefactan
 ideo non derideas ista. Earundem etiam
 tionem faciunt Paulus Grillandus de fo
 leg. cap. 5. Oldradus de ponte consil. 210.
 cip. Regularis habet traditio. Damhaud.
 cap. 61. num. 116. & alij alibi. Quibus consi
 tiunt Theologi, Ioan. Gerson in 1. part.
 tract. de erroribus circa artem magicam,
 litera O. Malleus 1. par. q. 5. Alphonsi. Cast
 sis lib. 1. de iusta hæret. punit. cap. 15. Sylue
 in verbo. Maleficiū. Martinus Arles in tra
 de superstitionibus. Vniuersitas Parisiensis
 articulis determinatis contra superstitionem
 in art. 21. his verbis. Quod imagines de æ
 plumbo, vel auro, de cera alba, vel rubea,
 alia materia baptizata, exorcizata, & con
 crata, seu potius execrata, secundū prædi
 artes, & sub certis diebus, habent virtutes
 rabiles, quæ in libris talium artium recita
 tur. Error in fide, & philosophia naturali.
 Astronomia vera. Cuius articuli sensus e
 quod tales res & imagines ex sua natu
 non habent naturalem vim ad effectum,

fectus sequitur ex ministerio Dæmonum,
rout definitum est, in art. 18. Vsum huius-
modi imaginum apud maleficos sic descri-
unt probati Doctores. Malefici imagines
quasdam, certis temporibus obseruatis & de-
terminatis carminibus, & ritibus quibusdam
signis, conficiunt, quas in nómine Beel-
zebub, principe Dæmoniorum baptizant,
adhibitis & expressis quibusdam alijs verbis,
quæ ob horrorem non sunt referenda. His
peractis prædictas imagines ad ignem ap-
plicant, & ibi petunt infirmitates, aut alia ma-
litiæ quæ in persona illa, cuius imaginem conse-
crant, euenire optant. Quandoque etiam
cuiuslibet, aut alijs acutis ferris perforant, aut
perungunt illius imaginis caput, aut pectus,
aut ventrem, aut fœmora, aut aliam corporis
partem, in qua cupiunt malum aliquod oriri
in persona, cui nocere intendunt. Quibus
peractis sæpè contingit, quod persona,
cuius nocuumentum maleficus desiderat, gra-
uiter torqueatur in illa parte corporis, quam
maleficus percutit, aut transfixit. Qui effectus
non ex imagine, aut figura, sed ex operatione
magica diabolica proficiscitur. Maleficus e-
nim habet pactum cum Dæmone, qui operatur
magica corpus maleficiandi, quando imaginem ma-
lefici percutit: Adhibet autem applicatq; de-
mon naturalia venena, & alia, quæ sunt apta ex
sua natura inferre dolorē & infirmitatē. Ipse
enim

enim subtilissimè & inuisibiliter applicat, maleficus quando animaduertit morbū, & malum productum in corpore malefici persuadet sibi talem vim inesse imaginibus & figuris, cū tamen Dæmon alijs causalibus applicatis efficiat infirmitatem. hac materia memorabile est exemplum, quod referunt Ioan. Bodinus lib. 2. de magorum dæmon. cap. 8. Cosmus Philarchus Theologus Florent. lib. 3. 2. part. de officio Sacerdotis, cap. 8. in primo præcepto, & alij alibi. Hectore Boëtio lib. 2. historiæ Scoticæ, attestatur in tota Scotia notissimū esse. Duffus rex Scotiæ noctu sub perpetua vigiliacumbens, in sudorem sine modo soluebat corpus lenta conficiebatur tabe, effæcit millimū, hærebat cutis rigida, Venas, nervi & qua forma, & situ ossa essent humana ostendens, & tamen medici in ea omnia signa febricitatis inueniebant. Obortus est rumor in toto auctore, Regem à quibusdam mulieribus maleficiatum esse, quæ apud Forres oppidum Morauicæ manebant. Rex statim sub spe ineundæ pacis inter eum & coniuratos Morauos mittit, qui rei veritatem inquirant, ne Forres adiere & arcem ingressi (quæ ad eum erat in regis fide) Denoualdo arcis præfeco quare venerint, exponunt: quo audito tantumdam miles, qui erat in arcis præsidio, significauit Denoualdo quandam meretricem (cuius)

ater erat sortilega) dum blandiusculè eam
actaret, locutâ ei fuisse de regis infirmitate,
morte: erat tunc illa meretrix in arce, quæ
mentis exposita, veritatem aperuit. Deno-
ldus in ipsa nocte milites ad sortilegarum
es mittit, qui vnâ veneficarum, simu-
rum ad Regis Duffi imaginem ex cera cõ-
ctum, ligneo veru affixum, ante ignem tor-
ntem, alteram carminibus recitatis liquo-
m quendam fundentem sensim supra sta-
am, inuenerunt: & ductæ cum simulacris
orcem, interrogatæ dixerunt, dum simu-
rum igni adhibitum torreretur, Duffum
rem in sudorem solui, carminibus autem
itatis perpetua teneri vigilia, & ad liquef-
ntem ceram macie confici, consumpta cera
ortē regis continuò secuturam: ita se Dæ-
ones docuisse, & ad facinus exequendum
cedere à Morauorum primoribus conduc-
Simulacrū effractū fuit, & in eadem nocte
ablq; sudore quieuit, & postridie redeun-
us viribus, ita sanitati restitutus est, ac si
la aduersa valetudine antea fuisset deten-
Sagæ viux crematæ sunt. Gerson loco ci-
t, nō narrat, quod Philippus quondam rex
ncorum, cum perciperet de quadam cerea
agine, quam dicebant baptizatam, aut ex-
tam taliter nomine suo, quod ea destructa
moreretur: Rex fide plenus, videbimus,
quit, si potentior erit Dæmon ad perden-

dum me, quam Deus ad sanandum, & hec
cens ceram proiecit in ignē. Petrus Gregor
Tholosanus in Syntagm. iuris vniuersi li.
cap. 11. narrat ex Gagrino lib. 7. histor. in
Philippi Huttini, vxorem cuiusdam Engu
rani quæstoris Gallici, qui expilauerat
rium Galliæ, cum de mariti carcere conc
liberatione desperaret, ad magiã & diuinat
nē se cōuertisse, Pavioto quodam malefice
Clauda muliere ad id facinus opem fere
bus: atq; cerea quēdā simulacra, ad regis Ca
li Valēsienfis formā, Dēmoniaca arte cōfe
se, quæ languentium speciem præferrent
quorum similitudinē, nisi mala sors pro
fuiſſet, Rex & ipse Carolus cōficiendi ma
sensim erant, & definita ad tempus morte
sumendi. Quo cognito, suspensus fuit E
uerranus; Paviotus & Claudia vxor Engu
rani flāmīs consumpti. Pro d. L. ampliori
cidatione, attendendū est, quod malefici o
ra diaboli nō solum mediantib⁹ imaginib⁹
vitæ hominū insidiantur, sed etiā possunt
rem morbidū reddere, vt homines eum at
hentes inficiantur, aut pestē seminare. Sic P
lostratus li. 4. de vita Appollonij Tyanēi
rat, Ephesi Dēmoniacum quoddam spectr
pestem disseminasse, idque in forma & spe
senis mendici peram gestantis, panniceis
stis refertam, laceram & sordidam vestem
rentis, quē Appollonius ad expiandam ci
tate

tem, cū detexisset, iussit lapidibus obrui;
 mod factum est, & sublati deinde aceruis
 pidum, ait in eius locū inuentum esse canē
 quā molossum magnitudine tanta, quan-
 maximi leonum esse solent, quasi rabidi
 nis spumam emittentem, & ita liberatam à
 ste ciuitatem. Familiare est etiam magis, te-
 ros ad huc infantes fascinare.

LEX. VII.

*Etsi excepta tormētis sunt corpora hono-
 ris prædictorū, præter illa videlicet cri-
 na, quæ legibus demonstrantur: Etsi ho-
 nes magi in quacūq; sint parte terrarū,
 mani generis inimici credēdi sunt: tamē
 niā qui in comitatu nostro sunt ipsam
 ant propemodum maiestatem: Si quis
 gus, vel magicis certaminibus assuetus,
 maleficus vulgi consuetudine nūcupa-
 , aut aruspex, aut ariolus, aut certē au-
 , vel etiā mathematicus, aut narrandis
 nijs occultans artem aliquam diuinan-
 , aut certē aliquid simile horum exer-
 : in comitatu meo vel Cesaris depre-
 sus fuerit, presidio dignitatis exutus
 cruciatus & tormenta non effugiat. Si
 o cōuictus fuerit, & ad propriū facinus
 Pp z detegen-*

detegentibus repugnauerit denegando eculeo deditus: unguisque sulcantibus tera perferat pœnas dignas facinore proprio. Hæc L. etiam est Constantini.

PRIVILEGIO à tormentis excepti, de crimine maleficij & magiæ accusati, possunt sine præiudicio torqueri, & culpabiles inuerti puniuntur. De lege communi excusantur à tormentis personæ in dignitate constitutæ ut sunt Doctores, Equites aurei velieris, Curiones, & Capitanei militum, Officia principum, Rectores ciuitatum, & similes dignitate fulgentes. De quibus legendi Franciscus Brunus de indicij & tortura 2. par. 3. Gandinus in tract. de maleficijs in tit. quæstionib. Marfil. in practica crimin. in Expedita, à nu. 27. Damhaud. in pract. crim. cap. 41. Iul. Clar. lib. 5. Sentent. §. fin. pract. crim. q. 64. & alij alibi. Excipiuntur tantum aliqua crimina, in quibus dignitas non excusat à tormentis: crimen læsæ maiestatis. Nullus. C. ad legē Iul. Maiest. Eadem est ratio proditionis patriæ, Ciuitatum aut principum & similium. L. Desertorem. §. His qui hostes. & L. Proditores. ff. de re militari. Crimen maleficorum & mathematicorum præsentis L. Secundum communem Doctorum sententiam. falsi L. Si quis decurio de falsis. Priuati carceris. L. 1. C. de priuati carcer

acerib. & Gloss. hic. Considerandū etiam
hac L. quam seuerè animaduertendū Im-
perator statuat in maleficos aulicos, vt bene
Iustinus lib. 4 de magorum Dæmonom. cap.
notauit. Vnus enim, (inquit) in comitatū
magus omnibus viris fæminisq; principibus
corrumpeendis sufficit, quī sequuntur aulam.
Etsi enim sunt tales, qui & principes non
rō in suam sententiam pertrahunt, vt ho-
m fauore & patrocínio conseruentur, imo
iam similes sibi aliquando principes effici-
unt. Sic Licinius, Valerianus Cæsar, successor
Galli in Imperio, primis temporibus pius in
Christianos fuit, sed magorum Aegyptiorū
princeps eum præstigias & imposturam do-
cens magicam persuasit ei, vt sanctos viros
omnino eiiceret, longè à se repelleret, ferro etiā
percelleret, si malis artibus obstarent. Sic quoq;
Julianus Imperator pietatem Christianā pri-
uam ariolorum consuetudine adductus ab-
iecit, tandem apertè Christum abnegauit, ac
dæmonum incantationibus vacauit, vt ex
Iulio Iuliano alijque constat. Quod rectè de-
notat Petrus Gregorius in Syntagm. Iuris lib.
cap. 21. Ab his malis se liberare voluit Cō-
stantinus, dum seuerè præcipit animaduer-
tendum in eos, si qui in suo comitatu repe-
riantur etiam nulla obstante dignitate.

Ex hac L. eruitur, quod in honore consti-
tuti, antequam tormentis subijciantur, de-

bent exui insignijs dignitatis. Tandem si quod de hoc crimine testibus conuictus fuerit, nihilominus obstinato animo steterit in negando, etiam presentibus testibus, qui illi facinus detexerunt, traditur viuus bestiis vorandus in eculeo, id est, sacco, ac dentibus ungulisque lacerandus.

Quæstio : An in dignitate, aut honore constitutus possit puniri pœna mortis absque exauet oratione siue degradatione.

VIDE TUR quod non, ex hac L. in verbo præsidio dignitatis exutus & cruciatus tormenta non effugiat. Ad idem facit Glossa singularis in L. Omnes, in verbo amissione C. de Episc. & cleric. Nemo in dignitate mori debet. Angelus hic: quem citat & sequitur Ioan. de Anania in cap. 1. de Sortileg. Et dicit quod non licet Doctorem ad torturam ponere antequam insignijs Doctoralibus exuatur. Ad idem accedunt Bartolus in L. Quod ait Pretor. §. Ignominia. ff. de his, qui notantur infamia. Petrus Lenauderius in tract. de Doctoribus 4. part. q. 26. Iul. Clar. lib 5. Sententia §. fin. pract. crimin. q. 73. num. 2, & q. 74. num. 5. & alij alibi. in d. L. Quod ait. §. Si & si. L. vocat exauetorare, id est, insignijs militaria detrahare. Et quia Lex dicit de militate non simplici, sed fulgente dignitate siue honore militari, argumentum etiam, tra-

rad Doctores. In exaucturatione doctor
uatur, cingulo doctorali, & miles exuitur
ingulo militiæ. Locum exaucturationis in
gularibus constitutis in dignitate subit de-
adatio in clericis. Sed vt ad propositum re-
amus, solemnitas exauctorandi in desuetu-
nem abiit, vt benè attestatur illustris Iurif-
consultus Andræas Gaill lib. 1. de pace publi-
cap. 1. num. 30. Quod præsertim in atrocio-
us delictis & enormissimis locum habet,
quibus licitum est iura transgredi. Bald.
Authen. Sed nouo iure. C. de seruis fuit.
Marfil. in L. Vnius. §. Cognituum. ff. de
uæst. & in singulari 601. Barbatius in c. 1. de
nstitut. à. num. 155. & alij alibi. Confirma-
r hoc Latius: in atrocissimis criminibus
ericus etiam quandoque sine degradatione
ali punitur extremo supplicio, vt in clerico
casino est text. in c. 1. de homicidio in 6. Do-
minicus Geminiã. ibidem. Ioan. Andr. in ca.
um non ab homine, de iudicijs. Petrus Anc-
ran. in consil. 158. num. 5. incip. Ex narra-
in facto. Marfil. in d. §. Cognituum, & in
actic. crimin. §. Diligenter. numero 160 &
ibi. Barbat. in cap. At si clerici. de iudic.
lenoch, lib. 2. de arbitr. Iudic. quæstioni-
us casu 415. num. 28. Andræas Gaill, loco
tato. Et hanc sententiam ex alijs esse com-
unem ostendunt, Iulius Clar. in d. §. q. 36.
um. 30 & 33. Couarr. lib. 2. variar. resolut.

cap. 20. num. 11. & pract. quæst. cap. 32. Alii
ad idem allegat. Felicianus Episcopo. Scalensi
Enchiridio de censuris, in tractat. de depos
& degrad. cap. 14.

LEX. VIII.

Culpa similis est, tam prohibita discere, quam docere.

Q Vantum ad libros magicos attinet, omnes
eiusmodi libri sunt comburendi,
à nullo Christiano conseruandi. Actor. 1.
Ephesi multi ex eis, qui fuerant curiosi secti,
contulerunt libros, & combusserunt eos
coram omnibus, & computatis pretijs illorum
inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta
miliū. Ita fortiter crescebat verbum Dei
& confirmabatur. Et Index librorum prohibitorum
editus auctoritate Concilij Trident. in Regula
nona his verbis: Libri omnes, & scripturae
Geomantiæ, Hydromantiæ, Aëromantiæ, Pyromantiæ,
Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, siue in quibus
continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia,
incantationes, & artes magicæ, prorsus reijciuntur.
Consonant leges ciuiles in hac L. & in L. Mathematici
Episcopali audient: mandatur, Mathematicorum
& improbatæ lectionis codices esse conseruandos
in conspectu Episcopi: & in L. Ceterum ff. familie
Herciscendæ, statuitur magicos libros
br

ros esse corrumpendos. His adiungitur illa
 apud Iulium Paulum lib. 5. Receptarum
 tit. 25. ad L. Cornel. de Sicar. & vene-
 Libros, ait, magicæ artis apud se neminem
 habere licet : At penes quoscunque reperti
 sunt, bonis ademptis, ambustisq; his publicè,
 in Insulam deportantur : Humiliores capite
 puniuntur. Non tantum huius artis profes-
 sores, sed etiam scientia prohibita est. Sic Nice-
 phorus lib 20. histor. narrat, quendam ique-
 dum Lollianum missum in exilium, & bona
 sua publicata, eò quod librum magicum de-
 scripserat. Titus Liuius li. 5. Decade 3. docet,
 quomodo de utilitate Reipub. sit quod mali-
 ciosi libri corrumpantur & comburantur. Dum
 enim diutiùs bellū punicū, inquit, secundum
 Carthagem haberetur, & passim à ritu sacrificandi more
 patrio discederetur, & sacrificuli & vates cœ-
 larent hominum mentes, read patres, & ad
 publicam quærimoniam delata, inculati sunt
 quidam graviter à senatu ædiles, triumviriq;
 capitales, quod non prohiberent: datumq;
 negotium M. Aemilio urbis prætori, qui se-
 natus consultū renunciauit, & edixit, ut qui-
 usq; libros vaticinios, præcationesq; habe-
 rent, aut artem sacrificandi conscriptam, ad se
 deferret, quæ ipse combussit.

Ex dicta L. comprobatur non solū ma-
 gicorum, sed etiam hæreticorū libros esse com-
 urdendos, & nō conservandos. Leo Papa pri-

*Libri hæ-
 reticorum
 sunt com-
 burendi.*

mus in Epistola quadam ad Toribium Afrigensem Episcopum, cap. 15. sic ait. Curandum est & sacerdotali diligentia maxime prouidendū, vt falsati codices & à sincera veritate discordes, in nullo vsu lectionis habeantur. Apocriphæ autem scripturæ, quæ sub nominibus Apostolorū, multorum habent minarium falsitatum, non solum interdici dæ, sed etiam penitus auferendæ sunt, atque in cineribus concremandæ. Quamuis enim sunt illis quædam, quæ videantur habere specie pietatis, nunquam tamen vacua sunt venena, sed per fabularū illecebras hoc latenter operantur, vt mirabilium narratione seducti laqueis cuiuscunq; erroris inuoluant, Huius Epist. meminit Alphons. Castr. li. 2. de iudæis hæret. punit. c. 5. qui hanc materiā omnib; tius discutit. Super hoc articulo digna lectione est Epist. Victoris Constantini ad Episcopum populum ex Socrate, de Ario & eius scriptis lib. 2. cap. 15. histor. tripartitæ, in hæc verba. Malignos & impios Arius imitatus, dignum est vt illorum quoque suscipiat ultionem. cut ergo Porphyrius diuinæ pietatis inimicus, iniqua volumina contra religionem proferens, dignam promeruit inuenire mercedem & talem, per quam in posterum esset opprobrium, & plurima compleretur infamia. nūc placuit Arium & consecretatores eius vocari Porphyrianos, vt quorum mores imitari

nt, eorū vocabulo perfruantur. Super hæc
tē si qua cōscriptio ab Ario facta reperitur,
ni tradatur, vt nō solūm praua eius doctri-
depereat, sed neq; vlla ei⁹ possint remanere
menta. Hoc etiā præcipio, si quis cōscriptio-
s Arij cēlasse cōperitur, & nō repente profe-
s igne cōsumpserit, mortis supplicio sub-
tebit. Mox enim vt in hoc fuerit captus,
italē suscipiet vltionē. Deus vos custodiat.
ec est Cōstantini Epistola. His accedunt alię
ristianorū Imperatorum leges in C. de hæ-
L. Omnes vetitę legib⁹ diuinis & imperia-
constitutionibus hæreses perpetuo quies-
nt, & nemo vltius conetur, quæ reperit
ophana præcepta, vel docere, vel discere, nec
tistites eorundē audeant fidem insinuare,
am non habeant, &c. Et L. Damnato. §. Nec
n impios, ait Lex libros nefandi & sacrile-
Nestorij aduersus venerabilem Orthodo-
rum sectā, decretaq; sanctissimi cœtus An-
itum Ephesi habitū scriptos habere, vel le-
re, aut describere quisq; audeat: quos dili-
nti studio requiri, ac publicē cōburi decer-
mus, &c. Et in fin. L. Scientib⁹ vniuersis vio-
orē huius legis publicatione bonorum esse
ercendū. Vbi optimē notat Salyc. quod nō
licitū libros improbatę fidei legere, aut de-
ribere, sed debēt cōburi in præsentia Episco-
iuxta d. L. Mathem. & in L. Quicunq; §.
ulli etiā cōtra venerabilē Calcedonensem
Synodum

Synodum liceat, vel aliquid dictare, vel scribere, vel edere, atque emittere; aut aliorum dicta vel scripta super eadem re proferre. Nemo huiusmodi habere libros, & sacrilegi scriptorum audeat monumenta seruare. Quis si qui in his criminibus fuerint deprehensus, perpetua deportatione damnetur. & in omnes. Omnes verò huiusmodi chartæ ac libri, & funestam Euthicetis, hoc est, & Apollinarii complexi fuerint dogmata, incendio committentur, ut facinorosæ peruersitatis vestigia flammis combusta pereant: æquum namque est, ut immanissima sacrilegia par poenę magnitudo percellat, scientibus moderatoribus etiam prouinciarum, earumque apparitoribus defensoribus etiam ciuitatum, quod si quæ legis huius religiosissima sanctione custodienda decernimus, aut neglexerint, aut aliqua permiserint temeritate violari: decemur librarum auri multa fisco nostro inferantur cogantur; Insuper etiam æstimationis suæ riculum sustinebunt. Ad idem facit illud, quod Iurisperiti tradunt, quod quis præsumat hæreticus, & de hæresi possit condemnari ipso, quod libri hæresis penes aliquem reperiuntur. Lodouicus Romanus in singulis 323. incip. Eo ipso, quod libri hæresis, &c. Alberic. in L. Quicumque. C. de hæret. Hyppolitus Marfil. in pract. crim. §. diligenter. num. 1. & alij alibi. Et lex Pontificia in bulla contra Do-

homini, excommunicatione prima etiam prohibetur legere, & retinere libros hæreticorum publicè vel occultè, quouis ingenio vel colore, sine auctoritate & licentia sedis Apostolicæ, sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, cuius absolutio reservata est summo pontifici. De qua re Martin. Nauar. tractat lib. 5. consiliorum in tit. de Hæreticis consil. 3. num. 1. & consil. 8. Si quis autem ignoranter incideret in librum hæreticum, exstirpans bona fide Catholicum & legeret, non incideret; Quia bulla excommunicat scienter legentes & retinentes. Nec etiã Episcopi & Ordinarij possunt suis subditis dare licentiã legendi aut retinendi libros hæreticos, nisi ex speciali delegatione pontificis, vt idem Nauar. docet lib. 1. Consil. de Constitut. consil. 1. num. 75. Quia inferior non potest legem superioris tollere, c. Cum inferior. de maior. Clem. Ne Romani. de elect. Neq; absolueretur à reservatis Papæ. cap. Ad eminentiam, de sent. excom. & id etiam litera d. Bullæ Cœlestis ostendit, cum dicit. (Sine auctoritate nostra, & sedis Apostolicæ.) Omni enim tempore, quando Religio viguit, vt ex dictis colligitur, curæ fuit non solum Episcopis, sed etiam Imperatoribus, vt libri à Catholica fide alieni comburerentur, & non impunè retinerentur, nec venderentur. Cuius nunc (proh dolor) in multis locis contrariū videmus, cum maxima

maxima Christianæ religionis perniciæ, & amarum interitu. Si enim Apostolus Paulus Prophana & vaniloquia hæreticorum detestanda pronunciat, eo quod multum proficiant ad impietatem, & eorum sermo, ut canispat: multo magis profecto librorum lectio cauenda, scriptura enim manet, & vox perennis & ea quæ permanent fortius imprimuntur animū, magisq; mouent. Hinc ut ex illo Act. 19. citato constat, sicut testimonium & significatio apertissima veræ fidei & conuersionis est, libros curiosos, & à fide Catholica alienos incendio tradere, ut patet ex illis verbis subiectis. Ita fortiter crescebat verbum Dei confirmabatur: Sic infirmæ fidei & fictæ caritatis argumentum est, legere, retinere & velle Vulcano consecrare huiusmodi libros. Quare rectissimè, secundum Iurisperitorum sententiam, contra tales est vehementissima præsumptio hæresis. *Contra dicta, obijciunt quidam Catholici etiam scioli, hæreticorum lectionem esse licitam & admittendam, ex illo S. Pauli 1. Thessalonicenses 5. Omnia probate, quod bonum est accipite.* Ergo potest aliquis hæreticorum libros legere, cum etiam aliqua bona in eis continentur, & ad effectum bonū maxime ut eorum errores melius cognoscat, ac rectius eis respondere queat. Respondetur; hoc argumentum probat, quod si nullum præceptum Ecclesiæ esset, licitum fore legere huiusmodi libros.

qui dignoscere & discernere bonum à malo possunt, ita ut eis nullum immineat periculum subuersionis, quod qui amat, perit in illo. Ad huius rei illustrationem pulchrum adfert exemplum Eusebius lib. 7. hystoriz Ecclesiasticæ cap. 6. de Dionysio Alexandrino, cuius verba adfert ex eiusdem li. 3. de baptisinate ad Philomenem Præbyterum Urbis Romæ. Sic enim scribit Dionysius. Ego & tractatus hæreticorum lego, & traditiones eorū perscrutor, etiam si videar ad horum verbis illorū pollui. Sed multum mihi cōfert hoc ipsum quod ex ipsorū verbis, arguere eos possum. Deniq; cum aliquis ex fratribus & præbyteris prohiberet me, ne hæretica lectione tanquā cœni alicuius fœtore polluerer, responsum mihi quædā à Deo ostenditur, quæ me confirmaret, & sermo ad me factus est, hæc mihi euidenter proloquēs. Lege omnia quæcūq; manus tuas venerint: quia probare singula quæcūq; & discernere potes. Quādoq; ex iniuria hæc tibi causa fuit credēdi. Amplexus sum confessionē: quia & Apostolicę sententię cōcordat, dicenti: Omnia probate, quod bonum est accipite. Hęc Euseb. Ex qua hysto. patet eo tempore etiā habitā esse tanquam rem periculosissimā, lectionem hæreticorū, nec debere sibi quicquēq; tribuere, quod possit discernere, & tale iudiciū à superiori potestate cōferenti præsertim cum scriptura nos in cōtrarium moneat

1. Ioan. 4.

moneat in Euangelio. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovum: & iterum: Cauete vobis à fermento Phariseorū: & iterū Ioannes. Nolite omni spiritui credere. Qui ergo simplices & ignari sunt, debent abstinere, etiam si nulla prohibitio sit, propter imminens & euidens periculum. Nec mouet, quod etiam aliquid boni in eorum scriptis inueniatur. Quia vt S. Gregorius lib. 5. moral. cap. 11. ait. Habent quippe hoc hæretici proprium, vt malis bona perferant, quatenus facile sensui audientis illud dant: Si enim semper praua dicerent, citius sua prauitate cogniti, quod vellent minus persuaderent. Rursum si semper recta sentirent, profecto hæretici non fuissent: sed de fallenti arte ad vtraque deseruiunt, & ex malis bona inficiunt, & ex bonis mala abscondunt. Sicut qui veneni poculum porrigit, dum ora poculi dulcedine mellis tangit, dum hoc quod dulce est, primo attractu delibatur, etiam illud quod est mortiferum, inhabitanter absorbetur. Itaque hæretici permixcent recta peruersis, vt ostendendo bona, auditores ad se trahant, & exhibendo mala tenti eos peste corrumpant. Et si quid boni in libris hæreticorum inueniatur, id etiam Catholicis haberi potest. Nihil enim dicitur quod non prius dictum sit. Nec etiam Deum aliquid singulare boni per peruersos diffundit.

lit, quod non multo vberius per organa Spi-
ritus sancti communicet, iuxta Illud Ioan-
is: Paracletus Spiritus sanctus quem mittet
Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia,
& suggeret vobis omnia, quaecunq; dixero
vobis. Cum ergo lectio hæreticorum libro-
rum & alienorum à fide Catholica semper sit
damnata, vt res perniciofa, nemini dubium
esse potest, quod summus in Ecclesia monar-
cha eam non potuerit sub culpa & pœna pro-
hibere. Atque hoc præceptum operatur, vt
quod antea ex suo genere erat periculosum,
& illicitum eis, qui sine periculo poterant le-
gere & approbare, postea omnibus vi præcep-
ti fiat illicitum, nisi licentia sedis Apostolicæ
precedat, cuius etiam est ante licentiam cog-
noscere & iudicare, an sine periculo & cum
fructu licentiam petens legere possit. Nemo
nim iudex in propria causa esse potest. Si-
quis autem legerit, aut habuerit sine licentia
libros catholicorum, quibus annotationes,
excudationes, aut commentaria hæretici in-
truerunt, non incidit quidem in pœnas Bul-
læ ecclæ Domini, sed in censuram latam à Pio
quarto Anno Domini 1564. 14. Martij super
approbatione Indicis librorum prohibitorum,
quæ bulla indici præfigitur: & talis etiam rea-
um peccati mortalis incurrit, iuxta ea, quæ
enedit Nauarrus in manuali confessario-
um, cap. 27. num. 56. & Ipsa bulla decernit.

Q q

Si quis

Si quis autem in dubium trahere velit, Pontifex rectè prohibere possit. lectionem conseruationem librorum hæreticorum sub pœnis & censuris, is etiam vertat in controuerſiam, an Catholici & pij Imperatores in legibus ciuilibus, sub pœnis capitalibus & temporalibus prohibere potuerit, & reuocet. Item, an potestati iusta præcipienti, sub reatu mortalis peccati sit obediendum, iuxta illud Lucæ. Qui vos spernit, me spernit: & illud Apostoli. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi à Deo. Quæ autem sunt à Deo, ordinatæ sunt. Itaq; qui resistit potestati, dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.

Luc. 10.

Rom. 13.

LEX. IX. & finalis.

Quicumque maleficiorum labe pollutum audierit, deprehenderit, occupauerit, ilico ad publicum pertrahat, & iudicij oculis communis hostem salutis ostendat. Si quisquam ex agitatoribus, id est, auaricis, seu ex quolibet alio genere hominum contra hoc edictum venire tentauerit, aut clandestinis supplicijs etiam manifestum reum maleficæ artis oppresserit: ultimum supplicium non euadat, gemina suspitione

icionis obnoxius, quod aut publicum
nam, ne facinoris socios publicaret, seueri-
ti legum & debite subtraxerit quæstio-
: Aut proprium fortassis inimicum sub
iusmodi vindictæ nomine consilio atro-
re confecerit,

CIRCA hanc L. notandum est ex Doctori-
bus, qui in hanc, sicut in alias leges hu-
stituli, breuissimè commentati sunt, quod
maleficum licet cuilibet propria auctoritate
perire, & Iudici præsentare. Quod singulare
sed ita intelligendum, (quamuis Docto-
generaliter loquantur) quando in mani-
to crimine deprehenditur. Regulariter au-
in alijs criminibus prohibitum hoc est,
immune autem est in hoc crimine & in
s, quod nemini licet maleficum etiam ma-
estū propria auctoritate occidere. Deinde
hac lege in illis verbis (*Nefacinoris socios*
licare, &c) Colligunt doctores, crimen ma-
cij esse de genere exceptorum. Alberic;
& Godefrid. Glossa & Salycetus in L.
C. de Accusat. Bartolus in L. Repeti.
quæst. Marsil. ibidem. Bald. lib. 1. con-
95. incip. Regula iuris. Panormit. lo-
Immolens. & Anthonius à Butrio in cap:
e Confess. & alijs, quos citauimus ad longum

in 2. memb. tract. de confess. malefic. conclus. 1. ratione 3. Quare consequenter tradunt, confessum de se in hoc crimine super aliorum scilicet sociorum criminis conscientia, posse & debere interrogari, & interrogatus in conscientia, sub pœna peccati mortalis tenetur facinoris socios iudici publicare, in 2. memb. d. tractat: ostensum latius est. Vnde communis regula eruitur, quam ponunt Glossa cum text. in cap. 1. de confess. Panormit. Anthon. Ioan. Immolensis. Cardinalis Zabarella, Hostiensis & omnes Doctores ibidem, cum Iurisperitis. in L. fin. C. de accusationib. quod in criminibus exceptis se confesso credendum est contra socios criminis non quidem quantum ad condemnandum, sed ad præsumendum. Aliàs perfectò non est inuenire discrimen inter crimina excepta & non excepta, secundum mentem canonum & legum, ac Doctorum. Maxime autem inquirendum in hoc crimine de sociis quia malefici communiter, vt experientia docet, habent socios, & credo haud ex multo reperit vnum, qui solus sine socijs hoc scelus commiserit. Præterea cum malefici sunt hostes communis salutis, iuxta præsentem contra socios inquirere etiam tendit ad communem salutem omnium. Quia nisi malefactorum crimen radicitus extirpetur, salutis communis non habebitur. Præterea cum DD. a

uertere

vertendum est, quod si quis propria auctori-
tate notorium maleficum interfecerit, dupli-
cem suspensionē ex hac L. incurrit, tum quod
consciens sit maleficij, timueritq; ne socios de-
regeret, si tortura adhibeatur; tum quod ra-
tione vindictæ fortassis fecerit. Circa hunc
articulum notat Bald. singulariter, quod nō
licet subtrahere aliquem reum quæstioni, vel
torturæ, nec facere, quod veritas non possit
apparere. Ex dictis mala præsumptio sumitur
contra eos, qui aliquando maleficis consu-
unt, aut eos admonendo instruunt, vt fugi-
unt, quando grauibus indicijs laborant: Hi
incurrunt suspensionem, aut quod socij crimi-
nis sint, aut quod veritatem velint latere &
iustitiam impedire; aut quod magis ament
corporis & famæ æstimationem rei contra or-
dinē charitatis, quam eius animæ salutē, quæ
prestat omnibus rebus in hoc mundo habitis.

*Circa hanc L. cum Doctores ex ea col-
ligant, nominationem malefici facere præ-
sumptionem contra socium facinoris, bre-
uiter tractandum est de indicijs, ex quibus
crimen maleficorum deprehendi potest.*

DE INDICIIS CRIMI- nis maleficij.

NOTANDUM in primis, quod diuersus
est gradus iudicorum. Quædam enim

sunt remota : quædam propinqua : alia propinquissima

Deinde in materia indiciorum multum valet omnium iudicio arbitrium iudicis: falluntur tamē aliqui in intelligentia huius nominis aut saltem in iudicio, qui putant, quod arbitrium iudicis sonet, quod ipsi ex suo capite & voluntate possint definire, & quod eorum propria prudentia debeat formare iudicium. Iudicis arbitrium formandum est ita, ut sit iuri & æquitati consonum, & hoc non debet sequi propriam conscientiam, sed publicam scientiam, ut multis allegationibus ostendunt Andræas Barbatius in cap. de constitut. à numero. 167. Martilius in practica crimin. §. Diligenter. à numero. 24. & Menochius lib. I. de arbitr. iudic. questionib. q. 13. numero. 15. Quando ergo iudex formare rectum vult arbitrium, debet sequi canones, leges, consilium peritorum, & praxim doctissimorum & proborum virorum. In materia indiciorum semper per hæc doctrina ante oculos habenda est, quoniam variæ in casibus occurrentibus circumstantiæ occurrere possunt, iudex si non sit sufficiens, peritorum consilium adhibeat. Præterea reducendum est in memoriam pro varietate criminum, varia etiam indicia. Quædam communia, quæ omnibus criminibus accomodantur : quædam propriæ partici-

particularibus sceleribus, vt adulterio, furto, homicidio.

Cum autem latus sit indiciorum cam-
pus, & magnus numerus, vt patet ex Do-
ctoribus, qui integros tractatus scripserunt,
& ex dicendis manifestum erit, hic tan-
tum proponentur, quæ huic materiæ con-
uenient: in reliquis remittitur lector ad
Doctores.

Primum indicium sumptum ex hac L. fi
ali: Denunciatio siue denominatio ma-
fici contra facinoris socios, secundum
communem Doctorum sententiam, quos
suprà ad longum adduximus. Quomodo
in quem sensum hoc verum sit, remitto
lectorem ad ea, quæ multis declarata sunt in
membro superioris tractatus.

Secundum indicium maximè proprium huic
materiæ, est superstitio cum suis varijs spe-
cibus ad longum in primo membro superio-
ris tractatus. Cum enim superstitio pro-
cedat, vt plurimum ex pacto implicito, vel
expresso cum Dæmone, verum religionis
cultum lædit, fidem Christianam labefactat,
etiam sternit ad maleficorum impietatem.
Ad hoc facit etiam Constitutio criminalis
Caroli Quinti in articulo 44. vbi indicia
maleficiij ponit, dum ait. Si quis res susce-
ptas, verba, & opera, quæ incantationem
piunt, vsurpauerit.

*Indicia
perpenden-
da in hoc
maleficorū
crimine.*

Tertium ; Si quis alios artem magicam
ue maleficium docere voluerit ; ex eade
constitutione.

Quartum ; Si quis minatus sit alicui mal
ficia inferre , & effectus sequutus fuerit : Ib
dem. Ex minis enim præcedentibus orit
indiciu ad maleficium , quando fueru
præsertim factæ ab eo , qui consuevit eas ex
qui. Gandinus in tractatu de malefic. in t
de indicijs dubitatis. Hyppolitus Marsili
in practiç. crimin. §. Diligenter , à nume
85. Bald. in L. Metum. C. quod metus ca
sæ. Franciscus Brunus de indicijs & tor. pa
1. quæst. 3. Decius in consil. 189. numero
& alij multi , quos allegant Iulius Clarus lib
5. Sentent. §. fin. practiç. crimin. q. 21. nume
37. & Iacobus Menochius lib. 1. de præsump
q. 89. à. num. 60.

Quintum ; Singularis familiaritas , & fr
quens conuersatio cum maleficis & incant
toribus ; ex eadem constit. in d. articul. 4.

Omniu enim Iurisperitoru senten
tia , ex mala conuersatione oritur indiciu
ad torturam , si modo aliud adminiculu
concurrat , vel alia indicia adiuuent. Qu
lis enim quisque est , tali socio delectatur. S

Prouer. 13. milis gaudet simili. Prouerb. 13. Quicu
sapientibus graditur , sapiens erit : amicu

Psal. 17. stultorum similis efficitur. Et in Psal

Cum sancto sanctus eris , & cum viro inn
cent

ente innocens eris', & cum peruerso peruer-
 eris. Sic sentiunt Angelus in tractat. male-
 ficorum, in §. Fama publica. vers. Quæro
 indicium. Guido de Suzaria de indicijs
 tort. numero. 32. Marfil. in practica §. Ex-
 edita numero. 91. Bald. in tract. de quæst.
 numero. 10. Albert. Gandin. in tract. de ma-
 fic. in Rubr. de quæstion. Iosephus Mascar.
 us vol. 1. de probationibus concl. 4 § 1. Me-
 och. in d. q. numero, 125. & alij alibi. Ami-
 tia enim reproborum, ait Salyc. in L. Nul-
 ca, supra eod. tit. est repellenda. Ex hac cau-
 prouenit, quod aliquando in vno pago,
 loco tam multæ sint sagæ & malefici, vt
 (proh dolor) experientia discimus, imò et-
 am si aliæ accedant, ex cohabitatione infi-
 untur. Vna enim malefica aliam inficit,
 asertim ad voluntatem & imperium Dæ-
 monis, qui nihil magis appetit, quam vt nu-
 merus suorum augeatur, & regnum Chri-
 diminuat. Quamuis etiam existimem
 magnitudinem scelerum, quæ malefici,
 in vno loco ita morantur, committunt,
 um nolint benedictionem, accipiant male-
 ficionem, & relinquatur Dæmoni maior
 potestas in commorantes in tali loco, vbi
 notabilis est numerus maleficorum.

Sextum : Est fama vehemens cum alijs
 miniculis, contra multorum doctorum
 tentiam, quos Menochius in d. q. num.

32. adducit, qui volunt famam vehementem per se sufficere. Sed communior & tutior doctrina est, quod non sine alijs adminiculis, ut ostendit Iulius Clarus loco citato numero. 1. Quia fama est indicium valde remotum à delicto & fallax facile, & sic ex magna fama durum esset hominem tormentum subijcere, nisi esset delictum difficilis probationis, & persona vilis alijs criminibus conspersa. Vnum tamen in hoc crimine est singulare, quod (ut experientia quotidie docet) multi homines, quorum conversatio exterioribus omni reprehensione caret, deprehenduntur hoc nefandissimo scelere contaminati. Quia huius criminis exercitium est occultissimum cum dependeat à cooperatione Principis tenebrarum, qui amat noctem, & odit lucem. Qua occasione autem inprobabilis, aut saltem difficilis potest esse probatio canonica in hoc crimine: Cum haec fundetur in conscientia bonorum virorum, qui nocte dormiunt, quando malefici sua negotia expediunt, & sic non possunt de secretis & ignotis in sua conscientia maleficij aliquem innocentem pronunciare. In probatione autem famæ non satis est dicere & probare famam, sed oportet etiam eius originem ostendere. Quia fama debet originem habere ab honestis personis fide dignis, non à maleuolis & vilibus,

robatur ex cap. Qualiter & Quando. 2. de
accusationibus Bart. in L. de minore. §. Plu-
rum. de quæst. Marfilus ibidem. Abb. in
p. Veniens. 1. numero. 8. de testibus, &
alibi.

Quare quidam arbitrantur, & hoc
argumento probant, quod ea fama, quæ
hoc maleficorum crimine originem du-
cit à maleficorum & complicum iudiciali
denunciatione, non habeat locum. Sed ad-
vertendum est, dictum hoc commune iuxta
conuersitatem rerum & circumstantiarum ali-
quæ atque aliter esse intelligendum, in hunc
modum, quod fama debet habere originem à
personis bonis & honestis, quando qualitas per-
sonæ naturæ rei, ac circumstantiæ hoc admit-
tunt, & sic subintelligendum, nisi agatur de
turpi. Nam tunc non est contemnenda
fama, quæ ortum habet à turpibus perso-
nis, exempli gratia, si agatur de peccato
commisso in lupanari, poterit oriri fama à
meretricibus, & lenonibus, non autem à
doctores, aut alijs personis honestis, quæ
non solent ibidem conuersari, & similiter
si agatur de chartarum, vel taxillorum lu-
is fama ortum trahit à lusoribus, & sic
hoc crimine maleficorum & sagarum,
non honestique viri non intersunt eorum
dis, choreis, maleficijs & coniuratio-
nibus,

nibus, in profunda nocte, in abditis, remotis, agrestibus, secretisque locis. Quare famam etiam à talibus originem trahere, non potest sed à consortibus, qui tam turpibus sceleribus præsentes sunt. Hanc expositionem docent Salycetus in L. Ea quidem. C. de accusat. non longe à fine, ult. q. principali & l. lius Clarus lib. 5. §. fin. pract. crim. q. 6. num. 17. Et hoc est quod Bartolus in d. L. de minore. Iustinus Amedeus in tractatu de Syndictu num. 51. & 55. Panorm. in cap. Qualiter quando, secutus Bartol. & alij alibi tradunt famam debere habere initium ex probabilibus coniecturis & causis, vel iusta causa, si etiam ex delicto aliquando docent summi originem.

Septimum: fuga est etiam indicium ad turam, quando aliquis præsertim fugit à accusationem, vel inquisitionem contra formatam, vel antequam ad aliquem actus sit processum. Bart. in L. i. ff. de bonis eorum qui ante sententiam sibi mortem cōsciuerunt. Angel. in tractat. malefic. in verb. Fama publica. vers. An fuga sit sufficiens. Marsil. in d. Diligenter. num. 41. & alij multi: quos agunt Menochius, & Clarus locis cit. 21. & Andreas Gaill pract. observation. lib. 2. observat. 109. Addit Marsil. etiam habere locum quando fugit, dum habet suspicionem, quod contra eum formabitur inquisitio. Male

pe fuga solent sibi consulere. Alia tamen ratio, quando quis fugit post inquisitionem, & citatus redit, vel causas probabiles sententiæ & fugæ allegat.

Octauum; Si aliquod opus magiæ, aut magicij inueniatur, aut quod sapiat incantationem, vt olla plena vnguentis variarum rerum magicarum, aut alia instrumenta in ædibus infamatis & suspectis inueniantur. Aut etiam per magiæ penes aliquem reperiatur, qualis te tres septimanas mihi oblatus à quodam amico, qui eum post mortem cuiusdam, qui usus fuerat, repperat. Qui tam charus suo domino fuerat, quod eum emerat quindecim daleris, secundum scriptionem in libro notatam, & tam pestilens erat, (vt primo aspectu animaduerti) vt legere non vellem, & statim in præsentia amici tradentis Vultui cui cum auctore debebatur, consecraui. Nescio quot miriades Dæmonum in eo continebantur, & horrendæ execrationes cum his nominibus. Hoc indicium sumitur etiã d. constit. Carolina in art. 44. Ad idem factum si liber hæreticus penes aliquem reperiat, suspectus vehementissimè habetur, vt condemnari possit, si alię coniecturæ accedant, sed odò nō habeat cum auctoritate superioris, & testatem habentis & concedentis ad bonum. Ludouicus Romanus in singulari 323. precipienti, Eo ipso, quod libri hæresis reperiuntur.

untur. Marfilius in d. §. Diligenter. nume
 92. Menochius lib. 2. de arbitr. Iudic. qu
 ftionibus casu 374. numero 12. & alij ab eo
 tati. Huic congruit L. Maiorem. C. de fa
 qui habet penes se instrumentum falsu
 præsumitur falsarius, nisi ostendat unde h
 buerit. Dictum indicium ponit etiam Boc
 nus lib. 4. cap. 4. quod puto esse tam vel
 mens, vt si quæ alia leuissima ad sint, reus po
 sit torqueri. Huic adiungere possumus, si
 maleficio suspectus inueniatur in, domo, a
 stabulo alterius, aut loco & tempore, vbi
 quando non debet, & sequatur effectus a
 quis, vt mors, mutilatio, aut morbus. Eade
 est ratio, si duob⁹ testibus legitimis probet
 reum exercuisse aliquem actū superstitiosu
 qui ex communi maleficorum praxi ad a
 quod maleficiū dirigitur. Exempli gratia:
 duo viri viderint mulierē in aqua stantem,
 aquam à tergo proijcientem in aërem, vel
 rum etiam tempore æstates, dum tempest
 instare animaduertitur, lapidem percutie
 tem, aut mulierē flores de varijs arborib
 colligentem, & ollæ imponentem, & de sim
 libus simile est iudicium: hæc sunt indic
 vrgentissima, quorum vnumquodque per
 sufficit ad torturam. Eadem est ratio, si vn
 testis omni exceptione maior deponat
 ipso crimine, vtpote quod viderit sag
 equo infundentem potionem, qui mortu
 repe

peritur. Ad dictum enim vnius testis om-
 exceptione maioris, deponentis de ipso
 aleficio, potest quis rari ad torturam,
 undum communem Iurisperitorum sen-
 entiam, cui astipulatur Carolina Constitu-
 o in art. 30.

Notum, Confessio extraiudicialis rei siue
 cusati, si duobus testibus probetur, facit
 efficiens indicium ad torturam, secundum
 communem DD. sententiam, quam com-
 unem attestantur Felinus in cap. Olim, de
 scriptis. Decius in cap. At si clerici, de iu-
 riji. Menochius lib. 1. de præsumpt. q. 89.
 numero 14. Iosephus Mascardus vol. 1. de
 obat. concl. 349. Iul. Clarus in d. q. 21. nu-
 ero 31. & alij ab eo citati. Et quamvis, vt ip-
 Clarus doctè dicit, quidam Doctores te-
 ant quod huiusmodi cōfessio possit reuo-
 ci, ad euitandum torturam, licet de errore
 doceatur: hoc tamen nullo modo est re-
 ndum. Nam si sola reuocatio hoc operare-
 , nunquam esset locus communi concl.
 pter hoc enim deuenitur ad torturam,
 a reuocatur confessio, quia si reus in ea
 sisteret, non esset opus tortura. Semper er-
 confessio extraiudicialis facit indicium
 torturam, nisi error probetur. Bodinus
 4 c. 4. plus videtur in hoc crimine tribue-
 cōfessioni extraiudiciali, sed à cōmuni sine
 denti ratione, aut lege nō est recedēdū. Ad
 hoc

hoc indicium reduco verba maleficorum
sagarum, quæ aliquando proferunt, quan-
capiuntur, quibus quasi implicite confite-
tur; vt si dicant, actum est de me, aut: ne
morte afficiatis, rei veritatem libenter fa-
bor. Vel quando abducitur ab habitatio-
ne valedicit domesticis, & propinquis, peten-
veniam, & de similibus simile est iudiciu
de his etiam Bodinus loco citato.

Decimum indicium commune etiam a
criminibus, tamen in hoc maximè sibi ven-
cat locum, est taciturnitas rei, quando se
vel ex literis amicorum, vel eorundem
monitione, vel etiam ex aliorum obiectione
siue opprobrio, se haberi pro malefico,
mago, & tamen non contradicit, nec opponit
sed sedata mente transit, quasi non curat.
Marfil. in pract. criminali §. Diligenter.
137. Ludouicus Carrer. in pract. pag. 55. in
iudicio. Menoch. loco cit. num. 129. Quo-
quis enim innocens est, egerrimè fert infamiam
sibi imponi de tanto scelere. Et vt ait Bo-
nus, Qui purus ab isto crimine est, calumnia
à quibus in alijs criminibus metuitur, non
quam pertimescet. Dictum tamen indicium
alijs adminiculis debet iuari.

Vndecimum; Si quis scelerata iuramen-
ta execrabiles blasphemias, & verba impudica
suma frequentet, aut Dæmonis nomen sepe
per effutiat ore, aut pueros proprios, siue a-

s, aut etiam bestias in nomine Diaboli exe-
 ri solitus sit: vt, exempli gratia, rapiat te
 abolus: exeas in nomine ipsius: vellem te
 beret Dæmon; & de similibus similis est
 osura. Qui enim talia iuramenta & execra-
 es blasphemias assiduè exercent, de hæresi
 pecti sunt, vt docet Iacobus Simancas in
 mmentar. Catholicarum institut. tit. 8. de
 sphemis. Carrerius in tract. de hæret. quos
 gat & sequitur Menoch. lib. 5. de præ-
 pt. præsumpt. 6. & lib. 1. q. 10. à num. 8.
 phonsus Castrens. lib. 1. de iusta hæretic.
 nitione. cap. 12. Quomodo ergo meritò
 possunt esse tales blasphemæ, & immundi
 eratores vehementer suspecti de maleficij
 mine, in quo Deus in summo gradu lædi-
 relinquitur & abiuratur: & Dæmon co-
 r, honoratur, & patronus assumitur. Qua-
 n præludijs superioris tractatus inter cau-
 dispositiuas ad hoc infœlicissimum exer-
 um posuimus execrationem & maledicē-
 ue imprecandi rabiem. Huic annuere
 sumus, si quis commiserit etiam alia gra-
 ima scelera distantia à maleficio, vt Me-
 h. d. lib. 1. ex Simanca etiam de hæresi alle-
 Nam vix fieri potest, vt homo, qui Deo
 æret, & ad Diaboli partes non declinauit,
 rendenda scelera perpetret. Qui autem Deo
 edixit, & Dæmoni fidem addixit, portam
 mnibus sceleribus etiā fœdissimis aperuit.

Duodecimum ponunt Doctores mallei maleficarum, Grilland. & Bodinus, quod facillachrymas emittere non possint. Quod si intelligant lachrymas ex dolore peccatorum, & oleo diuinæ suauitatis prodeuntes, facilius sentior: aliàs quod non possint excutere guttas aquarum & lachrymarum, parum fidei attribuitur. Quia verum est de mulieribus, quod quidam cecinerunt.

Vt flerent, oculos erudiere suos.

Imo sæpe ex pusillanimitate, tristitia, aut dolore corporali lachrymas emittunt.

Decimum tertium, Quidam indicium sumunt ex facie de maleficis, ut si oculos in terra defigant, aut terribiles deformesque vultus habeant. Quare communiter dici solet. Deformis, ut saga. Huic concordat Bodin. lib. 3. c. 3. ex Hieronimo Cardano lib. 20. de subtilitate. & Martin. Arles ex alijs in tract. de superstitionibus. à num. 100. Sicut enim qui in fornace auri sequitur ipsum minerale, pallidus efficitur, & tremulus fit, qui tractat venam argenti viui: Ita qui sequitur, & inspicit horribilem turpem visionem Dæmonis, deformis & horribilis in facie redditur. Pro hac sententia faciunt quod Iurisperiti tradunt, indicium ad torturam sumi ex mala physiognomia. Martil. in practica §. Expedita num. 53. ex Baldo L. 2. C. Quod appellatio non recip. Carrer. in pract. par. 55. in 29. indicio. Menoch. lib. 1. de prob. d. num. 13. & alij ab eo allegati. Quomodo moribus hominum ex physiognomia iudicatur.

sit, suprà ostensū est. Etsi nō sit improbabi-
quod asseclē Dæmonū deformitatē in facie
contrahāt, tamē cū deformitas ex multis alijs
us originem sumere possit, valde infirmū
leue indicium hinc desumitur.

Decimum quartum ponitur à Lamberto Da-
mo, in Dialogo de sortiarijs, & Ioanne Bodi-
lib. 2. cap. 4. & lib. 4. cap. 4. & est stigma siue
ta, quā Dæmon imprimi eis maleficis & sa-
in aliqua parte corporis, quos tmet sibi
fore fideles: vnde principes quiq; magi ta-
signū nō habent. Memini me etiā audiuisse,
libusdā nostris maleficis & sagis signa im-
essa fuisse. Triscalanus Magus, Bodino refe-
te, dicebat signatis magis inesse quasi vesti-
am leporis, & quamuis ad ossa indatur qua-
cus, locum tamen sensus expertē esse. Sed
icquid sit, non puto tale signū magni faci-
dum esse. Facile enim si quis quærat huius-
di signa, finget aut putabit esse, quod non
Quod enim patrū documēto sancitū non
superstitiosa adinventionē non est præsu-
ndum. 2. q. 5. cap. Consulisti. Imo si Dæ-
on cognosceret suos ex tali signo cognosci,
imprimeret: Sicut etiā Bodi. exēpla refert,
quibus postera die, post deprehensionē sig-
fuit nota deleta. Similiter admodū super-
iosum est, quod prædicto affine est, quod
dā in fronte ex eradicatione Chrismatis sa-
cognoscere volunt.

Decimum quintum. Referunt quidam in hoc ordinem indiciorum, quibus sagæ cognoscuntur, probationem aquæ frigidæ, sed hoc in canonibus expressè reprobatur 2. q. 5. c. Mennam & in cap. Tuarum, de purgat. canonica. Sed de hac materia latius actum est in memb. superioris tractatus, dub. 1. princip.

Decimum Sextum. Firmum putat esse Bonus lib. 4. cap. 4. indicium in diffamata, si sit ex parentibus maleficis, aut altero tantum. Vnde putat hanc amplissimam esse regulam, & paucissimas exceptiones admittit. Si saga est mater, est etiam filia. Sed hæc consequentia quomodo tam necessariò cohæret ut Bodinus infert, non video. Sicut enim bonis parentibus nonnūquam oriuntur mali: ita ex malis quandoq; etiam boni nascuntur, sicut è spinis rosæ producuntur. ex Achaz pessimo rege & idololatræ natus

4. Re. 16. sanctus rex Ezechias ut in libro Reg. est edere. Sic etiam Iosias, rex pius, qui tulit aminationes impietatis, cuius memoria secunda

Ecl. 49. dum Ecclesiasticum quasi mel indulcabitur filius fuit impij Idololatræ Amon. Quam enim in filijs paterni criminis exempla mutantur. can. Si quis. 6. q. 1. nō tamen necessariò ita contingit. Mores enim multū iuvantur gratia Dei, instructione, bona conversatione, ac regimine. Quando autem filia alijs indicijs grauetur, auget præsumptionem, si

salter, vel aliqui de cognatione & familia
rint magi & malefici, Hoc tamen refertur
ndicium malæ conuersationis & cohabi-
onis: Qui enim tangit picem, coinquina-
ab ea. Expetit tamen non rarò malus spiri-
sagis, vt filios, aut filias sibi in obsequi-
deuoueant. Quare aliquando tam malas
eneris matres in hac arte, vt prolem necdū
am Dæmoni in abominabile offerant ob-
uium.

Decimum septimum. Est singularitas quædā
abilis in actibus religionis. Cum sint su-
stitiosi, gaudent singularitate, & in acti-
exterioribus non rarò incedunt in vesti-
tis ouium, more magistri sui, qui se etiā
figuratur in angelum lucis, intrinsecus au-
t sunt lupi rapaces.

Decimum octauum. Est mutatio loci, currūt
atque illuc, præsertim quando sibi ti-
t, vt pote quum iam sunt diffamati, vel in
ximo sunt, vt deprehendantur: aut iam
nt socios sui facinoris deprehensos, à qui-
metuunt se denunciandos. Tunc enim ti-
nt, & mirabiliter in animo discriutiantur
pter pœnam, quam ratione conscientia
eris animus quasi prælagit, iuxta illud
od Sapiens attribuit magicæ artis peritis in
Sapientia. Frequenter enim, ait, præoc-
ant pessima, redarguente conscientia. Cū¹⁷
enim timida nequitia, dat testimonium
condem-

Sapientia

condemnationis: semper enim præsumit se
 perturbata conscientia, id est, conscius sui fo-
 leris remorsu conscientia mouetur, vt seip-
 sū condemnet, & suspicetur pœnā promeritā, i-
 stare antequā etiam præsens sit, & sic nequit
 efficit timidū, cum semper propinqua esse
 ante oculos versari timeat tormēta Id quod
 Cicero breuibz verbis in orat. pro Milonē
 significat, cū dicit. Magna est vis conscientia
 in vtramq; partem, vt nec timeant, qui nibz
 commiserunt, & pœnam semper ante ocul-
 os versari putent qui peccauerunt. Alia est e-
 iam huius inconstantia & mutationis de lo-
 co in locum causa. Cum enim tam mag-
 na sit inter spiritum bonū & malū pugna, qua
 do cōscientia iam incipit remordere mota
 tribulatione & timore extrinseco aduenien-
 te ob pericula & tormenta imminētia, mag-
 na nascitur etiā in animo malefici perturbati-
 o. Quare currit de loco ad locū, querit requiem
 & nō inuenit, idq; in multis obseruatum e-

Decimum nonum est inconstantia & contri-
 rietas in verbis. Facit enim conscientia sceles
 timorq;, quo concutiuntur, vt parū sibi co-
 stēt. Hæc autem indicatiū facere ad torturā trahunt
 Doctores. Marsil. in d. 6. Diligenter. n. 74.
 Francisc. Brunus de indicatijs & tortura p. 1. q. 3.
 Angel. ab Aretio in tract. malefic. ver. 1.
 Fama publica. Bartol. in L. fin. ff. de quæst.
 alij multi, quos refert Menoch. in d. q. 89. li.

præsumpt. hoc tamen indicatiū non est tantum, vt ex eo quis debeat subijci tormētis, nisi alia, magis mouentia accedāt. Habent tamē hoc propriij sagæ & malefici, vt vix respondeāt proposito ad interrogata, sed nutant in resolutionibus, vt obseruandum statuit Bodinus in d.c. 4. lib. 4.

Vigefimum indicium, efficere possunt titubatio & animi trepidatio, quando reus examinatur, & interrogatur. Marsil. loco cit. Bartol. in L. de minore, §. Plurimū. Angel. in d. verb. causa publica. Menoch. vbi supra, num. 72. Gul. Clar. in d. q. 21. lib. 5. num. 39. & alij communiter. Huc facit illud Ciceronis lib. 2. ad Herenniū. Titubatio, inquit, mutatio coloris, oratio inconstans, tremor & id genus alia: sepe si constiterit reum, cū ad eum ventū est, tribuisse, titubasse, expalluisse, inconstanter locutum esse, concidisse pollicitum esse aliquid. Et illud Prouerb. 10. Pauor his, qui operantur malum. Postremò, quoniam Iudices aliquādo ad inquirendam veritatē maleficos captiuos duos in conspectu opponunt, vel vt aliqui vocant cōfrontant, summa tum adhibenda est iudici prudentia, vt bene dicta examinet, quid opponatur, quomodo ab altero respōdeatur, an alter taceat an neget, quā animi constātia, quā verborū arte, quā quosālibet honoratiores & prudentiores instruit Diabolus, vt valde callidè loquātur. Hic etiā valde

benenotanda duo illa vltima indicia. H
loco de confrontatione maleficorum a
uertendum est quando alter eorum ta
tum in vinculis, & vult alteri necdum
vinculis constituto crimen in frontem dic
re, in quo sibi socius fuit, vt hoc non fiat
merè, nisi alia indicia talia præcedant, vt,
testis in frontem deponens constanter in co
fessione & obiectione perseueret, cum pro
babili circumstantiarum declaratione, in co
stodia detineri possit, si rationibus legitim
opponentis dicta non elidat, sed potius ind
cia facinoris præbeat. Quia magna est infam
ei, qui pro bono viro habetur, confronta
cum homine reo tanti sceleris, quasi soci
criminis sit, quam non licet vlli iudici alic
inferre, nisi alia sufficientia indicia præceda
quæ loco diffamationis sint. Etenim indic
propinqua siue semiplena suppleant locum
diffamationis, vt multis allegationibus de
clarat Marsil. in practica crimin. §. Constant
à num. 19. Si autem confrontatus sufficient
bus indicijs grauatus, post cōfrontationē ite
rum dimittatur, magis confrontatione su
spectus redditus, quam purgatus, & ipse ho
animaduertat, facile fugiet. Hæc sunt, quæ
pro ratione temporis, in commentarium de
maleficis & mathematicis referre volui præ
cando Deum optimum Max lucis auctorem
vt principis tenebrarum tyrannidem, quæ
nu

Hunc in multos Christianos sc̃uit, reprimat:
lapis manus misericordiæ ad surgendum
per salutarem pœnitentiam porrigat, & hunc
laborem ad ipsius honorem, patriæque
salutem susceptum, fœlici
fine remuneret,
Amen.

F I N I S.

R r s INDEX

INDEX RERVM PRAECIPVARVM, quæ in libro continentur, Alphabeticus.

A.

- Abnegatio Dei est porta ad omnia scelera.* pag. 52
Admonitio ad iudices. à pag. 29
Amatoria veneficia & pocula, an sapiant haresis
pag. 47
Angelus Sathanae transfiguratus in speciem Christi
absq; peccato non potest adorari. pag. 6
Anima beatorum, aut etiam purgatorij non se immu-
cent operibus maleficorum pag. 79. 80. neq; etia
damnatorum. pag. 81. *Quid de apparitione Sa-*
muelis. pag.
Apparitiones & mirabiles operationes aliquando co-
tingunt circa corpora mortuorum, & quibus a-
tribuenda à pag. 11
Argumenta, quibus probatur non posse pactum esse in-
ter homines & Dæmones ponuntur. pag. 35. so
uuntur & confutantur. pag. 37. 38. 39. 40. 41
Artes perniciose magorum sunt affines & caudas ha-
bent colligatas, quamuis facies diuersas. pag. 37
Earum sectatores diuersis nominibus appellantur
ibidem.
Afferere nunc angelos & Dæmones esse corporeos, t-
merarium est. pag. 60. & se
Aruspex vnde dicatur. pag. 4
Artes magicae & Diabolicae diuiduntur in diuinatrici-
& Operatrices. pag. 3

Astrolog

I N D E X.

Astrologia dua sunt partes. pag.	408
Astrologus quomodo ex astris & cælorum motione de futuris possit prognosticare. à pag.	409
B.	
Bona Physiognomia prodest, & mala nocet reo pag.	426
C	
Causa somniorum duplex. pag.	443
Causa tres sunt, ob quas facinerosi è medio tolluntur. à pag.	551
Causa cometa qua sint, & in quibus figuris cometa appareat ibidem & pag. sequenti.	
Causa efficiens meteorologicorum effectuum qua sit. pag.	479
Caput. Episcopi. 26. q. 5. non condemnat sagas, sed sectam mulierum diuersam, vt latè ostenditur. à pag.	347
Cause dispositiue ad maleficiu ignorantia in ministris Ecclesiæ. pag. 132. Somnus in magistratu. pag. 136. Infidelitas. pag. 139. ad hanc reducitur superstitio ibidem. Curiositas 150. Huic adiungitur superbia. 152. insatiabilis amor congregandi diuitias ibid. Luxuria 153. Execratio. 155. Desolatio seu nimia tristitia ibid. desperatio conuersionis causa perseuerantia. pag.	156
Campanæ non baptizantur, sed benedicuntur. pa.	341
Campanarum vsus contra maleficos & tempestates. pag.	339
Campanarum sonitus impedit translationem realem vt exemplis ostenditur. à pag.	343
Chrisma	

I N D E X.

- Chrisma* è frontibus sagarum à Damone eradicari nequit. pag. 42
- Chaldei* qui dicantur in L. Nemo. pag. 525. & seq.
- Clavi, scopuli, seta, ferramenta & similia dura* quomodo à maleficis corporibus ingerantur à pag. 510
- Condemnati ad ignem secundum consuetudinem receptam prius strangulantur, nisi singulares circumstantia accedant.* pag. 334
- Confessio duorum, aut trium contra aliquem, participationem in crimine regulariter indicium facit ad torturam in crimine maleficorum.* pag. 280. & seq.
- Cometa an sint signa bellorum, & instantium calamitatum.* pag. 418
- Cogitationes cordis pendentes à volūtatis nostrae libertate, Demones non cognoscunt.* pag. 390. Secreta furti, deperdita & thesauri absconditi eorum cognitionem non effugiunt. pag. 394
- Confessio malefici contra socium facit indicium ad torturam* à pag. 260. non tamen per se sufficiens nisi alia adsint. pag. 263
- Corpora coelestia agunt in hac inferiora, non autem in creaturas pure spirituales.* pag. 408
- Cometa aut procedit ex causa naturali, aut supernaturali.* pag. 421
- Cognitio criminis maleficorum maximè ad Theologiam spectat.* pag. 392
- Constitutus in dignitate ut doctoratu an possit mortem affici absq; exauctoratione.* à pag. 594
- Cognitio Daemonum quomodo indies augeatur, late declaratur.* à pag. 38

I N D E X.

Conuentus siue congregatio maleficorum & sagarum
in tres ordines distinguitur. pag. 58

Criminis enormitas facit, vt liceat statuta & leges
transgredi. à pag. 289

Crimina excepta in quibus, socius de socio criminis po-
test interrogari. pag. 240

Crimina maleficij, sortilegiorum & magia sunt com-
munis fori. pag. 127

Curiositate docti à Damone seducuntur. pag. 151

D.

Damnatio ad bestias erat etiã in lege diuina. pa. 579

Dardanarij qui sint, & vnde dicti. pag. 123. & 124

Damones esse est articulus fidei. pag. 8

Damones, quomodo conuersantur & loquantur cum
hominibus. pag. 73. & quare in corpore assumpto
non videntur à circumstantibus, sed tantum à ma-
lefico. pag. 75. & seq. frequenter simulant se esse
animas defunctorum. pag. 77

Damones corpora assumunt, & in ipsis apparent ho-
minibus. pag. 61. non legitur eos in forma ouium
apparuisse. pag. 63. sed nec in specie columba, ibi-
dem. aërea corpora assumunt. pag. 67. Quando
in forma humana apparent, ex pedibus & inferiori
parte discernere licet. pag. 68

Damones instituunt etiam ordinem, & disciplinam
inter suos subditos & maleficos. pag. 45

De apparitionibus nocturnis, tumultibus, & spectris
molestantibus quid iudicandum. à pag. 83

Demonibus maior potestas conceditur in malos quam
in bonos pag. 9

Denun-

I N D E X.

- Denunciationes in crimine maleficorum, quando sunt
vestiuntur circumstantijs alijs indicijs praevalentibus.* pag. 30
- Demoni non est difficile lumen ad videndum producere, quod etiam à vento non extinguatur.* pag. 56
- Demones triplici acumine scientiae vigent.* pag. 37
- Demones delectantur sanguine humano.* pag. 58
- Demones quare pacta seruient.* pag. 3
- Demonis vexationes sacrificio missae pelluntur.* pa. 102
reliquijs sanctus. pag. 102. *exorcismis* 104 *Herba
melodia & res sensibiles indirectè possunt mitigare*
Demonis vexationes pag. 11
- Demones cum nec manus, nec instrumenta habeant
quomodo ianuas aperiant, lapides projiciant, &
corpora moueant à* pag. 94
- Deus cur permittat, vt Demon potestatem in homine
habeat.* pag.
- Denunciantes in crimine maleficorum, quando sunt
variij, cui confessioni standum sit.* pag. 27
- Demon dominatur non timentibus Deum in veritate*
pag. 11
- Demonis potentia in què sensum sit ligata.* pa. 11. et 14
- Dictum mandatarij solum sine alijs adminiculis non
facit indicium ad torturam contra mandantem.*
à pag. 26
- Diabolus in suis operibus diuina opera imitari contendit &
Dei similitudinem affectat.* pag. 21. & 163
- Diabolus non potest maleficos à potestate magistratus
eripere.* pag. 357
- Diabolus lege ordinaria non potest representare inno-*
centem

I N D E X.

centem in congregatione nocturna maleficorum sa- tè ostenditur & declaratur. à pag.	352.
Demon cupit innocentes representare. pag.	359
Differentia sexus non est in Demonibus. pag.	194.
Differentia inter crimina excepta & non excepta. pag.	241
Diuinatio per sortes, an sit reprobata. à pag.	448
Diuinatio per somnia, an sit licita. à pag.	442
Diuinatio non meretur fidem, si quædam denunciet per incantationem, de arte malefica. pag.	323
Diuinatio per auguria quomodo sit licita. à pag.	437
Diuinatio non accipitur in bonam partem. pag.	375.
cuius variæ sunt species. pag.	376
Diuerſi Dæmones diuerſis vitijs præſunt. pag.	49

E.

Emanatio sanguinis occisi ad præſentiam occiſoris di- uino miraculo attribuenda. pag.	116
Episcopi non possunt ſuis ſubditis dare licentiam le- gendi & retinendi libros hæreticorum. pag.	605
Error est dicere maleficos non posse redire ad men- tem ſaniores. pag.	21
Eucharistia maleficis & alijs ad mortem damnatis pœnitentibus & petentibus potest dari. pag.	335
Exempla maleficorum & ſagarum attestantium ſe actum libidinis cum Dæmone exercuisse. à pag.	209
Exemplis ostenditur Dæmones ægerrimè ferre, ſi diſ- ciplina negligatur in congregatione. à pag.	55
Exempla	

I N D E X.

- Exempla plura translationis realis. à pag.* 22
Exemplis confirmatur magos & maleficos posse destruere fructus & sata, & perturbare elementa, pag. 49
Experientia insignis est in Damonibus. pag. 38
*Expositio verborum Exodi 22. Maleficos non patier
 viuere, pag.* 53

F.

- Fama vnde originem habere debeat. à pag.* 61
Fœmina etiam actiue concurrit ad generationem. pag. 20
Furtum non est crimen exceptum. à pag. 24
Futura in se considerata solum à Deo cognoscuntur pag. 386. Quando autem causam habent necessariò determinatam & infallibilem à Damonibus cognoscuntur. pag. 38
Futura merè contingentia Demones naturaliter non cognoscunt. pag. 38

G.

- Gentiles quare diebus Septimana nomina Planetarum assignarunt. pag.* 41
Genethliaci Astrologi quare appellantur. pag. 41
Grandinis lapidatione sapissimè homines punit Deus. pag. 48

H.

- Hæredes obligantur ex delicto defuncti in conscientia ad recompensationem damni illati. à pag.* 119
Hæreticorum proprium est, vt malis bona permisceant pag. 608

I N D E X.

Historia de S. Germano refertur. pag. 351. & ad eam
respondetur. pag. 360

Homini ab ortu natiuitatis sua in custodia deputatus
est angelus bonus, & ad exercitium spiritus malus.
pag. 165

I.

Imaginibus quibus & quomodo malefici & saga vt an-
tur à pag. 589

Indebitus Dei cultus quid, & quotuplex. pag. 141

Indicia in magia & maleficio aduertenda à pag. 613
tractantur. Indicia quot requirantur ad torturam
pag. 270

Indicium quid sit, & vnde dicatur. pag. 303

Indicis arbitrium in arbitrarijs quale esse debeat.
pag. 271

Iudici non licet dolo, aut falsa promissione impunitatis
confessionem elicere à pag. 326

K.

L.

Labores hominum quomodo prosternantur à maleficis.
pag. 461

Lamiae quare dicantur. pag. 370

Libido & carnale peccatum an in Damonibus sit.
pag. 201

Libri hereticorum etiam sunt igni tradendi pag. 602
& seq. penes aliquem reperti faciunt presumptio-
nem heresis pag. 604

Libri magici sunt comburendi. pag. 600

M.

Magia diuiditur in damnatam & naturalem. pa. 174

S s & quid

I N D E X.

- & quid sit magia pag. 175. *Magia naturalis mal-*
ta ponuntur exempla. à pag. 176
Magi & malefici non possunt semper curare malefici-
à se, vel alijs illata. à pag. 180
Maleficia quare potius in nocte & locis secretis fiant
pag. 286
Magicarum artium, qui fuerint inuentores. pag. 367
Magica vanitates quomodo artes dicantur. pag. 457
Magi siue malefici infantium & infantum vita inf-
diantur. à pag. 581
Malefici & magi possunt potestate Daemonum facere
ranas, serpentes, limaces, & animalia imperfecta
pag. 109. habent etiam rem veneream cum Da-
mone. pag. 191
Malus spiritus delectatur forma nigra. pag. 6
Malefici non possunt transmutare materiam ex una
forma in aliam, nec virtute Daemonis se, aut alios
homines verè transmutare in lupos, vel in
aliam quamcunq; bestiam. pag. 178. 179
Maleficus sciscit quem in sua societate pœnituisse non
tenetur eum denunciare, imò si denunciaret, peccat
pag. 251
Malefici & sage sunt, quasi asini Diaboli. pag. 1
Malefici vim generatiuam impedire possunt. p. 214. &
morbos inferre, & mortem. pag. 215. & etiam val-
ent morbos curare licet non omnes. pag. 216
Valent etiam tempestates mouere, pluuias, tonitrua
& grandines producere. pag. 220. & ad longum
à pag. 47
Malefici sic dicti ob facinorum magnitudinem an fiant
innot

INDEX.

- morte afficiendi. à pag. 529. & quid si hominem
aut animal non occiderint. à pag. 537
- Malefici & sage sape transferuntur realiter de loco
ad locum. à pag. 221
- Malefici & sage nocte sine strepitu aliquando ades
maleficiandi intrant, & nocent. à pag. 521
- Maleficus de se confessis credendum est contra socios
criminis. à pag. 248
- Malefici animos hominum ad amorem deflectere pos-
sunt. pag. 463
- Maleficorum siue sortilegorum duplex professio Taci-
ta & expressa. pag. 33
- Maleficium non est simplex crimen, sed plura includit
pag. 527
- Maleficium ut fiat, tria concurrere debent. pag. 8.
- Maleficia etiam non licet exercere ad bonum finem &
effectum. à pag. 497. & seq.
- Masculinum in materia indifferenti inter masculum
& foeminam prolatum concipit foemininum. p. 372
- Materia horum inferiorum subiecta est etiam Demo-
nibus, quantum ad motum localem. pa. 43. & 479
- Mathematica dupliciter accipitur. pag. 403
- Medicorum olim fuit sententia non esse Damones.
pag. 5
- Mendacium omne prohibitum iure diuino & humano.
pag. 327
- Miracula vera non possunt facere magi & malefici.
pag. 173
- Multitudini an parcendum sit in maleficijs. à pa. 580

I N D E X.

N. &

Nabuchdonosor non verè mutatus est in bouem. pa. 187

Naturalia in Demonibus non mutata, sed integra manserunt. pag. 43

Negatio S. Petri non est similis illi, quam malefici faciunt. pag. 557

O.

Occulta quæ sint. pag. 288

Opera maleficorum effectum habent ex pacto expresso vel tacito cum Damone. pag. 22. & seq.

Ordo & pralatio est inter Dæmones. pag. 48

P.

Pactum quid sit. pag. 57

Pactum duplex. Tacitum & expressum. pag. 33

Pactum potest esse inter hominem & purè spirituales creaturas. pag. 39

Pater aut mater si sciat filium aut filiam hæresi aut maleficorum crimine infectum, si non sit spes quod admonitione priuata corrigentur, tenetur denunciare. pag. 24

Peccata præcedentia aliquando sunt causa aliorum pag. 1

Pecunia oblata à Demonibus ut plurimum in putredinem vel aliam materiam resoluitur. pag. 5

Pœna præbentis poculum amatorium quæ sit. à p. 47

Plures fœminæ sunt superstitiosæ & maleficæ quam viri. pag. 373. rationes redduntur. ibidem

Pueri incidentes in crimen maleficorum, an sint puniendi. à pag. 56

Purgatio aquæ frigida reprobatur. à pag. 30

Probat

I N D E X.

*Probatio sufficiens in ciuilibus, in criminalibus facit
indiciū ad torturam, pag.* 265

R.

*Ratio, quare in criminibus exceptis Iudex teneatur
reum interrogare de socijs & non in alijs. pag.* 243

Regulae generales Physiognomo obseruandae. à pa. 427

*Regula, quibus dignoscitur, an aliquid sit superstitio-
sum. pag.* 148. 149

*Restitutionis obligatio saepe nascitur ex maleficorum
crimine. pag.* 118

S.

Sage vnde dicta sint. pag. 371

*Socij denunciātes participes criminis, quod eos in lu-
dis Diabolicis viderint, etiamsi non fiat mentio de
homine aut equo occiso faciunt indicium. à pa.* 296

Sors quid sit & quotuplex. pag. 449

*Sorte regulariter non est vtendum in electionibus Ec-
clesiasticis. pag.* 452

Stryges vnde dicantur. pag. 286 & 371

Superstitiones plurimae enumerantur. à pa. 142

T.

*Testimonium inimici etiam non recipitur in criminibus
exceptis. pag.* 307

*Testimonium minoris sufficiens est ad inquirendum,
non torquendum. pag.* 309

*Testimonium sociorum criminis non sufficit ad con-
demnandum, sed tantum ad torquendum. à pa.* 311

*Testes de re nocte patrata testimonium ferre possunt,
si dicant lunam, aut aliquod lumen illuxisse, aut
delinquentem fuisse propinquū subiungant. pa.* 563

S s s Testium

I N D E X.

Testium inhabilitates quædam à lege sunt, quædam à natura. pag. 308

V.

Vana observantia quid, & quæ eius species. pag. 141

Venenum sumitur in bonam & malam partem. p. 394

Veneri nomine etiam intelligitur maleficiûm & incantatio. à pag. 399

Venenum præbens ad occidendum, si non sit secutus effectus non punitur pœna ordinaria. pag. 417

Veris Christi cultoribus artes magica non nocent. pag. 356

Vxor Loth versa est in statuam salis, & quæ causa illius conuersionis. pag. 188

Z.

Zoroastres statim à natiuitate risit, cum potius more aliorum hominum flere debuisset, & fuit inuentor artium magicarum. pag. 368. *& in quem sensum earum possit dici inuentor. pag.* 369

F I N I S.

E R R A T A, Q V A E obrepserunt.

Pag. 14. linea 1. pro creaturis lege creatoris. pag. 15. lin. 27. pro facite
falsum. pag. 19. lin. 25. beneplacito pro beneficiato. pag. 42. lin. 5. inu-
guntur. pag. 48. lin. 13. natura lin. 15. alijs pag. 58. lin. 28. destructione
pag. 59. lin. 10. vocat pag. 69. li. 23. pro valent vadunt. pag. 76. li. 18. an-
gulum pag. 77. li. 1. affante pag. 89. li. 13. miscere pag. 102. li. 12. ille pag.
111. li. 11. remedia pag. 123. li. 25. criminibus pag. 150. li. 23. pro tenditur
traditur pag. 197. li. 1. Demone. pag. 198. li. 7. excidatur pag. 206. li. vlti-
ma. apposuerit pag. 234. li. 19. pro cecitate, emitate pag. 374. li. 2. quas
pag. 380. li. 12. cognitionem pag. 384. li. 12. reuelare lin. vlti. eliciat pag.
455. li. 20. inuititur pag. 470. li. 24. furoris pag. 474. li. 16. repugnet
pag. 477. li. 18. tentat pag. 482. li. 4. longioris pag. 551. li. 27. facinerosi
pag. 560. li. 27. commensuratur pag. 610. li. 7. potuerint pag. 611. li. vlti.
alij pag. 613. li. vlt. indiciorum pag. 614. li. 23. oculos pag. 615. l. 20. le-
ge speciebus de quibus pag. 618. li. 20. pro probatio, purgatio pag. 622. li.
21. lege estatis. reliqua studiosus lector corriget.

Σ. E. F. m
12/2/02